GEORGII

BVCHANANI SCOTI,

POEMATA

omnia innumeris penè locis, ex ipsius autographo castigata & aucta.

ADDITO INSVPER ex eodem, Miscellaneorum libro, nunc primùm in lucem edito.

EDINBVRGI,
Ex officina ANDREÆ HART,
ANNO 1615.

SVCHANANI SCOTI, &c.

POEMATA

omnia innumeris pene locis, ex ipsius autographo castigata & aucta.

ADDITO INSVPER ex eodem, Miscellaneorum libro, nunc primum in lucem edito.

EDINBVRGI.
Ex officina ANDREÆ HART.
Anno 1615.

GEORGII BVCHANANI VITA AB IPSO scripta biennio ante mortem.

GEORGIVS BVCHANANVS in Levinia Scotiæ provincia natus est ad Blanum amnem anno salutis Christianæ millesimo quingentesimo sexto circa Kalendas Februarias in villa rustica, familia magis vetusta quàm opulenta. Patre in juventute robore ex dolore calculi extincto, avoque adhuc vivo decoctore, familia ante tenuis penè ad adtremam inopiam est reducta. Matris tamen Agnetis Heriotæ diligentia liberi quinque mares & tres puellæ ad maturam ætatem pervenerunt. Ex iis Georgium avunculus Iacobus Heriotus cùm in scholis patriis spem de ingenio ejus concepisset, Lutetiam amandavit. Ibi cùm studiis literarum maximè carminibus scribendis operam dedisset, partim naturæ impulsu, partim necessitate (quod hoc unum studiorum genus adolescentiæ proponebatur) intra biennium avunculo mortuo & ipse gravi morbo correptus, ac undique inopia circumventus, redire ad suos est coactus. Cùm in patria valetudini curandæ propè annum dedisset, cùm auxiliis Gallorum, qui tum in Scotiam appulerant, studio rei militaris cognoscendæ in castra est profectus. Sed cùm ea expectatione propè inutili hyeme asperrima per asperissimas nives reducerentur exercitus, rursus in valetudinem adversa incidit, quæ tota illa hyeme lecto affixum tenuit. Primo vere ad fanum Andreæ missus est ad Ioannē Majorem audiendū

qui tum ibi Dialecticen aut veriùs sophistica in extrema senectute docebat. Hunc in Galliam æstate proxima sequutus, in flammam Lutheranæ sectæ jam latè se spargentem, incidit: ac bienniùm ferè cum iniquitate fortunæ colluctatus tandem in collegium Barbaranum accitus pro triennium classi Grammaticam discentium præfuit. Interea cum Gilbertus Kennedus Cassilisæ comes adolescens nobilis in ea vicinia diversaretur, atque ingenio & consuetudine ejus obiectaretur, cum quinquennium secum retinuit, atque in Scotiam unà reduxit. Inde cùm in Galliam ad pristina studia redire cogitaret, à Rege est retentus, ac Iacobo filio notho erudiendo præpositus. Intereà pervenit ad Franciscanos elegidion per ocium ab eo fusum, in quo se scribit per somniũ à D. Francisco solicitari, ut ejus ordini se adjungat: in eo cùm unum aut alterum verbum liberiùs in eos emissum esset, tulerunt id homines mansuetudinem professi aliquanto asperiùs quàm patres tam vulgi opinione pios ob leviculam culpam decere videbatur. Et cùm non satis justas iræ suæ immodicæ causas invenirent, ad cõmune religionis crimen, quod omnibus quibus malè propitii erant intentabant, decurrunt. Et dum impotentiæ suæ indulgent, illum sponte sua sacerdotum licentiæ infensum acriùs incendunt, & Lutheranæ causę minùs iniquum reddunt. Intereà Rex è Gallia cum Magdalena uxore venit, nec sine metu sacrificulorum, qui timebant ne puella Regia sub amitæ Reginæ Navarræ disciplina educata nonnihil in religione mutaret. Sed hic timor brevi secuto ejus discessu evanuit. Subsecutæ sunt in aula suspiciones adversus quosdam è nobilitate, qui contra Regem conjurasse dicebantur. In ea causa cùm Regi fuisset persuasum non satis syncerè versatos Franciscanos, Rex BVCHANANVM fortè tum in aula agentem ad se advocat. & ignarus offensionis quæ ei cum Franciscanis esset, jubet adversus eos carmen scribere. Ille utrósque juxta metuens offendere, carmen quidẽ scripsit & breve, & quòd ambiguã interpretationẽ susciperet. Sed nec Regi satisfecit, qui acre & aculeatum poscebat, & illis capitale

visum

vilum ab eloquentiæ ipsos hiis haurire fontibus ar-
cingeret. Igitur scribit se eos ipsos scribere, quos
sylvam quæ vocatur sub titulo Franciscani ædificii
inchoassent Regi eradidit, ac brevi post per amicos
de suis rebus ibi se petit, & Cardinalem Tornonium
à Rege petunis vitium ejus meretricium, quibus in Anglia contendit. Sed ibi nihil obtinuit, quia
essent ingressus ut eodem igne utrique
sectionis homines cremarentur. Reversus
ve jam sanioue sum magis sectarius quam
gionis pontificii intento. Hæc tenus Augustinus
incertitudo & versus cum Gallia ebullitudo &
summa gravis humanitas BVCHANANVM
ad se traxerunt. Ut Lutetiam venit, Cardinalis
Betonium pessimè ergo se animatum ibi legatione fungi composuit. Itaque ejus ille se
suasit Burdegalam invitante Andrea Govveano
professore, ibi in scholis quæ vulgo Gymnasia
dico erigebantur eruditorum docendi, quæ
pore scripsit quatuor tragœdias, quæ primæ ejus
occasiones fuerunt evulgatæ. Sed quæ primo ordi
nis fuerunt conscriptæ (cui nomen est Baptistes)
ea ma fuit edita, ac deinde Medea Euripidis. Hæc
enim ut consuetudine scholæ fuisse fecerat, quæ
per annos singulos singulas petendo fabulas, quæ
scripserant ut earum actione juventutem ad affec
portis, quibus tum Gallia vehementer se oblectabat, ad imitationem poterant quæ possent, retinebat. Id cum ei propè ultra spem successisset, reliquas Iephthen & Alcestem paulo diligentius
cinquam incuria & hominum contemptu lucubravit, elaboravit. Sed nec id temporis omnino ei fuit expers sollicitudinis inter Cardinalis & Præsidis
cinorum minas. Cardinalis enim de eo compe
hendendo ad Archiepiscopū Burdegalensē litteras
misit: sed eas sorte fortuna BVCHANANE
amantissimis dederat. Sed hūc inter Scotorum mors & pestis per Aquitaniā sevissimè grassata
sedavit. Interea litteræ à Rege Lusitaniæ superve
nerunt quę Govveanū juberent ut homines Oraciis & Latinis literis eruditos secum adduceret, qui in scholis quas illo tum magnis cum & impendiis moliebatur, literas humaniores & Philosophiam Aristotelicam rudimenta interpretarentur.

Ea ex

Ea de re conventus BVCHANANVS facile est assensus. Nam cùm totam jam Europam bellis domesticis & externis, aut jam flagrantem, aut mox conflagraturam videret, illum unum videbat angulum à tumultibus liberum futurum, & in eo certe qui eam profectionem susceperant, non tam peregrinari quàm inter propinquos & familiares agere existimaretur. Erant enim plerique per multos annos summa benevolentia conjuncti ut qui ex suis monumentis orbi claruerunt, Nicolaus Gruchius, Gulielmus Garantæus, Iacobus Tevius, & Helias Vinetus. Itaque non solùm se comitem libenter dedit, sed & Patricio fratri persuasit, ut se tam præclaro cœtui conjungeret. Et principio quidem res præclarè successit, donec in medio velut cursu Andreas Goveanus morte ipsi quidem non matura, comitibus ejus ac certa prænuntiatione. Omnes enim insimici & æmuli in eos primùm ex insidiis, deinde palàm animo plane gladiatorio incurrerunt, & cùm per homines reis inimicissimos quæstionem clam exercuissent, tres arripuerunt, quos post longum carcerem squalorem in judicium productos multis per nos dies conviciis exagitatos rursus in custodiam abdiderunt. Accusatores autem ne adhuc quidem nominarent. In BVCHANANVM certè acerbissimè insultabant, ut qui Peregrinus esset, & qui minimè multos illic haberet, qui incolumitate gauderent, aut dolori ingemiscerent, aut injuriam ulcisci conarentur. Objiciebatur ei carmen in Franciscanos scriptum, quod ipse antequam è Galliis exiisset apud Lusitaniæ Regem excusandum curavit: nec accusatores quale esset sciebant: unum enim ejus exemplum Regi Scotorum, qui scribendi author fuerat erat datum. Crimini dabatur carnium esus in quadragesima, *A quo nemo in tota Hispania est qui abstineat.* Dicta quædam oblique in monachos objecta, quæ apud neminem nisi monachum criminosa videri poterant. Item gravissimè acceptum, quod in quodam sermone familiari inter aliquot adolescentes Lusitanos, cùm fuisset orta mentio de Eucharistia, sibi videri Augustinum in partem ab ecclesia Romana damnatam, multo esse proniorem.

rerum. Alii duo testes Iohannes Tolpanus Hol-
manus, & Iohannes Ferrerius & Subalpinus Ni-
cenus (ut post aliquot annos comperit) pro eo
dimonio dixerunt, se ex compluribus hominibus
fide dignis audivisse, BVCHANANVM
de Romana religione perperam sentire. Vtad rem
redeam, cum quæstores propè sesquiannum &
illum fatigassent, tandem ne frustra homines
non ignotum vexasse crederentur eum in mona-
terium ad aliquot menses recludunt, ut exercitia
susciperet à monachis, hominibus quidem alio-
qui nec inhumanis nec malis sed omnis religio-
nis ignaris. Hoc maximè tempore Psalmorum Da-
vidicorum complures vario carminum genere in
numeros redegit. Tandem libertati redditus
cum à Rege commeatum redeundi in Gallias pe-
teret, ab eo rogatus ut illic maneret pecuniola
liberim, aceptis in singulum quotidianum dena-
rium conditione aliqua honesta prospiceretur. Sed
cum procrastinationis nec in certum spem nec
certum tempus traderet, navem Cretensem in
portu Olisipponensi nactus in ea in Angliam na-
vigavit. Nec hîc tamen substitit quamvis honestis
conditionibus invitaretur. Erant enim illic
omnia adhuc turbida sub Rege adolescente, pro-
ceribus discordibus, & populi adhuc animis tu-
mescentibus ab recenti motu civili. Igitur in
Gallias transmisit. Eadem ferè diebus quibus
urbis Mediomatricorum obsidio fuit soluta,
Coactus est ibi per amicos ea de obsidione car-
men scribere, idque eo magis invitus, quòd non
libenter in conventionem veniret cum aliis plu-
risque necessariis, & imprimis cum Mellino San-
gelasio, cujus carmen eruditum & elegans ea de
re circumferebatur. Inde evocatus in Italiam
à Carolo Costæo Brixiacensi, qui tum secunda
fama res in Ligustico & Gallico circa Padum age-
rebat; nunc in Italia, nunc in Gallia cum filio
ejus Timoleonte quinquennium hæsit, usque ad
annum millesimum quingentesimum sexagesi-
mum quod tempus maxima ex parte dedit sacra-
rum literarum studio, ut de controversiis, quæ
tum majorem hominum partem exercebant, ex-
actius dijudicare posset, quæ tum domi conqui-
escere

escere cœperant Scotis à tyrannide Gusiana lib
rata; eò reversus nomen Ecclesiæ Scotorum
dit. E superiorum autem temporum scriptis qu
dam velut è naufragio recollecta edidit; Cæte
verò quæ adhuc apud amicos peregrinantur, fo
tunæ arbitrio committit. In præsentia septuage
mum quartum annum agens apud Iacobum se
tum Scotorum Regem, cui erudiendo erat pra
fectus anno millesimo quingentesimo sexagesim
quinto senectutis suæ malis fractus portum exop
tans agit. Obiit Edinburgi vigesimo octavo Sep
tembris, Anno Salutis 1582.

EPITAPHIVM

G. BVCHANANI SCOT

PER

Iosephum Scaligerum Iul. Cæs. Filium.

POstquam laude tua patriam, meritisq; beasti,
BVCHANANE tuis, Solis utrumq; latus
Contemptis opibus, spretis popularibus auris,
Ventosæque fugax ambitionis, obis,
Præmia quinà quater Pisæ functus olivæ,
Et linquens animi pignora rara tui:
In quibus haud tibi se anteferét quos Itala vates
Terra dedit: nec quòs Gallia mater alit,
AEquabunt genium felicis carminis, & quæ
Orbis habet famæ conscia signa tuæ.
Nàmque ad supremum perducta Poëtica culmen
In se stat, nec quò progrediatur, habet.
Imperii fuerat Romani SCOTIA limes:
Romani Eloquii SCOTIA finis erit.

AD ILLVSTRISSIMVM AMPLISSIMVMQVE SCOTIÆ Cancellarium, ALEXANDRVM SETONIVM, *Fermelinoduni* Comitem, Fyvæi Dominum, &c. DEDICATIO.

SETONI Phario sate sanguine, Regibus orte,
Regibus ancte atavis, munere, mente potens
Accipe (sed facilis) Buchanani reddita vitæ
Carmina, in abstruso quæ latuere diu.
Namque parens alia exposuit, mandavit alenda
Furtim alia, agnovit quæ tamen ipse sua.
Verùm ubi res fractæ Teucrûm, & fortuna recessit
Ferre tot orbatis nemo volebat opem:
His ego succurri primùm, nativáque novi
Symbola, & in lucem notitiámque tuli.
Ad te confugiunt, velut Attida, tristia, ad aram,
Iura patrocinii, tecta, fidémque petunt.
Dexter ades miseris, quorum inclinata recumbit
In te spes omnis, præsidioque juva.
Non minùs ingenuos alienos tollere natos
Laudis habet, claros quàm genuisse suos.

I. RAYVS.

BVCHANAN
DIVINITATEM
inaccessam admiratur.

Mirande vates, fons beati carminis,
Latinæ Syren, Patriæ
Illustre decus, & mel lepôris Attici,
Doctissime nepos Romuli,
Latinæ Athenæ, Flaccé duplex, & triplex
Homere, mens Poëseos,
O absque vitio monstrum, & absque fluctibus
Pontum profundum nubibus
Cœlum absque purum, ô Posteris miraculum
A fonte Musas Pegasi
Primus canoras qui advocasti ad inclitæ
Sionis hymnos aureos:
Venámque ditem cœlitum qui Principi
Laudando sic indulseris.
Calore mentis cœlum oberrans entheo
Solis labores, sidera,
Lunæque cursus, indicasti ut indiges
Mortalis inter cœlites.
Sic prorsa, versa fundis auspice alite
Aptans cothurnos socculis,
Vt artium omnium Deus & author unicus
Et meta naturæ cluas.
Te voce qualis, quantus es depingere
Nemo potest nisi Deus.
O si perenni fons benigni fluminis
Fluore nostrates riget,
Rerum ut parentem ter beato carmine
Cum laude, téque concinant.

Io. Rayvs.

ILLV-

LLVSTRIVM QVORVNDAM,

DE BVCHANANO *Encomia.*

ADRIANI TVRNEBI, *Græcæ Philosophiæ Professoris Regii.*

NEminē esse existimo in Gallia paulo humaniorem cui GEORGIVS BVCHANANVS non sit notus: non solum eximius poeta, verum etiam vir omni liberali eruditione non leviter tinctus, sed penitus imbutus.

CAR. VTENHOVII.

TRES Italos Galli senos vicere, sed unum Vincere Scotigenam non potuere virum.

GEORGII

GEORGII FABRICII

P*Salterium verterunt Germani aliq*
pie: Itali, ut solent, eleganter: In p
mis Flaminius. Sed nunc omnium in
striam vicit GEORGIUS BUCHANA
NUS Scotus, varietate sententiarum, & p
ritate sermonis.

HENRICI STEPHANI.

ECce Caledonia Maro, Naso & Flaccus in o
Pro Iove nunc discunt posse sonare Iuvan

EIUSDEM.

DAvidis hic corpus, sed tectum veste Latina,
Quæ picta est Flacci, picta Maronis ac

PAULI MELISSI FRANCI

DIversas multi variè elicuêrre sonores,
Aptando Latiæ plectra Sytissa lyræ.
Barbitõ hic, citharæ q; fides, chelyn increpat alte
Et suus ex merito quenque secutus honos.
Quod, BUCHANANE, canis; modulamina cæte
vincit,
Ceu reliquas liquidæ Daulia vocis aves.
Et quisquam dubitet plenis edicere buccis,
Hæc superat cunctas buccina clara tubas?

IN

IN HANC EDITIONEM EPIGRAMMA.

IOH. POSTHII ARCHIATRI *Palatini, T. L.*

Ideatum ascendit nuper BVCHANANVS
Olympum
Vocante Rege cœlitum,
Illuc ubi sanctis jam vatibus aurea templa
Cantu suorum carminum
Mellifluo replet, cœtu Admirante piorum,
Stupente & ipso Davide:
Qui, merito superis, ait, ista probantur & orbi,
Ter maximi laudes Dei
Clariùs ac meliùs referentia, quàm mihi quondã
Modulata Hebræa barbito.

IOH. LVNDORPII.

Κἂν Βυκανᾶνι, πατρὶς Σκοτ
Σοι, κἂν ὀνομάζῃ
Σὺ Σκότος, οὐ σκότος εἶ, ἀλ
λὰ φάος Σκοτίης.

Ἄλλα.

Σιγὴ μουσοπόλοισι παλαιοῖς
κρείττοα κρείττων
Νῦν γὰρ ἀοιδιάει μουσοπόλος
νεαρὸς,
Μουσοπόλος Βυκανᾶνος, ἄεθλο
τὼ μὲν Ἀπόλλων
Κρίνει ἐν νεαροῖς ἔν τε παλαιγε
νέσιν
Ἦν τάχα βασκαίνῃ τις τὶ πλέον,
αἰὲν ὀπηδεῖν
Λώστοις εἴωθε πρήγμασι βασ-
καινίη.

PARAPHRASIS PSALMORVM DAVIDIS POETICA,

Auctore

GEORGIO BVCHANANO,

Scoto, poëtarum nostri ſæculi facilè principe.

EDINBVRGI,

Excudebat ANDREAS HART,

Bibliopola, *Anno* 1615.

IOH. LVNDORPII.

Κἂν Βυκανᾶνι, πατρὶς Σκοτίη
Σοι, κἂν ὀνομάζῃ
Σὺ Σκότος, οὐ σκότος εἶ, ἀλ-
λὰ φύσις Σκοτίης.

Ἄλλο.

Σιγὴ μουσοπόλοισι παλαιοῖς
κρείττοα κρείττων
Νῦν γὰρ ἀοιδιάει μουσοπόλος
νεαρὸς,
Μουσοπόλος Βυκανᾶνος, ἄεθλον
τὼ μὲν Ἀπόλλων
Κρίνει ἐν νεαροῖς ἔν τε παλαιγε-
νέσιν
Ἦν τάχα βασκαίνῃ τις τὶ πλέον,
αἰὲν ὀπηδεῖν
Λώστοις εἴωθε πρήγμασι βασ-
καινίη.

PARAPHRASIS

PSALMORVM DAVIDIS POETICA,

Auctore

GEORGIO BVCHANANO,

Scoto, poëtarum nostri sæculi facilè principe.

EDINBVRGI,

Excudebat ANDREAS HART,

Bibliopola, *Anno* 1615.

AD MARIAM ILLV STRISSIMAM SCOTORVM REGINAM,

Georgii Buchanani epigramm

NYmpha, Caledonia quæ nunc felic ora
Missa per innumeros sceptra tu avos,
Quæ sortem antevenis meritis, virtutibus ann
Sexum animis, morum nobilitate genus:
Accipe (sed facilis) cultu donata Latino
Carmina, fatidici nobile regis opus.
Illa quidem Cirrha procul, & Permestide lym pha,
Pene sub Arctoi sydere nata poli.
Non tamen ausus eram male natum exponer fœtum,
Ne mihi displiciant quæ placuere tibi.
Nam quod ab ingenio domini sperare nequibāt,
Debebunt genio forsitan illa tuo.

GEOR. BVCHANANI PARAPHRASIS, IN PRIMVM LIBRVM PSALMORVM.

PSALMVS I.

Beatus vir qui non abiit, &c.

1 FELIX ille animi, quem non de tramite recto
Impia sacrilegæ flexit contagio turbæ:
Non iter erroris tenuit, sessúrve cathedræ
Pestiferæ, facilem dedit irrisoribus aurem:
2 Sed vitæ rimatur iter melioris, & alta
Mente Dei leges noctesque diesque revolvit.
3 Ille, velut riguæ quæ margine consita ripæ
Arbor, erit: quem non violento Sirius æstu
Exurit, non torret hyems, sed prodiga lætо
Proventu beat agricolam: nec flore caduco
Arridens, blanda dominum spe lactat inanem.
4 Non ita divini gens nescia fœderis, exlex,
Contemtrixque poli: subito sed turbine rapti
Pulveris instar erunt, volucri quem cõcita gyro
Aura levis torquet vacuo ludibria cœlo.
5 Ergo ubi veridicus judex in nube serena
Dicere jus veniet, sceleristque coarguet orbem:
Non coram impletas mæstos attollere vultus,
Nec misera audebit justæ se adjungere turbæ.
6 Nam pater ætherius justorum & fraude carentum
Novit iter, sensúmque tenet: curvósque secuta
Impietas fraudum anfractus scelerata peribit.

PSALMVS II.

Quare fremuerunt gentes? &c.

1 QVID tredidæ gentes vano fremuere tumultu?
Minisque populi sæviunt inanibus?
2 Et cum principibus magni colêre tyranni,

Dominumque Christumque Domini adve-
sum truces?
3 Vincula quin horum fortes dirumpimus, aiun
Et lora nostris demimus cervicibus?
4 At pater æthereus, rerum cui summa potesta
Ridebit impotentium irritas minas.
5 Tum justa accensus miseros affabitur ira,
Et per furorem cæca consilia suum
6 Turbabit: Cingamq; meum diademate regem
Inquit, Sionis jura sanctis collibus
Qui dabit, & latè fundet mea jussa, per orbem
7 Deinde allocutus Dominus est me, Filius
8 Tu meus es, genui te hodie: me posce, dabuq;
Omnes ut hæres gentium fines regas,
Quà circumsusis tellus se porrigit undis,
9 Regasque sceptro sempiternum ferreo:
Cumq; voles, tumidosque premas, frangasque
rebelles,
Vt ficta fragili vasa franguntur luto.
10 At vos, in populos quibus est permissa potestas,
Et jus ab alta sede plebi dicitis,
Errorum tenebras depellite, discite verum:
11 Servite Domino cum tremore: gaudiis
Et timor & Domini accedat reverentia vestris,
12 Vt missum ab illo filium amplectamini:
In vos ne justæ vindictam exerceat iræ,
De calle recti devios: nam quum brevi
Sæviet injustos contra justa ira, scietis
Quàm sint beati, spes in illo qui locant.

PSALMVS III.

Domine quam multipli, &c.

2 HEV quanta numero viribusque factio
Me vexat odiis impiis!
Quam perditorum firma conspiratio
Conjurat in meum caput!
3 Et asseverant spem salutis in Deo
Superesse jam nullam mihi:
4 Quum tu sub umbra præliantem me tui
Tam sæpe scuti texeris:
Quum laudis auctor sis meæ, quum gloria
Meum corones verticem.

5 Quum

Cum nocte Dominus invocantem me, suo
De monte sancto exaudiat.
Curis solutus & recumbo & dormio,
Resurgo liber à metu.
Domino excubante, nec meum formidine
Pectus movebunt agmina
Numerosa, nec si saeva feritas omnium
Conjuret in me gentium.
Tu Domine in aciem ductor, ut me liberes
Prodibis: hostium omnium
Malasque franges, impiorum & conteres
Dentes potenti dexterâ.
At tu salutis una spes, populum tuum
Bonitate solitâ amplectere.

PSALMVS IV.

Cum invocarem, exaudivit, &c.

O PATER, ô hominum, divûmque aeterna potestas,
Sincerae mihi conscie mentis:
Qui mihi consiliisque inopi, incertoque salutis,
Imploranti rebus in arctis,
Tutum pandis iter, latumque educis in aequor:
Nunc obsesso fraude maligna
Da mihi te facilem, & justis bonus annue votis
Non dura placabilis aure.
3 O hominum caecae mentes, quo me usque relicto
Intenti mendacibus umbris,
Sollicita in vanas torquetis pectora curas?
4 Tandem credite vera monenti:
Quem Deus electum miro dignatur honore,
Per discrimina cuncta tuetur.
Me Dominus clamantem ad se, auxiliumque rogantem
Mitis & exorabilis audit.
5 Ergo Dei, miseri, nunc saltem agnoscite numen,
Et vitiis absistite pravis.
Vobiscum in tacito per noctem expendite lecto
Longi dicta ac facta diei.
6 Non pecudum fibris Domino, sed mente litatur
Innocuâ: si admoveris aris
Hanc, poteris sperare animi securus ab alto

PSALMVS V.

Dextrâ munera larga benignâ.
7 Poscit opes modo degeneres pars maxima vul-
gi:
Hæc animos vota una fatigant.
8 At tu me placido tantùm bonus adspice vultu
Aura tui jucunda favoris
Me super irradiet: sat amico te mihi felix.
Alter frugibus horrea stipet,
Impleat & multas generoso nectare cellas,
Et congesto gaudeat auro:
9 Ast ego, curarum vacuus de nocte recumbam,
Et sine sollicitudine somnos
Accipiam: tu securam mihi robore mentem,
Tu certa spe pectora firmas.

PSALMVS V.

Verba mea auribus percipe, &c.

2 O Potens rerum Deus, aure leni
Mitis exaudi mea verba, mentis
Mente non dura tetricúsque tristes
Percipe questus.
3 Adspice attentus mihi quanta tendat
Vox latus: quando mihi rex Deúsque
Solus es, solum veneror precórque
Rebus in arctis.
4 Mane clamantem Deus æquus audit
Nam tuum casta prece, non inanem
Spem fonens, nomen jubar ante Eoum
Manè cibo.
5 Tu Deus, lætus pietate vera,
Impii ritus scelus exsecraris:
Nec frui pravi studiosa mens te
Speret amico.
6 Vix tuos vultus metuit, nefásque,
7 Hostis es fraudum & cupidæ cruoris
Cædis: audacem simulare linguam
Falsa recides.
8 Ad tua fretus bonitate sacrum
Limen accedam, tua templa inibo:
Rite adorabo tua sancta castis
Numina votis.
9 Tu mihi, ut cassus fugiam dolosos
Hostium, lumen Deus æquitatis

Dux

PSALMVS VI.

Dux tux præfer, dubióque cæcos
Dirige greſſus.
Hoſtium verum fugit ora, pectus
Incolit fraus, ſpurcitiéſque : guttur
Terrius putri eſt quod hiat recludens
Funera buſto.
Lingua adulatrix tacito veneno
Tendens, cæcos meditatur ictus.
O Deus, rerum ô Pater alme, gentem
Perde nefandam.
Redde conatus, Pater alme, vanos:
Quique te linquunt, ſcelerum ſuorum
Sentiant pœnas meritas, ab ima
Stirpe reciſi.
Sed tua ſemper bonitate tuti
Gaudeant qui ſpem poſuere in uno
Te ſibi certam impavidi, tuúmque
Nomen adorant.
Namque tu rectos animique puros
Larga opum dextra recreas benignus,
Et tui (tanquam clypeo) favoris
Protegis vmbra.

PSALMVS VI.

Domine ne in furore tuo arg. &c.

DVM ſervet ira, Domine, dum mens æſtuat,
Ne me merentem corripe :
Dum ſævientis flagrat in curſu furor,
Exigere pœnas abſtine.
O parce, parce : languor ægrum conficit:
Manum ſalutarem admove.
Corpus, ſolutis oſſium compagibus,
Enerve vires deſerunt :
Mentémque graviter mœror angit turbidam.
Quo me uſque miſerum negliges ?
Quo me uſque linques ? jam reverte, ac libera
Aegrum inferum de faucibus.
Vbi ſæva duram mors manum injecit ſemel,
Quis amplius meminit tui ?
Quis mortis alta ſubtrutus caligine
Nomen celebrábit tuum ?
De nocte pectus anxium ſuſpiriis
Pulſans gemēnſque, lacrymis

Lavo cubile : strata fletuum madent
Rorata largis imbribus.
8 Caligat acies luminum, doloribus
Hebetata longis : hostium
Interque risus & dolos emarcuit
Color vigorque corporis.
9 At tu sceleribus turba gaudens impiis,
Facesse, spem pone irritam :
Lamenta Dominus & meorum fletuum
Placatus audiit sonum.
10 Dominus benignus supplicem me exaudiit,
Orationique annuit :
11 Subitus ut hostes obruat pudor meos,
Vultusque confundat rubor :
Tristi repente ut palleant infamia,
Fugamque turpem mœreant.

PSALMVS VII.

Domine, Deus meus, in te, &c.

2 IN te salutis spem posui meæ,
Servator orbis : faucibus hostium
Me libera, qui mente sæva
Interitum mihi moliuntur,
3 Si nemo vindex asserat, ut leo
Imbelle crudus dilaniat pecus,
Sic me ferus discerpet hostis,
Innocui furiens cruoris.
4 Si vetus index me merito arguit,
Nec falsa mendax crimina texuit.
5 Si damna tranquillo creavi,
Promerito malè ni peperci :
6 Me persequatur dum capiat sequens,
Captumque sternat, stratum & humi pede
Conculcet, & sceptri superbum
Proterat abjiciatque fastum.
7 Exurge, justas te furor impius
Meorum in iras exciter hostium.
Exurge, promissamque redde
Perfidiæ Deus ultionem.
8 Exurge, terris luceat omnibus
Augusta majestas tua, te suum
Accurrat agnoscatque regem
Concilium populi patremque.

9 O qui

PSALMVS VIII.

O qui potenti ſceptra tenens manu,
Gentes per omnes crimina vindicas,
Me vindica, ſi ritè pœnas
Ore pio innocuæque poſco.
O juſte judex, cordis in intimo
Quem nil receſſu prætulit abditum,
Frange impios auſus malorum:
Fulci animos reſovéque juſtos.
Securus hoſtes nil metuo, Deo
Cuſtode: quem ſimplex animâ juvat
Candor, pios ſervat, malisque
Exitium aſſiduè minatur.
Si perſtet hoſtis, jam gladium tenet,
Jam tendit arcum promptus, & arripit
Ferale telum, & igne ſævo
Lethiferas acuit ſagittas.
En qui nefandum parturiit ſcelus,
Concepit ærumnam, pariet velut
Quæ vana per ſomnum inquietas
Ludificant ſimulacra mentes.
Fodit doloſam, ut me caperet, ſcrobem: et
Incautus in ſoſſam ipſe ſuam ruit.
Inverticem ipſius recurret
Pernicies, recidétque fraudes.
Ergo expeditus fraudibus & metu,
Rerum parentis juſtitiam canam,
Nomenque ſanctum, gratiaſque
Lætus agam, repetamque laudes.

PSALMVS VIIJ.

Domine, Dominus noſter, &c.

GENTIS humanæ pater atque cuſtos,
Quàm ſancta majeſtas tui
Nominis terras ſtupefecit omnes,
Sol quas recurrens adſpicit!
Et ſuper cœli radiantis orbes
Tua magnitudo ſe extulit.
Quàm piâ mundum tueare curâ,
Lactentis ævi infantia
Prodit: ut linguas temere obſtrepentum
Tibi refutes hoſtium:
Hoſtium, quorum vomit os furorem
In te, ſitique ſanguinem.

4 Luce quum cœlos vitrea serenos
Pollentis opera dexteræ
Cerno, quum lunam, nitidásque stellas
Per te creatas conspicor,
5 Quantulus (mecum tacitus revolvo)
Homo est, ut ejus sis memor!
Quantula humanæ est sobolis propago,
Dignêre ut illam visere!
6 Hunc Deo æqualem propè reddidisti,
Ornasti honore & gloria:
7 Et tuæ dextræ super universa
Opera creasti principem:
Cuncta vitalis quibus haustus auræ est,
Illi dedisti sub pedes.
8 Huic boves parent & oves, pecúsque
Quodcunque campis pascitur:
9 Quique pennarum celeri volatu
Metitur alis aëra:
Quique pinnarum celeri natatu
Piscis pererrat æquora.
10 Gentis humanæ pater atque custos,
Quàm sancta majestas tui
Nominis terras stupefecit omnes,
Sol quas recurrens adspicit!

PSALMVS IX.

Confitebor tibi Domine, in, &c.

2 RERVM certa salus te cano, gratias
Exolvo meritas ex animo tibi:
Et miranda futuris
Pandam facta nepotibus.
3 Tutus præsidio nil metuam tuo:
Lætus læta canam sed tibi carmina,
Te laudabo supremi
Aeternum ætheris arbitrum.
4 Spes hostis temere elatus in improbas,
Conversus trepida terga dedit fuga,
Et virtute potentis
Dextræ pessum abiit tuæ
5 Tu vindex cupidos exitii mei
Perdis, tu trepido præsidium es reo:
Tu litem mihi judex
Ex alto dirimis throno.

6 Tu gen.

Tu gentis valido robore barbaræ
Compescis furias: destruis impios,
Vt nec nomina seris
Narret fama nepotibus.
En hostis tumidæ quò recidunt minæ:
En, qui sternit humi funditus oppida,
Et prostrata perennis
Condit nube silentii.
At rerum Dominus perpetuus thronum
Fixit perpetuum justitiæ sibi,
Orbem ut legibus æquis,
Vt justè populos regat.
Quum vis incubuit fœta superbia
Infræni, miseris præsidium pares,
Tuti pandis asyli
Arcem rebus in asperis.
In te uno meritò spem solidam locant
Qui novêre tuum nomen, & ultimo
Vt discrimine amicos
Nunquam destituas tuos.
Ergo arcis merita laude Sioniæ
Custodem Dominum pangite: consili
Decreta ardua gentes
Latè ferte per exteras.
Vindex innocui sanguinis expetit
Pœnas, vi tenues nec sinit opprimi
Impunè: applicat aurem
Clamantum querimoniis.
Afflictas bonus ô res propiùs meas
Contemplare, odiis quem petit improbis
Vis hostilis; & atræ
Mortis faucibus eripe.
Vt qua mole Sion crescit in æthera
Latè conspicua, laudibus efferam
Te, lætúsque salutem
Acceptam referam tibi.
Demersit merito fraus sua perfidas
Gentes exitio: queis alios plagis
Irretire parabant,
Hæsere impliciti pedes.
O miranda Dei judicis æquitas!
Fraudis fraude sua prenditur artifex.
O res pectoris altis
Condenda in penetralibus!

18 Sic est: interitu devorat impios
Improvisa dies: immemores Dei
Gentes mors inopina
Aeternis tenebris premit.
19 At confisa Deo nuda modestia
Aeternum Dominum non animo excidet,
Nec læto miserorum
Spes frustrabitur exitu.
20 Rerum surge parens, neu sine ut imporens
Adversus tenues crescat homunculus:
Et juris preme fræno
Gentes arbiter impias,
21 Circumfiste tuæ mole potentiæ
Terroremque feris mentibus ingere:
Agnoscat male firmam
Sortem gens hominum suam.

PSALMVS X.

Vt quid Domine recessisti &c.

1 QVONAM usque custos gentis humanæ tuos
In rebus arctis negliges?
Quonam aberis usque, dum pios tyrannide,
Premit arroganter impius?
O si scelestum vergat in caput scelus,
Sumque pereat artibus.
3 Dum mentis explet per nefas libidinem,
Sic gloriatur impius.
Sic audet in se, sempiternum ceu decus
Rectis parârit artibus.
4 At qui atque iniqui negligit discrimina
Infrænis arrogantia,
Suæque plau lit suaviter prudentiæ,
Nullum esse quod putet Deum.
5 Felicitatis somnio indulget suæ,
Quod cuncta cedant prospere,
Nec te summum cogitat vel judicem,
Vel perpetrati vindicem
Hostes minoris æstimat nihilo suos,
Sic ipse secum comptans,
Incommodi expers ad senectam usque ultimam
Securus ævum transigam.
Non cura lætis ulla sese gaudiis,
Non ægritudo interseret.

7 Os ex-

7 Os execranda despuit convicia,
Spumatque probris & dolis:
Bonis labores continenter pellilens
Lingua, & dolores parturit.
8 Circa viarum compita insidias locat,
Vt innocentem clam involet.
Intentus oculis intuetur acribus
In transeuntes pauperes.
9 Qualis cruentus subiter alta deliter
Spælea conditus leo:
Sic è latebris corde trepido palpitas,
Infirmioribus imminet:
Et occupatos multinodis nexibus,
Nassæ involutos attrahit,
10 Malisque subigit: & tenebris occulit
Crudelitatem callidus.
Ah strage quanta transeuntes perculit,
Grassatus iliis artibus.
11 Sic deinde secum colligit malè credulus,
Hæc prorsus ignorat Deus:
Avertit ora rebus humanis suis,
Fandi & nefandi negligens.
12 Exurge Domine, tolle in altum dexteram,
Librata fige vulnera.
Ope destitutos ne pios silentio
Obliviosa defere.
13 Te ne impiorum pervicax vesania
Sic audeat contemnere?
Secreta secum corde tacito ut murmuret,
Humana non curat Deus?
14 Cernis profectò cuncta, cernis: & tuam
Sceleftus in manum cadet,
Vt te labores & dolores pauperum
Non præterire intelligat.
Tibi relictus est inops atque innocens:
Tu tutor orbos protegis.
15 Tu frange vires impii, violentiam
Tu mentis improbæ doma,
A stirpe cæsa donec impietas simul
Eliminetur & impius.
16 Tum firma Dominus sæculorum in sæcula
Sceptra obtinebis imperi,
Gentesque terræ finibus procul tuæ
Exterminabis impias.

17 Hæc

PSALMVS XI.

17 Hæc vota duris obruti laboribus,
Has supplices fundunt preces,
Animosque stimulis incitati talibus,
Te lacrymantes postulant,
18 Pupillum & inopem vt vindices potentium
Ab impotenti audacia.
Homo ut feroces spiritus ponat, suæ
Infirmitatis conscius.

PSALMVS XI.

In Domino confido, &c.

1 QVVM spe salutis non dubia fruar,
Deoque fidam, vos mihi dicitis,
Facesse rupes in remotas,
Antevolans pavidas volucres.
2 Intendit arcum (en aspicis) impius,
Nervo sagittas admovet, ut petat
Incogitantes è latebris
Innocuos animique rectos:
3 At tu potenti Rex bone dextera
Domas rebelles & facis irrita
Decreta vesani furoris
Contra humiles malè nil merentes.
4 Aeterna cœli templa colens Deus,
Et lucido astrorum in solio sedens,
Humana per terras acutis
Facta oculis specularur omnes.
5 Non justus illum, non latos impius
Cuncta intuentem, sed studio ad nefas
Pronos maligno justus orbis
Ex animo moderatur odit.
6 Super scelestos retia depluet
Ignes remisto sulphure flammeos
Ad impios eliminandos
Fulmineæ rapient procellæ.
Iustosque justus justitiæ parens
Amore sancto amplectitur unicè,
Et fraudis ignaram ante vultus
Assiduè videt æquitatem.

PSAL.

PSALMVS XII.

Saluum me fac Domine, &c.

AFFER opem, ſervator opem ſer, pulſa re-
ceſſit
Intemerata fides:
Nuda fides, hominum fugit commercia: vana
Cum ſocio loquitur
Quiſque ſuo, blandâ exercens mendacia linguâ,
Corde ſcelus meditans.
Ora Deus fraudum dulci medicata veneno
Conterat, & penitus
Grandiloquam ex ima linguam radice revellat:
Quique pudore carent,
Dicere nec metuunt, falſa ad perjuria linguas
Fortiter intrepidi
Aſſueſcamus, & os age confirmemus ad omne
Flagitium. neque enim
Oris fræna mei, linguæve repagula quenquam
Me niſi habere puto.
At Dominus planctus miſerorum, & dura ſe-
rentum
Aure trahens gemitus,
Surgam, ait, atque inopem, tuta ut reſpiret in
arce,
Inſidiiſque procul,
Securum ſtatuam. Hæc Dominus, quod ab ore
fideli
Cúnque fluit Domini,
Auro purius eſt, auro quod fuſile fecit
Septima flamma coquens:
Dum fæx in fumos exploratore camino
Craſſa abit & cineres.
Pollicki memor ergo, malæ mala toxica lin-
guæ
Sancte parens inhibe:
Peſtifera de gente hominum nos, optime cuſtos,
Aſſere perpetuò.
Nam latè impietas graſſatur libera, paſſim
Omnia plena malis,
Quum penes injuſtos jus eſt, & juſſa malorum
Sunt metuenda bonis.

PSAL.

PSALMVS XIII.

Vsque quo Domine obl. &c.

QVOVSQVE rector unice,
Me destitutum negliges?
An sempiterna me obrutum
Oblivione deseres?
Quousque vultum amabilem
Iratus abscondes mihi?
Quousque curæ turbidæ
Mentis quietem distrahent?
Quousque cor cruciabitur
Mœroris æstu fluctuans?
Quousque me prostrato aget
Hostis triumphos insolens?
Regnator orbis adspice:
Opem fer, & lucem tuam
Infunde, ne mors lumina
Somno perenni sopiat.
Ne jactet hostis arrogans
Me viribus fractum suis,
Ne me perosi perfidi
Meo dolore gaudeant.
Tu me salutis recreas
Spe, largus auxilii tuum,
Salute partâ, laudibus,
Rex magne, nomen efferam.

PSALMVS XIV.

Dixit insipiens in corde, &c.

SECVM insania callidè
Indulgens vitiis sic loquitur: Deum
Formido sibi credula
Commenta est hominum, quum temerario
Casu sors ferat omnia.
Ergo flagitiis se penitus dedit
Secura impietas Dei:
Nec quisquam ex animo recta sequi studet.
De templo æthereo Deus
Ad curas hominum lumina verterat,
Si quis non stolidè improbus
Ad cultum revocet pectora numinis:
Omnes in scelera omnia

Conju-

PSALMVS XV.

Conjurasse putes: fœda, nefaria,
Detestandaque perpetrant?
Nec cuiquam est studium recta capessere.
Nam qui recta capesserent?
Quem sanis aditum consiliis darent,
Quorum æquitia & scelus
Infecere animos? qui populum meum,
Ceu prædam fera, devorant?
Nec rerum Dominum mente colunt Deum.
Ast illes gelido metu
Horror concutiet, justitiæ Deus
Quum patronus opem feret
Insonti: increpitans talibus impios:
Vobis ludibrio fuit
Insontum pietas: vos inopum pium
Risistis studium, preces,
Spes lentas, trepidas sollicitudines?
At cui fidit inops, Deus
Spes & vota bonos ducet ad exitus.
O si mittat opem suis
Speratam Deus è rupe Sionia.
Nam quum vincula ruperit,
Exolveque suos, pectore libero
Gaudebunt Abrahamidæ,
Et justa Isacidæ lætitia fremet.

PSALMVS XV.

Domine quis habitabit in tabern. &c.

1 SANCTAE Sionis templa quis incolet,
Rex magne, tecum? quem latebes tuum
Sanctum super montem? ut malorum
Liber agat placidam quietem?
2 Quem fraudis expers simplicitas juvat,
Vegetque rectum propositi tenax:
Nec mente sævus grata blandum
Edocuit simulare linguam.
3 Nec ore mendax exitiabiles
Concinnat artes: nec mala proximi
Excogitat, nec dulcem amicum
Opprobriis maculat pudendis.
4 Qui fastuosum despicit impium,
Deûm timentem suspicit & pium:
Tenaxque promissi, fidemque
Indocilis temerare pactam.

5 Qui

PSALMVS XVI.

5 Qui non egenos fœnore perdidit,
Non innocentes munere prodidit.
In monte sancto, hæc qui peregit,
Perpetua requie fruetur.

PSALMVS XVI.

Conserva me Domine, &c.

1 O Rerum sator, & salus
Humani generis certa, periculis
Qui te respicit unum, famulũ instantibus eripe.
2 Te servus Dominum libens
Agnosco, & populis prædico: sed tibi
Omni ex parte beato officiis nil opus est meis.
3 Ergo illuc animum appuli,
Vt gentem studio prosequerer pio,
Quam tu ex omnibus unam populis sorte receperas.
4 Ast illi immemores tui
Defecere: novos quisque sibi deos
Effinxere, colentes animi ludicra somnia,
Horum sanguineas dapes
Non libabo, epulas respuo: nomina
Testis numquam, adhibebo, aut fidei fœdera sanciens.
5 At sortis populum meæ
Defendet Domini perpetuus favor,
Mercedemque laborũ cumulatam dabit affatim.
6 O pulchra agricolatio,
O præclara mei sors patrimonii:
Vt florum undique ridens animum pascit amœnitas!
7 Immortalis honor Deo
Æterno, monitu cujus ago dies,
Arcanisque per umbram stimulor pectora moribus.
8 Quicquid melior, aut gero,
Præsentem Dominum conspicor: is mihi
Semper dexter adhæret, stabili ne movear gradu.
9 Pulsat pectora gaudio
Cor lato trepidum: lingua tuas avet
Laudes promere: corpus tacitè spes bona recreat.

Nam

PSALMVS XVII.

Nam nec degere tartari
Permittes animam ſub tenebris meam,
Aut ut putre cadaver reſolutũ in cineres fluat.
Tu vitæ reſeras viam:
De vultu fluvii lætitiæ tuo
Manant: tu tribuis munificâ gaudia dexterâ.

PSALMVS XVII.

Exaudi Domine juſtitiam, &c.

AEQVVS exaudi bone rector orbis
Aequa poſcentem: tibi quas profundit
Lingua non mendax, cape non iniqua
Aure querelas.
2 Ad tuum lætus fugio tribunal,
Et fidem appello: mihi cognitorem
Te peto: oppreſſos oculis benignis
Adſpice juſtos.
3 Sæpe per ſolas tacitæ tenebras
Noctis arcanos mihi cogitatus
Cautus inſperti, trepidoque corda
Turbidâ motu.
Sæpe, ceu flammis, animum probaſti
Caſibus duris, neque comperiſti
Conſcium fraudis ſcelerumque, ſomni
Sæva minantem.
Os fuit concors animo, ſonuſque
4 Senſui: legum monitis tuarum
Pectus innixum ſcelera impioſque
Horruit auſus.
5 Hac via greſſus rege per tuarum
Orbitam legum, dubio vacillent
Ne pedes lapſu, inſtabileſque turbent
Lubrica plantas.
6 Te voco, duris ad opem periclis
Sæpe tentatam fugio: precantis
Admove attentam miſeris benignus
Quæſtibus aurem.
7 Tu bonus fulci tibi qui ſalutem
Spemque committunt, tibi contumacis
Spiritus cordis tetricus refræna
Vindice dextra.
8 Me velut pupillam oculi tenellam
Providus muni: procul impiorum

Impe-

Impetu, alarum trepidum tuarum,
Conde sub umbra.
9 Nam meæ vitæ manus impiorum
10 Imminet: vallant opibus superbis
Intonant linguis, mala, dira, fœva,
Voce minantur.
11 Obsident cunctos aditus viarum:
Commoda observant loca, destinantque
Ad meam cædem, facinusque patrant
Mentibus absens.
12 Qualis in prædam leo fertur ira
Fervidus, qualis catulus leonis
Læte depulsa secularur alto
Abditus antro.
13 Surge, conatus, pater, anteverte
Impios, stratoque in humum tyranno,
Me tuo, quo nunc furit ille sævus,
Eripe ferro.
14 Neu sine ut me vi premat impotentum
Divitum fastus, quibus una cura est,
Dum licet blandæ illecebras caducas
Carpere vitæ.
His opes terris penitus refossis
De penu fundis lourplete, ventri
Sufficis fruges, hilarasque multa
Prole penates.
15 Puritas vitæ mihi te tueri
Corporis vinclis tribuit soluto:
Illa lux vere faciet me ab omni
Parte beatum:
Lux voluptatum cumulata cunctis
Gaudiis, quum se sine nube menti
Pura majestas dabit intuendam
Lumine puro.

PSALMVS XVIII.

Dilgam te Domine &c.

2 TE Deus alme, colam, te toto pectore amabo,
3 Sancte parens, mea vis, mea sola potentia, turris,
Præsidium, spes, & rebus solamen in arctis.
Tu clipeus, tu tela mihi, tu certa salutis
Anchora, tu statio tuti placidissima portus.

Nam simulatq́ue tuas in laudes ora resolvo
Te venerans, pacemq́ue petens, inimica facessunt
Arma: salus, placidisq́ue comes pax advolat alis.
5 Iam me lethiferis mors circumvoluerat atra
Casibus, obsessum jam me torrentibus orcus
6 Impediebat aquis, fugiq́ jam compede vinctus
Herebam, laqueoq́; pedem retinente trahebar:
7 Hic ego depressus, supplexq́; humilisq́, vocavi
Voce Deum, & dubiis clamavi ad sidera rebus.
Ille super solio residens flammātis olympi
Audiit orantem, postquam pervenit in altum
Clamor, & attentas advertit questibus aures
8 Protinus è vultu Domini conterrita tellus
Intremuit, monteſq́ue cavâ compage solutâ
Nutarunt, penitusq́ue imis fremuere cavernis.
9 Fumeus afflatu de naribus æstus anhelo
Vndabat: rapidæ contorto verticæ flammæ
Ore fluunt, vivaq́ue animant attacta favilla.
10 Vtq́; suum Dominum terræ demittat in orbem,
Leniter inclinat jussum fastigia cœlum:
Succedunt pedibus fuscæ caliginis umbræ.
11 Ille vehens curru volucri, cui flammeus ales
Lora tenens levibus ventorum adremigat alis,
12 Se circum fulvo nebularum involvit amictu,
Prætenditq́ue cavis piceas in nubibus undas.
13 Acribus ex oculis vibratæ spicula flammæ
Discutiunt tristes claro fulgore tenebras.
Inde ruit crepitans lapidosæ grandinis imber,
Discursantq́; vagæ sinuosa volumina flammæ.
14 At vero ut sancto sermone silentia rupit,
Protinus horrifico tonitru cœlum omne remugit,
Grandinis & crebrâ tellus crepitante procella
Pulsa sonat, ruptisque micant è nubibus ignes:
15 Flammiferæq́; volant magnâ per inane sagittæ,
16 Fulguraq́; ingeminās: laticum concussa lacunas
Pandit hians tellus, & fontibus ora relaxat:
Succurriturq́ue pavens, & fundamenta revelat,
Et referat chaos. Aeterni sic vox tonat oris,
Sic formidandæ gravè spiritus infremit iræ.
17 Ille salutiferam porrexit ab æthere dextram,
Et me de rapidis pereuntem sustulit undis:

18 Hosti-

18 Hostibus eripuit validis, & acerba poten
19 In me odia elusit: quum me studiosa nocr
Temporibus duris cæcâ fraus arte peteba
20 Auxilium tulit, & rebus patefecit in arcti
Latum iter, electumq; à morte reduxit am
21 Scilicet immunem sceleris, mētemq; manu
Aspexit Deus, & merito dignatus honore
22 Quippe nec impietas, nec pravi credulus
Avertêre meos recto de tramite gressus.
23 Ante oculos mihi lex Domini, mihi jussa
renda
24 Semper erant animo præsentia: simplice v
Gaudebam, fraudisque illo sub teste volu
Libera, flagitium, & scelerum vitaverat ar
25 Ergo mihi integræ fructum hunc decer
re vitæ
Munificus dedit, & qui conspicit omnia jus
Arbiter innocuam cumulavit munere vitam
26 Quisque suis sibi te conformat moribus, e
Innocuum innocuus, te sentit amicus amicu
27 Inque bonos bonus es: malè cautas cauti
artes
28 Artibus eludis. duro in discrimine servas
Res humilis populi afflictas, oculiq; superb
29 Dejicis elati fastus: tu plebis ab imæ
Cœtibus ereptum celebri me in luce reponis
Illustrasque meas claro splendore tenebras.
30 Te duce perrumpo florentes ære phalanges,
Altaque turrigeri supero fastigia muri.
31 Scilicet, ut sanctus Deus est, sua sign
sequutis
Sancta salutiferæ pandit compendia vitæ.
Illius æterno quicunque effluxit ab ore
Sermo repurgato flammis sincerior auro est.
Ille suo clypeo fidâ spe pectora fulta
Protegit, adversisque vetat succumbere rebus.
32 Dicite qui colitis picti ludibria trunci,
Aut ebur in varias, aut saxa excisa figuras,
Ecquis in ætherio rerum moderatur olympo
Frena alius Dominus? quis terrę temperat orbē
Alter, & invictâ quæ vult facit omnia dextra?
33 Ille Deus viva mihi vi corroborat artus
Ostenditque viam maculosa labe carentem.
34 Me pedibus fecit celeri contendere cervo,

Et pro-

Et procul à sævis subduxit in alta periclis:
35 Et tractare manu duro in discrimine belli
Arma dedit facili: solidoque ex ære rigentem
Flectere, & intexũ contringere viribus arcum.
35 Ille salutiferi totum munimine scuti
Me tegit, & dextrã nutantem fulcit & auget
37 Largus opis: perque insidiis obsessa viarum
Pandit iter tutum, prohibetq; per invia plantas
38 Offenso titubare gradu. Te persequor hostes
Auspice, dissectos cõprendo, nec antè revertor
Quàm recidere animi fracta virtute minaces,
39 Affusique cadant pedibus, ne surgere possint
Rursus, & antiquas armis reparare ruinas.
40 Tu mihi diffundis vivũ per membra vigorem,
Et validos crudo distendis robore nervos:
41 Tu bellare doces: tu, me quicunque lacessit
Sternis humi, trepidosque fuga mihi dissicis hostes.
42 Clamantes nemo exaudit: Domini prece poscunt
Auxilium: aversam negat implorãtibus aurem.
43 Hos ego, ceu versat boreæ violentia nubem
Pulveream, impello, & turbatis fervidus instо:
Et pedibus premo, ceu cœnum deforme lutosis
44 Conteritur triviis. Tu me sine nomine plebis
Contemptu ereptum populos frenare superbos
45 Imperio facis, & famulas mihi tendere dextras
Per longinqua jubes ignotas oppida gentes,
Attonitas famæ novitate, & nomine tantùm
46 Audito: & blandis verba assentantia linguis
Fingunt: nec tutis satis audent credere muris.
47 Laus, honor, imperium Domino, qui robore cinctum
Me tegit, incolumemque rapit de morte propinqua:
48 Qui mihi perfidiam scelerată ultricibus armis
Frangere dat populosq; facit parere volentes:
49 Securumque vetat belli trepidare tumultus:
Qui mihi præsidio est, populi quum sæva rebellis
Ira furit, mentisque malæ scelerata retundit
50 Consilia. ergo feram latè tua facta per urbes
Finitimas: semperque meo celebrabere cantu
51 Sancte parens, regè qui dura per omnia tutus

Esse

Esse jubes, cumulasq; opibus: pleneque fa
Ipsum, & perpetuum sobolem amplectere
ævum.

PSALMVS XIX.

Cæli enarrant gloriam Dei, &c.

2 INSANIENTIS gens sapientiæ
Addicta mentem erroribus impiis,
Tot luce flammarum coruscum
Cerne oculis animoque cœlum.
Hinc disce, prudens quam fuit artifex
Qui templa olympi fornice flammeo
Suspendit, & terræ capacem
Et pelagi sinuavit arcum.
3 Dies tenebras, & tenebræ diem
Semper prementes perpetuâ vice,
Non fortuito res caducas
Ire monent per inane lapsu:
4 Sed tota concors fabrica personat
Dei tuentis cuncta potentiam,
Non voce quæ paucorum ad aures
Perveniat strepitu maligno.
5 Nam nec remotis barbara finibus
Gens ulla terras incolit ultimas,
Quæ nesciat certa meantis
Lege poli stabilem tenorem.
Quis nocte clara lumine flammeo
Semper-micantes non stupeat globos?
At manè castris prodeuntem
Quum rutilo videt axe solem?
6 Sive ille eois fluctibus exerit
Vultus decoros, sponsus uti novus
Auro refulgens, gemmeaque
Tempora conspicuus coronâ:
Seu quum fugacem præcipitans diem
Curru citato tempora dividit,
Artusque viresque impetumque
Centimano similis giganti.
7 Abusque eoo cardine ad ultimam
Metam occidentis sidera permeans
Obliqua, vitali calore
Cuncta creatque fovetque alitque.
8 Sed ordo rerum & conspicuus decor,

PSALMVS XX.

Non sic tuentum lumina detinent,
Divina ut arcanis habenis
Lex animos ad honesta flectit.
Promissa fraudis nescia lubricæ
Splendore veri pectora roborant,
Hæc plectitur culpa æquitate, ut
Pœna juvet recreetque damnum.
Puto recludunt lumine lumina
Præcepta: puro religio nitet
Verenda cultu, quam nec annis
Cuncta domans minuit vetustas.
Decreta fas & conscia veritas
Astans tabellis servat aheneis,
Iucundiora melle, & auro
Et nitidis potiora gemmis.
Signata claustris pectoris intimi
Servus tuetur jugiter hæc tuus:
Non insscius, custodientem
Quàm maneat numerosa merces.
Errata mentis quis meminit vagæ?
Quæ deprehendet vis sapientiæ?
Ergo repurga quas refudit
Clam maculas sinuosus error:
Fac, regna cordis ne sibi vendicet
Vis impotentis dira superbiæ,
Sic me malorum è maximorum
Compedibus facilè explicabis.
Quæ lingua fundit verba, quod in sinu
Secum volutat mens tacito, accipe
Placatus, ô nostræ salutis
Arx, Dominus, Deus, & redemptor.

PSALMVS XX.

Exaudiat te Dominus in die trib. &c.

CVNCTA licet ferro latè populetur & igni
Insana gentis barbaræ crudelitas,
Tu ne cede malis, sed contrà audentior ito.
Moderator orbis audiet preces tuas:
Vtque bonus dubiis Iacobum ad sidera rebus
Cum voce palmas præferentem exaudiit,
Annuet oranti, & re Majestate verendi
Nominis ab hoste sospitem tuebitur.
Ex adyto sacro arcanis tibi viribus auxis

PSALMVS XX.

Firmabit, animum de Sione fulciet:
4 Vota secundabit, memori tua numera mente
Servabit: omnis periabit victima.
Protinus in cineres depasta holocausta resolvet
In astra volvens flamma luce splendida.
5 Ille aderit cœptis, casusque in prospera vertet
Eventa finget omnia ex sententia.
6 Iam tibi plaudemus reduci, auctoremq; salutis
Patrium canemus patrio ritu Deum.
Cuncta Deo grates fora, compita, tepia sonabunt
Nomenq; sanctum prosequentur laudibus.
Annuet ille pio quæcunque rogabitur ore,
Lætumque precibus exitum justis dabit.
7 Quin (scio, nec fallax animum mihi decipit
omen)
Regem reducet sospitem Dominus suum.
Mittet opem, sancti reserans sacraria cœli,
Et præpotenti proteget te dextera.
8 Gloria sit Syriæ turmas numerare curules,
Axesque curvis asperare falcibus:
Fidat equis lateque vagis discurset habenis
Sonante Perses arva findens angula:
Hi currus & equos jactent; nos rebus in arctis
Dei potentis nomen invocabimus.
9 Illis nec currus, nec vis præstabit equorum,
Ne scindat uncis vultur artus unguibus.
Nos humiles favor ætherius penitusq; jacentes
Tollet, suoque sustinebit numine.
10 Tu servator opem fer: tu si respicis, arma
Nec socia cupimus, nec timemus hostica.
Respiciet, populique sui Rex optimus omni
Vocatus hora facilis audiet preces.

PSALMVS XXI.

Domine in virtute tua lætabitur Rex, &c.

2 QVOD hoste victo Rex triumphat gaudia
Curis solutus anxiis,
Tibi id fatetur Rex beate cœlitum
Debere: tu laboribus
Vires ferendis, tu dedisti è prælio
Redire duro sospitem.
3 Nullam repulsam, voce quum te supplice

Reg

PSALMVS XXI.

Rogaret, unquam adhuc tulit.
il in latebris pectoris reconditis
ope concupivit irrita.
t vota supra & ante vota hunc omnibus
Vitæ beati commodis.
emmis coronam ferre & auro splendidam
Sacro dedisti vertici.
Vitam popposcit: mortis illi est addita
Immunis immortalitas.
o claritatis auctor illi es, inclyta
Per te refulget gloria.
elicitatis ei favor dedit tuæ
Exemplar ut sit posteris:
ensura voti ut matribus sit, quum bene
Blandis precantur liberis.
u nempe spes & anchora es fiduciæ,
Tu portus in rebus malis.
e fretus uno firmus omnem perferet
Sortis procellam turbidæ.
i perduelles comprehendes, tu manu
Pœnas reposces vindice,
eu flamma clausis æstuans fornacibus
Antiqua silvæ brachia
orat, furoris sic tui nefarios
Afflatus hostes hauriet.
A stirpe totam demetes propaginem,
Semenque gentis impiæ.
e namque contra moliuntur abditam
Fraudem sceleusque perfidi:
mente pravâ vota versant irrita,
Et spes inanes concoquunt.
e persequente, pallidi in fugam ruent,
Inhonesta tergo vulnera
rent: in ora, fata dum vitant fugâ,
Rursus sagittas diriges.
O qui potenti frena rerum dextera
Versas pereunis arbiter,
urge, vires fac tuas ut hostium
Agnoscat insolentia:
m te piorum turba festis cantibus
Orbis parentem concinet,
tis tuorum supplicum placabilem,
Malisque formidabilem.

Deus Deus meus respice in me, &c.

2 CVR me relinquis ô Deus? Deus meus
Cur me relinquis? irrita
3 Heu verba fundo. luce seu terras dies
Retegit, vocantem medies
Frustra intuetur: sive nox silentibus
Terram tenebris obruit,
Nox me vocantem nulla non audit, meo
Nox nulla questu non sonat.
4 Tu sanctus ille civitatis incola es
Sanctæ, Isaci nepotibus.
5 Tu carmen es: tu fida spes majoribus
Nostris, salutem qui suam
Tibi credidere, à te salutis comptes
6 Abiere. salvi gratias
Egere duris qui tuam in malis opem
Petiere. qui tuam in fidem
Se dedidere, non tulere dedecus,
Non hostium ludibria.
7 At vermis ego sum, non homo: sum fabula
Vulgi, infamorum opprobrium.
8 Nam turba nostris obvia illudit malis:
Nutatque, nictatque, & caput
9 Movet, labella exporrigit: ludibria
Verbis acerbat asperis,
10 En ille Domino carus, en fiduciâ
Securus ille numinis.
Nunc servet illum, nunc periclis eruat,
Quem tanto amore amplectitur.
10 O Domine, tu me protinus susceperas
Alvo parentis edilium.
De te pependi spe, parentis pendulus
Infans adhuc ad ubera,
11 Abusque partu tu Deus meus: tuus
Ex matris alvo me favor
12 Est prosequutus: ultimo in discrimine
Iam ne recede longiùs.
Discrimen instat ultimum: mortis meæ
Cessere amici et erriti.
13 Tauri efferati, tauri obsessi me undique
14 Circumdedere: faucibus

Hian

Hiant, leonum more rugientium,
Quos incitat spes & fames.
15 Rivi cruoris corpus omne perluunt
Exangue: laxat artuum
Compago nexus: pectus intra liquitur,
Vt iole cera, cor metu.
16 Exaruere testæ ad instar cocti lis
Delecta membra viribus.
Rigens adhæsit lingua siccis faucibus.
Iam fio sepulchri ad aggerem.
17 Me rabidi ab omni parte latratu canes
Vrgent, petuntque dentibus.
Mihi pessimorum sæva conspiratio
Manusque fodit & pedes:
18 Et ossa numerant, ossa tralucentia
Per corporis tensi cutem.
Tormenta postquam cuncta consumpsit furor,
Animus adhuc irâ tumens
Se pascit: oculos satiat, & fraitur meis
Læto in malis spectaculo.
19 Partiti amictus sunt meos, tunicæ meæ
Fecere sortes arbitras.
20 Tu Domine saltem ne recede, ne malis
In ultimis me desere.
Tu robur unus, tu mea es potentia.
Accurre, festinus meæ
Succurre vitæ, destitutum ab omnibus
21 Defende: sævorum hostium
Ferrum cruentum pelle, vim rabidam canum
22 Inhibe: leonum spumeos
Compesce rictus: cornua unicornium
Confringe, serva supplicem.
23 Tum morte victâ sospes auxilio tuo,
Narrabo fratribus tuum
Numen, piorum prædicabo cœtibus
Robur, fidem, constantiam.
24 O mente pura qui Deum colitis, Deum
Laudate puris cantibus:
Semen Iacobi, magnitudinem Dei
Celebrate festis laudibus:
Erga fideles numinis clementiam
Agnosce proles Ifaci.
25 Non sprevit inopis ille solitudinem,
Non pauperum fastidio

PSALMVS XXIII.

Avertit ora: me vocantem exaudiit,
Vitaque dulci reddidit.
26 Ergo per oras ultimas mundi, tuas
Sonabo laudes: gentibus
Te prædicabo, vota te timentium
Præsente solvam Ecclesia.
27 Edet modesta turba fraudis nescia
Vocata sacras ad dapes:
Epulisque functa, ac sacra dulci nectare
Laudabit auctorem Deum:
Deum sonabit, qui vigore flammeo
In corda se quærentium
Se tantus infert, mortis ut procul meru
Perennè viva gaudeant.
28 Ergo excitata tam novo spectaculo
Tellus ab oris ultimis,
Quacunque colitur, colla sub Domini
Submittet, illi servient,
Pronaque Domino supplicabunt omnium
Omnes familiæ gentium.
29 Nam sempiterno jure Domino competit
Regnum triformis machinæ.
Ille universis imperabit gentibus.
Rerum potentes illius
30 Mensæ accubabunt, & sacri convivii
Dapibus referti sub jugum
Cedent volentes. flectet illi poplitem
Pauper sepulchri in limine,
Qui membra fessis artubus languentia
Fugiente vita vix trahit.
31 Illumque longa posteri propagine
Colent, suique posteris
Per longa deinceps nunciabunt sæcula
In me favorem numinis.
32 Hoc semen illi serviet, gens illius
In posterum hæc censebitur.

PSALMVS XXIII.

Dominus regit me, & nihil, &c.

1 QVID frustrà rabidi me petitis canes
Livor propositum cur premis improb
Sicut pastor ovem, me Dominus regit:
Nil decrit penitus mihi.

PSALMVS XXIV.

2 Per campi viridis mitia pabula,
Quæ veris teneri pingit amœnitas,
Nunc pascor placidè, nunc saturum latus
Fessus molliter explico.
Puræ rivus aquæ leniter affrepens
Membris restituit robora languidis,
Et blando recreat fomite spiritus
Solis sub face torrida.
3 Saltus quum peteret mens vaga devios,
Errorum teneras illecebras sequens,
Retraxit miserans denuo me bonus
Pastor justitiæ in viam.
4 Nec, si per trepidas luctifica manu
Intentet tenebras mors mihi vulnera,
Formidem duce te pergere: me pedo
Securum facies tuo.
5 Tu mensas epulis accumulas, merum
Tu plenis pateris sufficis: & caput
Voguento exhilares, conficit æmulos,
Dum spectant, dolor anxius.
6 Me nunquam bonitas deseruet tua,
Profususque bonis perpetuò favor;
Et non sollicitæ longa domi tuæ
Vitæ tempora transigam.

PSALMVS XXIV.

Domini est terra & plenitudo ejus; orbis terrarum, & universi, &c.

1 TOTA quidem Domini terra est, & quicquid ubique
Vel parca celat, vel benigna sufficit:
Quique colunt montesque feros, camposque feraces,
Vrbesque sanctis temperatas legibus.
2 Ille super pelagus solidum connexuit orbem,
Stabilis ut undas inter instabiles foret,
Et toties rapidis pulsatus fluctibus, omnes
Compage firma sustineres impetus.
3 Cuncta igitur Domini meritò sunt: sed tamen unam
Sedem sibi ille dedicavit propriam.
Ecquis eo scandet? cujve hæc permissa potestas?

PSALMVS XXV.

Loco ut beatum fistat in sancto gradum
4 Cui manus & mens est insons, nec vana v
lutat
Animo, nec ulli damna perjurus dedit.
5 Huic Dominus donabit opes: hunc num
dextro
A vi procaciqúe eruet calumnia.
6 Hæc vera est pietas, hac itur ad æthera, ve
Sic intueri numinis vultum licet.
7 Eia aditus reserate, fores age pandite portæ
Portæ perennes sempiternæ regiæ:
Clausira revellite, limina pandite, magn
ut intret
Rex ille, multâ clarus ille gloriâ.
8 Quis novus hic sanctis succedit sedibus hosp
Quis iste multâ est inclytus rex gloriâ?
Ille potens latè Dominus dextraq; opibusq
Belloque multâ nobilis victoriâ.
9 Eia aditus reserate, fores age pandite portæ
Portæ perennes sempiternæ regiæ:
Clausira revellite, limina pandite, magn
ut intret
Rex ille, multâ clarus ille gloriâ.
10 Quis novus hic sanctis succedit sedibus hosp
Quis iste multâ est inclytus rex gloriâ?
Ille potens armis numerosoque agmine duct
Hic ille multâ est inclytus rex gloriâ.

PSALMVS XXV.

Ad te Domine levavi animam meam, &c.

1 HIC fidat armis, plebe se clientium
Defendat alter, militumque copiis:
A te creator orbis uno spes mea
Pendet, malisque in rebus unum respicit.
2 Tu sancte genitor effice insolentibus
Ne spes inanes risui fint hostibus.
3 Sic me pudore liberabis: nec rubor
Confundet ora cæteris, in te suæ
Qui collocarunt anchoram fiduciæ.
Frustretur illos spes, & irritæ spei
Pudor doloreque torqueat, qui sordium

Amore

Amore sese sordibus contaminant,
Bonosque nullâ provocati injuriâ
4 Vexare gaudent. Mihi per anfractus vagos
Vitæ salebras inter & tenebras iter
5 Ostende rectum, & erutum sequacibus
Erroris undis, prævio lucis tuæ
Splendore deduc veritatis in viam.
Te nempe ab uno pendeo spe, te Deum
Vnum & salutis columen agnosco meæ.
6 Si torta vitiis fortè morum regula
Deflexit, error si fefellit lubricus,
Fracta illecebris si voluptatis malis
Incanta vitiis se iuventa polluit,
7 Benignitatis tu tuæ memor tamen,
Et lenitatis, (qui parentes mollibus
Frænans habenis, usque ab incunabulis
Orbis paterna es usus indulgentia)
Miserere: nostris quod negares moribus,
Tuæ negare non potes clementiæ.
8 Nec denegabis, nec precantes bona bonus
Vacuos repelles, nec viam poscentibus
Rectam aberis unquam recti & æqui regula.
9 Tu mitis animi amplecteris modestiam,
Docesque recti & improbi discrimina.
10 Tu dux comesque tuta per compendia
Ducis carentem fraude mansuetudinem:
Peccata bonus & facilis oblivisceris:
Promissa solvis liberali dextera:
Minuisque pœnas mitis indulgentia.
Fidesque dictis stabilis erga omnes adest,
Qui pacta sacri fœderis non negligunt.
11 Hanc ut nepotum sæcla mansuetudinem
Noscant, tuique nominis sit gloria
Latè per omnes fundat orbis angulos,
Ignosce nostris mitis erratis parens,
Quæ multa inusit ægritudo, & impotens
Amor, regique contumax ira & dolor,
Errorque, veri non acutus arbiter.
12 O ter beatum, mente qui pura Deum
Veneratur: illi quacunque amplectitur
Vitæ instituta, dux adest semper Deus,
Rectorque, & omnes actiones prosperat.
13 Securus animus anxio procul metu
Cunctis fruetur affluenter copiis:

PSALMVS XXVI.

Stirpisque series longa firmabit domum,
Genusque multa floridum propagine
opes paternas ad nepotes transferet.
24 Quin & piorum mentibus mysteria,
Contempta pravis impiè, sapientibus
Occulta, Dominus luce proferet sua,
Et sacro-sancti fœderis scientiam,
(Quæ sola vitæ dux beatæ & regula est)
25 Docebit. Ergo rex beate cœlitum
Te mente solum quæro, nusquam lumina
Abs te reflecto: tu pedes solus meos
Hostis dolosis erues è retibus.
26 O sancte custos hominum, amico lumine
In me intuere, & destitutum ab omnibus
Inopemque sanctâ me tuere dexterâ.
29 Curisque mentem quæ perurunt plurimæ,
Novisque semper differunt doloribus.
28 Exolve, pœnis usque & usque immanibus
Exercitato, & obruto laboribus
Ignosce: culpas mitis oblivisceve.
29 Heu quanta vis mefactionis impiæ
Persequitur armis! quanta me crudelitas
Inexpiato quærit odio perdere!
30 Tu me periclis libera: tu protege
Eius salutem ab hostium ludibrio,
Omnem salutis qui locavit spem suæ
31 In te, nec aliis fidit opibus quàm suæ
Integritatique, & tuæ clementiæ.
32 Gens quæ tuarum jussa legum amplectitur,
Fac undequaque tuta sit te vindice.

PSALMVS XXVI.

Judica me Domine, &c.

1 ME vi tyrannus persequitur palàm,
Me clàm malignâ fraude calumniat:
Te, qui latebras pectoris inspicis,
Appello, rerum conditor optime.
Mens fraudis expers, & manus innocens,
A vique pura & flagitio, in Deo
Spes fixa, sortis qui violentiæ
Me sævientis non sinet opprimi.
2 Renesque flammis & penetralia
Scrutare cordis, cæcaque sensuum

Arcan

Arcana, fusum ceu calidis focis
Explorat aurum callidus artifex
3 Mentem videbis munificentiæ
Quæ dona nunquam non meminit tuæ:
Actaque leges pulcher ad tuas
Vitæ carentem flexibus orbitam.
4 Procul facessat, nec socium sibi
Me vana speret lingua: procul domo
Nostra recedat qui didicit suos
Fucare sensus pectore subdolo.
5 Odi scelestum concilia, impios
Cœtus veneno pejus abominor.
Quorum resultant pectora gaudio
Quum perpetrarunt facta nefaria.
6 Sed mente pravi non sibi conscii,
Lotusque puris fontibus, ad tuas
Aras adibo, lætus & offeram
Lætæ choreæ dux tibi victimas.
7 Te nostra pangent tympana, te lyra,
Te vox canoro consona tympano,
Lyræque, cœtuque in celebri tua
Miranda pandet facta nepotibus.
8 Tectumque, nomen quo canitur tuum,
Aedemque, numen qua colitur tuum,
Mens ardet: absentem retraluntur, tuæ
Quæ templa celant pignora gloriæ.
9 Hæc ossa tellus ne fine ut obruat
Inter cruentos barbara barbaros,
10 Qui fraudulenta mente coquunt scelus,
Captant avarâ munera dexterâ.
11 Ego institutum carpere tramitem
Pergam innocenter: tu propius meis
Aurem benignus questibus admove,
Ac me periclis tristibus assere.
12 Per plana firmo quod gradior pede,
Quod recta sector, muneris est tui.
Ergo salutis te columen meæ
Cœtu in celebri laudibus efferam.

PSALMVS XXVII.

Dominus illuminatio mea, &c.

1 DEVS in tenebris quum mihi præluceat,
Vitamque muniat meam,

Quæ

Quæ vis aperta terreat me? quæ mihi
Fraus cæca sit formidini?
2 Adversus unum quum scelesta factio
Cunctas parasset copias,
Dolosa letho quę tetenderant meo
Ipsi incidêre in retia.
3 Si comminentur castra, si minacibus
Infesta telis agmina,
Securus animi spectо castra, prælia
Timore liber intuor.
4 Unum expetivi, & usque & usque id expetam,
Curis ut exemptus malis,
Sim sacro-sanctæ semper ædis incola:
Angusta mirer atria,
Deoque laudes personem, artus dum regit
Vitalis auræ spiritus.
5 Tum me sub umbra conditum tentorii
Celabit, & periculis
Procul remotum, rupis abruptæ velut
In arce positum, munient.
6 Ac ne relictum nunc quidem impiæ fiant
Vi factionis opprimi,
Victorque solvam vota, nec victoriæ
Auctor mihi tacebere.
7 Audi invocantem supplicem, & fractum malis
Bonus favensque subleva.
8 Te mens anhelat, vultus ad vultum tuum
Intentus usque respicit:
9 Ne conde vultus lumen a me amabilis,
Neu me in tenebris desere.
Servum per iram ne fine opprimi tuum:
Vitamque quam debet tibi,
Tuere ab hoste, & è periculis eripe,
O spes salutis unica.
10 Me cari amici, me propinqui, me pater,
Me blanda mater liquerat,
At non reliquit, qui plos in asperis
Non deserit rebus, Deus.
11 Parens benigne me vias doce tuas,
Rectaque dehinc semitâ:
Ne vis metusque ab hoste me deterritum
De calle recti detrahat.
12 Ne me impiorum obnoxium libidini
Reliquę. Testes impii

Fingunt

PSALMVS XXVIII.

Fingunt malignè falsa de me crimina,
Armantque se mendaciis.
13 Mens victa tantis jam fatiscèret malis,
Ni spes foveret me tuæ
Benignitatis, post labores anxios
Mox affuturum gaudium.
Vivusque vivos inter ipse commoda
Vitæ beatæ præstulor.
14 In rebus ergo turbidis ne concide,
Sed fortis usque sustine.
Te roborabit Dominus, & cor sulciet:
Tu fortis usque sustine.

PSALMVS XXVIII.

Ad te Domine clamabo, &c.

1 PRINCEPS stelliferis altior orbibus,
Vitæ præsidium & certa salus meæ,
Aurem supplicibus facilem meis,
Ne fiam similis non perentibus.
2 Audi vota pareus quæ tibi profero
Supplex cum gemitu, brachia porrigens
Ad cœlum tremulis pervigil ignibus,
Cœlum templa tuæ conscia gloriæ.
3 Ne me connumera cœtibus impiis,
Neu tanquam socium plecte nocentibus:
Quorum blanditiis illita mollibus
Lingua est, mens gelido livida toxico.
4 Illis nequitiæ præmia sint suæ,
Et merces studiis æqua nefariis:
Pro semente legant semina, pessimis
Dignum consiliis supplicium luant.
5 Non his consilii provida vis tui
(Qui me conspicuis tollis honoribus)
Infectásve manus à scelere avocat,
Aut infecta odiis pectora mitigat.
6 Ergo nec series longa propaginis
Florebit, patrias nec soboles opes
Longæva accipiet: sed celeri genus
Clades exitio proruet ac domum.
7 Laus rerum Domino qui precibus meis
Se non difficilem præbuit. hinc meæ
Vires, hic clypeus rebus in asperis:
Hinc spes, auxilium hinc non dubium in malis,

Hinc

PSALMVS XXIX.

Hinc cor gestit ovans : carminibus tuis
8 Laudes ora sonant : qui populum tuum
In rebus trepidis protegis, & tuum
Regem ex insidiis omnibus eripis.
9 Custodi populum rex hominum tuum.
Hebri fac soboles largiter omnibus
Vitæ continuò fructibus affluat,
Donec perpetuum sol referet diem.

PSALMVS XXIX.

Afferte Domino filii Dei, &c.

1 SEV dives auro es sive opibus potens,
Seu marte partâ clarus adoreâ.
Agnosce numen gratus, & huc refer
Quæcunque lætum ducis ad exitum.
2 Huic pange laudes, & prece supplice
Rerum petentem concilia : & Dei
Num regentis stelliferum
Dignare justis nomen
3 Cujus liquentes
De nube rotes, terrificos
Cœlo tumultus cum tonitru, maris
Turbata ventis concitat æquora :
4 Vox dignitatis plena, nec irritæ
Vnquam ad patrandum jussa potentiæ,
5 Nudare cedris seu Libanum juvat,
Celsasque ventis sternere fraxinos,
6 Seu vincta saxis saxa revellere,
Notisque montes sedibus erutos
Versare, taurum ut verna per avia
Vexat juventæ læta protervitas.
7 Ad vocis ictum nubibus exilit
8 Elisus ignis, tesqua Arabum tremunt :
9 Feræ pavescunt : ante diem fluunt
Partus acerbi : robora concidunt.
Quæcunque templo cœlum habet aureo,
Quæcunque tellus dædala sustinet,
Quæ celat undis æquor in abditis,
Dei fatentur cuncta potentiam.
10 A voce vindex pontus inhorruit,
Vndisque montes obruit, arbiter
Æterne rerum, quum libuit tibi
Delere gentes fluctibus impias.

11 Te dan

11 Te dante vires non opibus feros
Horremus hostes, non numero graves:
Te dante pacem, progeniem Isaci
Cornu beabit divite copia.

PSALMVS XXX.

Exaltabo te Domine, &c.

2 TE nostra semper carmina, te lyra
Sonabit, orbis conditor optime:
Defaucibus lethi imminentis
Incolumis tibi vota reddam.
Per te superbus nec lacrymis meis
Insultat hostis, nec fruitur malis:
3 Te rebus, incertus salutis,
Auxilium in dubiis popposci.
Per te receptis viribus haurio
Vitalis auræ lumen amabile:
4 Nec infer[illegible] nocte longa
Et [illegible]ris jaceo sepulcri.
5 O turba puris dedita ritibus
Sacrisque castis, tollite laudibus
Placabilem votis parentem,
Et memori celebrate plectro.
6 Vanescit iræ vindicis impetus
Nullæ fugacis more: Dei favor
Bonis manu vitam benigna
Tristitiæ vacuam rependit.
Si fortè sero vespere fletibus
Vultus rigemur, mox redit aurea
Cum luce risusque, & jacentes
Exhilarans animos voluptas.
7 Pacis beatæ cum fruerer bonis,
Mecum loquebar. De stabili gradu
Felicitatis nulla sortis
Me dubiæ quatiet procella.
8 Te dante vires, divitias, decus,
Te montis instar mœnibus æneis
Firmante regnum, vanum alebat
Credulitas mihi blanda fastum:
Tu me relicto fluxitiæ meæ,
Dextram retraxti: retrò abiit, domum
Repente turbatam relinquens,
Sors levibus malefida pennis.

9 O præ-

PSALMVS XXXI.

9 O præses orbis, pectore supplice
Mox te vocavi, te lacrymis madens
10 Opem poposci. Quid profusus
Profuerit tibi sanguis? inquam.
Quis mortis usus nostræ erit? an tuas
Laudes sonabunt, factaque posteris
Miranda muti prædicabunt
Sub gelido cineres sepulchro?
11 Placatus aurem da facilem meis
Votis, severos neu querimoniis
Averte vultus: pelle membris
Pestiferi mala dura morbi.
12 Te supplicanti protinus admoves
Aurem benignus: pro lacrymis mihi
Risum reducis, pro dolore
Lætitiamque alacremque plausum.
13 Te semper ergo carmina, te lyræ
Nostræ sonabunt: vox tibi serviet
Dicata, præbebitque nostris
Materiam tua laus camœnis.

PSALMVS XXXI.

In te Domine speravi, non, &c.

1 IN te locavi spem meam,
Rerum creator optime:
At tu benignus prospice
Ne spei pudescat irritæ.
3 O juste vindex fraudibus
Ab hostium me vindica:
Audi benignus supplicem:
Da promptus abjecto manum.
4 Me rupe serva ut inviâ
Clausum, vel arce aheneâ.
Tu rupis es mihi inviæ
Munimen, arx ahenea.
5 Ergo ut timori mentibus
Nomen tuum sit impiis,
Præi viam mihi, abditis
Me libera de cassibus.
6 Tu robur es meum, tuæ
Commendo vitam dexteræ:
Me libera pacti Deus
Tenax, memorque fœderum.

7 Qui vana stulti somnia
Sectantur, odi pessime.
Tu certa spes mihi es, meæ
Tu portus es fiduciæ.
8 Inter labores asperos
Lumen tuæ clementiæ
Fulgens, repente turbidum
Perfudit animum gaudio.
9 Quum me tyrannis impotens
Vrgeret hostis impii,
Iam jam imminentis pallidis
Lethi explicasti faucibus.
10 Miserere fracti tot malis,
Tot obruti doloribus.
Caligat oculus, mens stupet:
Mœrore corpus tabuit:
11 Cadit uca vita elabitur
Mœrore fracta & luctibus,
Interque clades aridis
Fluxere vires ossibus.
12 Me rider hostis, & meis
Insultat insolens malis:
Horrent propinqui: cæteri
Vitant metu periculi.
13 E proximorum mentibus
Obliteror, ceu mortuus.
Contemptior sum civibus,
Quam lamna testæ fictilis
14 Me multitudo opprobriis
Coram lacessit asperis.
Vim machinatur in meam
Iurata mortem factio:
15 Ego interim fiduciâ
Opis tuæ, dolos, minas,
Injurias, & hostium
Contemno contumelias.
16 Tu fila vitæ temperas
Meæ, regisque tempora:
Tu me impiorum libera
Ab hostium tyrannide.
17 Ostende vultum amabilem
Servo bonus tuo, & favens,
Et me iuere, quâ soles
Semper tuos, clementiâ.

18 Ne sit

18 Ne sit pudori quòd tuam
Imploro opem. pudor malos
Confundat, & silentium
Longum sepulcris sopiat.
19 Assueta vox mendacio
Sit muta, vox procaciter
Solita bonos lacessere,
Et arroganter spernere.
20 O quanta te colentibus
Et quot redundant commoda!
Quot teste mundo prosperis
Auges tuos successibus!
20 Hos protegis reconditos
Procul à minis potentium,
Tuâque munis in domo
Linguæ veneno ab impiæ.
22 Tibi perennis gratia
Sit, rector orbis, qui velut
Munita in arce me procul
Periculis submoveras.
23 Expers, inops, vitam fugâ
Quum vix tuerer anxiam,
Mecum ipse dixi, Iam truci
Reliquit hosti me Deus.
At tu nec in periculis
Oblitus extremis mei,
Aurem benignam supplici
Ac invocanti admoveras.
24 Ergo patrem rerum optimum
Amate candidi & pii,
Qui fastuosos deprimit,
Et obsequentes erigit.
25 Qui spem locatis in Deo,
Constantur illi fidite.
Nec robur animi confidat
Sortis procellâ turbidæ.

PSALMVS XXXII.

Beati quorum remissa sunt, &c.

1 O Ter beatum cui Patris optimi
Noxas remisit lethiferas favor,
Cui fœda morum, flagitia obruit
Oblivioso tecta silentio;

2 O

2 O ter beatum, cui bonos arbiter
Non imputavit lubrica deviæ
Errata vitæ, nec reperit dolum
Cæco in recessu pectoris abditum!
3 Donec foveham sub tacito sinu
Morbum, solutis languidus ossibus
Artus trahebam, luctificus dolor
Quæstus ciebat non patiens tegi.
Tu me premebas prævalida manu
4 Infestus, atris seu tenebris diem
Nox condidisset, seu rosea dies
Orbem recurrens luce retexerat.
Sic decolorem tabificus cutem
Mœror coquebat, sic macie dolor
Secabat artus, messis vt Africæ
Cancri per æstum mitius areat.
5 Tum mente versa vulnera protuli,
Tibi renudavi vitium meum,
Fraudem retexi: at tu mihi protinus
Noxa soluto conciliatus es.
6 Qui mentis ergo pura sacraria
Servare quærit, te prece supplice
Placet: nec, orbem pontus vt obruat,
Formidet æstus lithiferi minas.
7 Tu me periclis eripis asperis
Tutela presens: tu mihi gaudia
Toro refundis corpore, vt hostium
Qui vincla fracto carcere depulit.
8 Nec sat: tenebras pectoris auferam,
Inquis: beatæ quâ ferar orbita
Monstrabo vitæ, nec procul à tuis
Vnquam reflectam lumina gressibus.
9 Mulis equisque ne similis modo
Sis, bruta quorum pectora gratiam
Non mutuam norere, sed asperis
Fraeti lupatis seruitium ferunt.
10 Multa obstinatam nequitiam manent
Tormenta: purâ qui Dominum fide
Orabit, huic pacem & veniam dabit,
Non duras vnquam parcere supplici.
11 Recti tenaces simplicis, & quibus
Est grata fraudum nescia veritas,
Fauente læti numine gestibus,
Et voce vestrum pandite gaudium.

PSAL.

Exultate justi in Domino, &c.

1 VOS quibus puræ est amor æquitatis,
Læti pangite carmine
Orbis auctorem Dominum: æquitatis
Hoc carnem decet æmules.
2 Tinniat blando chelys hunc susurro,
Hunc vocalia nablia,
Docta bis quinis resonare nervis
Hic artem manus approbet.
3 Huic novos cantus meditemur uni
Læti clangite buccinâ.
4 Nam fides dictis rata veritasque est,
Et factis come æquitas.
5 Quippe qui justi est & amator æqui, &
Veri fallere nescii:
Perque terrarum sola vasta notæ
Cunctis munificentiæ.
6 Is suo verbo sinuavit orbem
Lucentem nitidi ætheris;
Quicquid & puris radiis renidet
Campis ætheris igneis.
7 Littus arctavit maris inquieti,
Compressitque licentiam,
Et penu clausas sinuavit undas,
Unde in tempore promeret.
8 Hunc & oceasus metuant & ortus,
Hunc unum Dominum colat
Quisquis extremos ubicunque fines
Terræ, aut æquoris accoli:
9 Cujus à nutu viget, interitque
Quodcunque interit, aut viget:
Cujus immotis tremefacta parent
Cuncta obnoxia legibus.
10 Qui malas artes populi profani,
Ludit callidior suis:
Et suo injustæ scelerata turbæ
Fraudat consilia exitu.
11 At quod arcana sibi mente rerum
Auctor proposuit semel,
Dum dies & nox referent se in orbem,
Vsque immobile permanet.

12 O qua-

12 O quater, plusquam quater ô beatos,
Pa ronus quibus est Deus!
Quos sibi excepit, propriamque sortem
Quos dici voluit suam.
13 Dispicit mundi pater e beata
Cœli stelliferi domo,
14 Eque tranquillis adytis labores
Et curas hominum videt:
15 Quippe qui cæcos animi recessus
Humani fabricaverit.
Nec quod arcano latet in recessu
Clausum pectoris hunc latet.
16 Sperat incassum numero tyrannus
Se turum fore militum:
Sperat incassum validis lacertis
Se miles fore sospitem:
17 Sæpe spem fallit præcuntis euros
Bellatoris equi fuga:
18 At Deus justos oculo irretorto
Semper respicit & pios,
19 Mortis ut vertat jacula imminentis,
Diram & sævitiam famis.
20 Una spes nobis opis hinc, ab uno
Certum præsidium in malis.
21 Ille perfundet sibi dedicata
Dulci pectora gaudio.
22 Ille fidentum sibi spes precesque
Lætum ducet ad exitum.

PSALMVS XXXIV.

Benedicam Dominum, &c.

1 SEV læta sors me foverit, seu tristior
Vexarit, omni tempore
Laudabo Dominum, semper illius meum
Os personabit laudibus.
3 Mihi hæc voluptas, hoc erit solatium,
Mihi hoc levamen in malis,
Meoque turba tristis exemplo suas
Solabitur molestias.
4 Una agite cuncti prosequamur laudibus
Nomenque numenque illius.
5 Ille in periclis me vocantem exaudiit,
Statimque repulit metum.

6 Qui

6 Qui cuncta ad illum consilia referunt suæ,
Læto his nitentes gaudio
Vultus renident, nec repulsæ infamia
Rubore confundet genas.
7 En pauper iste quum vocaret, omnibus
Hunc eruit periculis.
8 Dominum timentûm castra munit Angelus
Demissus ad custodiam:
Et imminentes arcet hostes, & pios
A vi tuetur impia.
9 Facite periclum, jam scietis quàm Dei,
Immensa sit benignitas,
Quàm sint beati, spes in illo qui suas
Omnes opésque collocant.
11 Gens sancta Domini colite: nil deerit Deum
Fideliter colentibus.
11 Violenta feritas sentiet famem, bonis
Cuncta affluenter suppetent.
12 Adeste filii, audite, vobis numinis
Verum timorem vt indicem.
13 Quicunque curis liberam & longam cupis
Vitam beatus ducere:
14 Linguæ refrænæ virus: os nefariâ
A fraude purum contine:
15 Capesse recta, curva vita, dilige
Tranquilla pacis otia.
16 Deus innocentes adspicitque, & commodat
Intentus aures ad preces:
17 Torvo scelestos intuetur lumine,
Et nomen etiam obliterat.
18 Iustum invocantem Dominus audit, omnibus
Eum expedit periculis.
19 Quum spes labores deserit mortalium,
Afflicta quum molestiis
Succumbit oneri mens, Deus presens adest,
Malásque curas diluit.
20 Iustis labores suggerit semper pius
Iniqua sors conatibus:
Sed qui bonorum semper est custos Deus,
Sortis retundit spicula.
21 Et ossa servat ne terantur; impios
22 Vlciscitur seelus suum.
Et quisquis hostis est piorum, cum domo
A stirpe cæsus interit.

23 Animas

PSALMVS XXXV.

Animas tuetur sæculentium Deus,
Nec rem domumque deserit.

PSALMVS XXXV.

Iudica, Domine nocentes, &c.

RErum sancte opifex ades,
Et patrocinio protege me tuo :
Et retro refer in meos
Hostes perniciem, quam mihi comparant.
Scutum cum jaculis cape :
Ensem stringe : meis hostibus obviam
Prodi : dic animæ meæ,
Secura auxilio nil metuas meo.
In vultus pudor hostium
Et turpis subeat dedecoris rubor :
Fœdam corripiant fugam
Cæcas insidias qui mihi præparant.
Vt sævus boreas levem
Rapiat præcipiti turbine pulverem,
Sic illos trepidâ fugâ
Vindex præcipites vrgeat Angelus :
Sit cœno via lubrica
Et cœlum tenebris lurida nox tegat,
Et formidine pallida
Vindex præcipites comprimat Angelus :
Nam me fraude malâ suis
Conati immeritum prendere casibus,
Et cæcam innocuo scrobem
Effodere, suis casibus hæreant.
Et factam exitium in meum
Cæci & præcipites in foveam ruant.
Perfusa interea mihi
Dulci lætitia pectora gestient.
Mens secura periculi,
Auctorem Dominum lætitiæ colet :
Et sensus animi indices
Clamabunt, Domino quis similis Deo?
Qui fastus gravis improba
Defendit tenues à violentia :
Vexantémque opis indigos
Fraugit sævitiam vindice dextera.
Coniurata calumnia
In me criminibus sævit atrocibus :

Ignota

Ignotum scelus in meam
12 Fingunt perniciem: quæ bene feceram,
Compensant odiis malis,
Et vitæ invigilant exitio meæ.
13 Illos tabificæ luis
Aegris visceribus quum dolor uteret,
Squalens veste ego lugubri,
Icjunaque fame pallidus & firi
Et prostratus humi, Deum
Lenibam lacrymis & prece supplice.
14 Sic fincerus amici amor
Sub cari interitum luget amiculi:
Sic fratrem gemit unicum
Frater: sic pietas anxia filii
Maternum ad tumulum dolet.
15 Me fortuna gravi si tetigit manu,
Concurrant, mala gaudia
Inter se celebrant: hex populi coit:
Incauto invidiam creant:
16 Proscinduntque avidâ me petulentiâ
Scurræ cum balatronibus.
Dentem dente acuunt, & rabiem vomunt.
17 Quem finem patientiæ
Tam lentæ statues, ô pater optime?
Arce hoc ludibrium, neque
Desertum rabidis trade leonibus,
18 Acceptum ut referam tibi
Quòd vivo, & video lumen amabile,
Et cœtu in celebri canam
Te, pronum auxilium ferre vocantibus.
19 Fac ne spes alat improbas
Semper turba meis læta molestiis,
Neu nutu ac oculis notet,
Exultetque meis hostis atrox malis
20 Qui sermonibus asperis
Insultat, trucibusque insidiis petit
Pacatum male callidus,
Incautum ut tacitis illaqueet dolis.
21 Non diducere desinunt
Rictum risu: Oculis (euge) oculis diem
Lætum vidimus, inquiunt.
22 O qui luminibus cuncta tuentibus
Terras respicis, hæc vides?
Ergo seposita protege me moras;

Iam tandem evigila & manu.
Vltrice indomitam frange ſuperbiam,
Iuſto & ſupplicio preme
Vindex juſte malos neu ſine de meo
Luctu lætitiam ferant.
Neu ſecum tacito pectore murmurent.
Euax recte habet, omnia
Supra vota cadunt: vicimus, en jacet.
Fœda ignominia luant,
Stultam lætitiam, dedecoris comes
Infamis pudor eluat
Importuna meis gaudia de malis,
At cordi quibus æquitas
Eſt noſtra, ac animus ſibi conſcius,
Vitam triſtitia procul
Lætam ſemper agant, ac Dominum ferant
Cœli ad ſidera laudibus,
Qui curis famulos liberat anxiis.
Semper iuſtitiam mea,
Cuſtos ſancte hominum, lingua canet tuam,
Et præconia, dum mihi
Impellet calidus pectora ſpiritus.

PSALMVS XXXVI.

Dixit iniuſtus, vt deliqu. &c.

VT exta flammis mille ſacribus eremes,
Oſcula des ſaxis, ingemines{que} preces,
Araſque donis largus accumules tuis,
Non facies tamen vt te rear eſſe pium,
Scelera reclamant, & negant te credere,
Conſilio mundum qui regat eſſe Deum.
Vtcunque coram blandiare non tamen
Impietas tacito pectore clauſa latet,
Erumpit ignis inſtar, ac tui trahit
Secum odium, atque odii perniciem comitem.
Quodcunque loqueris fraude tinctum eſt ſpuis
Auribus ingratis qui potiora monent.
Scelus nefandum nocte tota cogitas?
Recta fugis: ſemper deteriora foves.
O magne rector orbis, indulgentiæ
Munera ſerta, fretum ſentit & aſtra, tuæ;

Quæcunque cœlum amplectitur, parentis
Legibus orta vigent, lapsa caduntque tui.
6 Modus æquitatis & tuæ sapientiæ,
Cunctaque quæ fecit, cunctaque facta re
Longè nivosis montium fastigiis
Altior est, vasti gurgitibusque freti:
Humana gens hinc haurit aurem & spiritu
Nec pecudes curam præteriere tuam.
7 Hinc cuncta vitæ suppetunt nobis bona,
Dum mens corporeo carcere vincta latet,
Fœtus sub alis volucris ut regit suis,
Præsidii fugimus spe mala cuncta tui.
8 At exul animus morte liber patrium
Quum repetet limen, sidereamque domu
Illinc egenis & dolores exulant:
Nemo feret votis non potiora suis.
Passim voluptas, pura passim gaudia:
Delicias largo flumine rivus agit.
9 Illic perenni vita fonte profluit,
Vita gravis fati non resecanda manu.
Illinc fatiscent mentium caligines,
Quæ modo sub tenebris pectora nostra
munt.
Vultuque radius purus effusus tuo,
Lumine nos puræ cognitionis alet.
10 Benignitatis interem tuæ bonis,
Qui te cognoscunt & tua facta, fove,
Qui mente pura veritatem diligunt,
Iustitiæ facias commoda ferre tuæ
11 Me nec superbi calcet arrogans pede,
Exigat aut rectis impia turba meis.
12 Qui scelere gaudent, scelere sic ruant suo,
Perpetuo ut lapsos justa ruina premat.

PSALMVS XXXVII.

Noli æmulari, &c.

1 NE liver uræ æmulus
Te, si beatos videris
Prauos, nec Euris iis opes
Fugatiores invide.
2 Nam sic facessit ilico
Vmbratilis felicitas,
Mascent comis arentibus

Vt falce secta gramina.
3 At tu Dei inducia
Incumbe rectis artibus:
Diúque terram ut incolas
Donabit, ac te nutriet.
4 In hoc fit oblectatio,
In hoc voluptas unica:
Is te fovebit jugiter,
Votíque reddet compotem.
5 Committe vitam, rem, decus
Illius uni arbitrio:
Animi tibi ex sententia
Confecta reddet omnia,
6 Illustris auroræ ut jubar
Tua faciet ut sit æquitas:
Vt luce virtus sit tua
Meridiana clarior.
7 Perfer modestè, quod tulis
Fortuna læva: neu tumens
Ira implorum prosperas
Res cerne torvo lumine.
8 Compesce bilem, noxia
Facessat indignatio:
Ne fors nefarium ad scelus,
Impellat æmulatio.
9 Eliminantur impii
Fumo levi velocius:
Terras modestus incolet,
Seriísque linquet posteris.
10 Morare paulum, & impium
Nusquam videbis: aspice
Aedes, superbi vix heri
Agnoveris vestigium
11 Modesta bonitas otio
Lætum senectam transiget,
Et incolenda hæredibus
Paterna linquet prædia
12 Clàm rete nectit impius,
Boníque concinnat dolos:
Et dente frendens livido,
Dolore & ira ringitur.
13 Hæc cernit ex alto Deus,
Minaséque ridet irritas:
Quippe imminentem vertici

Cladem scelesto prospicit.
24 Ensemque stringet improbus,
Arcumque tendet, pauperes
Vt perdat, ac innoxios
Figat sagittis impiis:
25 Districtus ensis in sui
Domini redibit viscera:
Frangetur arcus lethifer
Et frustrà acuta spicula.
26 Præstat supellex sobria,
Rectèque parta recula,
Quam rapta per vim divitum
Fastidiosa copia.
27 Malè parta justus arbiter
Disperget, & potentiam
Franget scelesti, dexterâ
Iustum sua tuebitur.
28 Innoxios fovet Deus.
Ac rem tuetur: providet
Longæva ut usque in sæcula
Sit sempiterna hæreditas.
29 Seu pestis atra, seu furor
Turbabit orbem bellicus,
Nil deerit vsque innoxio,
Famem nec ægram sentiet.
30 Sic hostis impius Dei
Perit repentè funditùs,
Adeps opimæ ut victimæ
Vanescit in fumos leves.
31 Nil donat vsque & fœnerat
Injustus: at justo sua
De sorte superat paupere
Quod donet indigentibus.
32 Iustorum amici prædia
Linquent suæ propagini,
At hostium radicitùs
Semen peribit erutum.
33 Amatque iustum & dirigit
Ejus Deus vestigia:
34 Dextrâ ruentem sustinet,
Lapsumque dextrâ sublevat.
35 Puer fui, nunc sum senex,
Ope destitutum nec pium
Videre memini, nec stipem

Ejus

Ejus petentes liberos
28 Iustus misertus pauperum
Dat vsque & vsque mutuum:
Serx tamen propagini
Non larga deest opulentia,
27 Vita scelus nefarium,
Sectare recta: dum diem
Sol funde t aurcum, tui
Terras nepotes incolent.
28 Deus æquitatem diligit,
Bonos nec vnquam deseris:
At interibit funditùs
A stirpe semen impii.
29 Iustus beata jugera
Agri tenebit, & colet
Cum prole, donec vltimus
Instabit orbi terminus.
30 Sermo sapiens & æquitas
In ore semper est bonis:
31 In corde scripta lex Dei
Ne pes labet, gressum regit.
32 Observat impius pium
33 Vt perdat: at si illum Deus
Custodit, ante judicem
Tuetur à calumnia.
34 Spem colloca in Deo, Dei
Sectare legis; & dabit,
Dives potensque ut hostium
Cernas superstes exitum.
35 Vidi potentes impios
Gravique fastu turgidos
Virescere instar laureæ
Amœna propter flumina.
36 Specto repentè, en lubricæ
Imago nusquam gloriæ:
Nusquam manent vestigia
Cunctis gravis potentiæ.
37 Iusti intuere & integri
Vitæ statumque & ordinem,
Videbis alto in otio
Lætam senectam degere.
38 At prompta semper lædere
Prorsum interibit factio
Vitamque claudet terminus

PSALMVS XXXVIII.

Dignus patratis nequiter.

39 Iustus salutis collocat
Omnem in Deo fiduciam.
Qui fulcit æquos robore
Aduersa cum sors intonat.

40 Dominus petenti fert opem,
Et in periclis liberat
Ab impiis, qui se & suam
Illi salutem credidit.

PSALMVS XXXVIII.

Domine ne in furore, &c.

2 NE me furoris æstuante incendio
Seruator orbis argue.
Neu promerentem quamlibet pœnas graues
Pergas per iram flectere.

3 Hærent medullis penitus infixæ meis
Tuæ sagittæ dexteræ.

4 Iræ tuæ hinc me & inde mentis conscia
Sic vis paventem perculit,
Vt nulla plagis saucii pars corporis
Non languear lethalibus:
Ossa ut solutis artuum compagibus
Sceleris venenum attraxerint:

5 Sceleris, profundo quod meum ceu gurgite
Caput resorbens obruit:
Quod in alta rursus me renitentem, velut
Immane saxum degravat.

6 Veteris cicatrix vulneris recruduit
Vomitque tabem luridam.

7 Afflictus humilis ultimis premor malis,
Luctu situque squalidus.

8 Clausumque cæcis fervet in præcordiis
Vlcus, nec ulla corporis
9 Expers doloris pars vacat. Sic debilis
Et fractus usque & usque sum:
Malis ut impar voce lamentabili
Cor ejuletque & rugiat.

10 Dominator orbis, vota nec animi mei,
Nec te latent suspiria.

11 Pavens tremensque turbidum cor palpitat:
Defecta membra viribus
Torpore marcent languido: noctem trahens
Caligat

Caligat acies luminum.
22 Vicini, amici, & sanguinis communio
Quos propior admôrat mihi,
Procul abstitere; fœditatem vulnerum
Vix sustinentes cernere.
23 At prompta semper in meum exitium manus,
Molita vim nefariam,
Dolosa tendit continenter retia,
Fraudesque versat impias.
24 Ceu mutus ore, surdus aure, ego interim
Obtorpui silentio.
25 Elinguis instar & stupentis, crimina
Qui nesciat refellere.
26 In te reposita est spes mea: ô rerum potens
Rector benignus annue.
27 Ne risus hosti sim superbo, qui meis
Insultat insolens malis:
Qui, si vacillent lubrico lapsu pedes,
Læto triumphat gaudio.
28 Ad perferenda sum paratus verbera:
Vibice semper area
Cruenta turget exarati corporis
Sulcis flagrorum grandibus.
29 Merui scelestus, fateor, heu merui: nocens
Do jure pœnas debitas:
30 Sed invalescit hostis atrox intetim,
Viresque sumit factio,
Vivunt, vigentque, & immerentem injuriis
31 Me prosequuntur: pro bono
Malum rependunt: jugiter calumniis,
Quia recta sector, ingerunt.
32 Tu ne recede longius, neu deseras
Periculis in ultimis.
33 Accurre: dextram da salutarem, mea
Salutis auctor unice.

PSALMVS XXXIX.

Dixi, custodiam vias, &c.

2 QVum sævus hostis me meo lætus malo
Lacesseret conviciis,
Mecum ipse, verbis abstinere ab asperis
Et jurgiis decreveram.
3 Linguæ observavi claustra fræno, pertinax

Obmutui silentio.
Ac temere ne quid os mali profunderet,
Verbis bonis clausi exitum.
4 At ignis instar, vetitus egredi dolor,
Exarsit intus acrius.
Tandem obstinatæ frænapertinaciæ
Perfregit ira, ac talibus
5 Dominum rogavi. Mihi meæ vitæ modum
Qui sit futurus indica:
Quando evolabo liber hoc molestiæ
Fastidioso è carcere.
6 Tu clausa nulla sæcla degis termino,
In te beatus ac patens:
At nos quod ævi vivimus penè est nihil,
Ac penè brevius quàm nihil.
7 Vmbræ fugacis instar, atque imaginis
Quam reddit æquor vitreum.
Idque ipsum inani in vanitate atque anxiis
AEgrescit in laboribus.
Animum libido torquet, inflat gaudium,
Spes tollit ac timor premit.
Tumultuamur temerè: congerimus bona
Incognitis hæredibus.
8 Quò me ergo vertam? quis laboranti ferat
Opem? quis eximat malis?
9 Spes omnis in te: miseriæ fontem meæ
Peccata tolle noxia.
Néve esse stultis me finas & improbis
Despectui & lubibrio.
10 Hostis protervi lingua me quum turpibus,
Proscinderet convicliis:
Obmutui, iræ vindices pœnas tuæ
Has esse gnarus scilicet.
11 Rector parensque gentis humanæ tuæ
Paulisper auser verbera.
Virescque linquunt, vita nec semper novis
Plagis ferendis sufficit.
12 Te persequente scelera pœnis, ilico
Vigor decorque defluit,
Tinctis peresæ more vestis. O homo
Caduca res futilis!
13 Parens benigne precibus aurem da meis,
Neu verba sperne supplicis:
Neu lacrymanti averte vultus hospiri:

Namque

Namque hospes hanc terram colo:
Nec ego, parentes nec mei certum locum
Habemus hîc: sed in diem
Solliciti & horâs, turbidas molestias
Vitæ brevis transegimus:
14 Igitur severam paululum abstine manum,
Fessum ut resumam spiritum:
Mortis priusquam (reditus unde non patet)
Transmiserit me janua.

PSALMVS XL.

Expectans expectavi Dominum.

3 QVVM circum fremerent me timor & minæ,
Intentansque avidam mors fera dexteram,
Spes cœlestis opis, sera licet, tamen
Lenibat trepidam sollicitudinem.
3 Advertit Dominus, meque voragine
Cœnosi in plicium gurgitis extulit:
Ac saxi solidis imposito jugis
Monstravit facilem qua graderer viam.
4 Afflavitque novo pectora spiritu,
Sufficiqueque suæ materiam novam
Laudis, quam canerem dulcè lequacibus
Nervis ac numeris lenè sonantibus.
Hæc cernant, rapidæ qui violentiæ
Fati, vel dubiis casibus imputant
Eventa, ac trepidi se Domini in fidem
Dent, qui stellifero regnat in æthere.
5 Felix qui stabili spe Dominum ac fide
Spectat quam tumidæ pompa superbiæ
Nam ad se illecebris ducit inanibus,
Fallaciqueque boni ludit imagine.
6 In nos, sancte parens, quot vigilantiæ
Et quàm mira tuæ pignora supputant,
Quæ nec mens acie cernere lynceâ
Possit, nec numero lingua retexere!
7 Aurem mi tacitè vellis, & admones
Quòd labem sceleris nec pretium levet,
Nec sanguis pecudis nil meritæ eluat,
Nec consumpta focis expiet hostia.
8 Tum dixi, Venio: quod libet, imperа,
Adsum, sancte parens: jussa capessere

Promptus : ceu tabulis ſcripta fidelibus
Edunt perpetui fata voluminis.
9 Huc mens, huc ſtudium mi tendit, vti tuis
Conformem monitis quæ gero, quæ loquor,
Quæ mecum tacitus cogito : nam tua
Inciſa eſt animo lex penitus meo.
10 Famam juſtitiæ per populos tuæ
Late præco fero : nec labris meis
Nec linguæ requies, omnibus vt tua
Terris (ipſe vides) nota ſit æquitas.
11 Nec juſtum tacui te mala plectere,
Promiſsique tenacem, & miſeris opis
Largum : me bonitas indice gentibus
Cunctis facta palàm eſt, & tua veritas.
12 Defendat igitur me bonitas tua
Promiſsique fides fallere neſcia :
Obſeſumque malis innumeris tua
Me rerum genitor protege dextera
13 Me pœnæ, capiti quæ ſuperent pilos
Omni ex parte premunt, quas neque luminis
In promptu eſt acie noſſe : animus ſtupet
Curarum innumeris obrutus æſtibus.
14 At tu mundi opifex ſancte, ſalutifer,
Adſis : auxilium fer cito, & ultimis
Oppreſſum penitus ſubtrahe me malis,
Vt pravi pudeat conſilii improbos.
15 Turpem ignominiæ triſtitiam ferant :
Tendunt exitio qui laqueos meo :
Infamem referant conſilii exitum,
Noſtris qui capiunt lætitiam è malis.
16 Hunc fructum ſceleris percipiant ſui,
In fraudem ut recidant quam mihi ſtruxerant
Fruſtratus doleatque & rubeat, meas
Qui ridet lacrymas, & fruitur malis.
17 Qui credunt fidei ſe penitus tuæ,
Illos auxilii ſpes recreet tui :
Ac ſemper Domini nomen amabile
Certent tergeminis tollere honoribus
18 Expes, pauper inops ſim licet, at mihi
Cuſtos rerum opifex pervigil excubat.
Vitæ ô perſidium & certa ſalus meæ
Adſis, nec trepidâ me crucia morâ.

PSAL.

Beatus vir qui intelligit, &c.

2 BEATVS ille qui miſertus pauperis,
Fert rebus in duris opem:
Nec arroganti deſpicit faſtidio
Proſtratum & oppreſſum malis,
3 Quem rete fractum & penitus abjectum, Deus
Attollet & ſolabitur.
Cura fideli Dominus illum muniet,
Et è periclis eruet:
Interque vivos ſoſpiti dabit frui
Vitæ beatæ commodis.
4 Artus cubili quum dolor proſtraverit,
Opem feretque, & lectulum
Verſabit: omnem prorſus ægritudinem
In dulce vertet gaudium.
5 Quum me doloris vis acerbi affligeret,
Opem poposci te Deus.
Animæ medere ſauciæ (dixi) ſui
Sceleris pudendo vulnere.
6 Dira imprecatur hoſtis, ac me devovet.
Lætus meis incommodis.
Quando interibit (inquit, & cum corpore
Nox una nomen obruet?
9 Si fortè quis me viſit horum, corporis
Animique morbis anxium,
Vultu dolorem fingit, ac ſuſpiria
Læto trahit de pectore!
Foras profectus conditum in præcordiis
Repente virus evomit.
8 In me ſuſurrat clanculum atque obmurmurat
Sceleſta conſpiratio.
Clàm machinantur ſæva, in exitium meum
Conſilia cuncta conferunt:
9 Secumque jactant, Miſſa certè cælitus
Nunc dira vis mali hunc ligat:
Proſtratus hæret: lectulo affixus jacet,
Noctem trahens noviſſimam.
10 Quin & ſodalis, & mihi menſa & domo
Conjunctus, & cui maximè
Fidebam ad hoſtes conferens ſeſe meos,
In me ferox recalcitrat.

11 At

11 At tu salutis auctor & custos meæ,
Benignus in me respice:
Manum iacenti da salutarem, hostibus
Parem ut rependam gratiam
12 Tui favoris pignus id certissimum
Erit mihi, & constantiæ
In me tuendo, quòd malis lætus meis
Hostis ferox non gestiat.
13 Vires recepit corpus, innocentiam
Servavit animus, dexteram
Te porrigente, qui receperas tuam
Semper tuendum me in hdem.
14 Agnoscat orbis, unicum & colat Deum,
Quem gens honorat Isaci:
Ynumque laudet, temporum donec vices
Luces & umbræ dividant.

GEOR.

GEOR. BVCHANANI PARAPHRASIS

IN SECVNDVM LIBRVM PSALMORVM.

PSALMVS XLII.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, &c.

NOn cervus fluvios sic avet algidos
(Cervus turba canum quem premit) ut tua
Cor desiderio carpitur anxio,
Rerum conditor optime:
Huc me raptat amor dulcis: & impotens
Ardor ferre moras. O niveum diem
Qui templo reducem me statuet tuo!
O lucis jubar aureum!
Jejunus lacrymis pro dape se dolor
Pascit, turba meis obvia dum malis
Illudens rogat, Heus iste tuus Deus
Cur nunc deserit exulem?
At rursus bonitas quum subiit tua,
Et menti auxilii certa fides tui
Illuxit trepidæ, temporis illius
Me consolor imagine:
Festis quum populus me reducem choris,
Faustisque excipiet vocibus, & Dei,
Pompa cum celebri, me comitabitur
Augusta ad penetralia.
Cur me sollicitis teque doloribus
Mens ægra exanimas? pone metum, ac Deo
Te da: quo patriæ vindice redditus,
Grates sospes adhuc agam.
Hæc mentem recreat spes, licet avius
Iordanis lateam saltibus. Hermoni
Exul dura licet saxa perambulem,
Solis hospita belluis.
Quamvis agminibus me mala densius
Omni ex parte premant, quam super horridos
Montes grando sonat, quam mare verberat
Raucis

Raucis littora fluctibus
9 Tu ſi me placido lumine videris,
Cedent triſtitiæ nubila tetricæ
Mœroris tenebras diſcutiet mihi
Lucis dulce jubar tuæ.
10 Laudes interea non mihi nox tuas,
Non curæ impedient, ô columen meum,
(Dicam) & certa ſalus, ludibrium feris
Cur me deſeris hoſtibus;
11 Dirumpor, taciris æſtuat ignibus
Pectus, turba meis impia dum malis
Inſultans rogat, Heus iſte tuus Deus
Cur nunc deſerit exulem?
12 Cur me ſollicitis atque doloribus
Mens ægra examinas? pone metum, ac Deo
Te dat quo patriæ vindice redditus,
Grates lætus adhuc agam.

PSALMVS XLIII.

Iudica me Deus, & diſcerne cauſam meam, &c.

1 VIndex eſto mihi Deus,
Et patrocinio protege me tuo,
Oppreſſum ſcelere impio:
Et fraudum laqueos frange nefarios,
2 Vitæ ô præſidium meæ.
Cur me præſidio deſtituis tuo?
Cur luctu vagor obſitus,
Dum ſævæ furias vito tyrannidis?
3 Profer lumen opis tuæ,
Montem pande viam quæ ferat ad tuam,
Montem, quam propriè domum
Majeſtate tui numinis incolis.
4 Atque aram adveniam ad tuam,
Ac te, lætitiæ materiam meæ.
Et gratâ citharâ tibi
Grates lætus agam conditor optime.
5 Cur mœres anime anxie,
Ac me ſollicito pectore maceras?
Omnem pone metum, ac Deo
Curam crede tui, quem ſuper æthera
Cantu ſoſpes adhuc feram
Quum ſalvus patriæ reddar amabili.

PSAL.

Deus, auribus nostris audivimus, patres nostri annunciarunt, &c.

1 VEtusta ad aures fama nostras attulit,
Seriesque patres posteris
Stupenda facta tradidere à te Deus
Patrata priscis sæculis:
3 Eliminatis quum prophanis gentibus,
Et incolis prioribus,
Eorum labore fructibusque perfrui
Nostris dediti patribus.
4 Certè nec armis lucidis, nec viribus
Debemus has victorias:
Sed nos favoris aura mollis & tua
Protexit indulgentia.
5 Ergo salutis auctor unice o Deus,
Ades piis salutifer.
5 Te dante vires, hostium ferociam
Tam facile profligabimus,
Taurus minaci quàm jacit cornu pilas,
Stipulæve fasces aridæ.
Superba regum colla crasso in pulvere
Prostrata conculcabimus.
7 Non arcus istam lethifer fiduciam,
Non mucro sævus ingerit:
8 Tu nos ab hoste subtrahes, sternes solo
Infensa nobis agmina.
9 Non ergo semper jure te cantabimus
Nostræ salutis vindicem?
Ac donec orbis astra volvet ignea,
Te prosequemur laudibus?
10 At nunc relictos objicis ferocium
Injuriæ nos hostium,
Nec prodis ante nostra ductor agmina,
Qualis solebas antea.
11 Hosti imminenti terga cogis vertere,
Prædæque das prementibus.
12 Pecus ut macello destinata exponimur
Cædentium libidini.
Omnesque terras barbararum gentium
Errore complemus vago.
13 Vænum dedisti nos palàm, nec auctio

Io

Te ditiorem reddidit.
14 Vicini noſtris oppida inſu tant malis,
14 Cladesque rident, fabula
Sumus profanis nationibus : caput
Motant, labella exporrigunt.
16 Oculis oberrat uſque contumelia,
Pudorque vultus inficit :
17 Dum voce acerba injurias exaſperat,
Minasque torvas adjicit
18 Hoſtis protervus. Obruti tot cladibus
Tot undequaque inflantibus,
Tamen nec unquam eſt animus oblitus tui,
Tecumque pacti fœderis.
19 Seſe nec ullis territus periculis
Avertit aut flexit viâ
20 Recta pes : etſi penitus abjecti interim
Abs te : licet draconibus
Immitioris gentis addicti jugo,
Feramus umbram ergaſtuli :
Et ſervitutem lugeamus, & necem
Vitæ precemur tædio.
20 Iniqua meritis ſi tuis oblivia
Offuderint ſe mentibus
Noſtris, manuſve ſupplices, protendimus
Diis impiarum gentium,
22 Id te latêret, abditus qui pectoris
Prorſus latebras inſpicis?
23 Te propter, odio cæteris populis ſumus,
Et inſtar ovium cædimur.
¶ In te favoris pendimus pœnas : tui
Amoris odia nos premunt.
24 Exurge, ſimilem ſomnolentiæ moram
Salutis auctor corripe.
25 Cur ora condis, immemorque negligis
Tuos malis in ultimis?
Afflictus animus, & malis preſentibus
Laſſus, futuris anxius,
26 Succumbit oneri : ſtrata tabeſcunt humi
Defecta membra viribus.
27 Exurge genitor, & vigore corporis
Animique caſſos ſubleva :
Clemens bonusque nos ab hoſtis impii
Immanitate libera.

PSAL.

Eructavit cor meum verbum, &c.

CORmicat, exultant trepidis præcordia fibris,
Eructan-q; novũ gravido de pectore carmẽ:
Certat lingua animum fando, manus æmula linguam
Scribendo exæquare, meo nova carmina regi
Dum cano: regi, hominum cui nemo è semine cretus
Audeat eximiæ contendere munere formæ:
Quem decorat lepor, & roseis affusa labellis
Gratia: cui rerum cæli indulgentia spondet
Hunc fore perpetuum longæva in secla tenorem.
Ergo armis invicte heros age, fortibus apta
Ensem humeris, ensem, per quem te gloria cælo
Æquat: & adversum fidens fer pectus in hostem.
Fræna tibi currus verum moderentur & æquũ,
Et quæ præcipitẽ clementia temperat iram.
His ducibus tibi surget honos, tua dextera factis
Clara per ignotas funder miracula terras:
Cordaque vulnificis, figens inimica sagittis,
Sponte tibi coges validas procumbere gentes.
Nec maris aut terræ spatium, nec terminis ævi,
Finiet imperium, sceptri moderamine justi
Quod regis, & legis mollis clementer acerbas.
Te iu per æquævos omnes regnator olympi
Diligit, & læto vultum exhilaravit olivo:
Vnde tui mulcent populi nova gaudia mente.
Pallia quum loculis tibi depromuntur eburnis,
Et myrrhæ passim lacrymę stactæque suavis
Halitus, & molles casiæ funduntur odores.
Ancillæ apparent genus alto è sanguine regũ
Inter honoratas promptæ ad tua jussa ministras.
At regina thori consors tibi dextera adhæret,
Auro picta sinus, auro radiata capillos,
Misit ab Eois Ophyre quod flava caminis.

Tuque

11 Tuq; adeò regina audi, & rem pectore con
Nec mea dicta nega placidas demittere
aures :
Iam nunc & patriam & patrem obliviscere, j
nunc
Ex animo caros penitus depone propinqu
Vnum oculis specta, unum animo complec
regem,
Regem oculis animoq; tuo qui pendet ab e
Vnius & pulchris defixus vultibus hæret.
12 Hunc dominum agnosce, & supplex vener
nec ille
13 Officio studioque tibi concedet, & illa
Vndarum regina Tyrus te murice & auro
Accumulans colet, & vicina per opida late
Procumbent tibi suppliciter gazisque poten
Aut opibus clari : meritumque feretis hon
14 Hunc populi. Pharii proles generosa tyra
Tota decens, tota est gemmisq; insignis & a
Et facies cultum illustrat, facieque decorâ,
15 Pulchrior est animus. Tibi rex en duci
vxor
Dives opum, dives pictaî vestis & auri,
Virginibus comitata suis : de stirpe propinq
Virginibus, quas pompa frequens clamore s
cundo
16 Insequitur, plausuq; fremens lætæq; chor
Cantibus augustam lætas deducet ad aulam.
17 Neu desiderio nimium tangare tuorum
Virgo: tibi dulcem patrisque & matris amore
Leniet adnascens sobolis generosa propago :
Quos regere impetio terras, totumque p
orbem.
Adspicies pupulos sceptris frænare superbos.
18 Nec tu carminibus regina tacebere nostris
Quaq; patet tellus liquido circumsona pont
Posteritas te sera canet : dumque aurea volv
Astra polus, memori semper celebrabere fam

PSALMVS XLVI.

Deus noster refugium, &c.

2 QVum muniat nos præsidio suo,
Virtute firmet, quum gravis intonat
Procell

PSALMVS XLVI.

Procella fortunæ perielis
Eripiat dominator orbis.
Nullam expavemus vim : quatiat licet
Orbem tumultus, terraque sedibus
Convulsa, montium ruinis
Arctet aquas pelagi frementis :
Infesta quamvis æquora sæviant,
Et vorticoso gurgite torqueant
Spumamque limumque, & procellis
Terrificis scopulos flagellent.
Nam civitatem cui Deus unice
Indulget, aris & propriam suis
Dicavit, algenti pererrans
Lympha fugax hilarat liquore.
Occulta ne vis aut timor hosticus
Vrbis quietem solicitet, Deus
Gentis suæ intentus salsuti
Prævenit auxiliis pericla.
Gentes tumultus concitet impias,
Et regna belli concutiat furor,
Flammis frémat cœlum coruscis,
Terrificet labefacta tellus,
Hac & duelli pacis & arbiter
Stat, prœliorum qui regit exitus,
Mumimen, & nostræ salutis
Præsidium, Deus Abrahami.
Venite, adeste, & cernite non prius
Audita, mira, incognita, quæ Deus
Patravit in terris ab ortu
Solis ad Hesperium cubile.
Funesta belli incendia sustulit,
Fregit eruentæ spicula lanceæ :
Contrivit arcus, & volucres
In cinerem minuit quadrigas.
Sedate motus mentis, ait Deus,
Meaque vires noscite, quem colet
Quocunque sub cœlo repostas
Gens hominum colit orbis oras
Hac & duelli pacis & arbiter
Stat, prœliorum qui regit exitus,
Munimen, & nostræ salutis
Præsidium, Deus Abrahami.

PSAL.

Omnes gentes plaudite, &c.

TElluris omnes incolæ
Deo canoros edite
Plausus, canoris pangite
Læti Deum præconiis.
3 Deum verendum & arduum,
Malisque formidabilem,
Qui regna fastu turgida
Frænat potenti dextera:
4 Qui bellicosa compulit
Parere nobis oppida:
Nostrumque gentes inclytas
Armis coegit sub jugum.
5 Hæreditatem qui suam
Nobis colendam credidit;
Vnde Isaci nepotibus
Aeterna fulget gloria.
6 En templa scandit præmio
Lætum canente classico:
En scandit auctor omnium
Vulgi secundis plausibus.
7 Cantate, lætæ carmina
Deo, canora carmina
Cantate: regi psallite
Iucunda vestro carmina.
8 Qui sceptra rerum temperat,
Ac regna terræ dividit:
Docti modorum dulcibus
Hunc fate in altra canibus:
9 Qui dirigit mortalium
Res & salubri vinculo
Legum coërcet, lucido
Et fœderum prætorio.
10 Ad hunc potentes gentium
Se comulère principes:
Vltroque colla sub jugum
Rerum dedère præsidi.
Nostrum Deum diis ceteris
Sublimi rem agnoscite,
Cœlum, solumque & sidera
Suo regentem numine.

PSAL

Magnus Dominus & laud. &c.

REctor beate cœlitum, cui nil viget
Simile aut ſecundum, cœlitum
Beate rector, ſancta jure te Sion
In altra tollit laudibus.
Sion opacam verſa ad Arcton, regia
Formoſa regis optimi:
Sion voluptas gentium, uberis ſoli
Arvis beatis accubans.
Senſêre Domini vindicis potentiam
Solymæ ſuperba mœnia.
Senſêre numen, quum feroces viribus
Coiêre reges, copiis,
Caſtriſque junctis ſervitutem civibus
Tuis minati & vincula.
Perſtrinxit oculos intuentium ſtupor.
Et horror artus perculit.
Quales tremores querulus excitat dolor,
Vexante partu fœminas,
Pavorque trepidâ ſparſit attonitos fugâ,
Euri procella ut æquora
Excita ab imis penitus everrens vadis,
Trepidas carinas diſſipat,
Hæc facta priſcis rettulêre ſæculis
Parvis parentes liberis.
Hæc nos in urbe vidimus Dei, ratis
Qui frenat orbem legibus.
Hæc urbe in illa vidimus, cui per vigil
Deus ipſe cuſtos excubat.
O ſancte rerum genitor, in rebus malis
Tuam advocamus dexteram,
Tuas ad aras ſupplices advolvimur,
O rector orbis optime,
Tua laus per oras ultimas mundi, & tuæ
Imago ulget gloriæ
Et æquitatis. Te ſcelestos verbere
Plectente juſto, geſtient
Colles Sionis: nec feret tacitum ſuum
Judæ propago gaudium.
Ite & Sionem obambulate, mœnia
Spectate, turres arduas

14 Numerate, foſſam & aggerem intuemini
Moleſq́ue celſas ædium.
Narrate natis, poſterorum ut audiant
Et obſtupeſcant ſæcula :
15 Solumq́ue noſcant & colant noſtrum D
Ortuſq́ue finiſque inſcium :
Qui ſempiternus ſempiternũ nos ope
A fraude uiq́ue proteget.

PSALMVS XLIX.

Audite hæc omnes, &c.

1 AVdite gentes, ortus & occidens
Advertite aurem & medio dies
Quos torret axe, & qui vitreum ſolum
Ponti nivali finditis orbitã.
2 Audite, ſive ignotus, & infimã
De plebe pauper, ſive opibus potens,
Multaq́ue fulges plebe clientium,
Aurique gazis ditibus incubas.
3 Fontes recludam jam ſapientiæ,
Plenoq́ue promam pectoris è penu
4 Prudentiam : jam lingua recondita
Oracla geſtit carmine pandere.
5 Cur congerendis me cruciem bonis,
Famemq́ue & acrem pauperiem timens,
Vt vita curis anxia triſtibus
Me triſtiorem trudat ad exitum?
6 Gemmis & auro & murice divites?
Superbientes adſpice, qui ſibi
Gaudent beato plaudere ſomnio,
Turoſq́ue fluxis credere ſe bonis,
7 Germanus auro non redimet ſuum
8 De morte fratrem : nec pretio Deum
Doniſve flectet fata retexere,
Vt membra liquit frigida ſpiritus.
9 Sed nec perennes interitus moras
Dives peraſci, nec potis eſt putres
Ne ſolvat artus tempus edax : vetat
Id lege durã fixa neceſſitas.
10 Mors æqua ſtultis & ſapientibus
Intentat arcum : par manet exitus
Vitæ hos & illos, occupat improbis
Ignotus hæres parta laboribus.
11 Ville ſuperbæ deliciæ breves,

Luxuque structas regifico domos
Linquunt: sepulcrique irremeabilis
Tenebricosis sub latebris iacent.
Quid fama duris parta laboribus
Proderit? inanis quid tituli decus?
Quid aura blandæ laudis, & ambitus
Numen futuris prodere sæculis?
12 Quum vani honoris ver breve floruit,
Lethale spirans mortis hyems, vires
Et bruta raptans interitu pari,
Oblivionis nube pari premit.
13 Hac fluxi ierunt: hanc malè prouidos
Ducet nepotes error in orbitam:
14 Quos mors sepulchri sub scorbe conditos
Depascet, imbelles ut oves lupus.
Aeterna cœli temperies pios
Manes fouebit lucis in aureæ
Splendore, qualis manè fluit niter
Per prata vernis picta coloribus:
Stultis senectus robora deteret,
Pro sumptuosis busium erit ædibus,
15 At me benignus debarathri cavo
Specu remissum suscipiet Deus.
16 Nec te cupido faucier æmula,
Stupórve, si quem videris impiâ
De plebe fluxis conspicuum bonis
Clarumque multâ fulgere gloriâ,
17 Quum dexteram mors illacrymabilis
Injecit, ex tam divite copia
Secum sub umbras nil feret: & comes
Intùs bustum gloria deseret.
18 Dum commeantis pectora spiritus
Hausto calescunt, perfruitur bonis,
Sesèque curat molliter, & monet
Omnes eundem pergere tramitem:
19 At quum parentes cesserit ad suos,
Longùm dolebit fultitiam brevem
Ad regna tractus lucis egentia,
Quæ semper horror nubilus obsidet.
20 Rectrix honoris ni sapientia
Accesserit, brutis homo bestiis
Nil interest: quos vita facit pares,
Expectat æquè ingloxius exitus.

PSAL.

Deus Deorum Dominus locutus, &c.

1 QVi frænat æquis legibus arbiter
Superba regum colla minacium
Vocabit in jus orbem ab ortu
Solis ad Hesperium cubile.
2 Vultu verendo tum sacer ardua
Pulchræ Sionis de specula loquens,
Ad gentis humanæ coactum
Concilium Deus ora solver,
3 Non facta semper non finet impia
Impune grassari, veniet Deus:
Flammæ vorax illum antecedet
Vis rapidis agitata ventis
4 Testes vocabit, cum populo suo
Acturus, ignes lumine conscio
Qui cuncta despectant ab alto, &
Omniparæ sola vasta terræ.
5 Adesse primum gens mihi propria,
Gens sancta, (dicet) cui super hostiis
Legem dedi rite offerendis,
Perpetuum pepigique fœdus.
6 Hic æquitatem judicis igneus
Miratus æther, justitiam Dei
Annunciabit, nam sedebit
(Ne dubita) Deus ipse judex.
7 Audi Abrahami progenies boni,
Peculiaris gens mihi: te voco
Testem benignitatis in te
Perpetuæ & solidi favoris.
8 Non arguam te quòd mihi victimæ
Cruore raro altaria sparseris,
Aut parcus armenti cremaris
Rara sacris holocaustа flammis.
9 Non taurum egens te de stabulis peto,
10 Hircúmve caulis: omne pecus meum tibi
Quod montium anfractus pererrat,
Quod nemorum tegitur latebris.
11 Nec me volucris rupis in edito
Vsquam recessu nidificans latet:
Non ulla picturato amictu
Ruris avis genialis hospes.

12 Q

Quòd si esurirem, scilicet ut petam
A te necesse est, arbiter æthereæ,
Terræ, freti que, & quicquid ingens
Orbis habet gremio capaci?
Taurine vescor carnibus, aut bibo
Hirci cruorem? pectore candido
Grates age, & quovis litabis
Rite Deo sine cæde voto.
Tum deprehensus rebus in asperis
Securus implora: auxilium feram,
Grates ut accepta salute
Lætus agas, Dominumque laudes.
At impium sic alloquitur Deus:
Qua fronte leges tu recitas meas?
Et ore sanctum impurus audes
Sacrilego memorare fœdus?
Tu legum habenis impetiens regi,
Et instituris moribus & bonis
Iuratus hostis, voce laudas,
Tecum animo mea verba rides.
Cum fure furti consilium cois,
Mœchis adulter te socium applicas:
Ad probra projectus, dolosa
Perniciem meditare lingua.
Cum fratre junxti vincula sanguinis
Oris procacis non rabiem premunt:
Infamis germanum eodem
Dedecoras utero creatum.
Et arbitraris me similem tui,
Quòd perpetrata hæc dissimulaverim?
Ne crede: tecum expostulabo,
Ante oculos tua facta ponam:
Considerate hæc vos quibus excidit
De mente cæca mentio numinis:
Ne, quum prehendam, nemo sit qui
De manibus mihi prensa tollat.
Si victimam vis magnificam mihi
Mactare laudes canta, age gratias:
Hac itur ad certam salutem,
Hæc superos via pandit arcta.

Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſe-
cordiam tuam, &c.

1 O Salus rerum, lacrymis precantum
Mollibus flecti facilis, rogantem
Lenis exaudi, ſcelerúmque terras
Ablue ſordes.

4 Vſque peccati laye & uſque labem,
Dum repurgatum maculis pudendis
Purius corpus niteat recuſo
Ignibus auro.

3 Nam meam agnoſco (puder heu pigetque)
Ah miſer labem: vitiúque fœda
Mentis obverſ-ns oculis imago
Semper oberrat.

6 Vnus arcani es mihi teſtis: unus
Arbiter verax, temerario auſu
Improbas linguas tua judicantum
Facta refutas.

7 Quippe jam primo ſcelus uſque ab ortu
Hæret, infectas vitians medullas:
Dicque conceptu genitricis hauſi
Semina labis.

8 At tibi cordi eſt ſine fraude veri
Simplicis candor, fideique certæ
Puritas, nullo labefacta duri
Turbinis ictu.

Hanc facis tanti, vitiis ut atris
Oblito, legum ſapientiæque
Tu mihi arcanæ facilis beatum in-
dulſeris hauſtum.

9 Ergo me hyſſopi, fator alme, luſtra
Frondis adſperſu: maculæque cedent;
Membra candorem tibi lota vincent
Pura nivalem.

10 Si bonus lætum placidúſque mittas
Nuntium triſtem mihi recreabis
Gaudio mentem: ſtupidos recurret
Robur in artus.

11 Ne meos lapſus oculis acutis
Semper obſerva numeráve labes:
Sed malæ culpæ nimium tenaces

A

Ablue ſordes.

12 Cor mihi rectum, ſceleriſque purum,
O potens rerum genitor, refinge:
Spiritum firmum renova novata
Cordis in aula.

13 Neu mihi averſas faciem, tuoque
Arceas vultu procul, auferasque
Spiritum ſanctum, calidâ incitatus
Rurſus ab ira.

14 Redde, ſperatæ ſolido ut ſalutis
Gaudio per te fruar, inquieti
Spiritu motus animi rebelles
Principe firma.

15 Tum meo exemplo moniti ſceleſti,
Quos via flexit maleſuadus error,
Denuò legum duce me tuarum
Iuſſa capeſſent.

16 Expia noxâ mihi ſoſpitator
Cædis infandæ caput obligatum, ut
Te canam juſtum, pariterque lajdis
Parcere largum.

17 Tu viam vocis mihi pande: mutum
Tu Deus linguæ moderare plectrum:
Tum feram lætè tua magna gentes
Facta per omnes.

18 Victimæ ſi te caperent, dediſſem
Victimas: ſed te neque ſanguis hirci
Fuſus, aut ſacris holocauſta placant
Addita flammis.

19 Pœnitens fraudum ſcelerumque pectus,
Spiritus fracti, mala cor peroſum,
Hæc Deum placant: adhibe hæc, & abſque
Thure litabis.

20 Gentis humanæ bone dux Sionem
Quo ſoles vultu facilis tuere:
Pace florentes Solymæ beatæ
Protege turres.

21 Tum tibi votis bona mens pudicis
Sacra perſolvet: ſacer hircus ignes
Paſcet, & ſanguis vituli calentem
Imbuet aram.

PSALMVS LII.

Quid gloriaris in malitia? &c.

3 QVID gloriaris impie
Tyranne pravis artibus?
Innoxiis clementia
Divina semper excubat.
4 Tua lingua semper fraudibus
Intenta comminiscitur
Nefas, nitente cotibus
Acutior novacula.
5 Te prava rectis plus juvant,
Plus falsa veris recreant:
6 Dolisque pestilentibus
Libenter aurem commodas.
7 Erge Deus te conteret,
Hominumque contubernio
Eliminabit, ac domum
Evertet omnem funditus.
8 Iustus videbit, & gravem
Dei pavebit dexteram:
Vanisque dignos exitus
Ridebit impotentia.
9 En ille gazis (inquiet)
Malisque fidens artibus,
Securus ille numinis,
Divinæ opis nil indigens.
10 Ego, ceu virens olivula,
Domini in agello consita,
Florebo spe fretus bona
Cœlestis indulgentiæ.
11 Te semper in cœtu pio
Fraudis scelestæ vindicem
Canam, & tuæ clementiæ
Spe, dura cuncta perferam.

PSALMVS LIII.

Dixit insipiens in corde, &c.

2 OPINIONVM fœda mentem toxico,
Corpusque scelerum sordibus
Contaminata turba, vela dum cupit
Suo furori obtendere,
Ferri ac referri sortis arbitrio omnia

Huma

Humana comminiscitur.
Ergo exoluta numinis formidine,
Dat frœna turpitudini:
Scelesta, fœda, abominanda excogitat,
Excogitata perpetrat.
3 Ex arce cœlsa siderum deflexerat
Dominus in orbem lumina,
Si quem videret fortè non penitus malis
Corruptum opinionibus,
Qui mentis oculis omnium fideliter
Rerum parentem quæreret:
4 Erroris omnes nubili fallacibus
Fraus illigârat cæsibus:
Se cuncti eisdem polluêre sordibus,
Nec recta cuiquam curæ erant.
5 Ergo ille mitis, ille munificus parens,
Ira incitatus aspera,
Gens (inquit) ista plena scelerum ac sordium,
Crudelis animo & impia,
Quæ panis instar devorat plebem meam
Ecquando cognoscet Deum?
Ecquando mentis lumine in periculis
Agnoscet orbis arbitrum?
6 Certe timebit non timenda & conscius
Vexabit horror pectora.
Nam Dominus ossa conteretque, & hostium
Ausus retundet impios.
Vultum pudoris turpibus sparget notis:
Turbabit animum infamia.
7 En unquam Eoo lucifer salutifer
Ab axe promet hunc diem?
Ab arce Dominus quum Sionis ardua
Speratam opem feret suis,
Patriæque vinclis liberos hostilibus
Reddet nepotes Isaci:
Electa laudes illius gens ut canat,
Perfusa vero gaudio.

PSALMVS LIV.

Deus in nomine tuo salvum, &c.

1 RERVM parens me protege,
Et sævo ab hoste libera,
Numen boni ut colant tuum,

Et vim paveſcant impii.
Audi benignus ſupplicem,
4 Nec durus aurem quæſtibus
5 Occlude: vitæ nam meæ
Crudelis hoſtis imminet:
Infeſtus hoſtis imminet
Vitæ meæ; nec vindicem
Poti potentis dexteram
Sibi imminentem reſpicit.
6 Rerum ſed æquus arbiter
Opem feret: periculis
Me liberatum fulcier,
Et ſoſpitem tuebitur.
7 Suis peribit artibus
Sceleſta fraus, & incidet
In ipſa'ezti retia
Quæ clàm mihi retenderant.
8 Liber periclo, victimis
Te munerabor: te canam
Patrem, bonis placabilem,
Maliſque formidabilem:
9 Qui libero moleſtiis
Mihi dediſti gaudia
Haurire lætо lumine
De clade gentis perfidæ.

PSALMVS LV.

Exaudi Deus orationem meam, &c.

2 CAELITVM rector bone, mitis aure
Admove in rebus trepidis vocanti,
Neu meos vultu terrico ſeverus
Deſpice queſtus.
3 Adſpice attentus mihi quo tumultu
Æſtuet pectus: gemitu dolores
Quo fremant, dum vis mihi frauſque ſævi
Imminet hoſtis.
4 Imminet ſævus capiti tyrannus,
Et meæ famæ meditatur atrox
Crimen, & ſecum furit impotenti
Turbidus ira.
5 Cor micat, nervis trepidant ſolutis
6 Oſſium nexus, animus labaſcit,

Semper & pallens oculis oberrat
Mortis imago.
Ergo sic mecum loquor: O quis altos
Nubium in tractus celeri columbæ
Me levat pennâ, nemorum & remotis
Sistat in antris:
Vt procul curâ trepidâ metuque
Montium solos habitem recessus,
Ocyor ventis ferar & coruscis
Fu'minis alis:
O Deus linguas male perde pravas,
Illitas linguas gelido veneno:
Quæ dolis, probris, rabiisque vexant
Litibus urbem.
Sive lux fundat radios micantes,
Sive nox fundat tenebras opacas,
Excubant muris maledicta, vitis
Omnibus errant.
Vis, furor, fraudes, scelerum libido
Obsidet cunctos aditus viarum,
Et fames auri miseram trucidans
Fœnore plebem.
Si palàm sævos inimicus enses
Stringeret, si clàm laqueos pararet,
Dente si famam peteret maligno,
Aequior essem.
Tu mihi insultas comes & sodalis,
Testis arcani taciturni, & auctor
Consili sacræ totiesque junctus
Fœdere mensæ.
Generis humanæ moderator, orbem
Qui salutari regis æquitate,
Fraudis auctores scelerumque vivos
Obrue terrâ.
At mihi attentam dabis æquus aurem,
Sive lux promat radios ab undis;
Sive lux condat radios sub undis
Vespere sero.
Inter hostiles dabis ut tumultus
Tutus evadam, mihi nam superbis
Viribus fretus numeroque sævus
Imminet hostis.
O potens rerum, sine fine pœnis
Tu premes justis scelus improrum,

PSALMVS LVI.

Arrogans pectus quibus obstinata
Intumet irâ.

21 Pace quî hâc simulant amicæ
Mentis affectus, animoque virus
Occultant, prisco neque facta curant
Fœdera ritu.

22 Lacteus blando fluit ore rivus:
Bella cor spirat fera, suaviorque
Balsamo sermo secat instar ensis
Vulnere cœco.

23 Tu tui curam Domino relinque,
Is tuos gressus reget, is dolores
Leniet, justumque ope sublevabit
Rebus in arctis:

24 Impio, fallaci, avidoque cædis
Fila mors rumpet viridi in juventa:
Me tui, rector bone, spes favoris
Certa fovebit.

PSALMVS LVI.

Miserere mei Deus, quoniam, &c.

1 ORBIS creator me bonus adspice,
Injurioso quem pede prorutum
Hostisque conculcat, premitque
Assiduis agitans periclis.

2 Conculcat hostis me numero ferox,
Et insolenti sævitiâ premit:
Nec liberas luces laborum,
Nec vacuas finit ire noctes.

3 Seu luce terror sollicitus mihi,
Seu nocte circumstat, pater optime,
Spes rebus in duris mihi una
Et columen superas salutis.

4 Te fretus uno, pollicitis tuis
Innixus tuis, nec metuam dolos
Mortalium cœcos, minasque
Terrificas & aperta bella.

5 Calumniantur quæ loquor omnia:
Pravaque carpunt facta libidine:
Huc conferunt omnem laborem, ut
Exitium mihi moliantur.

6 Cœtusque cogunt, & capiti meo

PSALMVS. LVII.

Quî fraude, quâ vi jugiter imminent?
Vestigia observant, nec horam
Insidiis vacuam relinquunt.
2 Impunè tantam nequitiam ferent?
Pravique fructum consilii legent?
O arbiter mundi, nec illos
Præcipites agis in ruinam?
9 Meæ labores tu numeras fugæ:
Vi nã repostas tu lacrymas meas
Servas: apud te certa constat
Vsque mei ratio doloris.
10 Autem vocanti tu facilem mihi
Das, atque inanes spes facis hostium:
Et signa non obscura amici
Das animi, & stabilis favoris.
11 Te fretus uno, pollicitis tuis
Innixus unis, nil metuam dolos
Mortalium cœcos, minásque
Terrificas & aperta bella.
12 Te semper ergo carmine patrio
Laudabo, vitæ præsidium meæ:
13 Ex hostium ferro doliscque
Incolumis tibi vota reddam.
14 Te liberatus vindice, te meum
Firmante pressum, ne titubent pedes,
Dum spiritus fouebit artus,
Iussa sequar tua, rector orbis.

PSALMVS LVII.

Miserere mei Deus, miserere, &c.

2 SANCTE parens miserere animæ pereuntis, & omnem
In te salutis quæ locavit spem suæ:
Méque tuis alis tectum defende, procellæ
Dum sævientis impetus deferveat.
3 Te voco, te (solum in rebus quod restat egenis)
Apello, supplex & tuam implero fidem.
Te voco qui cumulata mihi promissa refundes,
Et cœpta duces prosperos ad exitus:
4 Qui mihi subsidium è cœlo præbebis, & hostis
Iamjam imminentis liberabis faucibus,
Qui dabis auxilium ex adyto sublimis olympi,

PSALMVS LVIII.

Memorq́ue fidei & priſtinæ clementiæ.

5 Inter enim ſævos habito feritate leones:
Flammam vomentes verſor inter belluas,
Lingua quibus ſævo proſcindit acumine enſis,
Dentes ſagittæ lanceæq́ue cuſpide.
6 O Deus auguſtum celſo caput exere cœlo:
Oſtende terris gloriæ jubar tuæ.
7 Explicuêre meis pedibus ſua retia: terræ
Me ſævus hoſtis penitus afflictum premit.
Et ſcrobibus foſſis iter obſedêre: ſed ipſi
Mihi paratas in ſcrobes cæci ruent,
8 Mens invicta malis, animi vigor integer, orbi
Te voce rector, te celebrabit lyra.
Eia age depoſitis mens expergiſcere curis,
Et tu canora barbitos eum nabliis,
9 Ocyus auroræ quàm lucifer excitet ignes,
Aurora cantus quàm volucrum exuſcitet:
10 Te pater alme canam: populos tua facta per omnes
Quacunque tellus pandit ur, vates feram.
11 Nam tua ſiderei bonitas faſtigia cœli,
Fideſq́ue tractus nubium ſupervolat.
12 O Deus auguſtum nitido caput exere cœlo,
Oſtende terris gloriæ jubar tuæ.

PSALMVS LVIII.

Si vere utique juſtitiam, &c.

1 QVI jura celſo de ſolio daris,
Qui frena legum flectitis, an erit,
De plebis ut cauſis egenæ
Judicio ſtatuatis æquo?
3 Quin mente prava nequitiam & dolos
Verſant, ſub umbra juſtitiæ tegunt
Injuriam: factis honeſti
Objiciunt ſpeciem pudendis.
4 Maternâ ab alvo flagitii viam
Senſim ſequuntur, perq́ue ſuos gradus
Obliqua ſectandi libido
Cum teneris adoleſcit annis.
5 Linguâ venenum peſtiferâ gerunt:
6 Aureſq́ue claudunt conſiliis, velut
Obturat aures callida aſpis,
Quæ magicos metuit ſuſurros.

7 Con-

7 Confringe malas, ô Deus, impudens
Os comminutis contere dentibus:
Et rictibus fœvis hiantes
Hos inhibe catulos leonum.
8 Emissa fractâ cuspide spicula
Intercidant, nec vulnera perferant:
Ipsique vanescant repentè,
Per bibulas velut unda arenas.
9 Sensim liquescant, tard gradus velut
Limax; acerbo funere deferant
Vitale lumen, more fœtus
Ante suum pereuntis ortum.
10 Florentis ævi in lumine; turbinis
Vis atra tollat progeniem, prius
Quàm surculus spinas tenellus
Exerat, & simulis acutis
Fœcunda latè brachia porriget.
11 Iustique pœnæ vindicis exitum
Læti videbunt, impiique
Sub pedibus fluvium cruoris.
12 Vitæ bene actæ gens hominum sciet
Monere justos præmia: at impios
Manere pœnas, arbitrumque
Esse Deum sciet orbis æquum.

PSALMVS LIX.

Eripe me de inimicis meis, &c.

1 AB hostis inclementia
Me rector orbis asserе:
Defende vim crudeliter
Me semper me oppugnantium.
3 Ab improbis me protege
Læris cruore innoxio,
4 Mea saluti per dolum
Qui cæca tendunt retia.
5 Vltro immerentis in caput
Consilia cuncta conferunt:
6 Exurge tèque pessimis
Fer obviam conatibus.
O arbiter mortalium
Et agminum cœlestium,
Favore semper qui pios
Peculiari amplecteris,

Exurge pœnis impias
Compesce gentes: perfidis
Neu parce, qui sibi favent
Nefanda quum patraverint.
7 A sole Eoo ad hesperum
Perambulabunt compita,
Et instar oblatrantium
Canum feroces obstrepent.
8 Nihil nisi merum crepant
Ferrum, cruorem, vulnera:
Et quæ loquuntur propalam,
Clàm posse rentur obrui.
9 Mea salutis tu Deus
Tutela præsens, irritas
Ridebis iras, & tuâ
Me dexterâ tueberis.
10 Tu robur es meum, mea
Vires, & arx fiduciæ.
Ergo quieto pectore
Expecto spe tui auxilii.
11 Discrimina imminentia
Ope antevertes: & malis
Fracta hostium superbia,
Læto fruar spectaculo.
13 Ne prorsus impios tamen
Vnâ ruina elimina,
Obliviosо ne pii
Torpore recta negligant:
Sed error illos dissipet
Vagos per orbis ultimas
Oras: tuâque dexterâ
Semen piorum protege.
13 Ob oris arrogantiam,
Virúsque linguæ noxium,
Mendacia & perjuria,
Consume semen impium:
14 Evelle stirpe ab ultima
Iusti furoris impetu,
Vt norit orbis ultimus
Deum bonorum vindicem.
15 A sole Eoo ad hesperum
Perambulabunt compita,
Instar oblatrantium
Canum procaces obstrepent.

18 Passim vagari, pauperem
Victum ut parent, sub vesperum
Serum petant cubilia,
Victus egentes pauperis.
19 Ego interim Deum canam
Fortem bonumque in asperis
Rebus suorum vindicem,
Fidumque propugnaculum.
11 Deum canam, qui robore
Me inlcit, auget viribus,
Benignitate sublevat,
Tuetur arx ut ænea.

PSALMVS LX.

Deus repulisti nos, &c.

3 SANCTE parens, nostris vitiis offensus, abactos
Pressósque duris dissipasti nos malis:
Placatus mitisque veni, jamque immemor iræ
Salutis auctor ad tuos revertere.
4 Omnis ager rimis te concutiente dehiscit:
Committe rimas, refice quassatum solum.
5 Dura tuæ genti spectacula ferre dedisti
Inebriatæ poculo formidinis:
6 At trepidos tandemque animi miseratus egenos,
Signum salutis efferes: qui te colunt,
Veridicis freti oraclis formidine mersum
Erigere rursus audeant ut verticem:
7 Eripiásque tuos gelidi formidine lethi
Præsens, & opifer invocantes audias.
8 Audiit ex adytóque Deus flammantis olympi,
Vocem rependit gaudii præsuntiam,
En tibi frugiferos Sichimæ dispertiar agros,
Vallem Suchoti metior decempedâ.
9 Nonne mihi parent Iacobi pignora, quisquis
Vel pecore tondet arva, vel vomere secat?
10 Oppida sub pedibus Syriæ calcabo superbæ,
Moabum, Idumen, & Palæstinas domos.
11 Quis mihi pandet iter munitas ductor ad arces?
Muros Idumes divitis quis diruet?
12 Quis? nisi tu nostræ gentis Deus unice tutor,
Qui nos premendos hostibus reliqueras,

Offen-

PSALMVS LXI. LXII.

Offensus vitiis pravis : nec in arma ruentes
Nostros præibas dux ut ante exercitus.
13 Nunc pater auxilium rebus bonus adfer in arctis.
Humana fallax credulos spes decipit :
14 Te duce, victrici decorati tempora lauro,
Pedibus prememus hostis arrogantiam.

PSALMVS LXI.

Exaudi Deus deprecationem meam, intende orationi, &c.

1 AVDI vocantem me bonus, & meis
Intentus aurem da precibus Deus.
3 Projectus oris orbis in ultimis,
Ad te reclinam rebus in asperis.
Me sistè rupis culmine in arduo
4 Procul periclis. semper enim tui
Spe fretus, hostis tutus ab impetu,
Munitæ ut arcis præsidio fui.
5 Tentorio fac semper ut in tuo
Degam, sub alis protegar & tuis :
6 Qui lenis aurem das precibus meis,
Qui vota lætum ducis ad exitum.
Frænare sceptris te metuentium
7 Hæreditatem das mihi : regiæ
Tu longa vitæ tempora porrigens,
Nectes peractis sæcula sæculis.
8 Securus ut te perpetuo colat
Rex, liberalem porrige dexteram
Fortuna in omni : quaque soles fide
Fac ut fruatur pollicitis tuis.
9 Ac tum periclis liber ab asperis,
Te voce, dulci te citharâ canam
Pacti tenacem, & munificum tuis,
Et vota ad aras perpetuò feram.

PSALMVS LXII.

Nonne Deo subjecta erit, &c.

1 MENS acquiescit unicè mea in Deo :
Hinc spes salutis, arduis
3 In rebus arx hæc : tutus hoc munimine

Nullum

Nullum tremiſcam ad impetum.

4 Quouſque tectis fraudibus ſubvertere
Innoxium tentabitis?
Pœnas daturi mox & ipſi, improvidi
Iam jam imminentis exitus.
Proni in ruinam incumbitis, ceu mœnia
Saxis ſolutis putria:
5 Et interim omnes corporiſque & ingeni
Vires eò contenditis:
Vobis placetis fabulis vanis, gradu
Turbetis impii ut pium.
Clàm devovetis corde tacito, propalàm
Laudatis ore ſubdolo.
6 At tu acquiſce mens mea in Deo tamen:
Hinc ſpes ſalutis, arduis
7 In rebus arx hæc: tutus hoc munimine
Nullum tremiſcam ad impetum:
8 Spes inde uitæ & gloriæ pendet meæ,
Et roboris fiducia.
9 Quocunque cœli gens colis ſub fidere,
Huic crede rem, ſobolem, domum:
Omnes ad illum mentis ægritudines,
Et læta defer & refer:
Semperque præſens numen ejus omnibus
Adeſſe cœptis ſenties.
10 Ventoſa regum & principum potentia
Eſt vanitate vanior,
Adeoque fumo levior: ut ſi principum
Hac lance vires omnium,
Inanitatem hæc colloces, cunctis ſimul
Inanitas præponderet.
11 Ne firma ſpera parta per vim: ne nimis
Confide ſultis viribus,
Opes abundant affluenter, ne bonis
Da rebus animum credulum.
12 Semel eſt profeſſus, nec ſemel tantùm Deum
Id profitentem audivimus,
Se poſſe ſolum cuncta, ſe ſolum bonum,
Et arbitrum rerum unicum:
13 Bonis benignum ſemper & placabilem,
Maliſque formidabilem.

PSAL,

PSALMVS LXIII.

Deus Deus meus, ad te, &c.

1 DEVS, salutis auctor & custos meæ,
Te veneror, roseus quum fugat astra dies.
Te mens anhelat, membra sitiunt languida,
Terra velut pluvias arida quærit aquas.
3 Quamvis arenas aridas æstu colam,
Præsentem Dominum mens videt usque meum;
Non aliter, adyta arcana quàm si conspicer,
Numinis adservant quę monumenta tui.
4 Nec dulcis æquè est vita quam benignitas,
Qua vitam munis prosequeris que meam.
5 Ergo remotis dissitus quamvis locis,
Præsidio tutus te celebrabo tuo:
Tui sonabunt nominis præconia,
Quę dederis vitę tempora cunque meę.
6 Nec victus æquè recreat corpus, tua
Excitat ut mentem laus celebrata meam.
7 Tu nocte carmen, mane tu carmen mihi es:
8 Tu trepido præsens fers mihi semper opem.
Securus alis conquiesco sub tuis:
Téque procul curis & tua facta canam.
9 Te quærit animus, te colit, te deperit:
Tu validâ fulcis me pater alme manu.
10 At qui laborant per nefas me perdere,
Consiliis pravis digna ruina premet.
11 Ferro profundent spiritum nefarium:
Membra dabunt avidis dilanianda lupis.
12 Rex lætus autem vindicem agnoscet Deum,
Et quicunque Dei numina ritè colunt.
Metu stupentes conticescent impii.
Spe stolidâ fluxis qui tumuere bonis.

PSALMVS LXIV.

Exaudi Deus orationem, &c.

1 AVDI sancte parens non tetricus preces
Te poscentis opem rebus in asperis:
Et fallacis ab hostis
Vitam fraudibus eripe.
3 Pravorum taciris factio me dolis

Oppugnat

PSAMVS LXV.

Oppugnat, trucibus consiliis fremunt;
Consperantque scelesti:
Tu me dux bonus eripe.
4 Linguas ceu gladios exacuunt suas:
Oris pestiferi verba nefaria
Intentant, medicata
Tanquam spicula toxico,
5 Vt rectos animi ex insidiis petant.
Et securi avidâ mente coquunt nefas:
Nec quenquam malefacti
Formidant fore vindicem.
6 Designant animis horrificum scelus,
Et sævo laqueos consilio parant:
Inter sèque loquuntur,
Nemo conscius hæc sciet.
7 Cor, mens, ingenium, consilium, labor
Huc tendunt, facies ut scelerum novas
Et fraudum meditentur:
Hoc unum studium fuit.
8 At illos subiti cuspide spiculi
Incautos feriet magna Dei manus,
Et lethalia certâ
Figet vulnera dexterâ.
9 Spectantes gelidus corripiet timor,
Auctori exitium quum videant suæ
Dirum immittere linguæ
Virosæ mala toxica.
10 Gens humana tuæ robora dexteræ
Agnoscet, meritis laudibus efferet:
Et mirabitur altæ
Lumen perspicientiæ.
11 Iusti spes animos eriget, & Dei
Tutus præsidio, lætitia fremet:
Et gaudentia corda
Vero simplice gestient.

PSALMVS LXV.

Te decet hymnus, Deus in Sion, &c.

2 TE manent laudes Deus in Sione:
Hic tibi cæsis operata sacris
Vota gens solvet tua, victimisque
Imbuet aras
3 Quique tam præsens tibi supplicantum

Exitus

Exitus votis tribuas secundos,
Te petent gentes sub utroque mundi
Axe jacentes.
4 Nostra nunc justis scelerata facta
Nos premunt pœnis: facilis querelis
Tu tamen flecti, mala servitutis
Vincula fringes.
5 O quater plusquam quater ô beatos,
Quos leges lectos facies amicos:
Vt colant puri tibi dedicati
Atria templi.
Illa lux felix, cumulata cunctis
Lux bonis, pectus satiabit ægrum
Gaudio, quæ nos reduces sacrata
Sistet in æde.
6 Annues nostris facilis querelis,
Finium terræ Deus ultimorum
Spes, & extremas maris ambientis
Gurgite terras.
Tum stupor mentes quatiet tuentum,
O Deus nostræ columen salutis,
Te malis durum miseris benignum,
Omnibus æquum.
7 Tu potens rerum, validisque pollens
Viribus, firmas stabili catena
Montium tractus, jugaque inquietis
Tunsa procellis.
8 Tu maris nigris agitata ventis
Terga componis: cohibes rebelles
Gentium motus, placidaque mutas
Pace tumultus.
9 Vltimi rerum tua signa nôrunt
Et pavent fines, quoties coruscis
Turgidum flammis fremuit sonoro
Murmure cœlum.
Quique Phœbæos habitant ad ortus,
Et quibus fera face Phœbus undas
Tingit, auctorem te hilares fatentur
Lucis & umbræ.
10 Tu solùm terræ sitientis imbrem
Lætus invisis gravidæque nubis
De sinu fundis genitale pigros
Semen in agros.
Alveus pleno tibi semper amne

Turgidus

PSALMVS LXVI.

Turgidus læta novat arva fruge,
Floribus campos, nemorum virentes
Fronde receſſus.
Rore tu leni ſola contumacis
Maceras terræ, ſubigiſque glebas:
Ebrios ſulcos viridante amictu
Meſsis inumbras.
Quâ feres greſſus, renovabis annum
Fertilem frugum: vegetanſque fœtus
Per cavas valles riguoſque ſaltus
Impluet humor.
Geſtiet pauper tuguri colonus,
Lacte diſtentas comitans capellas:
Mugient colles: & amica feſsis
Sylva juvencis.
Spes aratoris cupidas fovebit
Fluctuans latis ſeges alma campis:
Vt canat feſtâ tibi feriatus
Carmen in umbrâ.

PSALMVS LXVI.

Jubilate Deo omnis terra, &c.

INCOLAE terrarum, ab ortu
Solis ultimum ad cubile,
Eia Domino pſallite:
Eia Domino jubilate:
Nomen ejus, numen ejus
Ferte in aſtra laudibus.
Dicite illi: Rector orbis
Sancte, quàm ſtupenda rerum
Ex tuarum gloria!
Quanta virtus! quâ protervos,
Mente fracta, cogis hoſtes
Supplices procumbere!
Te parentem læta honoret,
Te potentem prona adoret
Tota rerum machina.
Voce blanda te canamus,
Barbito dulci ſonemus,
Carminumque cantibus.
Eia adeſſe, facta cunctis
Cernite admiranda ſæclis:
Acriterque expendite

Facta

Facta providi parentis,
Facta Domini consulentis,
Arte mira servulis.
6 Vertit æquor æstuosum
Aridæ in campos arenæ.
Fluminis per alveum
Agmen ire gratulantum,
Ceu per arva sicca, fecit,
Stante fluctu languido.
7 Frænat unus orbem habenis
Sempiternis: intuetur
Et pios & impios.
Nec sinit sibi rebelles
Viribus fretos superbis,
Improbis votis frui.
8 Laus Deo nostro per omnes
Orbis oras: omnis unum
Laudet illum natio.
9 Morte liberavit unus
Nos propinqua: fulcit unus
Liberos firmo gradu.
10 Igne ut aurum, examinasti
11 Nos periclis: illigasti
Hostium nos cassibus.
12 Vincla lumbis, fræna malis
Sub tyrannis induisti
Impotentis imperi:
Sed per ignes, sed per undas,
Divitis tamen dedisti
Vber agri exercitis.
13 Ergo supplex introibo
Templa, victimasque eædam:
14 Vota supplex offeram,
Vota duris in periclis
15 Nuncupata. pinguis agnus,
Cornigerque agni parens,
Bos & hircus sanguine aras
Imbuent: nec thura deerunt
De Sabæo stipite.
16 Dum Dei benignitatem
Explico in me, cuncti adeste
Qui Deum veremini.
17 Audiit flatim vocantem,
Nos vocantes audientem

Profe-

PSALMVS LXVII.

Prosequantur laudibus.

Conscios sceleris nefandi
Supplicantes rector orbis
Aure sardâ respuit,
At mihi lenis bonusque
Supplicanti semper aurem
Non severam commodat.
Gratias ago parenti
Optimo, qui se roganti
Asperum non præbuit,
Qui sua benignitate
Destitutum non reliquit
Rebus unquam in asperis.

PSALMVS LXVII.

Deus misereatur nostri, &c.

ARBITER mundi, placidus bonusque
Parce delictis, solito & favore
Terra fac lætis segetem, pecusque
Nutriat arvis:
Nota per terras bonitas ut omnes
Sit tua, & nostræ studium salutis,
Mente quos curas patriâ, regisque
Rebus in arctis.
Vt tuas laudes populi per omnes
Prædicent terras, bonitatis usque ad
Terminos rerum celebretur omnes
Fama per urbes.
Omnis exultet locus omnis ætas
Gestiat plausu & fremitu secundo,
Res quòd humanas modereris æqui
Iuris habenis.
Vt tuas laudes populi per omnes
Prædicent terras, bonitatis usque ad
Terminos rerum celebretur omnes
Fama per urbes.
Si tuę genti faveas benignus,
Conditor mundi bone, messis agros
Vestiet, vites oleæque colles,
Gramina campos.
Si tuę genti faveas benignus,
Conditor mundi bone, te pavebunt

Et co-

Et colent gentes ſub utroque mundi
Axe jacentes.

PSALMVS LXVIII.

Exurgat Deus, & diſſip. &c.

2 O QVI perpetuis orbem moderaris habenis,
Placidos bonus exere vultus:
Impietaſque exoſa tuas, pater optime, leges,
Tremefacta repente faceſſet,
3 Vt levis in tenues fumi vapor effugit auras,
Vt cera liqueſcit ab igni.
4 At lætis pia turba animis ſua gaudia plauſu
Teſtabitur, & tibi rerum
5 Sancte parens, pæana canet, qui lucida cœli
Veheris ſuper aſtra, nec ævi
Incluſus ſpatiis, æternis legibus orbem
Æternus & ipſe gubernas,
6 Te canimus læti & lætos renovamus honores,
Qui celſi è vertice mundi
Reſpicis humanas curas: & patribus orbos
Pueros, viduaſque maritis
7 Proſequeris patrio affectu: qui prole beata
Steriles ſolare hymenæos.
Compedibus vinctos ſolvis: populi arva rebellis
Bibulis obducis arenis.
8 Iſcidæ Nilo quum te ductore relicto,
Arabum per inhoſpita ſaxa
9 Errarent tremuêre ſoli penetralia: cœlum
Maduit ſudoris anheli
Imbribus, à vultu Domini conterrita duræ
Tremuêre cacumina Sinæ.
10 Arva ſibi ſelecta bonus rigat imbre benigno,
Et quum labefacta fatiſcunt,
11 Confirmat, recreatque afflicta, ſuoque fruenda
Dat habere gregi, nec egenam
12 Temporibus duris virtutem deſerit. Arma
Trepida formidine belli
Quum quatient animos, ſerum celebrare triumphum
Teneris dabit ille puellis,
13 Sufficietque ſuas in laudes carmina, reges
Numerolo militre frequi

Terga

Terga dabunt, late hastasque perent, spoliisque fruentur:
Imbellis turba relictis.
14 Vestra licet somno fœdentur corpora nigræ
Inter fuliginis ollas,
Illa tamen vincent nitidâ candore columbam
Rutilę cervicis honore.
Quę nunc argentum nitidum, nunc lumina blandum
Radiantis provocat auri.
15 Quum Deus omnipotens traduceret agmina regum
Longo spectanda triumpho,
Squalida quę luctu & tenebris Solyma antè jacebat,
Niveâ cum luce refulsit:
Ceu nive vicinos inter candentia colles
Salmonis culmina fulgent.
16 Vsque sibi Basan placeat, jactetque superbus
Fastigia proxima cœlo:
17 Ne tamen herbiferos saltus, ne pascua sacro
Ausit conferre Sioni:
Quam propriam pater omnipotens in sęcula sedem
Legit, lectamque tuetur.
18 Ille pater quem cęlitum tot millia currûm,
Equitum tot millia sipant:
Sive ille excelsę vehitur per culmina Sinę:
Sua seu sacraria visit:
19 Seu scelerũ vindex celebri petit astra triũpho,
Captivaque colla catenis.
Victa trahit: victę passim donaria gentes
Cumulant: paulò antè rebelles,
Poplite nunc flexo venerantur templa Sionis,
20 Igitur celebramus honores
Iure tuos, nullam nobis qui munere lucem
21 Vacuam finis ire: salutis
Vnica spes nostræ nempe unus frena gubernas
Vitę, irremeabilis Orci
Vnus claustra tenes, & nutum fata sequuntur.
22 Inimicos vulnere certo
Tu figis, longâ scelerum tu sorde sepultis
Lethali tempora plagâ
23 Dividit, At tuos ipse consolaris amicos;

Extrema

Extremo à littore ponti
Vos ego crudeli incolumes ex hoste reducam,
Rubri ceu trans freta ductos
Aequoris à sævo incolumes servavimus Ogo.
24 Cæsorum in sanguine regum
Tingent crura: canes hostilia vulnera lambent,
25 Lætę spectacula pompę
Adspicient, pater alme: tuo pater alme, triumpho
Plaudent tua templa petentes.
26 Antcibunt qui voce canant, qui symbala pulsent,
Citharę tuba juncta, tubęque
Tibia, quęque tuas celebrent fortissime laudes
Doctę pulsare puellę
26 Tympana, te populi cœtu, fremituque secundo
Et plausu ad sydera tollent.
Isacidęque tuos in laudes ora resolvent:
28 Iuvenis de stirpe creatus
Benjamini, Iudęque aderit generosa propago.
Neque clarus Zabulo decrit,
29 Nephthalidęque duces. Nam tu tua jussa sequutis,
Viresque animosque ministras,
Clarasque victrici das tempora cingere lauro.
30 Solymę victoria prępes
Ex adytis volat. Ergo ferent tibi munera reges,
Atque ad tua templa ferentes
31 Munera, te super astra ferent. tu freta sagittis
Lethalibus agmina fundis,
Tu fortesque domas dextras, animosque rebelles.
Humiles tibi pendere cogis
Vectigal, fractosque duces, avidique cruoris
Vindex populi agmina perdis.
32 Quique bibunt Nilum, quà mergitur æquoris undis;
Quique ipso fontis in ortu,
Accurrent, pacemque petent opulenta ferentes
Tibi munera supplice dextrâ.
33 Regna hominum celebrate Deum; date carmina regi,
Qui templa gubernat olympi

34 Aetere-

34 Aeterna æternus: cujus mortalia cuncta
Vocem tremefacta pavescunt.
35 Hunc sortem celebrate uniq; accepta referte
Bene gesti prospera belli:
Cujus in Isacidis resplendet gloria, cujus
Testantur robora nubes:
36 Cujus ab arcano templo venerabilis horror
Stupefacta in pectora manat.
Isacidum Deus ille, Deus qui robore nervos
Animosque vigore suorum
Implet: ei laudes Iacobi dicite proles:
Etenim Deus ille deorum est

PSALMVS LXIX.

Salvum me fac Deus, &c.

2 SAncte parens fer opem lasso: torrentibus undis
Pene obruerunt me malorum flumina.
3 Pes nequit in molli vestigia figere limo:
Pronumq; inundans vertici fluctus rapit,
4 Dum clamo: arentes urit sitis arida fauces:
Spectando lassa torpuere lumina.
5 Me vexant odiisq; premunt immanibus hostes
Plures inumbrant quam capilli tempora.
Inque dies crescunt numero: & seu rapta rependam,
Bene parta per vim cogor illis reddere.
6 Simplicitas tibi nota mea est, bone conditor orbis,
Meæque testis semper innocentiæ es.
7 Fac parer alme, bonis ne sint mea damna pudori,
Dum te colentes clade cernunt opprimi.
8 Te propter maledicta tuli & ludibria vulgi:
Te propter ora turpis infecit pudor:
9 Me vitant fratres, & eâdem è matre creati
Me seu scelestum abominantur filii.
10 Vror, & ira coquit penitus præcordia, leges
Tuosque ritus impii quum negligunt.
In tua quæ jactant probra & convicia sacra,
In me recurrunt, corq; vulnerant meum.
11 Si fleo jejunus, si macero pectora curis
Rident, probrisque prosequuntur lacrymas.

12 Si tegor incultos saxis squalentibus artus,
Fio repentè fabula & ludibrium:
13 Me salibus petit è portæ statione senectus,
Et ebriosæ sum tabernæ cantio.
14 Interea curis genitor confectus acerbis
Ad te recurro: tu benignus respice,
O genitor, sine fine bonus, sine fraude fidelis,
In rebus arctis da salutarem manum:
15 Erige pene luto absorptum: da figere gressum
Crudelis hostis me eripe impotentiæ.
16 Neu rapiat torrentis aquæ violentia, neu me
Mergatve gurges, aut vorago absorbeat.
17 Sancte parens, nullos cujus clementia fines
Novit, vocantem & destitutum respice.
18 Ne faciem servo avertas, qui rebus egenis
Supplex opem orat: subitò miserũ subleva.
19 Mitis ades: serva hanc animam, ut pudor obruat hostes,
Qui ceu relictum me enecant conviciis.
20 Tu testis mihi probri ignominæque superbæ,
Tu testis, hostes quam proterve illuserint,
21 Cor dolor urebat, socius mihi nemo doloris,
Nemo dolorum qui levaret anxium.
22 Dulcia felle mihi tingebant fercula amaro,
Pro vino aceti potrigebant pocula.
23 Ergo victum illis vitient aconita vicissim,
Mærorque læta obnubilet convivia,
Vnde sibi placidæ promittunt otia pacis,
Hinc semen illis pollulet discordiæ.
24 Caligent oculi, & nutenẽ vestigia: vires
25 Elumbe corpus deserant iram tuam
Sic meritos effunde super: tuas hauriat illos
26 Furor, colonis tecta vidua mœreant:
Qui deserta habitet tentoria nemo supersit,
27 Quia persequuntur dexterã afflictos tuã
Afflictos miseriosque procacitèr insultantes,
Verbis accerbant vulnera atque injuriis
28 Tu sine peccatis cumulent peccata, nec unquam
Dulcem æquitatis sentiant fructum tuæ.
29 Impia de tabulis viventum nomina dele.
Tuos nec inter hos resense filios.

30 M

30 Me tenuem afflictumque tua pater optime dextra
Erige, locoque fiste tutum in arduo.
31 Hic ego carminibus terū super astra parentē
Tollam, & celebri gratias in cœtu agam.
32 Gratius hoc illi est, quàm si cadat hostia ad aram,
Vitulus teneellus jam coniscans cornibus.
33 Adspicient mites, & pectore gaudia volvent,
Deum colentem læta corda gerent.
34 Audit enim Dominus tenues, nec despicit æros
Ob nomen ejus vinculis coercitos.
35 Vnum igitur tellus colat hunc, & pontus & æther,
Et quicquid æther, terra, pontus continet.
36 Qui facit incolumem pulchram florere Sionē,
Vrbesque Judæ mœnibus cingit novis:
37 Metiturque suis ruta ante inculta colonis,
Tenenda blandis quæ relinquant liberis.
Quæ plandā teneat series in pace nepotum,
Quicunque Domini nomen & numen colunt.

PSALMVS LXX.

Deus in adjutorium meum, &c.

2 O Deus, presens ades, & periclis
Me præsentibus eripe:
O Deus dures propera labores
Confestim auxilio ut leves.
3 Qui meam quærunt animam erubescant,
Fœdam ignominiam ferant:
Et fugā turpi doleant, malignis
Qui me consiliis petunt,
4 Terga dent, fusos pudor ut perurat,
Qui rident gemitus meos.
5 Teque clementi & placido fruantur,
Qui gaudent placitis tuis.
Qui salutis spem posuere in uno
Te certam penitus Deo,
Gaudeant semperque canant, Perennis
Majestas, & honor Deo.
6 Sunt meæ vires & opes pusillæ:
Sed tu me Deus adjuva,

Tu, mea vires, mea spes, opesque:
Festinus fer opem mihi.

PSALMVS LXXI.

In te Domine sperauí non, &c.

1 IN te salutis spem posui meæ
Fac me perennis ne pudor obruat.
2 Audi vocantem lenis, & eripe
Hostis cruenti me violentiæ,
3 Vitæque custos & columen meæ
Turrisque rebus semper in asperis
4 Nunc turris esto & perfugium mihi.
Et sævientum subtrahe dexteræ.
5 A vi scelestæ subtrahe dexteræ
Pendentem ab uno subsidio tuo:
Et qui juventæ tutor eras meæ,
Orbam senectam viribus assere.
6 Tu me mendum matris ab ubere
Duxti, pependit matris ab ubere
Spes nostra de te, materies meis
Vna est perennis laus tua cantibus.
7 Ceu continenter prodigium malis
Natum ferendis, rideor impiis.
Sed me malorum fluctibus obrutum
Spes una fulcit præsidii tui.
8 Me lux videbit, me tenebræ tuæ
9 Laudes canentem: jam senio gravem,
Fractisque lasso corpore viribus,
Ne me impiorum trade libidini.
10 Et clam susurrant, & caput in meum
Occulta tendunt retia per scelus.
11 Et dum scelestum propositum premunt,
Ajunt, Ope illum destituit Deus:
Instate fracto, prendite, perdite.
12 Nudum salutis vindice. Tu Deus
Ne linque frenum præsidio tuo:
Præsensque sævis hostibus eripe.
13 Pudore vultus inficiat rubor
Hosti dolosо, fraude nefaria
Qui me usurpatur: mœreat irrita
Conata, vanum luceat exitium.
14 Liber periclis, carmine te novo
15 Pangam tenacem polliciti, & tuis

Promptum

Promptum juvandis : & numeris meis
Aptabo laudes innumeras tuas
16 Canam potentem te dare prospera
Eventa, belli quum fremuit timor :
Canam fidelem reddere fœderum
Promissa largo non sine fœnore.
17 Abusque primo flore puerilitæ
Laudum ruarum tu mihi carmina
18 Semper præbuisti : ne senio gravem
Canumque nunc me spes mea deserat,
Donec nepotum sæcula noverim
Me vate, quanto robore, qua fide
19 Me liberarim justitiæ tuæ
Convexa mundi gloria transvolat.
Rerum creator, quis similis tui ?
20 Qui me malorum gurgite merseras,
Mitisque vita rursus amabili
Tracto è profundo gurgite, das frui.
21 Opesque honoresque accumulas bonus,
Ira remissa : & pectora turbida
22 Solaris. ergo te cithara canam
Nabloque, certa conspicuum fide.
O sancte, nostræ generis ab ultimo
Protector ortu, vox mea te canet :
23 Te spiritus, te vita laboribus
Exempta duris, laudibus efferet,
24 Lux nulla solem proferet aureum,
Quæ prædicantem justitiam tuam
Non audiet me, rex bone, qui meis
Rubore vultum effuderis hostibus.

PSALMVS LXXIII.

Deus judicium tuum regi, &c.

1 DA tux regi Deus æquitatis
Ius ad exemplum dare, filioque
Regis, ut legum patriæ ad salutem
Flectat habenas.
2 Vt regat justis populum institutis,
Pauperum questus facili tuorum
Aure cognoscat dirimatque lites
Legibus æquis :
3 Pace lætentur juga montiumque
Horridi fœtus : genitrix quietis

Aequitas colles amet, aſperoſque
Ruris alumnos.
4 Ius ſuum det pauperibus, potentum
Curet ut ne vi tenues premantur,
Deſtruat quiſquis miſeras doloſis
Litibus urget.
5 Vt reformidet venientis æui
Gens tuum nomen, ſua ſol die
Donec effundet, ſua luna donec
Lumina nocti.
6 Aequitas & jus veniens olympo
Recreet terras, veluti ſub æſtu
Imber, & rores pluvii beatos
Ruris honores.
7 Floreat, rerum hoc moderante habenas,
Ius; bonæ paces vigeant, perenni
Luna dum curſu rediens novabit
Menſtrua vultus.
8 Imperi fines maris unda fluctu
Hinc & hinc claudat: ſpatiumque latis
Quod modum regnis faciat, ſit idem
Terminus orbis.
9 Ad pedes illi cadat advolutus
Aethiops: hoſtes veniam precati
Supplices, vultus humiles comamque in
Pulvere verrant.
10 Qui tenent pontum refluique ponti
Inſulas, regeſque Arabum beati,
Thuris & dires venient Sabæi,
Dona ferentes.
11 Illum adorabunt, mare quà remotis
Obſtrepit terris, moriuentque reges:
Servient gentes ſub utroque mundi
Axe jacentes.
12 Ille deſertos ope ſublevabit:
13 Eximet curis querulos: egeno &
14 Pauperi dextram dabit: obrutoſque
Fœnore ſolvet.
Nec velut vilem tenuis cruorem
15 Plebis effundi ſinet, ergo vivat,
Deque theſauris Arabum beatis
Munera ſumat.
Ac ſuo regi bene comprecatus,
Illius laudes canat: illum honoret:

Largam

Largam opum dextram celebret, patrémque
Vulgus adoret.
16 Per feros montes fœcetem refundat
Terra, nam densis crepitans aristis,
Quam gravi cedros Libani flagellant
Murmure venti:
Augeat prolem numero carentem
Per vias urbis bona pax beatæ,
Læta ceu campis riguis per imbrem
Gramina surgunt.
17 Nomen æterno juvenescat ævo,
Filii nomen jubar usque solis:
Dum vagæ fundet radiata terris
Lumina flammæ.
Ille rex gentes faciet beatas
Quas sinu claudit refugo Amphitrite,
Omnes hunc tellus canet Amphitrite
Cincta beatum.
18 Isaci gentis Domino Deóque
Laus, honor, virtus: opis haud egenus,
Illa quæ cuncti atronsti inventur,
Perficit unus.
19 Nomen augustum canat omnis ævus,
Vlla quod nunquam taceat vetustas:
Nominis sancti penetret per omnes
Gloria terras.

EOR. BVCHANANI PARAPARASIS

IN TERTIVM LIBRVM PSALMORVM.

PSALMVS LXXIII.

Quam bonus Israel Deus his qui Recto sunt corde, &c.

1 TEllus ut undis hospitium neget,
Vndæque terras fluctibus obruant,
Aër coruscis fulminet ignibus,
Ruina mundi sidera misceat:
Dei potentis non bonitas tamen
In rebus arctis destituet pios,
Purasve mentes nequitia sinet
Mœroris æstu funditus opprimi.
2 Quàm penè lapsu pes mihi lubrico
Gressum fefellit, dum pede metior
Immensa parvo, dum trutinâ meâ
Expendo stultus judicium Dei!
3 Fervebat irâ pectus, & æmulo
Livoris æstu, quum scelerum omnium
Contaminatos sordibus impios,
Florere cunctis conspicerem bonis.
4 Sors illa cunctis invida, mobilis,
Infida servat perpetuâ fide
5 Istis tenorem, & robore vivido
Firmos senectam ducit ad ultimam.
5 Exempta duris vita molestiis
Curisque (pectus quæ reliquis coquunt
Mortalibus) per lætitiam fluit
Luxumque & ægris pura laboribus.
6 Ergo insolenti fœta superbiâ
Corda intumescunt, pectora spiritus
Ventosa tendunt: cæcus amor sui
Fræna impotenti dat violentiæ
7 Tecta invidendas non capiunt opes,
Felicitatem non animus suam:
Et vota vincens, spemque superfluus

Luxus fatigat, nec satiat tamen.
8 Verbis minores terrificant feris,
Et fastuosæ mole potentiæ:
Vultu procaci & vocibus improbis
Adblandiuntur nequitiæ suæ.
9 Nec impudentis garrula vanitas
Contenta linguæ fundere toxica
Terras per omnes astra lacessere
Audet. Deumque insana superbia.
10 Hæc mente spectant attonitâ pii,
Et æstuanti pectore fluctuant:
11 Secumque mussant, Scilicet hæc Deus
Quum cernat, atris abstinet ignibus?
12 Opes abundè suppeditant malis,
Crescitque nullo fine pecunia:
Secura pacis molliter otia
Quassante nullo turbine transigunt.
13 Frustra ergo puro pectore vivitur:
Frustra innocentem contineo manum:
14 Frustra labores perfero, torqueor
Dolore, nullis non crucior malis.
15 Rursus verebar, ne temerario
Ausu improbarem consilium Dei,
Ac arbitrarer sortè miserrimos
Selecta quos is pignora nuncupat.
16 Causas latentes dum sequor anxius,
Et pertinacis viribus ingeni
Pugno, profundum se chaos ingerit,
Et nocte mentis lumen adobruit.
17 Labore tandem fessus inutili
Ad te recurro, rex bone cœlitum
Quietus expecto ex adytis tuis
Quis hos & illos separet exitus.
18 Vidi repentè quàm pede lubrico
Starent superbi, quam stabiles parum
Opes tenerent, quam fragili loco
Fultos ruina præcipiti trahas.
19 Procella vindex ut sonuit tuæ
Iræ, fugaces cum domino suo
Evanuerunt divitiæ: manet
Vmbra invidendæ nulla potentiæ.
20 Sic nocte mentes ludificans fugit
Imago somni: & quæ modò pectora
Sopita vano terruerat metu,

PSALMVS LXXIIII.

Risus per urbem mox ciet omnibus.

21 Donec viderem hæc, mœror & anxiæ
Mentem obruebant sollicitudines:
22 Aut hæsitantem ceu stupidum pecus,
Torpor ligabat pectore marcido.
23 Arcana sed vis interea tui
Me fulciebat numinis, ac manum
24 Dextram regebas: auspicio tuo
Ductuque clarus fulgeo gloriâ.
25 Quid terra, præter te, mihi quid polus
26 Offert colendum? cor mihi rabuit,
Infracta mens desiderio tui
Languebat, ægrum corpus inaruit:
Tu rursus artus robore vivido
Firmâsti: opimas suppeditasti opes.
27 Qui te relicto, spe stolidâ deos
Vanos adorant, cladibus obruis.
28 Te sector unum, tu superas meis
Spes una rebus: præsidio tuo
Liber periclis, auctus honoribus,
Te sempiternis laudibus efferam.

PSALMVS LXXIIII.

Vt quid Deus reppulisti, &c.

CVr nos relinquis penitus, ô rerum parens
Hostique dedis impio?
Lupis vorandum cur gregem pastor tuum
Irâ obstinatâ deseris?
2 Memento cœtus servitute ab aspera
Quem vindicâsti: quem tibi
Peculiari sorte, patrimonium
Ceu propium, receperas.
Colles Sionis, numinis sedem tui,
Bonus favensque respice.
3 Tandem resurge, & hostium superbiam
Compesce: perde funditus
Hostes protervos, qui tuum sacrarium
Manu nefanda polluunt.
4 Clangunt sonora buccina, non quæ tua
Laudes canat, ludibrio
Sed festa acerbo quæ profanet, in tuis
Vexilla figunt turribus.
5 Bacchatur audax ira frenis libera:

Aedis

Aedis ruentis it fragor:
6 Qualès suo altis murmurant quercus jugis,
Cæsæ bipenni quum ruunt.
7 Demoliuntur malleis & vectibus
Cælata templi limina.
Populatur ignis adita; nominis tui
Contaminant sacrarium.
8 Secumque tacito comminantur pectore,
Se diruturos omnia.
Nec temerè flammis strata fumant omnia
Tuo dicata cultui.
9 Loca, signa nusquam, nulla jam miracula,
Propheta nullus perditos
Solatur, & spe quamlibet lenta, tamen
Spondet malorum terminum.
10 Quousque tandem nomini sines tuo
Hostem protervum illudere?
Quousque acerbis facta dira & impia
Exasperabit jurgiis?
11 Cur otiosus retrahis manum? exere
Tandem potentem dexteram.
12 Tu noster olim rector & custos Deus
Priscis abusque sæculis.
Te vidit orbis vindicantem ab omnibus
Semper tuos periculis.
13 Secessit unda te jubente, & vitreo
Muro liquor coercuit
Cursum: feroces viribus suis duces
Ponti recursus obruit:
14 Ipsum marinis vastiorem bélluis
Hausit tyrannum, & asperis
Afflicta saxis, fluctibus cadavera
Ejecta vultur Aethiops
15 Voravit: inter æstu arenas torridas,
De cote durâ limpidi
Fluxere rivi: te imperante substitit
Arente flumen alveo.
16 Tuus dies est, nox tua est: solis jubar
Radiis adornas aureis.
17 Aequorque claudis littorum repagulis,
Terrasque cingis fluctibus:
Aestate lenis frigus acre, frigoris,
Aestum rigore temperas.
18 Domine intuere probra, contumelias,

Et hostium ludibria;
Qui te lacessunt impiis convitiis,
Molestiis nos opprimunt.
19 Ne trade vitam turturis tuæ feris:
Turbam tuorum pauperum
Ne sempiternâ oblivione defere.
20 Memor tui sis fœderis,
Nam nec tenebræ nos tegunt, nec pellimus
Obscuritate injurias.
21 Ope destituti & omnibus fracti malis
Populi pudori consule:
Vt te merentem prosequantur laudibus
Miseri levati luctibus.
22 Exurge rector orbis optime, & tuam
Causam tuere: sis memor
Quæ probra passim nomini semper tuo
Stulta ingerat procacitas.
23 Voces superbas & tumultus improbos
Silentio ne supprime:
Curamque rerum gerere te mortalium,
Qui negligunt te, sentiant.

PSASMVS LXXV.

Confitebimur tibi Deus, &c.

2 TE nos carminibus, rex bone, patriis
Dicimus merito: te celebrabimus
Præsentem miseris: & memorabimus
Facta illustria posteris.
3 Quum plenis venient tempora sæculis,
Cogam, inquit Dominus, consilium meum:
Iustis suppliciis prosequar impios,
Iustis muneribus pios.
4 Fundamenta soli dissiliant licet,
Turbetur trepidis gens hominum minis,
Fundamenta soli fluxa adamantinis
Nectam rursum ego vinculis.
5 O stultos quoties admonui, modum
Vesanæ ut facerent nequitiæ suæ!
In cœlum quoties admonui impios
Ne stultè arma capesserent?
6 Quid cœlum stolida voce lacessitis?
Quid spe sic furitis? spiritus arrogans

Cujus

PSALMVS LXXVI.

Cujus præsidio fretus in æthera
Cristas erigit impias?
7 Eoïs coërat viribus occidens,
Conjurent calidæ, cum Borea plagæ,
Frustra divitias, sceptra, potentiam
Cuiquam conciliaverint.
8 Vnus rex hominum, res hominum suo
Versans arbitrio, præcipitem trahit
Illum de solio, plebis ab infimæ
Hunc fæce ad solium erigit.
9 Nam cratera meri purpurei Deus
Iam dextrâ tenet, & vindice pharmaco
Vndantem pateram temperat, & malis
Iustum supplicium parat.
Illinc impietas undique ab ultimis
Terrarum spatiis hauriet, & mero
Consumpto, cupido gutture turbidâ
De fæce exitium bibet.
10 At me vate; Dei, quem genus Isaei
Et thure & precibus placat & hostiis,
Omnis posteritas munificentiam
Et vim numinis audiet.
11 Confringam tumidæ tela superbiæ
Formidata bonis, cladibus obrura
Emergit pietas, & super æthera
Tollet conspicuum caput.

PSALMVS LXXVI.

Notus in Iudæa Deus: in &c.

2 GEntes profanæ numinis loco colunt
Sibi quisque quem finxit Deum:
Iudæa verum novit & colit Deum,
Laudatque festis cantibus;
3 Deum Sionis incolam, Solymæ sacris
Cui templa fumant ignibus.
4 Illic minaces fregit arcus, lucida
Fregit sagittæ ipsicula.
Clipea sinistris rapuit, enses dexteris:
Funesta bella sustulit.
5 Tu præpotentes fortior tyrannidas
Virtute frangis: tu feram
Compescuisti fortium superbiam
Regum, potenti dexterâ

6 Fracta

PSALMVS LXXVII.

Fracta minaci spiritus ferocia,
Prædæ fuere: aut ferreo
Somno gravati condidere lumina.
Obtorpuere dextera
Fortes virorum, vis equorum & curruum
Elanguerunt impetus.
Tuum verendum nomen & numen, tuæ
Quando æstus iræ incanduit,
Quis obviam ausit ire? quis miserum caput
Tuo furori obiecerit?
Quum templa mundi fulminū quateret fragor,
Vt impiā tyrannide
Pœnis repressā supplicem modestiam
E seruitute abduceres,
Attonita tellus siluit: imbellis pavor
Mentes superbas perculit.
Vltricis iræ scelera pœnis obruta
Humana gens quum cerneret,
Boni efferebant laudibus te, conscius
Premebat horror impios.
Vota ergo Domino nuncupate, & reddite
Domino verenda munera,
Ferte universi civitatis Incolæ
Sanctæ, Deumque agnoscite,
Reges superbi quem pavent, qui spiritus
Paros retundit impiis.

PSALMVS LXXVIII.

Voce mea ad Dominum, &c.

TE voce semper, te prece supplice
Rerum invocabo conditor optime.
Mam lenis ac placatus aurem
Das facilem miseris querelis.
Ad te refugi quum premeter malis,
Ad te tetendi sollicitus manus
Sub nocte sola, donec astras
Lux tenebras rediens fugaret.
Mens inquietis fracta doloribus
Surda abnuebat aure fidelium
Voces amicorum, medelæ
Impatiens: animusque solum
Iacetus in te, cum lacrymis preces.

Miseras

Miscens fremebat: pectora flebili
Concussa singultu sonabant,
Cura animi cruciabat artus:
Aestus vetabat sollicitudinum
Dulcem soporem carpere luminа:
Segnis ligabat membra torpor,
Voeis iter dolor obstruebat:
Tum mente versa volvere sæcula
Cœpi anteacti temporis, ac Dei
Numen bonis præsens, nec unquam
Auxilii miseris avarum.
Laudum subibat quas tibi carmine
Lyræ canebam suaviloquæ ad modos:
Secumque vestigabat ægra
Mens, vario lebefacta motu.
Num me relicto in perpetuum Deus
Opis benignam jam retrahit manum?
Nec amplius suum tenebit
Larga Dei bonitas tenorem?
Nec ore vatum leniet anxias
Curas suorum? nec miseris erit
Placabilis? nec sistet iræ
Præcipitem bonitate cursum?
Tandem remisso pectore, Quo dolor
Impellis? inquam, fiant adamantinis
Decreta cœli fixa vinclis,
Nec dubio labefacta casu,
Nec fracta vi, nec temporis invidis
Oblivioni obnoxia dentibus.
Rursus tuæ mentem subibant,
Sancte parens, monimenta dextræ,
Qui templa pictis sideribus poli,
Frugumque campos germine fertiles,
Et sæcla tot nostros ad usus
Condideris secundum & ferarum.
Quam sæpe pœnis dum premis improbos,
Tutoque fulcis præsidio probos,
Mortalibus clementi æque &
Iustitiæ specimen dedisti.
Aeterne rerum conditor! omnia
Consulta cujus factaque sanctitas
Illustrat: haud quidquam tibi ingens
Orbis habet simile aut secundum.
Mirante mundo tu Deus unice

Miræ

Miræ dedisti signa potentiæ.
16 Ergastulis quum liberasti
Abramidas Pharii tyranni.
17 Videre fluctus te iumidi Deus,
Videre fluctus, & trepido gradu
Fugêre : turbauit profundas
Horror aquæ vitreæ lacunas.
18 Fudere aquosas imperio tuo
Nubes procellas de gravido sinu,
Sonore rauco, grandinisque
Infremuit lapidosus imber.
19 Cœli tonantis vastificus fragor.
Implebat aures : lumina fulgurum
Terrebat ardor, & pavore
Attonitæ tremuere terræ.
20 Sali rubentis pervia vastitas
Ductore te tot millibus obruit
Vestigia, & fluctu refuso
Clausit iter Phariis quadrigis :
21 Moses & Aron (ceu pecudum greges
Pastor reducit) præsidio tuo
Duxere tranquillas per vndas,
Incolumes populi catervas.

PSALMVS LXXVIII.

Attendite populo meus legem, &c.

AVdite Isacidæ, & rerum pietate parentem
Qui colitis purâ : huc animos advertite vestros.
2 Mira canã, sed vera canam: quæ longa vetustas
Occulit, arcanis oracula metia tenebris
3 Evolvam : priscis accepta parentibus olim
4 Veriloquis dictis, in sæcula sera nepotum
Transmittam : laudesque Dei, mirandaq; facta
Cognita de proavis discent me vate minores :
5 Namque parens mundi sancto quum fœdere gentem
Iungeret Isacidum sibi, patres pronere natis
6 Per seriem, & seris venientia sæcula sæclis,
Et legum monitus & facta ingentia jussit.
7 Scilicet ut memori benefacta priora tenentes
Pectore, consilium vitæ auxiliumque regendæ
A Domino expectent, trepido turbante tumultu

Ne tam cæca animos condant oblivia, legum
Irrita ventosis ut dent prescripta procellis
8 Neu similes patrum, malè grata mente rebelles,
Deficiant animi instabiles, dubioque labentes
9 Pectore. Cur soboles Efræmi docta sagittis
Figere vel jaculo quamvis distantia certo,
Terga dedit penè ante tubas? latebrisque salutem
(O pudor) abjectis quæsivit turpiter armis?
10 Nempe quòd aversos flexere per avia gressus,
11 Obliti legum & monitorum & fœderis icti,
12 Obliti tantorum operum qui testibus olim
Patribus, in Phariis Dominus patraverat oris.
13 Quum mare divisit sese cumulante profundo,
Inter & aggestos undæ stagnantis acervos
14 Incolumè eduxit populum, duce nube, serenâ
Luce, per obscuras flammâ præeunte tenebras.
15 Flumina de solidi patefacit vulnere saxi,
16 Damnatisque siti rjvos donavit arenis:
17 Nec satiati undis linguas tenuere procaces.
18 Ausi immane scelus, deserta per avia rursus
Tantavêre Deũ: & ventris stimulante voracis
19 Ingluvie, periere cibos: ac talibus ora
Solverunt. Silicis duræ qui flumina venis
Elicuit, subitoque sitim torrente levavit,
20 Non potis est panẽ, non lauræ fercula mensæ
Addere? non epulis convivia larga profusis?
21 Audiit omnipotens, calidaque accensus ab ira est,
In Iudamque hausit flammato corde furorem.
22 Et populo tamen ingrato, toriesque salutis
Immemori acceptæ, victum dedit esse petitum,
23 Castra super latè ætherei patefacit olympi
24 Horrea: dein gravidas cœlesti semine nubes
Ambrosiæ largos super agmina solvit in imbres:
25 Cœlestisque cibi indulsit mortalibus vsum.
26 Cedere tum jusso campis ex aëris Euro,
Mox tepidis volucrum pluvias Notus attulit alis.
27 Non secus ac siccæ cumulos quũ verrit arenæ,
Pulvereamque trahit deserta per arida pallam.
28 Castra super tensisque super tentoria velis,
Alituum trenulis resonabant agmina pennis

Et circum affusis cumulabant stragibus agros.
29 Iamque epulis exempta fames : sed prava libido,
30 Non exepta tamen, sed adhuc sine fine petita
31 Faucibus hærebant epulæ: Deus ecce repente
Vltor adest : late subito grassante ruina.
Robora selectæ passim cecidere iuventæ.
32 Sed neque tot pœnæ, neque tot beneficia rebelles,
Continuere animos, nec tot miracula, rerum
33 Naturâ monstrante Deum. Pater ergo procaces
Casibus assiduis fregitque, & robore fracto,
Ante diem tremulæ succidit fila senectæ.
34 Vix tandem morbis vexati, erroribus acti,
Omnibus exhausti prope cladibus, omnium egeni,
35 Agnovere Deum : per tot discrimina tecti
Ereptique malis, sævoque ex hoste recepti,
36 Verba tamẽ blandis fundabãt subdola linguis.
37 Ore pii, mendace animo : neque fœderis æqui,
38 Servavere fidem. Verum clementior ille
Sontibus ignovit : patriâ pietate remisit
Offensas, meritamque ultro compescuit iram :
39 Quippe homines memor esse animi modo flabra fugacis
Quæ fragiles agitent morituri corporis artus.
40 O quoties inter vidua cultoris arenas,
41 Inter sitis siti squalentia, numinis iram
Languentem insanis irritavere querelis :
Et sua divinas dimensi ad robora vires,
Virtutem brevibus voluere includere metis,
Quæ mare, quæ terras, quæ cœli continet orbes.
42 Scilicet oblita beneficia priora, salutem
Acceptam, & duri nuper juga dempta tyranni,
43 Et quæ per Pharias miracula plurima gentes
Edidit, in vitreos suffuso sanguine rivos,
Damnatisque siti laticum sine munere mensis,
44 Et modo pestiferæ per celsa palatia muscæ
Spicula figebant liventi tincta veneno,
45 Et modo fumineis squalebant arria ranis.
46 Et nunc bruchus edax hominumque boumque labores,

Agmine

Agmine nunc denſo diræ exedêre lucuſtæ.
47 Grandinis imbre horros, lapidoſa grandine vites,
Grandine ſilvarum Dominus decuſsit honorem:
48 Grandine proſtrati, fortes jacuere juvenci:
Et ſegetum grávidos ruit igneus imber in agros,
49 Ira Dei, laxiſque furor bacchatus habenis,
Eumenidumque faces, & conſcius horror oberrant
Pectora, turbabat ſimulis præcordia cæcis.
50 Tum lætho patefacta via eſt: mors ſæva per omne
Paſsim hominum pecudumque caput nulli æqua cucurrit:
51 Primitias ſobolis, cariſsima pignora, florem
Roboris, & ſeræ ſpem præſidiumque ſenectæ
Proſtravit, quâ Nilus aquâ ſe divius volvit,
Et ſeptem gemmis refluum mare ſubmovet undis.
52 Interea, ceu paſtor oves in paſcua ducit,
53 Ipſe ſuum Dominus populũ deduxit, ab omni
Vi procul & trepida formidine: fluctibus æquor,
Obruit inſeſtos in ſe redeuntibus hoſtes.
54 At ſancti tenuere patres loca ſancta, Deique,
55 Parta manu, excluſit gentes prius unde profanas,
Aut proſtravit humi victa: & jugera menſus
56 Abramidis habitare dedit. Nec ſegnius illi
Irritare Deum, & rerum tentare patentem,
57 Fœdera negligere: & patrum de more rebelles,
Avertêre ſuos recto de tramite greſſus.
Non ſecus ac arcus curvat ſe in cornua nervo
Adducto, dextráque iterum nervoque remiſſo
In faciem ſubitò flectit ſe ſponte priorem:
58 Libera ſic iterum gens impia vindice pœna
Ad ſeſe rediit, cunctiſque in collibus aras
Erexit, ſtatuitque ſibi ſimulacra deorum,
59 Ac Dominum rerum meritas accendit in iras.
60 Audiit omnipotens pater impia vota preceſq;
Et ſibi dilectam gentem contempſit: & aras

Ipſe

PSALMVS LXXIX.

Ipse suas ac Silonis tentoria liquit,
Sola sibi è cunctis electa habitacula terris.
61 Deseruitq; sui monimentum fœderis Arcam
Hostibus in prædam : monimentum roboris, unde
Clara Dei in Cunctas splendebat gloria terras
62 Hos ferro, terræ iratus sibi nuper amatæ,
63 Objecit, flammis alios : cecidere cruento
64 Ense sacerdotes : non connubialia fletis
Carmina sunt cantata toris, carique mariti
Indeploratis viduæ iacuere sepulcris.
65 At vbi jam pœnis meritam satiaverat iram,
Ceu crapulâ excussâ miles, lentoque sopore
Excitus, arma iterum fugientes vertit in hostes:
66 Tergaque vulneribus ingens imbellia cæcis,
Perpetuam adspersit ventura in sæcula labem.
67 Non tamen Efræmum præstantem fortibus armis
Elegit, cui sceptra daret : non ille Manassæ
69 Pignora : sed Iudam, sed celsæ recta Sionis,
69 Templa sibi & solido fundata sacraria saxo,
Cumque polo & stellis mansuram in sæcula sedem.
70 Quique sequebatur pecudes in pascua David,
71 Sustulit è caulis, caram & sibi pascere gentem,
Impositum solio, & sanctæ jus dicere terræ
72 Iussit : & ille gregem studio curaque fideli
Rexit, & infestis defendit ab hostibus armis.

PSALMVS LXXIX.

Deus venerunt gentes &c.

1 HAereditatem rector orbis, cur tuam
Invadit hostis impius?
Ritu profano polluit sacraria
Tuo dicata nomini.
Soloque stratam funditus Solymam suæ
Tegit ruinæ molibus.
2 Truncata ferro membra te colentium
Passim per agros objacent,
Lanianda rostris vulturum, crudelibus
Aut belluarum dentibus.
3 Rivi cruoris perluunt vias, velut

Torrens

Torrens adauctus imbribus.
Nec usquam amicos ossa sparsa qui legat,
Aut lecta tumulis obruat.
4 Functique fato pariter & superstites,
Ludibrio accolis sumus.
5 Patens benigne, quem modum tandem tuæ
Speremus iracundiæ?
An continenter instar ignis omnia
Vorantis in nos sæviet?
6 Tui furoris verte potius impetum
In impiarum gentium
Tot regna, nomen quæ tuum vel nesciunt,
Vel si sciant, non invocant.
7 Semen piorum quæ laborant perdere
Armis, & urbes ignibus.
8 Revocando veteres, parce, genitor, crimina,
Faces furori subdere.
Sed pene cunctis obrutos malis tuâ
Nos præveni clementiâ.
9 Offensionum miris obliviscere,
Nostræ salutis anchora.
Placatus adsis, splendor ut cunctis tuæ
Clarescat oris gloriæ:
10 Os obstruatur impiis, quæremibus
Num noster hic cesset Deus.
O juste vindex, impios exercitos
Pœnis vicissim cernere
Fac nos, cruore qui piorum sordidi
Nunc insolentes gestiunt.
11 Audi gementes carcerum qui vinculis
Marcent: potente dexterâ
De fauce mortis libera, quos cædibus
Iam, jam tyranni destinant.
12 Et quam intulerunt contumeliam tibi,
Et quam suis injuriam,
Multiplicatam redde nostris accolis,
Rerum perennis arbiter.
13 Et nos, ovilis grex tui, quem fabulæ
Alii, tuetis numine:
Et posterorum posteri laudes tuas
Cunctis canemus sæculis.

Qui regis Israel, intende, &c.

2 HEbræi generis pastor, uti gregem,
Blande progeniem qui regis Iliaci,
Inter qui geminos aligeros tuo
Præscribis populo jura salubria:
3 Selectæ soboli da bonus ac favens
Lumen posse tuæ cernere gloriæ,
Da vim posse tuæ nosse potentiæ:
Ac fessis propere porrige dexteram.
4 Tu nos si placido lumine videris,
Cedent continuò cætera prosperè.
5 O rex armipotens, quem statues modum
Iræ? quando humiles suscipies preces?
6 Irroras lacrymis fercula, lacrymis
7 Misces continuis pocula: turpia
Nostris hostimi de spoliis ferunt,
Et nostra exagitantludibrio mala.
8 O rex armipotens, agmina cœlitum,
Cui parent, faciem cernere da tuam.
Tu nos si placido lumine videris,
Cedent continuò cetera prosperè.
9 Traduxti Phariâ de scrobe vineam:
Pravarum expulseras semina gentium,
10 Vt puro sereres purius hanc solo,
Iam radix teneras fuderat undique
11 Fibras: jam tremulo frigore tegerat
Montes: æqua cedris brachia sparserat:
12 Tangebant teretes æquora palmites,
Euphratem teneri germina surculi.
13 Nudatam solitis cur modò sepibus
In prædam hospitibus deseris hanc vagis?
14 Cur hanc sævus aper proterit? alites
Carpunt? omnigenæ depopulant feræ?
15 O rex omnipotens obsecro jam redi
Tandem, & hinc ereo prospice de throno:
Placatusque tuam respice vineam,
Plantaras propriâ quam tibi dexterâ.
16 Hunc saltem placidus respice ramulum,
Cui cultu assiduò concilliaveras
Robur, clara tui gloria nominis
Terrarum ut populis nota sit omnium.

17 Illic

17 Illic flamma vorat brachia vitium:
Hic convulsa gemunt: cæsa bipennibus
Hic duris resonant: omnia pessum eunt:
Iræ juga tuæ nos premit ultio.
18 Indulgens genitor, nunc ope sublevat
Firma præsidio nunc propius tuo
Hunc, vires & opes & decus antea
Affectu patrio cui cumulaveras
19 Vitam redde tuis, sancte parens: quibus
Semper mors avidis faucibus imminet,
At nos usque ducem te comitabimur,
Præsentem miseris te celebrabimus,
20 O rex armipotens, agmina cœlitum
Cui parent, faciem cernere da tuam.
Tu nos si placido lumine videris
Cedent continuò cætera prospere.

PSALMVS LXXXI.

Exultate Deo adiutori. &c.

2 EXultate Deo nostro, bona dicite verba
Nostræ salutis vindici.
3 Placidum laudate Deum pæana canentes
Ad tympani dulces modos.
4 Nec lyra, nec cessent genialia nablia: festis
Tubâ calendis clangite.
5 Hunc læti celebrate diem, sata sacra ferentes,
Nam sic statutum est patribus.
6 Sic lex sancta jubet, sic sacri fœdera pacti
Percussa cum majoribus.
Hæc est illa dies ventura in sæcula festis
Memphiti æ tyrannidis:
Quum Pelusiacis Hebræi gens hospes in oris
Erraret, & linguæ sonum
Attonita ignotum audiret, nec nota vicissim
In verba frustra os solveret:
7 Quumque humeros curvaret onus servile manusque
Lassaret olla fictilis:
8 Excussi manibusque ollas humerosque levavi
Luto, inquit optimus parens:
Auxiliumque mihi poscenti in rebus egenis:
Et nube densâ condidus
Intonui: Meribam propter, tua jurgia passus,

Feci

Feci tui periculum.
9 Nunc etiam selecta mihi gens auribus hauri,
Et quæ paciscor accipe:
10 Si mea dicta vagis non tradas irrita ventis,
Nec alterum colas Deum,
Nec prostratus humi supplex nova numina adores,
11 Sed unicum tibi me Deum,
Esse velis, domini qui rupta compede Nili,
Iuris tui te reddidi:
Posce modò: spe plura feres, potiora petitis,
Majora votis auferes.
12 Hæc neq; dicta suas populus demisit in aures,
Bene nec monenti paruit.
13 Ergo ipsos sibi permisi, frænoque remisso
Solvi vagam libidinem.
14 O potius monita audissent mea! me duce rectum
Vtinam institissent tramitem!
15 Namq; humiles illis subitò fractosq; dedisse
Hostes, meamque dexteram
16 Vertissem in gentes quę recta odêre, profanas:
Et supplices mendacibus
Vultibus Isacidûm ambissent verbisque favorem.
17 Felicium omne in sæculum
Isacidûm, quibus almus ager fudisset abundè
Frugum benignam copiam.
Mellaque de duri fluxissent viscere saxi
Per arva cultus inscia.

PSALMVS LXXXII.

Deus stetet in Synagoga, &c.

1 Regum timendorum, in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Iovæ,
Qui judicantum examinabit
Nequitiam trutinâ severâ.
2 Num fraudulentos semper & impios
(Inquit) dolosâ lance fovebitis?
3 Pauperque pupillusque vestrum
Ceu scopulum metuet tribunal?
4 Quin orbitatem cernitis anxiam?

Auxera

Auxem querelis quin inopum datis?
Cur pauperes non à superbo
Ludibrio asseritis potentum?
Frustrà monemus: lumina cæcitas,
Errorque mentes obsidet: ut neque
Compaginem rerum solutam
Iunctura pereunte cernant.
Deos vocavi vos, dominos necis
Vitæque feci: sceptrifera manu
Pacem dedi tueri, & armis
Lethiferum cohibere bellum.
At mors iniquæ iusta superbiæ
Vltrix honores detrahet, & pari
Ignobili cum plebe fato
Purpureos rapiet tyrannos.
Exurge, legum frænа manu Deus
Capesse, cunctis arbitrio tuo
Qui regna dispensas, ut orbi
Imperio dominetris æquo.

PSALMVS LXXXIII.

Deus, quis simulis erit tibi? &c.

NE taceas, ne cunctēris, pater optime, neve
Preces tuorum spretæ duris auribus.
Ecce fremunt hostes circum, & miscere tumultu
Sævo parati cuncta, cristas erigunt.
Concilia occulte coëunt, populoque minantur,
Tu quem tuendum proprie susceperas.
Eia (aiunt) properate, omnem succidite silvam,
A stirpe sobolem deleamus Isaci.
En sceleri iurata manus coit omnis in unum,
Tua instituta ut deleant & fœdera.
En cum palmifera iunctus Nabathæus Idume,
Soboles Moabi & Agareni, & Gabala,
Cumque Palæstinis Tyriisque Amalecus & Ammon,
Syrusque jungit castra Lothi posteris.
At tu sterne solo victos, Madiana juventus
Vt cæsa texit semitas te vindice.
Sisara ceu tumidus cecidit, miles que Iabini
Cisontis undas turbidas cum sanguine

PSALMVS LXXXIV.

11 Tinxere : infelix passim jacuere caterva,
Lætamen agris, nec fuga eripuit ducem.
12 Orebum & Zebum: nec subtraxere latebræ
A falce mortis Zebeamque & Zalmanam.
13 Dicere non veritos animo votoque superbo,
Dominos futuros se tui sacrarii.
14 At tu sancte parens sic hos vertigine torque,
Vt rotula clivo, stipula vento volvitur.
15 Flamma velut siccæ populatur brachia silvæ,
Per alta stridens montium cacumina,
16 Sic urge attonitos conflernatosque procellâ,
Tui furoris dissipa sic turbine,
17 Sic animos dolor exuat, pudor ora coloret,
Suis miseris numen ut probent tuum:
18 Sic ignominiâ fœdum premę, damna timorque
Sic continenter territos exerceant,
19 Te solum ut noscant Dominum, rerumque potentem,
Quacunque terras ambit axis igniser.

PSALMVS LXXXIV.

Quam dilecta tabernacula, &c.

2 O REX armipotens, qui ereperos tuo
Bellorum arbitrio dividis exitus,
Ergo limina templi
Lætus conspiciam tui.
3 Hic cor lætitiâ palpitat: hic bonis
Languet mens nimiis ebria, gestiunt
Artus, atria vivi
Viluri propius Dei.
4 Hic passer latebras invenit, hîc locat
Nidum veris avis nuntia. O atria
Regis bellipotentis
Vt cos adspiciam libens!
5 Felix qui domûi perpetuæ tuæ
Hærens te celebrat: qui penitus suam
In te spem posuerunt,
Felices ter & amplius.
6 Felices studii: qui properant pio
7 Templo sacra tuo ferre: per aridas
Valles fontis amœni
Vt rivis liquidis bibent.
Nec deerit pluvia, quæ replcat cavas

8 Fossas

8 Fossas agmen aquæ, dum properat premens
Turmam; turma, parentum
Ritu cædere victimas.
9 O rex armipotens, da placidum tuo
Te regi, capitis cui decus inclytum
Indulsi: bonus aurem
Ne duram abnue supplici.
10 Tu noster clypeus, rebus in asperis
11 Spes & præsidium: juxta adytum tuum
Vnius mora lucis
Pro mille est mihi sæculis.
Sim custos potius liminis in tui
Templo, sancte parens, quàm Solyma procul
Regam inter sceleratos
Multis clarus honoribus.
12 Tu sol, tu clypeus, tu Dominus: tuis
Tu das conspicuâ fulgere gloriâ:
Nec puro scelerum unquam
Claudis munificam manum.
13 O rex armipotens, quem penes exitus
Bellorum, & positis ensibus otij:
O bis terque beatos
Qui te spe solidâ colunt.

PSALMVS LXXXV.

Benedixisti Domine terram, &c.

1 NON semper tumidis fervens vexata procellis
Aequora, nec gelidâ riget horrida terra pruinâ:
Inque vicem ponunt venti, mare fernitur, aura
Mitior in florem torpentes evocat herbas.
3 Nec semper, Deus, avertis mœrentibus aurem
Durus, & indulgens iræ: quondamque favore
Sponte tuum amplexus populum es: vinclisque solutis
Servitii, patrias duce te remeavit ad aras.
4 Oblitus scelerum & violati fœderis, iram
Lenisti, & patriæ texisti crimina curâ.
5 Et nos ergo parens, nostræ & spes una salutis,
Respice placatus facilisque: animumque benignum

6 Accipe: perpetuæ nè've implacabilis iræ
Sæviat in feros etiam vindicta nepotes.
7 Respice nos melior tantùm: quodcunque misellæ
Spirat adhuc animæ, te respicientе vigorem
Accipiet: populoque tuo, jam nube repulsâ
Tristitiæ, lætos hilarabunt gaudia vultus.
8 Alme parens, bonitate tuâ complectere fessos,
Speratæque diu jam fructum ostende salutis.
9 Tamdudum expecto, Dominus dum læta futuri
Signa det, arcano pulsans præcordia motu.
10 Et dabit haud dubiè positâ placabilis irâ
Signa secunda: piis dabit omnia prospera, leges
Qui patrias & sacra colent, errore relicto.
11 Ecce salus, ecce incultas bona copia terras
Incolet, & lætæ renovatrix gloria sæcli.
12 En bonitas, en alma fides feret obvia gressus:
13 Terra fidem, cœlo terras Astræa relicto
Sancta colet: comes Astrææ bona copia cœlo
Appluet, & lætos decorabit frugibus agros.
14 Et quacunque feret Dominus vestigia, gressus
Ante ferent jus fasque suos: lis, visq. dolusque
Deseret afflictas per tot jam sæcula terras.

PSALMVS LXXXVI.

Inclina Domine aurem tuam, &c.

1 DA mitis aurem supplici
Deus: salutі consule
Ope destituti & pauperis,
Nec semper iræ vindicis.
2 Servum tuum serva Deus,
Cui spes salutis unica es:
3 Serva invocantem jugiter
A solis ortu ad vesperum.
4 Depelle mentis nubila
Pendentis à te servuli,
5 Blandæ parens clementiæ,
Promptus vocanti parcere:
6 Intende, audi supplicem,
7 Nam te vocamus arduis
In rebus, invocantibus
Opem benignus quòd feras.

8 Nullus deorum par tibi:
Nullus secundus: exerit
Nullus suam potentiam
Tam splendidis miraculis.
9 Rerum creator, ultimis
Ab orbis orit affluens,
Flexoque gentes poplite
Te prosequentur laudibus.
10 Solus nec ævi termino
Inclusus aut potentiæ,
Deus deorum, gentibus
Miranda cunctis perpetras.
11 Legum tuarum semitam
Fac ingredi me: pectoris
Compone fluctus turbidos,
Tranquilla mens ut te colat.
12 Vt spiritus contagio
Emancipatus corporis,
Tuam celebret gloriam.
Dum vita voxque supperet.
13 Vivo tuâ clementiâ
De fauce mortis eruis,
14 Quum virium fiduciâ
Sæviret hostis insolens:
15 Secura quum vis numinis
Mihi immineret, tu Deus
Et lenis & placabilis,
Et pacta fidus reddere.
16 Mitis bonusque respice
Qui pendet ex te servulum,
Opem fer & vernaculum
Tuum periclis eximе.
17 In me favorem sentiant
Hostes tuum: ora decolor
Muteat pudor, quum viderint
Mihi te salutis vindicem.

PSALMVS LXXXVII.

Fundamenta ejus in, &c.

1 ABRAMIDARVM cæteras urbes supra
Dominus Sionis diligit
Portas, Sionis, imminet quæ montium
Fundata sanctis collibus.

PSALMVS LXXXVIII.

3 O prædicanda posteris sæclis Sion,
Beata mater urbium:
4 Tecúmne Babylon se audeat componere?
Tecúmne Memphis insoleas?
Ventura Babylon sub jugum Dei, Deo
Flexura Memphis poplitem.
Præclara quamvis & Palæstina & Tyros
Iactet virorum robora,
5 Nihil ad Sionem fortibus fœtam viris,
Favore tutam numinis,
Censore Domino humana gens quum nomina
Ad profitenda confluet.
Quis non Sionis se ferat civem? inseri
Quis non colonus ambiet?
7 Tum vox Sionem carminum, tum vox lyræ
Canent Sionem & tibiæ:
Et nostra si quid audiendum vox sonet,
Laudem Sionis vox canet:
Et si quid animus voce dignum excogitet,
Animus Sioni serviet.

PSALMVS LXXXVIII.

Domine Deus salutis meæ, &c.

2 LVCE voco te, nocte voco te, sola salutis
Spes, columen, vitæ præsidiúmque meæ.
3 Alme parens, facilem né vultum averte precâti,
Neve humiles durâ respue mente preces.
4 Mens hebetata malis torpet: confecta dolore
Funereas spectat languida vita faces.
5 Membra vigor liquit: mors unguibus imminet atris:
De tumulo tantum jam mihi cura meo est.
6 Corpora non aliter pallent sub mole sepulcri,
Vulnere quæ subito mors inopina tulit:
Perpetuis quæ sub tenebris oblivia condunt
Alta, salutiferam te retrahente manum,
7 Carcere ceu clausum, & cæcâ sub nocte sepultum,
Me prope lethæa gurgite mergis aquæ.
8 Vsque premis, stratumque urges, supráque jacentem
Accumulas iræ flumina cuncta tuæ.
9 Me veluti scopulum fugiunt horrentq; sodales,

Quos

Quos portum afflictæ spes erat esse rati.
Attuliſque toro jaceo, cum compede vinctus,
10 Languida ceſſerunt lumina victa malis,
Interea laſſas tendens ad ſidera palmas,
Te veniente die, te, fugiente voco.
11 Scilicet expectas ut acerba morte peremptо
Oſſentes vires me revocando tuas?
An rediviva tuas in laudes ora reſolvent,
Quos gelido tellus claudit avara ſinu?
12 An tua ſub tumuli bonitas cantabitur antro?
Vulgabúntve tuam mutа ſepulcra fidem?
13 Iuſtitiámne tuam tacituma ſilentia pandent?
An referent vires nox tenebræque tuas?
14 At ego, ſancte parens, ſupplex tua numina clamo:
Nec precibus vacua eſt hora locúſve meis.
15 Sancte parens, animæ auxilium cur ſubtrahis ægræ?
Cur ſurdâ miſeras reſpuis aure preces?
16 Me dolor & primis labor anxius urſit ab annis,
Me trepidi exanimant corde micante metus.
17 Me furor exagitat, tuus opprimit undique terror;
18 Agmen ut hybernæ, quod ſata mergit, aquæ.
19 Aeger, inops, cæcis jaceo deſertus amicis:
Nec nori arumnis ingemuere meis.

PSALMVS LXXXIX.

Miſericordias Domini in, &c.

2 TV mihi carmen eris, rerum pater optime, ſemper,
Notaque erit populis bonitas me vate, futuris,
Pollicitique immota fides, dum ſidera mundo
Volventur tacito: citius quoque ſidera credam
3 In chaos antiquum lapſo ſe condere mundo,
Irrita quam ſacri credam fore fœdera pacti,
4 His concepta tuo quondam cum Davide verbis,
5 Dum mare, dum tellus ſtaret, dum ſidera cœli,
Davidici generis manſuram in ſæcula prolem,

Et ſtabilem regni ventura in tempora ſedem.
6 Te pater, æherei cœtus, te jure piorum
Sæcla hominum celebrant, patrantem ingentia mundo
7 Mirante: & ſtabilis jus inviolabile pacti
Servantem: quem terra tibi, quem conferet æther
8 Magne parens? quem ſiderei tremit omnis olympi
Cœtus, & atroniti ſubmiſſa mente tyranni.
9 Armorum belliq́ue potens, quocunq; moveris,
Alma fides clara circum te luce refulget.
10 Tu maris irati furias compeſcis, & undæ
Dejicis inſanæ tumidos ad ſidera fluctus,
11 Tu Pharon elatam lethali vulnere ſternis,
Et quiſcunq; tuis miſerum caput objicit armis.
12 Tu terræ cæliq́ue opifex: quæcunque capaci
Complexu facies mundi revolubilis ambit,
13 Auctorem agnoſcunt: Aquilo tibi ſervit & Auſter:
Thabor & occidua qui condit vertice ſolem,
Quiq́ue rubet radiis Hermon tepefactus Eois,
14 Lætitia exultant: valida tu robore dextra
Clara per immenſum ſpargis miracula mundum.
15 Ante tuum ſolium tibi juſtum appâret & æquum:
Ante oculos adſint bonitas, & neſcia flecti
16 Promiſſi ſincera fides. O terq́ue quaterq́ue
Felices, quos feſtarum clangore tubarum
17 Ad tua ſacra vocas: quos ſacri lumine vultus
Illuſtras, hilarésq́ue tui ſub nominis umbra
18 Cuſtodis: bonitate tua ſuper æthera vectis
19 Das vires, decus, imperium: das impia contra
Agmina, ceu clypeum, per dura pericula regi.
20 Tu tibi dilectum ſecreto numine vatem
Impleſti, ut ſeclis daret hæc reſponſa futuris:
21 Ipſe mihi legi media de plebe, meóque
Impoſui regem ſolio, qui protegat armis
Iſacidas, populóque meo qui jura miniſtret
Davidis & ſacro perfudi tempora olivo.
22 Huic animum virésq; dabo, præſenſq; tuebor
23 Perpetuo, ne fraude ſcelus, ne robur aperte
24 Exitium ferat: ipſe hoſtes, ipſe impia ſternet
25 Agmi-

25 Agmina; nulla meum vertet sententia mentem:
Auxiliumque feram bonus, & super æthereis
axem
Nominis auspicio nostri se gloria tollet.
26 Iura dabit terris rapido quas gurgite claudit
Hinc mare Sidonio fœcundum murice, & illinc
27 Palmifer Euphrates. supplex me in vota vocabit
Ille patrem. Deus ille meus tu, (dicet) & unum
Præsidium, una mea custodia certa salutis.
28 Hunc ego præcipuo contrà dignabor honore,
Supra aliòsq; dabo rerum moderamina regis,
Quicunque immensum populis dant jura per
orbem.
29 Nec meus abstitet favor illi in sæcla, nec illi
Jurata æterni solventur fœdera pacti.
30 Quin sobolem, & soboli seros in cuncta nepotes
Sæcla dabo, & stabilis sceptrum immutabile
regni,
Donec ab obscuris lucem sol dividet umbris.
31 Quod si posteritas mea fœdera sancta profanet
32 Immemor, & legem spernat, jussâmque recuset
33 Ire viam, & mitos pœnis duroque labore
Compescam, & plagis usque exercebo rebelles.
34 At neque destituam regem bonitate perenni,
35 Fœdera nec solvam, nec quod semel ore profudi,
Vlla immutabit venturi temporis ætas.
36 Quippe semel sancto firmavi fœdere, jurans
Per me, Nulla dies iniit cum Davide pacti
37 Immemorem arguerit. soboles, dum sæcula
mundus
Volvet, ei patrii sceptri moderamen habebit.
38 Esto mi sol testis ad hæc, & conscia luna,
Cum quibus æquævum sceptrum Judæa tenebit.
39 At nunc sancte parcens, tumida inflammatus
ab ira,
40 Projicis electum regem: rata fœdera pacti
Negligis, & capiti sacrum diadema revulsum
Sternis humi, & populis præbes calcare profanis.

41 Nuda patent hosti disjectis oppida muris:
Si qua manet, gelidâ formidine cõcutis arcem.
42 Cunctis præda sumus populis: rapiuntque feruntque
Vicini, insultantque malis, miserosque protervis
43 Vocibus illudunt. hostis tu robore dextram
Interea firmas, perfundis pectora dulci
44 Lætitia: ac gladios hebetas in vulnera nostros:
Nec recreas fractos duro in discrimine belli.
45 Iam decus & regni splẽdor, jam proxima cœlo
Majestas versa in tenebras solisque superbi
46 Gloria strata jacet. brevis immatura juventæ
Stamina præcidis: miseræ pars ultima vitæ
In luctu, in squalore ignominiaque senescit
47 Quem finem dabis ærumnis? nunquamne tuorum
Respicies clades vultu placatus amico?
An, ceu flamma furens, semper tua sæviet ira?
48 Ipse memor tecum reputa quàm concita nostræ
Tempora prętereant vitę, frustrà ergo creâris
49 Humani generis sobolem? ut brevis exigat ęvi
Tempora perpetuo curarum exercita fluctu?
Dum fractam luctu & morbis, senióve, sepulcri
Clauserit obscuro mors illacrymabilis antro.
50 Heu bonitas ubi prisca? fides ubi pristina? ubi illa
Fœdera conceptis quondam cum Davide verbis
51 Facta tibi? cerne opprobriis quibus impia servos
Turba tuos premat insultans: quàm multa silenti
Clausa sinu maledicta feram, dum turba prophana,
Dum circũ innumerę gentes convicia fundũt
52 Nosque tui Christi verbis petulanter amaris
53 Adventum sperare jubent. At tu bone rerum
Conditor, æterno verax celebraberis ævo.

GEOR.

GEOR. BVCHANANI PARAPHRASIS, IN QVARTVM LIBRVM PSALMORVM.

PSALMVS XC.

Domine refugium factus es nobis in generatione, &c.

1 CAELITVM rector bone, abusq; primis
Sæculis mundi rudis & juventa,
Qui laborantes ope sublevasti
Semper amicos:
2 Antequam tellus nova parturiret
Montium saltus, tegeretq́ue montes
Lucidus cœli decor, ante metas
Lucis & umbræ,
Tu manes idem pater orbis, unus
Nec vices rerum patiens, nec ævi
Termino clausus brevis: unus expers
Finis & ortus.
3 At brevis nobis miseræq́ue vitæ
Fila paulatim tenuas, senecta
Donec in putrem cinerem caducos
Solverit artus.
4 Tempus annorum tibi mille, lucis
Instar hesternæ, fluidiq́ue puncti,
Nulla decursus quod ubi recessit
Signa reliquit.
5 Nostra vanescit senectus in auras
Vita, per siccas velut unda arenas,
Aut velut sensus per opaca ludens
Noctis imago.
6 Herba ceu verno saturata rore
Manè, mox languet medio sub æstu,
Mox humi, comis jacet arefactis
Vespere sero.
7 Præter & vitæ mala tot fugacis,
Quæ voluptates vitiant amaro,

Ira tui-

Ira turbatis tua semper instans
Pectora vexat.
8 Quicquid erramus temerè aut malignè,
Quę timor celat tenebris pudorve,
Tu vides, nec te latet inquieti
Pectoris ęstus.
9 Dum tui pœnas meritas furoris
Mens reformidat, propè cogitatu
Ocyus vitæ spatium citatis
Aufugit alis.
10 Septies denos spatiosa in annos
Vita procurrit: quibus est senecta
Firmior, fermè in decimum supersunt
Amplius annum.
Quid senectutis memorem labores?
Transvolat blandę breve ver juventę,
Inquies curis miserisque morbis,
Ocyus Euro.
11 Deinde quis justę tolerabit irę
Impetum, si jam jubeas nocentes
Pro modo offensę numeroque justas
Pendere pœnas?
12 Sic pater, sic ô, numerare fluxę
Nos doce vitę spatium, caducis
Mens ut à curis revocata, veri
Lumen honesti
13 Cernat. O tandem, placidus favensque
Desine irarum, propiusque servis
Semper assueta tibi lenitate
Consule fessis.
14 Fac tuę fructu bonitatis aucti,
Gaudio tandem satiemur ęgris
Liberi ut curis reliquos agamus
Suaviter annos.
15 Cedat & lętis fugiens vicissim
Luctus, exacto modus & labori
Par voluptatis subiens amarum
Mitiget ęvum.
16 Facta, majestas, opera, amplitudo
Nota sint servis tua, posterisque
Nota servorum, tua qui libenter
Iussa capessunt.
17 Fac tuę semper bonitatis ut nos
Splendor illustret bone rector orbis:

Gratia

Gratia aspirans favor actionis
Prosperet omnes.

PSALMVS XCI.

Qui habitat in adjutorio alt. &c.

1 SI protegendam præsidio Dei
Credas salutem, rem sobolem, dumum,
2 Infanda quum sors intonabit,
Si Domini fugias sub umbram,
Securus omnem fer violentiam
Sortisque, mortisque, & retricas minas
Contemne: securus tumultum
Despicias creperi duelli:
3 E fraude caca te Deus eximet,
Frangétque casses insidiantium:
Nec sæviens late venenum
Lethifera patiere pestis.
4 Expandet alas te super, & suis
Pennis fovebit rebus in asperis:
Cerrúsque promissæ salutis
Sub clypei latitabis umbra.
5 Noctis per atræ cæca silentia
6 Non expavesces cæca pericula
Non luce grassantem timebis
Pernicium nec aperta bella:
7 Interque strages mille cadaverum,
Dextra, sinistra, mille cadaverum,
Periculorum exors propinquum
Incolumis fugies ruinam.
8 Pœnam luentes impia mala
9 Lætus videbis: præsidio Dei
Securus armorum & tumultus
Ceu validis tegeris muris.
10 Nec te, nec ædes vis propius tuas,
11 Aut damna tangent: nam Deus Angelos
Custodiæ tuæ salutis
Præcipit, vigilesque ad omnes
Motus, viarum qui referent modos:
12 Qui per salebras te manibus ferant,
Ne saucietur pes recussus
Objectibus sepulcrorum acutis.
13 Securus arcas inter & aspides
Deges, ferarum & pigmora tigridum:

Turbæ

PSALMVS XCII.

Tutusque calcabis dracones,
Et Libycę catulos leænę.
14 Observat (inquit) me Deus unicè, &
Honore nomen prosequitur meum:
Laboriosis hunc vicissim
Incolumen eripiam periclis.
15 Pręsens vocanti subsidium feram,
Et imminenti rebus in asperis
Fato eximam: exemptoque honorum
Eximium decus arrogabo.
16 Faxo virenti robore transigat
Serę senectę tempora suaviter:
Meosque monstrabo beare
Quâ soleam ratione amicos.

PSALMVS XCII.

Bonum est confiteri Domino, & psallere, &c.

2 TE prędicare, laudibus te prosequi,
Rex alme cœlitum, decet.
3 Seu Sol Eoâ luce terras purpuret,
Seu nox tenebris obruat,
Lux prędicantem me tuam clementiam
Nox audiet constantiam.
4 Nec voce tantùm, sed canorâ barbito,
Sed cymbalo, sed nablio.
5 Operum tuorum tacita cogitatio
Animum jacentem exsuscitat.
Quum facta reputo, gestiunt pręcordia
Perfusa dulci gaudio.
6 O opera! facta ô magna verè! ô sub cavâ
Consilia nube condita!
Consilia cęcis mentibus mortalium
Ignota! qui non cogitant
7 Florere pravos instar herbę quam fovet
Sol lenis, humor educat:
8 Mox instar herbę frigorum afflatu levi
Marcentis evanescere.
9 Tu semper idem permanes, nec sentiens
Rerum vices nec temporum:
10 Sceleris amicos ac tuos hostes premet
Ruina inevitabilis:
11 At me fovebis patriâ indulgentiâ,

Crudo

PSALMVS XCIII.

Crudo vigentem robore:
Et rore mitis balsami vultum imbues,
Roseo juventæ lumine.
12 Oculis malignis qui tuentur me, hostium
Pascam ruinis lumina.
Et impiorum, qui crearit molestiam
Mihi, letus excidium audiam.
13 Ceu palma, justus germinabit interim,
Aut cedrus in Libani jugo
Quam non procellæ, non calor, non frigora
Honore nudant frondium.
14 Quæ plantata firmis hæserit radicibus
In æde Domini aut atriis,
Se flore amœno frondibusque vestiet:
15 Fluxique lapsu temporis
Aegræ senectæ damna nulla sentiet,
Onerata largis fructibus:
16 Vt nota cunctis gentibus sit æquitas
Domini potentis: qui mea
Arx est salutis una, qui nunquam malè
Affinis est injuriæ.

PSALMVS XCIII.

Dominus regnavit decorem indutus, &c.

1 IAM Dominus rerum imperium suscepit, amictus
Decore multo & dignitate, robore
Iam sese cinxit: Dominus, qui mœnia mundi
Firmavit, ullo non movenda sæculo.
2 Cujus ab æterno solium est immobile regni,
Vt ipse, cultus temporum mutans vices.
3 Flumina præcipites volvant cum murmure fluctus,
Et æquor undis ciet minacibus,
4 Compescit Dominus gravidis turgentia nimbis
Flumina, minaces sternit undas æquoris.
5 Stat firmum, & cunctis manet invariabile fœdus
Quodcunque Dominus ore sancto protulit.
Quique eadem exornant Domini sacra mystica, nulla
Oblivionis damna serò sentient.

PSAL.

Deus ultionum Dominus, Deus ultionum libere egit, &c.

1 O Fraudis ultor, sceleris ô vindex Deus,
Ostende numen impios contra tuum.
2 O juste judex orbis expergiscere,
Meritisque pœnis reprime arrogantiam.
3 Quousque tandem rector orbis optime,
Sese superbè jactitabunt impii?
4 Devota sceleri factio in scelere suo
Plaudit, sibique fabulis fluxit placet:
5 Tuùmque populum pedibus interim premunt,
Tuam protervè hæreditatem proterunt:
6 Viduam trucidant advenámque, & omnibus
Parente cassos obruunt molestiis:
7 Secúmque mussant, Hæc Deus non adspicit,
Nec fanda prorsus & nefanda intelligit.
8 Gens ergo bruta penitus ignorantia
Obsessa pectus somnolentum, discute
9 Animi veternum & cogita tecum, Deus
Qui fecit aurem surdus est? qui luminum
10 Formavit orbes, ipse nil videt? vagas
Sine lege gentes recta qui sequi docet,
Non is suorum puniet scelera, quibus
Oracla legum sacro-sancta credidit?
11 Arcana nostri pectoris novit Deus,
Consilia vana, spes inanes, turbidos
12 Æstus. Beatus ille demum, quem parens
Erudit amore patrio, legis suæ
13 Cui scita monstrat: rebus in duris aget
Securus ævum, dum paratur impio
Nassa, in lacunam incogitantem quæ trahat.
14 Hæreditatem nec Dominus unquam suam
Ope destitutam negliget, nec impiis
15 Præda relinquet: sed tribunal judicum
Ad æquitatis diriget normam suæ:
Vitámque ad illam dirigent boni suam.
16 Contra sceleratus quis mihi auxilium ferat?
Mecum impiorum quis premet superbiam?
17 Nam jam sepulchri frigidus sub frigido
18 Cumulo jacerem, nisi Dominus opem mihi
Præsens tulisset, & suâ clementia.

Firmas-

Firmasset animum, & jam vacillantem gradum
19 Fulsisset: & me penè submersum malis
Solarus esset, anxiæque nubibus
Curæ remotis reddidisset gaudium.
20 Mecum loquebar, Quid scelestis cum Deo
Commune? scelera legis umbra qui sua
Tegunt, bonorum fraudulenta qui in caput
21 Concilia cœunt? factione innoxium
Premunt, iniquisque obruunt sententiis?
22 At rector orbis me tuebitur, meæ
Custos salutis, arx meæ fiduciæ,
23 Pro scelere pravis digna reddet præmia?
Suis & ipsos artibus pessundabit
Rerum creator Dominus, ac noster Deus.

PSALMVS XCV.

Venite, exultemus Domino, jubilemus Deo, &c.

1 EIA alacres cuncti Domini celebremus honores:
Salute parta Domino agamus gratias.
2 Eia alacres rapiamus iter, mora segnis abesto:
Dominum canorâ personemus barbito.
3 Magnus enim Dominus Deus est: Rex magnus, & orbis
Longè universis est deis potentior.
4 Ille manu fulsit vastæ penetralia terræ,
Et nube cincta montium fastigia.
5 Ille vagum fecitque, & factum temperat æquor
Terramque salsis innatantem fluctibus.
6 Eia igitur genibus flexis manibusque supinis,
Domino que nostro supplicemus & patri.
7 Noster enim Deus est, nos grex illius, ab uno
Pendemus illo: spiritumque ducimus:
Si modò non lentâ verbis damus illius aurem,
Nec respuamus monita pertinaciter:
8 Nec velut ad Meribam me rixis, inquit, acerbis
Et arroganti provocetis murmure:
Aut, Arabam veluti quondam per inhospita saxa,
Vires rebelli voce tentetis meas:
9 Cum proavi vestri me exploravere, meamque
Didicere factis plurimis potentiam.
10 Illa quater denis mihi natio refitit annis:

Invi-

PSALMVS XCVI.

Dixique semper interim, Hæc gens desipit,
Et mea securas transmittit dicta per aures.
Irâ ergo justâ in pertinaces concitus
Juravi, Terræ gens hæc ingrata beatæ,
Promissa amicis commoda haud carpet meis.

PSALMVS XCVI.

Cantate Domino canticum, &c.

1 NON usitato pangite
Orbis parentem carmine,
Orbis coloni, incognitis
Abusque terræ finibus.
2 Cantate Dominum, laudibus
Nomen beatum tollite,
Et mente gratâ agnoscite
Vestræ salutis vindicem.
3 Sol quâ recurrit, audiant
Gentes Dei potentiam,
Stupórque dulci gaudio
Perfusa oberret pectora.
4 Namque unus est verè Deus
Cunctisque major laudibus,
Et diis timendus cæteris,
Quos horret error credulus.
5 Vesana gentes cæteræ
Pro diis colunt ludibria:
Dominus potenti dexterâ
Cœlum solúmque condidit.
6 Apparet illi dignitas,
Auctoritas, potentia:
Ejúsque templa siderum
Fulgore lucent gloriæ.
7 Tribuite Domino gentium,
Terras colentum fœcula:
Tribuite regi cœlitum
Et robur & potentiam,
8 Tribuite magnitudinem
Tanto decoram numini.
Augusta templi ad atria
Adferte prompti munera.
9 Adeste, pompam adducite,
Et supplices procumbite:
Omnésque rerum terminí

Deus

Deum tremant, & diligant.
10 Narrate cunctis gentibus
Regnare Dominum, qui ligat
Orbem catenâ immobili, &
Aequis gubernat legibus.
11 Lætetur æther, gestiat
Tellus, fretum præ gaudio
Exulter, & quicquid freti
Salsas lacunas incolit.
12 Campi virescant avii,
Se culta fruge vestiant,
Arrideantque floribus
Silvæ, & graventur fructibus.
13 Natura rerum gestiens,
Cunctos per artus sentiat
Dei sui præsentiam,
Et prompta justis pareat.
Jus namque veniet dicere,
A vi suos ut asseret,
Mundumque justis legibus
Et veritate temperet.

PSALMVS XCVII.

Dominus regnavit exultet, &c.

1 IPSE sui Dominus regni moderatur habenas,
Lætare tellus continens, & insulæ,
Quas vagus Oceanus refluis complectitur undis,
Cuicunque cœli subjacentis cardini.
2 Hunc circum umbriferæ nubes prætexit amictus,
Pallensque multâ fusca nox caligine.
Apparent famulæ juxta, firmamque tribunal,
Severitasque dura, multisque æquitas.
3 Ante volant sævum rutilantes fulminis ignes,
Hostesque flammis obruunt sequacibus.
4 Fulguribusque micat late flagrantibus æther:
5 Attonita tellus intremiscit: montium
Sana fluunt, rapido ceu cera liquescit ab igne,
A sempiterni pavida vultu numinis.
Terra sui à vultu Domini tremefacta liquescit:
6 Et æquitatem templa cœli prædicant.

Et qui-

PSALMVS XCVIII.

Et quicunque habitant terras ubicunq; remot
Novere numen & Dei præsentiam.
7 Illis ora pudor turpis confundat, inanes
Quicunq; mentis stipites pro dijs colun
Dumq́ue sacris placant picti ludibria trunci,
Se gloriantur impio in scelere pios.
Quicquid ubiq; Dei sub nomine credulus err
Honorat, unum adoret, unum diligat.
8 Læta Sion tenebras errorum cernet abactas;
Iudæa dulci delibuta gaudio,
Sacrilega adspiciet vani sacraria ritus
Eversa, pœnas luere meritas impios.
9 Nam procul astriferi trans ignea mœnia mūd
Tu frena rerum justus arbiter tenes.
Teq́ue deos infra longè premis, altior omn
Tuiq́ue obumbras numinis fastigio.
10 Ergo Deum quicunq; pio complectere amor
A scelere mentē contine purā & manum
Nam Domino cordi est pietas, vitamq́; bonorum
A vi tuetur impiæ tyrannidis:
11 Et lætum effundit lumen cultoribus æqui,
Et pura sceleris corda recreat gaudio.
12 Vos quibus est cordi reverentia juris & æqui
Gaudete, Domini spe favoris ac opis
Securi, gratoque Deum super æthera cantu
Sanctumq́ue nomen ejus usque tollite.

PSALMVS XCVIII.

Cantate Domino cant. &c.

1 NON usitato carmine
Rerum parentem pangite,
Virtute qui victoriam
Non usitata rettulit.
Sua ipse solus dextera,
Externæ opis nil indigus,
Nos liberando, posteris
Miranda gessit sæculis.
2 Senseræ gentes impiæ
Bello Dei potentiam:
Pœnas luendo, judicem
Sentire justum & vindicem
3 Promissa solvit optima
Fide Isaci nepotibus,

Partæ

PSALMVS XCIX.

Partæ salutis tessibus
Totius orbis incolis.
Huic ergo læti psallite
Totius orbis incolæ:
Hunc ferte in astra laudibus,
Lætis tubæ & clangoribus.
Laudate Dominum barbito,
Nervisque carmen iungite:
Lenisque tibiæ modis
Adsit sonora buccina.
Tetetur æquor gaudium,
Et quicquid æquor occulit:
Orbisque terræ gentiar,
Et quicquid orbis educat.
Exultet unda fluminum,
Leni susurrans murmure:
Montesque læti plausibus
Deum venire gaudeant.
En ipse Dominus advenit,
Cunctis ut orbis incolis
Det æqua iustus præmia,
Et facta plectat impia.

PSALMVS XCIX.

Dominus regnavit, &c.

IAM regnum Dominus, spirituum pius
Qui dat iura choris, suscipit: impiis
Horror terrificet pectora gentibus:
Tellurem quatiat tremor.
Nec tantùm Solymæ vim Dominus sui
Fecit conspicuum numinis, & sui
Maiestatis opes cernere finibus
Terrarum dedit ultimis.
Ergo te meritis tollat honoribus,
Augustum celebret gens hominum suum
Nomen, qui salubri temperie modum
Sceptris constituas tuis.
Selectæ soboli qui populi tui
Ius nullis dederis mobile sæculis:
Frænas iustitiæ qui moderamine
Æquali genus Iacob.
Sublimem Dominum laudibus & Deum,
Solus qui liquido regnat in æthere,

Ferte, & scamna pedum (sanctus enim Deus
Est noster) veneramini.
6 Huic Moses & Aron & Samuel bonus
Docti legitimis ringere victimis
Aras, consilium quum peterent, data
Sæpe oracla petentibus.
7 De pila tereti nubis eis dabat
Responsa ambiguis sollicito metu,
Legum quod monitus pactaque fœdera
Servassent stabili fide.
8 Aurem supplicibus tu facilem dabas,
O rerum genitor maxime & optime,
Indulgensque bonis, & scelerum simul
Vindex, durus in impios.
9 Sublimem Dominum tollite laudibus,
Solus qui liquido regnat in æthere: &
Montem quo colitur (sanctus enim Deus
Est noster) veneramini.

PSALMVS C.

Iubilate Deo omnis terra, &c.

1 ORBIS omnes incolæ
A sole Eoo ad hesperum
2 Iubilate, & optimo
Rerum parenti plaudite
Mente lætâ, & viribus
Servite puris numini.
Gestientes gaudio
Adite sancta limina.
3 Ille noster est Deus,
Noster parens & conditor,
Non enim nos finximus
Ipsi, sed illius sumus,
Qui levi de pulvere
Alit creatos & regit.
4 Ad fores ergo illius
Adite læti, gratias
Agite: festis laudibus
Benignitatem pangite:
Prædicate cæteris
Nomen beatum gentibus.
5 Nam benignitas Dei,
Et in suos clementia,

Clausa nullo est termino.
Et firma stat pactis fides
Posterorum posteris,
In sempiterna sæcula.

PSALMVS CI.

Misericordiam & judicium, &c.

1 TE sæclos rerum cano, qui precanti
Lenis irarum es, facilisque flecti:
Impiorum idem terricus rebelles
Frangere fastus.

2 Huc meæ vires vigilant, labores
Huc ferent omnes, opis in tuæ spem
Sempor ut castis domus institutis
Culta niteſcat.

3 Si salutarem mihi tu serenus
Porrigis dextram, tibi corde puro
Serviam, fraudum scelerisque purâ
Serviet aula.

Nec mihi exemplum statuam sequendum,
Liribus si quis miseros iniquis
Vexet, aut causam tenuis clientis
Prodidit hosti.

4 Sponte qui pravis studiis inhæret,
Sit procul: sævi sceleris minister
Candidus nunquam mihi censeatur
Inter amicos.

5 Quisquis incautum lacerat sodalem,
Clam venenato jaculatus ictu,
Persequar, plectam, penitusque ab imâ
Stirpe revellam.

Nec meæ mensæ dapibus fruetur
Mentis elatæ tumor, arroganique
Vultus, & cunctos veluti minores
Lumine sperneps.

6 Veritas simplex quibus est amori,
Hos amo, amplector, video libenter:
His mihi seros sociis senectus
Impleat annos.

Integer vitæ, mihi sit minister:

7 Tecta non intret mea fraudulentus:
Nemo meçum intra mea commoretur
Limina mendax.

8 Impios longè (mora nulla) terræ
Finibus pellam : procul omne monstrum
Civitas sancta ut Domini releget
Flagitiorum.

PSALMVS CII.

Domine exaudi orationem , &c.

1 EXAVDI genitor sancte meas preces,
Clamorisque sonum percipe lugubris:
3 Neu vultum misero subtrahe, clad ibus
Omni ex parte prementibus.
Aures supplicijs nunc adhibe meis:
Da voris facilem te, pater optime,
Et presso celerem porrige dexteram,
Et præsenti ope subleva.
4 Ceu fumi nebulæ tempora transvolant,
Vt lentis coquitur torris ab ignibus,
Paulatim tacitus sic dolor aridis
Humorem ebibit artubus.
5 Dum luctu crucio me dapis immemor,
Vt secta è viridi gramina cespite
Arescunt nimio torrida sole, cor
Exsuctum mihi tabuit.
6 Crebrò sic remeans spiritus ilia
Tendit, sic gemitus pectora concutit
Mœstus continuò, rabida uti cutis
Iam vix hæreat ossibus.
7 Vt saltus habitans cuculus avios,
Aut tectis latitans nocturnis diuturnis,
8 Aut turtur viduus, solus, inops, dies
Et noctes vigiles gemo.
9 Dum ceu lubidrium rideor improbis,
Irrisumque petum fraude nefaria.
10 Nec panis cinere est gratior arido, &
Potum tempero fletibus.
11 Tibi ira malis me cumulat tua,
Qui me sustulerat ex humili loco,
Sublimi gravius rursus ut è gradu
Tractum præcipitem daret.
12 Vt fero in tenebras umbra crepusculo
Vanescit, celeres deproperant dies
In mortem, veluti sub medio die
Fœnum, corpus inaruit.

13 At te perpetuis sæcula sæculis
Nectentem, volucris non fuga temporis
Carpit, nec memorem nominis obruet
Famam posteritas tui.
14 Tandem surge pater, tecta Sionis
Iam lenis placido respice lumine,
Iam pleno redeunt tempora circulo,
Promissumque ferunt diem.
15 Iam servi lapides respiciunt tui
Disjectos faciles, sparsaque rudera,
Incultique soli jam miserabilem
Versa mente dolent vicem.
16 Vt vertat populos terror in exteros,
Vt nomen Domini sit celebre omnibus
Et numen, trifidum qua colitur solum,
Formidabile regibus.
17 Versam restituet quum Solymam, suæ
Majestatis opes quum dabit adspici:
18 Lugentum miseris quum querimoniis
Flectet se, & prece supplice.
19 Scribentur tabulis ista fidelibus;
Seris ut Domini nota nepotibus
Sit laus, nec senium prodita posteris
Norit gloria sæculis.
20 De sanctis adytis ætheriæ domus,
Templi sepositis de penetralibus
Cœlestis Dominum non piguit soli
Curas respicere ad leves.
21 Nexorum ut gemitus audiat & neci
Addictos tetricâ compede liberet:
22 Laudes ut Solymæ templa Deo sonent,
Et nomen recinat Sion
23 In cœtu celebri. Tum procul ultimis
Terrarum populi finibus exciti
Illuc sacra ferent, & Domino dabunt
Reges munera supplices.
24 Quamvis in medio curriculo meum
Robur comminuit, destituit manum,
Atque ævi spatiis tempora lubrici
Contraxit brevioribus:
25 Clamabo tamen, O mi Deus unice,
In vitæ medio ne stadio brevem
Cursum siste rotæ. quantulum ad vltimam
Iam metam superest mihi?

Te nunquam brevibus clausa recurſibus
Aſtrorum, ſenio conficiet dies:
26 Tu terræ ſtabilis mole, volucribus
Tu cœli prior ignibus.
27 Illis interitus ſtant ſua tempora:
Tu nullo interitum tempore ſenties.
Annorum ſeries cætera deterit,
Vt veſtis teritur vetus,
Vt detrita novis pallia veſtibus
Permutat locuples: ſic abit & redit,
Et mutat facies imperio tuo
Mundi dædala machina.
28 At tu, qui ſacras, ſemper es atque eris,
In te ipſoque habitas: nec varias vices
Decurſo patiens tempore, permanes
Metæ ſæcula neſcia.
29 Sed ſervi ſoboles & ſobolis tui
Servi poſteritas per ſeriem tuis
Tecum perpetuis æmula ſæculis,
Aevi tempora tranſigent.

PSALMVS CIII.

Benedic anima mea Domino, &c.

1 SIt parens rerum mihi carmen: illum
Vox canat, ſenſus petat, & remotis
Quiſquis eſt fibris vigor, & ſacratum
Nomen honoret.
2 Mens Deo laudes cane, redde grates
Mens Deo: nullis benefacta ſæclis
Excidant, & quæ tribuit benigna
Munera dextra.
3 Qui ſcelus tollit maculoſum, & ægros
4 Sanat angores, animoque vires
Reddit, & vitæ properante fato
Prorogat annos.
5 Qui manu larga tibi plura donat
Ore quam poſcas, animo vel optes:
Servat ac in morem aquilæ, virentem
Flore juventam.
6 Integer judex, ſcelerumque vindex,
Tradidit ſancto ſua jura Moſi:
7 Iſrael prolem docuit piarum

Dogma-

Dogmata legum.

8 Lenis & blandus, dare dona largus,
9 Tardus iratsci; neque sempiternas
Sævit offensæ memor, aut perennes
Ardet in iras.

10 Nec modus pœnæ numerúsve nostris
11 Æquus est culpis: bonitas redundat
Latius, terræ plaga quàm remoto
Distat olympo.

12 Tam procul nostri maculas removit
Criminis, quàm se procul à cubili
Gaditano sol oriens Eois
Exerit undis.

13 Qualis in natos placidi parentis
Leniras, talis Domini benigni est,
Quisquis illius pietate vera
Nomen adorat.

14 Tu sinus mentis penitus repostos,
Tu pater nosti penetrale cordis:
Quippe nos terræ memor è rubenti
Pulvere factos.

15 Herba ceu, lactens pueri venustas,
Prodit, occultoque adolescit æva,
Donec ut fœnum cadat arefactum
Falce senectæ.

16 Instar ou floris Tyrio comantis
Muricc, ut vultu modicè sereno
Risit, afflatu sepidi repente
Concidit austri.

17 Sed Dei æternâ bonitate in ævum
Tutus æternum, remanet piorum
Cœtus, & longa serie propago
Sera nepotum:

18 Si nec æternas violabit ictu
Fœderis leges, memoriique justa
Mente servarit, referatque vita
Puriter acta.

19 Ille sanctantis super alta cœli
Culmina immotum solium locavit,
Et suo nutu facilè universum
Temperat orbem.

20 Angeli justis Domini ministri,
Sub jugum jus est quibus & potestas
Cuncta cogendi, Domino Deoque

Pangite laudes.

21 Quique castrorum comites meretis
Sub ducis tanti imperio, audientes
Sedulo dictis, Domino Deoque
Pangite laudes.

22 Quæque per vastos ubicunque fines
Imperi pollens opifex creavit,
Plaudite, auctori Domino Deoque
Pangite laudes.

Mens Deo grates canet redde grates
Mens Deo à hunc sensus petat, & remotis
Quisquis est fibris vigor, & beatum
Nomen honoret.

PSALMVS CIIII.

Benedic anima mea Domino &c.

2 TE rerum Deus alme canam Dominumque
patremque:
Magne parens, sancta quam majestate verendus
Aetherea æternas rector moliris habenas
Te decor, auratis ambit te gloria pennis,
Et circumfusum vestit pro regmine lumen.
3 Tu tibi pro velo nitidi tentoria cœli
Et liquidas curvo suspendis fornice lymphas:
Et levibus ventorum alis per inania vectus,
Frænas ceu celeres volitantia nubila curtus.
4 Apparent accinctæ auræ flammæque ministræ,
5 Vt jussa accipiant, Stat nullo mobilis ævo
Terra, super solidæ nitens fundamina molis,
6 Pollenti stabilita manu terra obtuta quondam
Fluctibus, ut fuso super arduo culmina velo:
7 Sed simul increpuit tua vox, tonitruque tremendo.
8 Insonuere auræ, paulatim ascendere montes
Cernere erat, sensimque cavas subsidere valles,
Inque cavas valles trepidas decurrere lymphas.
9 Nēve iterum immissa tellus stagnaret ab undā,
Limitibus compressa suis resonantia plangit
Littora, præscriptas metuens trāscendere metas
10 Tum liquidi fontes imis de collibus augent
Flumina, per virides undas volventia campos,

11 Vnde

11 Vnde enim sedent pecudes, quæ pinguia tondent
Pascua, quæque feris onager saxa iovia silvis
12 Incolit. hic levibus quæ tranant aëra pennis,
Per vitides passim ramos sua tecta volucres
Concelebrant, mulcentque vagis loca sola querelis.
13 Tu pater aërios montes, camposque jacentes
Nectare cœlesti saturas, fœcundaque rerum
Semina vitales in luminis elicis oras:
14 Vnde pecus carpat viridis nova pabula fœni,
Vnde olus humanos geniale assurgat in vsus;
Quæque novent fessas cerealia munera vires,
15 Quæque hilarent mentes jucundi pocula vini,
Quique hilaret vultus succus viridantis olivi.
16 Nec minus arboribus succi genitabilis humor
17 Sufficitur. cedro Libanum frondente coronas,
Alitibus nidos abies tibi consita surgit,
Nutrit ubi implumes peregrina ciconia fœtus.
18 Tu timidis montes damis cava saxa dedisti,
Tutus vt abstrusis habitaret echinus in antris.
19 Tu lunæ incertos vultus per tempora certa
Circumagis, puroque accensum lumine solem
Ducis ad occiduas constanti tramite metas:
20 Inde superfusis cuncta involventibus umbris,
Per tacitas spargis nocturna silentia terras.
21 Tum fera prorepit latebris, silvisque relictis
Prædator vacuis errare leunculus arvis
Audet, & è cœlo mugitu pabula rauco
22 Te patrem exposcit: dein rursus sole renato
Abditur occultis prædatrix turba cavernis:
23 Inque vicem subeunt hominumque boumque labores,
Donec sera rubens accendat lumina vesper.
24 Sic pater in cunctos didis te commodus vsus.
Nec tantùm tellus, genitos, tua munera sentis,
25 Tam variis fœcunda bonis: sed & æquora ponti
Fluctibus immensas circumplectentia terras
Tam laxo spariosa sinu: tot millia gentis
Squamigeræ tremula per stagna liquentia cauda
26 Exultant, tot monstra ingentia & horrida visu
Veliferas circumnant puppes, grandia cete

Effingunt molles vitreo sub marmore lusus.
27 Atque adeo quæ terra arvis, quæ fluctibus æquor
Educat, à te uno pendent, pater optime, teque
Quæque suo proprium poscunt in tempore victum.
28 Te magnam pandente manum saturanter abunde
29 Omnia: te rursus vultum condente, fatiscunt.
Te tollente animã, subito exanimata, recurrunt
30 In cinerem, inspirante animã te denuò, surgit
Illico fœcundæ sobolis generosa propago,
Et desolatas gens incolit aurea terras.
31 Sit eat, ó nullo reguet cum fine per ævum
Majestas divina, suumque in sæcula lætus
32 Servet opus Deus, ille Deus, quo territa tellus
Concutiente tremit, montes tangente vaporis,
Fumifera trepidum nebula testante pavorem.
33 Hunc ego, dum vivam, dum spiritus hos reget artus,
34 Vsq; colã, tantum ille meas facilisq; bonusq;
Accipiat voces: nempe illo oblector in uno.
35 At verò impietas plané extirpetur ab ima
Radice, & scelerum stirps nulla repullulet, ac nos
Te rerum Deus alme patrem Dominumque canemus.

PSALMVS CV.

Confitemini Domino, & invoce, &c.

1 CAnite Dominum, & invocate nomen ejus exteris
Facta gentibus per orbem prædicate illustria.
2 Ille sermo, carmen ille, & illius miracula.
3 Nomen ejus, numen ejus una nobis gloria.
Hunc amantum & hunc petentum palpitet cor gaudio.
4 Robur ejus, pignus ejus sacrosanctum roboris
Petite: vultum ejus beatũ continentur quærite.
5 Subeat animũ quanta nostris edidit majoribus
Signa, quę portenta: legum scita quę reliquerit.
6 Vos Abrami, vos Iacobi posteri, servi Dei
Separati, sórte lecta natio, vos alloquor.
7 Ille rerum rector unus, orbis unus arbiter.

8 Pacta nostris firma servat facta cum majoribus,
Verba meminit: mille sancta in sæcla nectit fœdera,
9 Icta primitus cum Abramo, deinde jurato Isaco:
10 Isaci sancita nato, lege non mutabili:
Posterisque sempiterno roborata vinculo:
11 Quum tibi Chananæa (dixit) arva sorte dividam.
12 Turba numero parva quanvis advena illic degeret,
Aucta nondum stirpe longis temporum decursibus,
13 Regna quanquam & nationes exul errans verteret:
14 Hos tamen Dei benigna fovit indulgentia:
Vimq; durâ præpotenti dextra ab illis arcuit.
Et minis reges potentes tetricis compescuit,
15 Ne mihi (inquit) consecratos, ne mihi unctos tangite:
A meis, moneo, prophetis abstinete injuriam.
16 Quum famem voracem in orbem coutumacem induceret,
Gentibusq; alimento latè noxiis subduceret,
17 Prævium misit ministrũ Nili ad arva fertilis.
Filium pulchræ Rachelis mango turpis vendidit:
18 Carceris latuit tenebris, crura vinctus cõpede
19 Somnii donec soluti nota regi veritas,
20 Crura ferro liberavit, solvit animũ crimines
21 Et noua sortis benignæ jam vicissitudine,
Regiorum servulorum servus ante ignobilis,
22 Fræna rerum tractat unus, nuper è custodia
Missus, aulæ purpuratos nunc coercet vinculis,
Et senum juvenis severæ præsidet prudentiæ.
23 Isaci tandem propago culta linquens patria,
Pinguis ad fluenta Nili castra fixit advena.
24 Ac Deo fovente læta stirpe sic refloruit,
Viribus brevi ut præiret inquilinus incolas
25 Tum Phari rector superbæ mente versa abramidas
Fraude molitus nefanda, stirpitus revellere,
26 Circulo donec voluto destinati temporis,

Legifer cum fratre Moses missus est divinitus
27 Ac Pharon Pharique regem terruit miraculis.
28 Ergo natura, imperantis non rebellis jussibus,
Vestiit polum tenebris, & solum caligine
Condidit, ceu nocte cæca, sole jusso cedere:
29 Vnde decolor cruoris tabe rivos polluit,
Squameæque strage gentis inquinavit littora.
30 Terra felix ante frugũ, more nunc præpostero
Turpibus fœcunda ranis squalet: ipsa regia
Fœta ranis, ipsa regum fœta sunt cubilia:
31 Fusa deinde nube densa musca Memphin occulit:
Et pediculorum ubique fœda erant examina.
32 Instar imbriũ ruebat mista flamma grandini,
33 Arbores nudans comantes fronde, flore, fructibus.
34 Quod reliquit atra grando, mox locusta perdidit:
35 Bruchus abstulit, locustas quod voraces fugerat.
Tot malis subinde sævis icta Nili regia,
Quum ferox non mitigaret cõtumaces spiritus
Dira populũ mox in ipsum versa pœna sæviit.
36 Prima pignorum repentè per penates omniũ
Occidere: cuncta planctu, cuncta fletu personãt.
Rege tandem pertinace cladibus perterrito,
37 Sancta Memphin gens reliquit, iam tyranno libera
Dives auro argentisque barbarorum poculis,
Nec tot inter millia ullũ languor attentaverat.
38 Ergo Nili jam pavore liberata regia,
Voce, vultu, plausibusque præferebat gaudium.
39 At parens memor benignus gentis electæ sibi,
Per siticulosæ arenæ vastitatem impervium
Castra nubis texit umbra luce, noctem luridam
Ignium late corusco temperavit lumine.
40 Arva, victum cùm rogarent: texit imber alitũ,
Panis impluit per auras more densæ grandinis
41 Petra jussa fudit undas: deque rupis viscere
42 Antè sicca solitudo flumen hausit. Scilicet
Fœderis patẽs benignus immemor nunquã sui,
Quod sibi caro cum Abramo sempiternum fecerat.
43 Sic parentũ stirps piorum, tuta ductu numinis,

Arva

Arua liquit fraudulenta perfidi Pelusii:
44 Occupatis efferarum nationum sedibus
Tradidit Deus labores impiorum eis cerere:
45 Sanctiones ut tenerent sacrosancti fœderis.
Et piarũ ad iusta legum facta cuncta fingerent.
Laus, honor, decusque regi sempiterno cœlitũ.

PSALMVS CVI.

Confitemini Domino quoniam &c.

1 LAudate Regem cœlitum, regem bonum,
Suisque nullo non benignum tempore.
2 Quis facta verbis æquet? eloquentia
Quis assequetur illius potentiam?
3 O ter beatos æqui amantes, & tua
Præscripta legis qui tuentur jugiter!
4 Memento nostri sactis & favens, tuum
Prospicere populum quã soles clementiã:
Et me revise lenis ac salutifer,
5 Vt separati tibi bonis populi fruar,
Carpamque lætus quo fruuntur gaudio,
Hæreditatisque comes applaudam tuæ.
6 Scelesta proles cum sceleris patribus
In te rebelles nulla iniqua fecimus:
Abominanda, dira perpetravimus.
7 Nam nec tyranni Ægyptii ex ergastulo
Nostri parentes liberi per te, tua
Ostenta, graviter ponderarunt, nec tuæ
Meminêre gratis mentibus clementiæ:
Sed propter undas æquoris rubri, duces
Aduersus animis turba contumacibus
8 Obmurmuravit. At parens malis bonus
Pœnas remittis, ut tuam clementiam
Agnoscat orbis, & tremat potentiam.
9 Nam comminanti cessit unda fluctuum:
Suspensa moles hinc & inde per sali
Tranquilli arenas aridam dedit viam,
Ceu solida campis figerent vestigia:
10 Donec tyranno liberati & hostium
Crudelitate, tuta tuti littora
11 Tenuêre. at hostes vorticoso gurgite
Absorpsit unda, cladis ut nec nuncius
12 Superesset. Illic tum salutis compotes
Fidemque verbis præbuêre, & canticis
Cecinere festis numinis potentiam.

23 Metu repulso, protinus lascivia
Animos rebelles perculit: nec amplius
Meminere signa nec pericla pristina:
24 Repentè prava perciti libidine
Ariere, verbis & Deum procacibus
Iræ impulerunt fræna iustæ solvere:
25 Ac flagitatos impiè dedit cibos,
Iustisque pœnis impios coercuit.
26 Nec pœna mentes nec benignitas feras
Mollire potuit, quin procaciter ducem
Dulcisque fratrem peteret æmulatio,
Et fretra studiis semper ambitio malis.
27 Sed factiosos terra vasto condidit
28 Sinu dehiscens, flammeique gurgitis
Torrens vorago devoravit impios.
29 Nec noxiorum monita tot pœnis modum
Gens prava sceleri fecit. Horebi in jugo
(Proh facinus!) ante imaginem bovis, dei
20 Imago sese stravit, & fronde saturi
Simulacra tauri coluit instar numinis:
21 Partę salutis nuper ingrata, immemor
Miraculorum in urbibus Niloticis.
22 Et fluctu eodem sospites se, subrutos
Hostes superbos vorticosis æstibus.
23 Ergo scelestos ira justa perdere
Ibat, furenti ni Deo carum caput
Pro gente Moses obtulisset, & prece
24 Frænasset iras. Nec tamen turbæ furor
Illic quievit, expetitum tam diu
Vber feracis sprevit agri, nec fidem
Mosi docenti, pollicenti nec Deo
25 Habuit: tumultu castra complens respuit
26 Imperia: donec ille munificus parens,
Delere promptus inter inuia montium
27 Toties rebelles, extulit dextram, & genus
Per nationes impias disperdere
28 Iam destinarat: ante sculpta numina
Iterum protervi procidêre, & mortuis
Diis thura, lectasque immolarunt hostias:
29 Deum sceleribus prouocauerunt novis,
Iramque rursum exasperarunt vindicem:
30 Iusta incitatus donec ira Phineas
Ferro scelestam puniit licentiam,
Et sævientem dexteram compescuit

31 Do-

Domini, sibique peperit æternum decus
Quod nulla fileant posterorum sæcula.
Nec contumaces supplicia tot spiritus
Coercuerunt, Meribæ ad vndas quin Dei
Rursus furorem accenderent: nec publico
Moses furore liber etiam incredula
Oratione vertit iram numinis
In se. Potiti deinde pactis finibus,
Nec impiarum semen omne gentium
Disperdiderunt funditus, nec jussibus
Rectè monentis paruerunt numinis:
Sed se prophanis miscuere gentibus,
Didicere ritus, ferviere ludicris
Diis: ac eorum mancipati cultibus,
Tenuere putas à scelere nullo manus.
Quippe immolarunt filios ac filias
Ad dæmonum aras: & suę propaginis
Tinxere sculptos sanguine innocuo deos,
Terramque sanctam polluerunt cædibus,
In scelera proni abominanda, dum suæ
Manus adorant opera, patrium Deum
Iustas ad iras pronocârunt, vt suam
Hæreditatem abominatus impiis
In seruiturem manciparet hostibus:
Quorum severo pœne contriti iugo,
Poluere sæuam spiritus ferociam.
Ac liberati sæpe Domino vindice,
Rursus rebelles spiritus in vindicem
Sumpsere: rursus ob scelera pœnas suas
Dedere. mitis nec Dei bonitas tamen
In rebus arctis innocentium à prece
Avertit aurem: fœderis memor sui
Pœnas remisit lenis, & placabilis.
Quin & superba corda gentis barbaræ,
Cui seruiebant diruta iam patria,
Lenivit: animos omnium ut perstringeret,
Imago sortis flebilis vel hostibus.
Tu nos tuere Domine noster & Deus,
Et è profanis gentibus recollige:
Vtte canamus, nomen vt sanctum tuum
Celebremus vnum: populus omnis vt simul
Dicat, Deo quem posteri Abrami colunt,
Sit laus, honorque in sæculorum sæcula.
Amen, amen.

GLOR.

GEOR. BVCHANANI PARAPHRASIS

IN QVINTVM LIBRVM PSALMORVVM.

PSALMVS CVII.

Confitemini Domino, quoniam, &c.

1 Cantemus Dominumque bonum facilémq; parentem.
Cujus habet nullas larga indulgentia metas.
2 Hunc grato simul ore canant quos dira tyrannis
Quum premeret, sæva incolumes ex hoste recepit,
Et juga captivo excussit servilia collo.
3 Perqué feras gentes sparsus, quà surgit ab undis,
Et quà diversas abiens se condit in undas
Phœbus, ab arctoæ campis glacialibus ursæ
Collegit, rapidoq; domû revocavit ab austro
4 Per steriles saltus & in hospita saxa vagantes,
Quâ nulla ad cultas ducunt vestigia terras.
5 Fracti animos mœrore, inopes undæq; cibiq;,
Auxilium miseres imploravêre querelis:
6 Audiit orantes, & opis miseratus egenos,
Omnibus exolvit mœrentia pectora curis,
7 Monstravitq; viam cultas quæ ferret ad urbes.
8 Ergo canant Dominumque bonum, facilémq; parentem,
Et famé ignotis pandant facta inclyta terris:
9 Quippe sitim virtuqué famé compescuit ægrâ,
Reddidit & membris vires, animosq; vigorem,
10 Quique Dei monitis ingrata mente relictis,
11 Carceris in tenebris & cæca nocte jacebant,
12 Quum tremerent gelidæ exanimes formidine mortis.
13 Afflictique malis humiles fractique jacerent.
Auxilium miseris imploravere querelis:
Audiit orantes & opis miseratus egenos,

Omnia

Omnibus exolvit mœrentia pectora curis.
14 Vincla manu valida rupit, mortisque timorē
Reppulit, & terris pavidos eduxit ab umbris.
15 Ergo canant Dominumque bonum facilemq; parentem,
Et latè ignotis pandant facta inclyta terris:
16 Liminaque & portæ qui claustra refregit ahenæ.
17 Deliciis animi vires quum stulta libido
Affligit, corpusque gravi languore solutum
18 Stultitiæ pendit pœnas, & morte propinqua
Rejiciunt omnem fastidia marcida victum.
19 Auxilium miseris qui imploravere querelis,
Adspicit orantes, & opis miseratus egenos,
Omnibus exolvit mœrentia pectora curis:
20 Breptisque suo lethi de limine verbo,
Restituit, lætumq; novat per membra vigorē.
21 Ergo canant dominumque bonum facilemq; parentem
Et latè ignotis pandant facta inclyta terris:
22 Et meritis cumulent memores altaria donis,
Et grata acceptam testentur voce salutem.
23 Qui mare fluctisonum sulcat, curvisq; carinis
Admovet externas vaga per cōmercia gentes,
24 Non ignota illi divina potentia, nec quæ
Monstrat in immēso miracula sæpe profundo.
25 Quū jubet, irrumpunt venti stridente procella:
26 Et mare nunc spumis candētibus astra lacessit,
Et nunc tartarei subsidit ad ima barathri:
27 Pallent ora, metus trepidantia pectora pulsat:
Et velut oppressis vino vestigia nutant:
Callida nec cani juvat ars aut cura magistri:
28 At Dominū ut mœstis imploravere querelis,
Exaudit trepidos & opis miseratur egenos.
29 Iam venti ponunt strataque æqualiter undâ,
Arrident taciti tranquilla silentia ponti.
30 Iam posita læti gaudent formidine nautæ,
Cum laceræ optatum portum tetigere carinæ.
31 Ergo canant Dominumque bonum facilemque parentem,
Et latè ignotis pandant facta inclyta terris.
32 Hunc populi cœtus laudent, sanctiq; senatus
33 Consilium super astra ferat, qui flumina siccat,

Et

Et riguos passim rivis bullantibus agros,
Fontibus occlusis sitienti damnat arena:
34 Et fœcunda sui facta ob scelerata coloni,
Arua iubet salsis subitò sterilescere glebis.
35 At contrà in sterili campo malè pinguis arena
State lacus, pinguésque facit stagnare paludes:
Et fluviis siccos riuisque fugacibus agros
36 Irrigat, atq; inopi transmittit habere colono:
Quiq; novas sanctis moderetur legibus urbes,
37 Et scrobibus credat vites, & semina sulcis
Vnde legat dulces maturo in tempore fructus,
38 Quos pater omnipotens alit, & proventibus auget
39 Assiduis pecorum fœtus. Vbi nescia rursus
Cõmoda fortunæ modicè mens ferre secundæ,
Fræna dedit vitiis, retrahit sua munera iustus
40 Arbiter: indomitos animos & corda superbis
Cladibus affligit: sævis punire tyrannis
Tradit, & ignavo perulans, sub principe vulgus
Contemptum, populis prædam iubet esse propinquis.
Perq; inopes victus terras traducit, vbi antè
Nulla hominum tritam monstraant vestigia callem.
41 Avertit mala pauperibusquè, animiquè modestis,
Atq; hilares multa fœcundat prole penates.
42 Hæc spectant gaudentque boni: male conscia mussat
43 Turba meta. At animi quibus est solertia, cura
Assidua volvunt, memoriquè hæc mente recondunt.
Luceat ut cunctis Domini clementia terris.

PSALMVS CVIII.

Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, &c.

1 MEns invicta malis, animi vigor integer, orbis
Te voce, rector, te celebrabit lyra.
2 Eia age, depositis mens expergiscere curis:
Et cū canora barbitos cum nablis

Ocyus

PSALMVS CVIII.

Ocyus auroræ quàm lucifer extiter ignes,
Aurora cantus quàm volucrum exuscitet,
4 Te pater alme canam: populos tua facta per omnes,
Quicunque tellus pandirur, vates feram.
5 Nam tua fiderei bonitas fastigia cæli,
Fidesque tractus nubium supervolat.
6 O Deus augustum nitido caput exere cælo:
Ostende terris gloriæ jubar tuæ,
7 Eripiasque tuos gelidi formidine lethi
Præsens, & opifer invocantes audias.
8 Audiit, ex adytoque Deus flammantis olympi
Vocem rependit gaudii prænunciam:
En tibi frugiferos Sichimæ dispertiar agros:
Vallem Suchoti metiar decempeda.
9 Nonne mihi pareat Iacobi pignora, quisquis
Vel pecore tondet arva, vel vomere secat?
10 Oppida sub pedibus Syriæ calcabo superbæ,
Moabum, Idumen, & Palæstinas domos.
11 Quis mihi pandet iter munitas ductor ad arces?
Muros Idumes diuitis quis diruet?
12 Quis nisi tu nostræ gentis Deus voice tutor?
Qui nos premendos hostibus reliqueras,
Offensus vitiis pravis: nec in arma ruentes,
Nostros præbas dux, vt antè, exercitus.
13 Nunc pater auxilium rebus bonus adfer in arctis,
Humana fallax credulos spes decipit,
14 Te duce, victrici decorati tempora lauro,
Pedibus prememus hostis arrogantiam.

PSALMVS CIX.

Deus laudem meam ne tacueris.

1 NE fileas, ne dissimula mea gloria, nevè
Sine veritatem supprimi mendacio.
Me scelerati oris fraus, & crudele venenum,
Proterva fictis lingua me premit dolis.
3 In me odia occultis acuunt sermonibus iras,
Et immerenti fabricant molestiam.
4 Qui mihi debebant fidum solamen amici,
Probra ingerebant clanculum & convicia.

A 8

Ast ego, secretæ tibi qui penetralia mentis
Cernis, dolente corde fundebam preces:
5 Omnibus officiis culti mihi damna rependunt,
Remunerantur odio amorem simplicem.
6 Tu pater hunc sævo vexandum trade tyranno:
Vastator illi ad dexteram adstet Angelus.
7 Iudicis adstiterit cum sordibus ante tribunal,
Damnatus aspris exeat sententiis.
Quum volet iratos animos inflectere fando,
Oratione judices exasperet.
8 Ante diem fato pereat præreptus acerbo:
Locumq; vacuũ dominus occupet novus.
9 Orba fleat soboles, vidua gemat vxor in aula:
10 Ejecta proles patrio exulet solo:
Instabilis, mendica, vagis erroribus orbem
Lustret: quietum reperiat nusquã locum.
11 Conturbetq́ue domum miseram, inscribatq́, penates,
Scrutatus omnes fænerator arculas.
Ignotusq́ue hæres longo congesta labore
12 Rapiat, opemque nemo poscenti ferat:
Nullaq́, progeniẽ miseratio sublevet orbam.
13 Mors falce totam demetat semel domum:
Proxima gentem omnem cum nomine deleat ætas:
14 Apudq́; Dominum, patris erratum ut recens
15 Ante oculos interq́; manus versetur & erret:
Nec vitia matris tollat ulla oblivio.
16 Vtque erat oblitus miserandi, oblivio gentem
Ejus perenni supprimat silentio.
Qui deiectum, inopem, & curis mordacibus ægrum
Pertrahere mortis nixus est in retia.
17 Semper ei veluti fuerat maledictio cordi,
Maledicta in illum & execratio cadent.
18 Ac veluti studio fugit benedicere pravo,
Sic nullus illi cupiat aut dicat bene.
Et velut obtegitur talari carpus amictu,
Totus miseriis ille sordeat obsitus:
Sic in cuncta illi passim se viscera fundat,
Vt oleum in ossa penetrat, unda in viscera
19 Hoc ergo incedat semper vestitus amictu.
Hæc zona lumbos cingat illi & ilia,
20 Ante Deum tales pendat detractio pœnas,

Et

Et Clàm salutem quisquis oppugnat meam.
21 Alme pater, pater alme, tua me protege dextra,
Et invidorum libera calumniis:
Et nomen latus omne tuum telluris honoret,
Et suavitatem sentiat clementiæ.
22 Eripe me invidiæ: sum pauper, egenus & expes:
Animumque curæ turbidum urunt anxiæ.
23 Non aliter pereo, species quàm futilis umbræ,
Pallent tenebris sera quum crepuscula:
Aut ubi decussis solerti indagine ramis,
Locusta tectis pulsa frondeis cadit.
24 Genua labant infirma: artus jejunia soluunt
Exangue fercis corpus aret assibus.
25 Me tumidi probris hostes petiere superbis:
Me conspicati capita quassarunt sua.
26 Adfer opem, servumque tuum, pater optime, serva
Pro lenitate semper effusa tibi.
27 Agnoscantque tuam, rerum pater optime, dextram:
Tuaque salvum me sciant clementia.
28 Dum maledicta vomant hostes, dum probra loquentur,
Bonus ſq; placidusque benedices tu mihi.
Dum confusa illis turpis pudor ora notabit,
Lætitia servi pectus hilarabit tui.
29 Hos pudor, ut talos à vertice vestis ad imos
Effusa latè corpus omne contegit:
Hos pudor, & mœrens turbato infamia vultu,
Qui me maligno dente rodunt, obruat.
30 At ego tum Domino grates memor ore sonabo,
Cœtuque laudes in celebri concinam:
31 Qui stetit auxilio dexter, cum paupere, vitæ;
Eripuit ejus hostium ludibrio.

PSALMVS CX.

Dixit Dominus Domino meo.

1 SIc alloquutus Dominus est Dominum meum,
Asside dexteram ad meam,

Dum

PSALMVS CX.

1 Dum proterendos, ceu scabellum, sub pedes
Hostes tibi pronoluero.
2 Ad orbis oras ultimas sasces tuos
Alta ab Sione proferam:
Vt juris æqui vinculis coerceas
Fastus rebelles hostium.
3 Te pompa lætis quum reducet plausibus
Ad templa voti compotem,
Sancto decorus apparatu exercitus
Lætum celebrabit diem.
Non roris imber ante lucem argenteis
Tot vellit arva gemmulis,
Quàm multa cunctis gentium de finibus
Ad te propago confluet.
4 Iurauit & se adstrinxit immutabili
Dominus sacramento tibi,
Tete futurum Melchisedecis sibi
Ritu sacrorum antistitem,
Sol inquieto luris orbe dum diem,
Dum luna noctem illuminet.
5 Ad dexteram stet semper assistet tuam:
Ferro tyrannos vindice
6 Comprimet iram commodans suam tibi,
Gentes rebelles comprimet.
Ducesque regnis imperantes ditibus
7 Sternet solo, torrentibus
E fortitis, dum fugam premet, sitim
Victor levabit igneam.
Ergo subactis hostibus, cœlo caput
Tollet decorum gloria.

PSALMVS CXI.

Confitebor tibi Domine in &c.

1 SIve inter ædes tradem secreta fidales,
Seu sancti stipante caterua
Me populi loquar, alme parens, te pectore toto
Vsque canam: tui munera grato
2 Ore feram, magna & rerum miracula dextræ:
Magna quidem, sed & inclyta certè,
Et manifesta bonis, studio scrutante fideli.
3 Quicquid enim gerit, omnia splendor,
Omnia divina majestas luce refulgens
Illustrat, dum fidera terras

Igneæ

Ignea lustrabunt, hunc justum semper & æquum
Sera agnoscent sæcla nepotum.
4 Nec quæ primævi quondam stupuere parentes
Attoniti, mirandaque natis
Invida delebunt oblivia. parcere largus
Nempe pareus, faciliſque querelis
5 Flectere cor miseris: spoliis ex hoste superbo
Direptis decoravit amicos.
Nec cum gente sua percussi fœderis illum
Immemorem ulla redarguet ætas.
6 Ostendit que suas per facta illustria vires,
Quum populatus regna superba,
Dimensusque novis hostilia rura colonis,
Dilectæ dedit oppida genti.
7 Quicquid agit loquiturque, fides immobilis actus
Aequi & regula dirigit omnes.
Quæ jubet æqua jubet, nulloque interlita fuco,
Aut tacitam celantia fraudem,
8 Quæque nec æterno volventia sæcula lapsu
Interimant, aut tempore carpant.
Quippe adstans, fidei firmæ cõstantia & æquæ
Perpetuò rata jussa tuentur.
9 Quum premeret Pharii imperium crudele tyranni
Selecta de gente nepotes,
Excussitq; jugum, & regis fera jussa superbi
Exuit: æternaque beatis
Libertate frui donârat, pignora sera
Si jurata parentibus olim
Intemerata piæ servassent fœdera legis:
Fœdera nullis irrita sæclis.
Quippe Dei sanctum est & formidabile nomẽ,
Ac sanctè sua pacta tuetur:
Exigit & duras violato fœdere pœnas.
10 Hunc colere ex animoque vereri,
Vivendi rectè fons, & sapientia prima est,
Hanc cunctos qui dirigit actus
Ad metam, verè sapit: hunc ventura nepotũ
Semper dicent sæcla beatum.

PSAL.

Beatus vir qui timet Dominum.

1 BEatus ille, qui Deum rerum patrem
Fiducia non ficta colit:
Deique gaudet legibus: mores suos
Formare ad illas nititur.
2 Latè per urbes divites potentiam
Ejus propago proferet.
Prolem piorum numinis benignitas
Larga beabit dextera.
3 Res affluenter suppetet semper domi
Illi: nec ætas longior
Obliterabit æquitatis gloriam
4 Fructumque. Quum premet malos
Fortuna, sævo gestiens ludibrio
Mutare summis infima,
Benignitatis cum suæ justis Deus
Lucem in tenebris offeret,
Clemens bonusque in omnibus periculis
Stirpem piorum muniet.
5 Misertus inopis vir bonus, larga manu
Succurret indigentiæ.
Sic cuncta justo, temperans examine,
Nec verba temerè ut excidant.
6 Non turbo sortis cuncta quassantis, loco
Movebit illum, nec dies
Suprema famam condet ejus invido
Oblivii silentio:
7 Non livor illum falsa gaudens spargere
Terrebit, aut calumnia:
Bellive rumor, aut egestas invida,
Fragorque lethi proximi;
Sed mente firma provocat discrimina,
Deoque solo nititur,
8 Ceu cana rupes, murmurantis æquoris
Spernit minaces impetus:
Sic ille certâ interritus fiduciâ
Sortis procellas sustinet:
Ac sustinebit dum ruinas hostium
Salvus suorum adspexerit.
9 Opes volucris instar auræ mobiles
Largitus est egentibus:

Sibi

Sibi æquitatis gloriam superstitem
Servavit, orbe gloriam
Vivaciorem, nec senectæ dentibus
Aeruginosæ obnoxiam.
10 Dum laude clarum, reque lautum splendidâ
Spectabit impius pium,
Curæque mentem vellicabunt anxiæ,
Succumque carpent corporis,
Dentem fatigans dente ringetur, lue
Se macerabit tabidâ
Dominus malorum vota ridet irrita,
Spes ut modestas promovet.

PSALMVS CXIII.

Laudate pueri Dominum, &c.

1 PSallite Dominum pueri, Domini
Nomen festo tollite cantu.
2 Nomen Domini sic celebretur,
Vt sæclorum in sæcula longi
Nulla obliuia sentiat ævi.
3 Primo à carcere solis eoi
Ad purpureos usque occasus,
Omnes Domini nomen adorent,
4 Qui gentes super arduus omnes
Celsas ætheris incolit arces,
Cujus longè gloria mundi
Trans flammantia mœnia vecta est.
5 O pietatis nescia veræ
Pectora! ritu sacra nefando
O qui fingitis, anne deorum
Quenquam Domino similem nostro
6 Nostis? quem super ardua cœli
Culmina positum nil latet imæ
Sub cava clausum viscera terræ,
Nil humano procul adspectu
Trans multiplices ætheris orbes?
7 Inopem terræ qui prostratum
Suscitat, & de pulvere egenum
Tollit, ut alto positus solio
Populi primos carpat honores.
8 Qui maternos sterili fructus
Exoratus donat, & orbos
Læta renovat prole penates.

PSALMVS CXIIII.

In exitu Israël de Aegypto &c.

QVVm domus Isacidûm patrias remearet a oras,
Barbaraque invisæ linqueret arva Pha
2 Ipse Deus Iudam cælesti numine tutum
Fecit : erat populi signifer ipse sui.
3 Vidit & attonitas trepidũ mare diffidit unda
Iordanis refugas in caput egit aquas.
4 Dura per intonsos salierunt culmina monte
Vt saturas gestit dux gregis intes oves:
Celsaq; frondentes movere cacumina colle
Agnus vt in pratis luxuriare solet.
5 Quid mare vidisti, solito cur cesseris alveo?
Cur fugis in fontes fluminis vnda tuos?
6 Cur ita concusso saliistis vertice montes,
Vt satur exultat dux gregis inter oves?
Cur ita frondenti saliistis vertice colles,
Agnus vt in pratis luxuriare solet?
7 Nempe Dei trepedũ præsentia terruit orbe
Cui cadit in Solymos victima multa focu
8 Qui lapidum venas laticum laxavit in usu
Cui fluxit largo flumine dura silex.

PSALMVS CXV.

Non nobis Domine, non nobis, &c.

1 TE magne rector orbis, haud victoriam
Ex hoste sævo poscimus,
Nos vt per omnes fama gentes differat,
Nec apparatu ut splendido
Per ora vulgi nos triumphus aureo
Curru superbos transferat :
Sed impiarum ut sæcla gentium sciant
Te largum opis cultoribus
Tuis, fideque semper immutabili
Promissa promptum solvere.
2 Ne forrè rebus insolentes prosperis,
Vbi nunc Deus vester? rogent.
3 Deus astra noster incolens, mortalium
Nutu suo res temperat,

4

4 At impiarum finxit error gentium
Manu deos inutiles:
Aurum caminis excoquens, aut malleis
Massa e sequaci bracteas
Ducens, figura multiformi iudicra
Affixit aris numina.
5 Inane vocis os habent: oculos habent,
Orbes inanes luminis.
6 Naribus odores nec trahunt, nec auribus
Surdis sonores hauriunt:
7 Palpare manibus non queunt, torpentibus
Nec ingredi vestigiis.
Nec vox anhelis edita è pulmonibus,
Cavo recursit gutture.
8 Quicunque tales fingit aut colit deos,
Diis ipse similis sit suis.
9 At tu Iacobi gens, loca fiduciam
Omnem salutis in Deo,
Qui te potenti sublevabit dextera,
Et in periclis proteget.
10 Et vos Aronis posteri, spem ponite
Omnem salutis in Deo,
Qui vos potenti sublevabit dextera,
Et in periclis proteget.
11 Quicunque cultor es Dei, fiduciam
Loca salutis in Deo,
Qui te potenti sublevabit dextera,
Et in periclis proteget.
12 Qui nos fauore semper amplexus memor
Fovit fovetque sedulo:
Cunctos Iacobi qui fovebit posteros,
Aronis & sacrum genus.
13 Qui se colentes, sive iuuenes, seu senes,
Fovebit & custodiet.
14 Qui nosque donis semper augebit novis,
Et liberorum liberos.
15 Nam nos profanis segregavit gentibus,
Cœli soliique conditor:
16 Cœlum sibi ipse regiam fecit, solum
Sedem dedit mortalibus:
17 Remunerantes muneribus illum ut suis
Rerum parentem agnoscerent.
Neque ora laudes in tuas soluent, pater,
Quos mors teget silentio.

Nos

18 Nos te parentem agnoscimus, qui spiritu
Vitalis aura vescimur.
Te prosequemur laudibus dum lucido
Sol aere terras ambiet.

PSALMVS CXVI.

Dilexi quoniam exaudiet, &c.

TOto pectore diligam
Vnice & Dominum colam,
Qui leris mihi supplici
Non duram appulit aurem.

2 Aurem qui mihi supplici
Non duram dedit: hunc ego,
Donec pectora spiritus
Pulset, semper amabo.

3 Iam mortis ante oculos erat,
Iam ruinam super aggerem
Busti, iam dolor anxius
Omni ex parte premebat.

4 Expers tum prece supplice
Oravi Dominum, Pater,
Quæso, inquam, miserabili
Saltem consule viræ,

5 O justum Dominum & bonum,
6 Et pronum venisse ? auxilii
Is me & consilii inscium
Sævo texit ab hoste.

7 Ergo mens tibi reddita
Mœrorem cohibe: & Deus
Quæ largè tribuit manu
Donis læta fruare.

8 Vitam e faucibus eruit
Mortis, & lacrymas genis
Abstersit, stabili & pede
Firmavit tibi gressum.

9 Tutus præsidio Dei
Degam: & polliciti fide
Fretus non dubiè, cænam
Grato pectore laudes.

10 Lassus, rebus & asperis
Afflictus, trepida fuga
Vitæ prospiciens meæ,
Sic mecum ipse loquebar.

11

22 Nulli certa homini fides:
At rerum arbiter optime,
Vanus polliciti tenax.
Vanus fallere nescit.
23 Tot liber toties malis,
Tot auctus toties bonis,
Quo tandem officio tibi
Coner solvere grates?
24 Te festa dape, te prece,
Te libamine prosequar?
Te vitæ columen meæ
Grata voce fatebor?
25 Te vitæ columen meæ
In cœtu populi tui
Grata prosequar hostia,
Damnatus tibi voti.
26 Electos, genitor, tuo
Custos præsidio regis,
Nec per vim pereuntium
Manes linquis inultos.
27 Tu servum Dominus tuum,
Ancillæ sobolem tuæ,
Me, minacibus hostium
Vinclis eripuisti.
28 Te, rerum parens optime,
Semper laudibus efferam?
Nomen in dubiis tuum
Vsurpabo periclis.
29 Te voti reus, ecquos
Morti, prosequar hostias,
Sacri limen ad atrii,
Sacra reddituus urbi.

PSALMVS CXVIII.

Laudate Dominum omnes, &c.

1 OMNES ubique gentium
Quos solis ambit orbita,
Rerum parentis optimi
Laudes libenter pangite.
2 Agnoscite indulgentiam
Benignius nos in dies
Fovendis, & constantiam
Promissa certam reddere.

Confitemini Domino, &c.

1 EIA Deum laudare, Deum facilemque benignumque
Larga benignum semper indulgentia.
2 Eia Dei soboles Iacobi, vtcite laudes,
Larga benigni semper indulgentia.
3 Eia Deum canat Aronis numerosa propago,
Larga benignum semper indulgentia.
4 Eia Dei pura cultor pietate, fatere
Larga benignum semper indulgentia.
5 Audiit orantem Dominus me rebus in arctis,
Ac liberavit ilico ex angustiis.
6 Ille mihi assistat solus: non arma, nec alla
Humana mi vis adferet formidinem.
7 Ille mihi auxilio sit solus: lumina dantis
Explebo (nec me decipit spes) hostium.
8 Tutius a rerum Domino est sperare salutem,
Confidere armis quam virorum fortium:
9 Tutius a rerum Domino est sperare salutem,
Confidere opibus quam potentum populum.
10 In me conjurent populi omni ex parte premunt
pinqui:
Dei faventis conteram cunctos ope:
11 Circundent omnes premant ex parte premunt
Dei faventis conteram cunctos ope:
12 Circundent omnes premant ex parte premunt
Quam nube densa vere se fundunt spissa,
Non secus ac siccas ignis violentia spinas,
Dei faventis conteram cunctos ope.
13 Improbè quid frustrà labefactum evertere
tentas?
Dei potentis sustinet me dextera.
14 Ille mea vires: illum mea carmina pangent
Vnum: salutis unus auctor est mihi.
15 Cunctique justorum pariter tentoria plaudent
Mea salutis pariter auctorem Deum
Laudabunt: cantuque ferent ad sidera deprompto
Belli potentem, divitem victoriæ:
16 Dextram armis, dextram præhabitem
dextram
Belli potentem, divitem victoriæ.

17 Sæva quid insultas mihi mors? tua tela re-
conde:
Frustrà minaci territas me spiculo.
Vivo equidem, vivusque feram super æthera
cantu
Raram benigni numinis clementiam.
18 Iure parens bonus ærumna me afflixit acerbat
At imminentem reppulit mortem tamen.
19 Pandite pontifices sacri mihi limina templi,
Salute parta ut laude prosequar Deum.
20 Hæc est illa Deo gratissima janua, justis
Votis aperta dehinc futura janua,
21 Te meritò, pater alme, canam; tu rebus in
arctis
Aurem applicasti supplici placabilem:
Sospes, & injusto duce te sum tutus ab hoste,
22 Et molientum tecta quem rejecerat:
Artificum improbitas lapidem, fastigia summi
Latè refulgens jam coronat anguli.
23 Scilicet arcano factum est hoc numine, nostra
Attonita factum quod stupescunt lumina,
24 O lux festa, ô lux jucunda ad gaudia nata,
Cœlestis in nos lux favoris conscia!
25 Vsque fave, custosque tui, pater optime, regis
Sis, & secundos cœpta duc ad exitus.
26 O felix, iterum ô felix, quem rector olympi
Populo salutis misit auctorem suo.
Nos, quibus est sacri custodia credita templi,
Vobis precamur cuncta vertant prosperè.
27 Vnus enim Dominus rerum moderatur ha-
benas,
Qui gratiæ in nos lumen effundit suæ.
Lætitia celebrate diem, fœtusque bidentis
Tenellus aræ vinctus astet cornibus.
28 Te Dominum, te mente colam, te voce fate-
bor:
Tuùmque semper laude nomen prosequar.
29 Eia, Deum laudate, Deum facilemque bo-
numque
Larga benignum semper indulgentia.

Beati immaculati in via, &c.

Aleph.

1 O Beatos, qui sequuntur orbitam legis Dei:
2 O beatos, qui monenti sponte parent numini!
3 Labe puri nec relinquunt lege jussum tramitem,
4 Quem severitate durâ nos tenere præcipis.
5 O gradum regas labantem sic, monenti ut paream,
6 A tuis attēta jussis nusquam ut errent lumina.
7 Tum ducē canam æquitatis candido te pectore,
8 Obsequar tibi: obsequentem tu tibi ne desere.

Beth.

9 Quid juventam, ne labascat, servat æquè ac lex tua?
10 Hinc ne aberrem, modo laboro: tu laborantem rege.
11 Ne vacillet pes, meo tua verba condo pectore,
12 Rector orbis, æquitatis regulam tuæ doce:
13 Me, tui oris verba semper ore mediter ut meos
14 Illa longè cariora semper auro ut æstimem,
15 Illa cogitem, illa sector, illa miror unice:
16 Illa nulla è corde nostro deleant oblivia.

Gimel.

17 Da tuæ legi obsequenti vivere, ut propius tui
18 Conspicer pacti æquitatem, pande mentis lumina,
19 Inquilinum jussa legis ne tuæ celaveris.
20 Fœderum leges tuorum ægra mens desiderat.
O, tuæ legis superbum qui premis fastidium,
22 Me tuæ legis sequacem vindicat: cui dicites
Arroganter obloquentes, jussa quòd servē tua,
E tuo sermone vitę quod capessam formulam.

Daleth.

25 Æger animus languet ęgrū recrea verbo tuo.
26 Cordis arcanas latebras prodidi tibi: rudem
27 Tu doce, præserque lucem, scita mediter ut tua:
Et cor anxium tui verbi erigas solatio.
Absque fuco fac tuarū scita legum ut diligam.
30 Recta sector, instituta specto semper ad tua.

Lex tua

Lex tua animo sculpta inhæret, spem meam ne desere.
Pande iter tuæ æquitatis: te comes lætus sequar.

He.

Legum iter monstra tuarum: fœdus crudi tuum,
Fœdus ut legemque totis imbibam præcordiis,
35 Cuncta ut instituta recta sectar usque semita.
Sordidis averte curis, jussa pectus ad ea:
Flecte lumina, impias ne vanitates hauriant
Languidum excita, face ut te timeat animus ac amet.
Libera probro à pudẽdo me benignus arbiter:
40 Tua statuta diligentem servet æquitas tua.

Van.

Me bonus respice opiferq; sæderis memor tui,
Ora claudam ut exprobranti spem tuæ fiduciæ,
Spes salutis, veritatem ab ore ne tuam eripe,
44 Semper ut tuis statutis audiens, tuto gradu
45 Ambulem, tua jussa quæro sola. coram regibus
Differam (nec me pudebit) de tuis sermonibus.
47 Hos amavi, & hos amabo, & obsequens his, brachia
48 Tollam, ut usque & usque volvam hos ore, mente cogitem.

Zain.

Sis memor pacti, columna quæ meæ fiduciæ est:
Quod levat mœrentem, & ægrum è fauce mortis eripit.
52 Rideant licet superbi, te sequar, legem tuam
Vsque repetam, in rebus arctis hoc erit solatium.
Impios quum legis hostes cerno, totus horreo.
Carmen hæc erit mihi, orbem donec hospes hunc colam.
Hanc ut observem tenebræ me silentes admonent:
56 Illa mentem cura semper unicè exercet meam.

Heth.

Obsequi tibi, mihi una est spes, opes, hæreditas,

Vt bonus promissa prestes, unice unū id ambio.
Actiones vitę ut omnes ad tuam componerem
60 Legem: ad hanc custodiendam quā licet me consero,
Impeditus impiorum vinculis hanc cogito:
Hujus ergo nocte surgens prosequar te laudibus.
Qui verentur hanc, amicis utor: hanc parens bone,
64 Qui tua benignitate cuncta reples, doce.

Teth.

65 Domine ades, pollicita servo fac benigne appareant.
In tua lege acquiescam: me doce legem tuam.
Vix malo coacta lege mens sequi didicit tuas.
Scita, fons benignitatis, tua benigne me doce.
Me superbi criminantur: corde toto ego te sequar,
70 Iussa me juvant tua, illis mens hebescit prosperis.
Erudisti me malis, ut legi adhæream tuæ,
Hæreā ut legi, auri aceruis gratiori ingentibus.

Ind.

Da manu tuā creato nosse vim legis tuæ.
Me pii lęti obsequentem legibus spectant tuis,
75 Iusta lex tua est, premis me jure justus arbiter.
At libenter audientem jussa me tua recrea.
Tibi libenter obsequentem præveni clementia:
Servulum tuum prementem comprime arrogantiam.
Me tuæ legi obsequentes obsequentem diligant,
80 Nec ferat tibi obsecundans pura mens infamiam.

Caph.

Deficit mens spe salutis, spes nec illam deficit.
Lassa languens luminatutris corpus instar aridi
83 Tabuit, solare promissi in malis memorem tui.
84 Quis ferendi finis? hostem quando punies meum?
85 Mihi tuæ legis superbus hostis effodit scrobem.

Aequa

Aequa lex, promissa certa sunt tua, hostes confice,
Qui premunt me, quod te in uno collocent fiduciam,
Scita fac ut ad tua omnes actiones dirigam.

Lamed.

Certa eunt promissa, certa stat tuis verbis fides,
90 Dum polo stellæ micabunt, herba terras vestiet,
Sempiterno quæ recursu legibus parent tuis.
Obruissent me dolores, nj affuisset lex tua,
Lex salubris, nulla nobis tollet hanc oblivio.
Sum tuus, tua instituta diligentes diligo.
95 Impii mortem parabant scita meditanti tua.
Cæteris est finis, illa sola semper permanent.

Mem.

O tuam quàm legem amavi! semper illam cogito.
Hostibus prudentiorem me meis hęc reddidit.
Factus huic fui obsequẽdo doctior doctoribus,
Huic quòd audiam, senecta affutior sum callida,
100 Huic ut obsequar, malorum flecto gressum à semitis.
Te docente non recedo paululũ à verbis tuis,
Faucibus meis suavi melle suavioribus.
Eruditus his, recedo a semita mendacii.

Nun.

105 Sancta lex, velut lucerna, dirigit pedes meos,
Obstinavi animum, tuis ut obsequar sermonibus.
Obrutum malis, tuorum fœderum memor, læva,
Edoce me jussa, & oris hanc bonus cape victimam,
Iussa non rejecta quamvis undique instarent mala,
110 Hęc nec abjeci impiorũ penè clausus retibus.
Hæc voluptas, hoc mihi unum gaudium, hæc hæreditas.
Hic scopus mihi manebit, vivus aurâ dum fruar.

Samech.

Diligo legem tuam, sicut malos abominor.

Vnica es spes, una verbis in tuis fiducia,
115 Vt Dei mandata servem, hinc impii facessite,
Me tuo sermone fulci, ne sequar spes irritas.
Te regente salvus usque jussa diligam tua.
Perfugat calcas tuos, qui vana frustra cogitant.
Legem amo tuam, quod omnes impios extermines.
120 Corpus horret quum severum cogito te judicem.

Ain.

Aequa ne me diligentē desere opprimētibus.
Iusta fac amem superbo rutus à ludibrio.
Dum salutem spero, scita specto dum tua, lumina
124 Lassa languent: tu benignus edoce servum tua
Placita: legum fac tuarum intelligat mysteria.
Tempus instat puniendi legis adversarios:
At tuū fœdus mihi auro est carius carissimo:
Hoc amo, huc errore misso dirigo vitæ ordinem.

Pe.

Mira rituum tuorum mens colit mysteria.
130 Verba pectori imperito luminis sunt janua.
Faucibus tua verba apertis duco, vitæ ut spiritum:
Ceu soles te diligentes, intuere me bonus.
133 Dirige ad tua verba gressus: tum scelus non opprimet
134 Me tuæ legi, impiorum liber à calumnia,
135 Obsequar. bonus intuere me, tuam ut legem sequar.
136 Si quis hanc spernit, fluunt mihi more rivi lacrymæ.

Zade.

Iustus es creator orbis, justa jussa sunt tua.
Plena lex est æquitatis: certa verbis veritas.
Rumpor ira quum scelestis impiē cōtemnitur:
104 Sermo purus instar ignis; servus hunc amat tuus.
Impii spernunt licebit me, tuam legē sequar.
Iussa stāt tua sempiterna, mota nullo turbine.
Turbidis mihi illa rebus anxiū cor recreant.
Scire legem da tuam: vitam mihi donaveris.

145 Corde

Coph.

145 Corde toto audi vocantem, legi ut obsequar tuæ.
Invoco, adjuva invocantem, fœdus ut colam tuum,
Invoco te manè, verbis in tuis fiducia est.
Nocte vigiles anteverto, verba mediter ut tua.
Me benignè audi, ut soles, & fauce mortis eripe.
150 Impii me persequuntur, legis expertes tuæ,
Tu propinqua Domine, jussa cujus omnia justa sunt.
Iussa firma sine nullo, firma nullo exordio.

Rer.

153 Adspice afflictum: leva me, fœderis memorem tui:
Fœderis memor meam vitam patronus assere.
Impii malè interibũt, jussa qui tua negligunt.
O bonus sine fine, robora, ut soles, vitã meam.
Me prementũ multitudo à lege nõ flectit tua.
Mœret animus intuẽdo pacta qui spernũt tua.
Tu bonus tua jussa amantem me vicissim recrea.
160 Cuncta promissa tua nullum fixa nõrunt terminum.

Shin.

Me premit tyrannis: at cor verbo meditatur tua,
Verba gratiora gazis aureis animo meo.
Diligo legem tuam, ceu vanitatem abominor.
Septies tuam ęquitatẽ me canentẽ lux videt.
165 Legem amantibus tuam pax multa, nulla offensio.
Spectat à te mens salutẽ, nixa promissis tuis.
Mens amat promissiones unicè & servat tuas.
Servo tua pacta, ut vicissim tu vitam observas meam.

Thau.

Invocanti da tuarum scire legum abscondita,
170 Invocantem libera me fœderis memor tui.
171 Te docente prædicabit os tuas laudes: tua
172 Iussa lingua nũciabit, jussa longè ęquissima.
173 Dextera tua obsequentem jussibus juva tuis.
174 Abs te opem spero: tuarũ scita legum diligo.

175 Sospita me, ut prędicē te, lex juvabit me tua.
176 Me ut vagam pecudem, require fœderis memorem tui.

PSALMVS CXX.

Ad Dominum, cum tribul. &c.

1 HINC me obsidebant bella, & hinc calumniæ
Livor faces admoverat:
Ad te refugi destitutus omnibus,
Rerum creatur optime.
Te voce supplex invocavi, tu meas
Non lentus audisti preces.
2 A fraudulentæ toxico linguæ Deus
Me protege & mendaciis.
3 O lingua fraudis machinatrix impiæ,
Quę spe meum oppugnas caput?
4 Scythæ ferocis lingua pestilentior
Tinctis veneno spiculis.
Ignis voracis lingua flammis acrior,
Quum silva flagrat arida.
5 Heu vita tristis, vita dura & anxia.
Per invias erratica
Montes, latrones inter, atque inhospita
Gentis feræ mapalia:
6 Mens ægra vitæ carpitur fastidio,
Hostes quietis accolens
7 Hostes quietis, blanda quos oratio
Porociores efficit:
Quos innocentis mentio concordiæ
Ad bella sæva exasperat.

PSALMVS CXXI.

Levavi oculos meos in mon. &c.

1 DVM ferox armis inimicus instat,
Ad montes vaga lumina
Proximos circumfero, siquid illinc
Forte appareat auxilî.
2 At mihi cœli Dominus solique
Certam solus opem feret.
3 Ille (quid vano trepidans tumultu
Cor pulsas mihi pectora?)
Ille sanctorum (mihi crede) custos
Noctes excubat & dies;

4 Victa

PSALMVS CXXII.

4 Victa nec blandi illecebris soporis
Vnquam lumina dimovet:
5 Leniter pasis tibi semper alis
Vmbræ more supervolat,
6 Ne cutem solis violentioris
Vrant spicula de die,
Nocte ne lunæ nebulosioris
Arcus degravet habitus.
7 Seu domi clausus lateas, latentem
Clausis servat in ædibus:
8 Seu foris pacis obeas amicæ,
Seu belli fera munera,
Spospitem è cunctis Dominus periclis
Semper te bonus eruet.

PSALMVS CXXII.

Lætatus sum in his quæ, &c.

1 O Lux candida, lux mihi
Læti conscia nuncii:
Iam pleno fluxa tempora
Reddit circulus anno:
Iam festi revocant dies
Augustam Domini ad domum:
2 Iam sacri pedibus premam
Lætus limina templi.
3 Iam visam Solymæ edita
Cœlo culmina & ædium
Moles nobilium, & suo
Augustam populo urbem:
4 Vrbem, quam procul ultimis
Terræ finibus exciti,
Petunt Isacidæ, ut Deum
Placent more parentum:
5 Iussam cœlitus oppidis
Vrbem jus dare ceteris:
Et sedem sure Davidis
Cuncta in sæcula proli.
6 Mater nobilis urbium,
Semper te bona pax amet:
Et te semper amantibus
Cedant omnia rectè.
7 Semper pax tua mœnia
Colat: semper in ædibus

Tuis cu-

Tuis copia dextera,
Larga munera fundat.
8 Dulcis Isacidûm domus,
Te pax incola sospitet:
9 Sedes Numinis, omnia
Succedant tibi faustè.

PSALMVS CXXIII.

Ad te levavi oculos, &c.

1 AD te levavi, rex, pater & Deus,
Ad te levavi lumina, qui procul
Contagio humano remotus,
Templa habitas radiata cœli.
2 Vt servus observat Domini manus,
Gestus & omnes lumine mobili,
Arguta seu nutus acutis
Serva oculis dominæ tuetur:
Te nostra spectant, te Domine & Deus,
Intenta mentis lumina, dum graves
Iras remittas, servulisque
Des veniam bonus atque pacem.
3 Iam lenis in nos respice: servulis
Iam parce tandem, parce fidelibus,
Quos hostis insultans superbo
Ludificatque premitque vultu.
4 Contemptus hosti ac opprobrium sumus,
Vitæque tædet, ferre animus nequit
Supercili fastum superbi,
Ludibriumque opibus tumentum.

PSALMVS CXXIV.

Nisi quia Dominus, &c.

1 NI faventis affuisset numinis præsentia,
2 (Dicat Isaci propago) Numinis præsentia
Ni faventis affuisset quum veniret perditum
Nos superba multitudo freta stultis viribus,
3 Fortè vivos devorassent debilesque & pauculos:
Ira servidi furoris, avida nostri sanguinis:
4 Obruisset instar undæ nos procella cladium:
Moro torrētis nivali ab imbre turgidi, impetus
5 Nos repentè sustulisset: usque ad animam gurgites,

Vsque

Vsque ad animam transisseut gurgites impervii.
6 Sempiterna laus Deo sit, qui suos non tradidit
Dentibus prædam cruentis perfidarũ gentium.
7 Casibus fractis dolosis sospites evasimus:
Capta velut jam volucris rete fugit aucupis.
8 In Deo nostræ salutis spes reposita est unico,
Qui solum cœlumque fecit vi potentis dexteræ.

PSALMVS CXXV.

Qui confidunt in Domino, &c.

1 SIONIS arcem non Aquilo impotens
Savo frendentem perpetuo quatit,
Nigrantibus non Auster alis
Imbriferas glomerans procellas.
2 Quicunque verè spem locat in Deo,
Non hostis hunc vis, non quatiet dolus:
Si fractus illabatur orbis,
Incolumis fugiet ruinam,
Vt civitatem magnis montium
Sanctam tuentur, sic Dominus suos
Vi cingit arcana, nec unquam
Præsidii viduos relinquet.
3 Nec impiorum perpetuo jugo
Sinet piorum progeniem premi,
Ne tuppibus contaminetur
Flagitiis labefacta mentem.
4 Vt affluenter fac bona sint bonis,
5 Vt continenter fac malè sit malis,
De calle quos recti illecebris
Impietas malè sana flexit.
Pax sancte rerum conditor, ut domum
Beata semper pax colat Ifaci:
Tranquillitas securo pulchræ
Exhilaret Solymæ colonos.

PSALMVS CXXVI.

In convertendo Dominus captivitatem Sion, &c.

1 QVVM pater omnipotens captam remeare
Sionem,
Dulcemque jussit patriam revisere,
Attoniti stupuere animi, nec opinaque secum
Metum librantes inter & spem gaudia.

Vixque

PSALMVS CXXVII.

Vixque sibi credunt: veluti qui noctis opacæ,
Sopore pulso manè versat somnia.
2 Pro lacrymis redeunt risus: sua gaudia quisque
Sermone celebrat patrium laudans Deum.
Nec minus attonito stetit ad miracula vultu,
Sic barbarorum turba secum mussitans.
En pater ille destæ quot signa ostendit amoris!
Hujus saluti gentis usque ut prospicit!
3 Nec falsò, nam signa Deus monstravit amoris
Præclara, nostræ dum saluti prospicit.
Ergo alacres læto testamur gaudia plausu.
4 At tu benigne fac parens ut cæteri
Iam redeant, plenisque viis sic agmen inundet,
Vt æstuosi quum stat austri spiritus,
Indignata suis cohiberi flumina ripis,
Vaga per agros murmurant licentia,
5 Qui malè fœcundæ commisit semina terræ,
Et corde tristis multa volvit anxio.
Si venit uberior seges imbribus aucta benignis,
Exultat hilari cor metentis gaudio.
6 Nos quoq; longa fugæ post tędia postq; labores
Læti arva dulcis patriæ revisimus.
Te patrium canimusque Deum semperque canemus:
Agimusque memores atque agemus gratias.

PSALMVS CXXVII.

Nisi Dominus ædificaverit dom. &c.

1 NI cœpta Dominus juverit, frustra struis
Moles superbas ædium.
Ni Dominus urbem servet, incassum excubat
Muris vigil custodia.
2 Frustra antevertis manè solem, & vespere
Sero domum reverteris:
Victum labore vix parabis anxio,
Ni Dominus admôrit manum.
At ille amicis interim suis dabit
Purum soporem somniis:
Domûmque dulci prole fœtam liberûm
3 Præbebit. Hæc hæreditas,
Hęc illa merces qua beat charos sibi
Rerum ille Dominus omnium.
4 Non sic timori est dexteram telis gravis

Bellator

Bellotor hostis hostibus,
Ve quem paregrem masculę propaginis
Favor beavit numinis.
O ter beatum & amplius, quis talibus
Pharetram sagittis impleat!
Non ad tribunal erubescet jurgia
Procacis adversarij.

PSALMVS CXXVIII.

Beati omnes qui timent Dominum, &c.

1 FELIX & ter & amplius
Quem timor Domini tenet,
Quem non illius a via
Flectit devius error,
2 Felix, & tibi prosperè
Cedent omnia, nam tuo
Carpes dulcia fercula
Compassam labore.
3 Instar palmitis uberi
Provenam gravidi, & coma
Cingentis viridi domum,
Te conjux hilarabit.
Ceu plantaria fertili
Pubescunt olea solo,
Iucundo tibi liberi
Cingent agmine mensam.
4 Quem timor Domini tenet,
Inter talia commoda
Vitę tempora transiget.
5 At te ex arce Sionis
Ditabit Domini manus
Largus & conspicies bonis
Florentem Solymam, tibi
Donec vita manebit.
6 Prolis adspicies tuę
Longa stirpe propaginem:
Festa semper & fausti
Lętos pace nepotes.

PSALMVS CXXIX.

Sæpe expugnarunt, &c.

1 IVre dicat grex bonorum, Mille me molestijs
2 Factio pressit malorum: prima ab usque
origine

Factio

Factio pressit malorum mille me molestiis:
Nec tamen subvertere unquam quivit ullis machinis.
3 Terga sævis exaravit verberum vibicibus,
Terga longis secta sulcis, hostis ad fastidium:
4 Sed parens rerum benignus vincla rupit impia,
Meque nervo liberavit servitutis asperæ.
5 Qui Sionis non amico spectat arces lumine,
Vota semper vana volvat, spes inanes nutriat.
6 Marceat, ceu sole marcet herba languens torrido,
Herba summis nata tectis, quę repente corruit
Ante falcis plagam acutę, sicca marcidis comis:
7 Vnde nec sinum replevit qui maniplos colligit
Nec manum messor perustus, prata tondens florea.
8 Nec viator ominatus prospera est metentibus
Sic precatus, Arva læta, & arva lauta, & roscida,
Hunc in annum, & usque in annos hunc sequentes, Numinis
Vos favor semper benigni servet, ornet, augeat.

PSALMVS CXXX.

De *profundis clamavi*, &c.

1 CVRARVM rapidis fluctibus obrutus,
Arcanis animi de penetralibus,
Audi verba precantis,
Clamavi, pater optime:
2 Audi verba pater, quæ tibi supplices
Multo cum gemitu fundimus: applica
Intentam bonus aurem
Tristes ad querimonias.
3 Si vindex tetricus facta nefariè
Pœnis cuncta velis plectere, quis sibi
Tam confidit, acerbum
Vt non horreat exitum?
4 At tu non furiis tristis es asperis,
Sed largus veniæ, & munificus parens:
Vt te jure colamus,
Legum & jussa salubria.
5 Nam spes polliciti me recreat tui:
Promissique fides fallere nescii,

Et si.

PSALMVS CXXXI.

Et fiducia certa
Mentem sustinet anxiam.
Non sic præcipiti nocte vigil diem
Observat roseum, non roseum vigil
Phœbi sic avet ortum,
Vt flagrat mea mens Deum.
Securi in Domino figite spem pii,
Non duro veniam supplicibus dare;
Et prompto dare pressis
Duro servitio manum.
Electi generis progeniem gravi
Pressam servitio ex hostibus asseret:
Et de morte redemptam,
Noxis eximet omnibus.

PSALMVS CXXXI.

Domine non est exaltatum, &c.

SI spiritu impotenti,
Si lumine insolenti
Elatus ambulavi,
Si virium mearum,
Fiducia superbus
Despexerim minores:
Si mentis arrogantis
Sublime vectus alis,
Majora, quam liceret
Spetare, cogitavi:
Ni vota temperavi
Modestia salubri:
Nil deprecor rogóve,
Nullam recuso pœnam.
Qualis puer tenellus
Vix lacte pulsus, unam
Suspirat in parentem,
Hanc spectat, hac ab una
Dependet, ambit unam:
Aeternæ rector erbis,
Te mens mea intuetur
Vnum, uni adhæret, unum
Te vindicem salutis
Agnoscit. O piorum
Propago sancta patrum,
Vnum Deum parentum

Spectate

Spectate, ſpes in uno
Locate, cunctis ab uno
Sperate: ſpem nec unquam
Fovebitis caducam.

PSALMVS CXXXII.

Memento Domine David, &c.

1 DAVIDIS eſto memor genitor, memor eſto laborum
Quos tulit, in rebus tua juſta ſequunus egenis.
2 Ille tibi, Hebræę gentis Deus unice, votis
Obſtrinxit caput, & promiſsis ora recluſit:
3 Non edes prius ingrediar, mollive reponam
4 Membra thoro, aut oculis dulcem indulgebo ſoporem,
5 Quã fanum inveniam, & ſacri fundamina templi
Deſignem, ſanctiſque locum dimenſar aris.
6 Fama licet patrię multum promitteret orę,
Inter ſaxa tamen ſilveſtribus obſita dumis
Monſtravit Deus ipſe locum. Deus ipſe perenne
Hîc templũ, templiq; ſacris ſedem innuit aris.
7 Ergo alacres gratam Domino properemus ad ędem:
8 Scamna pedum pronis veneremur vultibus. & tu
Sancte parens, bonus ac placidus cape vota, tuamq́ne
Lętus adi ſedem, neu dedignare penates
Qui memorem ęterni ſervabunt fœderis arcam.
9 Templa ſacerdotes caſti tuentur, & omnes
Qui tua rite piis veneramur numina ſacris,
10 Lętitia exultent. Si David pectore puro
Te coluit, ne Davidicę nunc reſpue prolis
Dona, tui populi cui frena tenenda dediſti,
11 Davidi enim quondam (neque jam ſententia vertet,
Vlla tuam mentem) juraſti. E ſtirpe propago
Nata tua ſolium & ſceptrum retinebit avitum.
12 Quod ſi poſteritas ſervet mea fœdera, pactis
Si ſteterit, leges ſi non temerârit avitas,
Nulla dies ſolio, vis nulla extrudet avito,
Et natos natorum, & qui naſcemur ab illis.
13 Ipſe mihi ſedem elegi ſine fine Sionem.

14 Quam

PSALMVS CXXXIII. CXXXIV.

Quam colerem; hîc mihi certa quies, hîc certa voluptas:
Hęc mihi grata domus. cœli indulgentia fruges
Faxo alat; & duros largè saturabo colonos.
Templa tuebuntur casti justique ministri,
Lætitiaque piis perfundam pectora certa.
Davidicoque novum producam è semine germen,
Quod latè in populos fundet sua brachia; stirpi
Prospiciam seræ solium qui illustret avitum,
Claraq; per cunctas diffundat lumina terras.
At pudor & turpes maculas infamia spargens,
Hostibus inficiet vultus. Iessæa propago
Florebit, cingetq; sacrum diademate crinem,
Transmittetq; suam longęva in sęcula famam.

PSALMVS CXXXIII.

Ecce quam bonum, & quam jucundum, &c.

NIL caritate mutuâ fratrum, nihil
Iucundius concordia,
Non aura suavis balsami, quum funditur
Aronis in sacrum caput,
Et imbre lætro proluens barbam & sinus,
Limbum pererrat aureum:
Non ros, tenella gemmulis argenteis
Pingens Sionis gramina,
Aut verna dulci inebrians uligine
Hermonis intonsi juga.
Fraterna quam pax incolit domum, juvat
Dominus benigna dextera:
Et opibus auget: filiorum & filios
Multis propagat sæculis.

PSALMVS CXXXIV.

Ecce nunc benedicite, &c.

DOMINI ministri, nocte qui custodiæ
Sancti excubatis atrii,
Laudate Dominum, laudibus donec sacro
Nox annuit silentio.
Interque laudes mentibus puris manus
Cœlo supinas tollite.
Et vos beabit Dominus invicem omnibus

Cœli

Cœli soliq́ue commodis:
Dominus Sionem qui tuetur, unicus
Cœli soliq́ue conditor.

PSALMVS CXXXV.

Laudate nomen Domini, &c.

1 VOS, quibus est sacri custodia credita templi,
2 Eia Deum laudate: Deum celebrate ministri,
Qui sacra assidua vigilatis ad atria cura.
3 Eia Deum laudate bonum, nomenq́ue beatum
Tollite perpetuò vestro super æthera cantu.
4 Quippe Iacobum ultrò legit, lectumq́; dicavit
Hunc sibi, ceu privam patrimonî in sæcula sortem.
5 Nota quidem Domini est immensa potentia, notum
Numen: quippe deos sub se premit altior omnes,
Quos alii stolida placant ceu numina cura.
6 Versat enim nutu cœlo, terraq́ue, mariq́ue,
Aut si quod cæcis clausum est penetrale tenebris
7 Naturæ, quodcunque libet, de viscere terræ
Evocat & liquido suspendit in aëre nubes:
Fulguribusq́ue vagis venientes prævenit imbres:
Deq́ue suis promit ventorum flamina gazis.
8 Ille hominum primos fœtus pecudumq́ue per arva
9 Divitis Aegypti stravit: regemq́ue superbum,
Et quicunque bibunt septemflua flumina Nili,
10 Terruit ostentis: validis ille oppida muris
Territa evertit: numeroso milite cinctos
Cum stirpe extinxit violento funere reges:
11 Stravit Amorrhæum valida virtute Seonem,
Quique Basan Ogus magna ditione tenebat,
Regnaq́ue non uni Cananeïa subdita sceptrot
12 Atusq́ue dejectis nuper viduata tyrannis,
Accepère novos Iacobi è stirpe colonos.
Sancte parens rerum, qui justo examine nosti
13 Parcere subjectis, & debellare superbos,

Poste-

Posteritas te sera canet: tua splendida facta
Nulla unquam ex animis tollent oblivia nostris.
At sibi quæ variis finxit simulacra figuris
15 Vana superstitio, calidis fornacibus aurum
Argentumve liquans, nil sunt nisi ludicra dextræ
16 Humanæ commenta: illis os vocis inane:
17 Lucis egent oculi: surdas sonus advolat aures:
Et patulas frustra nares jucundus odorum
Halitus incursat: calidus non pectora pulsat
18 Spiritus. O quisquis ludibria talia fingit,
Aut colit, ipse suis similis diis exigat ævum,
Mentis inops & lucis egens: non aure nec ore
Accipiat reddatve sonos: nec nare sagaci
Sentiat halantes per prata nitentia flores.
19 Tu verò genus à magno Israële profectum,
20 Et domus Aronis, genitique è sanguine Levi,
Et quicunque pio rerum venerare parentem
21 Obsequio, laudate Deum qui tecta Sionis
Ardua, qui sacram Solymę bonus incolit ędem.

PSALMVS CXXXVI.

Confitemini Domino, &c.

1 EIA Deum laudate, Deum facilémque bonúmque,
Larga benignum semper indulgentia.
2 Eia Deum laudate: Deus namque ille deorum est,
Larga benignus semper indulgentia.
3 Cui domini rerum submittunt sceptra tyranni,
Larga benigno semper indulgentia.
4 Qui facit attonito solus miracula mundo,
Larga benignus semper indulgentia.
5 Qui nitidos mira arte polum convolvit in orbes,
Larga benignus semper indulgentia.
6 Qui liquidis terras emergere jussit ab undis,
Larga benignus semper indulgentia.
7 Qui vitreo accendit flammantia lumina cælo,
Larga benignus semper indulgentia.
8 Qui solem auricomum jussit dare jura diei,

Larga

Larga benignus semper indulgentia.
9 Qui lunâ & stellas tenebras distinguere noctis
Iussit benigna semper indulgentia.
10 Pignora prima Phari qui fato extinxit acerbo,
Larga benignus semper indulgentia.
11 Isacidas medio incolumes ex hoste recepit,
12 Larga benignus semper indulgentia.
13 Qui rubri Oceani torpentes dissidit undas,
Larga benignus semper indulgentia.
14 Perque undas fissas sobolem traduxit Abrani,
Larga benignus semper indulgentia.
15 Pharonem & Pharios submersit gurgite cursus,
Larga benignus semper indulgentia.
16 Deduxitque suos deserta per avia tutos,
Larga benignus semper indulgentia.
17 Et validos merita prostravit clade tyrannos,
18 Larga benignus semper indulgentia.
19 Stravit Amorrhæum valida virtute Sionem,
Larga benignus semper indulgentia
20 Stravit & incassum confisum viribus Ogum,
Larga benignus semper indulgentia.
21 Metatusque novis agrum est utriusq; colonis,
Larga benignus semper indulgentia.
22 Isacidis habitare suis dedit hostica rura,
Larga benignus semper indulgentia.
23 Qui nos in rebus miseros respexit egenis,
Larga benignus semper indulgentia.
24 Avertitque ferum nostris cervicibus hostem,
Larga benignus semper indulgentia.
25 Qui genti vitam humanę victumque ministrat,
Larga benignus semper indulgentia.
26 Astrigeros laudare Deum qui temperat orbes,
Larga benignus semper indulgentia.

PSALMVS CXXXVII.

Super flumina Babyl. &c.

1 DVM procul à patria mœsti Babylonis in oris,
Fluminis ad liquidas fortè sedemus aquas,
Illa animum subiit species miseranda Sionis,
Et nunquam patrii tecta videnda soli.
Flevimus, & gemitus luctantia verba repressit:
Inque

Inque sinus liquidæ decidit imber aquæ.
2 Muta super virides pendebant nablia ramos,
Et salices tacitas sustinuere lyras.
3 Ecce ferox dominus Solymæ populator opimæ
Exigit in mediis carmina læta malis:
Qui patriam exilio nobis mutavit acerbo,
Nos jubet ad patrios verba referre modos:
Quoie canebamus, steterat dum celsa Sionis
Regia, finitimis invidiosa locis.
4 Siccine divinos Babylon irrideat hymnos?
Audiat & sanctos terra profana modos?
5 O Solymæ, ô adyta, & sacri penetralia templi,
Vllane vos animo deleat ilora meo?
Comprecor, ante meæ rapiant me oblivia dextræ,
Nec memor arguta sis mea dextra lyræ:
6 Os mihi destituat vox, arrideat palato,
Hæreat ad fauces aspera lingua meas:
Prima mihi vestræ nisi sint præconia laudis,
Hinc nisi lætitiæ surgat origo meæ.
7 At tu (quæ nostræ insultavit læta rapinæ)
Gentis Idumeæ tu memor esto Pater.
Diripite, ex imis evertite fundamentis,
Aequaque (clamabant) reddite tecta solo.
8 Tu quoque crudeles Babylon dabis impia pœnas:
Et rerum instabiles experiêre vices.
Felix qui nostris accedet cladibus ultor,
Reddet ad exemplum qui tibi damna tuum.
9 Felix qui tenero consperget saxa cerebro,
Eripiens gremio pignora chara tuo.

PSALMVS CXXXVIII.

Confitebor tibi Domine in toto corde meo, &c.

1 PECTORE te grato Dominumque Deumque fatebor
Coram superbis regibus,
Et tua facta canam.
2 Ad tua templa oculis, animo ad tua numina spectans,
Nomen celebrabo tuum,

Perpe-

PSALMVS CXXXIX.

Perpétuamque fidem :
3 Qui donis promissa novis cumulata rependit
Audis vocantem, robora
Das animo trepido.
4 Te, quacunque patet tellus circumstua pontus
Reges fatebuntur Deum,
Quum sine labe fidem
5 Audierint ; ritusque tuos super æthera cantu
Ferent, tuæque gloriæ
Ad jubar attoniti.
6 Nam liquidi quanquam trans igneu mœnia mundi
Beatus in te permanes :
Attamen haud humiles
7 Despicis, elatosque premis. discrimina mille
Passim mihi circumstrepant,
Te duce tutus ero.
Tu valida obsistes dextra furialibus ausis
Qui me lacessunt, hostium :
8 Incolumique dabis
Quod superest, si quid superest, bonitate perenni
Quo cœperas gradu, tuæ
Facta tuere manus.

PSALMVS CXXXIX.

Domine probasti me, & cognovisti me, &c.

1 MOMENTA vitæ nulla te latent meæ
Rector benigne cœlitum.
2 Seu sedeo, sive surgo, seu quid cogito,
Tu cuncta præsens adspicis.
3 Lux sive curam, seu quietem nox tulit,
Curam & quietem temperas.
4 Nec te minutæ voculæ fugit sonus,
Quam lingua temerè fuderit.
5 Et os & humeros totiusque corporis
Sic arte mira fabricam
6 Finxisti, acumen nullum ut humani ingenii
Ratióve possit assequi.
7 Quónam ergo vultum fugero tuum ? quibus
Clausus latebris occular ?
8 Petámne cœlum ? præsto es hic, ad inferos
Demergar ? illinc non abes,

Aurora

9 Aurora curtu me velucri ut deferat
Ad occidentis limitem,
10 Hic deprehendes me: nec hic tutus tum
Vitabo fulmen dexteræ.
11 Incauta mens si forte secum cogiter,
Nox me tenebris occuler,
Obscura tenebris nostra nox lucę est tibi
Meridiana clariot:
12 Tibi nec tenebræ sunt tenebræ, nec tuæ
Nox ulla prouidentiæ est.
13 Arcana mentis tu tenes, qui pectoris
Arcana fabricatus es:
Qui me pareptis ventre conditum, cutis
Tenello amictu involveras.
14 Compago mira corporis nostri, tuæ
Miraculum est solertiæ:
Stupenda cujus opera nec nostra assequi
Sed nec negare mens potest.
15 Nam nulla nostri tam minuta est corporis
Pars, ut tuam scientiam
Fugiat: nec ulla claustra pectoris latent
Te conditorem pectoris.
16 Massæ recentis rudia adhuc primordia,
Rudisque massæ semina,
Cen scripta haberes, corporisque lineas,
Motum figurasque noveras.
Et membra nondum quum forent, quid ad-
derent
Dies sciebas singuli.
17 Hæc mente tacita cogitanti mihi, stupor
Torporque sensus alligat.
Animus labascit, quum tuæ miracula
Perpendo mecum dexteræ.
18 Citius inibo numerum arenæ in litore
Quot volvat æstus corpora:
Quamvis ocellis pervigil nunquam meis
Dulcem soporem indulsero.
19 O quando perdes impios rerum parens?
O quando sanguinarios
20 A me repelles, qui scelesti nomini
Et numini illudunt tuo?
21 Te quisquis odit, non ego odi? non tuos
Hostes habebam pro hostibus?
22 Odi profectò nec tuis ex hostibus

Amicus eſt quiſquam mihi.
23 Revolve mentis intimos ſinus Deus,
Lerebraſque noſtri pectoris,
Niſi hîc amorem videris tui, niſi
Animum obſequi nunquam pigrum,
24 Si par ſceleſtis ſcelere ſum, vitæ parem
Da cum ſceleſtis exitum.

PSALMVS CXL.

Eripe me Domine ab homine malo &c.

1 AEterne rerum conditor, à malæ
Linguæ veneno me bonus aſſere,
Meamque periuri tuere
Hoſtis ab inſidiis ſalutem,
3 Qui fraude tecta bella nefaria
4 Ciet: nec atris mitior anguibus
Vibratque linguam virulentam, &
Ore vomit rabido venenum.
5 Averte fraudem, & me violentiæ
6 Hoſtis ſceleſti ſubtrahe, qui mea
Veſtigia obſervat, ſcrobeſque
Obiiciens, laqueoſque tendens.
7 At tu, ſalutis præſidium meæ,
8 Audi precantem: Tu Dominus mihi
Deuſque, tu me liberaſti
Incolumem crepero è duello.
9 Idem impiorum nunc bonus irrita
Fac vota: ſævam frange ſuperbiam:
10 Viruſque linguæ peſtilentis
In Domini exitium refunde.
11 Dejecta cœlo flammea perfidos
procella fundat præcipiti fuga,
Cæcoſque propellat profundæ,
Perpetui in barathri tenebras.
12 Linguæ loquacis perfida vanitas
Nunquam quieto degat in otio:
Sed impiè dignum patratis
Exitium Domino parabit.
13 At impiorum à vi Dominus ſuos
14 Et fraude vindex aſſeret: vi pii
Numen Dei præſens potenſque
Perpetuo celebrent honore.

PSA

PSALMVS CXLII.

Domine clamaui ad te, exaudi me, intende voci meæ, &c.

1 AVrem vocanti da parens properè, meæ
Audi preces salutifer.
2 Quum verba fundo tristis, & puras manus
Attollo, sic preces meas
Manusque puras respice, ac si thureo
Odore manè te colam:
Ac si colam te victima & libamine,
Sero rubente vespere.
3 Frœno coërce linguam: ad oris januam
Fac excubes custodia.
4 Fac meas sequatur recta, fac in lubricam
Nec flectat erroris viam.
Fac ne scelesto gaudeat cœtu, neque
Mensa fruatur impia.
5 Me malo justus increpet, me verberet,
Quàm palpet impius, comam
6 Quàm rore nardi spargat, impii, precor
Et impiorum præsides,
De rupis altæ quum ruent specula, sui
Supplicis sceleris ut luant.
Tum subeat animum conscium, salubriter
Quòd me monentem spreverint.
7 Sic mortis horror ossium compagines
Mihi laxat, ut cæsæ jacent
Fagi per arva fissa cuneis fragmina,
8 Tu sancte rector cœlitum,
Spes una nobis es salutis, unicum
Agnoscimus te vindicem.
9 Vitam tuere ab impiorum cassibus,
A fraude quam struunt mihi:
10 Compos salutis impios fac in sua
Cernam rugatos retia.

PSALMVS CXLIII.

Voce mea ad Dominum clamaui, &c.

1 INvoco supplex Dominum, manusque
Tendo ad sidera supplices.
2 Mentis huic pando lacrymas: querelis
Imploro miseris opem.

4 Pectus afflictum dolor obruebat:
Quamvis rex bone cœlitum
Puriter vitæ mihi tu perfectæ
Esses arbiter optimus.
Quum domo gressum tamen efferebam,
Tendebant mihi retia.
5 Nec mihi notus, nec amicus vsquam,
Quoquo lumina verteram.
Exitus nusquam, fuga nulla, nemo
Qui me sospite plauderet.
6 Ergo te rerum pater invocavi,
Vnum præsidium in malis:
Tu meæ vires, mea spes, opesque,
Dum sedes hominum colo.
7 Da meis autem facilem querelis
Fracti cladibus vltimis.
Affere à sævi manibus tyranni,
Qui me fortior opprimit.
8 Carceris vitam rape de tenebris,
Vt te laudibus efferam:
Teque conuentus celebret piorum,
Promptum ferre piis opem.

PSALMVS CXLIIII.

Domine exaudi orationem meam, &c.

1 AVdi vocantem rebus in asperis,
Et lenis aurem da precibus meis,
Rerum creator: quæque soles fide
Et æquitate ex hostibus eripe.
2 Ivus severi ne trutina meam
Expende vitam: nemo hominum innocens
Sic est, tribunal possiet vt ad tuum
Se profiteri crimine liberum.
3 En hostis atrox imminet, & premit
Stratum: tenebris tristibus abditus,
Et lucis exors dego, velut specu
Quos in sepulchri mors fera condidit.
4 Mens pene curis obruta volvere
5 Priora cœpit tempora, quum patres,
Spes quos fovebat præsidii tui,
Dulce lethi sæpe revelleres.
6 Hæc recreatus rursus imagine,
Implora suppleX auxilium tuum,

Intenta

Intenta mens te respicit, arida
Tellus ut imbres sub cane torrido.
Non lentus audi: nam mihi spiritus
Vix fessa pulsat pectora: si tui
Avertis oris lumen amabile,
Mors ægra siccis faucibus imminet.
Spe mens laboris auxilii tui
Fert: spectat vnum te, pater optime.
Audi precantem lenis, & exitum
Iam tam obruturis pande periculis.
Ab hoste sæuo protege me, mea
Custos salutis, prava repellere
Mentem manumque, & recta capessere
Duce, vnicum te qui veneror Deum.
Arcana fac vis numinis ut tui
Per plana gressum dirigat, vt tua
Mandata secter: neu male credulum
Error malorum veriat in orbitam.
Vt nulla numen non celebret tuum
Et æquitatem natio, recrea
Me destitutum præsidio: & malis
Hostis sceleſti libera ab artibus.
Favoris vmbra me solita tege,
Et qui acerbis vsque doloribus
Affligit, hostem perde nefarium,
Seruumque serva perpetuò tuum.

PSALMVS CXLIIII.

Benedictus Dominus Deus meus, qui docet, &c.

QVo te rex hominum carmine prosequar?
Qui firmas animum robore, qui manum
Et bellare doces, & dubii regis
Per discrimina prœlii.
Quòd vivo & valeo, tuus & hostium
A fraude, eximia fulgeo gloria:
Quod latè validis impero gentibus,
Totum muneris id tui est.
O rerum genitor, quantulus est homo
Hac quem prosequeris munificentia,
Et curas patria sollicitudine!
Figmentum fragilis luti,
Quo nec bulla levis vanior est, neque

Quæ mentes agitant somnia turbidas,
Nec ferum fugiens umbra crepusculum,
Nec fumi volucris vapor.
5 Cæli pande fores rex bone cælitum,
Ac de sidereis labere sedibus:
6 Montes nube operi: per liquidi aeris
Campos fulgura tralice.
Turbatos trepida sparge fuga impios
Et sparsos jaculis perde sequacibus;
7 Porrectáque manu me, pater optime,
Sævis eripe fluctibus.
Hostis pelle malam vim bonus impii:
8 Linguæ vaniloquæ reprime toxica:
Assuetæque dolis pestiferis manus
Vires contere viribus.
9 Vt te nostra novo carmine barbito
10 Dicat, subsidio qui recreas tuo
Reges? qui gravibus sæpe periculis
Vitam Davidis eripis.
11 Hostis pelle malam vim procul impii,
Linguæ vaniloquæ reprime toxica:
Assuetæque dolis pestiferis manus
Vires contere viribus.
12 Natorum soboles crescat, ut ubere
Surgit silva solo laurea: virgines
Cultu sic niteant ut laquearibus
Templorum tholus aureis.
13 Stipentur gravidis horrea frugibus:
Pleno cuncta penu copia suggerat:
Fœcundi pecoris non capiant greges
Lætis pascua salibus.
14 Pingues plaustra boves & nitidi trahant:
Nec tristi resonent compita clasico,
Nec flens plateæ nec furor hosticus
Clausis affremat oppidis.
15 Felicem populum, inter bona talia
Qui vitam in tacito transigit otio.
Felicem populum ter quater, omnium
Cui rerum pater est Deus

PSAL.

PSALMVS CXLV.

Exaltabo te Deus meus rex: & benedicam, &c.

TE regem Dominumque canam dum lucida voluet
Lucidus astra polus,
Et unicum colam Deum.
Luce canam te, nocte canam te: nulla carebit
Laudibus hora tuis,
Rerum creator & salus.
Magne parens, nullo cui clausa potestia hæc est,
Sæcula cuncta tuas
Laudes sonabunt: & patres
Longævi tua facta canent, seraque nepotum
Per seriem soboli
Prodent: nec ætas gloriam
Nesciet ulla tuam: mirandaque facta decusque:
Ille memor referet:
Hic magnitudinem canet:
Ille bonum feret & justum, & placabilis iræ,
Et veniæ facilem, &
Larga benignum dextera:
Totique inter decora & laudum præconia nullo
Emoritura die,
Nil clarius clementia.
Ergo parens rerum, stellantis machina cœli
Cuncta sub gremio
Complexa prædicet tuum
Robur: & intacti scelerum contage nefanda,
Te celebrent alacres,
Tuique vires imperi
Per populos late vulgant: nec nescia septri
Terra sit ulla tui,
Et gloriæ & potentiæ.
Imperium sine fine tibi: nec legibus ævi
Subdita sceptra tenes,
Aut clausa metis temporum,
Tu lapsos rursum attollis firmasque labantes:
Incolumne sque foves
Vitæ beatæ commodis.
Te volucrum pecudumque genus, te sæva ferarum
Sæcula respiciunt

Vnum, suoque tempore
18 Accipiunt victū: tu dextram pandis, & omn
De lacuplete penu
Animal benignè recreas.
19 Quicquid agis, justeque & sanctè agis: im-
piger aurem
20 Supplicibus facilem
21 Præbes: opisque compotes
Dimittis puro qui pectore cunque precantur
Auxilioque pijs
22 Præsens es, & periculis
Eruis è cunctis qui te venerantur amantque
Cumque suo scelere
A stirpe vellis impios.
23 Ergo omnes te jure canent, nomenq; tacebi
Natio nulla tuum
In sæculorum sæcula.

PSALMVS CXLVI.

Laudā anima mea Dominum &c.

1 TE magne rerum conditor & tuas
2 Sonabo laudes, facti que posteris
Miranda prodam, dum recurset
Per calidos mihi sanguis artus.
3 Securitatem ne flabilem tibi
Promitte regum præsidio: neque
De stirpe mortali & caduca
Pone tibi columen salutis.
4 Ve membra liquit spiritus in suam
Terrena moles terram abit, & dies
Consulta vanescunt, & auras
Irrita per vacuas ferunt ur.
5 O ter beatum quem Deus æthereis
Fido tuetur præsidio, suas
Qui spes opesque omnes in uno
Constituit Domino Deoque.
6 Qui terram & æquor condidit & polum,
Et quicquid æquor terraque continet
Polusque: qui promissa præstat
Perpetuo stabilis tenore.
7 Qui nec tyranni vi sinit opprimi
Inermiorem, aut esurie premi
Qui carcerum exemptos tenebris

Com-

Compedibus leuat innocentes.
8 Qui nocte pulsa luminis aurei
Cæcis refundit luminibus iubar:
Gressusque firmat claudicantes,
Iustitiamque amat æquus æquam.
9 Cura fideli qui fovet advenam,
Orbæ marito qui viduæ favet,
Orbos puellos qui tuetur,
Et scelerum labefactat artes.
10 Rex ergo habenas imperii tuus
Sion tenebit, sidera dum polum
Pingent, & obliquum per orbem
Sol rutilos agitabit axes.

PSALMVS. CXLVII.

Laudate Dominum, quoniam bonus est &c.

1 EIA Deum laudate: Deo date carmina digna:
Certè erudito dignus ille est carmine:
2 Qui Solymam instaurat rursus, passimque per orbem
Sparsos reducit exules Abramidas:
3 Qui fractos animi leuat, & corda anxia lenit:
Mulcet dolores, mitigatque vulnera:
4 Qui numerat tacito labentia sidera mundo
Suisque quæque nuncupat vocabulis.
5 Magna Dei virtus, immensa potentia, nulla
Quam lingua fari possit, aut meus cogitet.
6 Qui mite ingenium fovet, allevat, auget honore:
Humiquè sternit impiam superbiam.
7 Eia Deum cantate, Deo Persolvite grates,
Grato benignum canite patrem barbito:
8 Qui cœlum obnubit tenebris, terram rigat imbre:
Montesquè læto vestit altos gramine:
9 Qui pecudum genti largâ dat pabula dextra,
Corvóque victum se roganti sufficit.
10 Quem neque magnanimiûm delectat robur equorum,
Nec vis ferocis aut lacertus militis:
11 Sed pietas animi simplex, & in illius una
Quæ spem salutis collocet clementia.

12 Eia, Dei laudes Solymææ pangite turres:
Benignitatem mons Sionis prædica.
13 Qui portarũ aditus claustris firmavit ahenis,
Ciuesque cunctis commodis auxit tuos:
14 Qui te pace beat læta, & defendit ab hoste:
Et messe flava tritici campos tegit.
15 Cujus ad imperium fundit sua munera tellus
Natura cujus prompta paret jussibus:
16 Qui nivibus celsos operit, ceu vellere, montes,
Densas pruinas cineris instar deiicit.
17 Et glacie lapsus solidarum frænat aquarum:
Cujus rigorem quis feret mortalium?
18 Quũ libuit, molles glacies tabescit in undas:
Adspirat aura mitior, rivi fluunt.
19 Ostenditq; suam per signa illustria mentem,
Legesque Abrami tradidit nepotibus.
20 Non ita se populis aliis monstravit amicum,
Qui scita legum nesciunt cœlestium.

PSALMVS CXLVIII.

Laudate Dominum de cœlis, &c.

1 LAudate Dominum cœlitum
Chori beati, qui procul
Contagio mortalium
Templa ætheris tuemini.
2 Laudate Dominum, quos sibi
Adesse jussit angelos:
Laudate Dominum exercitus
Parere prompti jussibus.
3 Laudate Dominum, qui diem
Sol, luna noctem illuminas.
Laudate Dominum lucidis
Stellæ decoræ flammulis.
4 Laudate eum rotatiles
Tot orbium compagines,
Et unda longè celsior
Campis nitentis aëris.
5 Huic cuncta laudes dicite,
Numenque cuncta pangite
Quod cuncta nutu condidit,
Et cuncta nutu sustinet:
6 Fixitque firmo cardine,
Ne vi senectæ corruant,

Cer-

Certisque vinxit legibus,
Quas transgredi non audeant.
7 Laudate Dominum sub specus
Terræ dracones abditi
Et vasta cete, quæ sinus
Ponti repostos findite.
8 Ignes, nives, & grandines,
Vaporque & auræ spiritus,
Ad jussa Domini nobiles
Circumrotantes turbines.
9 Colles feraces, & feri
Montes, & omnes arbores,
Seu montibus rigescitis,
Seu cultibus mansuescitis,
10 Mites feræque bestiæ,
Humique lente repiles,
Et quæ liquentes aëris
Compos volando carpitis.
11 Reges & orbis præsides,
Et nationes liberæ,
Et pauperi plebeculæ
Qui jus ab alto dicitis:
12 Et vos juventa flores,
Læti puelli & virgines,
Senesque vitæ in ultimo
Iamiam exituri limine.
13 Laudate Dominum, omnigi
Sit ejus uni gloria,
Vnumque noscat omnium
Cœlum solumque principem.
14 Hunc omne in ævum laudibus
Propago tollat Isaci
Sibi dicatam qui bonis
Gentem beavit omnibus.

PSALMVS CXLIX.

Cantate Domino canticum novum, &c.

1 CAntate Domino canticum
Novum: sonet laus illius
Cœtus per omnes qui sacris
Non se profanis polluunt.
2 Oblectet Isaci genus

Auctore

Auctore se suo: suo
Regi Sionis arduæ
Congratulentur filiæ!
3 Nomen celebrent illius
Lætis choris & tympanis,
Ejusque laudes accinant
Blandè canoro pectine.
4 Gentem bonus parens suam
Amore sancto amplectitur,
Mitemque mansuetudinem
Firmat salute immobili.
5 Cœtus piorum vi gestiant
Foris paratu splendido,
Domique secum clanculum
Lætentur in cubilibus
6 In ore, rerum præsidis
Laus continenter personet;
Utrinque acuti in dextera
Vibrentur enses vindices
7 In se ferarum vi gentium
Crudelitatem vindicent:
Et in futurum iras, minas,
Superbiamque comprimant.
8 Reges eorum vt hostium
Arctis catenis alligent,
Et ferreis coerceant
Vinclis feroces principes.
9 Pœnas secundum cœlitus
Præscripta ab iis vt exigant,
Et laus piorum pervolet
Omnes per orbis cardines.

PSALMVS CL.

Laudate Dominum in sanctis eius laudate, &c,

1 LAudate Dominum, lucidum
Templum colentem siderum
Qui vi suæ potentiæ
Firmavit orbis cardines.
2 Laudate Dominum fortiter,
Vbique gestis inclytum:
Laudate magnitudinem
Coetum supra mortalium.

3 Laud

3 Laudate Dominum bellicæ
Claris tubæ clangoribus:
Laudate Dominum nablijs,
Lyrisque blandè garrulis.
4 Laudate Dominum tympanis,
Chorisque festi cantibus:
Laudate Dominum fidibus, &
Sonore dulci tibijs.
5 Laudate eum tinnitibus
Lætis canori cymbali
6 Hunc cuncta laudent quæ trahunt
Vitalis auræ spiritus.

EIVS.

EIVSDEM GEORGII BVCHANANI HYMNVS MATVTINVS AD CHRISTVM.

PRoles parentis optimi
Et par parenti maximo
De luce vera vera lux,
Veruſque de Deo Deus
En nox receſsit, jam nitet
Aurora luce prævia,
Cœlum, ſolumque purpurans
Et clauſa tenebris detegens.
Sed ſuſcat ignorantiæ
Caligo noſtra pectora:
Et nubilis erroribus
Mens pæne cedit obruta.
Exurge ſol puriſsime,
Diemque da mundo ſuum:
Noſtramque noctem illuminans
Erroris umbram diſcute.
Diſſolve frigus horridum,
Aruumque noſtri pectoris,
Calore lampadis tuæ
Humore purga noxio:
Vt irrigetur cœlitus
Roris beati nectare,
Et centuplo cum fœnore
Cœleſte ſemen proferat.

CAN-

CANTICVM SIMEONIS,

AB ADOLPHO MEKERCO

παραφρασθεν. Luc. 2.

Nunc dimittis servum tuum
Domine.

EIA nunc patribus, Deus,
Adjungis placidè me famulum tuum,
Vt vox pollicita est tua.
His namque, his oculis ille Salutifer
Humani generis tuus
Est visus mihi: quem tu pater omnibus
Erexisti populis, velut
Signum propositum ante ora hominum omnium:
In quod lumina dirigant
Quos sol cunque suo lumine viderit.
Hæc lux flammifera face
Dispellet tenebras gentibus exteris:
Hæc lux semper erit tuis
Lectis Isacidis gloria postuma.

FINIS.

IEPHTHES,
SIVE VOTVM,
TRAGOEDIA:

AVCTORE

GEORGIO BVCHANANO.

AD ILLVSTRISSIMVM VIRVM

CAROLVM COSSÆVM Franciæ Mareſcallum, ac apud *Taurinos Regis Francorum, præfectum.*

IN IEPHTHEN TRAGOEDIAM PRAEFATIO.

ABſurdam fortaſſe rem facere quibuſdam videbor, qui ad te, hominem ab incunte ætate, militaribus imbutum ſtudiis, & inter arma tubaſque ſemper verſatum, munuſculum hoc litterarium mittam: ſed ij fere hoc abſurdum exiſtimaturi ſunt, qui aut harum rerum inter ſe conſenſionem non ſatis animaduertunt, aut tuum ingenium parum habent perſpectum. Neque enim inter rei militaris & literarum ſtudium ea eſt, quam plerique falſò putant, diſcordia; ſed ſumma potius concordia, & occulta quædam naturæ conſpiratio. Quanquam enim ſuperioribus aliquot ſæculis, ſiue hominum inertia, ſiue falſa quadam perſuaſione, diuiſæ fuerunt hæ profeſſiones; nunquã tamen peruerſa imperitorum opinio tantum potuit, vt ipſæ inter ſe veterem illam, & naturalem (vt ita loquar) cognationem obliuiſcerentur. Omnes enim omnium ætatum imperatores, qui res præclaras geſſerunt, aut ipſi doctiſſimi fuerunt, aut viros doctrina illuſtres ſummo amore proſequuti ſunt. Neque profectò fieri poteſt vt magnus & excelſus animus, qui neglectis rebus caducis, æternitatis memoriam ante oculos habet propoſitam, non etiam memoriæ & antiquitatis cuſtodes literas amet. Neque alii fere ſunt, qui literas oderunt & contemnunt, quam

quam qui vita per ignaviam & flagitia turpiter acta conscientiam posteritatis reformidant: vt non minus vere quam eleganter mihi cecinisse videatur Claudianus:

Gaudet enim Virtus testes sibi iungere Musas.
Carmen amat quisquis carmine digna gerit.

Contrà verò qui omne suum studium in eo posuerunt, vt perfectæ virtutis imaginem sibi ad imitationem proponerent,

——— *& quæ natura negauit*
Visibus humanis oculis ea pectoris haurirent.

quanta eos lætitia affectum iri putemus, si ejus quam tantopere animo persequuntur, vivum & spirans simulacrum (ut ita dicam) nacti fuerint? Sed & præter hanc mutuã virtutis admirationẽ, & naturæ quam dixi consensionem, accedit vtilitatis etiam mutuæ quædam species. Nam vt illustrium facinorum auctor non immeritò eum suspicit, quem virtutis tradendæ magistrum & illustrandæ artificem esse videt, & velut parentem colit, non cum à quo hujus, qua fruimur lucis brevem vsuram acceperit, sed alteram illam longe diuturniorem vitam in posteritatis memoria collocatam speret: ita ille alter libenter amplectitur segetem & materiam suæ gloriæ sibi oblatam:

——— *qua se quoque possit*
Tolle e humo victorque virum volitare per ora.

Vterque enim etsi opinione hominum imparem, pari tamen studio ex eodem fundo gloriæ fructum petit. Sed hæc ad omnes communiter pertinent, qui (ut ait Salustius) præclari facinoris aut artis bonę famam quærunt. Illa verò sua [illegible] propria, quòd à primis usque adolescentiæ [illegible]iis eâ fuisti in patriã caritate, in bello fortitu[illegible], in pace temperantia & æquitate, ut omni[illegible] qui literas colunt, tuarum virtutum exem[illegible] edideris, quod posteritati ad imitationem [illegible]onere & possint & debeãt: quòd literas, Phi[illegible] Cossæi fratris tui Episcopi Constantiensis [illegible]inio orbatas, in diverso vitæ instituto ta-

men

men fovendas ac tuendas susceperis: quòd doctissimos homines semper tecum habeas, quibuscum etiam in medio sævissimi belli ardore, Musisque Minervam temperes, & Geticum modereris Apolline Martem: quod filium ita literis instituendum in pueritia cures, vt hanc tam amplam laudis & gloriæ hæreditatem à parente acceptam non solum tueri, sed etiam augere postet. Me autem absentem, nec ulla alia re quàm litterarum commendatione tibi cognitum, ita complexus es omnibus humanitatis & liberalitatis officiis, ut si quis ingenii mei sit fructus, si qua vigiliarum velut fœtura, ea meritò ad te redire debeat. Quod quidem adeò avidè facit meus hic Iephthes, vt qui anteà publicam lucem, & cœtus hominum reformidabat, te patrono fretus prodeat, & in spem nonnullam etiam publici favoris sese erigat. Quid enim non illis sibi speret auspiciis, quibus disciplinam militarem ad antiquæ severitatis exemplum videt emendatam, & vetustam belli gloriam Galliæ restitutam? cum bellica fortitudine, legum & iustitiæ cultum: cum summa omnium rerum licentia summam omnium rerum non modo tuam, sed etiam tuorum omnium continentiam videt cojunctam? His ego causis impulsus, hanc meam lucubratiunculam sub tuo potissimùm nomine in manus hominum exire volui. Tu verò (vt spero) hoc meum sive tuorum in me officiorum testimonium, sive meæ erga te benevolentiæ significationem (quæ tua est humanitas & in litteras amor) boni consules. Vale. Lutetiæ Parisiorum, quinto Kal. Aug. M. D. L I I I I.

ARGV.

ARGVMENTVM EX LIB. IVDICVM SVMPTVM.

IEphthes Galaddi filius, patre defuncto, a fratribus domo pulsus est, quod negarent aequum esse vt nothus cum legitimis filiis in hereditate paterna dividendo aequaretur. Is quum ob inopiam collecto manu latrocinio viueret, ac fortitudinis magnum specimen dedisset, primum a cognatis, deinde a reliquis Hebraeis dux factus est aduersus Ammonitas, qui viginti prope annorum grauissima seruitute eos premebant. Profecturus igitur in expeditionem, vouit, se, si victor reuerteretur, qui primus domo sua egrederetur, eum Deo sacrificaturum: prima reuertenti occurrit vnica filia; eam Deo immolat.

IEPH.

IEPHTHES, SIVE VOTVM.

TRAGOEDIA.

PERSONAE.

ANGELVS *prologus.*
STORGE *mater.*
IPHIS *filia*
CHORVS *indigenarum puellarum.*
IEPHTHES *imperator.*
SYMMACHVS *amicus*
SACERDOS.
NVNCIVS.

ANGELVS. *Prologus.*

Magni tonantis huc minister aliger,
Cœlo relicto, mittor Isaci ad lares,
Solumque promissum Isaci nepotibus,
Solum regendis distinatum gentibus,
Si pacta sacri intaminata fœderis
Servasset: arma sed modo quod Ammonia
Expavit arcto servitutis sub jugo,
Tulitque quicquid triste, crudele, asperum
Iratus audet victor, aut victus timet.
Hac clade fracta gens rebellis vix Deum
Agnoscere patrum cœpit, & nefarios
Mentita cultus numinis ludibria
Inspectata nosse, nota floccipendere.
Et sero quamvis, ad patrem redtit suum.
Humana sed mens nescia modum ponere
Rebus, secundis intumet successibus.
Quo plura hominibus contulit bonitas Dei,
Occæcat animos altior securitas,
Vanoque fastu turgidos superbia
Stimulat insanis. Qualis in Dominum furit
Equi ferocis contumax protervitas.
Imperia paulum si remissa sentiat,
Ac vix lupatis domitus, & calcaribus
Duris cruentus, redit ad officium, & suo
Obtemperat hero: sic populus hic pervicax,

Cervice

Cervice dura, pronus in pejus, flagrum
Si conquievit paululum, novos deos
Asciscit, & se dedit aliis ritibus,
Ignota sacra sequitur. Atque adeo parcus
Benignus animos turgidos licentia,
Bello, fameve pestilentive aëre
Frangit, rebellem comprimens ferociam.
At rursus, animi ne cadat hûducia,
Serie malorum continenter obruta,
Mittit propheras, bellicos mittit duces,
Qui servitutis liberatos asperæ
Vinclis reducant, prisinisque ritibus
Servire cogant: arma nunc Ammonia
Vt excitavit in rebelles, ac Dei
Iussis relictis impiis erroribus
Se mancipantes. Sed modum statuens suæ
Iræ propitius liberatorem dedit:
Non è potentum quempiam numero, gravem
Turba clientum, liberisve turgidum:
Sed è paternis exulantem sedibus
Iephthen, fusisque fratribus spretum, fatum
Genetrice vili: ne superba gens suis
Asseguet armis quod manu gestum est Dei;
Vt sciat & Ammon hactenus se viribus
Non floruisse propriis, sed vindicem
Cœlestis iræ. Porro ne Iephthes quoque
Se metiatur exitu hujus prælii,
Et intumescat insolens rebus bonis,
Damno obruetur protinus domestico,
Cedentque fracti contumaces spiritus.
Etenim arma in hostes perfidos quum sumeret
Belli secundus si daretur exitus,
Quodcunque primum se obviam ferret sibi,
Promisit aris se daturum victimam.
Heu quanta moles imminet tibi mali
Miserande! quantis obruêre luctibus?
Vt te propinqui credulum spes gaudii
Fallit! Propago sola quæ patriam domum
Tibi nata servat, prima patri se offeret,
Vt gratuletur prosperum armorem exitum:
Magnoque solvet fœnore, ac jugulo luet
Felicitatis misera præcox gaudium.
Atque ecce, mater tristis egreditur domo,

Quam

Quam somniorum nocte tota terruit
Tremendus horror: nataque parenti comes,
Præ se ferentes mentis ægrimoniam
Mœrore vultus, gestibus, silentio.

STORGE, *mater.* IPHIS, *filia.*

E Heu recenti corda palpitant metu,
Mens horret, hæret vox in ipsis faucibus,
Nec ora verbis pervium præbent iter:
Nocturna sic me visa miseram territant,
Et dira turbant inquietam insomnia,
Gravibusque curis pectus urunt anxium.
At tu nitentis summe dominator poli,
Averte in hostes luctuosum & funebre
Omen, mihique placidus & gnatæ meæ,
Quæ sola spes & familiæ solatium
Superest, senectæ columen unicum meæ.
I P H. Quin ominare chara mater lætius,
Vanaque causas abjice ægritudinis:
Et ista mentis turbidæ ludibria
Secura sperne, spretaque obliviscere.
S T. Vtinam liceret: sed metus, veluti recens,
Quoties recordor, concutit formidine
Mentem, atque imago somnii tristissimi
Oberrat animo: pectus horrificat timor.
Iam cuncta passim blanda straverat quies,
Mutúmque nox induxerat silentium:
Vidi luporum concito cursu gregem
Rictu cruento, spumeo, rabido, unguibus
Sævum recurvis præcipite ferri impetu
Inbellia in pecora vidua pastoribus.
Tum pavidi ovilis fida custodia canis
Lupos abegit: atque ad infirmum pecus
Trepidi timoris exanime adhuc memoria,
Denuò reversus, ò sinu timidam meo
Agnam revulsam dente laniavit truci.
O sol, ô vaga lumina lunæ,
Pictaque tacito sidera mundo,
Et tu nox mihi conscia curæ,
Nigris referens somnia pennis,
Si quid natæ miseræ impendet,
Si quem casum fata minantur,
Caput hoc prius in tartara miserum

Detrudiæ, dum spes ambiguæ
Alternantibus angunt curis
Incerta suæ pectora cladis.
I P H. Cur misere animum crucias mater,
Luctúque tuo cumulas luctum
Publicum, & acres renovas curas?
Omine læto reducem potius
Positis questibus excipe patrem:
Qui (nisi vano mens augurio
Credula nimium pectora fallit)
Spoliis aderit clarus opimis,
Remque & laudem, & decus æternum
Genti referens patriæque suæ.
S T. Non hunc tenorem parca mihi vitæ dedit
Quod tempus unquam lacrymis caruit mihi,
Ex quo parentis primum ab alvo prodii.
Primum juventa servitutem patriæ
Tristesque vidit hostici agminis minas,
Pretiúmque raptus, sterile sine cultu solum,
Cædes, cruores, vastitatem, incendia,
Profana, sacra, mista. Non unquam mihi
Secura vitæ fluxit ulla portio:
Vt trudit undas unda, fluctus fluctui
Cedit sequenti, pellitur dies die,
Semper premuntur præterita novis malis:
Dolor dolori, luctui est luctus comes:
Fratrem patrémque perculit belli furor:
Confecta curis mater, inter funera
Cognata senuit, perduelles perfidos
Armis maritus urget. His majus nefas
Tamen veretur animus. I P H. Immodicus timor
Facilè sinistris adhibet auguriis fidem.
S T. Vtinam secundis audiam rumoribus
Virum reversum, sospitémque exercitum,
Salva familia. I P H. Veniet haud dubiè parens
In olumis, idem bella qui suasit Deus,
Salvum reducet laude cumulatum nova.

CHORVS.

Iordanis vitreo gurgite qui rigas
Convalles virides, pascua dividens

Fœcundi

Fœcunda Iſacidum flumine languido,
Et nun juam poſita frigoribus coma
Formoſum Solymæ palmiferæ nemus,
En unquam miſeræ candidus afferet
Curarum vacuæ lucifer hunc diem,
Quum cernam patriam libera liberam,
Quæ nunc ſervitii vincula barbari
Iutelix patitur. Nobilis Iſci
Sanguis degeneris ſæv domini jugum?
Et quos nec Phariæ rex tumidus plagæ
Vrgens falciferis terruit axibus,
Nec trux purpurei ſævitiæ freti
Vndarum refluis obruit æſtibus,
Nec deſerta Arabum vomeris inſcia,
Nec portenta hominum mole Cyclopia
Fregerunt, timidi mancipium ſumus
Ammonis. Gravius flagitium eſt malo,
Sub turpi domino ſegne jugum pati.
At tu ſumme parens, qui mare turbidum
Componis, placidi qui maris æquora
Cauri nubiferis flatibus excitas,
Et terræ ſtabilis dura tremoribus
Fundamenta quatis, mobilis & poli
Sinis præcipitem quum libuit fugam,
Cladibus tandem ſatiate noſtris,
Deſine irarum, propitiuſque feſtis,
Gentis afflictæ facilis bonúſque
Conſule rebus.
Noſtra ſi pœnas meruit ſeveras
Culpa, ſi quondam tibi ſeparatam
Abjicis ſortem, vitiis iniquus
Si pater noſtris, minus obſequentes
Deſeris natos, & inexpiata
Antè dilecti populi querelas
Deſpicis ira?
Nec tibi Syrus, neque dirus Ammon,
Nec Phari rector tumidus minacis
Expetat pœnas, neque ſit profano
In tuis caſtris gladio poteſtas.
Ignis armatus potiùs triſulci
Tu pater dextram jaculis tremendis,
Vindicis flammæ face contumaces
Obruas urbes, chaos aut patentis
Devoret terræ miſeros colonos.

Aut superfusis adoperta tellus
Haurias undis.
Ne ferox hostis tumeat secundis
Insolens rebus, populisque muti
Stipitis cultor, tua qui nefando
Polluit ritu sacra, ne, quod ira
Sæviit in nos tua, vertat Ammon
In suas laudes, carie peresi
Thure dum placat simulacra trunci,
Teque vesano neget ore gentem
Semper addictam tibi se premente,
Posse tueri.
Ah miser, quantos tibi risus iste
Mox dabit fletus! Breve diluendum est
Gaudium longis lacrymis, citato
Advolat cursu levis hora, tempus,
(Vana ni vatem species inani
Spe fovet) tempus properat, vicissim
Quum gravis victor mala servitutis
Sentiet duræ. Neque enim cruorem
Vsque sanctorum patiere inultum,
Nec tuas aras dabis execrandis
Pollui sacris. Vtinam supremæ
Terminus vitæ mihi in hoc superstet,
Patrio donec tibi sacra ritu,
Dum tibi gratum memori canamus
Pectore carmen.
Sed eccę, celeri nuncius properat gradu.
Ni fallit animus, advenit ab exercitu.
Agnosco sic est, scire quid ferat juvat.

NVNCIVS, CHORVS.

NVN. Salvete veteris Abrahami filiæ,
Vereque sancti sancta progenies patris.
Illæne Iephthæ est imperatoris domus?
An me fefellit error ambiguum viæ?
CHO. Et ista Iephthæ domus, & hæc est filia.
Sed quam reportas spem, refer, si quid vacat.
NVN. Nempe istud ipsum missus huc sum ut nuntiem.
Fusis, fugatis hostibus, victoria,
Re, laude parta, salvus est exercitus.
Hæc summa. CHO. Paucis plurima ut complexus es!

Audita,

Audita, primùm, an visa fers, edissere.
NVN. Visa, acta, vera, certa, non rumoribus
Collecta vanis affero: ut qui prælii
Pars ipse fuerim. CHO. Vt gesta res est expedi.
NVN. Vobis lubentur gaudium hoc impartior.
Aurora primùm luce quum rosea polum
Perfudit, Ammon segnis impatiens moræ,
Equis virisque, bellicorum & curruum
Strepitu tremendo latè inundârat solum.
Iamque explicata legio peditum per suas
Stabat cohortes, ferro & æte splendida:
Turmæ curules antè curvis falcibus
Ibant minaces: fuderant se in cornua
Equites utrinque, noster autem exercitus
Campi patentis ultimos colles tenens,
Non asper armis, nec paratu bellico,
Sed corda fretus numinis fiducia,
Iræque justæ vindices animos gerens.
Ibi noster inter imperator agmina,
Præcone misso, tentat absque sanguine
Finire bellum jure & æquis legibus,
Vterque populus ut vetusti finibus
Contentus agri, ab alteris injuriam
Vimque abstineret, rapta dominis redderet,
Pacemque bello & certa dubiis præferat.
Contrà superbus militum hostis copiis,
Armisque fretus, increpat ferociter
Præconem, acerbis, & minis calumniam
Addit: duello se petere puro & pio
Agros vetustos, unde quondam Ammonidas
Expulerat armis vique proles Isaci
Egressa terræ finibus Niloticæ:
Quos si tenere perstet, atque injuriam
Bello tueri præferat, quam reddere
Erepta per vim, vindices sibi deos
Non defuturos æqua postulantibus:
Sin parta per vim jure malis linquere
Solymæa gens, & sponte cedat finibus,
Quos limes Arnon & Iebocus terminant,
Qua solitudo cogit agros ultima
Iordanis usque ad lentè euntis flumina,
Aequis paratos facere pacem legibus.
Factamque gentis utriusque commodo
Sanctè tueri. Hæc præco postquam retulit,

Renunciare protinus Iephthes jubet,
Nec se, parentes nec suos Ammonio
Populo dedisse fraude vel vi damna: nec
Quos repetat agros nunc, fuisse finium
Ammonis unquam, sæculis quos jam tribus
Propago Iacobi absque controversia
Tenuit: Nec ulla facta mentio interim est
De jure dubio, vel joco vel seriò.
Nisi fortè, Chamos quæ deus tenuit tuus,
Tibi jure cedent: noster autem quos Deus
Possedit agros, deseret. Non deseret:
Sed ut antè bello victor agros hostibus
Ademit, idem justus arbiter modo
Hujus secundos exitus pugnæ dabit,
Etiam secundum jus & æquum. Vt rettulit
Hæc præco, rauci clangor æris æthera
Pulsat, virorum clamor, armorum fragor,
Fremitus equorum, curruum stridor boat,
Cœlum remugit: fracta tellus axibus
Gemit: recussum duplicant montes sonum.
Virtute & astu quisque pro se nititur,
Ferit, feritur: pellitur, pellit: cruor
Permutat amnes: nocte sub densa polum
Pulverea nubes occulit: numero ferox
Instabat Ammon, numinis fiducia
Et causa nostris æquat animos justior.
Dum neutra cedit, urget acies utraque,
Ecce inter umbras pulveris cadentium
Lamenta gemitúsque inter, atque hortantium
Voces, refulsit nube diducta dies,
Et utrasque turmas redditus cœlo fragor
Implevit, humilis omnium mentes pavor
Consternat, ense languido torpent manus,
Gelidúmque lentos frigus artus alligat.
Ibi imperator voce noster maxima
Alacrique vultu, Te, parens rerum, ducem,
Tuúmque sequimur angelum. Deus, Deus
Inimica flammis sternit illis agmina:
Totúsque turmis fulget æther igneis.
Hæc vox utrumque posteaquam exercitum
Pervasit, amens alter in fugam ruit,
Pavido novatis instat alter viribus.
Nec his sequendi finis aut illis fugæ
Fuit, tenebris donec atra nubilis

Nobis

Nobis quietem, illis latebras nox dedit.
CHO. Cur victor ergo non reducit copias?
NVN. Mane, universi nondum habes belli exitum.
CHO. Forsan refectis hostis instat viribus.
NVN. Siquidem resument mortui vires novas:
Namque omne robur perfidæ gentis Deus
Vno coëgit demetendum prælio.
Ergo aut perempti, corporum cumulis locum
In quo steterunt, obtinent, aut lurida
Fusi per agros strage pascunt vultures.
Et ne resurgat denuo bellum novum,
Multos in annos dux futuri providus
Prospexit, etiam peperit & nepotibus
Seris quietem. Victor arma Ammonium
Per omne nomen celeriter circumferens,
Bis dena muris vertit oppida diruti,
Tectis perustis puberes dedit neci:
Vastavit agros, debiles tantum senes,
Pueri tenelli & fœminæ imbelles solum
Vacuum pererrant, patriæ & casum gemunt.

CHORVS.

O aurei dux luminis
Sol, qui recursu præpete
Vices diurnas temperas,
Et igne flammifer vago
Partiris orbi tempora,
Post lustra tandem quattuor
Iubar beatum in liberos
Fundis nepotes Isaci.
Inauspicatos impetus
Hostis superbi dextera
Iephthæa fregit, spiritus
Ammonis acres contudit,
Et prædo præda factus est.
Nec tela Scythico profuit
Pennata nervo spargere,
Rapax nec axis impetus,
Minax recurvis falcibus,
Nec vis equorum, aut fortium
Densæ phalanges militum,
Premente texerunt Deo.
Iamjam discite perfidi,

Iamjam agnoscite, non lapis,
Non lignum Deus est: neque
Quod vel sculpserit artifex
Cœlo dextera ferreo,
Vel plastes facili manu
Finxit vultum hominis luto
Mentitus madido: Deus
Noster arduus ætheris
Arces incolit igneas,
Et rerum satus & salus,
Majestate sua potens,
Nec cerni facilis, neque
Mortali docilis manu
Certam ducere imaginem,
Vecordem ille superbiam
Regum fræna, & impia
Vota & spes nimias malum
Iussus ducit ad exitum.
Ille innoxia pectora
Sævis pressa doloribus
Præsenti auxilio levat:
Et de pulvere pauperem,
Et cùstode olidi gregis
Sceptra attollit ad aurea,
Pastorum diademate
Ornans tempora regio,
Hunc unum Dominum & Deum
Terræ dædala machina,
Sub quocunque jacet die,
Agnoscat, colat, atque amet:
Et quam sol oriens novis
Subjectam radiis ferit,
Et quam sub medio die
Incendit propioribus
Flammis: quique bibit Tagum
Fulvo gurgite nobilem,
Et qui perpetua nive
Damnatas habitant plagas,
Eia Hebraides aureis
Compre colla monilibus,
Perfusa ambrosiæ coma
Suave fragret odoribus.
Eia Hebraides Indicis
Compre tempora grannulis

Tetram

IEPHTHES.

Terram multicoloribus
Late ipargite floribus.
Ceſſant tinnula cymbala,
Ceſſant nablis cum lyra
Victori Domino novum
Carmen dicere? ubiq;
Ceſſat multiforq; ſonus?
Quis terram pede libero
Plaudit? mollibus & choris,
Feſto lętus & otio
Curas diluit aſperas?
Feſtas victima dux gregis
Aras imbuat: Arabis
Suaveolentia nubis
Ignis habet odoribus:
Et tu progenies ducis,
Magni ſpes generis cape
Cultus filia ſplendidos,
Et patrem reducem piis
Lęta amplectere brachiis.
Iamjam purpureos ſinus
Iphi, aſſume, retortulum
Iam circum cohibe, ferit
Aures en fremitus virûm:
Ipſe eſt, ipſe parens adeſt.

IEPHTHES.

Regnator orbis unus, & verus Deus,
Solúmque numen propitium, pollens, potens,
Idem ſeverus ultor, & clemens pater,
Tuis tremendus & ſeverus hoſtibus,
Tuis amicis lenis & ſalutifer,
Irę timendę, ſed tamen placabilis,
Amore fervens idem & irritabilis,
Nos ſervitutis juſta præſentis mala,
Meritaſque pœnas dedimus ſupplii impiis,
Qui te relicto rege, patrono, Deo,
Rerum parente, fomeque perennis boni,
Ad ſaxa ſtultas muta ſudimus preces,
Et vana ſurdis vota lignis fecimus.
Pudet fateri: mentis ęternę capax
Homo rationis particeps, mentis inopes
Truncos adorat, ſtura vivus mortuo

Præbet, suúmque metuit artifex opus.
Ergo relicti, qui reliquimus, sumus:
Pœnas subacti dedimus & tracti malis:
Quum nunc Idume, nunc Palestinæ manus,
Nunc dirus Ammon, nunc Syrus contaminat
Hæreditatem gentis & sortem tuæ,
Malo eruditi, & hostium ludibrio
Tandem coacti, vix reversi ad te sumus.
At tu benignus atque misericors Deus,
Iusti furoris fræna compescis tui.
Iram remittis, & odii oblivisceris:
Et abdicatos filios culpa sua,
Restituis iterum misericordia tua.
Defectionis ceu scelestæ sit parum
Veniam dedisse sontibus, cumulas novis
Et iam triumphis laudibus, victoria.
Exutus armis hostis arcu languidus
Abiit remisso: bellici currus fugam
Totis morantur sparsa campis funera:
Volucresque pascit qui superbus vincula
Solymis parabat: contegit strages agros,
Cruorque tumidas auget undas barbarus.
Ergo creator orbis, & magne arbiter,
Memores libenter mente grata gratias
Agimus, habemus, supplicesque victimis,
Tuas ad aras patrio litabimus
Ritu canentes te Deum ac patrum patrem:
Qui per rubentis gurgites tumidos freti
Nostris dedisti tutum iter majoribus,
Quum te jubente pigra moles æquoris
Posuit procellas mobilis stupuit liquor
Cursu coacto, & vitreus crystallino
Muro pependit pontus hinc & hinc, viam
Præbere jussus. fœderis memor tui,
Placidus, propitiúsque accipe hæc servi tui,
Exigua quamvis vota, grato pectore
Tamen profecta, debitáque nuper tibi.
Quod primum ad ædes sospiti occurret meas,
Tuas ad aras imbuet grata hostia
Suo cruore, tuis beneficiis licet
Par nulla possit comparari victima.
At tu benigne memoris animi munera
Interpretaris, ut fideliter tua
Promissa solvis, vota sic reddi tibi

Fideliter

Videlicet gaudes, pœnitam exerens
Ergà rebelles, exerens clementiam
Ergà timentes. Vis nec ulla est altera,
Cui terra, cœlum pareant, & tartara.

IPHIS, IEPHTHES, SYMMACHVS, CHORVS.

IPH. Prodeo ? parentis reducis ut lætus ac lubens
Conspicio vultus ! O mihi, secundum Deum
Genitor verende, fine frui amplexu tuo.
Cur genitor à me torva vertis lumina ?
IEPH. Me miserum ! IPH. Io hostes omen hoc vertat Deus.
IEPH. Vtinam! sed in nos recidit. IPH. Heu quid audio ?
IEPH. Miseræ parentem filiæ miserrimum !
IPH. Hei mihi, tremisco, salvus est exercitus ?
IEPH. Est salvus. IPH. Et tu victor ? IEPH. Ita se res habet.
IPH. Nullòque corpus sauciatus vulnere ?
IEPH. Sic est. IPH. Quid ergo de profundo pectore
Secreta ducis ingemens suspiria ?
IEPH. Id scire non est tibi opus in præsentia.
IPH. Hei mihi, quid in te misera peccavi pater.
IEPH. Nihil: sed in te misera peccavit pater.
IPH. In me profectò, quod sciam erratum est nihil ?
Nec si fuisset, id tibi molestiam
Afferre debet. Nam parentum injurias
Æquo necesse est liberi ut animo ferant.
IEPH. Sapienter, ac ut te decet, nata, loqueris.
Quantòque tu sapientius loqueris, meum
Pectus recludis altiore vulnere.
IPH. Quodcunque meorum genitor exercet tuam,
Omitte, cunctis parta per te civibus
Tuo dolore gaudia haud contamines,
Tuásque amicos fine frui præsentia.
IEPH. Nobis pariet absentiam hæc præsentia.
IPH. Belli pericla fortè rursum te vocant.
IEPH. Discrimen armis gravius imminet domi.

IPH. ut-

IPH. Bello periclum gravius esse domi potest.
IEPH. Bello salutem repperi, periit domi.
IPH. Imo & familia salva per te & patria est.
IEPH. Est gratiam; debeo hoc nomine Deo.
IPH. Ac nomine isto semper utinam debeas.
IEPH. Sed vereor ista ut salva persistant diu.
IPH. Quare secundo nunc pater quum maximè
Res sunt, precari votaque decet solvere:
Non quum reflavit fortis aura mobilis,
Palpare numen precibus, in re prospera
Obliviosa sacra negligentia
Deserere. Facilem quisquis incolumis Deum
Sibi demereri studuit, ubi res ingruit
Adversa nixus conscientiæ bonæ
Fiducia, rogare numen audet propitium
Jam sponte, vota nuncupat securius,
Et certiore spe futura concipit.
IEPH. Iamdudum idipsum facere mecum cogito.
IPH. Quid te moratur? IPH. Hæc relinque filia
Curanda nobis: quod puellares decet
Animos & annos, id tuæ curæ puta.
IPH. Non mihi alienum est quicquid ad patrem attinet.
IEPH. Fateor, sed interim ut domi recte omnia
Sint, provide, & morem patri tuo gere.
Huc rursus ad nos post brevi revertere.
Adesse oportet te sacrificio statim.
IPH. Fiet, revertor. Heu misera quidnam patri
Mutavit animum pristinum erga liberos,
Hoc nemo nuper fuerat indulgentior,
Nec liberorum quisquam amantior pareus,
Qui nunc severus tetricus, tristis, ferox,
Vultu minaci bellicum præ se ferens
Adhuc tumultum, quicquid est metuo nimis:
Id assequi unum nequeo, quòd propter me
Sese dolere, nullius quæ conscia
Culpæ mihi sim, quas parentem offenderim,
O fœminarum sorte vulgus aspera
Productum in auras, quas licet culpa vacent,
Rumor malignus dente rodit invido.
Pro facto habetur quicquid ira hauserit
Servi loquacis, quod maritus suspicax
Commentus ipse est, malevola aut vicinia.

Quid ſuſpicetur genitor, in mea manu
Non eſt. Remedium id arbitror tutiſſimum,
Intaminata conſcientia frui.
SYM. Probè loquuta es digna patre filia
Victore, caſta digna matre & patria.
Humana quamvis fixerit malignitas
Crimen, repoſtos perſpicit ſenſus Deus,
Illoque vincit purus animus judice.
Speranda ab illo & experenda præmia
Vitæ peractæ. patris autem injuria
Æqui ac iniqui perferenda eſt liberis.
Proinde patri morigera domum interim
Reviſe. Si quid fama divulgaverit,
Hic aucupabor perſequens veſtigia
Tui parentis, mox tibi indicavero.
CHO. Quin hoc amice pergis agere Symmache?
SYM. Id diligenter fiet, CHO. At quantum potes.
Iſto puellam libera trepidam metu.
Hoc poſcit ab te jus amicitiæ vetus,
Quæ culta primis uſque ab incunabulis
Fidei tenore ſemper uno perſtitit:
Hoc poſcit ipſa patria, quæ Iephthæ ſuam
Debet ſalutem. SYM. Quin tace, ac fidei mee
Permitte. CHO. At illud caliđè ut fiat vide,
Animique cæcos penitus excutias ſinus,
SYM. Ne metue, nec me poterit ille nec voles
Celare ſenſus: apta novi tempora.

CHORVS.

I felix, pede fauſto
Et qui pectoris imo
Cernit clauſa receſſu
Idem teſtis & æquus
Iudex cœpta ſecunder,
At te peſſime livor
Audax nectere fraudes,
Et committere ſiſto
Dulces crimine amicos,
Et rumore maligno
Sanctæ fœdera tedæ
Præceps ſolvere, charos
Qui gaudes ſua patres

Contra

Contra pignora cæca
Linguæ armare veneno,
Idem testis & idem
Secreti arbiter æquus,
Te clausum tenebrosi
Antris abdat averni,
Vnde has nec vaga fedes
Vnquam fama revisat.
O quantum ille laborum
Tecum detrahet unâ:
Quàm mortalia diris
Curis pectora solvet!

SYMMACHVS, IEPHTHES.

SYMM. Quidnam repente ductor armis inclyte
Mutavit oris pristinum statum tui?
Quæ mœstitudo lætra turbat gaudia?
Metus recessit, perduelles perhidi
Pœnas luerunt, parta patriæ quies.
Quum gratuletur civitas victoriam
Tibi, tuamque patria nomen laudibus
In astra tollat, cantibus festis fremens,
Qui publici author gaudii es, non publicæ
Felicitatis esse debes particeps?
IEPH. O grata sortis infimæ securitas!
Felice natum sydere illum existimo,
Procul tumultu qui remotus exigit
Ignotus ævum tuta per silentia.
SYM. At ego beatum potiùs illum duxero,
Cui vera virtus peperit æternum decus:
Quem de tenebris erutum popularibus
Splendore, vulgo & separatum à deside,
Gloria futuris merita sæclis consecrat.
At qui sopori deditus & ignaviæ est,
Et vitam inertem pecudis instar transigit,
Nil interesse opinor, an sit mortuus,
An morte vitam obscuriorem duxerit,
Quum par utrumque supprimat silentium.
Quapropter in te cuncta quùm congesserit
Quæcunque amicum numen homini dare potest,
Laudes, honores, rem, decus, victoriam,
Benignitatem agnosce gratis numinis,
Nec sordidis sententiis res splendidas

Corrumpes.

Corrumpe: quum nil possit esse gratius
Deo, beneficii quam memor animus dari.
IEPH. Præclara dictu res honor, victoria,
Decus, triumphus, parta bello gloria:
At quæ videntur fronte prima suavia,
Eadem intuere propius, & intelliges
Condita fellis acri amaritudine.
Fortuna nulli sic refulsit prospera,
Adversa ut illam lance non penset pari:
Tristia secundis & secunda tristibus
Vicissitudo acerba sortis temperat.
Putas beatum me, beatitudinem
Fulgore inani metiens & plausibus
Vulgi, miseriæ quem premunt certissimæ.
SYM. Quin finge sortem benevolam ex sententia
Tibi polliceri cuncta: quid superest adhuc
Quod concupiscas? Spretus, exul, patria
Domo repulsus, inque solitudinem
Detrusus altâm, pauperis domimus casæ,
Repente veluti somnio diver, tamen
Felicitatis arbiter iniquus tuæ
Conqueteris. Altam ferre si sortem nequis,
Pusillus animi es: sin nequis agnoscere,
Benignitatem numinis, dignissimus
Rebus relictis pristinoque es rugurio.
Per ferrum & ignes regna mortales petunt;
Tibi nec petenti principatus contigit.
Suo cruore plurimi victoriam
Redimunt, suorum cæde, damno publico:
Quam tu incruento marte, salvo exercitu,
Incolumis ipse rettulisti, patriæ
Auctor salutis, hostium terror, inopi
De sorte dives, liber è servo: modò
Ignobilis, nunc clarus altum vertice
Pulsas olympum gloria: media modò
E plebe, populi principem locum tenes.
Ad absolutam nil beatitudinem
Deest parte ab omni, præter animum muneris
Tanti capacem, & prosperis rebus parem.
IEPH. Vt video, amice publicus te error tenet:
At mentis oculis limpide si cerneres
Quàm magna magnis sint malis obnoxia,
Tantopere quem nunc laude prosequeris florum
Rerum mearum, diceres miserrimum

SYM. Non

SYM. Non penè virio semper id nostro evenit,
Et inquietæ mentis inconstantia,
Neutram ut feramus lance sortem æquabili?
Tranquillitatem pauperis laudat cæs
Dives, nec alta classico silentia
Turbata, somnos liberos insomniis,
Curis vigilias: pauper aurum, purpuram,
Servos, clientes, apparatus regios,
Ac desque laxas sine nullo laudibus
Tollit, beatos divites solos putat.
Sed rem suopte expende utramque examines
Sors neutra pura est omnibus molestiis.
Inopes egestas angit, opulentos metus:
Diti est voluptas, pauperi securitas.
Acerba lætis sors utrinque miscuit:
Sed illa certè existimanda est optima,
Quæ multa paucis læta condit tristibus,
Divina qualem tibi dedit clementia,
Cumulatam honore, laude, re, victoria:
Quam abnuere, stulti est: perfidi, haud agnoscere:
Nescire modicè ferre, vix reor viri.
IEPH. Frustrà mederi pharmacis vulgaribus
Conare nostro vulneri: sanabilis
Hæc plaga non est, intimis vitalibus
Insedit, alte in viva penetravit viscera:
Eoque luctus est acerbior meus,
Quod culpa damnum, miseria errorem gravat.
SYM. Quin apud amicum quicquid est edissere,
Fidissque ne vereare credere auribus.
IEPH. Ecquid memoria te subit voti mei?
SYM. Quod nempe salvo es pollicitus exercitu?
IEPH. Rem loqueris ipsam quod utinam prudentior
Voto fuissem nuncupando & cautior.
SYM. Quis hic sit error, comminisci non queo.
IEPH. Qui me meamque perditurus es domum.
SYM. Oblata poterit perdere omnes victima?
IEPH. Quæ sola generis supererat spes filia.
SYM. Hanc immolabis? quæ juber nefanda?
IEPH. Quod prima nobis obvia redeuntibus.
SYM. Quod tandem in hac re nata commisit scelus?
IEPH. Promissa certam vota postulant fidem.

SYM. Hic

SYM. Hic seruus animum scilicet premit tuum?

IEPH. Premit, nec avelli antè pectori meo
Poterit, nefanda quàm cruentus victima
Miser ubi miseros perditus perdam meos,
Illiúsque justas ac mihi pœnas luam.
At tu coruſci rex vibrator fulminis,
Quem contremiscunt terra, cœlum, tartarus,
Siquando justis obsequens prompte tuis
Gratum quod esset dixerimve aut fecerim,
Audi precantem, & vota dexter adjuvā:
Non nunc superbas postulo victorias,
Festosque plausus: redde rursum prælia:
Crudelis in me victor Ammon irruat,
Et noxiam animam mille plagis exigat.

CHO. Heu mutatio subitæ sortis!
Vt perpetua serie lætum
Nil mortalibus usque relictum est!

IEPH. Aut tu trisulcis dividens cœlum ignibus,
In me scelestum parricidam & impium
Molire telum flammeo actum turbine:
Iam nunc nocentem, & si superfit amplius,
Vitæ, futurum noxium in dies magis,
Detrude vivum sub profunda tartara,

SYM. Non transigenda temere res est tam gravis.
Turbata cæco dum tumultu mens furit.
Comsone tete: quum quiescet impetus,
Et liber animus sana consilia audiet,
Vnà cum amicis cuncta statues libere.

IEPH. Consilia dubiis remedium rebus ferunt.
Qui consulit, quum nullus auxilio est locus,
Addit miseriis sponte stultitiam suis.

SYM. Remedia semper integra re supperunt.

IEPH. Nempe medicinam quum modus patitur mali.

SYM. Si fors initio res videtur ardua,
Non est quòd animum protinus despondeas,
Quin consulendum censeo vel eo magis,
Quod sæpè visum est uni inexplicabile,
Expediit alius facilè, si cedant bene
Consulta prave: te sequetur gloria;
Si malè ceciderint, tu tamen culpa vacas.
Auctore magno desinere, pænè supere est.
Quod si undiquaque claudit omnes exitus

Invicta

Invicta vis, aut fatum ineluctabile,
Nec explicare consilia sese queunt,
Idem probabunt quicquid eveniet, quibus
Visus fuisti in consulendo auctoribus:
Sin ipse reliquis facinus insciis novum
Parages, rogatus qui probaturus fuit,
Eventa primus arguet, quanquam sciat
Remedia nulla, sciisse vult credi tamen.
CHO. Ne commonentem recta sperne, nam fere
Temere patrati pœnitentia est comes.

CHORVS.

Quanquam tristis, quanquam ingrata
Referam, & luctus luctibus addam,
Stat sententia promere cuncta
Ordine matri, miseræ & gnatæ.
Aut consilio fortè aut precibus
Fatum avertere triste licebit.
Subit interea communi hominum
Sorti impendere lacrymas. primum
Quid deplorem? miserum an patrem?
Quem sic valida compede vinctum
Consilii exors detinet error,
Vt sola pateat impietate
Se pietatem posse tueri.
Miseræ an doleam fata puellæ?
Quam vernantem primo ætatis
Flore tenellæ, spes ad opimas
Eductam, non honesta bella
Patria capta captam eripiunt:
Non dira lues cœlo immissa
Perimet, patrio sed mactatu
Victima diras imbuet aras,
Et vice brutæ pecudis, jugulo
Calidam sanguinis evomet undam,
Artus ferro truncæ tenellos,
Quos nec violet barbarus hostis,
Nec montanæ feritas ursæ
Crudo auderet carpere dente,
Victore feret patre misellos:
Quæ nec victore hoste tulisset,
Vos hostilis passim campis
Sparsa cadavera, si quis vitæ

Vesic

Venite exutos sensus ad artus,
Gaudete, asperas cernite pœnas
Victorem de sese exigere.
Hæc nimirum est addita nostræ
Vitæ sors, ut tristia lætis
Vicibus subeant, tenebræ ut soli,
Vt veri aspera bruma tepenti.
Nulla est adeò pura voluptas,
Quam non tetro felle dolores
Vitient: levitas perfida sortis
Vice sæva res hominum miscet.
Sic ubi placidis sternitur undis
Aequor tacito lene sereno,
Nigram glomerans turbo procellam
Tumidos longè cumulat fluctus:
Hinc remeabilis impetus æstus,
Illinc Cauri flabra protervi,
Per freta dubiam spumea puppim
Rapiunt, nostrę hęc facies vitę est.
Inter cędes, furta, tumultus,
Et graviores morte timores
Mortis, siquid lęti illuxit,
Velut arentes inter stipulas
Flammę evanida lux fugitivę,
Celeri velox avolat aura:
Dein perpetuis nexa catenis
Longi subeunt agmina luctus.

IEPHTHES, SACERDOS.

IEPH. O sol diurnę lucis author, ô patres,
O quicquid hominum sceleris immune es, procul
Averte vultus execrandis à sacris.
Aut tu cruorem virginalem innoxium
Potura tellus hisce, patulos in specus
Sinúque vasto me vora, dum non nocens
Perire possum, quolibet me obrue loco.
Vel ipsum adire non recuso tartarum,
Modo parricida tartarum non incolam.
Quid tartarum aio? tartarus mihi est domi.
Quo me profusis mœsta conjux lacrymis
Rogabit ore? nata quo intuebitur
Moritura vultu? colla complectens, preces
Quas admovebit voce lamentabili?
SAC. Hic ultimorum consequi luctus solet

Comes

Invicta vis, aut fatum ineluctabile,
Nec explicare consilia sese queunt,
Idem probabunt quicquid evenier, quibus
Visus fuisti in consulendo auctoribus:
Sin ipse reliquis facinus insciis novum
Parages, rogatusqui probaturus fuit,
Eventa primus arguet, quanquam sciat
Remedia nulla, sciisse vult credi tamen.
CHO. Ne commonentem recta sperne, nam
tere
Temere patrati pœnitentia est comes.

CHORVS.

Quanquam tristia, quanquam ingrata
Referam, & luctus luctibus addam,
Stat sententia promere cuncta
Ordine matri, miseræ & gnatæ.
Aut consilio fortè aut precibus
Fatum averiere triste licebit.
Subit interea communi hominum
Sorti impendere lacrymas. primum
Quid deplorem? miserum an patrem?
Quem fic valida compede vinctum
Consilii exors detinet error,
Vt sola putet impietate
Se pietatem posse tueri.
Miseræ an doleam fata puellæ?
Quam vernantem primo ætatis
Flore tenellæ, spes ad opimas
Eductam, non hostica bella
Patria capta captam eripiunt:
Non dira lues cœlo immissa
Perimet, patrio sed mactatu
Victimas diras imbuet aras,
Et vice bruta pecudis, jugulo
Calida sanguinis evomet undam,
Arius ferro truncæ tenellos.
Quos nec violet barbarus hostis,
Nec montanæ feritas ursæ
Crudo auderet carpere dente,
Victore feret patre miselli:
Quæ nec victore hoste tulisset,
Vos hostilia passim campis
Sparsa cadavera, si quis vitæ

Vesic

IEPHTHES.

Vrnirexuros ſenſus ad ortus,
Gaudete, aſperas cernite pœnas
Victoremde ſeſe exigere.
Hæc nimirum eſt addita noſtræ
Vitæ ſors, ut triſtia lætis
Vicibus ſubeant, tenebræ ut ſoli,
Vt veri aſpera bruma tepenti.
Nulla eſt adeò pura voluptas,
Quam non tetro felle dolores
Vitient: levitas perfida ſortis
Vice ſæva res hominum miſcet.
Sic ubi placidis ſternitur undis
Aequor tacito lene ſereno,
Nigram glomerans turbo procellam
Tumidos longè cumulat fluctus:
Hinc remeabilis impetus æſtus,
Illinc Cauri ſtabra proterui,
Per freta dubiam ſpumea puppim
Rapiunt, noſtræ hæc facies vitæ eſt.
Inter cædes, furta, tumultus,
Et graviores morte timores
Mortis, ſiquid lœti illuxit,
Velut arentes inter ſtipulas
Flammæ evanida lux fugitiuæ,
Celeri velox avolat aura:
Dein peruenis nexa catenis
Longi ſubeunt agmina luctus.

IEPHTHES, SACERDOS.

IEPH. O ſol diurnæ lucis author, ô patres,
O quicquid hominum ſceleris immune es, procul
Averte vultus execrandis à ſacris.
Aut tu erue rem virginalem innoxium
Portura tellus hiſce, parulos in ſpecus
Sinúque vasto me vora, dum non nocens
Perire poſſum, quolibet me obrue loco.
Vel ipſum adire non recuſo tartarum,
Modo parricida tartarum non incolam.
Quid tartarum ajo? tartarus mihi eſt domi.
Quis me profuſis mœſta conjux lacrymis
Rogabit ore? nata quo intuebitur
Moritura vultu? colla complectens, preces
Quas admovebit voce lamentabili?
SAC. Hic ultimorum conſequi luctus ſolet

Comes

Comes malorum, quum medentium manum
Vulnus recusat, aut peractum quum scelus,
Remedia refugit. Tu, miser fis, an secus,
Tua repositum est in manu : integrum tibi est
Natam sacrifices necne : sive (ut verius
Dicam) integrum non est : nisi si quis miser
Sponte esse cupiat, integrum quomodo tibi est
Id perpetrare sacra quod vetat parens
Natura ? pietas cui reluctatur ? Deus
Quod abominatur ? Primùm, amare liberos
Natura nostris inseruit affectibus,
Nec nostra tantùm motus iste pectora
Percellit : altum quicquid æquor permeat
Celeri natatu, quicquid alis aëra
Findit, quod utero cunque cunctorum parens
Tellus creavit, sentit affectus sacros.
Nam patris hanc æterna providentia
Cœlestis animis indidit mortalium
Ad educandos utilem vim liberos,
Et continendam publicam concordiam
Orbis, recentemque sobolis propaginem
Semper novandam, quoque nomen arctius
Imprimeret istud mentibus, dici parer
Et esse voluit : nec modò exemplo sui,
Sed & ferarum, & alitum atque piscium,
Patriæ probavit charitatis vinculum.
Nos, quibus (ut hominis serviamus nomini)
Peculiaris debet esse humanitas,
Longè à ferarum vincimur clementia,
Nec scelere nostras inquinare dexteras
Sat est ? nefandum facinus adscribere juvat
Cœlo : cruentis victimis confingimus
Gaudere numen, quod nec Aegyptus Del
Ignara patrat, nec superstitionibus
Assyria falsis una deditissima.
Quàm cæde puras nos manus est æquius
Servare, puris è parentibus satus,
Et pura casse sacra jussos numini
Offerre, nostro non litare victimis
Deo cruentis, bubulóve sanguine :
Polluta nullo corda sed contagio,
Et mens recocta veritate simplice
Illi offerenda, & casta conscientia.
IEPH. Cur ergo leges victimas sacras imperant?

SAC. Non

SAC. Non quod bidentis cæde gaudeat Deus,
Famemve cæsi carnibus vituli expleat:
Sed audientes esse nos monitis jubet.
IEPH. Non nuncupata vota oportet reddere?
SAC. Sed nuncupare justa tantum lex jubet.
IEPH. Istud fuisset rectius ab exordio;
Id polliceri quod probant ritus patrum?
Nunc re peracta, quod semel votum est Deo
Lex missa cœlo nos jubet dependere.
SAC. Mactare natos quæ parentes lex jubet?
IEPH. Quæ vota jussit nuncupata reddere.
SAC. Fâsne est vovere quod nefas est reddere?
IEPH. Quinimo summum est, vota non solvere, nefas.
SAC. Quid si cremare jura vovisses patrum?
IEPH. Nemo ista sanus vota nuncupaverit.
SAC. Cur? nonne sacris quod repugnet legibus?
IEPH. Sic est. SAC. Quid ergo, qui trucidat liberos?
IEPH. Non tam quid agitur interest, quàm cur agas.
SAC. Parere jussis tibi videtur numinis?
IEPH. Mactare natum jussit Abramum Deus.
SAC. Qui jussit, idem quoque vetuit occidere.
IEPH. Cur ergo jussit? SAC. Vt probaretur fides
Sæclis futuris. IEPH. Cur vetuit? SAC. Ostendere
Vel hinc volebat, victima obedientiam
Magis placere. IEPH. Nempe sacro numini
Parere oportet. SAC. Scilicet. IEPH. Iubet Deus
Vovere? SAC. Sanè. IEPH. Et vota solvi postulat?
SAC. Sic est. IEPH. Morantes increpat, & a perfidis
Pœnas reposcit? SAC. Nihil habes hic quo tuum
Possis tueri facinus, infandum scelus
Qui perpetrare spondet, ultro affectibus
Stultis suisque paret ille insomniis.
Proinde voti quicquid istud est, Deum
Crudelitati desine adscribere tuæ:
Nec qui scelestos odit, & nefarios
Ritus sacratis execratur legibus,
Scelere, quod odit, posse placati putes.

Diviba

Divina vox est una simplex veritas,
Sibique constans : quod semel jussit, ratum
Fixumque perstat tramite immutabili ;
Nec ad sinistram dexteramve paululum
Deflectere licet. Innueri unum hunc scopum
Verum est, ab una lege consilia sua
Vitæ capessere : quando ceu sacem Deus
Hanc esse jussit, quæ per incertas vias
Errore cæco regeret instabiles gradus.
Ab hac lucerna quum procul te sentias
Flexisse temere, nunc prius quam longius
Abducat error, in viam rursus redi.
Si finita vota credis infandis sacris
Posse expiari, falleris : crudelitas
Ista cumulabit, non scelus tollet tuum.
Nec falsa species decipiat animum : Deus
Ve ritè sacris gaudet oblatis, ira
Nefanda vota respuit, nec abstulit
Impune, quamvis concitus studio pio,
Admovit ignem qui profanum altaribus.
Igitur amica monita ne sperne & Deum
Placare dum vis, concitare desine,
Non instituto qui coli gaudet tuo,
Sed sibi probatis lege, ritu, moribus.
IEPH. Hos qui videntur sa ere sæpe plurimos,
Vulgúsque supra se imperitum venditant,
Plerúmque veræ comperi prudentiæ
Minimum tenere ; nemo negligentius
Ritus vetustos servat & mysteria
Facit minoris : vulgus inocile ac mobile
Voti tenax est, nescium fraudis : ratum,
Quod pollicetur numini semel, putat
Ve nil sit aliud sapere jam, me judice,
Quàm scire velum noxiæ prætendere,
Facúmque factis pessimis inducere.
Quin potius illud cogitare erat æquius,
Culpa carere, quàm videri innoxius,
Aut fraudulentæ cautionis tegmine
Velare mentis improbæ versutias.
Pietatis ergo quisquis æmulos volet
Suos haberi liberos, ne litteris
Hos erudire studeat æquo impensius.
Nam litterarum quo quis est peritior,
Huic est sacrorum cura negligentior.

SAC.

SAC. At rursus audi (si vacat) vir optime,
Quam cæca fallat credulum ignorantia.
Errore vulgi qui tuetur se, nihil
(O, inor) ideo peccat excusatius.
Nec istud unquam moribus regnum malis
Permittat ille maximus rerum parens.
Vt recta plebis improbæ consensio
In prava vertat, è bono ut faciat malum,
Nec si tyrannis blandiens palpatio
Pejora laudet, recta mutans nomina,
Efficiet ut quæ visa multitudini
Honesta sunt, honesta fiant protinus.
Vna est honesti forma simplex, quam neque
Vel vis tyranni vel potentum auctoritas
Adulterare poterit aut corrumpere
Nunc quo quis est è plebe fœme indoctior,
Auctoritatem assumit arrogantius
Dijudicandi in rebus obscurissimis:
Et pertinaci (quod fere ignorantiæ est)
Animo tuetur dogma susceptum semel.
Nec interim æquo expendit examine, mala
An recta sint quæ pertinaciter tenet.
Sed quum inter omnes maximè cæcutiat,
Cæcus videntes cæcitatis arguit.
Vt cui peruста febre ferveni viscera,
Amara cuncta credit, unumque aut umbre
Se sapere quum desipiat unus maximè:
Sic vos tenebris pectus atris nubili,
Iis imperare quæritis quibus æquum erat
Parêre: quorum oportuit sententiam
Sequi, esse comites cogitis, & impingere
In saxa, firmam sponte pellentes ratem,
Religio vera est, veraque pietas, Deum
Non instituto colere quod commentus es
Tibi ipse, sacris victimas non quaslibet
Mactare, sed quas missa legum cœlitus
Decreta poscunt, & patrum mores probant.
IEPH Quodcunque gestum est mente sincera Deo
Gratum est, bonique dona semper consulit.
Quæcunque corde sunt profecta simplice.
Nec numen aurum, sed animum dantis probat
SAC. Si recta visitat mentis improbitas malæ,
Non ideo curva stultus animus corrigit.
Nam quæ vocatis recta simplicia, proba,

Sunt

Sunt vanitatis plena dementissimæ.
Nisi esse possit forte quicquam vanius
Quam ad veritatis lumen oculos claudere.
Dein cæcitatem lapsus in spontaneam,
Titulis honestis in scelere laudem petis,
Rerumque tollis omnium discrimina,
Dum iniqua justa, fœda honesta mobilis
Pendêre vulgi statuis ex sententia,
Quòd si potestas tanta sit sententiis
Stultorum, ut æqua iniqua faciant protinus,
Vt sint profana sacra, jus injuria,
Cur non & illud arbitremur posse eos,
Ignes in undas, undam in ignes vertere,
Murare lignis saxa, vitam mortuis
Revocare? motus temporum sistant citos,
Et sempiternas transferant rerum vices.
Quòd si arbitraris hæc supra mortalium
Vires, & uni conditori obnoxia,
Quas ille leges prodidit semel, puta
Aequè perennes ac ratas, aut amplius,
Nec ullum in illas esse jus mortalibus.
Nec qui supremus imminet mundo dies,
Edicta rumpet illius: cœlum, & solum,
Et aëra, & aquas solvet ignis ultimus:
De lege vero quæ data est divinitus,
Non carpet apicem temporis longinquitas.
IEPH. Vos ista per me si libet sectamini,
Quos juvat haberi antistites prudentiæ:
Ego veritatem malo stultam & simplicem
Quam splendidam fuco implam sapientiam.

CHORVS.

O Isacidas matrona inter
Rarum exemplum fortis amicæ,
Quam subitò te fortuna atrox
Exitio submersit, & illum
Propè tangentem sydera fastum
Obruit, atræ & more procellæ
Luctu gaudia vertit acerbo.
Heu nunquam homini sat compertum
Quid petat aut quid viret in horas.
Quis tibi nuper non invidit
Dux fortissime? cui propè supra
Votum acciderant prospera cuncta;

Clari

lari generis ſplendor, caſti
halami ſoboles digna parente,
manáque valida gloria dextra?
ti nunc ſubitæ mole ruinæ
rutus, ipſis es miſerandus
oſtibus, ac tua vota retractans
mples miſeris aſtra querelis.
empe erroris nebula, & tetris
gnorantia ſepta tenebris
ic humanas ſepelit mentes.
Nec perſpicuis animi quiſquam
Oculis radios cernere poteſt
Veri ſimplicis, aut virtutis
Nudæ rectum inſiſtere callem:
Sed veluti ſub luce maligna
Per ſecretos nemorum anfractus:
Lubricus error mille viarum
Dubio occurſu ludit euntes,
Inter varios ſemita flexus
Nulla placet, atque diſplicit nulla:
Sic iter homines præter propter
Dubia incerti mente vagamur.
Hic venalem funere laurum
Otii impatiens dum ſibi quærit,
Luctu alieno dura per arma
Redimit vanæ murmura famæ.
Captatores alius captans
Dulci ſterilis pignore lectos
Multa denſat plebe clientum:
Atque intenta fraude viciſſim
Corvos ludere gaudet hiantes.
Cunarum alter murmura blanda
Tenero & balbas ore querelas
Non mutaverit opibus Cræſi,
Aut quas divite lucidus unda
Rutilas Hermus volvit arenas.
Verum nemo tam ſapienter
Vitam inſtruit, conſilium ut non
Damnet dictes ipſe ſuum una
Forſitan hora.
Atque en prodit ſqualida luctu
Miſeram comitans nata parentem:
Quam diſſimiles (proh dolor) illis
Quæ conſpicuæ nuper cunctis,

Lætæque novi laude triumphi,
Pœne attigerant vertice olympum:
Nuper ad invidiam usque beata,
Nunc exemplum mobile sortis
Variæ, Sic Deus humana rotat,
Instar volucris pulveris acti
Turbine celeri mobilis auræ:
Aut hibernæ more procellæ,
Quæ violenti flamine Cauri
Obruit altos grandine montes,
Mox ubi roseo fulsit ab ortu
Pax perspicui pura diei,
Late albentes fusa per agros
Vix conspecto sole liquescit.

STORGE. IEPHTHES. IPHIS.

ST. O spes inanes: festa nuptialia
Tibi parabam nata, lucem cernere
Illam expetebam, sorte quum te prospera
Auctam viderem liberis, & conjuge
Claro beatam; te senectutis meæ
Fore pollicebar columen ac solatium.
De te augurabar falsa frustra insomnia
Nunc me insolenti sæviens ludibrio
Sortis furentis impotens immanitas
Felicitatis de supremo culmine
Dejecit, uno cuncta vertens impetu.
O ter beatos, liberis quos hosticus
Orbavit ensis, pestilens aut æris
Lues, fameque: scelere quorum lacrymæ
Carent, doloremque imputare aliis queunt:
At hîc in uno scelere sexcenta scelera
Fortuna miscet: liberorum carnifex
Parens scelesta sacra, ritu barbaro
Aræ cruentæ victimis nefariis.
Si sancta sancte sacra tantum numini
Credis probari, tolle morem barbarum:
Crudelitate sin propitius sit Deus,
Me me trucida victimam cum filia.
IEP. Acerbitatis plus satis complectitur
Sors nostra per se, nihil ut accedat mali.
Quamobrem omitte meque teque incendere
Tui profuturis luctui conviciis.

Nu

Nam ſæva quamvis ſit calamitas omnium,
Sors noſtra multo cæteris eſt ſævior.
Conjuncta veſtris innocentia eſt malis.
Et labe ſceleris miſeria infelix caret.
Ego nec ſceleſtus eſſe queo, ni ſim miſer.
Nec calamitoſus ſceleris expers degere?
Soluſque cogar facere facinus & pati.
ST. Nempe ipſe tete ſponte cogis & voluns.
IEP. Vtinam iſta noſtri vota ſint arbitrii,
Promiſſa nec ſit abnegare nefarium.
ST. Sceleſta vota grata non ſunt numini.
IEP. Fuiſſe grata teſtis eſt victoria.
ST. Quid? polliceri quod tuum non eſt, poteſ?
IEP. Mea nata non eſt? ST. Eſt: ſed etiã vt ſit mea.
Commune pignus quum ſit, uni cur patri
Mactare, vitam mihi tueri non licet?
Quòd ſi liceret liberos addicere
Parentis alterius libidini & impio
Dirimere amoris vinculum divortio.
Plus jure matri parte cederet ſuã,
Matri, ſalutis quæ ſit auctor, quæ patri
Jam ſponte natam perditurо ſubtrahit.
Quid? nuptiales ſi pararentur faces,
Virumque legeret filiæ ſuæ pater,
Non hîc parentis utriuſque arbitrium
Commune pariter liberis incumberet?
At hæc ſocietas impotens, & arrogans
Eſt conjugalis copulæ conſortium,
Servare matri non licere, perdere
Licere patri, ſi modò quis perdidit
Hanc quam trucidat, cujus aſtans funeri
Immanitatis gloriatur ambitu:
Qui, claustra dum revellit animæ, dum larus
Mucrone ſævo reſerat, & vitalibus
Haurit morantem ſub profundis ſpiritum,
Cupit videri, non eget ſolatio.
Famam aucupatur liberorum è ſanguine,&
Compenſat aura ſanctimoniæ ſcelus,
Seſeque jactat laude parricidii.
Tu, ſi parentis exuiſti in liberos
Mentem, furenti percitus vecordia,
Permitte ſaltem matris indulgentiæ
Amare, non amare quod ſummum eſt ſcelus;
Servare, ſummum quod nefas eſt perdere:

Quod prodidisse (pontę,parricidio
Est gravius omni : quod trucidare propria
Manu, ferarum immanius truculentia est.
Si dividendum pignus esset murui
Amoris, æqua lege non divisimus :
Vt tu mi,abuti morte, vita filiæ
Posset,redundent ad genetricem modo
Luctus,dolores, lacrymæ, suspiria.
O rupe dura durior, vel robore
Prognate crudo, coribus vel asperis
Inter ferarum lustra, nec generis tenens
Nostri nec ulla sanguinis vestigia.
Num fleente nata,lacrymante conjuge,
Mœstis propinquis liberorum carnifex
Vilem doloris indicem gemitum dedit?
Quin ad paternos nata procidis pedes?
Oratione si quid aut lacrymis potes,
Cor flecte durum, frange mentem ferream.
IPH. Miserere genitor te per hanc rogo manum,
Vori potentem, compotem victoriæ :
Per si quid vnquam merita sum de te bene ;
Si quando parvis complexa sum te brachiis,
Onus pependi dulce de collo tuo :
Per si quid ex me tibi voluptatis fuit,
Depone mentem liberos erga trucem,
Et diritatis hujus obliviscere:
Aut si quid in te ex parte peccatum est mea,
Profer: quod instat cunque levius perferam,
Si luere pœnas jure me cognovero.
Quid ora vertis? misera quod feci nefas
Cur esse patri debeam execrabilis,
Vt contueri non queat vultus meos?
IPH. Nil nata per te perpetratū est : hoc mihi
Nefas : meum istud est scelus totum : meæ
Immeritæ pœnas pendis imprudentiæ.
Ego te,que,me,que,misera,perdidi miser
Voris nefandis. quod utinam prudentior
Verbis fuissem, aut prælio infelicior :
Et morte honesta tot virorum fortium
Inter catervas cæsus hostili manu
Præoccupassem miseriæ portum meæ :
Ingrata nunc me vita mihi superstitem,
Luctus, reservat, semper vt videam novos.
Tibi per nefanda sacra juro,quæ Deo

Renuean

Renuente vovi, per mali cumulum mei,
Et luctuolam memoriam cladis tuæ,
Si morte redimi mors vicaria queat,
Vitam libenter filia tibi impenderem.
Ecquid beatus videor esse vos supra?
IPH. Æque atque nos, aut emptius etiam miser.
STO. Apud parentem quando levis auctoritas
Est hujus, unum conjugem conjunx rogo,
Atque id supremum, me mori pariter jube.
Mortem imputare, si me amas, potes mihi:
Sin oderis, tibi doloribus exime
Me morte, teque libera molestiis.
IPH. Parratur una cæde sceleris plus satis.
STO. O sanctitas, ô fas, & innocentia!
Peccare metuit immolator filiæ.
IPH. Omitte mater lacrymas charissimas.
Omitte questus, jurgia & convicia.
Et tu pater, quæ pectus anxium premit,
Depone curam: nec meam propter necem
Vltrò citroque verba commutaveris.
Quòd non volentem dura te necessitas
Intuc coegit, multa mihi faciunt fidem,
Mœstitia præsens, pristina indulgentia,
Et nullius mens criminis mihi conscia,
Cur commereri debeam mortem à parte.
Quapropter istud quicquid est, necessitas
Quod cogit, ultrò non recuso perpeti.
Et quam parenti patriæque debeo
Animam, libenter reddo: & illud vltimum,
Nil postulatura genetrix posthac, rogo,
Ne quid patri causa mea succenseas,
Neu sis molesta, mortuis si quis super
Sensus sepultis est eorum quæ gerunt
Vivi, futurum crede manibus meis,
Vt si quid aliud, id quidem gratissimum,
Si vos beatos, prosperèque degere
Sim certa vitam: nec parentes ad meos,
Officia vitæ mutua quibus debeo
Reddere vicissim, & educandi solvere
Precium, senectæ infirmitatem sustinens,
Ex me redundet luctus atque acerbitas.
STO. Vtinam precari si pie & sanctè id liceat
Dominetur Ammon prisinum ferat jugum
Iudæa: quamvis serva, certe viveres,

Aut morte saltem non nefanda occumberes,
Sæviret in nos levius insolentia
Hostis furentis quàm patris victoria.
Novaque fati sed miserrima vice,
Servire vobis est, & calamitas vincere.
O semper in nos vel favens etiamnum atrox
Fortuna, quantis gaudii usuram brevem
Luctus acerbi fœnerasti lacrymis!
IPH. Quin potius illi justa supplicia luant?
Nos, si necesse est, immerentes sanguine
Aras piemus, totaque cædes hostium
Pensemus una sponte gratique hostia.
IEP. Heu nata, nunc intelligo demum miser
Quàm fœda, sæva, dira designaverim,
Qui prole tali temere meme orbaverim.
Sed ipse de me sponte pœnas exigam.
Te namque iniquum est dare mecæ dementiæ
Pœnas, puellam innoxiam, superstite
Auctore luctus, ipse stultitiæ meæ
Supplicia pendam: nec mihi exprobrabitur
Ab invida vicinia, quod ultimâ
Sub spatia vitæ parricida filiæ
Mihi peperci, liberumque sanguine
Vili redemi turpis auram gloriæ
At tu beata hac charitate in patriam
Patremque vive, cujus ætas dignior
Superesse: quamque gratiam nequit parens,
Persolvat ille, solus æquat qui potest
Pro dignitate huic indoli rependere.
IPH. Omitte genitor has moras innectere,
Meumque dictis mollibus frangere animum,
Nec fas nec æquum te mea fuugi vice.
Me vota poscunt: itaque tibi animam libens
Hanc reddo patri, reddo patriæ meæ.
Nec ulla Iephthæ me redarguet dies
Non stirpe dignam, tolle, age, abduci jube.
Devota morti, & consecrata victima
Projeci amorem lucis, omnis est mora
Molesta, mater jam vale charissima,
Et vos penates patrii, in quibus dies
Lætos peregi, spes ad amplas molliter
Educta, claris destinata nuptiis.
O fata, fata, & morte defuncti patres,
Accipite placidè destinatos patriæ

Manes

Manes salutis tuque lux novissima
Hodierna nostris hauriendæ oculis, vale.

CHORVS

Laus fœminei famaque sexus
Et generosæ gloria stirpis,
Animi nimium virgo virilis,
Licet injuria tibi fatorum
Villiores abscidit annos,
Licet immanis feritas Parcæ
Teneri florem carpseric ævi,
Quod tibi vitæ sors detraxit,
Fama adjiciet posthuma laudi:
Et qua primis Phœbus ab Indis
Rutilæ tollit lumina flammæ,
Te posteritas sera loquetur.
Te, qui primi flumina Nili
Bibit, & curru qui Sarmatico
Solidum non timet ire per Istrum,
Concinet olim.
Non formidine mortis inerti
Pavidam, patriæ donasse alacrem
Natura tibi quos dedit annos.
Nostris longum tu dolor & honor
Virginibus, tibi thalami expertes
Mœsto ululatu flebile carmen
Per redeuntes recinent annos.
At vos, vestri dedecus ævi,
Animum patriæ reddere segnes,
Vos æternis tenebrarum umbris
Teget oblivio longa sepultos,
Et generis pudor, & telluris
Pondus inutile, quos & præsens
Spernit, & altera nescict ætas.

STORGE. NVNCIVS.

ST Heu misera, an omnis spes salutis occidit?
Effare. NVN. Res ut inter adversas quidem
Non pessimè agitur. ST. Si quid accidit boni,
Ea blandientis sortis est crudelitas:
Venena dulci mitte terra temperat.
Quapropter ede quicquid occultas mali,
Visus dolendi longaque experientia
Induxit animo callum; ut amplius mihi

Nocere posset, nil reliquit sors tibi.
Parata certa est sed misera securitas.
NVN. Vt gesta res est ergo paucis accipe:
Quum staret aras ante tristes victima
Iam destinata virgo, purpureum decus
Per alba fudit ora virgineus pudor,
Cœtus viriles intuerier insolens.
Vt si quis Indum purpura violet ebur,
Rosásve niveis misceat cum liliis.
Sed se per ora cum pudore fuderat
Perspicua cernæ juncta vis fiduciæ,
Interque flentes sola fletibus carens,
Vultu remisso constitit firma, ac sui
Secura fati, quas tenebat lacrymas
Propinqua morti virgo, populus non tener.
Alium parentis beneficium recens movet,
Et servitutis patriæ exemptum jugum,
Et solitudo familiæ clarissimæ.
Alius acerbam sortis ingemuit vicem.
Longoque luctu breve redemptum gaudium,
Rarogue stabilem rebus in lætis fidem.
Flosem juventæ deflet ille, & siderum
Similes ocellos, æmulamque auro comam,
Supraque sexum pectoris constantiam,
Et forte solito gratiorem afflaverat
Natura honorem, ceu supremo munere
Dignata genus nobilis viraginis.
Vt jam ruentis æquor in Tartessium
Phœbi recidens esse gratior solet
Splendor, rosæque vere supremo halitus
Colorque cupidos detinet oculos magis;
Sic virgo fati stans supremo in limine,
Parata morte, nec recusans molliter,
Turpive torpens exitus formidine,
Commôrat omnes, versaque in se lumina
Vulgi stupentis traxerat miraculo,
Et triste cunctis stimlit silentium.
STO. Narrare porrò perge facinoris modum,
Neu parce matris auribus, nil potes
Afferre triste, vt tristiora non sibi
Proponat animus. cuncta jam præcepta sunt,
NVN. Animi virilis tum puella lumina
Ad clara tollens astra, concipit preces
Ex ore casto, voce non fracta malis:

Aeter-

Aeterne rerum genitor, atque hominum parens,
Tandem propitius gentis errori tuæ
Ignosce, & istam victimam lenis cape.
Quòd si furoris exigis piaculum,
Quicunque nostra continuax superbia
Supplicia metuit, te parentem deserens,
Vtinam lustrur hoc cruore! sæpius
Vtinam liceret sanguinem profundere, &
Hic si parentum & civium sita est salus,
In me furoris imperium ac iræ tuæ
Per mille mortes sæpius deflectere.
At tu sacerdos quid metuis? (etenim metu
Gelido tremebat) ades, & hanc luce exime
Animam: morantem solve corporis obicem:
Populum, parentem, meque voto libera.
Vt hæc loquuta est, ille jamcudum parens
Visus cruentus, saviorque tigride
Oculos amictu lacrymis madens tegit,
Secumque damnans votaque temeraria,
Fletu sacerdos obrutus vix solvere
Animæ meatus potuit, & mœsto diu
Tacituma turba torpuit silentio.
Vt vocis autem pervium patuit iter,
Non ille genitus, esse nec qualis solet
Fremitus doloris atque lamentatio,
Sed concionis gratulantis murmure
Confusa turba, teque prædicantium
Adversa sortis inter aspra vulnera,
Et blandientis læta dona fœminæ
Vnam beatam maximè & miserrimam.
Nam plaga quamvis alte ad ossa sederit,
Magni doloris magnum habes solatium.
STO. Solamen ipso luctuosius malo,
Quod leniendo exasperat malum vetus,
Luctusque acerbi memoriam semper novans,
Reducta cogit vulnera recrudescere:
Quo fortiore nata rulit animo necem,
Hinc angit animum tristior meum dolor.

FINIS.

BAPTISTES,
SIVE VOTVM,
TRAGOEDIA:

AVCTORE

GEORGIO BVCHANANO

GEOR. BVCHANANVS IACOBO SEXTO, SCOTORVM REGI S. P. D.

CVm omnes mei libelli, postquam tibi erudiendo sum appositus, ad te familiariter, accedunt, salutant, confabulantur, & in tuæ clientelæ umbra conquiescunt, tum hic meus Baptistes pluribus de causis tui nominis patrocinium audentibus sibi poscere videtur: quòd meus quanquam abortivus, tamen primus est fœtus, & adolescentes à vulgari fabularum scenicarum consuetudine ad imitationem antiquitatis prouocet: & ad pietatis studium, quod tum ubique fere exagitabatur, animos excitare pro virili contendat. Illud autem peculiarius ad te videri potest spectare, quod tyrannorum cruciatus, & cum florere maxime videntur, miserias dilucide exponat. Quod te nunc intelligere non conducibile modò, sed etiam necessarium existimo: vt mature odisse incipias, quod tibi semper est fugiendum. Volo etiam hunc libellum apud posteros testem fore, si quid aliquando pravis consultoribus impulsus, vel regni licentia rectam educationem superante secus committas, non præceptoribus, sed tibi, qui eis recte monentibus non fis obsecutus, id vitio vertendum esse. Det Dominus meliora, & quod est apud tuum Sallustium, tibi bene facere ex consuetudine in naturam vertat. Quod equidem cum multis & spero, & opto. Vale. Sterlino, ad Calend. Novembris. 1576

PER-

PERSONÆ.

PROLOGVS.
MALCHVS *Pharisæus.*
GAMALIEL *Pharisæus.*
IOANNES *Baptistes.*
CHORVS *Iudæorum.*
HERODES *Rex.*
HERODIAS *Regina.*
REGINAE *filia.*
NVNTIVS.

BAPTISTES, SIVE CALVMNIA, TRAGOEDIA.

PROLOGVS.

VEteres poëtæ fabulantur Proteā
Quendam fuisse, qui se in omnes verteret
Formas, nec ullis contineri vinculis
Posset, liquentes nunc in undas dum fluit,
Nunc flamma fridet, nunc ferus, rugit leo,
Viret arbor, horret ursus anguis sibilat.;
In cuncta rerum transiens miracula.
At ego profectò, fabulam istam comperi
Longè Sibyllæ veriorem oraculis.
Nam quotquot homines video, tot me Proteos
Videre vultus credo qui sumant novos.
Seseque vertant in figuras quaslibet:
Subjecta quorum maximè calumniis
Fortuna semper Scenici est spectaculi.
Nam si vetustam fabulam quis proferat,
Turbant molesti, rusiunt & nauseant.
At si novam quis extulit, rum protinus
Vetera requirunt, comprobant, laudant, amant.
Illiberali respuunt fastidio
Nova, & priusquam noscere queant, exigunt.
Rectèque dicta interpretationibus
Vitiant malignis: omnia in pejus trahunt.
Ipsique somno dediti ac ignaviæ,
Vacui laboris, invident laboribus
Aliorum; & omnem collocant operam suam
Vt deprehendant quod queant reprehendere.
Si quis sit error, antevortunt Lyncea
Visu, notasque perlinunt censoria:
Benedicta surdis auribus prætervolant.
Horum severa supercilia nihil moror,
Tristemque vultus tetrici arrogantiam.
At si quis adsit æstimator candidus,
Qui puriores promoventi literas
Studeat benignus, & favore sublevet,
Et (quando ab omni parte sincerum nihil
Humana gignit mens) levibus erroribus

Igno-

Ignoscat, illi fabulam offerimus novam,
Aut potius historiam vetustam interpolem:
Baptistæ quondam ut regia libidine,
Et invidorum subdolis calumniis
Oppressus, indignam innocens subiit necem.
Porrò vocare fabulam veterem aut novam
Per me licebit cuique pro arbitrio suo.
Nam si vetusta est ante multa sæcula
Res gesta, veteres inter hæc censebitur:
Sin quod recenti memoria viget, novum
Existimemus, hæc erit prorsus nova.
Nam donec hominum genus erit, semper nova
Fraudes, novæque supperent calumniæ:
Luetque semper improbus premet probos,
Vis jura vincet, fucus innocentiam.

MALCHVS & GAMALIEL,
Rabini. CHORVS

MALCHVS.

MIsera senectus, & supremi spiritus
Propinqua meta fataque infelicia,
In hosne vitæ longioris terminum
Tribuistis usus, serviente ut patria
Polluta templa cernerem nefarie,
Profana sacra mista? Vidi imperii
Arcana fani fracta, sacrum postibus
Aurum revulsum, quicquid aut Gabinii
Cupido rapere potuit, aut Antonii
Haurire luxus, periit, ac ludibrio
Etiam Cleopatræ fuimus (infandum) gulæ.
Ac ne deesset parte ab ulla indignitas,
Rex Antipatri Semiarabis pronepos
Crudele cœperum sævus Herodes gerit.
Iudæa Idumæ servit Arabarchæ Sion,
Solyma profano, populus impio Dei.
Tot sortis inter sævientis vulnera,
In servitute quamlibet gravi tamen
Scintilla quædam dignitatis priscinæ
Adhuc supererat: disciplinæ & patriæ
Vel quælecunque specimen, ipsis hostibus
Etiam verendum: cœperat victor ferox,
Et purpuratæ non minima pars curiæ,
Honore leges prosequi Iudaicas.
Hac recreati spe caput vix tollere

Fessi

Pessi miseriis cœperamus: quum nefas
Ortum repente est, unde nullius mali
Metus imminebat. Ecce Baptistes novus,
Non è profanis editus parentibus,
Interque cultus educatus externos,
Sed gente nostra, genere Levites, Deo
Primis dicatus usque ab incunabulis
Pontificis ipse natus, ipse pontifex
Brevi futurus, ni cupitæ gloriæ
Fructus acerbos rapere mallet, quàm suo
Maturam honoris legere messem in tempore,
Is ergo ruris devii solos colens
Solus recessus, sanctitatis tetricæ,
Vulgus refugit imperitum imagine.
Hirto capilla, tergà operitus pellibus,
Victu ferino, & id genus præstigiis
In se ora vertit omnium. Plebs credere
Patrem repentè redditum mundo novum,
Et jam sequaces ille vulgi exercitum
Traduxit ad se; jam relictis urbibus
Hunc populus unum suspicit, proceres colunt,
Reges verentur. Ille, stolidæ insania
Plebis superbus, alter ut Moses, nova
Dat jura: lymphis expiare crimina,
Adulterare ritibus legis novis
Audet vetustas: ut furore facilius
Vulgi fruatur, omnibus probris patres
Lacerat, secundis plebis usus auribus,
Quod si furentis insolenti audacia
Latronis hujus nemo se conatibus
Opponat, illa celebris orbi sanctitas
Brevi peribit, imò perit, imò periit.
GAM. Professionem nil temerè nostram decet
Statuere: mites lenitas decet patres;
Juvenum temeritati dari venia potest:
At nulla nostram poterit excusatio
Velare culpam. Paululum da iræ locum,
Residat impetus, & dolor deferveat.
MAL, Et tu Gamaliel, hic sacrilegus quæ facit
Jus, ut videtur, approbas sententia.
GA. O Malche, Malche, nec probo, aut damno prius
Quàm quale quodque sit sciam: quod vatem ad hanc

Spectat,

Spectat, vit adeo (quantum ego audio) malus
Non eſt, nec odio ſic premendus publico.
MA. O ſidera : ô cœlum, ô ſolum! Huic etiſ vir
Non deeſt patronus, eſſe qui malum neget.
GAM. Qui vitia carpit, qui docet mores bonos,
Præitque primus quam indicat aliis viam,
Hunc eſſe mihi perſuadeas malum virum :
MAL. Qui jura ſpernit, qui docet ſectas novas,
Novoſque ritus, qui petit conviciis
Populi magiſtros, Pontificibus detrahit,
Hunc eſſe mihi perſuadeas bonum virum ?
GAM. Si in nos ſeveri & tetrici æquè iudices
Eſſemus : aliis quàm ſumus ſæpe aſperi :
Minus paterent publicis conviciis,
Flagitia noſtra. Blandiamur quamlibet
Nobis, beati prædicemur, cœlites
Vulgo putemur, integri, casti, pii :
At nemo noſtrum maximis vitiis vacat.
MAT. Vt hæc Gamaliel vera ſint, num cuilibet
E plebe fas eſt præſuli malè dicere ?
Plebs audiat, plebs pareat, ſit ſobria,
Injecta fræna non recuſet : qui præeſt,
Plebs ſi quid erret, eam reducat in viam.
Lex ipſe ſibi ſit : ſi quid autem erraverit,
Eſt qui ſceleſtum cernat, & plectat Deus.
GAM. Et tibi videtur æqua lex hæc ? MA. maxime.
G. Quinâ? M. Quia propria eſt plebis ignorantia,
Error, temeritas, imperitia, cæcitas.
GA. E plebe media ſæpe deprehenderis
Qui principum non ceſſerit prudentiæ.
MA. Quin ergo cathedra cedimus opilionibus,
GA. Opilio Moſes, opilio David fuit.
MA. Eos erudivit cuncta ſpiritus Dei.
GA. Hunc poterit idem qui erudiit illos Deus.
MA. Nobis relictis erudiet illum Deus ?
MA. Non ſceptra ſpectat, non parentum ſtemmata,
Decuſve formæ, aut regias opes Deus :
Polluta nullo corda ſed contagio
Crudelitatis, fraudis & libidinis,
Hoc ille templo ſpiritus capitur ſacer.
MA. Equidem Gamaliel, fatear ut verum, mihi
Videre pridem ſacrilegam hanc ſectam tua
Sententia probare. Non poſſum amplius

Celsa

Celare tacitus : cum tuis majoribus
Indigna facias : qui ueri debeas
Auctoritatem maximè unus omnium
Nostram, repugnas maximè : idque in gratiam
Juvenis furentis. per Deum rogo, edoce
Qua spe ista tentas ! aut quid hinc capeas lucri ?
Forte ille honores, aut opes dabit tibi,
Qui dignitatem funditus nostri ordinis
Everrit omnem nosque ad inopiam vocat.
GA. O Malche, vero procul aberras à scopo,
Nostram tueri dignitatem si putes
Nos posse fastu, viribus, superbia,
Non hæc parentes ratio nostros extulit.
MA. Vetusta veteres, nostra nos magis decent :
Utique vivat quisque more sæculi.
GA. Quin potius omnes bona bonos semper decent.
MA. Si quid paternis spiritus nobis foret,
GA. Et nos paternis viveremus moribus.
MA. Pœnas luisset morte nebulo hic non minis.
GA. Aliena nostro ab ordine est crudelitas.
MA. Quidquid Deo præstatur, id sanctũ & piũ est.
GA. Morti immerentes impia est pietas dare.
MA. Hunc immerentem cuncta qui evertit, vocas ?
GA. Si peccat ille, quin palám redarguis ?
Quin lumen ingenii exeris illic tui ?
Eadem peritus, doctus indoctum, senex
Aggrederé juvenem. Fors reduces in viam ;
Et tibi apud omnes comparabis gloriam.
MA. Curanda non est ista plaga molliter ;
Sed func, ferro, & igne : vel si quid scias
Quod func, ferro & igne sit crudelius.
GA. Sit ille qualem dicis, aut pejor etiam
Si vis, dare unum te tamen decet tibi
Ut antè moneas hominem amicè & leniter :
Ne malle quisquam præcipitare te putet
Dubium salutis, dexteram quàm tendere
Jam pessum eunti : plurimum interest tuam
Ad famam, ut omnes invidi etiam intelligant
Servare te omnes velle, perdere neminem,
Nisi obstinata mente qui preceps ruat.
Unum oro saltem, te priusquam longius
Abducat ira, cogita quid assequi

Hoc

Hac obstinata pertinacia queas.
MA. Nempe illud, hostē ut opprimā, tolet hos-
Dubiosque firmem, & impudentes terream,
Legesque patrias hoc cruore sanciam.
GA. Quin potius illud assequere, vi omnibus
Grassatus esse viribus tyrannidis
Credare, sanctum donec opprimeres virum,
Ratione quem non poteris convincere.
MA. Sit sanctus ille, sit gravis quantum libet,
Divinus illum spiritus non dirigit,
Quando institutis priscis patrum negligit.
Et quando apud vos nil reperio præsidii,
Contra ruinam regium auxilium petam.
CHO. Recte Gamaliel admonet, me iudice:
Et tu monenti obtempera. Sed consilii
Recti hostis ira mentis aciem obnubilat;
Auremque monitis obstruit salubribus.
GAM. Ille abiit ira incensus & fastu tumens,
Ego quod licebat sedulo pro viribus
Monui furentem, spiritus nixus feros
Lenire verbis mollibus, fidum dedi
Consilium: at ille, tantum abest ut gratiam
Ingratus habeat, etiam ut oderit bene
De se merentem. Vulgo ita modo vivitur,
Nostrique cœtus vitium id est, vel maximum,
Qui sanctitatis plebem imagine fallimus:
Præcepta turbo liceat ut spernere Dei;
Contra instituta nostra si quid audeas,
Conamur auro evertere adversarios,
Tollere veneno, subditisque testibus
Opprimere: falsis regias rumoribus
Implemus aures: quicquid animum offenderit
Rumore falso ulciscimur: & incendimus
Animum furore turbidum: & calumniis
Armamus iræ sævientis impetum.
Nullius ille nunc memor modestiæ
Graditur ad aulam: comminiscetur novas
Sectas oriri, sacra patrum deseri,
Auctoritatem regiam ludibrio
Patere: demum quicquid illi commodum est,
Honesta sceleri nomina obtendens suo.
His si moveri senserit regem parum,
Inveniet aliud sævius telum: in caput
Iuratæ regis clamitabit agmina.

Secre

Secreta fieri colloquia : nefarium
Facinus parari : consilia clam concoqui :
Cœtus coire nocte : privatas opes
Per factiones impias augescere.
Hæc ille finget, aut atrociora, ut est
Animi impotentis, barbaræque jugiter
Crudelitatis auctor. Hæc in regias
Stillabit aures toxica ingenii sui.
Hoc adeo cunctis penè semper regibus
Commune vitium, facile delatoribus
Præbere sese : quo quid est crudeliùs
Fictum, facilius creditur : vanos metus
Fingunt sibi ipsi : mobilis famæ levem
Sequuntur auram : qui fideliter monet,
Timidus habetur, languidus, torpens, hebes,
Virtutis olim vertimus jam nomina ;
Virtute nulla splendidi : sed splendidis
Titulis superbi fallimus vulgus rude.
Quod ad prophetam spectat hunc, modestius
Se noster vtinam gereret ordo, & cautius.
Si missus huc est ille consilio Dei,
Humana poterit nulla vis obsistere :
Sin fraude tectum comminiscitur nefas,
Sese ipse gladio subitò confodiet suo.
Interpreterur quisque pro ingenio ut lubet,
Si quis sequatur hîc meam sententiam,
Crutore puras servet innocuo manus,
Nec temerè sancti prodigus sit sanguinis :
Ne quæ statuimus in alios crudeliter
Exempla, recidant postea in nostrum caput
Immanitatis non sat Herodes habet,
Ni faucibus iræ subditis, accreverit
Animi furentis impotens crudelitas.

CHORVS.

Quanta mortales latebris opacis
Nox regit mentes ! quibus in tenebris
Degimus, lapsu celeri, fugacis
Tempora vitæ !
Occulit falsus pudor impudentem,
Impium celat pietatis vmbra :
Turbidi, vultu simulant quieta,
Vera dolosi
Qui fuit tristi gravitate vultus,
Vnicum vitæ specimen modestæ,

Aestua

Aestuat præceps furiis, & atrox
Fervet in iras.
Qualis Aetnæis vapor è caminis
Saxa convolvit celeri rotatu;
Qualis arentem coquit in fauillam
Flammave sevum;
Talis hunc cæcus furor vltionis
Cogit in vatem ruere innocentem,
Vt trucci nudam malè veritatem
Crimine vexet.
Tu mali tanti genetrix, cupido
Gloriæ, vano tumefacta fastu:
Laulque fucati specie superne
Splendida honesti:
Mentis ut regnum semel occupasti,
Fascinas blandis animos venenis:
Et relegata ratione turbas
Pectoris aulam.
Te fugit verum, pietas, pudorque,
Te fides, & quæ melioris ævi
Hospes, infames vitiis reliquit
Vltima terras.
Si quis (ô) frontis nebulis remotis
Artifex, nudas daret intueri
Pectoris curas, penitus revelans
Abditæ cæcum penetrale mentis,
Cerneres mitis variata formis
Monstra, non magno fabulare in antro:
Plura quàm terris ferat in remotis
Nilus & Ganges, Libyêque sævis
Fœta portentis, latebrisque nigris
Caucasus horrens.
Non tibi tigris rabies cruentæ
Deesset, aut fulvæ feritas leænæ,
Non ferum nulla saturata strage
Dira sævorum ingluvies luporum,
Nec venenata basiliscus aura
Pestifer, longumque ferens soporem
Aspis, & caudæ meruendus uncæ
Scorpius telo, lachrimisque fictis
Personans seram crocodilus algam,
Nec doli vulpis, Phariæque fallax
Ludus hyænæ.
Ficta crudelcs pietas tyrannos,

Impios

Impios mores ſola fimbriata
Celat, in panno tenui recondit
Nuda ſe virtus tuguri ſub umbra
Ruſtici, nec ſe titulis ſuperbis
Vendit: inſanoſque fori tumultus
Ridet, & plauſus popularis auræ,
Nec clicns magni foribus patroni
Aſſidet. Vitæ tacitos beatæ
Rure ſecreto ſibi nota tantum
Exigit annos.

REGINA. HERODES.

REG. Tu lentus uſque auctoritatem regiam
Labare nondum ſentis. in tuum caput
Nondum parari cæcus inſidias vides,
Nam concitator iſte vulgi, ſi alterum
Superſit annum, vinctis, carcerem, cruces
Fruſtra mineris. jam tuas circumſpicit
Vires ſuperbus. proſequentum jam grege
Obſcurat aulæ regiæ ſatellites.
HE. A turba inermi quid times periculum?
REG. Secreta ſi conventicula ſieri ſinas,
A genere nullo non timendum exiſtimes.
HE. At hic, ruentem ſponte populum ad ſe, docet,
REG. Magis timenda eſt fuſa late factio.
HE. Crimen refellit iſtud hominis ſanctitas.
REG. Hoc tecta velo ſæpe flagitia latent.
HE. A purpuratis vis timenda eſt ſatrapis.
REG. Et à ſeveris fraus timenda hypocritis.
HE. Inops, inermis, unda cui ſedat ſitim,
Dat ſylva victum, terra grammineum torum,
Quem cogitare poterit is ſceptris dolum?
REG. Vides amiculum, & cibum & potum videsne
At quod recluſum pectore gerit, non vides.
HE. Conditio regum miſera, ſi miſeros timet.
REG. Si nil timendo præda ſit, miſerrima.
HE. Quid ergo tutum jam ſupererit regibus?
REG. Omnia, quieti ſi quod obſtat auferant.
HE. Nempe hoc tyrannus intereſt regi bono:
Hic ſervat hoſtes, hoſtis ille civium eſt.
REG. Utrumque durum eſt, & perire & perdere:
Sed ſi eligendum eſt, præſtat hoſtem perdere.
HER. Cum non neceſſe eſt alterum, utrumque miſerum eſt.

REG. Tanto

HE. Tanto in tumultu nihil agendũ est asperè,
Quum concitatur mobilis vulgi furor.
Leges, religio, auctoritasque principis
Contempta, plebi est infimæ ludibrio:
Cave lenitatis falsa species avocet
Tibi mentem ab æquo: quæ videtur lenitas,
Propiùs tuenti summa erit crudelitas.
Dum parcis uni factioso & perdito,
Is perditum omnes, in caput quos hic tuum
Armare satagit, finge fieri, quod fore
Tandem necesse est, concitari mobile
Ad arma vulgus, cuncta passim lugubri
Ardere bello, vasta linqui prædia,
Vrbes cremari, virgines per vim rapi,
Manusque dubia conseri victoria:
Quum fræna legum ruperit licentia,
Damnabis istam sero tum clementiam.
Atque ecce coram pestis & mali caput.
Hic censor ille est. Hunc roga, plura audies
(Ni fallor) ab eo, fama quàm vulgaverit.
Nec miror esse, sceptra qui spernant tua:
Quando ipse pravos lenitate provocas.
HE. Quum multa possis facere viribus modum,
Regum bonorum est. Re. Itâne jam sceptris modũ
Hic faciet? hujus, regnum habendum arbitrio est,
Si regis esset animus in te. HER. quin abis,
Mihi hæc relinque. REG. quin abeo, ne denuo
In os, ut antè, contumelias feram.
Regina, inulta quando cedit infimis,
Quæ spes fovebit æquitatis cæteros

HERODES. IOHANNES. CAORVS.

HE. Iámne abiit? abiit. Hoc agamus interim.
Non est quod id te moveat, aut novum putes,
Si læsa mulier nobilis, dives, potens,
Regina denique gravius æquo irascitur,
Vel ipse testis esse poteris optimus,
Quantum saluti faverim semper tuæ.
Namque universæ plebis odium te petit,
Et ad luendas flagitat pœnas reum:
Dolentque proceres, & sacerdotes fremunt.
Atque adeò quid sit, quod querelam publicam
Incendat, edam breviter. Omnes ordines
Enceras maledicis consionibus palam:

Vulgusque, veterum decipis legum rude,
Lethale spargens dogmatis virus novi:
Et turbulentis vocibus, regni statum
Tranquillitatemque labefactas publicam:
Parere prohibes milites duci suo,
Parere populum Cæsari, vulgo nova
Dum regna spondes: liberos jugo extero
Fore polliceris, speque vana concitas:
Gentem rebellem nec sinis quiescere.
Et calamitatum ceu tulissemus parum,
Romana demens arma rursus provocas.
Nec dubito quid sis ausus absens, quum palam
Mihi impudicas exprobraris nuptias:
Et odia populi nixus in me accendere,
Fratremque mecum prælio committere
Tentaris, in te quod erat. Ac velut parum
Scelerum patrasses, ausus omnia in omnium
Pariter salutem, bella jam cœlo paras:
Et sacra, quibus hoc hactenus regnum stetit,
Abolere tentas. Hæc populus omnis fremit:
Lentumque legum me queruntur vindicem
Patriarum. at in te durius nihil tamen
A me profectum est: & modò, quicquid favor
Judicis amici & benevoli poterit dare,
Tribuetur à me liberaliter tibi.
Neque enim tyrannum genuit avidum sanguinis
Vestri pater me Assyrius, aut Aegyptius.
Et patria, & altrix, & parens eadem mihi
Vobisque terra est. infima quoties perit
De plebe quisquam, corporis membrum mei
Toties revelli existimo: meus cruor
Mitti videtur, facilem & æquum judicem
Herodem habebis. Si refellere cætera
Objecta poteris, quicquid in me dixeris
Olim, meosque, gratiam facio tibi.
Tu, teste populo, intelliges injuriam
Negligere propriam, persequi me publicam.
Vtinam ipse reliqua diluas sic crimina,
Severitatis ut mihi nullam tua
Occasionem linquat innocentia.
CHO. Hac perge charus esse: vives posteris
Clarus. Nec auro, nec catervis militum
Tam crede regna tuta, quàm quæ charitas,
Et æquitate parta defendit fides.

IO. Tenenda populi frœna cui credit Deus,
Audire oportet multa: cuncta credere
Necesse non est: quæstus, invidia, favor,
Timor, dolorque sæpe vera supprimunt.
E plebe si quis aut patrum, inclementius
Me credit in se prolocutum quippiam,
Vitam necesse est arguat prius suam,
Orationem quàm meam culpet. mea
Hæc ratio semper fuit, uti reprehenderem
Delicta publica publicè. occultè nihil
Facie detexove. Non latebras aucupor
Cæcas, nec homines, sed vitia redarguo.
Cùm me rogarent milites, quonam modo
Servire possent pariter & regi, & Deo:
Pulsare vetui, rapere, vim facere, dolo
Circumvenire improvidos, componere
Cupidinem jussi ad modum stipendii.
Nec spem novarum prædico rerum, nisi
Quam vos prophetis ex vetustis creditis
Mecum. nec unus interim è tot millibus,
Auctore me qui principem contempserit,
Professus, ista sive fama retulit,
Seu fluxit ira cæca, dum præceps furit
Studio nocendi, nuda facilè veritas
Per se refellet. Sacra quàm piè colam
Et instituta vetera nullum certius
Indicium opinor, quàm meorum criminum
Præclarus index quòd palàm non prodear:
Clàm murmuret, ubi facile fit hostis locus.
Quòd te negavi posse fratris conjugem
Habere jure, id ipse tecum cogita,
Verum placere tibi fit æquius, an Deo,
Atque utinam is animus omnibus itidem foret
Quicunque regum sese amicitiæ dicant,
Vt vera malint proloqui ac salubria,
Quàm blanda damno mox futura: quòd malis
Præclusus aditus esset, & molestiis?
Ego si quid olim liberius, ac verius
Dixi, tu, ut æquum est æquitatis vindicem,
Aequi bonique bonus & æquus consule:
Tuæque fines hos statue potentiæ.
Mensura legum quos tibi præscripserit.
Quod jus in alios hîc habes, in te Deus
Alioque reges omnium rex obtinet.

Proinde

Proinde quicquid de capite statues meo,
Statuere id ipsum crede de tuo Deum.
HE. Quum in antea venies, loquere tum cœlestia:
Terrena jura parere, dum terram coles.
IO. Terrena vereor regna, parco regibus:
Æterna patriam regna puto, regem colo.
HE. Res ipsa clamat, regibus quam pareas,
Parere regem qui tuis vis legibus.
IO Si terræ leges mihi liceat, ediderem
Parere populos regibus, reges Deo.
HE. Sat litigatum est. rursus hunc abducite,
Perplexa res est. donec cuncta certiùs
Comperta pateant, stat nihil decernere.
CH. Qui de tyranni oratione se autumat
Perspicere mentis posse sensus abditos,
Næ turbido se credere speculo sciat.
Vtinam secundet cuncta cœlestis parens!
Sed ominari metuit animus, quæ timet.
HE. Fortuna regum quàm misera sit, & anxia
Nec fando poterit explicare oratio,
Nec cogitando mentis acies assequi.
Nos esse vulgus liberos solos putat,
Solos beatos, quos egestas obsidet,
Formido cruciat, misera servitus premit.
Quodcunque populus diligit, cupit, timet,
Audet fateri liberè: procul metu
Fruitur modestis opibus, at nobis foris
Persona honesta est induenda, cogimur
Vultu benigno humaniter promittere:
Palàm profari jussa: ficto pectore
Differre bilem: supprimere odia in suum
Tempus, minari maximè, cum maximæ
Causæ timoris anxium pectus premunt:
Spernit modestum principem plebs, asperum
Odêre. Vulgo serviendum est mobili,
Et imperandum nil meo arbitrio gero.
Hunc si propheram perdo, populum offenderos
Si servo, regno consulo parum meo.
Quid ergo agendum est? id ne dubium est? imperi
Habenda ratio est. ipse mihi sum proximus.
Si ob sceptra populo serviendum est, stultius
Quid esse potest, regna quam perfundare,

Placere vulò dum studes? plebi gaudia,
Irasque temere sumis, & temerè abjicis,
Nunc stat, cruore auctoritatem regiam
Stabilire: vulgus facilè post placabitur.
Si serpere malum latius præsens sino,
Remedia vincet. ausus est videlicet
Mihi impudicas exprobrare nuptias
In ore id illi impune si permisero,
Non stabit illic hominis impudentia.
Iam sceptra leges ad suas flecti volet?
Iam vincla captis induet, jam non regi,
Sed regere cupiet, jura regibus dabit,
Consumdet imis summa. glisceuti malo
Statim medendum est: antequam crescat, recens
Flamma opprimenda est. contumelias novas,
Veterem ferendo, provocas injuriam.
Populo secundo si expetere pœnas queam,
Populi favoris gratiam non negligam:
Si nequeo, regno cuncta stat postponere.
Quid Malchus iste garriat de legibus,
Quas curiosas quæstiones litibus
Inexplicatis jactet, id nihil mea
Referre credo, modò populus unam hanc sciat
Legem tenendam, præter ut leges, mihi
Licere quidvis, esse legitimum putet.

CHORVS.

O spatiosi conditor orbis!
Cujus trepidant omnia nutum,
Cœlum nitidis ignibus aptum,
Tellus vario florida cultu,
Tumidum refluis æstibus æquor,
Nonne ad nostras pertulit aures
Fama prioris conscia sæcli,
Ævi splendida facta prioris?
Cùm tu, validæ robore dextræ,
Auro atque opibus, regna superba
Ipsa extinxti à stirpe revellens,
Illorum ut nos agro insereres:
Agro haud ense, aut jaculis nostris,
Aut consilio vique parato.
Sed nos cœli favor omnipotens,
Pur sera tutor agmina duxit.

Non

Non tu rex ille Iſacidarum?
Non tu gentis Deus Hebrææ?
Cujus ductu perfida caſtra
Proculcavimus, hoſte peremptæ?
Non confiſi robore noſtro,
Sed duce & auſpice te, præclaras
Sæpe retulimus patriæ palmas.
Nunquid penitus deſeris, olim,
Genitor, populum tibi dilectum?
Nunquid fabula linquimur hoſti?
Spreta eſt pietas: religio jacet?
Fraus, purpurea regnat in aula:
Populus, tanquam victima, ſanctus
Dat pia ſæva colla ſecuri:
Vates pereunt enſe, tyranni
Noſtris gaudent luctibus hoſtes,
Et pietatis ſub prætextu,
Meriti pœnas, regna gubernant:
Meritos regnum pœna coercet.
Exurge tuo populo ſer opem:
Exurge parens optime, & hoſti
Dà te talem cernere, qualem
Te viderunt æquore patres
Rubro Pharios mergere currus.
Qualem vatis fatidici olim
Te puer oculis vidit apertis,
Dantem igniferis fræna quadrigis,
Totis flammas ſpargere campis.
Te, caligine pulſa erroris
Humanæ qui lumina mentis
Obruta cæca nube recondit,
Et quæ primo ſole tepeſcit
Tellus, & quæ mergere ponto
Cernit rutilæ lumina flammæ,
Unum agnoſcat cuncta potentem.

MALCHUS, IOANNES.

MALC. Sic ſe profectò res habent mortalium,
Vt optionem ſi tibi obtulerit Deus,
Incertus erres quid recuſes, quid velis?
Opes, honores, rem tibi & tuis cupis,

Quæ perdiderunt sæpe voti compotes,
Hosti imprecaris vincla, carcerem, fugam,
Quæ sæpe pariunt maximam illi gloriam,
Tibiq́ue damnum, quod adeò verum meo
Didici periclo, exempla ne longè petam,
Nam cùm remotis montium degens jugis
Baptista vulgus fascinaret hic novus,
Plebisq́ue secum credulæ traheret gregem,
Ego Pharisææ dignitatis vindicem
Me præstiti unum cæteris cunctantibus:
Nec experiri cuncta desii prius
Quam dura sontes vincla presserunt manus,
Hostemq́ue carcer publicus compescuit:
Aulamq́ue totam criminum implevi. At nihil,
Vt video, prosunt vincla, carcer, crimina.
Sic plebis animos occupavit impiæ
Vis dira pestis, omniumq́ue pectora
Lethale virus perbibêre, ut illius
Clades honorent, ingemant periculis.
Quacunque pergo, me execrantur, indicant
Me digito, iniquo me intuentur lumine,
Illi favetur sacrilego, qui sustulit
Rerum universa & ordinum discrimina,
Et excubatur ante clausum carcerem.
Nihil miserius esse nobis arbitror,
Qui nos omissis rebus aliis commodo
Populi dicamus, quisquis illi mancipat
Se, collocatam gratiam sciat malè:
Vt qui maligno semper ingenio solet
Favere pravis, optimates spernere.
Quò conferam me? quid querar primum? quibus
Potissimum irascar? cui opem primùm feram?
Pseudo-prophetam populus impius colit:
Mussant rabini: connivet rex, negligunt
Proceres: ruentes solus his humeris ego
His fulcio humeris patrio ritus, manum
Nullo admovente: publicam solus vicem
Doleo. quid igitur? deseram munus? sacra
Legesq́ue prodam, dignitatemq́ue ordinis?
Meq́ue esse patiar hostibus ludibrio?
Patiar profectò. Nam quid aliud jam queam?
Feramne solus ferre quod cuncti abnuunt?
Et me ruinæ publicæ objiciam? Deus

Cui metatur, quando jam sic vivitur,
Ut quisque caveat sibi, ego mihi sum proximus.
Si male gero rem publicam, in meum caput
Ruina vergit: qui favent nunc maximè
Stanti, jacentem calcibus primi petent.
Si bene geram rem, gratiam male collocem,
Nihil parabo præter invidiam mihi.
Nunc Gamalielis serò consilium placet,
Nisi forte serò nemo resipiscere potest.
Malo ego requirant hîc meam constantiam,
Quam re peracta temeritatem puniant.
Quod cuique visum est sentiant: molestiis
Ego me explicabo, & gratiam reſarciam
Hoc cum prophetâ: nec animi simplex homo
Renuet opinor. Duriorem si mihi
Se ostendet, omnes admovebo machinas,
Ne populus illum credat artibus meis
Periisse, populum si reconciliavero,
Non undequaque cesserit res pessimè.
Atque ipse opinor, ipse nimirum est, vide
Qui cœtus illum sacrilegum sequitur comes,
In urbe media nos inanes interim
Inter cathedras desidemus, at libet
Audire primùm quid magister hîc ferat,
IO. O magne rerum rector, auctor, arbiter,
Te quicquid æther continet luxu, sinu,
Quæcunque tellus educat, quicquid suis
Fretum sub undis nutrit, agnoscit Deum,
Sentit parentem, legibus semel datis
Obsequitur ultrò tramite immutabili,
Jussu tuo verpingit arva floribus,
Fruges dat æstas, fundit autumnus merum,
Hyems pruinis vestit albicantibus
Montes, in æquor curva volvunt flumina
Moles aquarum, mare reciproquat vices,
Noctem Diana, Phœbus incendit diem,
Et inquieta lustrat orbem lampade.
Nil denique usquam est sive cœlo, seu solo,
Quod non libenter pareat regi suo,
Amet parentem, & officiis quibus potest
In conditorem studia declaret sua.
At solus homo, quem cæteris longè magis
Gaudere decuit, & obsequi jussis Dei,
Contemptor unus inter omnes maximè est:

Præcepta spernit, fræna legum rejicit:
In omne præceps facinus it: libidine
Metitur æquum: ponderat jus viribus.
MAL. Principia recte sese habent tibi lucte-
nus.
IO. Nec tam per orbem devias miror vago
Errore gentes, quàm populum qui se Dei
Hereditatem jactat, & conviciis
Incessit alios, impiosque clamitat:
Quum nulla, qua sol cumque terras aspicit
Gens orbe toto vivat effrænatius.
MAL C. Sanè locutus cuncta verè es hacte-
nus.
IO. Nec ista vulgi culpa tantùm est mobilis:
Levita longè veste fulgens candida,
Legisque scriba turgidus scientia,
Et vos verendi ætate matura senes,
Obliquus error devio flexu abstrahit,
Viduæ, orphanique causa, vestra ad pulpita
Succumbit, opprimitque dives pauperem.
Iniqua juxta & æqua sunt vænalia.
MAL. Disrumpor ira, tacitus hæc ut audiam?
IO. At vos Rabini, sanctitatis cæteros,
Præstare qui simulatis & scientia,
Et vos sacerdotum sacrata dignitas.
Princepsque sacri pontifex collegii,
Decimatis omne terra quod profert holus.
Non vos anethum, mentha, ruta, & allium,
Vrtica non vos aut viride fœnum fugit:
At si legendum, si docendum scilicet
Responsa vatum, & sanctioris orbita
Monstranda vitæ, vestra demum auctoritas
Est muta, muti non latratis hic canes,
Circumfrementes vestra non ovilia
Lupos abigitis. quid lupos dixi? lupi
Vos estis: ipsi vos gregem deglubitis.
Vos lana vestit, lac sitim sedat, famem
Caro: gregem non pascitis, vos pascitis.
MAL. Facessat hinc in maximam malam crucem
Concordia. egóne patiar amplius meo
Sic insolenter contumeliam ordini
Fieri? Deus me si ex olympo mitteret,
Hac lege, ut hæc sint audienda, deseram
Mandata potiùs, ista quam dici audiam.

Durare

Durare nequeo ulterius. Heus tu vir bone,
Turbæ magister unice; hæc nempe est tua
Doctrina? populum incallidum sic instruis?
IOAN. Si probus es, ad te haud attinent quæ dicimus.
MAL. Ad te, sacerdotem attinet traducere?
IOAN. Bene puto dici, cum malis dictum esse malè.
MAL. Parere juvenem convenit majoribus.
IO. Parere cunctos convenit magis Deo.
MAL. Te jussit igitur ista proloqui Deus?
IO. Jubet profari vera cunctos veritas.
MAL. Tacuisse vera sæpe multis profuit.
IOAN. Cum scelere juncta nil moramur commoda.
MAL. Scelus videtur ni scelus dicas tibi.
IO. Scelus videtur tot perire millia
Spectare; possim cùm reducere in viam.
MAL. Reducere? gregis nonne pastores sumus?
IOAN. Si res quidem eadem est pascere & deglubere.
MAL. Rerum tuarum satage, nostra desere.
IO. Vnica cùm res agitur, agitur & mea.
MAL. Quis tandem es, oro, auctoritate hæc prædius?
Tûne ille CHRISTVS patribus promissus es?
IO. Non sum. MAL. Propheta es ille? IO. Non sum. MAL. Es Helias?
IO. Nec Helias sum. MAL. Si nihil es horum, neque
Spes nostra CHRISTVS, nec Propheta, nec Helias,
Quinam auctor audes esse baptismi novi?
Quem te esse tandem perferemus? indica.
IO. Vox sum in remotis montium clamans jugis,
Viam parate, facite rectas semitas
Veniente domino: cujus adventu cavæ
In plana valles explicabunt se, solo
Saxosa montes culmina æquabunt, ego
In nomen ejus abluo populos aquis,
Cui detrahendis servus etiam soceulis
Indignus essem, nemo quem agnoscit, licet
Versetur inter vos, & usque obambulet.
MAL. Quos ista laqueos nectit, atque ambagibus

Etudit! istam quam tibi sic vendicas
Auctoritatem quo probas miraculo?
IO. Possem ego vicissim te rogare etiam, tuam
Auctoritatem quo probes miraculo?
MAL. Vt contumax es? quamlibet eges, ta-
men
Quid in furorem te rapiat, omnes sciunt.
Nostra profectò crescere invidia cupis,
Rem comparare gloriamque incommodo
Nostro, attribuisque vis potens fieri malis,
Nec decipis nos: ipse tete decipis.
Nec primus ista es fallere aggressus via,
Postremus utinam debitas pœnas luas:
Aut potius animum in melius admonitu meo
Mutes: & auctor ut saltu errantibus,
Mutatus auctor sis revertendi in viam.
Vidi severam veste sanctimoniam
Præ se ferentes, ut facilè facerent fidem
Animi modesti & simplicis, post artibus
Vbi his honores comparassent & opes,
Nudare sensim ingenia: probitatem prius
Bene simulatam propalam contemnere,
Et frana veris moribus permittere.
Quòd si hac honorum tendis ad fastigia,
Rerum imperitum fallit ignorantia.
Non isto ad altam tramite itur gloriam,
Ni me fefellit pessimè non pessimus
Magister usus, & senecta usus parens,
Famæ, reique consules melius tuæ,
Si tuta potius appetas quam splendida.
IO. Si vera dico, recta facio, cur mihi
Quisquam imperare debeat silentium?
Sin falsa, doctus imperito id indica.
MAL. Horum pigebit, morte quum pœnas
luet.
IO. Istæc minare fata formidantibus.
MAL. Si vivo longùm, faxo non lætabere
Hac contumacia. Scies quid sit senex
Negligere, scribas jurgiis proscindere,
Dictis Rabinos provocare procacibus:
Et quando amicos nos habere negligis,
Quid possit odium forte cognosces senum.

CHO-

CHORVS.

Ad furta qui se comparat,
Nocturna vitat lumina
Odit facem sicarius,
Sui furoris conscium.
Puer recusat pharmaca
Condita amaro absinthio,
Abhorret a salubribus
Vulnus refectum emplastris.
Occulta cui mentis mala,
Secreta rodunt pectora,
Huic est molesta veritas,
Quæ cor revelat turbidum.
At vos severi hypocritæ,
Quos fronte duros tetricâ
Lucrum juvat nefarium, ex
Errore vulgi crediti,
Quantum libet recondita
Celaveritis crimina,
Quamvis tegatur sordida
Sentina mentis impiæ,
Vos vestra conscientia
Secreta rodens arguit,
Vos clausus intra viscera
Occultus exest carnifex,
Duro flagellans verbere.
O ter beatum & amplius,
Qui purus animi ad judicem
Non sit reus domesticos:
Clauso nec in præcordiis
Tortore semper vapulat.

MALCHVS, CHORVS, REGINA.

MAL. In rege nulla certa spes est, publicam
Suamque causam prodidit pravo ambitu,
Populo placere dum studet, dum gratiâ
Venatur auram, lenitatis imagine
Me plebis iræ nixus est supponere:
Sustque voluit vindicare injurias
Meo periclo. Nempe Baptistæ necem
Vt si videret ægrius ferre populum,

Popula

Populo paratus capite confestim meo
Luere: populus si tulisset leviter,
Novæ interemptum factionis principem,
Quod se ultus esset maxima cum gloria
Credi volebat, callidè sic exhibent
Alterna reges civium de sanguine
Spectacula sibi, & cæde ludunt mutua.
Quodcunque vulgus approbat, sibi vendicant:
A se patratum prædicant: laudi suæ
Nostri laboris arrogant industriam.
Popularis aura si favoris flexerit
Secus ac putabant & petebant, transferunt
Culpam in ministros: & cruore innoxio
Animâque vili crimen avertunt suum.
Superest doloris sola nostri particeps
Regina, tigris orba, ceu catulis furens,
Baptista thalami quod prioris fœdera
Pollura coram rege non probaverit,
Palamque veritos lege damnarit toros
Cum uxore fratris. Flamma dum recens calet
Iræ recentis, turbidæ menti faces
Supponam, alamque commodis sermonibus.
Atque ecce sese in tempore offert commodè.
CHO. Nunc flamma flammę, toxicum nunc toxico
Accedit: instar ultimum periculum.
MAL. Regina salve, splendidum gentis decus,
Et sola regni digna tanti culmine.
REG. Et tu rabine Malche, sed quid triftis es?
MAL. Idem quod animum, ut arbitror, pungit tuum.
REG. Forsasse: sed tu quid sit, ede apertius.
MAL. Ecquid animo æquo fers dignitatem tuam
Sperni? per orbem sacro-sanctam regii
Auctoritatem nominis vilescere?
Et scepira vulgi subjici ludibrio?
RE. Quid ergo faciam? quod remedium sit, doce.
MAL. Iras & animis, & tuis natalibus,
Thalamisque dignas corde tandem concipe.
REG. Iamdudum id actum est: rumpor ira, lachrymo,
Objurgo, clamo: sed nec ira nec lachrymis
Promoveo quicquam, verba venti dissipant.
MAL. Si auctoritate qua decet apud conjugem
Usus, inultas sic tuas injurias

Tulis-

Tulisset, aut, ut verius dicam, suas?
REG. Studia ipse populi Malche cernis. Forsitan
Hac rex putavit posse pœna spiritus
Acres retundi, & mitigari audaciam.
MAL. Tu si feroces spiritus coërciros
Putes latroni huic vinculis & carcere,
Erras. Ferarum sævit acrius furor
Quas fracta fudit cavea, quàm quas deviis
Silva alta semper educavit montibus.
Quid liberatus non ager, cujus colit
Nunc vincla populus? provocata accenditur,
Non mitigatur ira, contumeliis
Elatus animus ad furorem impellitur.
REG. Quin lenietur potius hoc beneficio:
Quod qui perierat pertinacia sua,
Sit liberatus regia clementia.
MAL. Quod tu beneficium, ille putat injuriam:
Seseque vinctum quam solutum sæpius
Per te meminerit. REG. Asperum ingenium refers.
MAL. Id penè cunctis insitum est mortalibus:
Quod benè patraris gratia illicò perit,
Quod malè patraris nullus obliviscitur.
Odere cuncti propemodum beneficia,
Quorum memoriæ juncta sunt maleficia.
Baptista quoties memor erit meriti tui,
Meminisse toties sceleris eum sui puta,
Se scelere credet non solutum, sed tuo
Animo nocentem, liberum pravo ambitu.
Pœnam remissam, in tempus iram supprimi.
REG. Ingenia sæva mitigat benignitas.
MAL. Longo quod usu in pejus usque induruit,
Multò facilius fregeris quam flexeris.
REG. Quin ergo dubiam, quid sit è re præmones?
MALC. Reddam expedita hæc facilè si credas mihi.
REG. Modò præmonero, nulla erit per me mora.
MAL. Quærendo, agendo, providendo, haud ocio,
Res magnæ aguntur. REG. Si nihil promoveris
Quærendo, agendo, providendo, non magis
Præstat quiesse, quàm negocium ut tibi
Frustra sacessas, & aliis sis risui.

MAL. Quod

MAL. Quod sæpe vis non perficit, vincit labor.
Nec alta quercus ictu subitò sternitur:
Nec vertit aries bellicus primo impetu
Muros: frequenter quæ putaris perfici
Non posse, tempus expedit: quæ non potest
Precunque ratio, expugnat importunitas.
Proinde precibus lachrymis misce preces,
Irasque monitis, blanda dicta jurgiis,
Ambi maritum sedulò omnibus modis,
Occasiones usquequaque amplectere.
Si peragi aperte res nequit, tendas dolos,
Quod spectat ad me, certa stat sententia
Nisi re peracta nequiquam desistere.

CHORVS.

Tandem livor, & impiis
Accensus furiis dolor
Vires sævitiæ suæ
In vatem exeruit pium.
Illinc sæva calumnia
Diræ juncta tyrannidi,
Pugnat fraude nefaria:
Hinc innoxia veritas
Nullo fulta satellite,
Spernit terrificas minas.
Tot telis petitur caput
Vnum, tot pariter doli
Intentant juveni necem.
Ille ut tonsa furentibus
Ilex dura aquilonibus,
Aut rupes remeabili
Quam fluctu mare verberat,
Nullo concutitur metu.
O numen venerabile
Cunctis candida veritas!
Quam nec bellica vis metu,
Nec fraus insidiis potest
Firmo pellere de gradu.
Sola non metuis graves
Fortunæ instabilis vices.
Non obnoxia casibus
Vllis pectora robore
Armas insuperabili?

Et vitæ dominam & necis
Parcarum indomita manum,
Nobis esse vetas gravem.
Sed cesso vatem convenire, nuncio
Vt impleam aures omnium miserrimo?
Atque eccum ante ipsas carceris stantem fores,
Propago sanctis sanctior parentibus,
Et innocentiæ una pristinæ fides,
Incolumitati, dum tempus finit, ruæ
Consule, Rabinus Malchus intentat dolos.
Occultè, inops reginæ consilii furit:
Blanditur aula: rex suam sententiam
Dissimulat: alii vera mussant dicere,
Iam tempus instat ultimi discriminis.

IOANNES.

Quid est pericli? CH. Mortis urget terminus
IO. Hæc summa nobis imminentis est mali.
CHO. Quo nullum in hominem cadere possit amplius.
IO. Vt vis tyranni cesset ac dolus, ferat
Hanc sponte nobis temporis longinquitas,
Pravo timendam, at innocenti optabilem.
CHO. At tu salutem negligas tuam licet,
Te ratio nostri tangat: istos spiritus
Paulum remitte, precibus animum regium
Flecte: per amicos non inexorabilem
Spero futurum. IO. Sedulò nónne hoc ago?
CHO. Vtinam tibi istam præbeat mentem Deus.
IO. Nihil precari est opus, is animus jam diu est,
Explere properat rex meo iram sanguine:
Nec ego recuso. quî magis regem queam
Placare quam quum volumus eadē & nolumus?
CHO. Bona verba. IOAN. Quid igitur mihi auctor es? duo
Reges utrinque facere pugnantia jubent,
Cœlestis alter, misericors, clemens, bonus,
Terrenus alter, impotens, ferox, malus.
Mortem minatur alter: alter me vetat
Mortem timere, pollicetur præmium
Vim non timenti, corpus alter perdere
Potest: at alter corpus una & spiritum
Torquere flamma poterit inevitabili.

Hi quum

Ri quum repugnent, consule utri parcam.
CHO. Placare nunquam postea Herodem datur,
Oblata si nunc præterest occasio:
Dei sed ira semper est placabilis.
IO. Divina quantò sævit ira lentius,
Hoc mora pœnas exigit severius.
CHO. Sic fata spernis, quæ Deus mortalibus
Timenda voluit esse, nève corporis
Animique sanctum dirimeret consortium
Oblata temere causa, vinclo mutuo
Amoris animum corpori connexuit.
IO. Non sperno mortem: at morte momentanea
Fugio perennem: quem Deus lucis mihi
Concessit usum, reddo repetenti libens.
CHO. Itán' relinquis orphanos parens tuos?
IO. Nunquam orphanus erit, qui Deum credit patrem.
CHO. Nil te propinqui, nil amicorum movent
Lachrymæ, impotenti quos tyranno deseris?
IO. Non desero, sed potius ab eis desetor.
Namque instituram ab initio mundi viam
In fata curro. Nempe lege hac nascimur,
Quicunque lucis fruimur almæ munere
Conditio cunctos una cohibet, tendimus
In mortem: eò nos singuli ducunt dies.
Mortem esse pœnam voluit improbis Deus,
Bonisque portum: terminum longæ viæ,
Ad longioris vitæ initium januam,
Quæ nos perennis splendidam ad lucis domum
Mittat renatos verius quàm mortuos:
De carcere hic est exitus mortalibus,
Et ad carentem morte vitam transitus,
Hac universus præiit cœtus patrum,
Cuncti sequentur. quis ubi liquit carceres,
Non cursor animo rapitur ad metam? freto
Quis æstuoso nocte tenebrosa vagus
Portu recuset se quieto condere?
Quis exul errans per peregrini soli
Deserta tetqua, doleat in patriam citò
Sese reverti? lætus ergo tramite
Decurso ad ipsam stare metam me puto.
Iam propè peractæ liber è vitæ freto
Prospicio terram, de peregrino solo
Domum reverter, optimum primum patrem
Visurus)

Ilsurus: illum nempe patrem qui ſolum
evinxit undis: induit cœlum ſolo,
egitque certas mobilis cœli vices:
ervator, auctor, rector unus omnium,
ui cuncta vivunt vivâ juxtà ac mortua.
t flamma furſum ſponte volvit vortices,
ndè deorſum perpeti lapſu ruunt,
ropriúmque pergunt ire cuncta ad fomitem:
nudum anhelat ſpiritus cœlo editus,
erum ad parentem lucis æternæ incolam,
iem contueri eſt vita; mors non cernere.
on ſi pruinis obſtet horrens Caucaſus,
ir procellis, unda tempeſtatibus,
ractúſque nimiis invius caloribus,
o ire pergam? non tot ut videam duces,
eges, prophetas, judices pios, via
umpenda, vel ſi mille mortes obſtruant?
rgo recluſo corporis de carcere,
ò evolare ſpiritus liber cupit,
uò cunctus ibit orbis ſerius ocyùs.
am longa vita nil opinor aliud eſt,
uàm lenta duro ſervitus in carcere.
mors laboris una laxamen gravis!
mors doloris portus, & mali quies!
otúmque paucis commodum mortalibus,
rmido pravis, & bonis votum, tuo
nu recepta naufragum hoc corpuſculum,
æ ſempiternæ duc quietis in domum,
ò non ſequetur vis, dolus, calumnia.

HO. O te beatum hac pectoris conſtantia!
nos miſellos quos iners animi metus,
elicitatis privat hoc conſortio!
undo igitur ipſe quod opus eſt facto tenes,
ive valeáque ſempiternum dicimus.

Quàm diſcors hominum trámite diſpari
erſat iis animos! non metuit mori,
i nil commeruit: qui meruit mori,
vanis leviter mors crepuit minis,
anguis trepidat degeneri metu.
uàm mortem fugiunt graviter improbi,
r flammas, per aquas, ſaxáque devia:
m mortis cupidi præcipitant boni
luſtres animas dura per omnia.
mpe ignota malis commoda mors habet:

Et fati

Et fati comes vita est beatior
Nec toti morimur: sed melior rogos
Nostri pars avidos spernit, & æthera
Sublimis patrium scandit: & igneos
Inter cœlicolas certa animas manet
Sedes innocuas. at male conscios
Manes exagitant sulphureo in lacu
Crinitæ colubris Eumenides nigris,
Et jejuna avidi guttura Cerberi,
Et nunquam saturi copia Tantali.
Hinc formido malis: hinc bona spes bonis,
Et vitæ fragilis prodiga pectora,
Dum vitam properant infragilem sequi.
O Siren magicis illecebris potens,
Et fallacis amans vita fugax boni,
Tu nobis teneris blanditus mali
Vicinum effugium claudis: & obstruis
Portum perpetuæ pacis amabilem,
Nullus terror ubi Martius increpat,
Nec rauco reboant classico murmure.
Nec pirata rapax æquora territat,
Nec latro tacitum trux nemus obsidet:
Nec sceptri misera prædo cupidine
Insanus populis exitium creat:
Nec felix placido solus ut otio
Torpescat, tenues cladibus obruit:
Nec viles animas qui miserabilis
Vulgi pro titulis mutet inanibus.
Sed tranquilla quies, almaque faustitas,
Et simplex probitas omnia possidet,
Et ferri in tenebras indocilis dies,
Et vita alterius nescia funeris,
Et luctus queruli nescia gaudia.
O dulce hospitium corporeæ domus,
Et vitæ nimium carcer amabilis,
Iam tandem magicis exue nexibus
Mentem cœligenam, quam patriæ suæ
Oblitam gremio amplecteris ebriam
Lethes somniferæ deside toxico,
Et lætam thalami degeneris jugo.
O fallax lutei tegmen amiculi,
Vanesce in cineres rursum abiens tuos!
Vt rursus patrio reddita mens polo,
Puti se radiis luminis expleat.

Et te

Ne te pestiferis morte laboribus,
Et mentem anxiferis solve molestiis.

REGINA.

Pharisæus igitur spem fefellit: rex pari
Se vanitate pariter & me prodidit.
Vulgi loquacis dum timet rumusculos,
Formido miserè nata quid rerum gerat.
Saltationis nuper in convivio
Cui rex frequenti præmium spoponderat
Quodcunque peteret: illa Baptistæ caput
In lance pepigit se petituram, & feret:
Feret profectò, nisi parum notus mihi
Sit regis animus. Liber invidiæ, necis
In me odia populi vertet ut reor, libens:
Et ego peracta re, libenter id feram.
Odium ultionis gaudio, maculam lucro
Pensabo. Turpe est esse atrocem fœminam.
Turpe: nisi reges esse multos, turpius
Foret: Sed ambo proferunt, pedem domo
Rex & puella, quo propior est spes, metus
Hoc gravius urit: cuncta fortunet Deus.

HERODES, PVELLA, REGINA.

Deliberatum quid rogares jam tibi
Satis videtur? PV. Sic satis, si quidem satis
Promissa regum certa sint, & regia.
HE. Ne metue firma: testibus coram, fide
Sancita, regni posce dimidium mei,
Vel siquid animo carius regno est tuo,
Feres. volentem nulla vis averterit.
PV. Illud brevi jam quale sit videbimus
HE. Iam posce, certum est. PV. Nil opus regno tuo
Mihi est, quòd æquè, rege te, meum reor,
Ac si ipsa teneam, rem facilem & æquam pero.
HE. Non ego, sed ipsa ne feras tibi in mora es.
PV. Da in hac recisum lance Baptistæ caput.
HE. Quod verbum ab ore temere tibi virgo excidit?
PV. Non temerè. HE. Donum virgini indecens petis.
PV. Non indecorum est facinus hostem perdere.
HE. Hic igitur ira dignus hostis regia est?
PV. Is dignus ira est, scelere qui hanc meruit suo.
HE. Quod nunc remedium plebis odio reperiam?
PV. Pare.

P V. Parere populi eſt, imperare regium.
H E. Aequa imperare regium eſt. P V. Quod iniquum erat
Prius, imperando facere rex æquum poteſt.
H E. At imperandi lex facit regi modum.
PV. Si principi quod placuit eſt jus, jam modus
Non regibus lex, legibus ſed rex facit.
H E. Pro rege fama me tyrannum perferet.
PV. At ſceptra metuit. H. Metuit: & garrit tamen.
PV. Compeſce ferro. H. Regna malè ſervat metus.
P V. Et regna vertit facile ſcelerum impunitas.
H E. Securus eſt, quem civium ſervat fides.
P V. Neceſſe reges eſt timeri, diligi
Neceſſe non eſt. H E. Odia crudelem premunt.
P V. In rege vulgò lenitas contemnitur.
R E. Hæcrota, opinor, tendit huc oratio,
Promiſſa vana ut effluant. Nondum mihi
Regum videre noſſe quæ ſint munera.
Si honeſta credis eſſe regi & turpia,
Quæ honeſta vulgus credit eſſe & turpia,
Falleris: amici, proximi, ſocer, gener,
Fratres, ſorores, civis, hoſtis pauperum
Sunt vincla: vana regibus vocabula.
Diadema quiſquis induit capiti ſemel,
Vulgaris omnes ponat officii gradus.
Nil arbitretur turpe, quod regi utile?
Nullum indecorum facinus eſſe exiſtimet,
Suæ ſalutis quod facit cauſa. Salus
A rege populi pendet, igitur conſulit
Populi ſaluti quiſquis in regem eſt pius.
Tantine ſanguis hujus eris homunculi,
Vt tu diebus ſollicitus ac noctibus,
Non conquieſcas? deme nobis hunc metum,
Sceptris pudorem, vaſtitatem mœnibus,
Armis rapinas, civicum bellum omnibus.
Statuere magno oportet exemplo & novo,
Vt ſacro-ſancta regna ſint mortalibus.
Scelus patravit: ſcelere peſſum eat ſuo,
Si nil patravit conjugi pereat tuæ.
Da conjugi hoſtem, conjugem ſi negligis,
Promiſſa redde filiæ rex & parens.
H E. Promiſſa certum eſt optima reddere fide:
At illa, ſi me conſulet, ſapientius
Optabit. R E G. At ſi conſulet me, ne ſua

Conſilia

Consilia mutet. HE. Itane? sic ne opemuis
Iurasse temere? sic puellæ me meam
Obstringere fidem? sic salutem, regnum, opes,
Vitam, necemque fœminæ committere?
REGI. Promissa regum certa firmet veritas.
HER. Quando negare non licet, quod modo licet,
Admoneo rursum, & oro ne quid sanguine,
Sexuque vestro, & regio culmine parum
Dignum patrare cogat iracundia.
REG. Hæc mitte, nostræ linque curæ cætera.
HER. De vate si quid statueritis durius:
Vestra illa culpa, vestrum erit periculum.
REG. Iam vindicata dignitas est regia.
Ne pateat ulli in posterum ludibrio:
Iam faxo populus pervicax de regibus
Loqui modeste vel malo discat suo:
Et sive reges æqua iniquave imperent,
Æque ferenda populus animo omnia putet.

CHORVS.

Davidis regnum, Solymæque turres,
Et locupletis Solomonis arces,
Vnde tam dirus furor in prophetas?
Sanguinis justi sitis unde sæva?
Quem decet normam pietatis esse,
Vaticum est vitæ specimen scelestæ.
Furta, vis, cædes, dolus & rapinæ
Sunt tuæ tirocinium palestræ.
Non sacerdoti pietas nefandis
Fraudibus suadet cohibere dextras.
Cultor idoli populus reliquit
Omnium rerum dominum & parentem.
Pro Deo lignum colitur, lapisque:
His calent aræ vitulis & agnis.
Et suæ dextræ simulacra adorat
Artifex: vitam sine lege truncum
Poscit, à muto eloquium precatur:
Pauperi dives, dominus ministro
Supplicat: ritus pereant vetusti.
Te prophetarum cruor innocentum
Iudicis magni rapit ad tribunal:
Pauperes clamant, viduæque cœlum
Quæstibus implent.
Ergo te justæ manet ultionis
Pœna non mendax, nisi fallor augur,

Namque

Namque qui fastus premit insolentes
Arbiter cœli, maris atque terræ
Spectat ex alto, lachrymasque plebis,
Et preces tristes meminit, manuque
Vindice infandi sceleris propinquas
Exiget pœnas, quibus intumescis
Insolens victor tibi vertet arces.
Barbarus miles tua possidebit
Prædia: extremo domino refundet
Vinitor fructus tuus: alta qua nunc
Surgit in cœlum Solomontis ædes
Exterus messem faciet colonus.
Ergo dum præbet tibi pœnitendi
Numinis favor spatium, relictis
Turpiter vitæ vitiis peractæ,
Exteri ritus simulachra pelle,
Et sitim fraterni avidam cruoris,
Et famem argenti cohibe profanam,
Sed nec exactæ male pœnitebit
Te tuæ vitæ, neque sacra ab æde
Exteri ritus simulachra pelles,
Nec sitim fraterni avidam cruoris,
Nec famem argenti fugies profanam.
Ergo te pessis vitiosa carpet,
Te fames, bellum, macies, egestas
Opprimet, donec merito rependes
Sanguine pœnas.

NVNCIVS, CHORVS.

NVN. Quis indicabit ubi reperiam gentium
Comites prophetæ, nuncium ut tristem feram
CHO. Nisi fortè properas siste paulisper gradu
Eloquere paucis: scire quid feras juvat.
NVN. At non juvabit scisse, scire quod cupis.
CH. Vt ut se habét res, ne moram invide breve
NVN. Scisti puella ab rege quid petiverit?
CHO. In lance vatis sibi caput cæsum dari.
NVN. In lance vatis abstulit cæsum caput.
CHO. O facinus atrox! ille sœlestis vigor,
Decusque vultus morte tristi emarcuit;
Et ora nuper plena sacro numine
Clausit perenni dira vis silentio.
NVN. Quid fles? iuanes mitte questus funde
CH. Quúm flenda videam & audiam, flendum n
gas?

NVN. Si flenda mors eſt, mortuos illi fleant
Quorum ſepultæ ſpes jacent cum corpore,
Qui poſt ſoporis terminum breviſſimi
Reditura membra non putant, & alteram
Supereſſe vitam. Mortuos miſeri fleant,
Miſeroſque tantùm. Neminem facere poteſt,
Fortuna miſerum: ſimilis inſontem licet
Sontemque maneat terminus vitæ, tamen
Malè morietur nemo, qui vixit bene:
De genere miſeros exitus ſi judices,
Miſeros putabis tot patres ſanctos, quibus
Crux, enſis, unda, flamma clauſit ſpiritum.
Nam veritatis qui ſatelles occidit
Pro religione patriſque legibus,
Omnibus illum proſequi bonis decet,
Votiſque vitæ poſcere ſimilem exitum.
CHO. Vere profatò es eloquutus omnia.
At nos opinio quos & errores trahunt,
Dum fata fugimus, fatis ſtulti incurrimus,
Ignis pepercit, unda mergit: æris
Vis peſtilentis æquori ereptum necat,
Bello ſuperſtes tabidus morbo perit.
Differre, non vitare fata dat Deus:
Et fœneramur mortis in dies moras
Morbis, periclis, luctibus, moleſtiis.
Nec longa vita eſt aliud, ac longi mali
Catena, mortis nexa ad uſque terminum
Serie perenni. Nec ligati hoc vinculo
Servire miſeri nos putamus: exitum
Quàm ſervitutem potius exhorreſcimus.

FINIS.

GEORGII VCHANANI SCOTI.

FRANCISCANVS ET FRATRES.
ELEGIARVM LIBER I.
SYLVARVM. LIBER I.
HENDECASYLLABΩN LIB. I.
EPIGRAMMATΩN LIBRI III.

Quibus iam recens accedunt

MISCELLANEORVM LIBER I.
DE SPHAERA. LIBRI V.

Sin pectus illis non sit insanabile,
Medentis vt ferant manum:
Vnus mederi poteris, artes cui suas
Indulsit vni Delius,
Sic vt profunda conditum caligine,
Ab vsque lethaeis vadis
Nonnum evocaris, graviter iratis suo
Parcis retexi stamina:
Et ius Latina civitatis & toga
Resuscitato indulceat:
Et qui latebat ante squalidus situ,
Graiisque vix notus fuit,
Cultu Latino vnus superbus ambulans

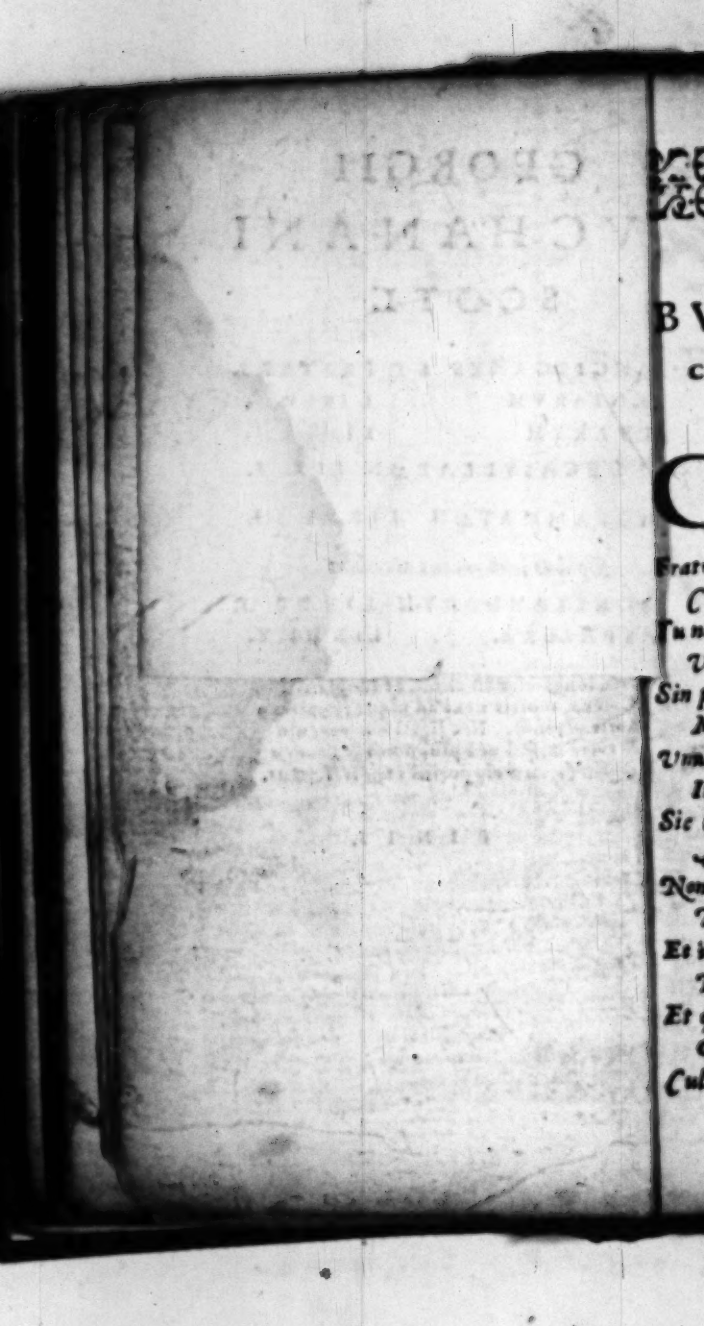

GEORGIVS BVCHANANVS

CAROLO VTENHOVIO F. S.

CEnſor meorum carminum Vtenhovi, meos
Commendo fratres hos tibi,
Fratres quidem fraterrimos: hoc eſt, malos,
Craſſos, ineptos, garrulos.
Tu necte, plecte, cade, ſac gemant ſuis
Variata terga funibus.
Sin pectus illis non ſit inſanabile,
Medentis vt ſerant manum:
Vnus mederi poteris, artes cui ſuas
Indulſit vni Delius,
Sic vt profunda conditum caligine,
Ab vſque lethali vadu
Nonnum evocaris, graviter iratis ſuo
Parcis retexi ſtamina:
Et ius Latina civitatis & toga
Reſuſcitato indulceris:
Et qui latebat ante ſqualidus ſitu,
Graiiſque vix notus ſuis,
Cultu Latino vnus ſuperbus ambulans

Vates vetuſtos provocat.
Hunc ſuſcitare qui poteris mortuum,
Fors & meos fraterculos
Sanare penitus ſi minus queas, tamen
A fauce mortis ervos.
Nec id labore delicato in otio
Ve ſuaviter curent catem:
Satis ſuperque eſt ſi maligne vicitem,
Pannis & annis obſiti,
Laceri flagellis, aridi, famelici,
Quæ vita digna eſt fratribus.
Diuque vivant & penas luant diu,
Mortemque timeant & velint.

GEOR.

GEORGII BVCHANANI SCOTI.

Franciscanus & fratres.

VNde novus rigor in vultu? tristisque severis
Frons caperata minis, tardique modestia gressus?
Illaque frenatæ constans custodia linguæ?
Quò lepor, & risus abiêre salesque venusti?
Nec pila delectat, nec rauci in puluere circi
Flectere cornipedem, volucrem nec ducere visco,
Nec leporem canibus, nec certo comminus ictu
Figere ramosi vivacia pectora cervi?
Sepæ mihi humanæ meditanti incômoda vitæ,
Spesque leves trepidosq; metus, vanòsq; labores
Gaudiaque instabili semper fucata sereno,
Non secus ac navis lato iactata profundo,
Quam venti, violensque æstus, canusq; magister
In diversa trahunt, tuto subducere portu
Decretum quodcunque mihi superesse fugacis
Fata sinent ævi, sanctisque impendere curis.
Finê animæ, & stolidæ lacrymis cômissa inventæ
Abluere insani citra commercia mundi.
O sanctum, festumq; diem, cùm cannabe cinctus
Obrasumque caput duro velante cucullo,
Auspciis Francisce tuis animo insitus astris
Præcipiam ætheream terreno in corpore vitam.
Hic scopus, hæc meta est, plenis huc tendere velis
Mens aver, ut, stabili tandem statione potita,

Irrita fallacis fugiat ludibria mundi.
Si tibi propositum est sanctæ compendia vitæ
Carpere per virtutis iter, nutibusque relictis
Exerere immersam cæca caligine mentem, &
Ad fontes penetrare boni, tenebrisque remotis
Tollere perspicuos animi ad cœlestia visus.
Vota quidem laudo, & magnis congratulor ausis:
Sed si degeneris recti seduceris vmbra,
Et sequeris vanum transuerso tramite fastum,
Dum tempus te resque sinit, cecinisse receptum
Ne pigeat, temere inceptos nec flectere cursus:
Neu tu sinceri recteque monentis amici
Despice consilium, nec te plus obsitus annis
Error, & insani moveant delirio vulgi,
Quàm ratio simplex & nullis oblita fucis,
Et veri inventrix, sed nec me oppedere cœlo
Crede, nec in Diuos redivivam attollere Phlegrã.
Namq; ego sum teneris sẽper veneratus ab annis
Pontifices, sanctosque patres, quos candida virtus
Reddidit æterna dignos in sæcula fama.
Attamen haud quoties longo sub syrmate rasum
Cerno caput, tortum funem, latumque galerum,
Atque fenestratum soles captare cothurnum,
Cernere me Paulum credo: nam veste sub illa
Sæpe latent sævi truculenta mente tyranni,
Sæpe latro, lurcoque vorax, & fœdus adulter,
Et simulatus amor, fallaxque modestia vultus,
Quæ tegit innumeras sub ovillo vellere fraudes.
Ergo cave ne te falso sub nomine mendax
Simplicitas fors transversum seducat, & illuc,
Vnde referre pedẽ nequeas, trahat, & puerũ olim
Me quoque pene suis gens hæc in retia mendax
Traxerat illecebris, nisi opem mihi forte tulisset
Cœlitus oblata Eubuli sapientia cani.
Et quoniam, ut video, morbo cruciaris eodem,
Sive nocens gramen, magicive potentia cantus,
Seu genii fraus forte mali tibi sustulit omne
Indicium sævo mentem excantante veneno,
Experiar furias purgamine mentis eodem
Expugnare tibi, quo me sine fine furentem,
Gaudentemque malis, indulgentemque furori
Eubuli erupuit divina scientia docti:
Tu modo ne dubita, monitis nec certius istis
Esse puta insanæ quod ructavere Sibyllæ,

Ergo

Ergo ubi lustrali novies te asperseris unda
Signarisque novem cracibus, totiesque meratum
Hauseris helleborum, niveo cum flore revulsum
Moly tenens, memoti quę dicam mente reconde.
Hæc licet à sanctis olim gens patribus orta,
Clara quidem niveo morum candore refulsit,
Impleuitque sua venientia sæcula fama,
At nunc posteritas vera pietate relicta
Degenerem quæstum, sordesque secura, caducas
Cogit opes, ficta & sub Relligione pudendos
Occultat mores, & famæ innixa parentum
Seducit stolidum pietatis imagine vulgus.
Et ne fortè tibi præstringat lumina vanus
Splendor, & attonito velut ad spectacula vultu
Suspicias sanctæ simulachra evanida vitæ,
Eia age spectemus quid sit, quod vulgus, & ipsi
Pontifices rerum domini, summique Monarchæ
Tantùm admirentur, quod raso vertice calvum
Conferat esse caput, quid longo syrmate talos
Vsque tegi, soleasque æstiuum admittere solem,
Et quæ prætextu latitent portenta sub illo,
Quæ monstra abscondat vestis sinuosa, quid artis
Vana superstitio, mentes vt fascinet æquas,
Est commenta, suas quàm vendat callida nugas.
Principiò huc omnes tanquã ad vivaria currũt,
Queis res nulla domi est, quibus est irata noverca,
Quos durus pater, aut plagosi dextra magistri
Territat, aut legũ timor, aut quos dedita somno
Exercet nullis Læthæa ignavia curis:
Deinde quibus gelidus circũ præcordia sanguis
Obstitit ingenio, quos sacro à fonte Camœnæ,
Quos Pallas Phœbusque fugat, quos sidere torvo
Aspicit infausto volucer Tegeaticus ortu.
Hi cùm infrugiferæ spatium trivere iuventæ
Musarum in studiis frustra, jam mollibus vmbris
Sic fracti, nec bella pati, nec ducere remos,
Nec terram incurvo norunt suspendere aratro:
Ergo famem adversus, violentaq; frigora brumę,
Hic sibi desidiæ portum, atque ignobilis otî
Esse rati, huc properant: illis custodia portæ
Creditur, ast aliis cura est commissa culinæ,
Hic hortos fodit, hic viduas circumvenit: illi
Pinguius ingenium est, rus ibit, fallet agrestûm
Vulgus habes, pueris fragrantia poma, puellis

Amuleta dabit, tenero redimicula collo,
Donec blanditiis, fabelliſque admirandis
De larvis, deque empuſis, & lumine caſsis
Tandem captatum trahat in ſua retia piſcem.
Adde his quos febris, quos vexat dira phrenes
Aut alius cerebri expugnator morbus: in ipſa
Morte ſiti, cùm jam medicus ſpondere ſalutem
Deſierit, longa ſolidi vertigine jurant
Se, (quodcunque ævi placati numinis ira
Iam deploratę dignetur jungere vitæ)
In Franciſcano victuros eſſe cucullo.
Hic aliquis ſanctæ pietate Paterculus ardens
Protinus inſternit fuſcam cum cannabe veſtem,
Et caput exſcalpit cerebroſum, & ſomnia blanda
Garrit in auriculam, meritorum mille trecentos
Promittit modios, venias inculcat, olympum
Defuncto ſpondet, vivo ſpondere paratus,
Captatæ potius quàm vel ſemiuncia prædæ
Vna brevis pereat, Tum ſpe lactatus inani
Interea miſer ægrotus jubet optima quæque
Deferri ad monachos, argentea vaſa, tapetas,
Molliculas veſtes, & quicquid venditur auro,
Quæreus haud illis nudos fas tangere nummos.
Verum hęc pinguiculis tenduntur retia turdis,
His cœlum venale patet: ſi Codrus & Irus
Pauper obit, ceſſat pietas, non ſymbala clangunt,
Nenia nulla ſonat, ſerie nec candida longa
Pompa pręit, nullo planguntur funera luctu.
Sed nec funigere minor eſt acceſsio turbæ,
Cum mens veſano inflammata cupidine vultum
Aſſingit ſpernentis opes, vilique paratu,
Inceſſuque gravi, & ficta probitate loquendi
Seducit ſolidam pietatis imagine plebem.
Nec prius ille furens animi ſatiabitur ardor,
Ambitioque procax, donec cum fune cucullo
Abiecto induerit regali tempora mitra,
Et quantum fas eſt mortali accedere cœlo,
Scandat, & in terris cœleſtes tractet habenas.
Sūt quoq; qui ſordes fœdoſq; hoc tegmine mores
Poſſe latere putent, miſero vt dent verba popello,
Dum vitæ infami ſpecioſum obtexere velum
Contenti, introrſus pleni ambitionis & iræ,
Invidiæ & fraudis, Chriſti prædentur ovile,
Incautum occulto vulgus fallente veneno.
Adiice præterea quos præceps alea nudat,

Quos Venus enervat, quos & potatio pernox
Eiecit patriis laribus, quos vrget egestas,
Et quibus haud quaquã res sunt in amore secũdę,
Fastosæque inopes exclusit limen amicæ,
Quos scelus infamat, quos vitę turpiter actæ
Insequitur metus, & quos urget tutor avarus,
Huc, velut ad tutum cunctis est cursus asylum.
Hoc procerũ é numero crescit generosa propago
Funigeri gregis: hi patres quibus ille superbit
Ordo sacer, seges hæc orbis moderatur habenas
Quos metus, ira, furor, mens tarda, ignavia, crimẽ,
Ambitio, res adversæ fastidia vitæ,
Durus amor, durus pater, implacata noverca,
Et mendax virtutis amor collegit in vnum.
Namq; velut quondã cum res adversa premabat
Ad laqueũ, ad præceps, ad toxica, flumina, pontes,
Atque truces gladios, caligantesq́ue fenestras,
Cursus erat, duram cupienti evadere sortem:
Sic modò cùm sceleris pudor, aut formido severi
Iudicis, aut gravior cunctis infamia pœnis
Vrget, ad hunc scopulũ Francisci in syrmate fune
Cingimur, & tanquã pariter cum vertice radi
Mens etiam scelerata queat, de sacrilegis &
De parricidis, de furibus, atque cinædis,
Nos faciet cœli subitus rasura colonos.
Dira suum nunquam mutant aconita vigorem
Vimque mali quamvis auro gemmáne bibantur:
Atque asinus, quanquã Tyrio conspectus in ostro,
Semper erit tardus, lea sæva, dolosus ichneumon
Vrsa vorax, avidus vultur, bos mitis hirundo
Garrula: sic animi non mores exuit atros
Vestis hyperboreas superans candore pruinas,
Nec simul exuviis positis Massyla venenum
Vipera deponit, nec tigris monte relicto
Mitior ingenio est: sic nec transcurrere montes,
Aut mare, vel populi cœtus vitare, vel atra
Veste tegi, aut nivea, cariòve, aut fune recingi,
Aut mendicatum semper corrodere panem,
Turbatæ poterit mentis sedare tumultus.
Semper enim quocunque loco, quocunq; recessu
Degeris, vsque licet Riphææ frigora brumæ
Fugeris, aut calidam vicino sole Syenem,
Te dolus & mentis malesuada cupido sequetur,
Et vigil occultis cruciabere pectora curis.

Nec ſi magnoperis circumdatus undiq; claustris
Pegreris aſpectus hominum, te ſæva relinquet
Tempeſtas veſani animi, & cunctius horror
Mentis aget vigilem, tibi dirarum ſtabit formas
Somnia nocte frequi, te inſano turgida ſaltu
Gloria ſublimem ventoſis evehet alis,
Dum furie effractis tandem perrumpere claſtris
Scilicet & ſuper cõtemptus humancio, qui nec
Primas elementa ſonis poterat diſtinguere certis,
Et quem nec ſtabulo purgando, oliſáve popinæ
Præfeceris, raſus, ſophiæque auctore cucullo
Tectus, erit ſubito doctus, ſapiens, & honeſtus,
Et gravis, & patens: jam de halatrone modeſtus,
De lenone prudens, & de latrone ſeverus,
Et frater ſuperûm, & cœli pœnè infimus aulæ.
Frater dixit? Ita eſt, fratres venerè: Cavè dú eſt.
Frater erit ſuadet, cauſam commiſcere non vis
Fratribus? in ſanctos quicquã cave dicere fratres:
Tantum juris habet cerebelli inſania calvi.
Et miramur adhuc ſimili ſi errore veſtras
Credideris Cadmo ſerpentis dentibus olim
Eſſe ſatos comites, vel ſi Pagaſæus Iaſon
Horruerit magicos terra prægnante tumultus,
Cùm modò qui fuerat caprimulgus, treſvis agaſo,
Scurra vagus, ſubitò mutatus numine mentem,
Fiat Ariſtoteles, Xenophon, Plato, Zeno, Cleãthes.
Nunc quibus hæc ſtudiis gens deſidioſa popellã
Capiet, & in laqueos videas trahat, omnia turbet,
Involvatque orbem tenebris, & mobile vulgus
Paſcinet, occulto ſenſim ſerpente veneno.
Si vacat expediam: fraudes, ludibria, furta
Philtraq; & arcanas tibi pandere ſolitæ artes.
Primum ubi detonſo veſano vertice, caudex
Qui fuerat, fit homo ſubitus, ceu vomere Thuſco
Brutus ille Tages, vates jam doctus in ipſo
Naſcendi articulo: diſcit componere greſſus,
Cantellare manus, caput inclinare ſiniſtrum,
Verſus humum ſpectare, oculis defigere limis
Omnia, pallori ſimilem confingere vultum,
Sulphuris affuſo circum os, & tempora fumo:
Effugere occurſus hominum compeſcere riſum
Si quis adeſt, coram reticere, interq; precandum
Vertis oculis lacrymas ſimulare, boatu
Raucidulo in templis nativum frangere cantum.

Cam

Cùm bibitur, calicem digito cohibere sinistro,
Conceptis verbis aperire & claudere portas,
Conceptis verbis de somno surgere, mensam
Ponere, adire, referre, iubere, orare, salutem
Dicere, conceptis vrinam reddere verbis,
Scire quibus nodis & quot distinguere fusum
Fas sit, vbi facilis pateat venatio prædæ,
Quo pueros fallas, quo tu sermone puellas
In Venerem accendas, viduas quæ retia capterit,
Quo regum tenear aures, quæ munera placent
Tartarum dominos, quo vulgus mobile fuco
Decipias, quibus ægrotos in limine vitæ
Illaqueet verbis: & testamenta resignes.
Hæc sunt Funigeræ miranda proœmia sectæ,
Vera rudimenta, & sanctæ præludia vitæ:
Hoc est, cur aliquis patriam, charosq; propinquos
Abneget, & dulces obliuiscatur amicos:
Cur vagus, exul inops, erro, peregrinus & exlex
More feræ toties mutet præsepe, tot annos
Scurra procax currat, cunctos allatret, in omnes
Sævus, blandus, atrox inimicus, amicus, ut alvus
Imperat: hæc illis lex una & regula vitæ est.
Hæc vbi jam pravi docilis præcepta iuventus
Imbibit, & vitæ sese devovit inerti
Protinus è calvo senior grege, lippus, inermis
Gingivas, tremulusque manus, rugisque verendus
Incipit arcanæ latebras evolvere sectæ,
Et sophiam abstrusam placidis recludere dictis:
O iuvenes, inquit, quos torti vincula funis,
Quos tonsura eadem' soleæque feneſtra recluſæ,
Par votum, vestesque pares, atque otia jungunt:
Jam mihi vis raris vari antur tempora canis,
Vox fragilis, latus infirmum, gressusque labantes.
Jam propè decurso spatio spectare propinquam
Fata jubent metam, jam quinquagesima mensis
Sub calido semper placidè transacta cucullo,
Liberat officiis vitæ. fortuna benigna
Me tamen haud frustrà longùm servavit in æuũ:
Nam ceu Tiresias Ithacum Priameius heros
Magnũ Anchisiaden iterumq; iterúq; monebat,
Quos peteret tutò portus, quo flectere cursus
Deberet, levibus fugeret quæ littora velis:
Cur ego vos, animæ nostræ pars maxima, amicis
Non monitis horrere? digressum & pauca subripiã
Edoceam? juvat exhaustos iterare labores,

Et sulcata meis percurrere littora remis.
Principio cum vestra ætas hæc mollibus umbris
Sit fracta, vt nec bella pati, nec frangere remis
Æquora, nec terram possit versare ligone,
Et fugiet Aonias socors ignavia Musas,
Huc animos iuvenes certatim advertite, & acri
Mente Seraphinæ mysteria discite sectæ.
Sancta quidem certis fulcitur secta columnis,
E quibus in primis locuples Confessio largo
Proventu est, gnavum non deceptura colonum,
Vt seges agricolam fallat, pulsatáque trifti
Grandine vix raris fymmet vindemia prelis,
Et pecus abfulerit belli furor, vnica nunquam
Artifici imponit Confessio callida docto,
Hoc telo armatus noster se Regibus ordo
Terribilem ostendit, solioque extrusit avito
Quos visum est, alios ad summa cacumina rerum
Exulit, & multa stabilivit cæde tribunal.
Namq; vbi cunctorum sensus, secretáque mentis
Noveris, in promtu est tibi coniurata fovere
Pectora consiliis, timidumque in fœdera vulgus
Cogere, vt ignotas possint expendere vires,
Vel proceres merito de te bene prodere regi.
Ergo, (vos siquidem numerandi crimina cura
Detineat,) matrona locum ditissima primum
Vendicet, aut dulci assuetus danista lucello.
Proxima mercator teneat loca: tertius ordo
Nobilium est, quos aut dictat quæsita rapinis
Præda, vel innocuo manus oblita sanguine civis
Reddidit insignes: post hos, aut divitis aulæ
Assecla, aut famulus, ancilla, puella, puellus:
Sed neque lenonem, nec tu contemne latronem,
Spes modò si lucri: qui nil quod donet habebit,
Ἐς κόρακας. Quis enim sterili committere sanus
Semen agro curet? quis inanes irriget hortos?
Hic vbi secretam penitus demissus in aulam
Pectoris, arcanas latebras cognoveris, omnes
Tum facies rerum, tum vafrum Protea finge,
Cum tibi crediderit virgo, quod credere matri,
Quod socius socio, quod nolit nupta marito,
Tum pete securus quidvis, tum vincula captis
Injice, tunc humeris quemvis super ingere fasce.
Nam semel arcanæ tibi qui penetralia mentis

Nud a-

Nudavit, penitusque alto ſub corde repoſtos
Detexit ſenſus animi, timet, horret & odit,
Quamvis diſſimulet: ſed mens malè cõſcia pallet
Ne commiſſa tegas malè vino liber, & ira
Commotus, magnoque ſatis non munere cultus,
Hoc ubi ſertilior præda eſt deprenſa capiſtro,
Poſce, jube, rape, ſtringe, omnẽ dum ſpongia ſuccũ
Ægerat, exhauſtumq; penũ in tua cõgere clauſtra.
Nec tamen ætatis, nec te diſcrimina ſexus
Prætereant. Primæ quoniam lanuginis æras
In Venerem eſt præceps, lucris addicta ſenectus,
Virgo capi facilis blandæ dulcedine linguæ,
Vana ſuperſtitio mentes exercet aniles,
Mercator dulci poſponit numina lucro.
Si matrona potens, vel prædæ victima opimæ
Incidit in caſſes, cautus conſinge petendi
Mille novas artes: caries anoſa columnas
Diruerit, ſacram Boreas nudaverit ædem,
Clauſtra lacus magna pandant adaperta ruina,
Deſint ligna foco, nemorum ſi dives abundet:
Si locuples agri eſt, aurum corrodere panem
Finge tuos fratres, langueſcant pocula vappa:
Ruſtica cortis aves, agnos, hœdoſque petulcos
Mittat: ab urbanis ſacræ pere ſtragula menſæ,
Poſce ſacras veſtes, quodque oras ambiat aurum,
Quod calicẽ fractũ inſtauret, quod ligneа pingat
Signa, quod in vitreis poſſit ſplendere feneſtris:
Det miles prædæ partem, furtiſque latrones,
Mercator ſulvis redimat perjuria nummis.
Et quoniam teneræ nequeunt donare puellæ
Munera, dẽt quod habẽt, quod ſecurè dare poſſũt:
Quę data nõ percũt, quę fruſtra nõ data perdunt.
Segnior in Venerem ſi qua eſt, accende monendo,
Pande voluptatiſque modos formaſque latentes,
Quærendóque doce Veneris quem neſciat uſum.
Talia quærenti facilem quæ commodat aurem,
Sit licet antiquis magis illa ſevera Sabinis,
Noſſe volet, notum quod poſſe juvare putabit.
Interdũ tanquam cupias reprehendere luxum
Veſtis, & accenſam gemmis quod fulgurat aurũ,
Lacteolas furtim dextra conſtringe papillas,
Inque gradum fractos digito compone capillos,
Et pede tange pedẽ, dextram dextra, oribus ora:
Sic (dices) rides, ſic molliter oſcula jungis:
Oſcula commiſſas inter luctantia linguas:

Sic te tractandam præbes, tractataque gaudes,
Sic pede, sic digito, sic tu premitis ocello,
Hoc loqueris natu, tali noctem abnuis ore:
Sic per inoffensas graderis secura tenebras,
Sic aperis limen, sic nullo murmure claudis.
Hæc animo memori præcepta recondite fratres:
Quæque locus, tempusque dabunt, quæ sexus & ætas
Permittent: hinc dives opum venit annua cura,
Speciesque voluptarum, charæ sine crimine famæ.
Quod si quis sanctæ fugiat commercia sectæ,
Sentinamque tuæ nolit mandare cloacæ,
Illius ancillas, famulosque accerse loquaces:
Inquire in mores, possim sere crimina, in aurem
Omnibus obganni secreta piacula: quod si
Criminibus non ulla locum fortuna ministret,
Actaque sincere constet pars maxima vitæ,
Hæreticum clama nitidum prætexere fucum
Occulti sceleris maculis, tacitoque veneno,
Sic hos in laqueos trepida formidine, & illos
Credulitate trahes, vel spe, vel fraude, vel arte,
Vt captum teneas intra, tua retia piscem,
Grande scelus levibus contentus plectere pœnis.
Nec precibus longis, lacrymisve piacula dele
Horrida, sed nummis loculos, non pectora fraude
Exhauri, vel templa jube vel claustra vel aras
Extruat, aut multis redimat jejunia Missis.
Hoc quoq; præmoneo super omnia, corda in-
Jnfice, fopitos accende libidinis ignes: (venę
Semina flagitii in vacuo turgentia campo
Vsq; fove, plenos sceleris dum reddere fructus
Possint, & latè in pingui regnare novali.
Hic ager, hæc seges est, hęc nostrę vinea sectæ.
Hunc igitur multo scelerum pinguescere cœno
Effice, & infusis hunc exaturato cloacis.
Non tam Rhiphææ metuenda injuria brumæ,
Atque superfuso tellus submersa profundo,
Aridaque in solitis candens fervoribus æstas,
Quam ne discussis tenebris resipiscere mundus
Incipiat, quam ne præfecto lumine veri
Inspiciat nostras plebecula fulta tenebras.
Sed iam ruricolis labor impendendus, apricos
Iam lustrare juvat campos, perque ardua montiũ
Ire juga & latos indagine claudere saltus.
Requis iõ juvenes tenebris, & inertibus umbris

Post-

Posthabitis, strepituque urbis, nigraque popina
Audet in acrios nemorum conscendere tractus?
Bacchatosq; choris Nympharum accedere fontes?
Prataq́ue purpurea semper renovata juventa?
O mihi si calido ferveret corpore sanguis
Integer, & validæ vires, firmataq́ue nervis
Membra suis, quàm prata libens & florea tempe
Aspicerem, & viridis captans vmbracula silvæ,
Et tremulę leve murmur aquę, cantusq́; volucrũ,
Languida sepositis relevarem pectora curis!
Nunc quoniam hæc nobis invidit serior ætas
Commoda, & effœtis membris ignava voluptas,
Vestrũ op° hoc juvenes, vestra hęc vindemia, laxas
Ferte plagas, laqueos innectite, tendite casses,
Arvaque fungigero resonent pecorosa molosso.
Primùm igitur qui rura petis, si mollia tardo
Membra labant ævo (cum nos equitare parentis
Frãcisci pręcepta vetent) aut vilis aselli, (mulę:
Aut hinni ambigui, aut sterilis preme tergora
Carpe viam pedibus juvenis, nec munera desint,
Quæ faciles capiant animos, pictæve tabellæ,
Aut scelerũ vensæ, simulachrave plumbea, imago
Chartea, vel paucis venalia munera nummis,
Nam neque piscator sapiens radiantibus auro
Piscem hamis captat, nec serica retia tendit.
Sæpe & odoratis oneretur mantica pomis,
Sæpe pirum, primàmque manu decerpito ficum.
Pisce etiam piscis capitur, grus capta volantes
Fallit sæpe grues, nec sperni vilia credas
Munera diuitibus. Cernis quàm parva feroces
Vincla feras teneant, quã parvos currat ad hamos
Mulus: virga tenet grandem viscata volucrem.
Adde, quòd haud cunctis est utile retia silvis
Tendere, nec mulus q́uavis capietur in unda,
Nec laqueo accipitres venatur callidus auceps
Nec cererẽ dabit omnis ager, nec Massicus humor
Aspera purpureis vestit dumeta racemis.
Dispice propterea, quo tendas retia saltu,
Cui laqueos prædæ, quem fallat linea piscem.
Nec tibi sum° (multis licet hoc arrideat) auctor,
Vt sacra dissimulet teneram rasura puellam,
Quæ fessa anxiferis solvat præcordia curis,
Ambigua quanvis sexum mentita figura
Decipiat multos, tamen hinc discrimina mille,

Mille

Mille manent casus: sæpe haud frustrata sagaces
Suspicio occulti pandit vestigia furti,
Sæpe etiam læsi gravis imminet ira mariti,
Persequiturq; fugam, & rapta pro conjuge sævit
Bella ciens: sacræ non illum infamia sectæ,
Non pudor, aut pietas poterit cohibere furentem:
Dedecus in vulgus profert, rumoribus iras
Expiat, in cunctas serpit nova fabula cœnas,
Aut si turgidior movit præcordia bilis,
Vel resecat ferro peccantia membra, vel arcto
Fune ligans tendit, vel terga caputq́ue colurno
Fuste domat, sanctâ haud veritus temerare coronâ.
Arbitror & vobis notum, quod contigit olim
Burdegalæ, nec si ignotum est narrare pigebit,
Obfuit exemplum patribus, fortasse nepotes
Instruet. Eximia quidam pietate probatus
Frater erat, quo non quæstus studiosior alter,
Nec magis edoctus laqueo implicuisse tenaci
Pinguiculas viduas, stupidoq́ue imponere vulgo.
Hic ubi jam multos prædator callidus annos
Santonicos lustrasset agros, & vtrumq; Garumnæ,
Littus, & antiquæ felicia rura Tholosæ:
Tandẽ Burdegalam fatis vrgentibus intrat
Cum consorte viæ, novies cui turgida pleno
Orbe diem admorat partus Lucina propinqui.
Illa rudis miles, tumidi dum crimina celat
Jam matura uteri, colluctaturq́ue dolori,
Audet iter, longosq́ue viæ perferre labores,
Nec timet irato sese committere ponto:
Tantus amor sacræ penitus se addicere sectæ.
Ecce autẽ pronum dum findit puppe Garumnã
Fluctuat & tumidis pinus vexata procellis,
Heu bene celati patefecit damna pudoris.
Dũ timor introrsus gemitusq́; & verba retentat,
Dum labor in veras cogit prorumpere voces,
Editus in medijs infans evagiit vndis.
Pars facti novitate stupet, quodq́ue audiit ipsa
Vix audisse putat: petulantior altera risu
Personat: ast alius tumida succensus ab ira
In mare præcipitẽ monachũ, & cum prole parentẽ
Proturbare iubet, letoq́ue abolere nefandum
Dedecus, & monstro miseram relevare carinam.
Hinc tumidos fluctus, pontoq́; furente procellas,
Ventorumq́; minas, & apertam Numinis iram.

Si quis adeſt animi pius, & moderatior iræ,
Occultare cupit facinus, parcitque benignus
Errori, humanos prudens expendere lapſus,
Agnoſcitque ſuas alieno in crimine vires,
Ergo dum trepidant diſcordia pectora vulgi,
Nautarumq; fremit per littora rauca tumultus,
Infelix frater turbæ ſeſe inſinuans clam
Tramitibus cæcis elabitur, oraque velans
Vertice demiſſo peregrinas exulat ad vrbes
Mœſtus abit, pœnaſq; domi, famamq; ſiniſtram
Formidans, miſeramq; gemens cum prole puellâ,
Quam ſolam, atque ægram nuda liquiſſet in æde,
Inter inhumani riſum & ludibria vulgi.
Ipſe ego tum validus, viridique in flore iuuentæ,
Nec linguæ nec vocis inops, nec flectere corda
Plebis inexpertus ſtolidæ rumore ſecundo,
Vix tamen aduerſæ gliſcentis murmura famæ
Flectere, vix potui populi compeſcere voces,
Sæpe licet verbis factum execrarer amaris,
Auctorem ſceleris comitem licet eſſe Lutheri
Iuraret ſanctæ latitantem nomine ſectæ.
Nec minus in terra comes eſt infamis Iberæ
Puſio, ſed forſan minus eſt formidinis illic,
Quod Veneris nullo produnt commercia partu.
Sed quid opus toties ſeſe obiectare periclis,
Et non parſuræ cuiquam committere famæ,
Cum liceat tutò, liceat rumore ſecundo
Vndique ſecuros Veneris decerpere fructus?
Neve mihi fatuas ruris ſectare puellas,
Cuſtodeſque gregis calido ſub ſole recoctas:
Sed ſi qua eſt matrona potens, & militis vxor
In locuplete domo vidua exercita noctes
Dum bello externis vir debachatur in oris,
Interea vacuos validè tu Marte penates
Oppugna, nec blanditiis, nec parce querelis,
Nec precibus primus ſi non præfecerit arcem
Impetus, haud animi timidus frangare, ſed infer
Arma audax, viduæ interdum miſerere puellæ,
Ingratum nunc finge virum cum pellice noctes
Ducere, deſerto dum ſecubat illa cubili:
Crede mihi obſepti perfringes clauſtra pudoris,
Atq. aliquâ invenies aditum, votoque fruetis,
Præſertim occultos tibi cum Confeſſio ſenſus
Nudet & integrum non ſit ſimulare pudorem.

Sic

Sic tibi per cunctos grassari impuné penates
Fas erit, & geminos pariter decerpere fructus.
Namque vbi prostrari perrupit jura pudoris
Fœmina, neglecto redimet sua gaudia censu.
Pene mihi exciderat, quod primũ pene monere
Debueram gnavos ruris genialis alumnos,
Vt quid quæq, domus præstet, quid vir, muliérve
Quæque, sit in memores id cura referre tabellas,
Ne, nova cui fuerit provincia tradita sorti,
Annua vel redimit qui vectigalia, vel qui
Hospes ad externas, vt sit, proficiscitur vrbes,
Erret inops animi, dubius cœnæque larisque,
Quæ petat ignarus, quæ vîtet tecta, quid inde
Speret, vbi certum faciant mendacia quæstum.
Atque vbi successor te tardum exceperit ævo
Iunior, huic tabulis descriptum tradere censum
Non satis, arcanis muliebria nomina saltem
Punge notis, si qua est animo obfirmata rebelli,
Si qua procax, simplex, incesta, proterva, benigna,
Cuique notent mores propriis discrimina signis.
Sed me præteritæ suavissima mentio vitæ
Longius ac volui tenuit. Pars maxima rerum
Restat adhuc, sanctę columé, caput, anchora sectæ.
Nam vaga sub certas cõprendere crimina formas,
Et se prodentes animi pernoscere mores
Artis opus modicæ est, celeriq̃ue addiscitur vsu,
Inque peragrandis sola est industria villis.
At verò è celsæ sublimen sede cathedræ
Mille oculos in se intentos, auresque tenere.
Et velut injectis tot circumflectere frenis
Ora hominũ, & resides animos turbare tumultu,
Et molli alloquio trepidos componere motus,
Magnæ mentis opus, cui sit solertia prudens,
Ingeniumq; capax, projecta audacia, promptus
Sermo, pudor nullus, firmum latus, acer in ore
Cui vigor, & vocis sonus asper, lenis, acerbus,
Vt res cunque feret: cui vultus cereus, omnes
Transire in formas docilis, mens subdola, fallax,
Et recti pravique tenax: pro tempore fingat,
Dissimulet, simulet. præsens vbi postulat vsus.
Hæc quotus in turbę quisq; est tot millibus vnus
Qui præstare potest: nisi si cui forte benignus
Deucalion raro finxit præcordia saxo.
Nec tamẽ expectet quisquã dum rhetora fingẽs

Divitis

Diuitis eloquii prima incunabula pandam.
Et vulgata scholis passim præcopta recludam,
Tradere quæ possit trivialis cura magistri,
Vos ô Calliope præcor aspirate canenti,
Maius opus moveo: sed nec per devia Tulli,
Aut fabii longos te circunducere tractus,
Aut per Aristotilis spineta aspertima conor.
Commodius patefiet iter, qua nulla salebra
Offendet pulsata pedem, qua semita nostris
Trita rotis noto deducet limine gressus,
Mollia clivosi dirimêns compendia prati.
Primùm iter ingressus tenerũ de fronte pudorẽ
Excute: nec vacuæ est vnquam pudor vtilis alvo,
Nec decet audacem nisi ficta modestia scurram,
Quòd si naturæ vitio male firma ruborem
Frons trahit, & subitas confundit purpura malas,
Tam tibi vel frictus, vel Bacchi largior vsus,
Curaque & assiduæ meditatio garrula rixæ
Durabit solidum rubicunda per ora cruorem.
Nec te grammaticas opus est ediscere nugas,
Et tetricis languere scholis, tantùm elige gnomas
Priscorum è libris paucas: tria commata Tulli,
Virgilii totidem versus, vel carmen Horatî
Dimidium, hæc omnis ceu condimenta loquelæ
Semper habe in promptu, sic crescit opinio, surget
Hinc decus, & stupidi magna admiratio vulgi.
Novi ego, qui tantum ter quinq; Latina teneret
Verba, sed ingenii sic dexteritate valebat,
Vt quocunque loco, de re quacunque parata
Semper, & ad nutum posita in statione teneret,
Ταῦτ' ἀπαμειβομενος. nec te vox barbara turbet,
Aut temere erumpens lingua titubante solœcus:
Tot sanctos oppone patres, mysteria sacra
Turpe est grammaticis submittere colla capistris.
Nec mihi displiceat primo muliebria passus
Flore ævi, hinc effrons audacia nascitur, atque
Fœmineum in morem rixandi insana voluptas.
Cura sit in primis tibi linguam armare veneno
Verborũ, Aetna animas, animas tibi torreat Hecla
Tartara sulphureis volvant incendia fumis
Mixta, tibi nigris Phlegetontias unda cerastis
Bulliat, & miseras lacerét cacodæmones vmbras,
Donec fracta crepent longis subdentibus ossa.

Nec minus horrendos purgatrix flamma vapores
Evomat, æterno nisi quod non æstuet igne,
Sed precibus vinci queat, & lustralibus vndis
Extingui, Bullis minui, Missisque levari.
Hic ager est dives, nostrique colonia Papæ:
Nectaris hic fons est, hæc vectigalia nostri
Ordinis, hæc fatuo renduntur retia vulgo.
Ista relegatos cœlesti à limine manes
Contineat sedes, donec mercede soluta
Extrahat è calida exactos fornace sacerdos.
Is musset Missas, veniis venetur, & vndis
Irrorans, magicis findat cava busta susurris:
Sed tantum dites cruciatu liberet vmbras.
Ista tibi ad populum clamanti sylva ministret
Tela: nec vt desint metuas, dum scripta manebunt
Vergilii, dum Lombardi rhapsodia Thusci
Nugæ Antonini, sacri commenta legentur
Gregorii, vel mendici mendacia Thomæ.
Neve ruant lapsis tam ditia tecta columnis,
Quæ super æternam posita est Ecclesia petram,
Tu Petrum super ædifica, qui claudere cœlum,
Tartara qui solus possit, nec tartara tantûm
Solvere, sed loculos fatuorum, arcæ sed avaræ
Vincula, sed stantē plenū ad præsepe iuvencam.
Hæc qui sacrilegis ausit convellere verbis
Schismaticus sit, & Hæreticus, sit torris Avernæ
Ollæ, opifex scelerum, Furiarum filius, Orci
Germen, & in mentē quicquid tibi splendida bilis
Suggeret: huc omnes tonitrus, huc fulgura linguę
Congere proque focis hîc depugnetur & aris.
Frigida tu Christi, & comitum præcepta severis
Linq; scholis; aut si quis adhuc antiqua requirat
Antiquarius, & veterum jeiunia patrum,
Tu mihi crede tuæ semper memor esto culinæ.
Et quoniā in proceres vulgus maledicta libēter
Accipit, & fandi hæc latè patet area: bella
Furta, latrocinia & vis, fraus, injuria cædes,
Atq; ingens scelerum semper sese offeret agmen:
Illic tela tuæ poteris distringere linguæ.
Res tamē hæc populo lōgè est gratissima, quādo
Ordo sacerdotum est acri perfusus aceto.
Nec locus est alius fœcundior, vt neque in ulla
Parte magis vitæ regnante libidine terra.
Hic & crassorum licet abdomen monachorum

Arripere

Arripere, hic luxum, cœloque minantia tecta
Pontificum, fractique malis alimenta popelli
In fumũ & cinerem conversa, domestica castra
Scortorum, scelerum artifices, mollesq; cynædos,
Lenones, scurras, balatrones, psallere doctos
Semiviros, gestire manu, pede plaudere terram,
Et condire novis exotica fercula succis:
Præsulis hęc sancti quando est non vltima virtus
Maiorum a magna non degenerare culina.
Interea fac stet mendicus ad ostia Christus,
Imploretque fidem vinosi antistitis algens,
Et sitiens, saniemque vno non vlcere stillans,
Nec ferat vllus opem, nisi forte canicula blanda,
Et saturo domino clementior vlcera lambat.
Hic poteris totum Bernardum effundere, manes
Ex Acheronte ciere, animæque audire querelas
Implorantis opem. Sed quid numeramus arenam
Littoris? hic nunquam mihi crede oratio deerit,
Dum Papa omnipotens Capitoli immobile saxum
Accolet, imperiumque Pater coleatus habebit.
Ne nimiũ Sodomam tamẽ, infamémq; Gomorram
Ingere, doctores ne culpa redarguat ipsos.
Hac vbi tam fueris sat debacchatus arena,
Et proceres licuit populo laniare secundo,
Collige paulatim tete, proceresque iacentes
Erige, sint sontes, & nullo à crimine puri:
Non tamen his cuivis fas obgannire, nec arcto
Solvere colla jugo, quamvis moderetur habenas
Sacrilegus Iudas, Romanaq; templa gubernet,
Prudat & innumeros ad pallida tartara manes,
Priuato mutire nefas: rapiatque, ferátque,
Et laceret totum convulso cardine mundum.
Tu tacitus specta (dices) mundique ruentis
Vindictam permitte Deo: citiusque parentis
Invalidi jugulum ferro reclude, profana
Quàm violes dextra rasi malè sanus honorem
Verticis, vxorem quanvis manifestus adulter,
Et natos, natásque tuas compresserit, & te:
Sed nube, atque tace potius, nullumque recuses
Magitium, quàm traducas quos unctio sanctos
Et rasura facit, sacræque licentia Bullæ.
His vbi præceptis molles calfeceris aures,
Cum licet adiicias magnæ primordia Missæ:
Quoque sacerdotum gentem decorarit honore

Cœli-

Cœlitum pater: ut soli sibi fingere numen
Murmure verborum possint, tenuique farina
E massa generare Deum, genitumque repente
Frangere, sacrato fractum mersare falerno,
Visceraq;, & carnes, cumq; albis ossa medullis,
Semianimesq; artus avida demergere in aluum?
Tanta sacerdoti cùm sit permissa potestas,
Quam neque purpurei possint sibi sumere reges,
Quisquis & æthereos bonus angelus incolit orbes
Quisquis & infernas malus angelus incolit umbras,

De pane ut numen faciant, de numine ꝙꝙ!

Vnde homini fragili hæc projecta audacia, ut ausit
Christophorũ vel Christivorum violare nefando
Sacrificũ verbo, aut sceleratâ impingere dextram?
Sic in sacrificos jaciens convicia, vulgus
Conciliare potes: sic rursum avertere içh
Iram sacrificî poteris, cum numinis instar
Efficies sacrosanctum, atque à formidine duri
Iudicis exemptum: quanvis fregisse paternum
Vicini clament iugulum matrisque morantis
Vota Sibyllinam laqueo finisse senectam.
Nam velut ex usu est cunctis afferre timorem
Ordinibus, cunctos sic conciliare necesse est,
Vnde vel exigui fulgebit speculo lucri.
Vnũ illud moneo, atq; iterumq; iterũq; monebo,
Et tamen haud vnquã monitũ satis esse putabo,
Tarsensis fuge scripta senis, fuge toxica nostri
Ordinis. O primis vtinam periisset in annis,
Aut manifisset adhuc hostis: licet, antè renatus
Vivifica quàm lympha esset, tam multa dedisset
Funera grassatus ferro, ingentique procella
Afflixisset adhuc tenerum pietatis ovile:
Plus tamen adscripsit nobis, plus factus amicus
Obfuit: & nisi Funigeri præsaga parentis
(Cornua cui nomen dederant) oracula fallant,
Tempus erit, cum Paulinis malè credula scriptis
Turba sacerdotes templis expellet, & aris
Quæq; propè in terris ædes imitantur Olympum
Diruet, & cineres divorum atque ossa profundo
Merget, & immisso victricis lumine veri
Ostendet populo mysteria nostra profano.
Illa meo (siquidem ventura est) serior ævo
Hora precor veniat. Sed vos quibus imminet ingês

Tem-

Tempestas, vigilare decet, cunctosque monere
Opportunè, importunè ne incauta juventus
Occulta attingat prorsus mysteria Pauli,
Neve in vulgares vesana audacia linguas
Transferat, indocto non committenda popello.
Quæ quia non penitus fas est abolere, probata
Tot serie annorum (quæ cautio proxima) saltem
Efficite ut vulgus tenebris velut abdita cæcis
Sorbonæ hæc senibus lippis tractanda relinquat:
Sed tum cum resides acuerunt pocula sensus.
Nostra licet super has sit secta extructa colũnas
Præcipuè, non pauca tamen, nec parva supersunt:
Sed propè jam vulgata, nec artis egentia nostræ,
Nec vocis: sed quisque sibi quæ tradat, & vsu
Addiscat, thalamos ceu consiliare jugales,
Aut malè coniunctas causando solvere tædas,
Aut ubi deprenso rupta est concordia mœcho
Vxori à duro veniam impetrare marito.
Illa tamẽ patribus seges olim vberrima nostris
Fingere nocturnos lemures, manesque vagantes
Lustrali compescere aqua, magicisque susurris,
Frigida nunc tota est: postquam nasuta inuentus
Pectora crassorum malè credula ridet avorum:
Nec credit nisi quæ scriptura teste probaris:
Coniurata licet magnis Sorbona sigillis
Figmenta affirmet. Verum melioribus annis
Hæc thalami clausas frangebat machina portas,
Hæc testamenti tabulas mutabat, & ibat
Virperegerè Romã, aut Solymã dum tedia mœchũ
Iam sibi permissi caperent lecti: ast vbi dives
Vmbra oblita sui paucas in funera Missas
Legarat potiusque suis bona linquere natis
Duxerat excedens, quàm nostros vngere caules,
Non impunè nefas soliti id perferre priores.
Is dolor arma dedit generosis fratribus vndam
Ad Ligeris, quà diues agri, quà dives Iacchi
Ostentat longè formosa Aurelia turres.
Et nisi cauta parum pietas in fraude paranda
Inter tot vigiles Argos deprensa fuisset,
Partus honor nostræ foret & dignatio sectæ.
Sæpe quidẽ nobis facimus mala multa, velut cũ
Alter in alterius damnum sese ordinis armat.
Berna novũ sibi Franciscum jam finxerat, & jam
Stigmata clara pedũ, & manuũ confixa patebant:
Ni

Ni vicinus doleus sugescere commoda livor,
Ficta renudasset magno ludibria risu,
Nec damno leviore. Italæ sapientia maior
Illa oræ, quæ Senensis tacité Catharinæ
Vulnera dissimulans pensat mendacia quæstu,
Barbaricumq; ad sese his artibus attrahat aurú.
Sed tamen hoc ævo temere miracula fingi
Noluerim, nisi monticolas inter crassosque
Pastores: nec pastores jam spernere tutum est
Quando etiam in solas migrat sapientia silvas.
Quis rigidos Scotos gelidi sub vertice cœli
Aut animú, aut aures, oculósve habuisse putasset?
Et tamen ille carus vetularum Langius auceps
Cum teter locus errori, & nox cæca faveret,
Non potuit celare piæ ludibria fraudis.
Campus erat late incultus, non floribus horti
Arridenr, non messe agri, non frondibus arbos,
Vix sterilis siccis vestitur arena myricis,
Et pecorum rara in solis vestigia terris:
Vicini deserta vocant: ibi saxea subter
Antra tegunt nigras Vulcantia semina cautes:
Sulphureis passim concepta incendia venis
Fumiferam volvunt nebulam, piceoq; vapore
Semper anhelat humus; cæcisq; inclusa cavernis
Flamma furens, dú inclando penetrare sub auras
Conatur, totis passim spiracula campis
Findit, & ingenti tellurem pandit hiatu:
Teter odor, tristisque habitus, facieséque locorú.
Illic sæpe animas torqueri Langius, illic
Sæpe queri, & longas in fletum ducere voces
Audiit, aut voluit credi audivisse frequenter,
Et vitulabundos cacodæmonas, & per arenas
Caudarum longos sinuatim ducere tractus.
Sæpe etiam infernæ (quoties jejunus adibat
Antra) sibi visus nidorem haurire culinæ.
His ubi jam vulgi stolidas rumoribus aures
Imbuerat, parat Exorcismum, circulus ingens
Ducitur, hunc intra spatio breviore minores:
In medio stabat palus, juxtaque catinus
Plenus aquæ, sed cui cineremq; salemq, sacerdos
Addiderat multo cum murmure, nec sine anheli
Flatibus. hoc postquam scena est instructa parata
Langius ipse pater sacro venerandus amictu,
Circuit omnem ignorat; fetosi aspergine scepiri.

Ver

Verbaque præcipiti contortuplicata rotatu
Convolvens, cœlum ac terras adjurat, & undas,
Et tremefacta imis Acherontia regna cavernis.
Et jam nox aderat secreti conscia sacri,
Iamque è vicinis populus convenerat agris,
Matres atque viri, pueri innuptæque puellæ,
Scire avidi quò tanta cadant promissa, nisi ille
Conscia secreti formidans lumina & aures
Esse procul magna jussisset voce profanos:
Quive sacerdoti non illa luce disertè
Cuncta susurrasset tacituram crimina in aurem:
Laica ne trepidi fugiant commercia manes,
Neve inhians prædæ vel jejunus cacodemon
Involet, & laceret sceleratorum unguibus artus.
Ducitur ad palum velut hostia rusticus ipse,
Ficta quidem gnarus cuncta, at formidine tanta
Attonitus, quam si Stygia egressurus ab alvo
Aspiciat nudas mandentem Cerberon umbras,
Sive animo timor à puero conceptus, aniles
Fabellæ haud modicus pueris plorantibus horror,
Sive locus fumo, & cæca caligine opacus,
Et velut infernæ terrebat imago culinæ.
Cætera submoto clàm cuncta peracta popello:
Sed tamen audiri gemitus, vocesque minantis
Dæmonibus, mixtæque preces, nulloque rogante
Interdum responsa dari: nunc tollere vultus
In cœlum, nunc figere humi, nunc plangere pectus
Langius, & sacra templum conspergere lympha,
Donec avis lucis prænuncia spectra moneret
Cedere, & in veterem se denuò condere nidum.
Tum templo egressi, dicenda tacenda referre
Langius, umbrarum pœnas, flammæ rapidam vim
Lustralis: quot carnifices cacodæmones ollas
Admoveant, verubus quot figant, fluctibus umbras
Quot mersent gelidis, quot Missis cuique levetur
Pœna, velut civis Stygio vixisset Averno,
Ordine cuncta recensebat: neque credula deerat
Turba homini: purgatricis rediviva favillæ
Gloria crescebat, multùm indignante Luthero:
Et crevisset adhuc, nisi vel formidine captus,
Vel pretio victus, vel vino rusticus ille
Anormis comes, Exorcismi proditor eheu,
Cuncta revelasset taciti mendacia sacri.
Ex illo fluere, & retro sublapsa referri

Spes prædæ, & nimium vivacis gloria veri
Crescere. Quapropter moneo dehinc fingite parci
Somnia, nocturnos lemures, miracula, ni fors
Aut apud extremos fieri dicantur Iberos,
Americôve, aut Aethiopas, calidôve sub axe,
Et caput ignotis ubi Nilus condit arenis,
Vnde aderit nemo, qui testis dicta refutet.
Forsitan externos solertia fugerit hostes
Callida, sed pestem natam intra viscera, & ipsis
Hærentem venis hominum vix ulla cavebit
Cura, nisi nostros vis provida numinis olim
Respexisset avos, jamdudum Funiger ordo
Proditus à propriis misere periisset alumnis.
Si quis erit fratrum, qui suasu dæmonis ausit
Efferre in vulgus mysteria condita, fraudes
Occultas, ritus nocturni arcana, negatum
Depositum, cæsas post stupra nefanda puellas,
Quicquid & extinctis frater patrare lucernis
In fratres solet imberbes, hunc prodere si quis
Audeat, extemplo sceleratо sanguine pœnas
Solvat, & æterna compositus pace quiescat.
Hæc sunt, quæ nostro liceat sermone monere.
Et jam plena epulis mensarum fercula fumant,
Latrantemque fame stomachum prope verba re-
linquunt.

Hactenus Eubulus, qui facta nefanda perosus
Funigerum pœnas etiam metuebat acerbas,
Orgia non veritus populo evulgare profano,
Is mihi carminibus lustrato, & sulphure, & ove
Et viva rorato vnda cerebrosa fugavit
Somnia de rasis, de cannabe, deque cucullis,
Inque hominum nugis ad lucra nefaria fictis,
Nulla esse ad vitam docuit momenta beatam.

GEOR-

GEORGII BVCHANANI SCOTI,

Fratres Fraterrimi.

In Antonium Tomarium Abbatem.

O Fama prisci laudibus ſæcli tumens,
Prægens ſuperbo deſpuens faſtidio,
Accede, ſpecta quid priorum temporum
Opponat ætas noſtra magniloquentiæ:
Non quod Platoni, rancidóve Socrati,
Sophiſque falſo dictitatis comparet,
Sed Chriſtiana puritatis unicum
Exemplar, unum ſpecimen, unam imaginem,
Vnamque vitæ corrigendæ regulam,
Vnúmque CHRISTI proximè veſtigia
Qui perſequatur, indicetque cæteris,
Vitamque vita penitus exprimat ſua,
Antonium Tomarianum Antiſtitem.
CHRISTI parentum nemo vidit alterum,
Nec ipſa mater novit Antoni patrem.
Vterque paſtor, noſter hac parte eſt prior
Hic paſcit herbis, ille verbis paverat.
Vt quinque panibus ille quinque millia
Saturavit, iſte (ne ſalturitas noxia
Animæ inquinaret puritatem, ut arbitror)
Ad quinque panes quinque plebis millia
Redegit: ut ſi quid ſuperſit, (ut reor)
Fragmenta poſſet abſque cophino tollere.
Et ille vera vitis, hic verus meri
Eſt uter: ille verba ſevit, hic viros.
Piſcator hic, piſcator ille, retia
Vterque tendit diſpari compendio,
Comprendit ille pauculos pauperculos,
Et iſte clauſtra plene monachis pinguibus.

Aucupibus hic est atque venatoribus
Comitatus, olim ut ille piscatoribus.
Et hic & ille crediti cum fœnore
Exactor asper, dena utrique altera decem
Talenta, quinque quinque pariunt altera.
Quæ sparsit alius hic & ille colligit:
Quæ sevit alius, hic & ille demetit.
Cum publicanis atque peccatoribus
Libenter ille cœnitare dictus est,
Cum publicanis atque peccatoribus
Sic ratio nostro semper est Antonio,
Vt penè decoris immemor, lucri memor
Publicanus esse non recuset. Pauperum
Secuta CHRISTVM turba semper est comes,
At iste latè quàm patet vicinia,
Agris propinquos pauperes reddit suis,
Quorum caterva qua nequit pedibus sequi,
Diris, probrisque sequitur & conviciis.
CHRISTI perunxit una peccatrix caput,
Pedesque lachrymis lavit, extersit comis:
Istius humeros, colla, pectus, brachia,
Caput, pedesque & crura, ventrem & ilia
Si scire cupias quot meretrices lavent,
Tergant, refoveant, induant & exuant,
Scies facilius quot capillos verticis
Ex area alba tonsor illi demetat.
CHRISTVS paternâ jam revisurus domum,
Fidis tuendum comitibus gregem dedit:
At hic Avernam jam revisurus domum,
Monachis tuendum pinguibus gregem dedit.
Passim per agros jam cucullati patres
Oves sequuntur, & colono paupere
Cum prole pulso sordida latè solum
Pastore monacho paret uni Antonio,
Vt per propinqua rura grex sit unius,
Et unum ovile, & pastor unus. unica
Sed pars omissa est, unicam quam maximè
Agere decebat: CHRISTVS immeritò ut lui
Sic iste meritò luere pœnas debuit.
Sed justa si quid vota pauperum ualent,
Quos laribus inopes expulit, sontem hæ manent
Inter comantes angue torto Erinnyas.

IN BE

IN BELEAGONEM.

BELEAGO fomes & parens mendacii,
Ab ore cujus pavida veritas fugit.
Mali susurrat nescio quid clanculum,
At fama de illo non susurrat, sed palam
Hoc universus populus affirmat, quod est
Beleago fomes & parens mendacii,
Ab ore cujus pavida veritas fugit.
Hoc igitur æquus æstimator judicet,
An mentiatur populus universus, an
Beleago fomes & parens mendacii,
Ab ore cujus pavida veritas fugit.

IMAGO AD PEREGRE venientes religionis ergo.

FAre agè qui terras lustras vagus hospes & undas
Quid petis hinc longe quæ tibi causa viæ?
Nõ Deus hic quisquã, nec imagine mutus in illa est,
Non lapis, & tantùm putris ligus sumus:
Vermibus esca, cibus tineis, domus hospita blattis,
Opprobrium cœli,ludibriumque soli.
Non capiunt humiles numen cœlestis penates,
Structa nec humanis saxea tecta manu.
Quem mare, quê tellus, quê nõ capit igneus æther,
Clauditur in nullo spiritus ille loco.
Vt CHRISTVM invenias, animi secreta revolve,
Aut lege fastidici quæ ecclesiæ patres.
Aut quæ dives habet passim circumspice mundus,
Hæc vera est ædes, hoc penetrale Dei.
At quisquis pio gaudet dare basia trunco,
Crassaque pulvereo lingere saxa croco,
Dignus morte perit, qui mortua vivis adorat,
Et vitæ in fragili spem sibi ponit humo.
Si te picta juvant, cariem ne perlue trunci,
Sed vera mentem simplicitate tuam.
Hac ratione domi poteris reperire, quod omnes
Hero vagus terras, sic peragrando, fugis.

G. BVCHANANI

AD PASQVILLVM.

PRæsule de Paulo præsul doctissime vatum,
Pasquille dic quid sentias.
Nec melius paulò quicquam est antistite Paul
Et pejus est Paulo nihil.

AD ELISABETHAM SERENISS. ANGLIAE REGINAM, ODE.

QVANVIS vetusto stemmate splendeas,
Regina, princeps optima principum,
Quacunque magnum sol per orbem
Flammiferos agitat jugales:
Quanvis feroci Marte subegeris
Hostes rebelles, & populi feros
Motus, & insanos tumultus
Lenieris, sine cæde, victrix:
Virtutis inter tot titulos tuæ,
Et sempiternas fulget adoreas
De fauce avarorum latronum
Relligio pia vindicata.
Iam nulla saxis figimus oscula,
Nulla è sepulchris tracta cadavera
Gemmis refulgent, facinantque
Indociles animos popelli.
Non otiosæ dedita næniæ
Mendica fratrum turba rapacium
Passim vagatur, collocatque
Fœmineo insidias pudori.
Sub te licebit principe liberè
CHRISTVM fateri, ficta refellere,
Mysteriumque veritatis
Seposito reserare fuco.
Ergo salutis sollicitum tuæ
Cæleste numen pervigil excubat,
Et impiorum inauspicata
Vota facit, retegitque fraudes.
Super dracones fortis inambula,
Sævam leonum frange ferociam:

Perasp

Per aſpides erra, & per oras
Quas Libicus baſiliſcus afflat:
Cœli favor te, te pietas tua,
Te ſupplicantûm continuæ preces
(Prædonibus quos ex avaris
Eripis) incolumem reducent.

PISTORIS ET PICTORIS Dialogiſmus.

COntendunt ſpecimen piſtor pictorq; uter edax
Pulchrius, hic fuco doctior, ille foco.
Hic feciſſe Deum ſe jactat: Retulit ille,
Corpus ego verum, tu ſimulacra facis.
Dentibus aſſiduè teritur DEVS hic tuus, inquit:
Corrodunt vermes, rettulit ille, tuum.
Piſtor ait, Multos meus integer aſtat in annos,
Sæpe una innumeros devorat hora tuos,
At tibi vix toto DEVS unus pingitur anno,
Piſtor ait, decies mille dat hora mihi.
Parcite, ait myſtes, fruſtra contendere verbis:
Nil ſine me poterit veſter uterque DEVS.
Et quia utrunq; ſacrum reddo, mihi ſervit uterq;
Namque hic mendicat, manditur ille mihi.

AD IDOLORVM cultorem.

MAnè, Pater noſter, cum ſurdis Idolis ſalutans
Ingeminas, ſana mente videre loqui,
Saxeus illo ipſo magis es, me judice, ſaxo:
Quippe patrem ſaxum qui fateare tuum.

IN EVNDEM.

OScula, ſerta, roſas das & libamina ſaxo?
Teque pium dici, cum facis iſta, cupis.
Quid tibi pro tanta majus pietate precemur,
Quàm ut ſias numen tu quoque quale colis?

IN HYPOCRITAM quendam.

ILLE vides naso qui incedit sesquipedali,
Qui quicquid loquitur sesquipedale sonat.
Qui longo gaudet vocem producere tractu,
Qui semper longo syrmate verrit humum;
Qui latus exhaustum non una sindone vestit,
Qui capiti inducit pilea plura pilis:
Rarus sermo, gravis gressus, talaris amictus,
Vt rēre, egregii sunt ea signa Sophi.
Sed cur sacrificos gaudet stipare cinædos?
Cur sapiens stolidos sic sine fine colit?
Auctio sectorum cordi est, non actio sectæ,
Donec sector erit, nempe secutor erit.

IN PIVM PONTIFICEM

VEndidit ęre polum, terras in morte relinqui
Styx superest Papæ quam colat una Pio.

IN IVLIVM.

STare diu haud poterāt, mūdūsq; & Iulius un
Omnia perdendi tam ferus ardor erat.
Ergo ne ante diem mundi structura periret,
Ad Styga discessit Iulius ante diem.

IN PAVLVM PONTIFICEM

PAulus ab Hebræo scis quantum distet Iuda
Hic cœli Dominum vendidit, ille domu

IN PONTIFICES.

PRæsideat Paulus, contemnit fœdera Clemen
Sacrilega tractat Iulius arma manu.

Et qui

Et quisquam sceleris nomen formidat inane,
Auctores scelerum qui videt esse Deos?

IN ROMAM.

HI colles, ubi nunc vides ruinas,
Et tantum veteris cadaver urbis,
Quondam cæca LVPIS fuêre lustra,
Donec per freta vectus Arcas exul,
Pani, pelleret ut LVPOS, Lycæo
LVPERCALIA festa dedicavit:
Nudos currere jussit & LVPERCOS,
Sacrum & collibus addidit LVPERCAL.
Sed vis insita, contumaxque fecti,
Pervicit genius laborem & artem,
Et per sæcula longa ne perirent
Illis semina collibus LVPINA,
Tristes progenuit solum LVPINOS,
Lætos progenuit LVPOS salicum,
Et conjux LVPA faustulo tyranni
Albani pecoris fuit magistro:
Et qui mœnia prima condidere,
Nutrivit LVPA Romulum Remumque.
Et Floralia festa sunt LVPARVM,
Et quondam in media fuit suburra
Vico urbis celeberrimo, LVPANAR,
Ne quos Fabricios graves putabis,
Observa, invenies LVPOS voraces,
Et quas Sulpitias reare castas,
Observa, invenies LVPAS salaces,
Et ne posse Deos LVPIS carere
Credamus, sacer est LVPVS Gradivo,
Et LVPOS mare laneos & amnis
Sub cryptam medii vomit suburræ,
Nec purris soboles arancorum
Non cognomine nobilis LVPORVM est.
Totam denique quantacunque Roma est,
Fascentem, vegetam excute, & ruentem,
Nihil comperies nisi LVPERCOS,
LVPERCALE, LVPOS, LVPAS, LVPANAR.

IN EANDEM ROMAM.

NOn ego Romulea miror quod pastor in urbe
Sceptra gerat, pastor conditor urbis erat.
Cùmque LVPE gentis nutritus lacte sit auctor,
Non ego Romulea miror in urbe LVPOS.
Illa meum superat tantùm admiratio captum,
Quomodo securum servet ovile LVPVS.

IN EANDEM.

ROma armis terras, ratibùsq; subegerat undas,
Atque iidem fines orbis & urbis erant.
Vincere restabat cœlum, perfregit Olympum
Priscorum pietas aurea Pontificum.
At bona posteritas, ausis ne cedat avitis,
Tartara præcipiti tendit ad ima gradu.

PASQVILLVS LOquitur.

ESse putas forsan me fragmina trunca columnæ,
Vel de præcipiti saxa voluta jugo.
Pilleri[illegible]m Pasquillus in urbe Quirini
Notus, [illegible]mas impiger ire novas.
Nunc putor inducto Cyllenius esse galero,
Me facit æquoreum fuscina sumpta DEVM.
Adde mihi citharam, fiam manifestus Apollo,
Pampineos thyrsos adde, Lyæus ero.
Pallada me clypeus, Phœben facit aureus arcus
Da fulmen, Iuno dixerit esse Iovem.
Sum pax, sum bellum, lis, & concordia fio;
Nunc volucris, pennis, nunc fera tecta pilli.
Denique transiero cuncta in miracula rerum,
Sed puero Romæ non licet esse mihi.
Hoc quoq; ero per purpureos aliquando cinędos
Si liçeat laxas non habuisse natas.

IN DIO

IN DIONEM ET CLEMENTEM.

Ebria cùm dubio titubans vestigia passu
Vix regit, & blæso blandulus ore sonat:
Cum lachrymis oculique madent, pectusque faterno,
Sanctè festa Dion se coluisse putat.
Sic etenim suasit multos diffusus in annos
Ritus ab antiquis usque petitus avis.
At Clemens dum sancta legit monumenta parentũ,
Dum populo ad cœli limina pandit iter:
Otia legitimo violat dum festa labore,
Ritè diem festum se coluisse putat.
Sic etenim veterum suadent exempla parentum,
Oreque veridici prodita jussa DEI.
Vtrum igitur laudas? quando defendit uterque,
Legibus hic, causam moribus ille suam.
Si liceat jussè causas expendere, festum
Ille colens violat, hic violando colit.

FRATRES FRATERRIMI.

CVm monachi fratres sint quos vel cãdida vestis
Vel nigra, vel gemino mixta colore tegit:
Quanta tamen miseros agitat discordia fratres!
Quàm non fraternæ fœdera pacis amant!
Non ita germanum reducem trux oderat Atreus,
Atrea visceribus non satur ille suis.
Mitius Oedipodæ soboles exarsit in iras,
Mitior indomitas incitat ira feras,
Eventu & simili cessat fraterna simultas,
Et dirimat calvos exitus iste patres.
Dentibus & gladiis in mutua funera currant,
Ira nec extremi cesset in igne rogi.

IN PANTALABVM.

DICVNT Grammatici suos Cucullos,
Dicunt rhetores horridos Cucullus:
Et quisquis Latios semel Camœnas

Vel

Vel primis modò contigit labellis.
Sic olim in Satyris Cucullum Aquinas
Et durum & venetum poëta dixit.
Verùm Pantalabus severus ille
Franciscanus, & horridus sophista,
Clamosæ & Sophiæ senex magister,
Dicit perpetuò suam Cucullam,
Laudat perpetuò suam Cucullam,
Per sacram quoque dejerat Cucullam,
Per sacram quoque pejerat Cucullam:
Suosque edocuit Cucullianes,
Sacra spem sibi ponere in Cuculla.
Prudens id facit ille, ne quid erres,
Non lapsu temerario loquendi,
Nec quod sic genus ille fœminarum
Ardet jam miser impotente amore,
Calvo vertice, languidoque pene,
Sed quòd religiosa res sit illi,
Cùm deest fœmina masculis abuti.

IN EVNDEM.

SI quis jam tremulo piger senecta
Morbo, aut vulnere languidus recumbat,
Statim Pantalabus sagax odorem
Sentit funeris, & cadaver, antè
Quàm corvique, canesque, vultureque,
Et sagacius acribus Molossis
Per vestigia certa certus adest
Aegroti petit esuritor audax,
Pulsa conjuge, liberis, propinquis,
Ceras delet, & oblinit priores,
Natos abdicat, occinitque in aurem
Morbo desipientis, & senecta
Deliri senis, ut caput Cucullo
Obducat, moriatur in Cucullo:
Amorem superûm sacrum Cucullum,
Timorem cacodæmonum Cucullum,
Cunctis delitiis poli Cucullum,
Id unum canit, urget, orat, instat,
Id unum reboat, sonat, tonatque,
Id unum tamen expedire nescit
(Negoti quod erat caput) beatis

Qui sit

FRATR. PRATERRIMI.

Qui fit ut moriamur in Cucullo,
Cum nemo bene vivat in Cucullo.

DE MONACHIS S. ANTONII.

Diceris Antoni porcos pavisse subulcus
Vivus, adhuc monachos lumine cassus alis.
Par stupor ingenii est, ventrisq; abdomen utrisq;
Sorde pari gaudent, ingluvieque pari.
Nec minus hoc mutum pecus est brutumq; suillo,
Nec minus insipidum nec minus illepidum.
Cętera conveniunt, sed nõ levis error in uno est,
Debuit & monachis glans cibus esse tuis.

IN QVENDAM PRAESVLEM.

CVm te mula vehit nihilo te indoctior ipso,
Et nitet (ut par est) muriee uterque pari.
Quod non te proceresq; colant, & vulgus adoret,
Presbyteris, clamas, nullus habetur honos.
Non tũ cessat honos, presul cùm spernitur excors,
Sed cùm regnat ὄνος, tũ malè cessit honos.

IN PANTALABVM.

VIS te miremur, putri quòd verme cucullo
Vndante absumpto viscera pelle patent.
Impia quòd solido vendas mendacia vulgo,
Quòd laudet nugas plebs malè sana tuas:
Quod malè dũ cantas, quos nõ intelligis hymnos,
Rancida de balba sibila nare sones:
Quòd tribus anticyris caput insanabile radas,
Quòd bibat immundã calceus udus aquam:
Quod tunicam fluxam nodosa cannabe cingas,
Cum melius fauces stringeret illa tuas.
Miramur certè, sed non cum deside vulgo,
Sed velut Harpyias, Gorganas aut Furias.

FRA-

FRATRES EXTRA MVNDVM.

Pene, manu, lingua, fratres munda omnia fœdant,
In mundo meritò sese habitare negant.

IN PETRVM GONELLVM DOMINICANVM.

IN vino audivit verum latitare Gonellus,
Sesquipede extento pinguis aqualiculo.
Sic ne, ait, in nugis frustra consumpsimus annos,
Et tulimus tetricæ jurgia lenta scholæ?
Ergo vale sterilis veri Sorbona, tuumque
Accipe discipulum docta taberna novum.
Et illo ad crassam scrutatur dolia fecem,
Pervigil & noctes perbibit, atque dies.
Tandem consumptis fœcunda in pocula nummis,
Hoc veri invenit, Nil scio, nil habeo.
Solandoque sui lepide ludibria damni,
Socrate se jactat non minus esse sophon.

IN EVNDEM.

CVM vetus effuso biberetur millite vinum,
Nec fore maturum spes foret ulla novum:
Immatura pater biberet ne vina Gonellus,
Matura Stygias morte petivit aquas.

ADVENTVS IN GALLIAM.

IEIVNA miseræ tesqua Lusitaniæ,
Glebæque, tantùm fertiles penuriæ
Valete longùm. At tu beata Gallia
Salve bonarum blanda nutrix artium,
Cœlo salubri, fertili frugum solo,
Vmbrosa colles pampini molli coma,

Pecorosa

FRAT. FRATERRIMI.

Pecorosa saltus, rigua valles fontibus,
Prati virentis picta campos floribus,
Velifera longis amnium decursibus.
Piscosa stagnis, rivulis, lacubus, mari:
Et hinc & illinc portuoso littore
Orbem receptans hospitem, atqui orbi tuis
Opes vicissim non avara impertiens:
Amœna villis, tuta muris, turribus
Superba, tectis lauta, cultu splendida,
Victu modesta, moribus non aspera,
Sermone comis, patriæ gentium omnium
Communis, animi fida, pace florida,
Iucunda, facilis, Marte terrifico minax,
Invicta, rebus non secundis insolens,
Nec sorte dubia fracta, cultrix numinis
Sincera, ritum in externum non degener.
Nescit calores Ignis æstas torridos,
Frangit rigores bruma flammis asperos,
Non pestilentis pallet Austri spiritu
Autumnus æquis temperatus flatibus:
Non ver solutis amnium repagulis
Inundat agros, & labores eluit.
Ni patrio te amore diligam, & colam
Dum vivo, rursus non recuso visere
Iejuna miseræ reliquas Lusitaniæ,
Glebasque tantùm fertiles penuriæ.

BRASILIA.

AFRICA deseritur, miles mendicat egenus,
Vt sine tuta fugax oppida Maurus habet.
Accipit obscœnos Brasilia fusca colonos,
Quique prius p.... fœderat, arva fodit.
Qui sua militibus tollit, dat rura cynœdis,
Iure sub adverso nil bene Marte gerit.

IN COLONIAS BRASILIENSES, vel SODOMITAS. A LVSITANIS missis in Brasiliam.

DEscende cœlo turbine flammeo
Armatus iras Angele vindices,

Libidi-

Libidinum jam potus ultor
Exitio Sodomæ impudicæ.
En rursus armis quod pareat tuis
Lustrum Gomorrhæ suscitat æmulum
Syrûm propago, & execrandæ
Spurcitiæ renovat palæstram.
Pars illa mundi quam sibi propriam
Sedem dicavit mollis amœnitas
Luxúsque, sub fœdis colonis
Servitium tolerat pudendum.
Abominandis arsit amoribus
Strigosus æstu, pauperie & fame,
Glandis vorator virulentæ
Et rhaphanis redolens odorem.
Quem, rere, ponet nequitiæ modum
Frenis libido libera? & insolens
Humanioris ferre victus
Illecebras meliore cœlo.
O Christiani infamia nominis,
O fœda labes & nota temporum,
O turpium turpísque causa, &
Exitus, & pretium laborum.
Ignota rostris verrimus æquora,
Gentes quietas sollicitavimus
Terrore belli, orbísque pacem
Miscuimus misero tumultu.
Per ferrum & ignes & mare naufragum
Secreta rerum cognita rettegimus,
Ne deesset impuris cinædis
Prostibulum Veneris nefandæ.
Gens illa nullos mitis in hospites,
Et ora vîctu assueta nefario,
Portenta conspexit Cyclopum
Sanguinea dape fœdiora.
Nunc Scylla sævos exere nunc canes,
Nunc nunc Charybdis vortice spumeo
Convolve fluctus, & carinas
Plagitiis gravidas resorbe.
Aut hisce tellus in patulos specus,
Aethérve flammis perde sequacibus
Turpes colonos, Christianæ
Dedecus opprobriúmque terræ.

IN AN-

IN ANTISTITEM QVENDAM.

Esse Lutheranum rumor te Posthume clamat:
Sed tuus Antistes te tamen esse negat.
Tam scortaris ait quàm si vel Episcopus esses,
Et potas dubiam pervigil usque diem.
Nec nemor es CHRISTI, nisi cum jurare libebit,
Nec scis scripturæ vel breve Iota sacræ.
Nempe per hæc suevit nunquam fallentia signa
Ille vigil sanas noscere pastor oves.
Quisquã igitur dubitat, rumorne an Episcopus er-
Tam bene cõmissam qui sibi novit ovẽ. (ret,

IN CODRVM.

Ille senex civis rigidique exemplar honesti,
Codrus, heri parvo conditus est tumulo.
Sed neque funereæ præcessit nænia pompæ,
Pensilibus signis nec nituere faces:
Lurida nec pullam sumpsit cognatio vestem,
Tinnula nec mœstos æra dedere sonos:
Funera nec densę celebrarunt agmina turbę,
Prefica nec luctum sollicitavit anus:
Vix datus est tumulus. Codrum si rêre fuisse
Fortè Lutheranum, fallere, pauper erat.

IN CHRYSALVM.

FLAVA Ceres longi spes interceperat anni,
Aruerat pigro vinea tosta gelu.
Morbus oves rapuit, furto pariere capellę,
Inter opus fracti succubuere boves.
Plena domus belli subitò est direpta tumultu,
Et malè celatas latro refodit opes.
Ergo opibus caris cum Chrysalus esse superstes
Nollet, & in laqueum jam sua colla daret:
Succurrit laqueum nummis venire quaternis:
Ergo nos gratis nec moriemur, ait.
Ensis adest, stricto transfigere pectora ferro

Dum

Dum parat, & sumptus hîc quoq; adesse videt:
Tanti sonor ait, tanti vespillo, sacerdos,
Cereus, & tanti cymbala rauca crepant?
Et precibus pretiũ est etiam, pretiumq; sepulchro:
Ergo placet rapidis mergere corpus aquis.
Dumq; cadit. Certè quamvis mare, dixit Auarũ es,
Attamen hic gratis, credo jacere licet.

SOMNIVM.

MAnè sub Auroram nitidæ vicinia lucis
Pallida venturo cum facit ante diei
Arctior irriguos somnus complectitur artus,
Demulcens placido languida membra sinu.
Cum mihi Franciscus nodosa tenebe cinctus,
Astitit ante torum stigmata nota gerens.
In manibus sacra vestis erat, cum fune galerus,
Palla, fenestratus calceus, hasta, liber.
Et mihi subridens, Hanc protinus indue, dixit,
Et mea dehinc mundi transfuga castra subi.
Linque voluptates cum sollicitudine blandas,
Vanaque continui gaudia plena metus.
Me duce spes fragiles, & inanes despice curas:
Et superũm recto tramite liberi adi.
Obstupui subitâ defixus imagine, donec
Vix dedit hos tandem lingua coacta sonos.
Pace, inquam, vestri liceat depromere verum
Ordinis, aut humeris convenit ista meis,
Qui ferat hanc vestem, fiat servire paratus,
At mihi libertas illa paterna placet.
Qui ferat hanc, pudor erubescat perfricta fronte ruborem:
At non ingenuus nos sinit ista pudor.
Qui ferat hanc, fallat, palpet, pro tempore fingat:
At me simplicitas, nudaque vita juvat.
Nec me Phthiriasis, nec rancida cantio terret,
Inque diem ignavæ vivere more feræ:
Olia nec circum magno mugire boatu,
Si tamen his nugis ætheris aula patet.
Pervia sed raris sunt cœli regna cucullis:
Vix Monachis illic creditur esse locus,
Mentior, aut peragra fano fundata vetusto
Delubra, & titulos per simulacrha lege:
Multus honoratis fulgebit Episcopus aris,

Rara

Rara cucullato sternitur ara gregi.
Atque inter monachos erit hæc rarissima vestis:
Induat hanc, si quis gaudeat esse miser.
Quod si tanta meæ tangit te cura salutis,
Vis mihi, vis animæ consuluisse meæ?
Quilibet hac alius mendicet veste superbus:
At mihi da mitram, purpreamque togam.

PALINODIA.

VISVS eram nuper cœli procul aurea supra
Sidera, Gorgoneo scandere vectus equo:
Quâ secat in geminas orbem via lactea partes,
Et Iovis ad magni limina pandit iter.
Fas mihi sit mundi reserare arcana latentis,
Fas mihi sit vera pandere visa fide.
Non ego Phlegræis venio speculator ab armis,
Rursus ut attonitum terreat Ossa polum.
Nec mihi furtivæ damnarunt crimina flammæ,
Viscera Caucasis dilaniandа feris:
Nec mea garrulitas sacræ malè conscia mensæ
In refugo meruit flumine ferre sitim.
Sacra fero, miranda cano, memoranda revolvo,
Vt colat æternos impia turba DEOS.
Rursus ut ingrato superum clementia mundo
Nota sit, & quisquis numina novit, amet.
Ergo ubi siderei steteram prope limina templi,
Explicuit fulvas regia vasta fores.
En subito duri me Iudicis ante tribunal
Increpitans, magno murmure, turba trahit.
Rasus erat vertex, facies irata, minaxque,
Et brevior tristi barba supercilio.
Omnibus unus erat cinctus, color omnibus unus,
Qui solet esse asinis, anseribúsque feris.
Qui color in salice est, & Palladis arbore, qualem
Hospita Threicii gurgitis ales habet.
Et nisi fluxa sinus talos penderet ad imos,
Cercopithecorum penula vestis erat.
Idem cinctus erat, cultus, vultúsque colórque
Iudicis, & paribus frons caperata minis.
Vno aliis dispar discrimine, quod foret acri
Aut stimulo spinæ sanguinolenta manus:
Aut rigida forsan nimis obluctante puella,

Fœmineæ

Fœmineæ palmas cuspide fixus acus.
Is quassans caput, & suffusus lumina flamma,
Irato tales fudit ab ore sonos :
Tune, ait, in nostros ausos blaterare sodales,
Nil veritus calvos tot violare senes ?
Prodere nec populo mysteria nostra profano,
Sanctaque funereæ spernere jura togæ ?
Linguipedes ridere patres, sanctamque coronam,
Et mendicatos absque pudore cibos ?
Quid cum fratre soror clausa sine lumine cella,
Quid tiro imberbis cum seniore gerat ?
Frustra pontifices cœlo, nos æqua potestas,
Frustra nos Regum sceptra verenda timent ?
Si tibi fas nostræ est impunè illudere sectæ,
Si plebs exemplo sollicitata tuo
Rideat, exerta comitetur sannio lingua,
Perque vias digito stulta juventa notet.
Vos, age, quid statis ? scelerato auferte lacernam,
Vt virium linguæ cætera membra luant,
Nec mora, diripiunt fratres à pectore vestes,
Sectaque nodosa cannabe terga notant,
Alternantque vices, & acerbant verbera verbis,
Verba oculis, oculos nutibus atque minis.
Dum feriunt, numerãt ad singula verbera Divos,
Grata foret cunctis ceu mea pœna Deis.
Nec mea carnifices fratres lassant mala, quamvis
Deficerent Divi, deficerétque dies.
Perdiderat rabiésque modum, plagéque figuram,
Atque unum in toto corpore vulnus erat.
Talis erat (si vera fides) Hieronymus olim,
Dum studium ob Tulli vapulat ante Deum :
Sic cute direpta Satyrum videre Celenæ
Tibia cum blandæ est victa canore lyræ.
Vt primùm fari licuit, meque ipse recepi
Nudus, & in nuda sanguinolentus humo,
Clamabam, Nunc parce pater, nũc parcite fratres,
Cæde mea sanctas conscelerate manus.
Parce pater, sic ille sacer Seraphicus ordo
Floreat auspiciis sanctior usque tuis :
Sic mendicantum genti turba inscia veri
Affluat, & nunquam credula desit anus :
Vestra nec incauto pateant mendacia vulgo,
Nec videat crassos plebs tunicata dolos :
Et nova sub patribus tironum turba leveris,

Inveniat

Inveniat quæstus ingeniosa novos :
Seu male lustratis manes exire sepulcris,
Fingere, seu tacita somnia nocte libet,
Relligio nubes animis offundat agrestum,
Objiciat tenebras sancta Laverna suas.
Quæque vident oculi se non vidisse reantur,
Deque fide facti sit dubitare nefas.
Quod si forte sacra lateat sub veste puella,
Quæ relevet longæ tædia lenta viæ :
Aut tenuet multa crassum farragine corpus,
Si caro spiritui quando rebellis erit :
Callida decipiant animos commenta profanos,
Et vetet ulterius quærere velle timor.
Fallat & incautos pietatis imago maritos,
Et capiat faciles sicula tenta nurus.
Sic tibi, si quando junges per stagna, lacusque
Cum ranis socias alitibusque preces,
Nulla tuum superet cornix vel rana canorem,
Oréve præcipitet mobiliore sonos.
Sive tibi pulex, fraterve pediculus obsit,
Et tenuem signet pustula multa cutem,
Innocuos ungues utriusque á sanguine servet,
Neu tibi cognata pollue cæde manus :
Sed tua fraterno pietas dignetur amore
(Vt solita est) vulpes carnivorósque lupos :
Et quibus indulsit vitam pater omnibus idem,
Sive ferat tellus, seu ferat illa fretum,
Mortua tu comedes animalia, culpa profani
Sit populi, iis vitæ corripuisse moras.
Quæcunque in sacram fratrum convicia vestem
Non verita est olim fundere lingua procax,
Cuncta recantabo, maledicta priora rependam
Laudibus, & fratrum nomen in astra feram.

Palinodia.

VORIS relligio est sincero assuessere recto,
Relligio est CHRISTI facta, fidemque sequit
Raráque simplicitas, & rara modestia vobis,
Et virtus rara est, & probitatis honos :
Fastus inauditus, nulláque libidine victum
Robur, nec duro fracta labore manus :

Classica

Classica non placidos turbant Mavortia somnos,
Nil opus insano verba locare foro :
Semina non arvo, non vitem credere sulco,
Nec dare nubifero vela necesse Noto :
Sed veluti mures alieno parta labore
Carpitis, & vitam ducitis angelicam.
Vos chorus, & cantus, nitidi vos floribus horti,
Cinctaque porticibus tecta superba tenent.
Quicquid ubique labor per dura pericula quærit,
Quod clam fur aufert, latro palámve rapit,
Vos penes est fructus, penes est vos usus & esus,
Ad dominos redeunt damna, pericla, dolor:
Copiaque & luxus vobis in paupere vita est,
Nil est, & superant multa, nihilque deest.
Vos pro me misero fratres orate, patrémque
Flectite, pro vobis sic roget ille Deum :
Sic flectat : Nos interea, quod possumus unum,
Facta recantatis splendida carminibus
Dicemus : Teneræ nec furta silebo juventæ
Addita nec manibus stigmata, nec pedibus.
Et quæ longa forent numeranti singula, at unum
Non est fas numeris præteriisse meis,
Fortè furens malè morigeri petulentia membri
Vrebat patrem sævius igne pium.
Quid faceret ? peteret sanctarum claustra sororum ?
Claustra procul, nusquam sancta propinqua soror.
Vulgivagum peteret populo spectante lupanar?
Nequitiæ fieret proditor ipse suæ.
Eloquio matres blando tentaret honestas ?
Ferre nequit longas sicula tenta moras.
Ergo velut taurus crabronum cuspide fixus,
Corripuit, rabies quâ stimulabat, iter.
Nudus & in gelida stratus nive membra volutat,
Et fingit globulos, perterebratque nivem,
Imponitque suo veluti collaria peni,
Et jubet optata conditione frui.
Hæc, ait, Aemilia est, hæc est generosa Corynna,
Hæc illa est longis Gellia flava comis.
Deinde alias numerat præstanti corpore nymphas,
Nomine formosæ nulla corona caret :

Tum

Tum veluti Coffus ſpoliis inſignis opimis,
Per fora, per vicos victor amoris ovat.
Parcite, clamabat, me parcite dicere ſanctum,
Non ego ſum, (ceu vos creditis eſſe) pius.
Sum miſer, & merito duro ſic plector ab hoſte,
Nequitiæ pœnas perſoluóque meæ,
Pene coronato populus dum ſpectat ovantem,
Hic flet, hic riſu perſonat, ille dolet.
At miſeræ matres, cupiæ innuptæque puellæ
A lachrymis ſiccas non tenuere genas.
Illa quidem juſtis res annumeranda triumphis
Inter facta pii prodigioſa patris.
Quod quamvis afinis membroſior omnibus eſſet,
Et Venerem in nulla perdomuiſſet equa:
Tot tamen haud multis mulos genuiſſet in annis,
Quot nec in umbriferis Menala celſa jugis,
Vt pater audivit ſancti præconia membri,
Lætior ad laudes jam meliórque ſuas,
Arriſit, tremulóſque abiit prurigo per artus,
Et me cum ſomno deſtruêre minæ.

GEOR-

GEORGII BVCHANANI SCOTI,

Elegiarum Liber,

Quàm misera sit cōditio docentium literas humaniores Lutetiæ.

ITE leves nugę, sterilesque valete Camenæ,
Grataque Phœbęo Castalis unda choro.
Ite, sat est: primos vobiscū absūpsimus annos,
Optima pars vitæ deperiitque meæ.
Quærite quem capiat jejuna cantus in umbra:
Quærite qui pota carmina cantet aqua.
Dulcibus illecebris tenerum vos fallitis ævum,
Dum sequitur blandę carmen inerme lyræ.
Debita militiæ molli languescit in umbra,
Et fluit ignavis fracta juventa sonis.
Ante diem curvos senium grave contrahit artus,
Imminet ante suum mors properata diem:
Ora notat pallor, macies in corpore toto est,
Et tetrico in vultu mortis imago sedet.
Ocia dum captas, præceps in mille labores
Irruis, & curis angeris usque novis.
Nocte leves somnos resolutus compede fossor
Carpit, & in mediis nauta quiescit aquis:
Nocte leves somnos carpit defessus arator,
Nocte quies ventis, Ionioque mari:
Nocte tibi nigrę fuligo bibenda lucernę,
Si modò Calliopes castra sequenda putes:
Et tanquam Libyco serves curvata metallo
Robora, & Herculea poma ferenda manu,
Pervigil in lucem lecta atque relecta revolves,
Et putri excuties scripta sepulta situ.
Sępe caput scalpes, & vivos roseris ungues,

Irata

Iratis feries pulpita sæpe manu.
Hinc subitæ mortes, & spes prærepta senectæ,
Nec tibi fert Clio, nec tibi Phœbus opem.
Sic erat in cubitum lassa cervice recumbat,
Et sopor exiguus lumina fessa premat:
Ecce, vigil subitò quartam denunciat horam,
Et tonitru horrisico lumina clausa quatit.
Excutit attonito somnos sonus auris acuti,
Admonet & molli membra levare toro.
Vix siluit, jam quinta sonat: jam janitor urget
Cymbala, tirones ad sua signa vocans.
Mox sequitur longa metuendus verbe magister,
Ex humero lævo mantica terga premit.
Dextera crudeli in pueros armata flagello est:
Lævâ tenet magni sortè Maronis opus.
Jam sedet, & longis clamoribus illa rumpit,
Excutit implicitos ingeniosque locos.
Corrigit, & delet, mutat, vigilata labore
Promit, in obscuro quæ latuere situ:
Magna nec ingeniis ævi explorata prioris
Eruit, inventas nec sibi celat opes.
Ignava incerta sertit plerunque juventus
Cogitat aut curæ multa priora suæ:
Alter abest, petiturque alter, mercede parato
Qui vocet, & fictos condiat arte dolos.
Ille caret caligis: huic rupta calceus alter
Pelle hiat: ille dolet, scribit & ille domum.
Hinc virgæ, strepitusque sonant, sletusque rigantur
Ora, inter lacrymas transfigiturque dies.
Dein nos sacra vocant, dein rursus lectio, rursus
Verbera: sumendo vix datur hora cibo.
Protinus amota sequitur nova lectio mensa;
Excipit hanc rursus altera, cena brevis:
Surgitur, in seram noctem labor improbus exit,
Cui brevis arumnis hora diurna foret.
Quid memorem interea fastidia mille laborum,
Quæ non ingenua mente ferenda putes?
Ecce tibi erronum plenas ex urbe phalanges,
Terraque ferratis calcibus icta tremit:
Turba ruit, stolidasque legentibus applicat aures,
Quales Phœbæa Phryx deditante lyra.
Et queritur nullis onerosi compita charis,
Esse, & Alexandrum nullo in honore (suum)

Nec gravidum plenus turgescere margine librum
Neglectumque premi vile Guidonis opus.
Curritur ad montem magno cum murmure acutum
Aut alias ædes, sicubi Beta sapit.
Quid referam quoties defenditur acer Orestes
Carmina vel numeris cùm caruere suis?
Archadico juveni quod læva in parte mamillæ
Nil salit, iratus clamat vterque parens:
Conquæritur nullo labentia tempora fructu,
Totaque diu sumptus deperiisse suos.
Quinetiam in libros nati consumpta talenta
Supputat: & damnum flagitumque vocat.
Æstimat & nostros non æqua lance labores:
Temporis & nulla damna rependit ope.
Adde, quod Aonidum paupertas semper adhæ-
rens
Ire comes, & castris militat ipsa suis:
Sive canat acies in Turcica bella paratas,
Sive aptes tenui mollia verba lyræ:
Sive levi captas populi spectacula fœco,
Turgidus aut tragico syrmate versus humum:
Denique quicquid agis, comes ahsidet improba
egestas,
Sive poema canis, sive poema doces.
Septem bella gerunt vrbes de patria Homeri:
Nulla domus vivo, patria nulla fuit.
Æger, inops patrios deplorat Tityrus agros,
Statius infantem vix fugat arte famem.
Exul hyperboreum Naso projectus ad axem,
Exilium Musis imputat ille suum.
Ipse Deus vatum vaccas pavisse Pheræas
Creditur, Aemonios & numeraſſe greges.
Calliope longum cœlebs cur vixit in ævum?
Nempe nihil doti quod numeraret, erat.
Interea celeri cursu delabitur ætas,
Et queritur duram tarda senecta famem.
Et dolet ignavis studiis luſisse juventam,
Tædaque in infidam semina mœret humum:
Nullaque maturis congesta viatica canis,
Nec facilis portus jam reperire ratem.
Ite igitur Musæ steriles, aliumque ministrum
Quærite: nos alio fors animusque vocat.

MAIA

MAIAE CALENDAE

FEsta vocant, lætisque comes lascivia festis,
Et chorus, & choreæ blandus amicus Amor.
Ludit & admissis levis indulgentia frænis,
Et levat assueto libera colla jugo.
Interea vigiles paulùm secedite curæ,
Et genitor curæ dure facesse labor.
Este procul lites, & amaræ jurgia linguæ,
Mixtaque flebilibus mœsta querela sonis:
Dum renovat Maius senium revolubilis ævi,
Et tenerum verno pingit honore solum:
Dum cœli juvenile decus, mundique juventa,
Per non ingratas itque reditque vices.
Inque recurrentes sine hne revertitur ortus,
Et nunquam fessis sæcula lustrat equis,
Hunc jocus, hunc tenera mensem cum matre Cupido
Vendicat: hunc risus, & sine felle sales:
Hunc hilaris Genius, Genii & germana Voluptas,
Et pellucentes Gratia picta sinus.
Ipsa suo Cypris præsens aspirat honori,
Et recreat flamma splendidiore polum:
Ipsa novos cultus, niveoque monilia colle
Induitur, Marti ceu placitura suo.
Lætus Amor jaculis Sicula fornace recoctis,
Splendida sanguinea spicula cote terit.
Has linit ambrosia, linit illa felle sagittas,
Et renovat flamma lucidiore faces.
Cernis ut Assyrios late Dea fragret odores,
Implicet & flavas verna corona comas?
Vt manus Eois radiet stellata smaragdis,
Vt fluat in nitidos aurea palla pedes?
Lustret ut intento choreas puer improbus arcu,
Vt tenera fundat spicula certa manu?
Vt face nunc juvenes, face nunc petat ille puellas
Asperaque invicto fœdere corda domet?
Quà Dea progreditur fragrant per compita flores,
Et media placidum fronder in urbe nemus:
Quà Deus ingreditur, festi per compita plausus,
Et vox lætitiæ testis in astra volat.
Applauditque deæ stratis mare leniter undis,

Letaque lascivis squamea turba choris.
Applauduntque Deo pueri, innuptæque puellæ,
Queis rudis in vacuo pectore flamma calet.
Plaudit vtrique Deo quicquid creat humidus aër,
Quicquid alit tellus, æquora quicquid alunt.
Rara procellosæ fugiunt in vellera nubes,
Mollior arboreis sibilat aura comis:
Purior auratis Pyroeis splendescit habenis,
Phœbus ab æquoreis purior exit aquis:
Herba comis, tellus nitet herbis, frondibus arbor,
Luxuriat lætum læta per arva Pecus.
Carcere liber equus spaciis lascivit apertis,
Iactat & vndantes per fera colla jubas:
Tondet ovis pratum, petulans salit agnus in herba,
Pro nivea taurus conjuge bella gerit.
Rupis inaccessæ scandunt dumeta capellæ,
Hœdus & infirma prælia fronte movet.
Interea pastor geniali stratus in vmbra,
Discutit incomptis tædia lenta modis:
Nunc & odorata somnos invitat in herba,
Nunc strepitum captat prætereuntis aquæ:
Intentusque sedet liquidas piscator ad undas,
Dum tremulum fallax linea sentit onus:
Forsan & elusos quærit quibus instruat hamos,
Explicat aut cauta retia longa manu.
Pampinus appositæ complexus brachia silvæ,
Vestit adoptivis robora nuda comis.
Poma nemus pingunt, meditatur vinea botros,
Proventu segetis dives inundat ager.
Tityrus in calathis tibi lilia Thestyli cana
Servat, & in calathis aurea mala suis.
Cumque suis nidis Prognen, Prognesque sororem,
Et te cum nidis blanda columba tuis.
Garrula per virides ludunt examina ramos,
Et tenui silvas gutture mulcet avis.
Basia Chaoniæ jungunt lasciva columbæ,
Ingemit extinctum rinnula mater Ityn.
Hinc juvat ad nitidum pennas extendere solem,
Hæc querulam pleno convolat ore domum:
Hæc luteum suspendit opus, fugit illa per auras,
Et liquidas alis stringere gaudet aquas.

Ridet

Ridet æstifrondent silvæ, micat igneus axis,
Et placidum fernit lenior aura fretum.
Hinc procul ergo abeant cruciantes pectora curæ,
Vanæque quærendæ sollicitudo rei.
Pone supercilium capulo vicina senectus,
De tetrica rigidas excute fronte minas.
Vique novus posito veteri squalore senectæ,
Pandit odoriferas fertilis annus opes:
Postque pruinosæ languentia frigora brumæ
Rura novat veris floridioris honos:
Vos quoque paulisper placidos diffundite vultus,
Aspera cum duris ponite jussa minis.
Carpite dum fas est fugitivæ gaudia vitæ,
Credite vos juvenes esse, fuisse senes.
Vt sua munifico diffundit præmia vultu
Omniferos pandens copia larga sinus!
Vt verat ignavæ reparans incommoda brumæ,
Turpia sollicitæ damna timere famis!
Pandite sepositas quas servant horrea fruges,
Parcaque congestas arca refundat opes.
Nec tenebris claudat generosum cella Lyæum,
Quem dat arenoso Vasconis uva solo:
Qui, nisi depromis, acri languescit aceto,
Teque monet vitæ commoditate frui.
Vos quoque turba feri, pueris invisa magistri,
Quæ geritis dura lenta flagella manu,
Ponite difficiles in idonea tempora vultus,
Incutiant nullos verbera secta metus.
Parcite plagosis ferulis, virgeque sonorę.
Nec scuticæ teneras lædet habena manus.
Candida nec mœstis suffundite sletibus ora,
Nec fœdet niveam pustula rupta cutem.
Post sua Pieriis succedent otia Musis,
Largaque Castalius fœnora reddet ager.
Interea juvenes molles celebrate choreas,
Et genium festis exhilarate jocis.
Læta fugent lites, ludis concedite luctus,
Pro rixa risus, crimine carmen erit.
Nec tetrici nuptas custodia dura mariti
Arceat, aut dura janua clausa sera:
Sollicitæ timidas, nec maritis cura puellas
Cogat in obscura delituisse domo.
Pandite lacteolas (jussit Cytherea) papillas,

Excipiant flavas lactea colla comas.
Luceat igniferis sidonia palla pyropis,
Pulchra verecundus purpureat ora pudor.
Hæc sunt militiæ Mavortia tela potentis,
Tela triumphatis imperiosa Deis:
Tela, quibus fusis juvenilis millia turbæ
Plurima cùm pereant, plura periisse perunt.
Dum choreas ætas, dum blandi gratia veris,
Libera dum festus gaudia Maius habet,
Carpe rosas, & (ni carpas) peritura ligustra,
Et vitæ credas hæc simulacra tuæ.
Horrifer ut Boreas agri genialis honorem
Exuit, & canas fundit in arva nives:
Frondibus ut spoliat silvas, ut floribus hortos,
Pigraque concretis flumina frænat aquis:
Sic tibi deformes mutabunt tempora cani,
Contrahet & vultus arida ruga tuos.
Pendebit laxata cutis, rubigine dentes
Squallebunt, oculos inficietque rubor.
Mellea deficiet facundæ gratia linguæ,
Imminet en vitæ frigida bruma tuæ.
Dum nos ergo sinunt fata invidiosa, senecta
Temporis utatur vere, juventa suo.

AD BRIANDVM VALlium Senatorem Burdegal.

pro Lena apologia.

POsse putet quisquam fieri, doctissime Valli,
In famulas Veneris durus ut esse queas?
Idem posse suos in fontes flumina labi
Credat, & aversis astra redire rotis.
Et ramen in fontes ut flumina lapsa recurrant,
Et retrò aversis astra ferantur equis:
Non erit in Veneris Vallî censura ministras
Aspera, nec rigidis contrahet ora minis.
Non ea rusticitas, rigor est, nec tetricus illi,
Cordaque montanis asperiora feris;
Sed facilis candor, doctisque exculta Camœnis
Pectora, quæ sævæ nil feritatis habent:
Quæ jocus & salibus capiat condita venustas,
Quæque juvent risus, gratia blanda, lepos.

Adde

Adde quod est levibus non impenetrabile telis
Cor tibi: sensisti tu quoque quid sit amor.
Inter & ingenuas, præstas quibus omnibus, artes,
Materiam flammis repperit ille suis:
Cùm tibi jucundo pectus premeretur amaro,
Serperet in curas & nova cura tuas,
Quæ tibi mens? quæ vita? animi miserande fuisset,
Tum tibi, si fidam lena negasset opem?
Olim tu quod eras, alios nunc esse putato:
Quæque tibi fuerant, iis modò grata puta.
Aut potius, juvenes ceu sis revolutus in annos,
Ante tuam hanc causam finge tribunal agi.
Finge ream lenam, juveni quòd morte sub ipsa
Officii fuerit fida ministra sui:
Quòd medico certam nullo spondente salutem,
Spem misero vitæ fecit, opemque tulit:
Quod natum patri, civem servaverit urbi,
Hæc age quo pœnæ nomine digna putes?
At vos majorum requiescite molliter umbræ,
Vestraque purpureo floreat urna croco,
Qui bene servati statuistis præmia civis,
Vt premeret fortes querna corona comas.
Illo debuerat mulier tam strenua nasci
Tempore, virtuti cùm suus esset honos.
Clarior haud esset Latiis Laurentia faslis:
Aut Dea, quæ nuda vult meretrice coli.
At nunc invidiæ est virtus, contemptus honesti,
Neglecto recti pondere, regna tenet,
Quæ foro tot caperent statuas, si digna fuissent
Reddita virtuti dona virago tuæ?
Qua nunc, me miserum, es rea criminis, id modò crimen
Si sit, quo dempto vivere nemo potest.
Officium si crimen erit, si nocte dieque
Aspera blandiloqua frangere corda prece:
Vincula si Veneris sunt noxia, legibus arcet
Nulla dehinc ornet limina festus Hymen.
Ne liceat gravibus medicos accersere morbis:
Si nullum, medicos qui vocet, esse licet.
Sin & blanda Venus generatûm sæcla propaget,
Et medicam morbis addere fas sit opem:
Poscere sin fas est, quæ fas fecisse, rogare

Et medicum & Venerem conciliare licet.
Quòd ſi parva licet magnis componere, lenę
Munere comperies quot placuiſſe Deos?
An ne aliud quàm lena Venus? quàm leno Cupido?
Quęque pręeſt primis pronuba Iuno toris?
Quique domas duras Domiti, & Domiduc puellæ
Ductor ad externos cum venit illa lares?
An ne iugatinum tibi, Pilumnumque Premámq;
Pertundam, & Subigum, teque Hymenæa canam?
Cumque Libentina Manturnam, Volupiámque,
Et quæ de timida Virgine nomen habet?
Sedula multorum, Valli, ſi lena deorum
Implevit partes, crimen id eſſe putas?
Dedecus eſt homini, quod numinis æquat honores?
Res erit huic pœne quę dedit aſtra Deis?
Sed neque connubiis pręſunt hęc numina ſolis,
Et ſine connubio eſt non inamœna Venus.
Reſpice Pieridas, Valli, tua numina, Muſas,
Virgo in virginio vix erit vlla choro.
Orphea mulcentem ſilvas agnoſcit, & amnes
Calliope genitrix, Vranięque Linum.
Furta tegens vterus reliquas facit eſſe pudicas:
Quæ caſta eſt? ſterilis, vel ſine teſte parens.
Nec tædis ſuper aſtra fides ſervata maritis,
Nec patrem appellas ipſe Gradive Iovem.
Forte pudicitiæ ſæclis fuit ampla vetuſtis
Gloria: ſed titulo gloria ſola tenus.
Quam nunc vtilitas, mos, conſenſuſque recuſat
Publicus, haud falſo ſi licet ore loqui.
Cum mare, cũ tellus homines populetur, & ignis,
Tot pereant morbo, tot fera bella necent:
Cumq; hominũ in peius ſolertia callida ſemper
Inveniat cauſas in ſua fata novas:
Tun' prohibere potes Veneris commercia? lenas
Si tollis, Veneris commoda quanta veras:
Tun' prohibere audes Veneris commercia? ſola
Humanum poterunt quę reparare genus?
Nam neque Parthenijs nunc quercubus editur Arcas,
Curetes pluvio nec geniti imbre cadunt:

Nec

Nec gravida fratres fundunter nube bimembres,
Nec vivunt Pyrrhę saxa animata manu:
Myrmidonas nusquam gignit formica, nec usquam
Ficta Prometheo spirat imago luto.
Una quidem superest, superest ars unica, Valli,
Quæ reparat nostrum, continuatque genus.
Huic quota pars restat detracto munere lenæ,
Sive torus, Veneris seu vaga furta placent?
Lena toros auget fœcunda prole maritos,
Ne serie soboles deficiente cadat.
At si legitimi serventur fœdera lecti,
Opprimet illustres quanta ruina domos?
Iuppiter & Bacchus succurret munere lenæ,
Atque geret partes Mars & Apollo viri.
Gignet Alexendrum serpens, qui Persida vincat,
Perniciem Libyes Scipiademque draco,
Aut personatus juvenis sub nomine amicæ
Sacra Bonę imrabit non temeranda Deæ.
Sed neque conjugium coniux castum expetit ullus,
Si quicquam sano in pectore mentis habet.
Quæ casta est, tetrica est eadem, tristisque nec acto
Diducit risu mensibus ora quater.
Oscula dat veluri puella cum syndone mater,
Funera quæ nati luget acerba sui.
Præterea prudens quos nox, thalamusque torusque
Continet occultos & sine teste jocos?
Quos mihi si tollis, nec casta Lucretia conjux
Hæc placeat lecto conditione meo.
At quę furtivę Venetis commercia novit,
Mille virum tristem leniet illa modis.
Si peregrè it, plorat: redeuntem amplectitur, Vlnis
Comprimit, exanimis deficit inque sinu:
Accusatque moras, & verbis oscula jungit:
Oscula dum jungit, fletibus ora rigat.
Et queritur ceu læsa prior suspiria ducens,
Percursatque agili sedulitate domum.
Hæc bona si docte debent connubia lenę,
Quantum illi cœlebs debeat ergo torus?
Debet ea cœlebs, gelido quòd fidere brumæ

Non cubet occlusas frigidus ante fores:
Fabula quòd non sit vulgi rumore siniſtro,
Aptaquòd officiis tempora liber agat.
Ipſe tibi es teſtis (quid enim manifeſta negemus?)
Ars lenæ quantum commoditatis habet:
Quæ ſi opera quondam te deſtituiſſet amantem,
Veniſſet ſtudiis ſæpe mora quanta tuis?
Publica Burdegalæ prohibent decreta lupanar:
Iudicio lenæ nec licet eſſe tuo.
Quid facient inopes juvenes? peregrinaq́; turba?
Quid miſeri myſtæ, Funigeriq́ue greges?
Quid monachi reliqui? quorum tentigine nervo
Aſſiduè vexant vina, juventa quies?
Claudere cùm precibus poſſint Acheronta polumq́ue,
Et cœli, Stygias & reſerare fores,
Securè ut precibus poſſint intendere, apud te,
Illorum inſtas fac valuiſſe preces.
Adde quòd è furto proles felicius exit,
Quàm cùm legitimo vincula more ligant.
Nempe quod aſſuetæ Veneris faſtidia gignit
Copia, nec gratum quod licet, eſſe ſolet.
Senſus hebes languet, torperq́; ignava voluptas,
Acrius ardeſcit ſæpe repulſus amor.
De Iunone Iovi ſatus eſt modò Mulciber unus,
Claudus ab AEtnæis ſqualidus uſque rogis.
Mars furto, & Pallas, Phœbus, Bacchuſq́; Venuſq́;
Et qui ſaxificæ Gorgonis ora tulit:
Quiq́ue tulit cœlum, quiq́ue extulit igne parentem,
Quemq́ue ſuum auctorem Martia Roma vocat.
Quoſq́; foret longè numerare moleſtius, undæ
Quam Lybicæ fluctus ſi numerare velis.
Nec tamen hîc metuit livor confingere crimen,
Eſſe ubi par merito gratia nulla poteſt.
Nec ſatis hoc viſũ eſt meritis non præmia reddi,
Sed vitii officio nomina falſa damus.
Peccet ut hic vulgus, queiſq́ue ignorantia craſſa
Obſita Cymmeria pectora nube premit,
Abſit ab ingenio. Valli, fœdiſſima labes,
Barbaries mores nec notet iſta tuos.
Quod fuit officium quondam melioribus annis

Vt

Vt vitium, crimen, nequitiamque putes.
Nam neque vim vertit, nativaque nomina rerum
Vt niveas tingit cana senecta comas,
Nec si mutarit tempus cum corpore formam,
In vitium virtus degenerare potest.
Sola manet patiens ævi, securaque damni,
Nec metuit longas temporis una moras.
Virtutem appellem? quidni? quæ noxia nulli,
Eximia multis commoditate placet,
Vt tibi non profit, seris neque serviat annis,
Vtilis at nato forte erit illa tuo.
Attamen haud Veneris tibi sic deferbuit ardor,
Nullaque sub docto pectore flamma caler,
Vt veteres penitus possis abdicere amores,
Nullaque Cyprigenæ gaudia nosse deæ.
Nulla quoque ut capias, nimium livoris iniqui est,
Queis careas, alios velle carere bonis.
Nam licet acer equus senio sit fractus inerti,
Bellica cùm raucæ signa dedere tubæ,
Mente furit, terramque ferit pede, surrigit aures,
Robore adhuc retinens deficiente minas.
Ductor & emeritis Martem qui deserit armis,
Et procul à castris otia lentus agit,
Instruit exemplis juvenes, hortatibus implet,
Nec sibi calcatos obstruit ille vias.
Absit, ut invideas aliis tendentibus illuc,
Quò tibi (sed lenæ munere) facta via est.
Per Charites, Musasque tuas, Valli optime, quaram
Funguntur lenæ carmina sæpe vice.
Mystica per Veneris, quarum est lena una sacerdos,
Perque Cupidineas, tela timenda, faces.
Per Veneris comites Bacchum, risusque salesque
Quæque hilarent genium gaudia læta tuum,
Vel mitte innocuam, vel lenam absolve nocentem,
Si modò quòd lena est, lena sit ulla nocens.
Finge tibi pariter cunctas procumbere lenas,
A quibus officium sedulitatis habes:
Finge tibi pariter cunctas astare puellas,
Orasque blandiloquo talia verba queri:

Aut unà damnato omnes, aut crimine ſolve,
Iuncta etiam noſtris eſt tua cauſa malis,
Damna ſi damnare potes, quæ noxia nulli,
Grata ſua multis ſedulitate fuit?
Quam nemo accuſat, quam nemo coarguit, idem
Quis teſtis culpam publicet ipſe ſuam,
Illa poteſt mores, populo vel teſte, tueri,
Legitimus quæſtus nunc facit eſſe ream.
Si vitium eſſe putes, poteris non credere factum:
Si factum credas, ne vitium eſſe putes.

AD PTOLEMAEVM LVxium Taſtæum, & Iacobum Tenium, *cum articulari morbo laboraret,*

CIↃ.D.XLIIII.

O Animæ Ptolemæe meæ pars altera, mique
Altera pars animæ Teni Iacobe meæ,
Scire juvat quid agam? vivo modò, ſi modò vivit
Pondus iners, animæ corpus inane ſuæ.
Sed tamen ingratas ceu vivi ducimus auras,
Et trahit exanimem languida vita morem.
Ignea vis febris rapido ſic perfurit æſtu,
Vt minus Aetneſi ſeviat ira rogi.
Torrida concretis lapideſcunt viſcere grumis,
Et latebras renum calculus urit atrox.
Vt Cereris poſſint, vt Bacchi munera credi,
Tacta Meduſeis obriguiſſe comis.
Sed tamen hæc noſti levis eſt acceſſio morbi,
Et pars immenſi vix numeranda mali:
Humor enim cunctos latè diffuſus in artus,
Quâ jungunt flexus oſſibus oſſa ſuos,
Obſedit cæcas pigro marcore lacunas,
Cunctaque torpenti frigore membra ligat.
Ex humeris pendent ſine robore brachia laxa,
Nec fluidum cervix ſuſtinet ægra caput:
Genua labant, & crura tremunt, laſſique recuſant
Tam celeres nuper, me modò ferre pedes.
Sic ego defunctus jam vivo, mihique ſuperſtes
Et vita amiſſo munere, fata moror.
Quodque mihi ſupereſt fugitivæ lucis, id omne
Dividit

Dividit in pœnas Parca severa meas.
Nam dum lenta subit nervos pituita, cavisque
In latebris tabes viscida membra coquit:
Tunc ego felicem Tityum atque Promethea clamo,
Vna quibus tantum viscera carpat avis,
Non ita distentis laxantur corpora nervis,
Cum petitur dubii criminis indicium:
Non ita vexatæ tenduntur vincula navis,
Cum Notus insano miscuit astra freto,
Hic ubi desævit, succedit calculus: illum
Protinus enascens acrior hydra subit.
Aut cava tinnitu demmurmurat auris acuto,
Aut facit arentem febris anhela sitim:
Aut sensim illabens lentus pulmonibus humor,
vexatum tussi quassat utrunque latus.
Interea medicus decocti vligine ligni
Oppugnat lentam persequiturque luem.
Hic cibus, hic potus tenuatos recreat artus,
Et cum vicina prælia morte gerit.
At macie informi succum populante refugit
Et vigor & vultu qui fuit ante color.
Squallidus obsedit faciem citus, ossaque prebent
Membra per arentem dinumeranda cutem.
Et velut in speculo se lumina cernere nolint
In latebras penitus retrò abiere suas.
Denique vos animis talem me fingite, quales
Ad tumulos manes credit adesse timor.
Qualia pinguntur miseris simulachra figuris
Terrificæ Mortis mortiferæque Famis.
At neque Tassæus, nec Tevius assidet, ore
Suaviloquo longum qui vetet esse diem:
Nec mihi delicias blandi facit oris Alanus,
Nec lepida alludit garrulitate Petrus:
Nec recreant animum doctis sermonibus ægrum,
Cætera Vasconicæ turba diserta scholæ.
Sed nec amicitiæ mihi pectora cognita certæ
In mediis hîc me deseruere malis.
Sæpe mihi medicas Groscollius explicat herbas,
Et spe languentem consilioque juvat:
Sæpe mihi Stephani solertia provida Carli
Ad mala præsentem tristia portat opem,
Turnebus Aonii rarissima gloria cœtus,
Officiis vacuum non sinit ire diem.

Cæteros

Cæteraque ut ceſſent gelidæ, pia cura ſodalis
Et patris, & patriæ ſuſtinet uſque vicem.
Iſta levant animum, cùm tellus luce recepta eſt:
At cum ſol vitreis præcipitatur aquis,
Ingeminant mœſto pallentes agmine curæ,
Fingit & in formas ſomnia mille ſopor.
Illa mihi veſtros per cæca ſilentia vultus,
Oraque per tenebras conſpicienda ferunt.
Alloquiſque levant animum fallacibus ægrum,
Et prohibent longas noctibus eſſe moras.
Sit licet hæc nimimm levis, & fugitiva voluptas,
Dulce tamen charis ſic quoque poſſe frui.
Fors & nocte iſtuc etiam me ſomnia portant,
Et ſtatuor veſtrum pallidus ante torum:
Et tenui fundens ſuſpiria mœſta querela
Commiſeror vitæ fata miniſtra meæ.
Hoc vetet illa mihi ſors hactenus aſpera, ſurda
Nec ſaltem hic noſtras abnuat aure preces.
Et vos obſcuræ ſuaviſsima pignora noctis
Somnia, pennato concita turba gradu
Efficite abſentes dolor hic ne tangat amicos,
Solus & è noſtris ſim miſer ipſe malis.
Quòd ſi Parcarum non exorabile numen
Ruperit ante ſuum ſtamina noſtra diem,
Sera mei fidos accedas fama ſodales
Funeris, & longa quàm pote falle mora.
Et vos unanimes lacrymis abſiſtite amici,
Neu gemitu manes ſollicitate meos.
Si quis erit ſenſus ſupera quid agatur in aula,
Libera cum vinclis corporis umbra fugit,
Veſter erit luctus noſtra quoque lugubris umbræ
Nec mihi mors longi meta doloris erit.

AD FRANCISCVM Olivarium, Franciæ Cancellarium nomine ſcholæ Burdegal.

SI pudor audaces fineret ſuus eſſe Camœnas,
Et qui virginibus purpurat ora metus,

Omnis

Omnis Aquitani properaret turba Lycæi
Ante tuas ſupplex manè rubente fores.
Quod tamen ingenuus fari pudor impedit illas,
Promptus & in ſexu debiliore rubor:
Vna jubet teneris tibi cognita ſcilicet annis
Pauca quidem hæc verbis nos memorare ſuis.
Penè ſuum rediit circumfluus annus ad ortum,
Et prope deſeſſis Phœbus anhelat equis,
Ex quo pauperies inopes miſerabilis urget
Pieridas juveni numina nota tibi.
Si ſera Barbaries trepidos vaſtaret agreſtes,
Et quateret bello mœnia durus Iber:
Publica privatas lenirent damna querelas,
Iunctaque cum populi ſollicitudo metu.
Nunc mala tempeſtas bellè diſſæviit, urbes
Pax fovet, & pleno copia larga ſinu.
Rura quies ſecura colit, mercator inermis
Impavido tutas remige ſulcat aquas.
Cætera tranquillæ ſenſerunt commoda pacis,
Cum mala nos bellis aſperiora premant,
Quid modò ſqualentes turpi rubigine mores
profuerit ſtudiis excoluiſſe bonis?
Quid modò barbariem juvet expugnaſſe rebellem
Iuque triumphato figere caſtra ſolo,
Si tamen incolumi Franciſco & prole ſecundum
Te quoque poſt regum ſceptra, tenente locum,
Nos tenet obſeſſos miſerè crudelis egeſtas,
Nec ſinit Aoniis credere ſemen agris?
Hæc quoque non noſtræ pars eſt poſtrema querelæ,
Si tibi neglectæ deſtituamur ope.
Cum tamen ad ſummos per nos ſis vectus honores,
(Ingenuo verum ſi licet ore loqui)
Quis neget inſontes tali ſub clade Camœnas,
Et non horrendi criminis eſſe reas?
Si nec Olivari ſaltem tibi credita cauſa eſt
Noſtra patrocinii digna favore tui:
Si mala non puris vitiemus pocula ſuccis,
Miſtaque cum liquidis toxica demus aquis,
Non petimus velum deprenſæ obtendere culpæ
Plectatur pœnis crimina quæque ſuis.
Aut ſi per ſteriles comites fruſtramur arenas,

Non

Non habeat faciles noſtra querela deos,
Sed neque per ſteriles comites fruſtramur arenas,
Enecat iniectum nec ſibi ſemen ager.
Conveniant quanvis Latiæ, Francæque Camœnæ,
Quaſque colit vaſto Teutoris ora ſolo.
Non ſumus indecores Latiis, Franciſque Camœnis,
Teutonis aut vaſto quas colit ora ſolo,
Sin piget, & tanti non ſunt commercia noſtra,
Et nimio ſumptu credimur eſſe graves,
Id quoque ne pigeat citò ſpem præcidere vanam,
Vulnera nec lenta noſtra fovere mora.
Hæc vbi ſpes aberit, vicinos altera Iberos,
Aut petet aurifero littora flava Tago:
Aut modo pacatos trans æquora lata Britannos,
Aut juga Sithonia ſemper operta nive.
Quælibet excipient Muſæ loca: nam neque deerit
Inter inhumanos hoſpita terra Getas.
Tu modò per ſi quid juveni indulſere Camœnæ,
Cum numeris aures detinuere tuas,
Aut ope præſenti miſeras ſolare, & egenas,
Aut ſaltem auxilii ſpem citò tolle tui.

AD ALISAM E MOBRO pallidam & mactilentam.

VEra ne te facies miſeranda oſtendit Aliſa,
An ne oculos fallax decipit vmbra meos?
Sed neque decipiunt oculos modus oris & artuum,
Et Charitum quales vix rear eſſe pedes.
Et tuus qui ſemper ſequitur veſtigia, ſive
Diſcere vult geſtus, ſive docere, decor.
Sed quòta me miſerum, pars hæc illius Aliſæ eſt
Inter Hamadryadas quæ modo prima fuit?
Heu color, & vultus ſine ruſticitate modeſti,
Et lepor, & blandis ira proterva minis!
Hru ubi letiferas ſpirantia lumina flammas,
Et matutinis æmula labra roſis!
An tibi Theſſalici vis perniciosa veneni

Torret

Torret ad arcanos cerea membra focos?
Aemulus an livor te perdidit? & Venus ipsa
Indoluit formæ dicta secunda tuæ?
At tibi ego infelix senium deforme timebam,
Et cum rugosis pallida labra genis,
Et quæcunque olim longinqui temporis ætas
Invida formosis damna parare solet.
Sed tenero securus eram de flore, nec vnquam
Credideram tantum fata ego posse nefas.
Vos ô quas penes est vitæque necisque potestas
Sortitæ nimium regna superba deæ:
Quale decus primo fraudatis flore inventæ,
Debuit hoc vestris non licuisse colis.
Si vos forte juvant fletus prope busta recentes,
Et semper lacrymis sparsa favilla novis,
Carpite maturosque senes, vetulasque vigentes,
Sparsaque vix ratis tempora cana comis,
Carpite quos inopis torquent fastidia vitæ,
Quique velint annos præcipitare suos.
Parcite formosis, breve ver dum transvolet ævi,
Parva mora haud parvi muneris instar erit.
O fera Persephone nimium dilecta tyranno,
Quem miseri luctus vinclaque seva juvant,
Non ego te facie credo placuisse marito,
Sævitia captus palluit ille tua.
Tune potes virides annos fraudare juventæ?
Et modò nascentem præsecuisse comam?
Tuque animas anima perdes crudelis in vna,
Heu frustra votis sæpe vocata piis;
At puto non longum lætabere, si modò verum est
Ditis inhumani pectus amore capi,
Sit licet & ferro sit durior ære rigenti,
Asperior furiis sit licet ille suis,
Hanc semel aspiciat, feritas placata quiescet,
Atque hunc, qui vincit omnia, vincit Amor.
Tum tibi prælatam neglecta dolebis Alisam,
Et viduum flebis frigida sero torum.
Quin animum nostris frange exorata querelis,
Victuræque brevem temporis adde moram.
Quod tibi das, nobis poteris tribuisse videri,
Et lacrymas nobis, & tibi deme metum.

DE LEONORA PIERIDIS Lenæ filia.

QVALITER ut Phrygii crepuit tinnitus aheni,
Cymbala mellificas rauca morantur apes,
Sic mea ſe ſiſtit, placidè & Leonora renidet,
Aera ſimul curva concrepuere manu.
Hoc amat, hoc ſequitur, ſtupidis hîc vultibus hæret,
Hos avida ſolos combibit aure ſonos.
Non ferus argutas ſonipes ſic arrigit aures,
Et furit ut triſtes concinuere tubæ:
Non ita Mæonias matres ſtimulante Lyæo
Thyades effuſis exiluere comis:
Non ita ſemi-mares Berecynthia tibia myſtas
Cogit ad inſanos membra ſecare modos:
Vt furit audito crepitu Leonora metalli,
Geſtit & aſſuetis obſtupefacta ſonis.
Cor ſalit, os ridet, lætis nitet ardor ocellis,
Palpitat & trepido ſanguine vena micans.
Conferat huc magicos Circe Perſeia cantus,
Conferat Aeæis gramina lecta jugis.
Aes Leonora modò audierit, nec carmina vires,
Lecta nec Aeæis obtinet herba jugis.
Nec tamen ære capi nymphæ præcordia miror,
Aera movent magnos ſæpe minuta deos.
Eſt dea, Theſſaliçis ſed cum rubet icta ſuſurris
Luna, laboranti fert ſonus æris opem.
Quid rear? an cæcis rerum contagia cauſis
Naturæ certa corpora lege trahunt?
Ferro adamas, fulvo gaudet Leonora metallo,
Scilicet ingenio pareę uterque ſuo.
Audiit Aonio ductos ubi pectine montes,
Et nemora Orpheis capta fuiſſe modis,
Et citharam auratam contendit, & aurea plectra,
Aureaque Orpheæ fila fuiſſe lyræ.
Et Danaën pluvio felicem prædicat auro,
Aureaque hac merito judice dicta Venus.
Hinc licet Aeacides precibus contendat Achilles,
Forma, animus, factis, nobilitate potens,
Si pretium accedat, pretio concedet Achillis
Cum pre-

Cum precibus virtus, forma, juventa, genus.
Hoc videt, hoc audit sentitq́ue, ad cętera surdam,
Nec credas oculos hanc, nec habere manus.
Nec coram statuis procumbit ad oscula sacris,
Lamina ni primos integat alba pedes:
Pulsaq́ue templorum cum turribus æra resultant
Tum canere ad Veneris prœlia signa putat:
Hoc facit ut pigros senio tardosq́ue podagra
Illa sacerdotes impatienter amet.
Sustinet amplexu demortua membra fovere,
Molliaq́ue ad canas oscula ferre comas:
Et fluere in vultus spumantis fila salivæ,
Et gelido nasi rore madere sinus.
Eque oculis putrem stillantibus ebibit imbrem,
Et scabri dentis læta venena vorat:
Frigentesq́ue novat juvenilibus ignibus artus,
Excitat & nivea languida membra manu.
Tantũ in amore valet sperati amor improbus œris,
Tot juvenum pallens vota cadaver habet.
Sed neque carnificis dextram fugit illa cruenti,
Munera carnificis si modò dextra ferat.
Nec simul infremuit venis furiosa libido,
Subjicere ærato membra recusat equo.
At vos ô Mystæ Veneris justissima cura
Queis florem ætatis devovet illa suæ,
Hoc pro tot meritis saltem præstate, senectæ
Cùm tumulo ingesti pulveris ossa tegat,
Aenea ne querulos dent tinnabula pulsus,
Nec trepidis manes sollicitate sonis.
Nam semel arguti murmur si clanxerit æris,
Vmbra etiam cœlum linquet, ut æra petat.

IN EANDEM:

Ergo mihi nunquam nisi personata videnda est?
Cernere nec faciem fas Leonora tuam?
Alloquar abientem præsens? in luce serena
Tanquam sint tenebrę, non videam quid amem?
Osculer, amplectar, tractem quod cernere non est?
Et tecum veluti te sine semper ero?
Non ego Penelopen, si non videatur, amabo:
Gorgona si videam, Gorgona forsan amem.
Illa vel Oedipodas, vel Phineas urat amicos,

Quæ metuit faciem ne tueare ſuam,
Per te, per verum, quicunque eſt ille, colorem,
Perque oculos qui rapuere meos:
Quiſquis is eſt, verum vultum permitte videri,
Te volo, perſonam nolo videre tuam.
Dummodo certus amem, quidvis patienter amabo,
Cum tegitur Virtus, creditur eſſe nefas.
Dum cutis exiguas viſcato polline mendas
Illinis, ingentes ſuſpicione facis.
Nam cum vera latent vero majora timentur,
Et mens quid paveat neſcia, cuncta pavet.
At tibi nec labris vultum deformis equinis
Aethiopum calido venit ab axe pater,
Decolor aut fuſci genuit te filia Mauri,
Candida ſed patriæ nympha colore ſuæ.
Vtque fores nigro nigra Aethiopiſſa parente,
Ne metuas nigram ne tamen vllus amet.
Candida mens fuſci penſabit damna coloris,
Quæ facie ingrata eſt, ſimplicitate placet.
Nec lapor eſt vnus cunctis jucundus, odorque,
Nec facies oculis omnibus una placet.
Simplicitas me nuda juvat, mihi baſia pura,
Servabis monachis oſcula picta tuis.
Illos picta juvent, quibus eſt ſub tegmine duro
Religio mores diſſimulare ſuos.

DE NEAERA.

SErvitii juga dura & iniquum exoſus amorem,
Eripui dominæ me, rapuique fugam:
Senſit Amor, pedibus celerem velocius alis
Vrget, &, à nobis ſic fugitivus abis?
Dumque facem rotat, & languentes colligat ignes,
Extinctam lacrymis hanc videt eſſe meis.
Ergo avidus pœnæ, tædæque iratus inermi
Omnia de pharetra ſpicula fundit humi:
Omnia me contra jaculatur, & omnia fruſtra,
Pectoribuſque hærent ſpicula mille meis.
Cor, jecur & pulmo tot ſaucia facta ſagittis,
Quo facerent jaculis, non habuere moram.

Non

Non tot in actæa patuere foramina cera,
Tecta novo populo cum nova fingit apis.
Non ita pro foribus ſtamen tralucet, Arachne
Hoſtibus aligeris præmeditante dolos.
Fervida tot telis non proficientibus ira
Fugit ad auxilium dia Neæra tuum.
Et capiti aſsiſtens te dormitante capillum
Aureolum flave tollit ab orbe comæ.
Ett mihi ridenti (quis enim non talia vincla
Rideat?) arridens brachia vinxit Amor:
Luctantemque diu, ſed fruſtra, evadere, traxit
Captiuum, dominæ reſtituitque meæ.
Et nunc ille ferox, ipſique rebellis Amori,
Ah pudet, & ſolitus fortia verba loqui.
Iuſſa fero ſtimuli patiens, nec iniquus habenis,
Et trahor iratæ præda relictus heræ.
At vos quos oculis melior Venus aſpicit æquis,
Cunctaque non durus vota ſecundat amor:
Ne gaudete, meis nec læti illudite damnis,
Quę mea ſors hodie eſt, cras fore veſtra poteſt.

GEOR.

GEORGII BVCHANANI SCOTI, Silvæ.

Ad CAROLVM V. *Imp. Burdegalæ hoſpitio publico ſuſceptum, nomine Schola Burdegalenſis, anno* CIↃ. D. XXXIX.

VASCONICAE regnator aquæ generoſe Garumna,
Cui toties Latios faſces, totieſq; curul
Fas ebur, & veteres, ingentia nomina, patres
Cæruleo excepiſſe ſinu, non contigit unquam
Hoſpitii tibi major honos, licet uſque vetuſti
Temporis æterno ſeries repetatur ab ævo:
Roma atavos quanvis, magnæ licet æmula Romæ
Proferat antiquos tellus Byzantia patres.
Auſoniæ regalis honos, decus orbis Iberi
Carolus, Arctoi ſoboles Mavortia Rheni
Vaſconicam ſubit hoſpes humum, quem publica poſcunt
Vota orbis, famulas cui porrigit obvius ulnas
Albula, nativi quem tentat turbidus auri
Delitiis revocare Tagus, quem jure paterno
Cæruleï repetunt prima incunabula Rheni,
Cernere quem cupiunt gemino ſub ſole ſuperbi
Barbaricis ambo exuviis hinc Iſter, & illinc
Bragada Marmaricæ lentus ſulcator arenæ.
Burdegalam tamen ille tuam, tua tecta Garumna
Ingens hoſpes init, tibi majeſtate remiſſa

Imp

Imperii decreſcit apex, tectoque minori
Cæſareus ſuccedit honos, privata ſubire
Culmina dignantur Latii diademata regni.
Sic Hecale Aegiden, ſic te Tyrinthia proles
Ceperunt rigidi mapalia nuda Molorchi:
Sic poſita quondam ſceptri gravitate peruſtos
Iuppiter Aethiopas, canámque reviſere Tethyn
Gaudet, & alternis interſerit otia curis.
Ego hoſpes poſitiſque minis, ventiſque Garumna
Compoſitis, Borea non obluctante vel Auſtro,
Tranquillus, mitiſque adſis, vultuque ſereno
Criſpentur tremulæ Zephyris felicibus undæ.
Depoſitum tibi grande orbis, tibi publica vota,
Spemque ſuam credit, rectorem gentis Iberæ,
Auſoniæ dominum, Boreæ pugnacis alumnum,
Victorem Libycæ terræ, Scythiæque timorem.
Quem colit occaſus, Boreas amat, ultimus horret
Ortus, & infidi metuit ſolertia Mauri.
Cernis ut effractis populatia flumina claſtris
Accurrant, properentque tuis ſe jungere Nymphæ
Fluctibus, Oceanus refluis ut plenior undis
Majores convolvat aquas, cupidæque videndi
Nereides, Nereuſque pater, Tritonque canorus,
Et ſenior Glaucus, viridiſque examina Phorci
Diſcurſent tremula per ſtagna liquentia caudæ?
Tu quoque magnanimûm quamvis ſtirps Carole avorum,
Magnanimis ſis major avis, te Gallia quamvis
Obvia ſollicitet, quamvis cunabula pandat
Rhenus, & Auſtriaci revocent molimina ſceptri,
Burdegalæ exiguos ne dedignere penates
Hoſpitio ſancire tuo, quæ diſpare quamvis
Fortunæ ſplendore tuo, parvoque paratu
Te capit hoſpitio, ſtudio in te forte fideli,
Atque animo regum ingentes æquaverit aulas.
At famæ ſi danda fides, ſubiere minores
Numina ſæpe caſas, ac non ingrata voluntas
Hoſpitis, & magnum cepit mens grata Tonantem.
Obſequiis concede piis, concede favori
Burdegalæ, totam tibi quæ cum civibus urbem
Devoverit, ut ſeri poſſint meminiſſe nepotes
Quæ loca tu quondã, quæ tecta impleveris ingeps
Hoſpes, & externis veniens peregrinus ab oris,
Diſcere magnanimi cupiat veſtigia Carli.

Si l

Si locus hic superest, inter si nomina tanta
Admittunt tenues communia gaudia Musas,
Versibus incultis Aquitanis turba Camœnis
Dedita te studiis patronum, & pacis adorat
Auctorem, facilesque vias, facilesque recursus
Exoptat, Pylios & cum superaveris annos,
Iam tibi promissam super aurea sidera vitam.

DESIDERIVM PTOLOMÆI Luxii Tastæi.

VSque adeò parrii sordet tibi ripa Garumnæ,
Pictones ut scopulos, atque horrida tesqua frutetis
Durus ames? nec te socium pecorisque larisque
Cura tenet, nec quam sociis pecorique larique
Prætulerat, cui sæpe rosas, cui sæpe solebas
Pallida cum niveis vaccinia ferre ligustris:
Quam tu sideribus, quam tu componere soli
Ausus eras, cui nitidis radiantia flammis
Sola tibi purum fundebant lumina lumen.
Nunc tamen (heu nunquam constans in amore voluptas)
Tu procul hinc steriles rupes colis immemor Agrii
Vasconicique gregis, Nymphæque oblitus amatæ
Forsitan & stupidas bona carmina perdis ad aures,
Interea nostris pastoria fistula silvis
Mutæ silet, mutæ pecudes, mutæque volucres,
Nec strepit assuetro Zepheri levis aura susurro.
Noctua successit philomelæ, & acanthidi bubo,
Stryxque nocens pueris, & tristis ad omina cornix
Raucaque fluminææ recinunt convicia ranæ.
Sic ubi fausta sedet volucris, non gutture læto
Mulcet agros, non in tractus lasciua volatu
Emicat aërios, tristi sed murmure mœstum,
Et lugubre sonans sedet in dumis desertis
Abdita, turbatis deformis & horrida pennis.
Ipse ego cum calamos mœsti solatia luctus
Sumere tentarem, cradumque levare dolorem

Car-

Carmine, vix primis admoram labra cicutis,
Sive fuit casus, seu (quod magis auguror) omen,
Et mala quę mentem nunquam præsagia fallunt,
Flebile rauciſonæ responsavêre cicutæ.
Ipſę etiam in tumidis Nymphę Oceanitides undis,
Ipſę etiam in placidis Nymphę Dordonides antris,
Ipſæ etiam montes, ipſæ etiam convalles
Auditæ longas per noctem iterare querelas.
Sed neq; te tãtùm, (quanquam te flumina lugent)
Nec tantùm Nymphæ, ſilvæ, volucreſq; feræque,
Quantum te in ſolis ſolus gemit Agrius antris. ¶
Illum ego cõgreſſuſq; hominũ & conſortia tecta
Vitantem, tacitæ per muta ſilentia ſilvæ
Dum ſequor, & voces capto, & veſtigia ſervo,
Hæc memini mœſta convicia fundere lingua,
Pictones ſi ſcopuli, & nudis impervia ſaxis
Culmina, & exiguę malè pinguia culta Crotellę,
Quęque paris raras tantùm ſilva horrida glandes,
Ah! quibus infames magicis in collibus herbas
Gignitis? Aeæi quę vis occulta veneni
Hinc procul in veſtris Ptolemęum detinet oris?
Certè ibi purpureis non lotos aquatica baccis
Quę tenuit ſocios tarde redeuntis Vlyſſei,
Non Cereri luſtratus ager, non commoda bubus
Paſcua, non virides generoſo palmite colles,
Qualia Vaſconicę felicia jugera glebę.
Cęteraq; ut cõſtent, non quę dedit ubera primùm
Hîc genitrix, nõ quod tua primùm infantia cœlum
Hauſit, & infirmis pulſus vagitibus aër,
Repratúmque ſolum puero, non falce notata
Silva ſub hirſuto ſervat tua carmina libro,
Carmina nequicquam memorem ſpondentia
mentem.
Quid tamẽ hoc prodeſt patrii quod ripa Garumnę
Et virides frondes, & amœnam in frondibus
umbram
Præbeat, & primas meditanti carmina cannas,
Prima tibi dederit, ſi tu non tangeris iſtis?
At te ſi capiunt inamœno robore colles,
Quódque per incultas areſcit gramen arenas,
Ratáque quę canis languet vindemia ſaxis,
Ipſe ſuas vites, ſua pinguia culta Garumna
Oderit, & nulla redimitus arundine frontem
In mare per ſteriles lentè proreper arenas.

Quid precer ô ſilvæ vobis, quid ſaxa, quid undæ?
Quid campis precer, & pecori, pecoriſque magiſtris,
Quos mihi, quos patriæ Ptolemæus prætulit orbi?
Silva neget glandes, & Bacchi munera colles,
Torreat arva ſitis, ſcabies pecus, atra magiſtros
Peſtis, & inſani perimant contagia morbi,
Soſpite Taſtæo patriæque mihique ſibique,
Immemor ut viſat memores invitus amicos.
Hei mihi! quid ſilvæ & campi? quid ſaxa? quid undæ?
Quid pecus, & pecoris quid commeruere magiſtri?
Hæc ego devoveam, patriis quæ prætulit arvis
Falcua Taſtæus? piget, & mea vota retracto:
Rurſus & iratæ linguæ maledicta recanto.
Glande nemus, fœtu pecus, uva vitis abundet,
Puráque perſpicuis maneat de fontibus unda,
Pabula dent campi, ſilvæ paſtoribus umbras,
Sub quibus arguta carmen modulentur avenæ.
Quæ te cunque tenet tellus, quæcunque tenebit,
Sive per æthiopas Libyæ ſitientis arenas,
Paſtor aget pecudes, Boreæ ſeu juncta nivali
Rura coles, Libycum Boreas riget imbribus axem,
Et rigor Arctous tepido miteſcat ab Auſtro,
Et quacunque feres greſſus, tibi balſama ſudet
Quercus, mella rubis, tribuliſq; legatur amomum,
Dum neque terra ferax mellis, neq; dives amomo
Eſſe tibi patrio videatur amicior arvo.
Me miſerum! quid vana queror? procul ille remotis
Saltibus externos forſan ſuſpirat amores.
At vos ô venti, ſùque ô pulſata querelis
Aura meis toties, & amari conſcia luctus
Partem aliquam duras Ptolemæi perfer ad aures.
Ille licet ſcopulis (quod non puto) durior ipſis
Fiat, & antiqui (quod nolim) oblitus amici,
Cum tamen audierit gemitus, mouiráque rupes
Verba mei luctus, noſtro ingemet ille dolori,
Dicet &, Hic noſtræ fuit admirator avenæ,
Plura locuturo vultum ſum nube recondens
Triſtior occiduas Phœbus deſcendit in undas.

DESI-

DESIDERIVM LVTETIAE.

O Formosa Amarylli, tuo jam septima bruma
Me procul aspectu, jam septima detinet ætas:
Sed neque septima bruma nivalibus horrida nimbis,
Septima nec rapidis candens fervoribus æstas
Extinxit vigiles nostro sub pectore curas.
Tu mihi manè novo carmen, dum roscida tondet
Arva pecus, medio tu carmen solis in æstu,
Et cum jam longas præceps nox porrigit umbras,
Nec mihi quæ tenebris condit nox omnia, vultus
Est potis occultare tuos, te nocte sub atra
Alloquor, amplector, falsâque in imagine somni
Gaudia sollicitam palpant evanida mentem.
At cum somnus abit, curis cum luce renatis
Tecta miser fugio, tanquam mihi tecta doloris
Semina subjiciant, & solis mœstus in agris,
Quà vagus error agit feror, & deserta querelis
Antra meis, sylvasque & conscia saxa fatigo.
Sola meos planctus Echo miserata gementi
Adgemit, & quoties suspiria pectore duco,
Hæc quoque vicino toties suspirat ab antro.
Sæpe super celsæ prærupta cacumina rupis
In mare prospiciens, spumantica cærula demens
Alloquor, & surdis tacto irrita vota procellis.
O mare! quæque maris vitreas Nereides undas
Finditis, in vestros placidæ me admittite portus:
Et date Celtarum incolumi contingere portus:
Aut hoc si nimium est, nec naufragus ire recuso,
Dummodo dilectas teneam vel naufragus oras.
O quoties dixi Zephyris properantibus illuc,
Felices pulchram visuri Amaryllida venti,
Sic neque Pyrene duris in cotibus alas
Atterat, & vestros non rumpant nubila cursus,
Dicite vesanos Amaryllidi Daphnidos ignes:
O quoties Euro levibus cùm raderet alis
Aequora, dicebam, Felix Amarillide visa,
Dic mihi num meminit nostri? num mutua sentit
Vulnera? num veteris vivunt vestigia flammæ?
Ille ferox contrà rauco cum murmure stridens,

Avolat irato ſimilis : mihi frigore pectus
Congelat, exanimes torpor gravis alligat artus.
Nec me paſtorum recreant ſolamina, nec me
Fiſtula, Nympharúmque leves per prata choreæ,
Nec quę capripedes modulantur carmina Panes:
Vna meos hic eſt prędata Amaryllis amores.
Et me tympana docta ciere canora Lyciſca,
Et me blanda Melęnis amavit, Iberides ambę,
Ambę florentes annis, opibúſque ſuperbę.
Et mihi dotales centum cum matribus agnæ
Ipſi promiſere patres, mihi munera matres
Spondebant clàm multa, meú nec munera pectus,
Nec nivei movere ſuis cum matribus agni,
Nec quas blanditias tenerę dixêre puellæ,
Nec quas delitias tenerę fecere puellæ.
Quantum ver hyemem, vietum puer integer ęvi,
Ter viduam thalamis virgo matura parentem,
Quàm ſuperat Durium Rhodanus, quam Sequana Mundam,
Lenis Arar Sycorim, Ligeris formoſus Iberum,
Francigenas inter Ligeris pulcherrimus amnes,
Tantũ omnes vincit Nymphas Amaryllis Iberas.
Sępe ſuos vultus ſpeculata Melęnis in unda
Compoſuit, pinxitque oculos, finxitque capillum,
Et voluit, ſimul & meruit formoſa videri.
Sępe mihi dixit, Animi malè perdite Daphni,
Cur tibi longinquos libet inſanire furores?
Et quod ames dare noſtra poteſt tibi terra, racemos
Collige purpureos, & ſpes ne concipe lentas.
Sępe choros feſtos me prægreunte Lyciſca
Cernere diſſimulans, vultúſque averſa canebat,
Hęc, pedibus terram, & manibus cava tympana pulſans:
Et Nemeſis gravis ira, atque irritabile numen,
Et Nemeſis læſos etiam punitur amores.
Vidi ego dum leporem venator captat, echinum
Spernere, poſt vanos redeuntem deinde labores,
Veſpere nec retuliſſe domum leporem, nec echinum.
Vidi ego qui multum peteret piſcator, & arctis
Retibus implicitam tincam ſprevíſſet opimam,
Veſpere nec retuliſſe domum multum, neque tin-

Vidi

Vidi ego qui calamos crescentes ordine risit
Pastor arundineos, dum torno rasile buxum
Frustra amat (interea calamos quos riserat, alter
Pastor habet) fragiles contentum inflare cicutas.
Sic solet immodicos Nemesis contundere fastus.
Hæc & plura Melænis, & hæc & plura Lycisca
Cantabant surdas frustra mihi semper ad aures.
Sed canis antè lupas, & taurus diliget ursas,
Et vulpem lepores, & amabit dama leænas,
Quàm vel tympana docta ciere canora Lycisca
Mutabit nostros vel blanda Melænis amores.
Et prius æquoribus pisces & montibus umbræ,
Et volucres decrunt silvis, & murmura ventis,
Quã mihi discedent formosæ Amaryllidos igues:
Illa mihi rudibus succendit pectora flammis,
Finiet illa meos moriens morientis amores.

FRANCISCI VALESII, & Mariæ Stuartæ Regum Francie & Scotiæ, Epithalamium.

VNde repentino fremuerunt viscera motu?
Cur Phœbum desuetæ pari præcordia anhelus
Fervor agit, mutaque diu Parnassidos umbræ
Turba iterum arcanis renovat Pæana sub antris?
Nuper enim, memini, squallebat marcida laurus,
Mutæ chelys, tristis Phœbus, citharæque repertor
Arcas, & ad surdas fundebam vota sorores.
Nunc Phœbi delubra patẽt, nunc Delphica rupes
Panditur, & sacro cortina remugit ab antro.
Nunc lauro meliore comas innexa sororum
Turba venit, nunc Aoniæ, non invida lymphæ
Irrigat æternos Pimplei ruris honores,
Lætaque Pieriæ revirescit gloria silvæ,
Fallimur? an nitide tibi se Francisce Camœnæ
Exornant? tibi serta parant, tibi fronde recenti
Templa novant? murumque diu formidine Martis
Gaudent insolitis celebrare Helicona choreis?
Scilicet haud alius nemoris decerpere fructus
Dignior Aonii, seu quem numerare triumphos

Fortè juvat patrios, seu consecrata Camœnis
Otia, sic certè est. Hinc læto compita plausu
Cuncta fremunt, licentiq́ue exuta licentia frenis
Ludit. Hymen, Hymenæus adest, lux illa pudicæ
Exoptata diu votis, lux aurea venit,
Venit. Habes tandem toties quod mente petisti,
O decus Hectoridûm juvenis, jam pone querelas,
Define spes nimium lentas, jam define longas
Incusare moras, dum tardum signifer annum
Torqueat, ignavos peragat dum Cynthia menses.
Grâde moræ precium fers: quod si prisca tulisset
Sæcula, non rapeos flesset Menelaus amores:
Nec sine vi, sine cæde Phrygum Cytherea probasset
Solvere Priamidæ potuisset præmia formæ.
Digna quidẽ facies, quam vel trans æquoris æstus
Classe Paris rapiat, vel conjurata reposcat
Græcia, nec minus est animi tibi, nec minor ardor
Quam Phrygio, Graióve duci, si poslulet arma
Conjugii tutela tui. Sed mitior in te
Et Venus, & teneri fuit indulgentia nati,
Qui quod ames tribuêre domi, puerilibus annis
Cæptus amor tecum crevit, quantûmq; juventæ
Viribus accesit, tanto se flamma per artus
Acrius insinuans tenerum pascebat amorem.
Non tibi cura fuit, quæ sæpius anxia Regum
Pectora sollicitat, longinque obnoxia flammæ,
Nec metus is torsit, veri prænuncia fama
Ne vero majora ferat, dum secula prisca
Elevat, & primum formæ tibi spondet honorem.
Cera nec in varias docilis transire figuras
Suspendit trepidam dubia formidine mentem,
Nec tua commisti taciris suspiria chartis,
Rumorisque vagam timuisti pallidus umbram,
Ipse tibi explorator eras, formæq́ue probator,
Et morum testis: nec conciliavit amorem
Hunc tibi luxuries, legum indignata teneri
Imperio, aut primis temerarius ardor ab annis,
Sed sexu virtus, annis prudentia major,
Et decori pudor, & conjuncta modestia sceptris.
Atque hæc cuncta ligans arcano Gratia nexu.
Spes igitur dubiæ, lenteq́ue facessite curæ,
Ipse tuis oculis tua vota tuere, probasq́ue,
Sperataque leges sine sollicitudine fructus,
Nullaq́ue fallacis delusus imagine somni

Irriti

Irrita mendaci facies convicia nocti.
Expectatus Hymen jam junget fœdere dextras,
Mox etiam amplecti, mox & geminare licebit
Basia, mox etiam non tantùm basia. sed tu
Quamlibet approperes, animo moderare, beatum
Nobiscum partire diem, tu gaudia noctis
Solus tota feres: quanquam neque gaudia noctis
Solus tota feres: & nos communiter æquum est
Lætitiam gaudere tuam, communia vota
Fecimus, & sacras pariter placavimus aras,
Miscuimúsque preces, & spes; metúsq; tuosque
Sensimus affectus, ægrè tecum hausimus una
Tedia longa moræ. Superi nunc plena secundi
Gaudia cùm referant, sensus pervenit ad omnes
Lætitiæ, mentemque ciens renovata voluptas
Crescit, & exultant trepidis præcordia fibris.
Qualis ubi Eois Phœbus caput extulit undis
Purus, & auratum non turbidus extulit axem,
Cuspidæ jucundæ lucis percussa renident
Arva, micat tremulo crispatus lumine pontus.
Lenibus aspirat flabris innubilus aër,
Blanda serenati ridet clementia cœli.
At si nubiferos effuderit Aeolus Austros,
Et pluviis gravidam cœlo subtexuit umbram,
Mœsta horret rerum facies, deformia lugent
Arva, tument fluctus, campis gravis incubat aër,
Torpet & obductum picea caligine cœlum.
Sic ex te populus suspensus gaudia, curas,
Mœroremque trahit, rosea nec sola juventa
Florida, nec spatiis quæ te propioribus ætas
Insequitur, genio indulgent, vultúque soluto
Lusibus exhilarant aptos juvenilibus annos.
Hunc posita vultus gravitate severior ætas
Lætatur celebrare diem, matresque verendæ
Non tacito hunc, tacitoq; optat virgunculæ voto.
Quid loquar humanas admittere gaudia mentes?
Ipsa parens rerum totos renovata per artus
Gestit, & in vestros penitus conspirat honores.
Aspice jam primùm radiati luminis orbem
Semper inexhausta lustrantem lampade terras,
Vt niteat, blanda ut flagrantes mitiget ignes
Temperie, ut cupido spectacula vestra tueri
Purpureo vultus maturior exerat ortu,
Serius occiduas currus demittat in undas,

Vt gelidos repetens flamma propiore trliones
Contrahat æstivas angusta luce tenebras.
Ipsa etiam tellus virides renovatur amictus,
Et modò pampineas meditatur collibus umbr
Et modò messe agros, modò pingit floribus hort
Horrida nec tenero cessant mansuescere fœtu
Tesqua, nec armati spina sua brachia vepres,
Nec curvare feros pomis aviaria ramos:
Inque omnes frugum facies bona copia cornu
Solvit, & omniferum beat indulgentior annum,
Pignoris hoc spondens felices omine tædas.
Formnáti ambo, & felici tempore nati,
Et thalamis juncti, vestram concordia mundi
Systema fovet, aspirat votis, indulget honori:
Atque utinam nullis unquam labefacta querelis
Conjugium hoc canos concordia servet in annos
Et mihi ni vano fallax præcordia Phœbus
Impulit augurio, quem jungit sanguinis ortus,
Et commune genus proavûm serieque perenni
Fœdus amicitiæ solidum, quem more vetusto
Sancta verendarum committunt fœdera legum,
Nulla dies unquam vestrum divellet amorem.
Vos quoque fœlici lucent quibus omine tædæ,
Quò studium, populique favor, quò publica regni
Vota precesque vocant, algeres accedite: tuque
Tu prior ô reges non ementite parentes,
Hectoride juvenis tota complectere mente
Quam dedit uxorem tibi lex, natura sororem,
Parentem imperio sexus, dominamque voluntas,
Quam sociam vitæ tibi conjunxere parentes,
Et genus, & virtus, & forma, & nubilis ætas,
Et promissa fides, & qui tot vincula nectens
Firmius arctat amor totidem per vincula nexus.
Si tibi communi assensu connubia Divæ
Annuerent. Paris umbrosa quas vidit in Ida,
Permittantque tuo sociàs tibi jungere tædas
Arbitrio, quid jam vori licet improbus optes
Amplius? eximiæ delectat gratia formæ.
Aspice quantus honos frontis, quæ gratia blandis
Interfusa genis, quàm mitis flamma decoris
Fulgeret ex oculis, quàm conspirarit amico
Fœdere cum tenera gravitas matura juventa,
Lenis & angusta cum majestate venustas.
Pectora nec formæ cedunt exercita curis
Palladiis, & Pierias exculta per artes

Tranquillant placidos Sophia sub præside mores.
Si series generis, longusque propaginis ordo
Quæritur: hæc una centum de stirpe nepotes
Sceptriferos numerare potest, hæc regia sola est,
Quæ bis dena suis includat sæcula fastis:
Vnica vicinis toties pulsata procellis
Externi immunis domini, quodcunqs vetustum
Gentibus in reliquis vel narrat fama, vel audet
Fabula, longævis vel credunt sæcula fatis,
Huc compene, novum est. Ampla si dote moveris,
Accipe dotales Mavortia pectora Scotos.
Nec tibi frugiferæ memorabo hîc jugera glebæ,
Aut saltus pecore, aut fœcundas piscibus undas,
Aut æris gravidos & plumbi pondere sulcos,
Et nitidos auro montes, ferroque rigentes,
Deque metalliferis manantia flumina venis:
Quæque beant alias communia commoda gentes.
Hoc vulgus miretur iners, quique omnia spernunt
Præter opes, quibus assidue fitis acris habendi
Tabifico oblimat præcordia crassa veneno.
Illa phaeretratis est propria gloria Scotis,
Cingere venatu saltus, superare natando
Flumina, ferre famē, contemnere frigora & æstus:
Nec fossa & muris patriam, sed Marte tueri.
Et spreta incolumem vita defendere famam,
Polliciti servare fidem, sanctumque veteri
Numen amicitiæ, mori, non munus amare.
Artibus his, toto fremerent cùm bella per orbem,
Nullaque non leges tellus mutaret avitas
Externo subjecta jugo, gens una vetustis
Sedibus antiqua sub libertate resedit.
Subfitit hîc Gothi furor, hîc gravis impetus hæsit
Saxonis, hic Cimber superato Saxone, & acri
Perdomito & Neustet Cimbro. Si volvere priscos
Non piget annales, hîc & victoria fixit
Præcipitem Romana gradū, quem nō gravis Auster
Reppulit, incultis non squallens Parthia campis,
Non æstu Meroë, non frigore Rhenus & Albis
Tardavit, Latium remota est Scotia cursum:
Solaque gens mūdi est cum qua nō culmine mōtis,
Non rapidi ripis amnis, non objice silvæ,
Non vasti spatiis campi Romana potestas,
Sed muris fossaque sui confinia regni
Munivit, gentesque alias cùm pelleret armis

Sedibus, aut victas vilem servarit in usum
Servitii, hîc contenta suos defendere fines
Roma securigeris prætendit mœnia Scotis:
Hîc spe progressus posita Carronis ad undam
Terminus Ausonii signat divortia regni
Néve putes duri studiis assueta Gradivi
Pectora mansuetas non emollescere ad artes,
Hæc quoque cùm Latium quateret Mars barbarus orbem
Sola propè expulsis fuit hospita terra Camœnis.
Hinc Sophiæ Græcæ, Sophiæ decreta Latinæ,
Doctorésque rudis formatorésque juventæ
Carolus ad Celtas traduxit: Carolus idem
Qui Francis Latios fasces, trabeámque Quirini
Ferre dedit Francis, conjunxit fœdere Scotos,
Fœdere, quod neq; Mars ferro, nec turbida possit
Soluere seditio, aut dominandi insana cupido,
Nec series ævi, nec vis ulla altera, præter
Sanctius, & vinclis fœdus propioribus arctant.
Tu licet ex illa numeres ætate triumphos,
Et conjuratum cunctis è partibus orbem
Nominis ad Franci exitium, sine milite Scoto
Nulla unquam Francis fulsit victoria castris,
Nulla unquam Hectoridas sine Scoto sanguine cladis
Sævior oppressit: tulit hæc communiter omnes
Fortunæ gens una vices. Franciscque minantes
Sæpe in se vertit gladios: scit belliger Anglus,
Scit ferus hoc Batavus, testis Phaëthontias unda,
Nec semel infaustis repetita Neapolis armis.
Hanc tibi dat conjux dotem, tot sæcula fidam
Conjunctámque tuis sociali fœdere gentem,
Auspicium fœlix thalamis concordibus, armis
Indomitos populos per tot discrimina, felix
Auspicium bellis venturæque omina palmæ.
At tu conjugio Nymphe dignata superbo
Te licet & Iuno, & bellis metuendo virago,
Et Venus, & Charitum larga indulgentia certet
Muneribus decorare suis, licet ille secundus
Spe votisq; hominum Francæ moderator habeng,
Et solo genitore minor tibi Regia sceptra
Submittat, blando & dominam te prædicet ore,
Sexum agnosce tamẽ, dominęq; immunis habeng,
Hactenus, imperio jam nunc assuesce jugali.

Dilec

Disce jugum, sed cum dilecto conjuge, ferre;
Disce pati imperium, victrix patiendo futura.
Aspicis Oceanum saxa indignatus ut undis
Verberet, & cautes tumida circumfremat ira:
Rupibus insurgat, demolitúrque procellis
Fundamenta terens, scopulisque assultat adesis.
At ubi se tellus molli substravit arena,
Hospitióque Deum blandè invitavit amœno,
Ipse suos mat vires, placidúsque & se minor ire
In thalamos gaudet non torvo turbidus ore,
Non spumis fremitúque minax, sed fronte serena
Littus inoffensum lambit, sensimque relabens
Arrepit facilis cerni, & ceu mollia captet
Oscula, ludentes in littore lubricat undas.
Cernis ut infirmis hedera enitatur in altum
Frondibus, & mollis serpens in robora flexu
Paulatim insinuet sese, & complexibus hærens
Emicet, & mediis pariter caput inserat astris:
Flectitur obsequio rigor, obsequioque paratur,
Et retinetur amor. Neu te jactura relictæ
Sollicitet patriæ, desideriúmque parentis:
Hęc quoque terra tibi patria est, hîc stirpe propinqui,
Hîc generis pars magna tui, multosque per annos
Fortunatorum series longissima Regum,
Vnde genus ducis, rerum moderatur habenas.
Quoquo oculos vertes, quoquo vestigia flectes,
Cognatis pars nulla vacat, locus exhibet omnis
Aut generis socios, aut fastis inclyta gentis
Ostentat monumenta tuę. Iam ut cętera mittam,
Hîc te qui cunctis merito præponderat unus
Expectat longè pulcherri mus Hectoridarum,
Penè tibi stirpis communis origine frater.
Mox etiam fratrem quod vincat amore futurus,
Et matrẽ, & quicquid consanguinitate verendum
Lex facit, & legum quàm jussa valentior ulla,
Naturę arcanos pulsans reverentia sensus.
Hîc quoque, ut justis obsistent numina votis.
Falsáque credulitas frustra spem nutrit inanem,
Filius ore patrem referens, & filia matrem
Sanguine communi vinclum communis amoris
Firmabunt, brevibusque amplexi colla lacertis
Discutient blando curarum nubila risu.
Hunc vitę mihi fata modum concedite, donec

Ipsa

Gondra Caledoniæ tot sæclis Gallis gent?
Officiis, pactisque, & legum compede, fratrum
Subdita dehinc sceptris animo coalescat, & unâ
Quos mare, quos vastis cœlum spatiisq; solumque
Dividit hos populum Concordia nectat in unum,
Aequeva æternis cœli Concordia flammis.

DEPLORATIO STATVS Rei Gallicæ, sub mortem Francisci secundi Regis.

O Dea quę nimiis successibus invida fastus
Spetąque premis timidas, si Gallia fortè secundis
Non moderata animum rebus, si prodiga linguæ,
Improba si voti tua numina læserit, iræ
Pone modũ, & fessis propitius bona consule rebus.
Quicquid enim pœnæ meruit vel noxa vel error,
Cladibus eluimus: quos non infecimus amnes
Sanguine? naufragiis mare teximus, ossibus agros?
Oppida quot spoliata! suis viduata colonis
Rura quot incultis horrent squalentia dumis!
Pax quoque non fido vultum fucata veneno
Sævior incubuit bello: Dum thura litamus
Ignibus & superis læti instauramus honores,
Ipse gubernator fortunæ victima ad aram
Immatura suo turbavit gaudia luctu,
Concussitque una pariter labefacta ruina
Omnia: finito vix tandem eluximus anno:
Iam lachrymæ rediere novæ, cumulata feruntur
Funera funeribus, & clades clade, novoque
Vulnere crudescit propè iam coitura cicatrix.
Ira etiam tetro Discordia fœta veneno
His majus meditata nefas de sede silentum
Evocat infernas supera ad convexa sorores,
Inque animos odii fundens mala semina & iræ,
Et procerũ mentes privata ad commoda torquens
In commune vetat socias extendere curas.
Quę jam dedecoris, quę damni exempla supersũt?
Quę non perpulimus vel mox ventura timemus?
Cladibus infestos etiam satiavimus hostes,
Invidiæ arbitrio pœnas expendimus, ista

Sint

Sint satis erroris culpæve piacula nostra.
Accipite hæc superi, fractæque seriemque malorum
Assidua afflictæ faciles succurrite genti,
Inque feros belli clades convertite Turcas.

DE EQVO ELOGIVM.

CAETERA rerum opifex animalia finxit ad usus
Quæque suos: Equus ad cunctos se accommodat unus:
Plaustra trahit, fert clytellas, fert esseda, terram
Vomere proscindit, dominum fert sive nataru
Flumina, seu fossam saltu, seu vincere cursu
Est salebras opus, aut canibus circundare saltus,
Aut molles glomerare gradus, aut flectere gyros,
Libera seu vacuis ludat lascivia campis.
Quòd si bella vocent, tremulos vigor acer in artus
It, domino & socias vomit ore & naribus iras.
Vulneribúsque effert generosum pectus, & unà
Gaudia, mœrores sumit ponitque vicissim
Cum domino: sortem sic officiosus in omnem
Vt veteres nobis tam certo fœdere junctum
Crediderint mixta coalescere posse figura,
Inque Pelethronijs Centauros edere silvis.

GENETHLIACON IACOBI SEXTI, REGIS SCOTORVM.

CRESCE puer patriæ auspiciis felicibus ortæ,
Expectate puer, cui vatum oracla priorum
Aurea compositis promittunt sæcula bellis.
Túque peregrinis toties pulsata procellis
Penè tuo toties excisa BRITANNIA ferro,
Exere lætа caput, cohibe pacalis olivæ
Fronde comam, repara flammis fœdata, ruinis
Convulsa, & pulso cole squallida tecta colono.
Pone metum, æternam spondet tibi sidera pacem.
Iam neque Saxonidæ Scotos, nec Saxona Scotus
Infestus premet, & cognato sanguine ferrum
Polluet, & miseras prædando exhaurict urbes.

Sed

Sed quibus antè feri tractabant arma Gradivi,
Iam dehinc pacatis conjungent fœdera dextris.
Vos quoque felices felici prole parentes,
Iam tenerum teneris puerum consuescite ab annis
Iusticiæ, sanctumque bibat virtutis amorem
Cum lacte & primis pietas comes addita cunis,
Conformetque animum, & pariter cum corpore crescat.
Non ita conversi puppis moderamine clavi
Flectitur, ut populi pendent à principe mores.
Non carcer, legumque minæ, torveque secures
Sic animos terrent trepidos formidine pœnæ,
Vt verè virtutis honos, moresque modesti
Regis, & innocui decus & reverentia sceptri
Convertunt mentes ad honesta exempla sequaces.
Sic ubi de patrio redivivus funere Phœnix
Memphin ab aurora petit, & cunabula secum
Ipse sua & cineres patris, inferiásque decoris
Fert humeris quacunque citis adremigat alis,
Indigenæ comitantur aves, celebrantque canoro
Agmine, non illa species incognita tantum,
Aut picturatæ capiunt spectacula pennæ,
Quàm pietas, pietas etiam intellecta volucrum
Sensibus: usque adeo recti Natura per omnes
Diffudit rerum vivacia semina partes,
Sic in Regem oculos populus defigit, & unum
Admirantur, amant, imitantur, seque suosque
Ex hoc ceu speculo tentant effingere mores.
Quod non sanguinei metuenda potentia ferri
Exprimet, & nitido florentes ære phalanges,
Hoc præstabit amor, certat cum principe vulgus
Officiis, & amat cum se deprendit amari:
Et domino servit, quia non servire necesse est.
Quasque bonus princeps laxat sponte arctat habenas,
Deposcirque jugum quod vi cogente metuque
Rejecturus erat. contra indulgentior ille
Rexque paterque suis adimi, subit ipse labores,
Queque jubet primus præit, & legum aspera jussa
Mollia parendo facit, erratisque suorum
Parcere non durus, sibi inexorabilis uni

Ille,

Ille, nec in cultu ſuperet, menſaque domoque
Quem poſuit natura modum, nec more ferarum
In Venerem præceps, ſed certo fine pudoris
Caſta colat ſancti genialia fœdera lecti.
Quis bombyce auſit cultus fœdare viriles,
Si ferat indigenum majeſtas regia veſtem?
Quis de lege tori tanquam ſit dura queratur,
Cum teneat Regem, cui non temulentia turpis
Principe ſub ſicco? patrios quis frangere mores
Audeat, ignavoque animum corrumpere luxu,
Ipſe voluptatum cum princeps frena coërcet,
Et nimium lætam vitiorum comprimat herbam?
Talem Romulidæ tranquilla pace fruentem
Sacrificum videre Numam, Solomonta potentem
Palmifer Euphrates? non illis lethifer enſis,
Non bellator equus firmavit regna, nec axis
Falcifer, aut denſis legio conferta manîplis,
Sed pietatis amor, ſed nulli noxia virtus,
Fretaque præſidio Majeſtas juris inermis.
At qui gemmiferos victor penetravit ad Indos
Dux Macedûm, quique Auſoniam tenuere ſuperbo
Imperio reges, aut ferro, aut tabe veneni
Effudêre animas, & eædem cæde piarunt.
Scilicet humano generi natura benigni
Nil dedit, aut tribuet moderato principe majus,
In quo vera Dei, vivenſque elucet imago.
Hanc ſeu Rex vitiis contaminet ipſe pudendis,
Sive alius ferro violet vel fraude, ſeveras
Sacrilego Deus ipſe petet de ſanguine pœnas,
Contemptumque ſui ſimulacri haud linquet inultum.
Sic Noro crudelis, ſic Flavius ultimus, & qui
Imperio Siculas urbes tenuêre cruento,
Effigiem fœdare Dei exitialibus auſi
Flagitiis, ipſa periere à ſtirpe reciſi.
Sic qui ſe juſti maculârunt ſanguine Servi,
Et qui legitimos ferro flammaque petivit
Rectores patriæ Catilina nefarius, acti
In furias miſero vix tandem funere vitam
Inviſam poſuêre, ignominiaque perenni
Fœdavere ſuam ventura in ſæcula gentem.
Hæc tenera addiſcat, maturo exerceat ævo,

Et re-

Et regnare puret multò se latius, ortæ
Hesperiæ fuscos quàm si conjunxerit Indos,
Si poterit Rex esse sui; dum firmior artus
Vis reget atque animum, puerilia murmura dulces
Interea Charites atque eluctantia verba
Component, Musisque dabunt rude pectus alendum:
Inde notas discet, per quas absentibus absens
Quid juvet aut doleat charis exponat amicis:
Quæ dirimant verum à falso discrimina certa,
Quæ quibus aut pugnent, aut non invita sequantur,
Quod genus eloquii flammatas leniat iras,
Quod resides acuat; quæ vis regat ætheris orbes,
An sponte æternos volvat natura meatus;
Tum de Socraticis se se cognoscere chartis
Incipiet, si Socraticæ modo pandere chartæ
Vera queant: mox cœligenis se firmior ibit
Conformet Musis dignoscere sacra Profanis
Apta quid intersint: sumet præcepta rebelles
Hinc domitura animos; & bello & pace regendi
Imperii, veram sacris de fontibus artem
Discet. Ad hanc omnes normam si sedulus actus
Finxerit in patrias fœlix succedet habenas.

GEOR.

GEORGII BVCHANANI SCOTI, Hendecaſyllabi.

IN NEÆRAM.

CVM primùm mihi candidæ Neæræ
Illos ſidentibus pares ocellos
Oſtendiſtis ocelluli miſelli,
Illa principium fuit malorum,
Illa lux animi ruina noſtri.
Sic primis radiis repente tactus
Totus intremui cohorruiſque,
Vt leves nemorum comæ virentum
Primis flatibus intremunt Favoni:
Et cor jam meditans ad illam abire
Per pectus trepidanſque palpitanſque
Jamque evadere, jamque geſtiebat:
Ceu ſolet puer arrubus tenellis
Quem nutrix gremio fovet, parentem
Affectare oculis & ore, parva
Jactans brachia: ceu ſolent volucres
Adhuc involucres volandi inani
Infirmas ſtudio movere pennas:
Tu mens provida, vitium ſuarum
Quippe conſcia, ne locus dolofis
Eſſet inſidiis miſelli ocelli,
Vos ad pectoris excubare portas
Inſomni ſtatione juſsit. At vos
Sive blandiriis doliſve capti,
Seu ſomno ſuperante, ſive ſponte
Conſenſiſtis, herumque prodidiſtis,

Fugit

Fugit córque animúsque, me relicto
Excorde, exanimo: quod ergo fletu
Nunc satisfacere arbitremini vos,
Nil est, quem lachrymis movere vultis
Non adest animúsque córve: ad illam
Ite: orate-que & impetrate ab illa,
Ni exoraritis, impetraritisque,
Faxo illam aspiciatis usque & usque,
Donec vos ita luce reddat orbos,
Vt me corde animoque fecit orbum.

AD EANDEM.

SEV procacibus annuas ocellis,
Seu minacibus abnuas ocellis,
Iuxtà me miserum Neæra perdis,
Spe torques modò credula timentem,
Nunc formidine maceras dolentem,
Spes, si lumine respicis benigno,
Lentis ignibus ustulat medullas:
Timor, lumine si aspicis maligno,
Pigro frigore congelat medullas.
Sic jactor miser huc & huc timores.
Spesque interdubiæ patens procellæ:
Nec unquam vigili quieta cura
Vitæ noxve dieive mi refulsit.
O leviſsime numinum Cupido,
Si infensus pariter favensque perdis,
Quis portus mihi spem ferat salutis?

AD EANDEM.

QVANTVM delitias tuas amabam,
Odi deterius duplo, ampliúsque
Tuam nequitiam & procacitatem,
Postquam te propius Neæra novi.
At tu si penitus perire me vis,
Si vis perditè amem, & magis magisque
Totis artibus imbibam furorem,
Sis nequam magis, & magis proterva.

Nam

Nam quo nequior es, protérviórque,
Tanto impensius uror inquieto
Ventilante odio faces amoris,
Et lenias iterum ciente flammas.
Quod si fis melior, modestiórque,
Quero minus, & minus te amabo.

AD EANDEM.

RISVS, blanditiæ, procacitates,
Lusus, nequitiæ, facetiæque,
Iocí, delitiæque & illecebræ,
Et suspiria, & oscula, & susurri,
Et quicquid male sana corda amantum
Blandis ebria fascinat venenis,
Hinc facessite: Iam vale Nexra,
At tu Mens bona, sanitas, salúsque,
Continentia, castitas, pudórque,
Et modestia, veritasque simplex,
Fraudes acribus intuens ocellis,
Et quisquis male-sana corda amantum
Funestis Deus eximis venenis,
Adsis: adsere me mihi, impotentis
Vix tandem dominæ jugo solutum.
Frustra blanditiæ appulistis ad me,
Frustra nequitiæ venitis ad me,
Frustra delitiæ obsidebitis me:
Frustra me illecebræ, & procacitates,
Et suspiria, & oscula, & susurri
Et quicquid male-sana corda amantum
Blandis ebria fascinat venenis,
Frustra jam aggrediemini dehinc me.
Quid me mollibus implicas lacertis?
Quid procacibus intuere ocellis?
Quid fallacibus osculis inescas?
Ne labris labra inepta, pectorive
Pectus confere, machinis nec istis
Vllus jam superest locus, nec arti:
Non sum stultus ut antè. Iam Nexra
Vale, dum bona, dum pudica nobis
Chari charior æstimata ocellis.
At postquam es mala & impudica, nobis

Vili vilior æstimata cœno.
Eheu me miserum: statim voluta
Vnda lucida per genas sinúsque
Insultat tremulo fugax rotatu,
Et per turgidulas fluens papillas
Sensim gemmeus intumescit imber,
Molles agglomerans decenter orbes.
Ergo hæc possum ego lentus intueri?
Cernam ferreus ergo saxeúsque
Corrumpi malè tam bonos ocellos?
Hæc si possum ego lentius intueri,
Possum & ferreus esso saxeúsque.
Quin vos mens bona, sanitas, salúsque
Continentia, castitas, pudórque
Et modestia, veritásque simplex
Fraudes æribus intuens venenis,
Et quisquis male-sana cordo amantum
Funestis DEVS eximis ocellis,
Hinc facessite: vos adeste rursus
Risus, blanditiæ, procacitates,
Lusus, nequitiæ, facetiæque,
Ioci, dilitiæque & illecebræ,
Et suspiria, & oscula, & susurri,
Et quicquid male-sana corda amantum
Blandis ebria fascinat venenis,
Sic me vivere, sic mori suave est.

AD ANTONIVM GOVEANVM.

SI quicquam Goveane fas mihi esset
Invidere tibive, Teviove,
Et te nostrò ego Tevio inviderem,
Et nostrum tibi Tevium inviderem.
Sed cùm me nihil invidere sit fas,
Vel tibi Goveane Teviove,
Si fas est quod amor dolórque cogit,
Vobis imprecor usque & imprecabor,
Vterque ut mihi sed citò rependat
Hoc pravum ob facinus, malúmque pœnas:
Te mi Tevius invidere possit,
Tu possis mihi Tevium invidere.

Ambo-

Ambobus mihi si frui licebit,
Cœlum Diis ego non suum invidebo,
Sed sortem mihi Dii meam invidebunt.

AD NEAERAM.

CVM das basia, Ambrosiæ Neæra
Das mi pabula nectarisque succos,
Vt factus videar mihi repente
Vnus è numero deûm, deisve
Si quid altius est, beatiúsve.
Sed nectar mihi dulce basiorum
Sic fallacibus imbuis venenis,
Vt qui nunc fueram Deus, Deisve
Si quid altius est beatiúsve,
Præceps in Stygium datus barathrum
Degam Erynnias inter, aut barathrum
Si quid sit Stygium infra Erinnyasve.
Sic statim mihi cor, jecur, medullas
Et venas tacitè malum pererrat,
Sic corpus mihi tabe colliquescit,
Ardet ignibus, æstuat venenis,
Sic mentem mala pestis occupavit,
Vt sit nectare suavius venenum,
Vita mors potior, labor quiete,
Sanitate furor, salute morbus

IN BELEAGONEM.

IVDAEVM Beleago quòd negas te,
Et vis testibus id probare magnis:
Erras, testibus ista non probatur
Res, (ut scis puto) mentula probatur.

IN GELLIAM.

CVM conchis gravis æquoris BRITANNI,
Et rubri maris, Indicique onusta

Ince-

Incedis ſpoliis, niteſque Serum
Molli ſtamine, mille cum venenis,
Fuco, polline, lacte, purpuriſſa,
Ceruſſa, marathro, œſipo, ordeóque
Oris, Gorgona nudam adulteratis,
Orbémque ad ſpeculi din refinxti,
Cùm tectoria coaluere prima,
Cruſta cùm patitur coacta ſolem.
Prodis Gellia ceu recens Promethei
In fornace recocta, flagitaſque
Ecquid tum videare: Picta bellè.

AD GVLIELMVM LVRIVM LONGANUM Senatorem Burdeg.

ORABAM modò blandius Camœnas,
Vt dignum mihi carmen explicarent
Longani auribus, eruditione
Dignum, & judicio politiore,
Cum mi talia reddit una, ad illum
Nec tuis precibus locúſve opúſve eſt:
Nos ſic diligit, excolit foverque,
Vt non diligat amplius Minerva.
At ſaltem mihi Diva carmen inquam,
Commendatior illi ut eſſe poſſim,
Qui ſic diligit unicè Camœnas,
Qui ſic diligitur ſacris Camœnis,
Concede. Illa refert, Inepte tantùm
Te noſtri comitem chori eſſe dicas,
Et communibus in ſacris miniſtrum,
Hoc illi ſatis eſt, ſacris Camœnis
Qui ſic diligitur, ſacras Camœnas
Qui ſic unicè amat, colit, foveque, ut
Probetque omnia quæ probent Camœnæ,
Probentque omnia quæ probet, Camœnæ.

AD

AD THEODORVM BEZAM.

PRAESVL optime, sacra Christiana
Qui castè colis & facis, canisque,
Ad te carmina mitto nec Latino
Nec Graio sale tincta, sed Britannis
Nata in montibus horrida sub arcto,
Nec cœlo neque sæculo erudito.
Quæ si judicio tuo probentur,
Vt classis modò in ultimæ referri
Possint centurias, nihil timebo
Censuram invidiæ, nihil morabor,
Secuti critici severitatem,
Nihil grammaticas tribus: mihi unus
Beza est curia, censor, & Quirites.

ADAMAS IN CORdis effigiem sculptus, annulóque insertus, quem MARIA Scotorum Regina ad ELIZABETHAM Anglorum Reginam misit, anno CIↃ. D. LXIV.

NON me materies facit superbum,
Quòd ferro insuperabilis, quòd igni,
Non candor macula carens, nitoris
Non lux perspicui, nec ars magistri,
Qui formam dedit hanc, datam loquaci
Circumvestiit eleganter auro:
Sed quòd cor Dominæ meæ figura

Tam

Tam terra exprimo, pectoreus recluso
Cor si luminibus queat videri,
Cor non lumina certius viderent.
Sic constantia firma cordi utrique,
Sic candor macula carens, nitoris
Sic lux perspicui, nihil doli intus
Celans, omnia denique æqua præter
Vnam duritiem, dein secundus
Hic gradus mihi sortis est faventis,
Talem Heroida quòd videre sperem,
Qualem spes mihi nulla erat videndi,
Antiqua Domina semel relicta.
O si fors mihi faxit, utriusque
Nectam ut corda adamantina catena,
Quam nec suspicio, æmulatióve,
Livórve, aut odium, aut senecta solvat:
Tam beatior omnibus lapillis,
Tam sim clariór omnibus lapillis,
Tam sim ſarior omnibus lapillis,
Quam sum durior omnibus lapillis.

GEOR-

GEORGII BVCHANANI SCOTI,

Iambon liber.

D. GVALTERO HADDONO magiſtro libellorum ſupplicium ſereniſſ. Anglie Regine.

FRVSTRA ſenectam Haddone provocas
meam,
Lætis ad juventæ munia,
Muſaſque, longo deſides ſilentio,
Arenam in antiquam vocas.
Ætas choreis cum vigebat aptior,
Et luſibus decentior,
me in BRITANNIS montibus natum & ſolo
Inerudito & ſæculo
rx audiebant, rarx adibant fontium
Deæ ſacrorum præſides.
nc cùm capillis ſparſerit canentibus
Declivis ætas tempora,
m pulſet annus pene ſexageſimus,
Animique langueat vigor,
dus roganti Phœbus aurem denegat,
Muſæ vocantem negligunt.
c Phyllidis me nunc juvat flavam comam
Preferre Bacchi crinibus,
in Nexræ perfidam ſuperbiam
Sævos Iambos ſtringere.
ſi quis olim ſtimulus ingenio additus
Animum excitabat languidum.
miſſionem cum ſenecta flagitet
ſuſtam, valendo imperet,

Libens quiesco & acquiesco legibus
Pejoris ævi aheneis :
Tibique, cui fors liberali dextera
Opes, honores, otium
Natura mentem vegeto adhuc in corpore
Diviniorem indulserit.
Applaudo (solum quod queo) magno gradu
Parnassi ad alia culmina
Feliciore ætate eunti, & alite,
Et enthea vi pectoris.
Nam si quid olim effœta mens felicius
Nunc temere fundat, id Deæ,
Cui nostra Musa dedicata est, debeo,
Non viribus mei ingeni :
Hæc est Thalia nostra, nostri pectinis
Hæc est magistra & arbitra,
Quæ sola Phœbo digna cantat, & cani
Est digna Phœbi barbito,
Aut alia si qua barbito Phœbi parem
Nostræ Deæ æquat barbiton.
Quòd si Dearum utrinque mentes copulet
Amica vis concordiæ,
Sermone qui nunc vix pedestri repo humi,
Plebeia fingens carmina,
Arcana rupis Delphicæ silentia,
Situque longe squallidos
Tripodas movebo, & masculo dicam sono
Iucunda pacis otia.
Dicam Gradivum vinculis coërcitum,
Legum coactam injuriam
Parere frenis, vim repressam, & aureâ
Beata sæcli, commoda,
Et nostra si quid audiendum vox dabit,
Laudi Dearum serviet.
Virtute quarum Pax agros BRITANNIAE,
Vrbes fides, fora æquitas,
Et templa pietas, impiis erroribus
Procul relegatis, colet.

IN LEONORAM.

MATRE impudica filia impudicior,
Et lena mater filiæ,

Vos me

Vos me paratis esse ludûmque & jocum
O scorta triobolaria,
Sacrificulorum pauperum fastidia,
Relicta mendicabulis?
Vos ne videret gurgites, ne pascerer
Vir filiæ usque ad ultimos
Profugit Indos: nec viæ longinquitas
Nec nota feritas gentium,
Nec belluosi rapida sævities freti
Ab instituto terruit.
Nullum periclum, nulla monstri est vastitas
Quam perpeti non maluit,
Quàm vos videre duplices voragines
Famæ reique prodigas.
Externa potiùs arma, quàm domesticam
Vult ferre turpitudinem.
Ergo solutis liberata vinculis
Libido & helluatio
Cæpere paribus arma ferre viribus,
Invicta pariter utraque.
Pariter voraces, pariter insatiabiles,
Pestesque morum compares.
Nec alba sparsis saxa Sirenum ossibus,
Tot perdidere naufragos,
Nec quæ Siçanas obsident angustias
Scylla & Charybdis, quot bonis
Vos exuistis, vos Conimbricæ scholæ
Scopuli, juventutis lues.
Barathrum peculî, busta famæ, opprobrium
Et dedecus viciniæ.
Qua spe superbæ furitis, aut fiducia
Profitibula plebis infimæ?
Quas nunc egestas, mox egestatis malis
Vrgebit acrior fames:
Cùm pretia vestri, ætate quamvis integra,
Ventrem voracem non alant:
Cùm corporis totius infamis labor
Vnam gulam non expleat:
Nec compararit digna quæ saltem foret
Vili supellex fornice.
Ergo ruentem quæ refulciat domum
Neptem parentis artibus
Instruite & aviæ, quæ brevi cadavere
Effœta quassa vos alat,

Lucro tenello adſuescat ævo. Lubrica
Leonora fugiunt tempora.
Iam jam ſenectus verticem tinget comis
Canis, rubebunt lumina,
Rugoſa faciès reſpuet tectoria
Hiulca ſulcis grandibus,
Declivis ætas pendulas ſolvet genas,
Rubigo dentes atteret.
Quæ nunc miſella ætatis inflexu jaces
Inopíque monacho nauſeæ es,
Pertuſa nautis, & coquis, & ſervilis,
Ad omnium uſque tædium.
Cui in tegete vili vilius quod vendere
Quàm te queas, nil ſupperit.
Quo nuditatem, quo famem pelles modo,
Et ſolis æſtum, & frigora?
Cùm te coquorum turba jam ſpernat ſalax,
Cùm ſervuli faſtidiant.
Nempe unde quæſtum es auſpicata improſperum
Eò revertendum eſt tibi.
Mendica Fratrum amica mendicantium
Te adſcribe rurſus in gregem.

AD EANDEM.

VIRIVSQVE juris carminúmque & rerum
Leonora docta, dic rogo,
Quo jure ſeſe condiit noſter coquus?
Vt unus è tot millibus
Iuvenum unus, inquam, placeat & ſapiat tibi
Non ille genere nobilis,
Formáve gratus, aut dicax facetiis,
Cultúſve doctis artibus:
Sed qui ſubulcus melior eſſet, quàm coquus,
Aut nauta certè, aut bajulus.
Quod ſi coquus te caperet unus, id tamen
Ferrem, licet cum nauſea:
Sed quod coquorum cunque per viciniam eſt,
Inſano amore deperis.
Præfers juventi nobili obſcurum coquum,
Diti autem jovis pauperem;

Fœ

Fœdum decoris, ſordidum lauris, hero
Servum facetis ruſticum.
Vt & parentem filiæ credam tuæ
Coquum fuiſſe Fratribus.
Quo te veneno lixa, coquus, aquarius
Cepere? quæ juri ſuo
Admiſcuêre philtra? quæve Theſſalis
Collecta ſilvis gramina?
Vt hunc furorem nulla tollant pharmaca,
Nec ulla matris carmina,
Matris peritæ detrahere Lunam polo,
Diem tenebris condere,
Et è ſepulcris oſſa legere, & funera
Truncare vixdum frigida.
Quid hoc veneni eſt? cujus irâm numinis
Hanc eſſe læſi exiſtimem?
Niſi forte jure quicquid emerit coquus
Te jure credis vendere.

IN EANDEM.

MINIATA labra, ſordidæ cretæ genæ,
Hiatus oris indecens
Tactu canino, putridi dentes, pares
Mammæ caprinis utribus,
Lacinioſi gutturis deformitas,
Sulcique laterum pinguium,
Craſſoque venter extumens abdomine,
Ego vos amavi? brachiis
Fovi, refovique, & fatigavi meis
Viſcata labra baſiis?
Plebi lupanar proſtitutum ſordidæ
Vocare amores pertuli?
O fraus, amórque, & mentis emotæ furor,
Et impotentes impetus
Quò me abſtuliſtis? vindices Erinnyes
Quo vapulavi crimine
Veſtrum ad tribunal? non enim Cupidinis
Dolui ſagitta ſaucius:
Sed veſtra aduſtus, veſtra aduſtus lampade,
Furore veſtro inſanii.
Ergo pudendis liberatus vinculis,

Meique juris redditus,
Sancti Saluti ſoſpitatrici meæ
Et has catellas ferreas,
Monumenta duri ſervitî, & tabellulam
Hanc Sanitatis indicem
Per eam receptæ, & memoris animi pignora
Dono, libenſque dedico.

IN EANDEM.

VINDEMIALES feriæ claudunt ſcholas,
Iuvenes penates patrios
Repetunt: per urbem ſolitudo in ædibus
Mœſtum ſilentium: fores
Rarus cucullus obſidet tuas: ſonat
Stridore raro janua.
Quid ages miſella? ſævientis inguinis
Pruriginem quis leniet?
Fruſtra angiportus, viculos, forum gravis
Lenone calatho dexteram
Perambulabis: clauſa fruſtra ad oſtia
Spectans trahes ſuſpiria,
Cùm fervorimis æſtuabit artubus,
Libidinoſum cùm jecur
Vis ulcerabit acris, impatiens moræ,
Cùm flamma viva concitam
Aget per urbem: qualis altis montibus
Matres equorum agit furor
Per ſaxa, & aſpris invium rubis nemus,
Et imbre fluctus turgidos:
Qualis per Idam mugientem adulteram
Sequuta Solis filia:
Cùm te furoris vis, pudore fortior,
Leonora ſic raptaverit,
Tunc ego viciſsim lætus adſpiciam tuam
Securus animi inſaniam,
Durasque Amori vindici ſuperbiæ,
Nemeſiſque ſolvam victimam.

A

AD RECTOREM Scholæ Conimbricæ *Mursam.*

O Domine Rector, Rex Scholæ Conimbricæ,
Miramur omnes hîc tuam potentiam.
Beleago regni quantula eſt bellua tui,
Vt nil ſub ejus ſubditum non ſit pedes?
Nil ille manibus non avaris inquinet?
Capros, & hircos, ſuculas, oves, boves,
Et univerſa pecora mactat, venditat.
Volucreſque cœli vendit, & piſces maris
Quicunque ponti ſemitas perambulant:
Pepones, cucumures, pruna, porros, & nuces,
Coſellianos quæ per hortos germinant,
Coriandra, cepas, allium, nallurtium,
Samarcianos quæ per hortos pullulant.
O Domine Rector, Rex Scholæ Conimbricæ,
Deſideramus hîc tuam prudentiam.

IN BELEAGONEM.

HVIC, quem parentis colore debueras loco,
Beleago, vivo ſpolia detrahere cupis,
Quod tu capellæ non facis, niſi mortuæ,
Lanium ſciebant eſſe te cuncti. gradum,
Vt carnifex ſis, inde paulatim facis:
Ne quæſtus ullus non ferat lucrum tibi.
Vt carnifex ſis, artis, auſpicium tuæ
Aliunde malim feceris. Viſne ut tibi
Dicam unde poſsis optimè? ut ſi etiam parum
Ex arte facias, nil tamen peccaveris:
Suſpende teipſum. & ſi ineptè id feceris,
Omnes probabunt ceu foret factum optimè.

IN EVNDEM.

BELEAGO, ut ipſe teſtis eſt, ſi quid tamen
Firmum eſt, quod ille teſtis affirmaverit,
De gente nullam contrahit Iudæ notam.
Idem libellos, lectulos, & lintea,
Scabella, ſcamna, ſtragula, & tapetia
Vendit, revendit, quin & è medio luto
Collecta ſcruta vendit, atque interpolat.
Lac, ova, pullos, allia, & cucurbitas,
Pepones, cucumeres, braſsicam, lactuculas,
Poſitis ad omnes viculos cuſtodiis,
Domi ut revendat carius, præoccupat.
Forique ſolus arbiter boarii eſt:
Forique ſolus arbiter piſcarii eſt:
Forique ſolus arbiter olitorii eſt:
Forique ſolus arbiter cupedinis:
Forúmque cunctis publicum magis foris
Res contrahentum conſpicit ſemper domi.
Piſcator, olitor, lanius, auceps, & coquus
Illo abſque nullum contrahunt commercium,
Nec mula ſenio tracta, nec mulus tripes,
Nec aſinus æger, nec caballus morbidus
Venum ſine illo poterit ire interprete.
Cuncta unde poſsit conflci pecunia
Vendit, revendit, præſtinat, habet quæſtui.
Nec ullus opifex, emptor eſt, aut venditor,
Merx, ars, negotium, unde levis odor lucri
Spirat, quod ille non ſagax præſentiat,
Non antevortat, occupétque & devoret.
Aut ſi id negatur, portiunculam tamen
Prærodat aliquam, ſolus & magnarius
Mercator, idem ſolus & ſcrutarius.
Si quis tot artes tractat unus ſordidas,
Hoc axe natus, gente nec Iudæus eſt.
Beleago dicam has tractat artes ſordidas,
Hoc axe natus, gente nec Iudæus eſt.

IN

IN EVNDEM.

BELEAGO cunctas novit artes unicè,
Has præter unas quas docet.
Beleago cunctas tractat artes commodè,
Has præter unas, quas docet.
Nec fœnerator alter illo doctior,
Nec caupo quiſquam argutior,
Mango nec ullus morbidos peritius
Servos, equóſque adulterat.
Nec in macello ponderum minutias
Sic lanius ullus exigit,
Lancem doloſam deprimitve cautius
Fractis adaugens oſsibus,
Seplaſianæ nec tabernæ lucrio
Interpolare aſtutior,
Nec publicanus è propinquis quiſpiam
Ad omne lucrum acutior.
Et inter artes ſordidas monopolium
(Nam id laudo quod librarius)
Exercet, unus & veteramentarius,
Et unus eſt ſcrutarius.
Negotiator unus eſt magnarius,
Et, ſi Laverna faverit,
Ni fallor, unus eſſe volet aquarius,
Vnúſque latrinarius:
Sector, coactor, quadruplator, inſitor,
Textórque, pictórque, & coquus.
Has tractat artes ille non incommodè,
Has nempe didicit, & tenet.
Quas eſt profeſſus ſe tenere, non tenet:
Nec tractat artes, nec docet:
Nec ſcit docere: ſcire nec penitus ſtudet.
Sed olida convictoribus
Vt ponit hirci latera pro vervecibus,
Corvóſque pro caponibus,
Picáſque caveæ mortuas in carcere
Pro phaſianis ſuggerit.
Sic ille miſero credit auditorio
Se facilè poſſe imponere:
Veterum ſophorum ſic novis mendaciis

Adulterare dogmata.
Cùm ſyllogiſmi implicitus hæret retibus,
Nutátque, ſudátque, & ſuper.
Dein ceu ſolutum ſit probè impudentia
Quod peccat ignorantia,
Et ridet ipſe, & cæteris eſt riſui.
Cur ergo quæ neſcit, docet?
Quæ ſcit docere, non docet? mendacium,
Quod prima ei ſit artium.
Adverſus artis ejus ut Ἀσωφήματα
Ne peccet imprudentia,
Quæ neſcit, illa ſcire profitetur palam
Se: ſcire, quæ ſcit, pernegat.

E GRÆCO SIMONIDIS.

PRIMVM ſeorſim à fœmina mentem DEVS
Creavit: illam ex hiſpida ſetis ſue.
Cui cuncta cœno fœda ſordido domi
Humi ſuppellex turpiter provolvitur.
Illota & ipſa veſte turpis, ſqualida
Pingueſcit alto defidens in ſtercore.
Aliam è ſceleſta vulpe formavit DEVS,
Quæ cuncta novit, nec boni quicquam aut mali
Ignorat. hoc in genere plurimum boni
Ineſt, maliqne plurimum: ac ſæpe temere
Modò huc, modò illuc flectit ira mobilis.
Alia parentem moribus refert canem,
Maledica, cuncta audire, cuncta cernere
Intenta, & acri cuncta figens lumine,
Paſsim errat: & ſi neminem conſpexerit,
Oblatrat. hanc vir nec minis compeſcere
Queat, nec ira turgidus ſi excuſſerit
Ei ſilice dentes, nec ſuavi blandiens
Sermone, nec ſi ſedeat inter hoſpites:
Sed pertinaci jurgio incaſſum fuerit.
Hanc fabricarunt terream Dii, inutile
Onus marito, nec boni quicquam aut mali

Quæ

Quæ norit : unum id docta tantùm, gnaviter
Comeſſe : & algens bruma cùm induxit nives
Horrens, ſedile propius ad focum admovet.
Nunc animũ ad illam verte quæ nata eſt mari,
Modò læta totum gaudet ac ridet diem,
Vt hoſpes illam laudet intuens domi,
Nullámque juret fœminam uſquam gentium
Bonis honeſtiſque hac priorem moribus.
Aliàs nec ulli facilis aſpici, neque
Patiens adiri propius, indomitúmque furit,
Ceu fœta catulis accubans teneris canis,
Inſuavis, aſpra, triſtis, ex æquo hoſtibus
Eadem atque amicis : inſtar inſtabilis freti,
Quod nunc per æſtum leniter ſtratum jacet
Fluctu quieto, & gaudium nautis parit :
Plerúmque vaſto ſæviens cum murmure
Attollit undas, illius planè refert,
Quæ nata ponto fœmina eſt, imaginem,
Ingenio, & ira, ceu fretum, mutabili.
E cinere & aſina exercita moleſtiis
Efficta, tandem vix coacta vi & minis,
In officio erit, deſidens in angulo
Noctem diémque ſe cibis ingurgitat,
Focúmque ſeſe propter etiam ingurgitat.
Ad Veneris autem furta amicum quemlibet
Adventitantem ſuſcipit promiſcuè.
Muſtella genuit aliud infelix genus,
Miſerúmque, formæ nulla cui ſit gratia,
Nil ſuave, nulla illecebra, nil amabile,
Inane amoris atque manſuetudinis :
Et conjugalis negligens tori, viro
Præſente, acerbo nauſeat faſtidio :
Furtiſque multis noxia eſt vicinix,
Necdum immolatis veſcitur etiam ſacris.
Aliam equa molli gennit exultans juba,
Fugitans laboris & operum hæc ſervilium eſt :
Nec admovebit aut molæ manum, aut cribrum
Tollet, domo nec efferet ſordes, neque
Furno aſſidebit, verita ne fuligine
Contaminetur. ſe coacta conjugi
Simulat amicam : bis quotidie, interim
Ter abluit ſe, & ſpargit unguentis, comam
Denſam per humeros ſuſa flore verticem
Vmbrata, pulchrum cæteris ſpectaculum,

Ad-

Miſerum marito: ni tyrannus quiſpiam
Sit, rèxve, gaudens apparatu hujuſmodi.
Hæc è parente ſimia eſt: qua Iuppiter
Non tribuit homini peſtilentius malum.
Huic ſingularis oris eſt deformitas:
Gradiens per urbem riſui eſt paſſim omnibus.
Cervice circum vix caput flectit brevi,
Depygis, arens oſſeis crura artubus.
O, tale monſtrum quiſquis amplexu fovet,
Miſerum maritum callet inſtar ſimiæ,
Mentéſque moréſque omnium: nec ſolvere
Riſu ora curat, nec ſtudet quicquam boni
Facere: ſed unum id cogitat totum diem
Secúmque verſat, arte qua tandem ſcelus
Deſignet aliquod maxime nefarium.
Ex, ape creatæ conjugis felix vir eſt,
Quæ ſola nulli crimini eſt obnoxia,
Vitámque longam & floridam facit viro,
Charóque chara conceneſcit conjugi,
Fœcunda pulchræ & ſplendidæ propaginis,
Intérque cunctas fœminas ſpectabilem
Decore circum gratia ambit undique
Divina: ſegnes nec frequentat circulos,
Vbi de Venereis fabulantur fœminæ.
Tales mulieres Iuppiter longè optimas,
Et ſingulari prædítas prudentia,
Præbet benignus & favens mortalibus.
At reliqua genera callido Iovis dolo
Creata cuncta ſunt, & apud homines manent,
Has nempe peſtem Iuppiter graviſſimam
Produxit, etiam ut ferre ſiquid commodi
Videantur, ipſum id ſit marito incommodum.
Nec integrum unquam tranſigit lætus diem,
Qui cum muliere degit unà: nec famem
Diram à familia contubernalem deúmque
Hoſtem repellet facilè. Cùm vir maximè
Animo videtur lætus, aut fato Deûm,
Aut hominis ergo, tum reperta criminis
Occaſione comparat ſe prælio.
Nam ſicubi ædes uxor ullas incolit,
Nunquam hoſpes hilarè poterit illic excipi,
Quod ſi qua frugi exiſtimetur maximè,
Longè ſupra omnes illa damnoſiſſima eſt,
Nempe oſcitante conjuge: at vicinia

Lætatur errore ejus, & nuptam ad ſuam
Animum retorquens quiſque laudat propriam,
Culpat alienam conjugem: cum cæteris
Nec eſſe parili ſorte nos cognoſcimus.
Nam maximum iſtud Iuppiter genuit malum,
Vinclúmque nodo ſtrinxit inſolubili,
Vnde explicavit Pluto morte plurimos
Mulieris ergò conferentes dexteras.

E GRECO.

PENES tonantem eſt exitus rerum Iovem
Fili, arbitratu cuncta qui gerit ſuo.
At mens hominibus nulla momentaneis
Eſt, in diemque vivitur mortalibus,
Prout quidque numen ſingulis finiverit,
Divina blandis interim ſpes ſomniis
Fovet univerſos vana volventes, diem
Expectat iſte craſtinum, ille plurimas
Meſſes: nec ullus non ſibi mortalium
Promittit hilarémque & opulentum proximum
Annum: ſed alium triſtis ante terminum
Mors occupavit: morbus alium lugubris
Extinguit: alios Martio in certamine
Domitos nigrantes Pluto mittit ad domos:
Aliis procellis æſtuantis æquoris
Iactans ſupremum claudit unda ſpiritum,
Quos vita curis triſtis exercet malis
Hi lachrymoſa ad fata rete nexili
Solis relinquunt ſponte lumen. Sic mali
Immune nihil eſt, mille ſed mortalibus
Parcæ minantur, ac inexplicabilis
Dolor, & calamitas. Si mihi tribuant fidem
Se nullus ultro cruciet indulgens malis,
Animum tenaci nec dolore exerceat.

GEOR-

GEORGII BVCHANANI SCOTI,

Epigrammatum, Lib. I.

IN AVLVM.

MNAM mihi promissam jubeo numerare Calenum:
Abnuit ille: Aulum consulo caussidicum.
Is mihi judicio suadet contondere: caussam
Suscipit: hac quicquam justius esse negat.
Quam mihi dum peragit decimúmque extendit in annum,
Pæne decem decies jam periere minæ.
Ne lis quod superest exhauriat æris & ævi,
Vito reum pariter caussidicúmque meum.
Certum est nil posthac promittentive Calenò,
Hortanti aut Aulo credere. Causa vale.
Quæris utrum fugiam magis? Aulum. námque Calenus
Verba dare, ast Aulus vendere verba solet.

AD IOANNEM BELlaium Cardinalem.

CVM scelus admissis orbem popularet habenis,
Et premeret dirum sub pede jura nefas:
Impietas nullo volvente elementa magistro
Credebat numen nomen inane dei.

At ti.

At tibi, Bellar, paſtoria credita cura
Abſolvit, ſi fas dicere vera, Iovem.
Eſſe putant homines cœlo mortalia curæ,
Quod curæ videant credita ſacra tuæ.

Ad Carolum Marillacum Viennæ *Allobrogum Epiſcopum.*

REBVS in anguſtis tibi Carole cultus amicè,
Atque tuus meritò tempus in omne cliens,
Tam tibi ſucceſſum fortunæ gaudet amicæ,
Quàm tu inopem quondam commiſeratus erat.

IN POSTHVMVM.

NESCIO an Inſpexti Narciſſi, Poſthume, fontem:
Hoc ſcio, deliras Poſthume amore tui.
Ille tamen meritò: nam quod malè-ſanus amabat
Antè quidem id multis cauſſa furoris erat.
At tua non paulò eſt major veſania, qui te,
Sed ſine rivali, Poſthume ſolus ames.

DE CODRO ET CAESARE.

PRO patria in ſtrictos Codrus ruit impiger enſes,
In patriam flammas Cæſar & arma tulit.
Ille ſuo patrias firmavit ſanguine leges:
At patriæ peperit ſanguine Cæſar opes.
Nemo tamen regum jactat ſe nomine Codri,
Cæſareum nemo non ſibi nomen aver.
Quæ ratio? in promptu eſt. nam qui nunc ſceptra tuentur
Illius oderunt, iſtius acta probant.

AD AMI-

AD AMICVM DIFficilem.

ODISTI Selium: teneris mihi semper ab annis
Carus, & illæsa perstitit ille fide.
Hîc mihi tu Pyladen, & inanem mentis Orestem,
Et Samiæ jactas pectora fida scholæ:
Méque vocas ficti fucatum nomen amici,
Quòd nec amemus, idem, nec fugiamus idem.
Ergo tibi jus est nostros odisse sodales,
Nec mihi fas hostem fiet amare tuum?
Scilicet haud æqua jamdudum lege coimus,
Nec ferimus parili conditione jugum:
Cùm per me tibi sint vel iniqui frena doloris
Libera, tu noster vis famuletur amor.
Nil igitur, dices, veteri tribuetur amico?
Do: sed amicitiæ jure reposco vicem.
Odero, si jubeas, Selium tibi scilicet hostem,
Si, mihi tu Selium quod sit amicus, ames.

IN PINVM PRO FOribus Scholarum Calend. *Maii erectam.*

LAurus erat Phœbo, nunc est sacra pinea silva,
Ambiguo geminum certat honore nemus.
Montibus in celsis silvarum gloria pinus:
Irriguas Laurus gloria propter aquas.
Vtraque perpetua est semper formosa juventa,
Et nunquam positis suspicienda comis.
Hæc formosus erat puer, hæc formosa puella:
Hæc succo, hæc sacræ frondis odore placet.
Si conferre juvat fructus, victoria certa est,
Laurus enim baccas, carmina pinus habet.

IN EANDEM.

CRedite carminibus deductas montibus ornos,
Credite Threïciam saxa sequuta chelyn.
Res no-

Res noua priſcorum ſuperat miracula uarum,
Carminis illa comes ſilua erat, iſta parens.

IN CODRVM.

VLtimus Aſſęa Codrus regnavit in aula:
Rex Italo primus Cęſar in orbe fuit.
Nempe imitatores invenit dira tyrannis:
Aemulus in patriam rarus amoris erat.

E GRAECO.

EBIBAT undoſum caſtris Germania Rhenum,
Deucalionęis æquor abundet aquis:
Non tamen æternę divina potentia Romę
Incolumi nobis Cęſare fracta cadet.
Sic Iovis aërię quercus radicibus hęrent,
Cùm Boręa frondes diſcutiente ſuant.

AD MARGARITAM VALESIAM NAVARRAE REGINAM.

SI qua fides famę ſuper aurea ſidera Iuno
Magnanimo pariter cum Ioue ſceptra tenet.
Ingenio pollet Cyllenius, arte Minerva,
Eloquio Peïtho eſt grata, decora Venus.
Iura Themis præbet, vigilant ad plectra Camœnæ,
Temperat hic terras, temperat alter aquas.
Omnia non auſa eſt uni tribuiſſe vetuſtas,
Omnibus eſſe parem nec rata poſſe Iovem.
At tu cùm regni molimina tanta gubernes,
Et cedant formę tempora priſca tuę,
Carmine contendis Muſis, atque arte Minervę,
Eloquio dubium eſt, ingenióne prior.
Quęque tuis paret tellus latiſſima ſceptris,
Formidat faſces, juſtitiámque colit.
Iure igitur præſtas homines quãdo omnia præſtas,
Singula quę magni vix potuere DEI.

IN ZOL.

IN ZOILVM.

FRVSTRA ego te laudo, fruſtra me Zoi
lædis.
Nemo mihi credit Zoile, nemo tibi.

AD AMICVM QVENDAM.

AD cœnam ſeſe dixit tuus affore vates.
Dixit: ſed vates dicere falſa ſolent.

AD LVDOVICVM REGIVM.

CVM tibi Pieridum largè ſint dona, nec ul
Sit datus Aoniæ purior hauſtus aquæ,
Tu tamen altrices vincis pietate Camœnas,
Quas inopes opera, conſilioque foves.
Regia de cunctis res eſt bene velle mereri,
Et genus erga hominum, qua licet, eſſe pium
Regia res ſanè: ſed plus quàm regia res eſt,
Officiis hominem vincere poſſe deas.

AD LEONORAM.

ECQVID ſis formoſa rogas, Leonora
frequenter:
Nec niſi juramo vis adhibere fidem.
Sic mihi nunquam Helene, ſic nunquam Leda fi
uxor,
Vt nec par Helene, nec tibi Leda fuit.
Dî ſimul, heroëſque has ſed patienter amarunt
Verùm quiſquis amat te Leonora, furit.

AD EVNDEM.

QVVM bene texiſti ſexcentis Gorgonis
vultus
Frondibus, artifici ſæpè reficta manu,
Pulchri

Pulchra tibi, ſpeculoque tuo, Leonora, videris?
Me ſpeculo teſtem, ſi libet, adde, licet.
Sed qua pulchra quidem facta es ratione, Megæram
Formoſam fieri ſic ego poſſe puto.

IN EVNDEM.

OMNIA quod Leonora putant te vendere, falſum eſt:
Nam faciem, tibi quæ cætera vendit, emis.

IN BELEAGONEM.

GENS duplex, Beleago, tuo de ſtemmate certat,
Nititur & cauſam queque probare ſuam.
Nulla tuis dictis quod ſit conſtantia, Maurus
Iudicium Libyci ſanguinis eſſe putat.
Signa ſui generis credit Iudæus acumen,
Quodque tibi eſt lucri tam furioſus amor.
Tu Luſitano genitum te ſanguine jactas,
Nec tamen hoc aliter, te niſi teſte, probas.
O utinam indiciis, alióve id teſte probares,
Aut te certa foret teſtificante fides.
Sed mihi ſi credas, teſtis potes eſſe tibi ipſe
Vtilis: hac una ſed ratione potes.
Quæ tibi pro fictis vis credi, ficta negato:
Et quæ vera cupis credi, ea vera nega.

IN CONVENTVM EPISCOPORVM.

CVM mihi linigeræ ſpecies eſt viſa cohortis,
Majus & humano frontis honore decus:
Anxia mens dubiis pulſabat pectora curis,
Secum agitans homines crederet, anne deos.
Sermo, oculi, vultus, geſtus, cultuſque, animuſque,
Omnia divini plena ſtuporis erant,
Is nitor in vultu, geſtu decor, ore venuſtas,
Vis oculis, verbis gratia, mente vigor.
Dum loca, dum comites, dum membra ſimillima noſtris

Adſpicio,

Adſpicio, rurſus mens negat eſſe deos.
Dum negat, affirmat, dubitat mens anxia, Phœbus
Perplexo involuit talia verba ſono:
DISSIMILES ſimileſque, vides homines
niique Deóque.
Non Dî, non homines ſunt, & utrumque videt.
Qui pote? divina. nempe hoc te dicere velle
Auguror, eſſe homines corpore, mente deos.

IN AMICVM QVENDAM.

VNVS eras, memini, quondam de plebe, nec alter
Te minus in tota turgidus urbe fuit.
Nunc te alium credis, veteremque haud noſcis amicum,
Splendidus in Tyria quòd ſpatiere toga.
Falleris: hanc & ovis, qua tu nunc veſte ſuperbis,
Ante tulit, nec adhuc eſt aliud, niſi ovis.

E GRAECO.

NVPER Achemenidæ fuimus, nunc arva Menippi,
Ac dominis erimus præda ſubinde novis.
Hic ſua nunc credit, quondam ſua credidit ille:
At ſua Sors verè dicere ſola poteſt.

IN LEONORAM.

MENTITVR veros facies tibi picta colores,
Et ſpeculi mendax te tibi imago refert:
In digito annellus mentitur aëneus aurum,
Mentitur gemmam vitrea gemma probam.
Quicquid contigerit te cùm mendacia diſcat,
Miremur linguam dicere falſa tuam?

IN EANDEM.

LENA parens Leonora tibi est, & filia lena est,
Lena est, quę faciem viscida creta tegit,
Et quot habet vetulas vicinia sunt tibi lenę,
Et lena est toto fiscina nota foro,
Quam bene vix tandem tot possunt vendere lenę,
Haud equidem mercem suspicor esse bonam.

IN MIDAM.

SORS tibi nominibus nocuit male grata duobus
Quòd dederit sophię, stultitięque parum.
Si tibi stultitię plus esset, stultus haberi,
Posses, si sophię plus foret, esse sophos.
At tu μωρόσοφος sapiens es morio, stultus
Es sapiens, & nec morio, nec sapiens.
Nunc tamen ut Curius præsentia sęcula damnas,
Nunc stolida fingis garrulitate jocos:
At sophiam simulans per longas proderis aures;
Dissimulans sophiam, dissimulare nequis.
Vnde igitur vives nulla Mida præditus arte,
Si tibi nec stulto, nec licet esse sopho.

IN NÆVOLVM.

NAEVOLE dum clamas, ut stentora vincere possis,
Omnis homo est animal nocte diéque boans,
Iam tibi dilapsa est prope nonagesima messis,
Iam tremit invalido curva senecta gradu:
Vertice jam lęvi vix tres hęrere capilli,
Et cernis, quantum noctua mane videt.
Semper & è gelido distillat stiria naso,
Et fluit in madidos longa saliva sinus:
Nec tibi gingiva dens unus & alter inermi est,
Nec plus rugarum simia scalpit anus;

Iam

Iam cæpulum ſpectas, jam Ditis limina pulſas,
Expectatque tuas jam Libitina faces.
Næuole ſi pudor eſt, nugarum deſine tandem,
Omnis homo, clamans Næuole, nullus homo es.

AD NEÆRAM.

QVALITER ad ſolem foliis morientibus arent
Candida virginea lilia ſecta manu,
Paullatim lento ſic maceror igne Neæra,
Vt primùm radii me tetigere tui.
At mihi dum roſeis tractim das oſcula labris,
Sentit & attactus debilis umbra tuos.
Mens redit, & vigor igneſcit, velut herba re-ſurgit,
Cùm levis arentem recreat imber humum.
Ergo quando oculis pereuntem me oſcula ſanas,
Et mea in arbitrio vitaque morſque tuo eſt,
Perde, neca, ut viſum eſt, ſed dum pereo, oſcula junge,
Sæpe ut ſic vivam, ſic volo ſæpe mori.

AD EANDEM.

NE fugitivum animum noſtrum ad te perde, Neæra,
Seu domino dura es, ſive benigna ſuo.
Si mihi dura manes, fugitivum at ſuſpice noſtrum:
Si facilis mihi ſis, hunc facilis quoque ama.

IN LEONORAM.

PICTA tibi eſt facies, mendax eſt lingua, manúque
Aeneus annellus, vitrea gemma nitet.
Quis tibi vel verum credet Leonora loquenti,
Quando tui nunquam pars caret ulla dolo?

IN EANDEM.

PVTRIS odor ſpurco ſtomachi qui manat ab antro
Ne lædat, laurum cùm Leonora voras,
Amnigena

nigena ignigenæ facis ut jungatur Iaccho,
Et nunquam ſicco ſobria Nympha Deo.
æque ſuum vivens ſervavit morte pudorem,
Mortua nunc per te damna pudoris habet.
e potuit, quamvis contectis cortice membris,
A lenocinio tuta manere tuo.
id tibi non credam de te Leonora licere,
Tam male cui concors conciliatur amor?

E GRAECO RVF.

QVI te videt beatus eſt,
Beatior, qui te audiet,
i baſiat, ſemideus eſt,
i te potitur, eſt Deus.

DE NEAERA.

ILLA mihi ſemper præſenti dura Neæra,
Me quoties abſum ſemper abeſſe dolet.
on deſiderio noſtri, non meret amore,
Sed ſe non noſtro poſſe dolore frui.

AD PONTICVM.

ARIDA torreret tibi cùm præcordia ſobris
Pontice, nec vitæ ſpes foret ulla tuæ,
unera ſpondebas, cœlúmque in vota fatigans
Fundebas miſeras ore trementе preces.
udit vota Deus, febrim tibi pellit, & aſiem
Oblatum facilis pro nebulone capit.
t tu ideo ſanctus vis & Dis carus haberi,
Téque virum credi ſcilicet eſſe pium.
ir bonus eſſe potes, cujus caput aſſe redemptum eſt,
Iudicioque tuo, judicioque DEI.

PRAEPOSTERA PIETAS.

CVM patre nil vivo tibi conveniebat, iniquis
Litibus exiſtimxti, diſſidiiſque ſenem.

Deſun-

Defunctum nunc thure colis, tumulumque
ronas
Floribus, & magna mole sepulchra locas.
Quamlibet his tumeas pietas præpostera co
est,
In patre nil præter funus amare patris.

E GRÆCO.

NEMO meas cumulet violis fragranti
umbras,
Nec mihi Pyramidum mole sepulchra locet
Si quis amat, vivo largum se præstet amico,
Talibus officiis dum locus esse potest.
Verùm ubi consumptos Lachesis mihi finiet a
nos,
Vel fracta incultis horreat urna rubis.

IN PHILLIDEN.

PHILLI omnes deamas, redamat te Ph
li nec ullus:
Miraris, fieri id qua ratione queat?
Nempe ideo cunctos quòd ames discrimine nu
lo,
Hæc ratio est, cur te nullus amator amet.
Odero vis igitur cunctos? malè colligis istuc,
Nec te odisse velim: sed nec amare veto.
Quidnam igitur suades ut amer? sic suad
Nullum
Oderis: ast unum Philli, ut ameris ama.

E GRÆCO PHILO-
demi, lib. septimo.

DIVES eras, & amator eras: nunc pa
per, amore
Et liber, præsens ô medicina, fames.
Quæ te delicia, dulcemque vocabat Adonin
Menophile, nomen nunc rogat illa tuum,
Qui genus? unde domo? jam te docet u
opinor,
Quod cui res deërit, nullus amicus erit.

E GRA

E GRAECO POSIDIPPPI, seu Cratetis.

QVOD vitæ ingrediaris iter? si rura labore,
Si domus est curis anxia lite forum,
mare, sollicitat terror, metus urget habentem
Rem peregre: aut inopem cura molesta sequit:
licitudo toris genialibus adstat: es expers
Conjugis, id sævę est degere more ferę:
li ęrumna comes: quasi manca est orba senecta,
Robore canities, mente juventa caret.
mùm ergo optandum est non nasci: proxima vota
Aerumnas fato pręvenlente mori.

ONTRARIA SENTENTIA VERISIMILIS, ex Metrodoro.

QVODVIS vitę iter insistas. Si rura, voluptas,
Tecta quies habitet fama decúsque forum.
n mare suppeditat, comitatur gloria ditem
Si peregre it: nemo conscius est inopi,
ix vita toris genialibus adstat: es expers
Conjugis, & curę pondere liber eris.
icię patrum, soboles: minus angeris orbus.
Robusta est ętas prima, secunda pia:
mmoda quum vitę tot sint, vota utraque damna,
Non nasci, aut hausta luce, repente mori.

D ROGERVM ASCHAMVM ANglum, qui librum cum honorifico elogio, de sui amoris significatione miserat.

Mplector Rogere tuum vehementer amorem,
Et nimii doctum pignus amoris ego,
minus est animus genitor mihi gratus amori
Quęque animum virtus ornat, amatque tuum

Nec minus eſt gratus magni comes error amoris,
Et nimio cæcum pectus amore mei.
Et cùm cuncta probem, virtutem, munus, amorem,
Et nimio fœtum pectus amore mei:
Abſque errore meo vellem fas eſſet amare
Errorem de me dulcis amice tuum.

IN GELLIAM.

POSSE negem in varias ſe vertere Proſlus formas?
Vertumnum vultus ſumere poſſe novos
Quáque pia pavit ſceleratum fraude parentem:
Quique tuos petiit Deianira toros:
Cùm toties juvenes vultus de pixide ſumas,
Quotidie in faciem Gellia verſa novam,
Poſſe negem e puero juvenes Iolaon in anno
Mutari ſubito Callirhoëſque genus?
Aeſonáque in viridem ſucco redijſſe juventam,
Et quæ Nyſæis Bacchum aluere jugis?
Nulla dies non te cum ſpectet mane puellam,
Nulla dies non te veſpere cernat anum?

AD LEONORAM.

NVPTA prius mater meretrix: deſin debilis ætas
Facere hanc lenam nunc Leonora tuam.
At meretrix quam nupta prius tu filia, matrem
Vincis, mox natæ lena futura tuæ,
Quid lenæ neptis, meretricis filia patre
Ex monacho tantis laudibus adjiciet?
Adjicit, & primis hanc atque hanc vincet in annis,
Pene infans matris jam quoque lena ſuæ.
Scilicet ante annos generoſi ſeminis arbor
Proferet in fructus luxuriare ſolet.

AD PEIRIDEM.

CArmen ut emas Peiris venalis filia proſtat,
Et pretium cænæ ſit Leonora tuæ.

Fed

Crede mihi hoc facinus ſuperat feritate Cyclopas
Et Leſtrigonię facta cruenta gulę.
Nam neque Cyclopum Cyclops in corpora ſęvit,
Antiphates ſocios nec laniavit atrox.
Hoſtis eis, tumidiſve hoſpes ejectus ab undis,
Fluctibus aut lacerę præda fuere rates.
Tu referre putas nihil an ſit civis, an hoſpes,
Dumque vores, curę eſt nil tibi quale vores.
Vtque vores alios, truculentior iſta ferarum
Sęvitia eſt, natam poſſe vorare ſuam.

COENA GAVINI ARCHI-epiſcopi Glaſcuenſis.

PRAESVLIS accubui poſtquam conviva Gavini,
Dis non invideo nectar & ambroſiam
Splendida cęna, epulę lautę ambitione remota,
Tetrica Cecropio ſicca tincta ſale:
Cętus erat Muſis numero par, nec ſibi diſpar
Doctrina, ingenio, ſimplicitate, fide.
Ipſe alios ſupra facundo prominet ore,
Qualis Caſtalii præſes Apollo chori.
Sermo erat ętherii de majeſtate tonantis,
Vt tulerit noſtræ conditionis onus:
Vt neque concretam divina potentia labem
Hauſerit in fragili corpore tecta hominis:
Nec licet in ſervi dominus deſcenderit artus
Naturam exuerint membra caduca ſuam.
Quiſquis adeſt dubitat ſcholâne immigrarit in aulam
An magis in mediam venerit aula ſcholam.
Iuppiter Aethiopum convivia ſolus habeto,
Dum mihi concedas præſulis ore frui.

E GRAECO.

LIBER eram, vacuo mihi cùm ſub corde Nexra
Et oculis fixit ſpicula miſſa ſuis.
Deinde unum evellens ex auricomante capillum
Vertice captivis vincla dedit manibus.
Niſi equidem, fateor, vani ludibria nexus,
Hoc laqueo facilem dum mihi ſęvo fugam?

Ast ubi tentanti spes irrita cessit aenis
Non secus ac manicis implicitus, gemui.
Et modò membra pilo vinctus miser abstrahor uno:
Quo dominæ nutus me violentus agit.

E GRAECO

RObora si linguæ Demosthenis æqua fuissent
Non Macedum Graias Mars populasset opes

IN HOMINEM VANVM.

DVm blitea insani compilas scripta Doleti,
Et blateras nullo jurgia tincta sale,
Quicquid agunt alii præter te contemnis, & uni
Se tibi dat Phœbus, Pierideſque favent.
Solus agas rectè per me licet omnia sed dum
Omnia te solo judice solus agas.

AD LEONORAM.

NEscio tot mœchi tibi cum Leonora fuissent,
Cur monachum natæ dixeris esse patrem.
Ni grege de tanto, qui nocte diuque ruebant,
Nemo minus monacho forte pudendus erat.

AD LEONEM.

CVm strepis assiduè fulgentibus arduus armis,
Horrida cum jaculo est dextera, & ense latus
Cum seges impexæ tibi prominet arido barbæ,
Cum riget in trifles frons caperata minas,
Te timidum dici vulgo indignaris: & esse
Indicia hæc nullum quod vereare putes.
Quo timet assiduè, est timidus. timidus Leo es ergo:
Semper enim à nullo nec timeare, times.

AD

AD IVLIVM CAESAREM Scaligerum.

Dvm nunc nivalis Aquilo constringit gelu
Lapsus rapaces fluminum,
Nunc densus Auster vallium declivia
Nimiis inundat imbribus,
Pedesque glacie vel vacillant lubrica,
Vel in profundo hærent luto,
Cunctos levabat spes labores unica
Doctum videndi Iulium.
Hac spe ferebat pes viæ molestias
Omnes libenter & oculis
Iam tum imputabat gaudium: lætus animus,
Bonis futurus ebrius,
Prægestiebat, jam velut voti sui
Fructu beato perfruens.
Sed lux Agini quinta nunc agitur mihi
Fastidiosa dum mora
Cumulat viarum incommoda, & mens anxia
Spes pendet inter & metus.
Quamvis laboris omnia ingratissimi
Sint plena, res mihi unica
Magis molesta est cæteris molestiis
Non intueri Iulium.

AD REGINAM NAVARRAE Margaritam Burboniam.

Nobilis Aserææis facta est Pandora Camœnis,
Nobile Lemniacæ scilicet artis opus.
Et decor, & nitidos finxit reverentia vultus,
Blandaque virgineus pinxerat ora pudor,
Addidit ingenii volucer Tegæus acumen,
Egregias artis scire Minerva dedit.
Læta Venus lætum capiti aspiravit honorem:
Adjecit lepidos mellea Suada sonos.
Et bona ni spernat præsentia livor iniquus,
Et sua vix laudet sæcula lentus honos.

Non minor eſt doctæ tibi Margari gratia linguæ,
Nec minor eximio fulgurat ore decor:
Nec genitus Maia, nec Pallas amictior illi,
Quam tibi nec Pitho, nec magis æqua Venus.
Cætera Dî pariter vobis tribuere benigni,
Plus tamen hoc æqua parte dedere tibi:
Illa novas pestes mortalibus intulit ægris,
At tibi jus fasque eſt cum pietate comes.

IN IOANNEM SOLO Cognomento Maiorem, ut ipſe *in fronte libri ſui ſcripſit.*

CVm ſcateat nugis Solo cognomine Major,
Nec ſit in immenſo pagina ſana libro:
Non mirum titulis quod ſe veracibus ornat:
Nec ſemper mendax fingere Creta ſolet.

AD LENORAM.

ET ſcio te picam, ſcio te Leonora voracem,
Et ſcio inexpletæ gurgitem avaritiæ.
Et ſcio te pueris carnem pro carne dediſſe,
Nec tibi fumoſos diſplicuiſſe coquos:
Et ſcio te monachis mendicis claudere limen,
Ingeniæ nec limen triſtius eſſe tuo.
Et plus quam vellem, plus quàm me ſcire neceſſ
eſt
Et plus quàm deceat, denique cuncta ſcio.
Et cum cuncta ſciam videor ſore ſanus: at unus
Neſcio, cuncta ſciens, cui male ſanus amem.

NOMINE HENRICI Kilgræi Angli ad Antonii Coccii doctiſſimi filiam egregie doctam, quæ poſtea Kilgræo nupſit.

ET decor & facies cum ſimplicitate venuſta,
Inſidioſa oculis, imperioſa animis:
Et motura feras docti vox pectoris index,
Penè parem ſuperis te facit eſſe deis.
Si par eximiam decoret conſtantia formam,
Efficiet ſuperos hæc tibi penè pares.

AD MORTEM, EIDEM Henrico ſcriptum

SPes fallax, vanæque preces, & inania vota,
Et lachrymæ, & damno læta Erycina meo,
Parcite, ſopitis & me mihi reddite curis,
Sit mora tormento ſuppliciiſque modus.
Quòd ſi nulla ægram relevent oblivia mentem,
Nec contenta ferus vincula laxet amor:
Tu ſaltem miſerere animæ non digna ferentis,
Mors, medicina meis una relicta malis.

EIDEM SCRIPTVM.

IN me conſumpſit vires fortuna maligna,
Quæque ferunt hominum fata reguntque vices,
In me conſumpſit ſic tela faceſque Cupido,
Vt ſpatium plagæ non ſit inane novæ.
Quique patet miſeris ad cuncta pericula portus,
Non recipit feſſam mors mihi ſæva ratem.
Ambiguoque viæ ſtanti ad connia vitæ
Lumina mors claudit, vita manere negat.
Cogor ad hoc tantum ingratas producere luces,
Sufficiat pœnis ut mea vita novis.
Quæ mea conditio eſt, cui tam præpoſtera lex eſt
Fatorum, ut ſit mors vivere, vita mori.

EIDEM AD DOMINAM navigaturam.

VNde meo sperem requiem, mea vita, dolor
Si fortuna meis non saciata malis
Perstat adhuc sævire, odiisque tenaciter urgeat
Armat in exitium cuncta elementa meum,
Spes & vota ferunt rapidi per inania venti.
Vnde prius solita est flamma alimenta trahe
Vnda rapit, raptum id spatiis terra invida long
Dividit: vnde animæ vita erat una meæ.
Te quoque forte etiam capient oblivia nostri,
Certè animum hæc uret sollicitudo meum.
Hac ego si merui torqueri pectora cura,
Vt meruam nostri ne memor esse velis,
Non querar, aut lachrymis crudum exsaturo dolorem,
Ne lachrymæ nostro sint medicina malo.
Dignus enim es tales pœnas expendere, quisq
Sustinet à vultu vivus abesse tuo.

DE MELLINO SANGELASIO

MEllinum patri, sale carmina tingere jussi
Parceret ut famæ Musa Catulle tuæ.

IN DIVITEM AVARVM.

DAs inopi dives, sed qualia reddere possit
Munera. Nónne hoc est dicere? Redde mi

DE ADAMANTE MISSO à Regina Scotiæ ad Reginam *Angliæ.*

HOc tibi quæ misit cor, nil quod posset, hab
bar,
Carius esse sibi, gratius esse tibi.
Quòd si forte tuum ipsa remiseris, illa purabit
Carius esse sibi, quam fuit ante tibi.

E GRA

E GRAECO.

PAuper eram juvenis, senio confectus inerti
Sum locuples, misere sorte in utraq; miser.
Quando frui poteram rebus, mihi copia deerat
Copia nunc superest, fructus & usus abest.

E GRAECO.

FAta ferunt, fer fata, ferent: sin fore repugnas,
Et teipsum crucias, nec minus illa ferent.

ALITER.

SI te fata ferunt, fer fata: ferene. Ferentes
Fata ferunt: rapiunt, si minus illa feras.

E GRAECO

MOrs velut immineat præsentibus utere rebus:
Parce, velut fati sera sit hora tui.
Verè etenim sapiens est is, qui certum adhibere
Novit avaritiæ, luxuriæque modum.

IN DOLETVM.

CArmina quòd sensu, careant, mirare, Dolete?
Quando qui scripsit carmina, mente caret.

E GRAECO ANACREONTIS.

ET terra sicca potat,
Terráque silva, & aura
Silvas, & æquor auras,
Et sol reporat æquor,
Et luna solem. Inique
Incessisti is sodales
Me, quod bibam libenter.

GEORGII BVCHANANI SCOTI, IVSTA ET ICONES Epigrammatum Lib. II.

IVSTA IACOBO IIII. REGI *Scotorum.*

FAMA orbem replet, mortem fors occulit, at tu
Define scrutari quod regat ossa solum.
Si mihi dent animo non impar fata sepulchrum,
Angusta est tumulo terra Britanna meo.

MAGDALENAE VALLESIAE Reginae Scotorum XVI. *aetatis anno extinctae.*

REgia eram conjux; & regia filia, neptis
Regia, spe & votis Regia mater eram.
Sed ne transgrederer mortalis culmen honoris,
Invida mors hic me condidit ante diem.

EIDEM.

IN me certarunt totas expromere vires
Natura, & virtus, gloria, morsque suis.

Ille

Esse bonam tribuit virtus, natura decoram,
Esse brevis vitæ mors inimica dedit:
Vivida perpetuum sed gloria florerit ævum,
Vt pensèt vitam perpete laude brevem.

EIDEM.

NAta bis octonos Valesię Magdalis annos
Hìc immaturo funere rapta jacet,
Quam rapta invitis, lachrymis miserabile vulgus,
Mœstitia proceres, vir pietate probat.

BRIANDO VALLIO.

DIgnus erat Pylio canescere Vallius ævo,
Hospite si tanto digna fuisset humus.
Ergo seni, quo nil melius, nec doctius orbe
Permenso vidit sol, Deus altra dedit.

CRITTONI.

CRitto suo cupiens aliquid supereſſe sepulchro,
Nec semel in Stygios totus abire lacus.
Omnibus appingit fastosa insignia vitris,
Nec titulis vacua est ulla feneſtra novis.
O spes fluxa, brevis famę fiducia, mendax
Gloria cum primo deperitura Noto.

GVLIELMO BVDAEO

GAllia quòd Græca est, quòd Græcia barbara non est,
Vtraque Budæo debet utrumque suo.

EIDEM

EIDEM.

SVnt universi splendor orbis Galliæ,
Et Galliarum splendor est Lutetia,
Splendor Camœnæ sunt sacræ Lutetiæ,
Ludovicus ornat unus innocentia,
Splendore vitæ, litteris solertia
Orbem, Camœnas, Galliam, Lutetiam.

GILBERTO KENNEDO Comiti Cassiliſſæ.

HIc situs est heros humili Gilbertus in urna
Kennedus, antiquæ nobilitatis honos:
Musarum, Martisque decus, pacisque minister,
Et columen patriæ consiliumque suæ.
Occidit insidiis fallaci exceptus ab hoste,
Bis tria post vitæ lustra peracta suæ.
Parce hospes lachrymis, & inanem comprime luctum,
Non miserè quisquam, qui bene vixit, obit.

IACOBO SILVIO.

SIlvius hîc situs est, gratis qui nil dedit unquam,
Mortuus & gratis quòd legis ista, dolet.

IACOBO FABRO.

QVi studiis primus lucem intulit omnibus artes
Edoctum cunctas hæc tegit urna Fabrum.
Heu, tenebræ tantum potuere extinguere lumen?
Si non in tenebris lux tamen ista micet.

FLOREN-

FLORENTIO VOLVSENO Scoto.

Hic Muſis Voluſene jaces cariſsime, ripam
Ad Rhodani, terra quam procul à patria?
Hoc meruit virtus tua, tellus quæ foret altrix
Virtutum, ut cineres conderet illa tuos.

IN ROBERTVM CARMICRUCIUM ſanctæ crucis *Abbatem.*

Dat titulos, dat opes, dat Crux mihi nomina gentis,
Addictuſque cruci cum patre frater erat.
Crux fueram cunctis: mihi ne crux undique deſit,
Membra mea en moriens do crucianda cruci.

IN EVNDEM.

Corpore cum fœdo ſpecies ſit fœdior oris,
Fœdum pectus habet, fœdius ingenium.
A crùce Parca dedit nomen præſaga futuri,
Haud alia hoc dignum morte cadaver erat.

IOANNE DIGVALLO ARgumento ſumpto ex ADAMI OTTERBVRNI *Equitis* clariſsimi Hexametris.

Nomine Ioannes, Digualus origine, flamen
Flamine natus erat, quem tegit iſte lapis,
E patrio cenſu nec nummo ditior uno:
Scriptura primas accumulavit opes.
Sedulus hinc Petri coluit menſarius urbem,
Hinc tumor, hinc res, hinc gloria, luxus, opes,
Et velut hinc etiam traxiſſet ſtemmata gentis,
Ornatur titulis parma ſuperba novis.

AD

AD ADAMVM OTterburnum.

LAna mea eſt, inquis, tua tela eſt, cum tibi reddo
Hæc de carminibus carmina facta tuis:
Syntheſin è propria texam ſi dem tibi lana,
Gloria Palladiæ non minor artis erit.
Nec minus inſigni Lyſippus laude feretur,
Aere licet fingat ſigna animoſa tuo:
Tolle (ais) hinc artem, lanam mihi redde, quid autem
Ars tua materia deficiente poteſt?
At mihi furtivæ ſi reddas vellera lanæ,
Nuda tamen pretium merx feret iſta ſuum.
Hac vos de tabula Pictores lege colores
Tollite: Dædalia ceſſet in arte labor.
Nulla Tarentino liveſcat lana veneno,
Nec ruebant Tyriis vellera cocta focis.
Deſerat algentem dehinc pauper Mulciber Aetnam:
Mendicent Steropes: algeat Aemonides.
Subtrahe materiam, nihil artem poſſe fatemur:
Sed pretium gemmis majus ab arte venit.
At mea ſedulitas fumos non colligit iſtos:
Si non culpabor ſat mihi laudis erit.

FRANCISCO BELCIERIO ſupremo in Senatu Burdeg. *Præſidi.*

FRanciſcus hic eſt Belcierius ſitus,
Virtute honores adſequutus maximos,
Princeps virorum in principum cœtu diu
Præſes, notatus labe nulla, ſplendida
Fama, modeſtis opibus, ingenti omnium
Mœrore raptus ordinum, quamvis ſenex
Felice felix prole fato ceſſerit.
Quicunque transis, parce lachrymis, & tibi
Tuiſque talem poſce vitam & exitum.

ANDREAE

ANDREAE GOVEANO.

Alite non fauſta genti dum rurſus Ibéræ
Reſtituis muſas, hîc Goveane jaces.
Cura cui Muſis fuerit ſi mutua nulla
Incolet Elyſium clariòr umbra nemus.

INNOCENTIO FONTANO
Burdeg. Poeta & Cauſidico.

A Fonte nactus nomen Innocentius,
Diéque natus Innocentibus ſacro,
Legatus à Republica Lutetiam
Miſſus, parœciæ hoſpes Innocentium,
Vivos reliquit Innocentibus die
Sacro. Innocentum corpus in Fano jacet,
Fontem ſepultum propter Innocentium.
Vitæ peractæ propter innocentiam
Cœlum innocentes, inter animus incolit.

PETRO PLANCIO
Pariſienſi.

FEſſus Atlantiades toties tranſmittere nubes,
Tænariam toties ire, redire viam:
Ante Iovem ſupplex fletit, & finire labores
Poſtulat, aut ſocium qui revelaret onus.
Aequa petis (ait ille) peſiſque in tempore, nam te
Qui juvet, aut nemo, aut Plancius unus erit.
Sæpe ego per tenebras vidi cum ſcanderet Alpes
Concretę gelidum findere marmor aquæ,
Vidi cum feſſos curſu pręverteret Euros,
Et Zephyri lentos ante volaret equos:
Non labor inſomnis, non ſævæ injuria brumæ,
Non ſitis æſtiferi cum furit ira canis:
Non ſalebris colles, non cœno undante paludes,
Non ſcopulis torrens impediebat iter.
Quid referam ingenium, magnæq; capacia curæ
Pectora, cuſtodem depoſitique fidem?

Eloquii-

Eloquiumque potens mandatis addere pondus,
Comete res tenues, promere difficiles?
Et facilem quamvis ad cætera munia mentem,
Difficilem falli muneribusque capi?
Hunc age quàm primùm volat ille, & mole relicta
Corporis, Eridanus qua Ligus urget aquas.
Astra, deûm plaudente choro, novus incola scandit
Plancius & superûm jussa minister obit.
Felix licet, usque tuis decus, & dolor ingens
Vltima nos donec mittet in astra dies.

EIDEM.

CVra, fides, labor, ingenium, vigilantia, Planci
Fecerunt carum civibus esse tuis.
Iam virtus, hominumq; favor spondebat honores,
Et meritis regum conciliatus honor.
Sed vulgaris honos meritis minor: ergo abiisti
Illo, ubi virtuti verus habetur honos.

HENRICO BORBONIO summæ spei adolescenti.

BOrbonię spes illa domus patriæq; patrisque,
Nunc patris & patriæ, Borbonidumq; dolor,
Heic situs Henricus, violas adsperge viator?
Neu bona quæ fuerat vita, reare brevem.
Sat vixit, bene qui vixit, spatium brevis ævi
Ignavi numerent tempore, laude boni.

PATRICIO BVCHANANO Fratri.

SI mihi privato fas indulgere dolori,
Ereptum frater te mihi jure fleam?
Nostra bonis raros cui protulit artibus ætas,
Et nivea moram simplicitate pares.
At si gratandum lætis est rebus amici,
Gratulor immensis quod potiare bonis.
Omnia quippe piæ vitæ & sinceriter actæ,
Præmia securus non petitura tenes.

IOANNI

IOANNI RANSFORTO Equiti Anglo.

HVnc Ransforte tuo cineri Buchananus honorem
Dat meritum, duro cuſtos in exilio.
Mens generoſa atavos non eſt mentita vetuſtos:
Pace, tua eſt pietas cognita, Marte manus.
Cultus erat ſimplex ſine luxu ſplendida menſa,
Ara domus miſeris, arca benigna bonis.
Non libertatem fandi peregrina tyrannis,
Non animum fregit patria ſerva tuum.
Mens invicta malis feſſo de corpore ceſſit,
Impulſo exitii, ſervitiique metu.

CAROLO COSSAEO Brixiaci Comiti.

CArolus hic ſitus eſt modica Coſſæus in urna,
Pyramidum dignus cui tegat oſſa labor,
Patria Brixiacum, genus alto e ſanguine Coſſi,
Nec proavum inferior nobilitate torus,
Ingenium felix, facies gratiſſima, vicit
Nemo manu juvenem, conſilioque ſenem.
Quæcunque armiferis ſubjecta eſt natio Francis,
Auxit eum titulis Marte coacta novis.
Cum Batavo Germanus, Iber, Ligur, Inſuber, Anglus,
Laudavere fidem, cecidere manum.
Quod mortale fuit, rapuit mors: fama viret ſcit,
Dum domus Hectoridum regia ſceptra geret

ALEXANDRO COCBVRNO.

OMnia quæ longa indulgent mortalibus ætas
Hæc tibi, Alexander, prima juventa dedit.
Cum genere & forma generoſo ſtemmate digna,
Ingenium velox, ingenuumque animum
Excolui

Excoluit virtus animum, ingeniúmque Camœn
Succeſſu, ſtudio, conſilióque pari.
His ducibus primum peragrata Britannia, deinc
Gallia ad armiferos qua patet Helvetios.
Doctus ibi linguas, quas Roma, Sion, & Athen
Quas cum Germano Gallia docta ſonat.
Te licet in prima rapuerunt fata juventa,
Non immaturo funere raptus obis.
Omnibus officiis vitæ qui functus obivit,
Non fas eſt vitæ de brevitate queri.

ROGERO ASCHAMO

Anglo.

ASchamum extinctum patriæ, Graiæque Ca
mœnæ,
Et Latiæ vera cum pietate dolent.
Principibus vixit carus, jucundus amicis,
Re modica, in mores dicere fama nequit.

DIANAE.

VEnatrix Regum jacet hac ſub mole Diana,
Fracta annis, nec tum ſponte pudica fuit.
Omnia quæ rapuit, tandem nil amplius optat:
Sed quod nunc ſatura eſt, gratia Parca tibi.

IACOBO STVARTO

Scotorum Proregi.

QVamvis fiere nefas te cœlo, Iacobe receptum,
Tot populis nunquam mors fuit una dolor.
Nulla unquam tantam ſe ingeſſit pectore virtus,
Signa nec oſtendit tam manifeſta ſui.
Nullo unquam impietas gauiſa eſt funere tantum,
Nec ſibi plus juris credidit eſſe nefas.
Ita licet tanto genitrix ſit Scotia luctu,
Tam genitum gaudet, quàm periiſſe dolet.

IOANNI

IOANNI IVELLO.

Reginæ geminæ pari labore,
Verum non animo pari, Iuelle,
Fecerunt, pietas ut esset orbi
Illustris tua. Sæviendo ferro
Et igne altera id egit, ut niteret
Virtus temporibus probata duris:
Vt aurum solet ignibus recoctum.
Iusto te altera prosequens honore
Produxit patriæ in theatrum: & oris
Tot dotes, animique adhuc latentes
Ostendit populo: sed eruditis
Et plenis pietatis, entheoque
Fervore ingenii libris, nepotum
Famam in sæcula dum tuam propagas,
Illiusque odio, istiusque amore
Majorem ipsi tibi celebritatem
Famæ in tempora cuncta comparasti.

EIDEM.

Iuelle, mater quem tulit Denonia,
Nutrixque fovit erudita Oxonia,
Quem Maria ferro & igne patria expulit,
Virtus reduxit, Præsulem fecit parens
Elisabetha docta doctarum artium:
Pulvis pusillus te sepulchri hîc contegit,
Quam parva tellus nomen ingens occulit?

ICONES.

SATVRNVS.

Aurea sæcla olim me paupere Rege fuerunt,
Lis vis, fraus, aberant: omnia pacis erant.
At nunc justitiam mentita injuria dives,
Lis, vis, fraus, auri sæcula nuda premunt.

IVPITER.

IVPPITER.

LArgus opis, nec avarus opum dum regnarenebam:
Inde mihi cœlum fama benigna dedit.
Hæc æquat virtus humili de plebe Quiritem
Regibus: hæc homines efficit una Deos.

MARS.

MAgna quod evorram Mavors ſum jure vocatus
Quàm validus dextra, tam rationis inops.
Vis, furor, ira, pavor, comites ſunt, & mihi teſtes,
Quantum conſilii vis ferat orba mali.

SOL.

SOl oculus mundi, longum mortalibus annum,
Inque vicem noctes metior, atque dies.
Luminis eſt vitæ fons, per quem fructus & uſus
Vtilibus, pulchris gratia rebus adeſt.

VENVS.

ALma Venus, rerum genitrix, hominumq; voluptas,
Curarum requies, publicus orbis amor.
Mi quoque qui tetricis invadunt crimina verbis,
Vultu diſſimulant, diſſimulant & amant.

MERCVRIVS.

QVot Protei vultus, tot ſunt mihi nomina & artes,
Nulla eſt ingenio fraus male nota meo.
Tam catus & mendax, vafréque impoſtor, ut eſſe
Poſſim chemiſtes, augur & aſtrologus.

LVNA.

QVòd maculas vultus alieno lumine fuco,
Muto cuncta, marem nunc peto, nunc fugio.

Quod

quòd vagam, quòd nunquam conſtans, vis diſcere cauſam?
Fœmina ſum, uxoris forſan imago tuæ.

TEMPVS.

CVm genitor veri domitor liveris, operti
Index, aſtrorum filius atque comes.
ne ſequor, & fugio mea per veſtigia. nunquam
Cum ſim, quotidie naſcor & intereo.

VICTORIA.

VIctam conſilio firmet Victoria mentem,
Quàm palpat ſenſus, lætitiaque capit:
interferenda aliis cunctis foret unica: verùm
Fortunæ rarò eſt mens bona juncta bonæ.

ALCYONE.

SOlvere quæ vitæ potuerunt ſtamina Parcæ,
Solvere conjugii non potuere fidem.
Alcyone unus amor Ceyx vivus fuit, idem
Alcyone Ceyx mortuus unus amor.

HELENA.

VIx fieri, ſi ſint gignentum in ſemine vires,
Non, Iovis & Ledæ filia, pulchra potes.
Vix fieri, ſi ſint gignentum in ſemine vires,
Et Iovis, & Ledæ filia caſta potes.

EADEM.

MIlle petita procis, totidem repetita carinis,
Mille poëtarum fama, laborque fui.
Quòta minus, minus & formoſa fuiſſem,
Maxima matronæ eſt laus latuiſſe probæ.

PENELOPE.

FOrmoſam, viduam, ditemque in flore juventæ
Inter tot juvenes Penelopea procos,

Qui

Qui te ſervatam bis denos credidit annos,
Non oculis tantum captus, opinor erat.

DIDO.

CAſta, decens, generoſa animi Phœniſſa pe
Fœmina, magnanimis vix imitanda v
At tu ſactatam, Maro, labe adſpergere famam
Conaris, famæ non ſine labe tuæ.

SOPHONISBA.

VIvere poſt victam patriam, patrémque
mumque,
Non potero dominis mancipium Auſonii
Morte manu mittar, poteram felicius ante,
Non iterum tædis conciliata novis.

ALEXANDER MACEDO

FAmæ dira fames, ſitis & veſana cruoris
Rex Macedo vitæ carnificina tuæ:
Non ſine extingui potuerunt juſtius ullo,
Quàm potando ſitis, quàm comedendo fa

IDEM.

MAgnus Alexander, prædo clariſsimus, o
Exitio vivens, ludibrio moriens,
Perdere quē nequit Mars armis, Bacchus ine
Perdidit, immiſto cum Stygis amne mero.
Famæ dira fames extingui hoc ſine, cruoris
Hoc ſine extingui debuit atra ſitis.

LAVRENTIVS VALLA

QVid celebras Marios, Curios, fortémque
millum,
Miratrix veterum Martia Roma ducum?
Omnibus iis egit potiorem Valla triumphum
Vnde tuus cuncta in ſæcula vivet honos.

IDEM.

MOnstra animi, domuere sophi, quæ terra vel orcus
Protulit Herculea sunt superata manu.
Portentis Latium sermonem Valla levavit
Invicto expugnans pectore barbariem.

MARIA REGINA SCOtiæ puella.

VT Mariam finxit natura, ars pinxit: utrumque
Rarum & sollertis summum opus artificis.
Sed animum sibi dum pingit, sic vicit utrumque
Vt natura rudis, ars videatur iners.

CAROLVS LOTHARINGIVS Cardinalis.

TAm furor humanus Furias lassarat, inermes
Torpuerant angues, torpueránique faces,
Cum te vis inimica bonis, Carle, edidit, unus
Pro furiis posses qui satus esse tribus.

MARGARITA REGINA Navarræ.

ESse aliis videor felix patre Rege, viróque,
Et nato, & proavis edita sceptrigeris.
Ergo felicem, si sum, me judico, rerum
Quòd Dominus famulam me velit esse suam.

MARIA REGINA ANGLIÆ.

VIm Marie, malè grata patri, malè grata marito
Cœlo invisa, meæ pestis atroxque patriæ.
Nulla aberat labes, nisi quod adfuit addita custos
Fida pudicitiæ forma maligna meæ,

ELISA-

IN ELISABETHAM Angliæ Reginam.

CVjus imago Deæ, facie lui lucet in una,
Temperie mixta, Iuno, Minerva, Venus
Et dea: quid dubitem? cui sic conspirat amicè
Mascula vis, hilaris gratia: celsus honos:
Aut Dea si non est, Diva est quæ præsidet Anglis,
Ingenio, vultu, moribus æqua Deis

IN EANDEM.

QVæ manus artificis tria sic confundit, ut una
Gratia, majestas, & decor ore micent?
Non pictoris opus fuit hoc, sed pectoris, unde
Divinæ in tabulam mentis imago fluit.

AD THOMAM RANDOLphum Anglum.

SAEpe tibi Randolphe jubes me pingere Reginam
Qualem optem, tribuat si mihi vota Deus.
Accipe: SIT primùm veræ pietatis amatrix:
Effigiem summi se putet esse Dei.
Pacem amet: &, si res poscat, sit ad arma parata:
Exuat in victos arma, odiumque simul.
Nolo nimis parcus, nimium sic nolo benignus:
Vtraque regno æqua est exitiosa lues.
Non sibi, sed populo sese putet esse creatum,
Et se communem civibus esse patrem.
Puniat invitus cùm res jubet esse severum:
Publica cùm poscent commoda, lenis erit.
Vivat ut exemplar populo sit recta sequendi,
Sit vultus pravis terror, amorque bonis.
Excolat impensè ingenium, corpusque modestè:
Luxuriem frænet cum ratione pudor.
Iam tacitùs tecum tentas me fallere, tanquam
In tabula nostram qui mihi pingis heram.

IN SYLLAM.

NVLLA cadaveribus quod crux vacet, aut cruce campus,
Quòd lacera in portis omnibus ora patent:
Quòd ſonat attrita feralis compede carcer,
Squallet & humanis oſsibus albet ager:
Tribus his Regem dici te Sylla ſeverum,
Et patriæ, affectas, ut videare Pater.
Sic mihi ſe medicus doctum per funera jactet:
Sic fracto laudes Automedonta jugo.
Vita naufragiis celebretur: perdere cives
Sit laus egregii ſæva per arma Ducis.
Perdere non populum, generoſi eſt gloria Regis:
Pro populo Regem, eſt gloria vera, mori.

AMOR.

QVIS puer ales? Amor. Genitor quis? Blandus ocelli
Ardor. Quo natus tempore? Vere novo.
Quis locus excepit? Generoſi pectoris aula.
Quæ nutrix? Primo flore juventa decens.
Quo nutrit victu? Illecebris, vultúque venuſto.
Qui comites? Levitas, otia, luxus, opes.
Cur Puero belli ſemper furioſa cupido?
Impellunt avidæ ſpes, trepidique metus.
Non metuit mortem? Non. Quare? Sæpe renaſci,
Sæpe mori decies hunc brevis hora videt.

CHRYSALVS.

DIVES opum, pauperq́ue animi plus p
sidet auri
Chryſalus, in fulva quam vehit Hermus ar
Poſsider, incluſum ſed cæci carceris umbris
Nec procul infernis, ut reor, à tenebris.
Et decies una, vel ſæpius, inſpicit hora,
Et numerans miſeras uſque fatigat opes.
Nec ſatis hoc: centum ferratis limina portis
Addita, centenis ferrea clauſtra ſeris.
Cuſtodeſq́ue canes, atque horridus ære ſatell
Excubat ad clauſas pervigil atque fores.
Non miſer uxori, non audet credere natis:
Frigida non pictis quos habet Ara Deis.
Formidat, ſi vermis humo, mus exeat antre;
Si luteum Procne ſub trabe figat opus.
Si trabibus laxum ſuſpendit aranea caſſem,
Eſſe putat nummis retia tenſa ſuis.
Si ſol rimoſas penetret, vel Luna feneſtras,
Et tenuem fudit lux inopina diem,
Oblinit extemplo rimas, ne ſcilicet auro
Intingat radios ille, vel illa ſuos.
Nec minus obſcuras formidat luce tenebras;
Et latebras promptas ad ſcelus omne ducit
Ipſe ſuam veluti furem luctatur in umbram:
Gypſatas metuunt credula corda manus.
Huc labor, huc miſeri ſpectat veſania voti,
Et trepidi ſemper corde micante metus.
Poſt inopis curas, & inania tædia vitæ,
Dives ut ad Stygias iſſe feratur aquas.
Atque opibus mortem ſeu placaturus avaram,
Semper inops vivit, ne moriatur inops.

IOANNES STVRMIVS.

ORA vides Sturmi, ſed & hæc Germ
ſumit,
Hæc pietas, Latio cum lubet ore loqui.
Hæc Hermes alio citius nec ſe putat ore
Flectere poſſe homines, flectere poſſe deos.

IDI

IDEM.

DRA hæc ſunt Sturmi picturæ verba dabuntur
Si ſua, de Phœbi pectore miſſa putes.
Nec falſo expulſus jamdudum Phocidos antro
In Sturmi ſedem pectore Phœbus habet.

IDEM.

NIL refert, Sturmi hæc, an Phœbi dixeris ora:
Hoc Phœbus ſolet, hoc Sturmius ore loqui.

GEORGII BVCHANANI SCOTI,

STRENAE, POMPAE, VALENTINIANI Epigrammatum, Lib. II

STRENÆ.

AD REGEM SCOTIÆ HENRICVM.

TVRBA frequens Iani fundit pia vota Kalendis,
Vt novus exactâ fauſtior annus eat.
Hic ager ut multo ſementem fœnore reddat,
Poſtulat, hic pecori, proſpicit ille gregi.
Bellum miles avet, requiem mercator ab amni:
Divitias alter poſcit, & alter opes.
Sunt quibus in voto eſt ventoſa gloria vulgi:
Sunt, quibus & damnis eſt carniſſe ſatis.
Aſt ego, ne laſſem tua vanis æthera votis,
Vnum opto id, princeps ſit tibi certa ſalus.
Hoc ſatis eſt unum: quoniam te ſoſpite nobis
Succedent Regno proſpera cuncta tuo.

AD MARIAM REGINAM SCOTIAE.

VT mihi magna tuę fortunę munera reddas,
Accipe fortunę munera parva meæ.

AD E

AD EANDEM.

INVIDA ne veterem tollant oblivia morem,
Hæc tibi pro xenio carmina pauca damus.
Sunt mala: sed si vis, poterunt divina videri:
Nam nunc quod magno venditur ære, bonum est.

AD DISCIPVLOS.

MOS vetus est Lani dare munera dona Kalendis,
Annus ut auspicio prosperiore fluat.
Ne mihi quæ possim dare tantum verba supersunt,
Sed vestrum nemo vult, sibi verba dari.
Nil dare non fas est, vanum est dare verba. Quid ergo
Restat? Verba dari qui sibi nolit, emat.

AD EPISCOPVM INDOCTVM.

CARMINA portanti, Præsul, tua janua clausa est:
Munera portanti janua tota patet.
Præsulis ergo tenes perfecti munera solus:
Quippe animo cujus munera sola placent.

AD MARIAM SCOTIAE REGINAM.

O quod adest: opto quod abest tibi. dona darentur

Aurea, fors animo ſi foret æqua meo.
Hoc leve ſi credis, paribus me ulciſcere donis:
Et quod abeſt, opta tu mihi: da, quod adeſt.

AD IACOBVM STVARTum, Moraviæ Comitem.

SERA IACOBE quidem ſunt, parvaq; munera noſtra,
Hæc in re vitium ſi quod ineſſe putas:
Ne ſectare meam, ſed contra corrige culpam,
Et cito, ſed larga munera redde manu.

LOQVITVR ADAMAS in cordis effigiem ſculptus, quem *Maria Elizabetha Angl. miſit.*

QVOD te jampridem fruitur, videt, & amat abſens,
Hæc pignus cordis gemma, & imago mei eſt.
Non eſt candidior, non eſt hæc purior illo:
Quamvis dura magis, non magè firma tamen.

AD IACOBVM MORAVIAE COMITEM.

QVOD tibi parva damus, multi te ducere parvi,
Atque ea non hilari ſumere fronte putant.
Falle malas linguas, maledicta Iacobe refuta:
Magnaque munifica dona repende manu.

AD ELIZABETHAM Angliæ Reginam, Kal. Ian. anno 1568. *Buchananus Ianum alloquitur.*

IAne pater, ſolus partes qui verſus in omnes

quid.

Quidquid habet tellus ante retroque vides:
Prospice quæ possim non dedignanda Kalendis
Saxonidum dominæ mittere dona tuis.
IAN. Me, puto, scis inopem, de Dîs non ditibus unum,
Et veteri tantum simplicitate rudem.
Posce deos alios. dat opes Saturnia, formam
Pulchra Venus, cultum flava Minerva animi.
BVCH. At Dea nil istis eget hæc, cui dona parantur:
Iuno opibus, studiis Pallas, & ore Venus.
IAN. Posce tuas Musas. sunt & sua dona Camœnis,
Parva licet magnis non malè grata Deis.
BVCH. Quæ dent Pierides tenues modò verba supersunt.
Nemo, reor, sanus vult sibi verba dari.
IAN. Pacem adeas igitur. nam Pax ditissima Divum:
Commoda quæ cupiant, Crœsus & Irus, habet.
BVCH. Hæc quoque Saxonidæ jam Pax dedit Heroinæ,
Atque omne in regno jus dat habere suo.
IAN. At tibi res quamvis desit, puto vota supersunt:
His opibus diti par potes esse Midæ.
BVCH. Dicis opes inopes: sed & hinc vix munera spero,
Cum videam votis vix supereſſe locum.
Ecquid enim huic optem, cui fors virtusque benignè,
Et natura suas accumularit opes.
IAN. Cuncta licet superent, supereſt quod ditibus optes,
Perpetuus vitæ pexstot ut iste tenor.
BVCH. Hac sequar. à votis, quibus unis esse benigno.
Sors mihi dat, xenium auspiciumq; petam.
Sit tibi qui nunc est animus, Regina, perennis,
Cæteraque haud animo deteriora tuo.
Annuit, & Ianus mihi vultu arrisit utroque,
Et mea dicta ratam jussit habere fidem.

AD IOANNAM HAVARTAM.

SI nisi pro genere & meritis Havarta dabuntur
Munera, rarus erit, qui tibi dona ferat.
At si mente det pura, sine munere læti
Placentur, salsa vel sine thure mola,
Proxima dis etiam cur non te virgo reamur
Posse animi pura simplicitate capi?
Hac ego spe fretus, quamvis exilia dona,
Ingenii fœtus carmina mitto mei.
Quod si rusticulum non dedignabere vatem,
Prompta erit obsequio nostra Thalia tuo.

AD MILDREDAM GVlielmi Cæcilii uxorem, matronam *virtute & eruditione* præstantem.

MVNERA quæ tibi do Iani Mildreda Kalendis,
Ditia si non sint, commoda, forsan, erunt.
Non Arabum messes, gemmásve oriente petitas
Sed tibi do, noster qualia reddit ager.
Quæ neque latrones possint, neque tollere fures
Clam nec, si cupias perdere, perdideris.
Non tibi si donet quicquid Tagus egerit auri,
Muneribus nostris uberiora dabit.
Quod si magna putes, nullo sumptu atque labore
Maxima de simili reddere messe potes.
Parva licet credas, sunt & sua commoda parvis:
Parva quod expectet qui tibi parva dedit.
Denique qualia sint, bona, parva, exilia, magna,
Ipsa jube, arbitrii res erit ista tui.
Nec mihi, si cupias non æqua rependere, fas est,
Reddere nec melius deteriúsve potes.
Nulla tamen magici latet hîc insania cantus,
Nec mala fraus, animo sint procul ista meo.
Scire

Scire cupis quo tanta cadant promissa lubenter,
Quodcunque optaris tu mihi, id opto tibi.

AD EANDEM.

QVOD Mildreda mihi carmen pretiosius auro
Miseris, ingenio gratulor usque tuo.
Atque etiam grates agerem quod miseris aurum,
Id nisi dixisses decipientis opes.
Si tamen hunc morbum tibi senseris esse molestum,
Nemo tibi medicus credo negabit opem.
At si quem scabies, rabiésve poëtica vexet,
Sanari epota vix queat Anticyra.
Quid quod & hanc rabiem gravius symptoma sequatur
Addita pauperies vatibus usque comes.
Quod nisi vitaris pestis contagia, donis
Carmina si certes vincere nostra tuis,
Prospice ne morbum mutes, & garrula egestas
Sit tibi dum fatuas das mihi divitias.

AD EANDEM.

NI Mildreda tui viri, patrisque
Moverer reverentia, haud abitet
Impune hoc facinus meas Camœnas
Quod corrumpere nixa sis, & auro
Cultas prostituas prius puellas,
Contentas nemorum antea virentum
Umbris, frigore fontium sacrorum,
Rivi & murmure leniter strepentis:
At nunc barbarico superbientes
Luxu, & divitiis tuis priorem
Vix norunt comitem, Moraque nectunt,
Et me segnius audiunt vocantem.
At tu, si sapies, dehinc cavebis
Ista me ratione provocare.
Quid ni feceris, hanc benignitatem
Pœnitentia protinus sequetur.
Sic te carminibus molestè habebo,
Sic canam tibi, & obstrepam usque & usque,
Donec percipias, nec absque damno

G. BVCHANANI

Quanto carmina lætius refundat
Noſtra hæc area, quam tua area nummos.
Exemplumque dabo tibi, tuiſque,
Ne nimis facili benignitate
Quis certare meæ loquacitati
Vicino monitus velit periclo.

AD EANDEM.

VVLGVS me vocat, & putat poëtam :
Aula non putat, & vocat poëtam.
Nam ſi crederet eſſe me poëtam,
Avarum, puto, non putaret eſſe.
Aut ſi crederet eſſe non avarum,
Non pro carminibus malis, ineptis,
Incomptis mihi reddidiſſet aurum.
Quid cauſæ rear eſſe cur rependat
Probo ruſticulum aula carmen auro?
Aula tam ſapiens, & erudita,
Nec naris, neque judicandi egena.
At ar, jam videor tenere cauſam,
Quæ pro carmine dat malo bonum aurum,
Non dat carminis æſtimationem :
Nec ſuum ſtudium indicat legendi,
Sed faſtidia vitat audiendi,
Nec me ſcribere, ſed monet ſilere.
Et recte monet illa ſi poëtis
Loquendi modus eſſet, & ſilendi.

AD AGNETEM CAECILII FILIAM.

QVOD tibi vis tacito voto, quod matet aperto,
Hoc tibi fors cito det, filia Cæcilii.

AD ANTONIVM CVCVM, EQVItem Anglum, & filias doctiſsimas.

CVCIDES, Antoni ſoboles generoſa parentis,
Et ſobolis doctæ doctior ipſe parens,
Non ego

Non ego Piĕridas vobis in vota benignas
Nec precibus Clarium ſollicitabo deum.
Cucides Aonidæ mihi erunt: pater, alter Apollo,
Ingenio vires ſufficiétque meo.
Inde mihi ſurget xeniorum maxima merces,
Largáque de veſtra munera fruge dabo.
Ludere me forſan perſricta fronte putetis:
Quod fieri alterius merce benignus amem.
Non ita, nam cùm det deus omnibus omnia, ſatis
Accipite donis munera parva ſuis.
Vos quoque germanæ Dis tot virtutibus æquæ,
Et ſtudiis docti docta propago patris,
Eſte DEI ſimiles, nec munere pendite mentem:
Muneribus pretium mens generoſa facit.

AD IACOBVM MORAVIÆ Comitem.

SI magis eſt, ut CHRISTVS ait, donare beatum
Quàm de munifica dona referre manu:
Aſpice quam faveam tibi: ſis ut dando beatus,
Non renuo fieri, te tribuente, miſer.

AD MATTHAEVM LEVINIAE Comitem Scotiæ proregem.

CVM mihi quod donem nil ſit, tibi reſque ſuperſit,
Accipe cui dones officioſus opes.
Non ego ſum nimius voti, ex tanto ære ſacerdos
Sufficient animo mollia pauca meo.
Denique da quidvis, podagram modo deprecor unam:
Munus erit medicis aptius illa ſuis.

POM-

G. BVCHANANI

POMPÆ.

ATOLLO ET MVSÆ EXVLES.

SEDIBVS extorres bello, ad te fugimus, una
Musarum caste quæ pia sacra colis.
Non querimur, magna exilium mercede levatur,
Si fruimur vultu nocte dieque tuo.
Est mihi carmen Hymen, lusus convivia, cantus,
Materia ætati non aliena tuæ.
Sit procul à tragico semper tua vita cothurno:
Et mihi fas hostes sit celebrare tuos.
Digna Dea tibi sunt facies, virtúsque genúsque:
Concinet ergo inter te lyra nostra deos.
Sufficis æternum mihi sola in carmina. nulla est
Sanguinis Heroi tam numerosa domus.
Ni dea nata fores, mihi tanta potentia fandi est,
Protinus ut faceret te mea lingua deam.
Cura mihi historia est, ut per me mortua vivant:
Stent sua virtuti præmia, pœna malis.
Cætera consequerer numeris facile omnia, tantum
Virtutes possem si numerare tuas.
Digna coli cælo, terras cole. sydera nosse
Si juvet, hic duce, me sidera nosse potes.
Melior hoc radio terras, mare, sydera: monstro
Quàm parvo humanus ludat in orbe labor.

POMPA DEORVM, in nuptiis Mariæ.

DIANA.

QVINQVE mihi fuerant Mariæ pater alme ministræ,

Et dea

Et decus, & noſtri gloria prima chori.
Hoc numero cómitum cœlo caput alta ferebam:
Súmque aliis nimium viſa beata deis.
Nam Venus & Iuno ſucceſsibus invida noſtris,
Vnam de numero ſurripuere meo:
Et nunc orba cohors numero ſibi diſplicet, uno
Pleïadum languet ceu minor igne chorus.
Audeat hoc deinceps exuta licentia frenos:
Objiciar ſævis incomitata feris.

IVNO.

SIT tibi venatus, mihi ſint connubia curæ:
Contenta officio ſit dea quæque ſuo.

VENVS.

CESSET amor, pariter ceſſabunt fœdera rerum:
In chaos antiquum cuncta elementa ruent.

CERES.

SI parili cinctæ fugiant connubia voto,
Rara tui fiet Delia turba chori.

PALLAS.

SI pariter fugiant omnes connubia nimphæ,
Nullus erit poſthac virginitatis honos.

SATVRNVS.

Sᵗ tibi fas fuerit tædis arcere puellas,
Cur mihi fas non ſit præſecuiſſe mares?

MARS.

VND E mihi miles? ſi totum tranſigat ævum
Fœmineum in ſtirili virginitate genus.

MERCV-

MERCVRIVS.

FRVSTRA & ego doceam eloquium, liquidamque palæstram,
Et celerem Eoa merce onerare ratem.

APOLLO.

DELIA parce metu, meaque hæc simul accipe dicta,
Quæ tibi veridico præscius ore cano.
Iuno vocat, Mariasque tuas jubet esse maritas,
Castaque legitimi jura subire thori.
Multiplicesque tibi Marios Mariasque rependent,
Accrescetque tuis longior ordo choris.
Semper prima novæ sobolis tibi serviet ætas:
Proxima Iunoni: cætera fata vetant.

IVPPITER.

QVINQVE tibi Mariæ fuerant, sed quinque dearum,
Instar erant forma, moribus, ingenio.
Quinque dum dignæ thalamis, si jungere tedas
Mortali superos ferrea fata sinant.
At nunc florentis cum pars jucundior ævi
Tota sit in castris pene peracta tuis,
Altera militiæ est, atque altera castra sequendæ
Iamque viris ætas serviat apta viro.
Sic vicibus variis rerum immutabilis ordo
Permanet, & constat mutuus orbis amor.

TALTHYBIVS.

ALTER Hymen lætis jam vocibus æthera pulset,
Sit Maria ut redis altera juncta novis.
Connubio quantum sociat Venus aurea, tantum
Detrahitur numero casta Diana tuo.
Vatique jam superest Mariis de quinque Dianæ
Hæc que.

Hęc quoque jam ſocios reſpicit una thoros.
At vos quas comites dignata eſt candida nuper
Delia virgineis aſſociare choris,
Sic Veneri læti lætam exercete juventam,
Augeat ut choreas caſta Diana ſuas.
Proque una Marias multas donate Dianæ,
Vt Veneri ſponſas fœneret illa novas.
Vt chorus alterius floreſcat uterque, viciſſim
Sentiat alterius ſemper ut alter opem.
Sic mutant elementa vices contraria, ſeſe
Aſſiduè perimunt, & perimendo novant.

POMPÆ EQVESTRES.

TVRMA AETHIOPVM.

FAMA tuæ virtutis ad hæc nos littora traxit
Vnde venit calidi mollior aura Noti.
Fama tui reges tanto ſuper altior omnes,
Quàm tuus à noſtro diſidet ore color.
Ergo ubicunque lubet devotis utere dextris,
Sive magis ratibus, ſive placebit equis.
Experiare fidem bello vel pace licebit,
Serviet imperio vitaque morſque tuo.

TVRMA SEPTEMTRIONALIUM Equitum.

NEC minus Arctoas ſparſa eſt tua fama per oras,
Nec minus Eoas, occiduaſque domos,
Quàm per inacceſſas Libyæ ſqualentis arenas,
Nec minus hoc cœlo pectora tangit honos.
Sunt animi, ſunt dextræ animis ſervire paratæ,
Et mens imperium prompta ſubire tuum.
Si Fortuna animis fuerit ſi viribus æqua,
Officiis in te non prior ullus erit.

AD NE.

A NEPTVNO MISSA TVRMA.

NYNPHA inter pulchras pulcherrima Nepruninas
Nympha Caledoniæ gloria magna tuæ.
Sola o:ibus digna Oceani, cum murice gemmis,
Quæque arbor facta eſt Gorgone facta lapis.
Nos tibi cæruleis Triton ſubmiſit ab undis,
Iuſsit & hæc domini nomine ferre ſui
Vtere Neptuno, cui viribus eſt opus undæ,
Sive ratis celeris, ſive erit uſus equi.
Si minus hi placeant, ſic cogita, in æquore natos
Aſſuetos ſolido non ſatis eſſe ſolo.

EQVITES VERSICOLORES.

HAEC acies equitum ſub verſicoloribus armis,
Fortunæ faciem fulget amicta ſuæ.
Tu modo ſi faveas, etiam fortuna favebit,
Virtuti comes eſt ſcilicet illa tuæ

EQVITES QVI IN GALEIS FEREBANT PALLADEM adverſus eos qui Cupidinem ferebant.

VRE, ſed imbelles puer, ignibus ure puellas:
Bellica belligeræ tela relinque deæ.

ALIVS.

PALLAS adeſt, haſta metuenda & Gorgone ſæva:
Qui locus hic jaculis parve Cupido tuis?

ALIVS

ALIVS.

CECVS amor: ſapiens Pallas. temerarius illi
Impetus, huic ratio tela, manumque regit.
Exitus in dubio non eſt, ſi caſus inermis
conferat armata cum ratione manum.

TOMPE DEORVM RVSTICORVM dona ferentium Iacobo VI. & Mariæ matri eius Scotorum regibus in cœna quę regis baptiſma eſt conſecuta.

SATYRI REGI.

SILVESTRES tibi Satyri dona
Damus agreſtia, ruris alumni
Volucres læti ruris alumnos:
Et preverrere ſolitos ventos
Malè confiſſos pedibus cervos.
At cùm venict robur ab annis
Captes acribus ipſe Moloſſis
Capreas claudes retibus apros:
Diſces ſtrepitu ſæpe quod urbis
Iure anteferat rura voluptas.

NEREIDES REGINAE MATRI.

VIS dura ferri marmoris
Magneſii contagio
Imbuta vertit algidam
Ad Arctον acrem cuſpidem.
Quicunque virtus imbuit
Potente vi præcordia
Te ſpectat unam cardini
Quicunque cœli ſubjacet.
Arcana vis hæc Indico

Noſtra.

Nos traxit huc à littore,
Vt non trahat potentius
Ferrum, silex Heraclia,
Virtutis ut propius tuæ
Claro fruamur lumine,
Et patriis munusculis
Testemur observantiam.

NAIADES REGI.

NON sic luciferi viator ortu
Gaudet, navita non serenitate,
Fœlix pusio nuncius tui ortus,
Nostra ut pectora mœsta recreavit.
Quare munera Naiades pusilla
Hæc damus tibi: nec tamen pusilla,
Si non munere pectus æstimetur,
Verum è pectore munus æstimetur.

FAVNI REGINAE.

VIRTVTE, ingenio regina, & munere formæ
Fœlicibus fœlicior majoribus,
Conjugii fructu sed fœliciſsima, cujus
Legati honorant exteri cunabula:
Rustica quem dono reverentur numina, silvis
Satyri relictis Naiadesque fontibus,
Faunos in melius properantis pignora sæcli
Responsa ferre cœlitum rex hæc jubet:
Omnis in hunc rerum consensit machina regem,
Non sorte lectum sed lege, sed fato datum
Non aliter quam natura novere magistra,
Monstrante nullo apiculæ suum ducem.

ORCADES REGI.

MONTANA donæ montium colentes
Secreta Orcades nunc damus tenellos
Catulos ferarum: firmius vigebit
Cùm corpus annis, acribus Molosſis
Sequeris ipse capreas fugaces,
Aprosque claudes nexibus plagarum

Ni for-

Ni forte malis avios per anfractus
Nemorum, relictis capreis, napæas
Captare capreis non minus fugaces,
Sed capreis capi minus paventes,
Cupiesque silvarum horridos recessus
Præferre forsan oppidis superbis.

VALENTINIANA.

FESTA Valentino rediit lux: frigora languent,
Et liquat horrentes mitior aura nives.
Iam propior propioráque novo se lumine vestit,
Phœbus, & aurato purior axe micat.
Findere jam tenero meditatur cuspide terram,
Gramen & in virides luxuriare comas.
Cortice laxato gemmas jam parturit arbos:
Mitis init regnum jam Cytherea tunm.
Pabula persultant lætæ pecudesque feræque,
Quisque sibi sociam jam legit ales avem.
Inde sibi dominam per sortes quærere in annum
Mansit ab antiquis mos repetitus avis:
Quisque legit dominam quam casto observet amore,
Quam nitidis sertis, obsequioque colat:
Mittere cui possit blandi munuscula veris,
Pallentes violas, purpuriámve rosam:
Quæque suis vicibus nascentia sufficit annus
Munera, temporibus non aliena suis.
Nos quibus & jam flos melioris decidit ævi,
Nec niteant horti, nec renovetur ager:
Serta tamen dominæ nostro ex Helicone petamus,
Frigoribus nullam deposituri comam:
Et Veneri castæ castum libemus honorem,
Et veteres repetat sobria Musa jocos.

AD

AD MARIAM FLAMINIAM sorte Reginam.

REGIA Flaminia jamdudum sceptra teneres,
Si genus aut virtus regia sceptra daret.
Si det sceptra decus, dominæque potentia formæ,
Non decor aut forma est digmior ulla tua.
Si studiis hominumque favent bona numina votis,
Iam tibi regna hominum vota precésque dabant.
Si dea non stabilis rerum moderatur habenas,
Surda aures, cæco lumine, mentis inops,
Heic neque surda fuit, nec cæca, aut mentis egena,
Cùm tribuit dextræ sceptra tenenda tuæ:
Aut si cæca fuit, si surda, aut mentis egena,
Virtutem cæcæ credo fuisse ducem.

AD EANDEM.

CVNCTA tuo cùm colla jugo det sponte juventus,
O post sceptrigeram forma secunda deam:
Esse tamen cæcam sortem ne crede, quod ævo
Me tibi mancipium deteriore dedit.
Commendent juvenes aut forma, aut gratior ætas,
At solet in senibus certior esse fides.
Vt sua dant animos illis bona cognita, sic me
Sors tenuis dominam demeruisse jubet.
Ergo mei quanto minor est fiducia, tanto
Major erit certam cura probare fidem.

AD EANDEM.

ACCIPE quos fœtus tibi fertilis educat annus
Flaminia, ô ævi, floſque decúſque tui.

Non

Non capiti ornatum, neque enim ſplendeſcere pulcher
Externi cultus munere vultus eget.
Sed magis ut noſcas, ubi ver aſpexeris anni,
Quam cedant veri tempora verna tuo.

AD EANDEM.

FLORET ager, florent horti: ſe floribus arbor
Induit, honori cuncta ſerviunt tuo.
Sed tamen altero lapſu natura recurrens
Variare poterat temporum credi vices,
Ni noſtri ingenii quod jam defloruit ævum,
Sterili in ſenecta parturiret carmina.
Carmina naturæ non ædita ſponte, ſed auræ
Tui favoris ſpiritum debentia.

AD MARIAM BETONAM PRIDIE regalium Reginam ſorte ductam.

REGNO animus tibi dignus erat: tibi regia virtus:
Et poterant formam ſceptra decere tuam.
Fortuna erubuit ſua munera ſola deeſſe:
Quæ tibi nunc plena dat cumulata manu.
Cumque tibi immunem dederit livoris honorem,
Non ſatis eſt tardam viſa luiſſe moram:
Ni regina, orbis longè digniſſima ſceptro,
Gauderet regno læta ſubeſſe tuo.

AD EANDEM.

AN querar an potius fortunæ munera laudem,
Quæ me Betonæ mancipat imperio?
Quo mihi forma decens hoc tempore? cùm mihi nulla
Spes ſupereſt, quod ſit mutua cura mei.
Si fortuna mihi melior, melioribus annis
In me munifica ſic foret uſa manu.
Ut cinerem ſubito cecidiſſem, verſus, erátque

Quod mihi vita brevis, pœna futura levis.
Nunc face fors lenta torret: nec dat mihi vitæ
Gaudia, nec subitam dat mihi mortis opem.
Sed seu vita manet, vel mors, hoc gratulor unum
Sub dominæ arbitrio est vitaque morsque
mea.

AD EANDEM.

QVAE melior meritis mihi fors Betona de-
dit te,
Hæc cito sed meritis det precor æqua
tuis.

AD EANDEM.

HORRET hyems, nec prata nitent, nequ
floribus horti,
Vnde queam dominę serta parare mez.
Quique fuit cultu Musarum fertilis hortus
Ingenii, ætatis frigore stringit hyems.
Si tamen adpiret Zephyrus Betonidos aurę,
Hic etiam in vernas luxuriabit opes.

GEORGII BVCHANANI SCOTI,

Miſcellaneorum Liber,

Nunc primum in lucem editus.

AD INVICTISSIMVM FRANCIAE REGEM HENRICVM II. POST victos Caletes.

NON parca fati conſcia, lubricæ
Non ſortis axis ſiſtere neſcius,
Non ſyderum lapſus, ſed unus,
Rerũ opifex moderatur orbem:
Qui terram inertẽ ſtare loco jubet,
Aequor perennes volvere vortices,
Cœlumq́; nunc lucem tenebris
Nunc tenebras variare luce:
Qui temperatæ ſceptra modeſtiæ,
Dat, & protervæ fræna ſuperbiæ,
Qui lachrymis fœdat triumphos,
Et lachrymas hilarat triumphis.
Exempla longe ne repetam. En jacet
Fractuſq́ue & expes, quem gremio ſuo
Fortuna fotum, nuper omnes
Per populos tumidum ferebat.
Nec tu, ſecundo flamine quem ſuper
Fœlicitatis vexerat æquora
Henrice virtus, neſciiſti
Imbriferæ fremitum procellæ.
Sed pertinax hunc faſtus adhuc premit,
Vrgetq́ue preſſum: & progeniem ſui,
Fiducia pari tumentem
Clade pari exagitat Philippum.
Te, qui minorem ſte ſuperis geris,
Sulpamq́ue fletu diluis agnitam,

Miſce-

Mitis parens placatus audit:
Et solitum cumulat favorem.
Redintegratę nec tibi gratię
Obscura promit signa. sub algido
Nox capricorno longa terras
Perpetuis tenebris premebat:
Rigebat auris bruma nivalibus,
Amnes acuto contiterant gelu,
Deformis horror incubabat
Iugeribus viduis colono:
At signa castria Francus ut exulit
Ductorque Franci Guisius agminis
Arisit algenti sub Arcto
Temperies melioris auræ.
Hyems retuso languida spiculo
Vim mitigavit frigoris asperi:
Siccis per Hibernum serenum
Nube cava fletit imber arvis.
Stravit quietis æquora fluctibus
Neptunus, antris condidit Aeolus
Ventos, nisi Francas secundo
Flamine qui veherent carinas.
Per arva nuper squalida & ignibus,
Adhuc BRITANNIS pene calentia
Cornu benigno commearus
Copia luxurians profudit.
Idem ut reductas abdidit oppidis
Francus cohortes, mitis hyems modo
Se rursus armavit procellis,
Et positas renovavit iras.
Stant lenta pigro flumina marmore,
Canoque campi sub nivibus latent:
Diverberatum sævit æquor
Horriferis Aquilonis alis.
Ergo nec altis tuta paludibus
Tulêre vires mœnia Gallicas,
Nec arcibus tutæ paludes
Præcipitem tenuere cursum.
Loræne princeps, præcipuo DEI
Favore fœlix, præcipuus DEVS
Cui tradidit partes, superbos
Vt premeres domitrice dextra:
Vnius anni curriculo, sequens
Vix credet ætas promeritas tibi

Tot laureas, nec ſi per auras
Pegaſeâ veherere penna.
Ceſſere ſaltus vinguidi, & Alpium
Inſerta cœlo culmina, cùm pater
Romanus oraret, propinquæ ut
Subjiceres humeros ruinæ.
Defenſa Roma, & capta Valentia,
Coacta pacem Parthenope pati,
Fama tui Seguſianus
Barbarica face liberatus.
Aequor procellis, terra paludibus,
Armis BRITANNVS, mœnia ſeculis
Invicta longis, inſolentes
Munierant animos Caletum:
Coræna virtus, ſueta per invia,
Non uſitatum carpere tramitem,
Invicta devincendo, famam
Laude nova veterem reſellit.
Ferox BRITANNVS, viribus ante-hos
Gallíſque ſemper cladibus imminens,
Vix ſe putat ſecurum ab hoſte
Fluctibus Oceani diremptus.
Regina, pacem neſcia perpeti,
Jam ſpreta mæret fœdera: Jam dei
Iram timet ſibi imminentem
Vindicis & furiæ flagellum.
Dives & hoſtes jam pariter ſuos
Odit paveſque, & civium & hoſtium
Hirudo communis, cruorem
Aequè avidè ſitiens utrumque.
Hinc luce terror Martius aſſonat;
Direque cædis mens ſibi puſcia,
Vmbræque nocturnæ, quietem
Terrificis agitant figuris.
Sic læſa pœnas juſticia expetit,
Saltus ſuperbos ſic Nemeſis premit,
Sic mitibus juſtiſque præbet
Mitis opem Deus atque juſtus.

IN CASTITATEM.

CASTITAS blandi domitrix amoris,
Caſtitas vitæ ſpecimen prioris,
Labe cum puras ſoboles colebat
Aurea terras.

Caſtitas vitæ ſpecimen futuræ,
Morte cum victa, ſociata membris
Pura mens puris, radiantis aulam
Incolet æthræ.
Vna nec certam veneris ſagittam,
Jura nec fati metuis ſeveri,
Quippe quæ rurſus moriente major,
Morte reſurges.
Pura cum puris agites ut ævum
Angelis, quorum ſtudium ſecuta,
Colliges fructus ſocios, ſecundæ
Reddita vitæ.

DE AMORE COSSAEI ET ARETES.

QVO te ſub antro, quo nemorum avio,
Aeſtus levantem frigore languido
Colleus aſperxit profanis
Cerni oculis, Arete inſolentem?
Tu cura es illi, ſeu roſeo dies
Arriſit ortu, ſeu medio dies
Ignis candet æſtu, ſive cœlum
Nox tacitis operit tenebris:
Tu ſi vocaris per juga Caucaſi,
Te, belluoſi terrida ſolibus
Per ieſqua Maurorum, per æquor
Puppibus indomitum ſequetur.
Non tecta tectis, prædia prædiis,
Aurumve ſtratis cogere montibus,
Non certat eoum decoris
Oceanum ſpoliare gemmis:
Non otioſa lentus mertiâ
Vitæ fugacis ver breve carpere,
Somnoque jucundo moleſtas
Ægri animi relevare curas.
Vnam irretorto lumine te videt,
Vnam inquieta ſollicitudine
Te ſpectat abſentem, invocatque,
Te dominam veneratur unam.
Non ille compta molle nitens coma,
Te, nec Sabæis amnat odoribus;
Non improbis captat doloſus
Illecebris animum rebellem.
Sed luce ferri luctificâ minax,
Pectuſque ſquamis aſper aheneis,

Aut ſpumeos frænos fatigans
Quadrupedis præcuntis Eurot
Qualis virentem Mars prope Strymona
Exercet acrem quadrijugum fugam,
Seu Parthiæ cladem feroci
Seu gelido meditatur Iſtro.
Nec tu labores deſpicis anxios,
Te nacta dignam ſcilicet indolem,
Nec credulum paſcens amorem
Spe ſterili cruciás amicum.
Seu per procellis fœta nivalibus
Prærupta, & Alpes agmen agit feras,
Seu per tumentes imbre fluctus,
Seu validas labefactat arces,
Tu dux per Alpes pandis iter feras
Amnes frementes pontibus alligas,
Tu clauſtra portarum revellis,
Et peragis ſine cede bella.
Quacunque juſſas te duce verterit
Coſſæus iras, luridus anteit
Pallor, tremor, terror, pavórque
Depoſitis male-fortis armis,
Tu dura Rheni pignora, & aſperos
Lari colonos, tu ligurem levem
Et Cantabrum exarmas, docéſqve
Indocili juga ferre collo.
Quacunque amicos te duce verterit
Vultus, per agros pax nitet aurea,
Pax læta ſecuras per urbes
Fundit opes facilemque ſomnum,
Hoſtes quieris, fraus malè callida
Et vis faceſſunt, cava iterum fides
Terras revisit, Veritáſque
Iuſtitiæ reducis ſorores:
O diva, cuſtos pacis amabilis,
Belliqúe formidabilis arbitra,
Quæ pura fatorum ſuperba
Non metuis, dominásque Parcas
Fac ne maligni injuria temporis
Tot veſtri amoris pignora deleat,
Aut obruat cæcæ ſepulta
Sub tenebris taciturnitatis,

AD FRANCISCVM Olivarium Franciæ Cancellarium *Eucharisticon.*

SI quod sub antro Castalio latet
Carmen repôstum, quod fera robora,
Quod saxa ducat, fluminúmque
Præcipites remorentur undas;
Nunc prome sacri Calliope chori
Regina, Olivari & memora piam
Mentem Camœnarum erga alumnos.
Et memori refer ore grates:
Qui, quanquam ab alto culmine, Gallicæ
Rei gubernet munia publicæ, &
A rege premissas habenas
Imperio moderetur æquo,
Nec fasti iniquo subditus ingemit,
Nec resecunda turgidus intumet,
Vtrâque fortunâ peræquè
Infragilisque animique rectus.
Intérque curę pondera publicę,
martisque vixdum compositas minas,
Non negligit, ceu se minores
Vulgi humiles tenuis quærelas.
Et quanquam honoris contigit hunc gradum,
Quo celsius nil ambitio impotens
Sperare possit, pectorive
Compositi moderamen optet:
Olim in juventa Pieridum come
Clarus per illas redditus, ac potens,
Agnoscit acceptos honores,
Pieridum pater, ac patronus.
Quòd si ad Garumnæ littora Vasconis
Abs te impetrato perfruar otio,
Libérque curis entheóque
Pieridum furiatus œstro,
Si nostra cultus indiga splendidi
Camœna, sylvis aptior asperis,
Aulæ reformidet nitorem
Et dociles melioris urbes,

Echo

Echo loquaci te ſcopulo latens,
Anniſque denſa cinctus arundine,
Fonteſque, Olivari, ſonabunt
Et virides nemorum receſſus.

IN POLYONYMVM.

LVſitanicus unus es mare ultra, &
Citra Algarbicus, Indicúſque, Arabſque,
Perſicus, Guineúſque, & Africanus,
Congulque, & Manicongus, & Zalophus,
Nec tuis titulis abeſt ſuperbis
AEthiops nimio perufus æſtu,
Nec circum triplicem refuſus orbem
Cunctarum Oceanus parens aquarum,
Nec portus, neque merx, neque inſula ulla eſt
Lucelli, unde levis refulget aura
Quæ te non titulo augeat: tot ergo
Cui ſunt nomina, nonne jure Regem,
Multis nominibus vocabo magnum?
Sed Rex nominibus tot ille magnus,
Si belli furor, aut mare æſtuoſum
Occludat piperariam tabernam,
Famam fœnore pranſitabit emptam
Verſuram faciet vel eſuribit.

IN LEONORAM.

CVM faciem nimbo madidam Leonora viderem,
Et ceruſſatas arte nitere genas,
Pingere credideram ſolum te ſcire: probavi
Ex facie doctam terque quaterque manum.
At ſimul aurato mihi fulſerat annulus ære,
Quæque niter digitis vitrea gemma tuis,
Non animo tantum didici te fingere; verùm
Certant cum vatris æmula ſigna dolis,
Fictum animú, pictámq; cutem, fraudeſq; latentes

AEs breve tam certis exprimit indiciis,
Vt te non melius potuisset pingere Apelles,
Fingere vel fuso doctius ære Myron.

AD PEIRIDEM LENAM.

LEna tibi est genitrix, tu matris filia pellex,
Et tua suscipiet filia matris onus.
Cumque tibi fratrem prudens natura negasset,
In monachis fratrum tu quoque nomen amas.
Quàm bene quòd primis pater est tibi mortuus annis,
Ne natæ jam plus quàm pater ille foret.
Exulat extremos tibi vir depulsus ad Indos,
Próque viro lixas diligis, atque coquos.
Consobrina suos tecum partitur amores,
Et tibi crissanti est æthiopissa tribas.
Nescio quid monstri cælas Leonora recusi;
Quando tibi solùm monstra pudenda placent.
Impietas odisse suos est maxima, verum
Impietas sic est major amare suos.

AD HENRICVM II Franciæ Regem de soluta urbis *Mediomatricùm obsidione.*

COelo vetustas intulit Herculem,
Mirata monstris letiferam manum:
Flammisque stellatus refulget
Saxificæ domitor Medusæ.
Si poscat æquo nuda sub arbitro
Virtus honores, impiger Hercules
Henrice concedet priores,
Iure tibi volucérque Perseus.
Nam multiformi tu numerosius
Hydra, Medusa pestiferum magis
Monstrum repressisti, impersusque
Prodigii rerudisti inanes.
Occasum & Arcton jam comitem trahens
Et arma Eoæ Carolus Austriæ

Torren

Torrentis hyberni petebat
More furens populator urbes.
Sub semimauro Cæsare, prô pudor
Germana virtus cesserat. Italûm
Indocta libertas tyranni
Ferre jugum tacite fremebat
Spes, inquietæ blanda cupidinis
Nutrix in orbem vota terenderat,
Rerumque fastus somniabat
Imperium, male certus augur:
Tu bellicosæ dux bone Galliæ
Sperare, promptam cuncta superbiam
Compescuisti, tu dedisti
Indomito laqueos furori.
Quis vultus illi? qui dolor intimis
Arsit medullis? Spiritus impotens
Cum claustra spectaret Mosellæ,
Et juvenum intrepidam coronam.
Sic unda rupes sævit in obvias,
Clausus caminis ignis inæstuat,
Hircana sic tygris cruento
Dente suas furit in catenas.
Sed nota Martis dextra Bironii.
Murisque virtus impatiens tegi
Vt fulsit, & pulsi procella
Cornipedum tremuere campi,
Ceu nocte fuerat degeneres feræ
Vexare caulas in timidum pecus
Fortes, ad aspectum leonem
In latebras pavidæ recurrunt:
Sic ille nuper spe insatiabili
Complexus orbem, robora Galliæ
Spectare vix ausus, recurrit
Ad solitas male cautus artes.

AD IVVENTVTEM Burdegalensem.

VAsconis tellus, genitrix virorum,
Fortium, blandi genitrix Lyæi,
Cui parens frugum favet, & relictis
Pallas Athenis.

G. BVCHANANI

Te licet claris decoret triumphis
Martius belli labor, & vetusti
Nominis splendor, seriesque longum
Ducta per ævum,
Ni tamen doctas foveas Camœnas
Et bonas artes opera fideli,
Spes tuas vano studio in futuros
Porrigis annos.
Non enim moles Pariæ columnæ,
Phidiæ aut vivax ebur, aut Myronis
AEra, mansuræ poterunt sacrare
Nomina famę.
Obruet longos cita mors labores,
Obruet claros titulos, opesque,
Saxa findentur vitiata feræ
Dente senectæ.
Mulciber quamvis & iniqua Iuno
Verterint urbem Priami superbam
Illa Smyrnæis inimica pensat
Fata Camœnis.
Nec suo mallet cineri superstes
Ilium Eois dare jura terris,
Qua patent nigros Rhodope ab minosa
Vsque sub Indos.
Sola doctorum monumenta vatum
Nesciunt fati imperium severi
Sola contemnunt Phlegetonta, & Orci
Iura superbi.

MARCO ANTONIO MONLVCIO.

MOnluci, armatæ regeres ut fræna cohortis
Supra annos virtus, consiliumque dei
Supra annos animi vis Martia perdidit ansum
Obvia fulmineo pectora ferre globo.
Quē supet aflantem muros prius horruit hostis
Postea defuncti vindictis ossa colit.

CALENDAE MAIAE

SAlvete sacris delitiis sacræ
Maiæ Calendæ, lenitiæ, & mero,
Ludiq

Lúdiſque dicatę, jociſque,
Et teneris Charitum chorzis.
Salve voluptas, & nitidum decus
Anni, recurrens perpetuâ vice,
Et flos renaſcentis juventæ
In ſenium properantis ævi.
Cùm blanda veris temperies novo
Illuxit orbi, primáque ſæcula
Fulſere flaventi metallo
Sponte ſua ſine lege juſtat
Talis per omnes continuus tenor
Annos tepenti rura Favonio
Mulcebat, & nullis feraces
Seminibus recreabat agros.
Talis beatis incubat inſulis
Felicis auræ perpetuus tepor,
Et neſciis campis ſenectæ
Difficilis, querulique morbi.
Talis ſilentum per tacitum nemus
Levi ſuſurrat murmure ſpiritus,
Lethénque juxta obliviosam
Funereas agitat cupreſſos.
Forſan ſupremis cùm deus ignibus
Diabit orbem, ſęcláque ſæcula
Mundo reducet, talis aura
AEthereas animos fovebit.
Salve fugacis gloria ſæculi
Salve ſecundâ digna dies nota.
Salve vetuſtę vitæ imago,
Et ſpecimen venientis ævi.

ALEXANDRO COCBVRNO.

TNgratis vexata hominum Natura querelis,
Et ſterilis laſsis credita viſceribus,
Cocburnú in lucem dedit, & rude pignus alendú
Mnemoſynes natis tradidit, & ſophiæ,
Hors, ubi maturis acceſsit robur ab annis,
Addidit & dotes ambitioſa ſuas.
Sed ſibi præferri virtutem irata doloris
Exegit pœnas vindice morte ſui.
Si numeres annos, cecidit florente juventa:
Si ſtudia, & mores & benefacta ſenex.

G. BVCHANANI

AD THOMAM CROmelium Anglum.

POrtus, & afflictis ſtatio tutiſſima rebus,
Et noſtro miſeris ſola ſub axe ſalus,
Vindice quo floret pietas rediviva parentum,
Sanctaque cum nivea ſimplicitate fides,
Illius haud duro munuſcula ſuſcipe vultu,
Mente tuus tota qui cupit eſſe cliens.
Qui vagus, exul, inops, terra jactatur & unda
Per mala quæ fallax omnia mundus habet.
Dum ferus huic ſævit, veterani exercitus hoſtis
Dum tonat horrificas Principis aula minas,
Dum nivibus canent impervia culmina montes,
Dum valles nimiis impediuntur aquis:
Poſt mala tot feſſus velut atthida ſtratus ad aras
Ante tuos ſupplex offero dona pedes.
Ingenii ſterilis tenui de meſſe manipulos
Quos dat non fallax ſed male cultus ager.
Si placeant libri, ſi non amplectere mentem
Majus erit voto ſi ſit utrumque meo.

EPITAPHIVM NICOLAI Baconis Procancellarii Angliæ.

HIc Nicolaum ne Baconem conditum
Exiſtima illum, tam diu Britannici
Regni ſecundum columen, exitium malis,
Bonis aſylum; cæca quem non exulit
Ad hunc honorem ſors: ſed æquitas, fides
Doctrina, pietas, unica & prudentia.
Neu morte raptum crede, qui unica breui
Vita perennes emerit duas: agit
Vitam ſecundam cœlites inter animus.
Fama implet orbem, vita quæ illi terria eſt.
Hac poſita in ara corpus animi olim domus,
Ara dicata ſempiternæ memoriæ.

A

AD HENRICVM VIII. Angliæ Regem.

FAma levis (si certa fides adhibenda poëtis)
Ex humili enascens paulatim assurgit & alto
Vertice cæruleo sese inserit ardua cœlo.
Quippe velut tenui nascens de fomite rivus
Per tacitas primum nullo cum murmure valles
Serpit, & ut patrii se sensim è margine fontis
Largius effudit, pluvios modò colligit imbres,
Nunc lacubus sese, pigrisque paludibus auget.
At postquam spatio vires accepit & undas,
Spumeus effractis prorumpit in æquora sylvis.
Sic primò summissa metu vaga fama susurrat,
Mox vulgò insinuat se, postquam audacia crevit
Torva oculos, vultuque minax, atque ore procaci,
Certa, auget dubiis, miscet mendacia veris,
Illa sed in cunctos nimium dea prodiga, facti
Infectique loquax, in te tamen invida laudis
Parca sui, studioque animi deprensa maligno est.
Nam licet ingenti præconia fuderit ore,
Spèque tui adventus animos implerit, & aures
Laudibus inferior tantò est virtute, tuique
Dotibus ingenii, quantò se attollere vero
Altius & vano solita est splendescere fuco,
Illa quidem, haud falso mentis celebravit acumen,
Ingeniumque capax, & primis semper ab annis
Pectora Cecropiæ studiis addicta Minervæ:
Nec tacuit recti memorem, sanctæque tenorem
Justitiæ mentem, miserisque in rebus egenis
Præsidium, pœnamque malis, nullóque favore
Ancipites inter corda inclinantia lites.
Magna nec inficior sunt hæc, sed summa tuarum
Non ibi consistit laudum nec terminus hæret.
Scilicet in tanto sortis splendore secundæ
Nosse modum, quantoque supra virtutibus omnes
Omnibus emineas tanto submissius æquo
Te gerere in cunctis, tetrico nec honore severum
Nec fracta gravitate levem, non ore superbum
Non tristem aspectu, vultuque horrore minacem,
Sed comem, placidumque bonis, placabilis iræ,

Quique

Quique magistratus latissima frena remittas
Sponte tua, salvo quoad majestate liceret,
Hæc tua, te virtus diis immortalibus æquum
Efficit atque hominum supra fastigia tollit.

MVTVVS AMOR.

ARmata telis dexteram,
Lenam veneno sæviat
Mors: cuncta tempus denotat
Falce: aut senecta deterat:
Non mortis hoc propinquitas,
Non temporis longinquitas,
Solvet, fides quod nexuit
Intaminata vinculum
Mors & senectus obruit
Cum Scipione Lælium,
Canam fidem non obruit,
Non pectorum constantiam
Durabit usque posteris
Intaminata sæculis
Syncera quæ Brittannidas
Nectit fides Heroidas
Rerum supremus terminus
Vt astra terris misceat
Regina Scota diliget
Anglam, Angla Scotam diliget.

IN LEONORAM.

SIccine de nostra nunquam egrediere culina
Pinguibus & fies semper amica coquis?
Vique coquum coquus expellit, fit protinus hæ
Successorque tuo fit nova præda toro.
Iamq; etiam hesternas deglubere cœpitat ofella
Crescit & in mores filia parva tuos.
Lingit & algentes concreto jure patellas,
Nudaque jejunę præripit ossa cani.
Sic tener, & firmis nondum satis unguibus ur
Magnanimo lambit vulnera facta patri.
Munus obire potest Leonora decentius istud
Longævâ senior cana parens Hecubâ
Esset

Efferat annosos rabies cui spumea rictus,
Et latrat, patulo dum cupit ore loqui
Et stipis exiguæ si spes accessit, adulat,
Nec quicquam in dura fronte pudoris habet
Illa analecta legat, dentes illi ossa fatigent:
Cum canibus certet de dape pene canis.
Tu juvenum potius validis obnitere nervis,
Et facie, atque annis contipe digna tuis.
Filia parva aviam spectet, matrémque & utrinque
Spem capiat vitæ, consiliumque suæ.

AD EANDEM.

VIve malè, monachique tui, lixæque coquique,
Mater edax, illex filia, nigra tribas.
Ne tamen interea vestri immemor arguar esse,
Vos penes hoc nostri pignus amoris erit.

IN LEONORAM.

MEndicis ætas monachis tibi prima dicata est,
Iam tibi maturæ sola culina placet.
Divinare licet, sed non liber, & pudet ævo
Excipies quales deteriore viros.

IN NEAERAM.

CVM pulchram roseus dies Neæram
Ostendit mihi, sic miser furore,
Inquietus agor, trahor, peruror
Vt rursus tacitas amem tenebras
Seu mali medicina sint tenebræ.
At cùm nox tenebris opaca cæcis
Iam solis jubar aureum fugavit,
Et solis jubare aureo refulgens
Iubar splendidiusque, puriusque,
Formosam mihi sustulit Neæram.
Iam rursus tenebras malas perosus,
Pulchram cernere quæ negant Neæram,
Noctem deprecor, & diem reposco,
Quæ pulchram mihi referat Neæram.

Cen

Ceu mali mihi causa sint tenebræ,
Quis vitæ manet ordo me modusque
Cui vota ut tribuant dei faventes,
Cum votis, neque dii dabunt faventes
Ne miserrimus esse perseverem.
Hoc Venus probat, & probat Cupido
Diis, votisque potentior secundis.

IN IVLIVM II.
Pontificem.

GEnua cui patrem, genitricem Græcia, parti
Pontus & unda dedit, num bonus esse p
tes?
Fallaces Ligures, & mendax Græcia: ponto
Nulla fides. In te singula solus habes.

DE NICOTIANA FALS
nomine Medicea appellata.

DOctus ab Hesperiis rediens Nicotius oris
Nicotianam rettulit,
Nempe salutiferam cunctis languoribus herba
Prodesse cupidus patriæ.
At Medice Catharina καθαρμα luesque si
(n
Medea sæculi sui,
Ambitione ardens, Medicææ nomine plantam
Nicotianam adulterat:
Vtque bonis cives prius exuit, exuere herbæ
honore vult Nicotium:
At vos auxilium membris qui quæritis ægris,
abominandi nominis
A planta cohibete manus, os claudite, & aures
A peste tetra occludite.
Nectar enim virus fiet, Panacea venenum
Medicæa si vocabitur.

AD CAROLUM COSSÆUM Brixiaci Dynastam post captas Vercellas.

QVis me nivosos Alpium trans vortices
Curru volucri deferet?
Quis nube septum me remotis Pegasus
Sistet jugis OEnotriæ?
Non ut parentum laude Romam, vel sua
Virtute Venetum nobilem
Fratrisque flammis, & sororum lachrymis
Padum calentem conspicer:
Sed te beatæ, lux beata, Galliæ
Cossæe, propius ut colam,
Te mirer Italûm, te Pelasgûm gloriam,
Splendore fuscantem novo
Ceu sol Dianam, ceu Diana cæteras
Obscurat astrorum faces.
Nec pectus hac mi perculit cupidine
Florentis ævi gloria,
Seu pertinacem cum Batavum impelleres,
Sæva tremendus cuspide,
Qualis columbas spargit imbelles fuga
Ales Minister fulminis.
Sed cum decoro squallidum te pulvere
Mirata quondam est Ruscinio,
Solum feroces bellicosæ Iberiæ
Parma morantem exercitus.
Tunc cum tuorum fida castrorum comes
Attonita virtus par novum
Spectavit, hinc virum, inde bellum, & horruit
Quod fecerat spectaculum.
Vercella pectus una sollicitat meum,
Vercella sola macerat,
Vercella victa Galliis dum vincitur
Felicior victricibus.
Virtute tanta comminus cui perfrui
Indulsit Astrorum favor.
Inusitato quam theatrum cœlites
Elegerint spectaculo?

Cùm te chorago pace cum placida ferax
Mars copulavit dexteram:
Bellona mitis frœna legum pertulit,
Innoxioque fœdere
Vis equitati juncta, jus licentiæ
Secura præsit compita,
Salvóque recti & improbi discrimine
Castris forum se miscuit.
Quem nuper inter arma fossarum more,
Celséque pinnarum minæ.
Tot stricta tela, plumbeæque grandinis
Procella non exteruit,
Idem urbe captâ fronte non trifti ferox,
Non impotens victoriæ,
Non ira & odio sævus implacabili,
Non efferatus cædibus,
Perambulavit liberas metu vias,
Ceu pace festa exercitus.
Non insolentis militis formidine
Matrona cultus exuit.
Non officina clausa merces abdidit
Non hospes aurum credidit
Solo refosso. Non pudori filiæ
Parens, maritus conjugi
Vim expavit ullam. Subitus oppressæ sonus
Vrbis, tubarum & cornuum
Clangor, virorum clamor, armorum fragor,
Vulgi infidebant auribus.
Cædes ob oculos, & fuga, & ferrum madens
Cruore nondum frigido,
Volvebat animus quid facere victor, pati
Victus soleret: tot tamen
Inter timores vim timere te duce
Nemo sibi permiserat.
Cùm tu tot animos militum, tot ensium
Sic temperares impetum,
Ceu versat animus corpus unum & corpore
Enata ab uno brachia:
Natura genitrix tam novam discordiam
Rerum videns concordiam,
Leges stupebat non minus vinci suas,
Quàm vatis olim Thracii
Ad carmen amnes stare; sylvas currere,
Cervo leonem, ovi lupum

Mites

Mitem accubare, & acribus lepuſculum
Latus Moloſsis jungere
Ego hunc triumphum, hac te decorum gloria
Coſſæ, malui cernere,
Quàm ſpolia regum, dirutarumque urbium
Gazæque pompam barbaræ,
Victæque turbæ fletibus plaudentium
Contaminatum gaudium.
Sed quando tanto diſsitis cœlo, & ſolo
Sors invida id præcluſerit,
Te proſquemur mente grata, quâ licet
Et vota nuncupabimus
Hauſtuſque dulcis Liberi libabimus
Heroas inter ſoſpites,
Canétque victor pariter & victus tuum
Hic robur, hic clementiam.

IOANNIS CALVINI

EPICEDIVM.

SI quis erit nullos ſupereſſe à funere manes
Qui putét, aut ſi forte putet ſic vivit ut orcum
Speret, & æternas Stygio ſub gurgite pœnas,
Is meritò ſua fata fleat, ſua funera ploret
Vivus, & ad charos luctum tranſmittat amicos.
At nos, invitis quanquam ſis raptus amicis
Ante diem, magnis quamvis inviderit auſis
Mors, Te flere nefas, Calvine, & funera vanæ
Ludibrio pompæ, & miſeris onerare querelis:
Liber enim curis, terrenæ & pondere molis,
Aſtra tenes, propiuſq; Deo, quem mente colebas
Nunc frueris, purúmque vides in lumine purum
Lumen, & infuſi ſaciatus Numinis hauſtum
Exigis æternam ſine ſollicitudine vitam:
Quam neque dejicium luctus, nec tollit inani
Ebria letitiâ ſpes, exanimantve timores:
Quæque animo offundit morbi contagia corpus:
Hanc ego quæ curis te lux exemit acerbis
Natalem jure appellem, quâ raptus in aſtra
In patriam remeas, & Poſt fatidia duri
Exilii, mortis jam mens ſecura ſecundæ
Fortunæ imperio major, primordia longæ
Ingreditur vitæ. Nam ceu per corporis artus

Quum

Quum subiit animus, pigræ vegetatque moret
Molis onus, funditq́, agilé per membra vigore
Quum fugit exanimú. Jacet immotúmq́; cadav
Nec quicquid est Iuteæ nisi putris fabrica mas
Sic animi Deus est animus, quo si carer, atris
Obruitur tenebris, speciéque illusus inani
Fallaces rectique boniq́ue amplectitur umbra
Ast ubi divini concepit numinis haustum,
Diffugiunt tenebræ, simulacraq́: vana facessu
Nudáque severi facies in luce videndum
Exhibet æterna, quam nullo vespere claudit
Septa caput furvis nox importuna tenebris.
Hunc ergo in portum cœlo plaudente receptus
Tu licet in placida tranquillus pace quiescas,
Non tamen omnino potuit mors iuvida totum
Tollere Calvinum terris; æterna manebunt
Ingenii monumenta tui: & livoris iniqui
Languida paulatim cum flamma resederit, om
Relligio quâ pura nitet se fundet in oras
Fama tui: ut nuper falso te nomine Clemens,
Te Pauli duo, flagitiis & fraude gemelli,
Te Iuli timuit rabies, Te nobilis una
Fraterna impietate Pius: Sic nominis umbram
Ingeniiq́ue tui effigiem post fata timebit
Vana superstitio: Quique olim in sede Quirin
Triste furens, flammaq́; minax, ferróq́; tyran
Transtulit inferni cuncta in se mœnia regni,
Imperio Pluto, fœdis Harpyia rapinis,
Eumenis igne, Charon naulo, tripliciq́; con
Cerberus, immissi stupefactus lumine veri,
Terrificóque tuæ dejectus fulmine linguæ
Transferet infernas in se post funera pœnas:
Inter aquas sitiens, referens revolubile saxum
Vulturibus jecur exesus, cava dolia lymphis
Frustra implens, Ixionum distentus in orbem.

IOANNI ARESKIN-

Comiti Marriæ, Scotorum *Proregi.*

SI quis Areskinum memoret per bella fero
Pace gravem nulli, tempore utroque p

Si quis opes sine fastu, animum sine fraude carentem,
Rebus in ambiguis suspitione fidem,
Si quod ob has dotes sævis jactata procellis
Fugit in illius patria fessa sinum,
Vera quidem memoret, sed non & propria laudes
Qui pariter petet has unus & alter erit.
Illud ei proprium est, longo quod in ordine vitæ
Nil odium aut liuor quod reprehendit habet.

MATTHAEO STVARTO
Leviniæ Comiti, Scotorum
Proregi

REgis avus, Regis pater, alto è sanguine Regum
Imperio quorum terra Brittanna subest
Matthæus: genuit Levinia: Gallia fovit.
Pulso Anglus thalamum, rémq; decusq; dedit.
Cæpi invicta manu: famam virtute refelli
Arma armis vici, consilióque dolos.
Gratus in ingratos, patriam justéque piéque
Cum regerem hostili perfidia cecidi.
Chare nepos, spes una domus, meliore senectam
Attingas fato, cætera dignus avo.

ANNAE VALSINGAMIAE
Thomæ Randolphi uxori.

ANna hîc Rodolphi jaceo cum prole sepulta:
Et genitrix, uno, & mortua & orba die.
Et genus & facies populo sunt nota: sed uni
Sat mihi sit mores complacuisse viro:
Quos gemitu probat, & lachrymis, curáque fideli:
Nec patitur famam me moriente mori.

AD CAMILLAM
Morelliam.

CAmilla multò me mihi carior,
Aut si quid ipso est me mihi cariùs

Camilla

Camilla doctorum parentum
Et patriæ decus & voluptas,
Ni Gratiæ te plus oculis ament,
Ni te Camœnæ plus oculis ament,
Nec Gratias gratas, nec ipsas
Esse rear lepidas Camœnas.
Quæ virgo nondum nubilis, artibus
Doctis Minervam, pectine Apollinem,
Cantu Camœnas, & lepore
Vel superes Charites, vel æques.
Hos ferie fructus Vtenhovi decet
Laurum virere quæ teneram comam
Nutrivit, & ramos refudit,
Castalio saturata rore.

IN RVSTICVM

RVsticus hem cunctos cùm congeminaret ictus,
Hyberno properans findere ligna foco:
Syllaba quid toties juvet hem geminata laborem
Quærenti uxori, rettulit ille juvat.
Nempe simul toto contentis corpore nervis
In rimam cuneum fortius ictus agit.
Illa memor veneris media inter gaudia, telum
Vt penetret magis, hem congeminare jubet.
Nil opus est inquit núc hoc conamine conjux
Findere te sanè nolo, forare volo.

E GRAECO SIMONIDIS.

HOmo cùm sis, nihil affere stabile
Nec ubi videris hominem, certa
Spatia ætatis promitte: etenim
Musceæ volucris res in morem
Inconstantia rotat humanas.

EX EODEM.

VT arma fugias, fata non fugies tamen.

EX EODEM.

DE luce cassis cor memoriam non supra
Vnum tenebit si cor habeamus diem.

AD HEN

AD HENRICVM Scotorum Regem.

Calitha ſuos nuſquam vultus à ſole reflectit,
Illo oriente patens, illo abeunte latens;
Nos quoque pendemus de te ſol noſter, ad omnes
Expoſiti rerum te ſubeunte vices

AD CAROLVM VTENHOVIVM.

Morte carent ſuperi: ſuperis par cætera diva eſt
Saxonidas juſto quæ regit imperio.
Ne morte ut careat mortali ſtirpe creata
Non dare Lyſippus, Praxiteleſve poteſt.
Muſa poteſt fati domitrix, quæ pectora vatum,
Enthea fatidico furore quatit: plena
Te manet Vtenhovi decus hoc, decus hoc manet illam,
Vt celebris numeris fiat uterque tuis:
Solus enim vates es tali Heroïde digna
Hæc ſola ingenio eſt area digna tuo.

Ad Salutem in nuptiis Reginæ.

Alma Salus reduci tibi Nymphæ hæc vota dedere,
Quatuor, ut dominæ conciliere ſuæ:
Ejus & æternam ſtatuas in pectore ſedem:
Non alia poteris ſanctius æde coli.

Hymnus in Chriſti aſcenſionem

O triumphe Eccleſia,
Jam victor hoſtium tuus
Rex, templa ſcandit ætheria,
Averſa patri vulnera
Et coronam oſtendere,
Qualis redit de prælio
Non decoro ſordidus.

Demiſſa

Demissa nubes se explicat
Sub imperatoris pedes;
Reclusa cœli janua
Invitat omnem exercitum:
Vox Angelorum cantibus
Venire regem nunciat:
AEther nitescit gaudio:
Timore pallent Tartara,
Mundus stupet spectaculo,
Suspensus ante incognito:
Mors victa flet, spes præmii
Levat labores militum.
Cum patre proles unica
Et ex utroque spiritus
Adeste, sic pugnantibus
Vt sint triumphi compotes.

E GRAECO STOBAE

de brevitate vitæ.

REbus in humanis nulla est constantia certa
Veridico vates Chius ut ore canit.
Non minus ut foliis hominum gens fluxa cad
Pauci ubi ceperunt auribus ista, suis
Pectoribus fixere: animis namq; indita quond
Spes teneris blandè credula corda fovet.
Et dum læta viret jucundo flore juventa,
Percurrant animos irrita multa leves.
Nec senium mortemve pavet: neque corporis
Provida venturi cura doloris adest.
O male stultorum mens credula, qui brevis
Tempora non norint quàm fugitiva volet
At tu præmonitus nigræ ad confinia mortis
Lætus age, & genio gratificare tuo.

ALIORV

ALIORVM QVORVNDAM DOCTORVM,

AD GEORGIVM BVCHANANVM

Carmina.

IVL. CÆS. SCALIGER V. CL.

Ad Georgium Buchananum.

FELIX Georgi lacteæ venæ pater,
Quæ ditat immensum mare:
Quid barbarorum voce squallentem absona
Merisque nugis obsitum,
Inepturientem non ferendis artibus
Audire memet postulas?
lectrúmne Phœbo temperante, Marsias
Tentabit ictum pollicis?
mabilis Thalia si faciat modos,
Garrire pica gestiet?
natum ad alta Pegasi cacumina,
Tepente susceptum sinu
gina sacri magna Calliope soni
Liquore non noto imbuit,
ditque palmam ferre de tot gentibus,
Latina quot colit cohors.

Puris

Puris beatæ voce tessellis nitor
Perstringit aures candidas:
Flexuque ducta vena dulcis aureo,
Quam sustulit, iterat sitim.
O me superbum, mole sublatum nova,
Te literatorum Deo.
Desideratum abesse se, ut scribis, dolet:
Quòd aliquid esse me putet:
Tu te ipse contemplator: in quo cuncta sunt,
Et vota lenies tua.

IDEM.

De G. Buch. Carminis venustate.

HEri legebam nuper allatum mihi
Sapidum, tenellum, molle carmen, aureum,
Intelligendum vel puellis omnibus,
Si splendor, atque puritas, decus, nitor,
Animum subire luculentum ullum queant
Intelligendum non facilè doctis viris.
Nisi mentis excitetur ardor efficax,
Sententiarum propter ardorem merum.
De me ut loquaris, ut ego de meipso loquar.
Intelligebam primulàm ut simplex puer
At ubi vir esse, ubi esse volui intelligens,
Vocis serena luce perculsus tuæ
De intelligenti intelligens nihil fui.
Hoc te volebam sic monere: ne pergas
Me velle respondere. non enim audeo,
Hoc que esse respondere, Non respondeo.

IN G. BVCHANANVM
THEODORI BEZÆ
CARMEN.

AVdieram Gottos, & quos Septentrio quos
Barbarus immanes ultricem in numinis
Effudit populos, scelerata mœnia Romæ,

…s ſpoliato ex orbe ſacrarant
…ui monumenta Quirites,
…, partim injeciſſe voraci
… ut quæ olim faſtigia cœlis
…ttollens in nubila montes,
… celebretur Roma ruinis.
…ium ſolers, linguamque di-
…rtam,
…la opibus tot ſæcula felix
… inter caput extulit urbes,
…quis longe ante-ferenda tro-
…haïs,
…dieram Gottóſve aliáſve fero-
…ces
…anus gentes glacialis inundat,
…edum potuiſſe: rapaces
…æ iſtius dulcedine captus
…ngues, quas deinde rigenti
…eret coloretque ſub Arcto,
…glacies Boreæque ſonori
…, Muſarum ardore calerent.
…om ſi quis dubitaverit, idem
… dic Titana negarit,
…e tuas ignorat ineptus,
…ale decus, Buchanane, ſororum,
…emæ propè nato ad littora Thu-
…lez,
…des ſic formavere puellæ,
…nelle illevêre labella,
…ſic implevêre ſonore,
…, licet Scotorum ad littora natum,
Aequoreas inter cautes atque horrida cete,
Tanquam urbe in media civem ſibi vindicet or-
tum:
Inde autem magni te Mantua clara Maronis
Iuret ſtirpe ſatum, at contrà Verona, Catulli:
Aſſerat hinc Venuſinus, & hinc Pelignus: & inde
Corduba te repetat, repetat quoque Bilbilis inde.
At vatem interea Buchananum Scotia jactet
Vatem tuum, felix tantis natalibus una.
Macte quoque ingenii tanta virtute Georgii,
Æternum, & Latii ſpoliis ornatus opimis,
Invidiaque omni major Buchanane triumpha.

Paris beatæ voce teſſellis nitor
Perſtringit aures candidas?
Elexuque ducta vena dulcis aureo,
Quam ſuſtulit, iterat ſitim.
O me ſuperbum, mole ſublatum nova,
Te literatorum Deo,
Deſideratum abeſſe ſe, ut ſcribis, dolet?
Quod aliquid eſſe me putes:
Tu te ipſe contemplator: in quo cuncta ſunt,
Et vota lenies tua.

IDEM.

De G. Buch. Carminis venuſtate.

HEri legebam nuper allatum mihi
Sapidum, tenellum, molle carmen, aureum,
Intelligendum vel puellis omnibus,
Si ſplendor, atque puritas, decus, nitor,
Animum ſubire luculentum ullum queant
Intelligendum non facilè doctis viris.
Niſi mentis excitetur ardor efficax,
Sententiarum propter ardorem rerum.
De me ut loquaris, ut ego de meipſo loqu
Intelligebam primùm ut ſimplex puer:
At ubi vir eſſe, ubi eſſe volui intelligens,
Vocis ſerena luce perculſus tuæ
De intelligenti intelligens nihil fui.
Hoc te volebam ſic monere: ne petas
Me velle reſpondere. non enim audeo,
Hocque eſſe reſpondere, Non reſpondeo.

IN G. BVCHANANV
THEODORI BEZÆ
CARMEN.

AVdieram Gottos, & quos Septentrio qu
Barbarus immanes ultricem in numinis
Effudit populos, ſceleratæ impia Romæ,

Et quæcunque priùs spoliato ex orbe sacrarant
Imperii fastusque sui monumenta Quirites,
Partim æquasse solo, partim injecisse voraci
Consumenda rogo : ut quæ olim fastigia cœlis
Intulerat, septem attollens in nubila montes,
Nunc prostrata suis celebretur Roma ruinis.
At non ingenium solers, linguamque disertam,
Aeternis quibus illa opibus tot sæcula felix
Roma olim cunctas inter caput extulit urbes,
Hæc inquam reliquis longè ante-ferenda trophæis,
Non equidem audieram Gottósve aliásve feroces
Quas procul Oceanus gentes glacialis inundat,
Noscere, mirari nedum potuisse : rapaces
Barbarus ut prædæ istius dulcedine captus
Injiceret Musis ungues, quas deinde rigenti
Captivas sic diligeret coloretque sub Arcto,
Vt medias inter glacies Boreæque sonori
Pectora nata gelu, Musarum ardore calerent.
Attamen hoc factum si quis dubitaverit, idem
Vel medio lucére die Titana negarit,
Vel te virtutésque tuas ignorat ineptus,
Aonidum immortale decus, Buchanane, sororum,
Namque tibi extremæ propé nato ad littora Thules,
Os tenerum Aonides sic formavere puellæ,
Sic Graïo pariter melle illevêre labella,
Pectora Romano sic implevêre sonore,
Vt te Roma, licet Scotorum ad littora natum,
Aequoreas inter cautes atque horrida cete,
Tanquam urbe in media civem sibi vindicet ortum :
Inde autem magni te Mantua clara Maronis
Juret stirpe satum, at contrà Verona, Catulli :
Asserat hinc Venusinus, & hinc Pelignus: & inde
Corduba te repetat, repetat quoque Bilbilis inde.
At vatem interea Buchananum Scotia jactes
Una tuum, felix tantis natalibus una.
Jacte quoque ingenii tanta virtute Georgii,
Aeternùm, & Latii spoliis ornatus opimis,
Invidiaque omni major Buchanane triumpha.

ANDREAS MELVINVS GEOR. BVCHANANO præceptori ſuo, & muſarum parenti.

NVPER te, BVCHANANE, cum viderem
Aegrum, languidulum, toro jacentem
Et fato, & capulo heu nimis propinquum;
Viſus tum mihi ſum videre muſas
Aegras, languidulas, toro jacentes
Et fato & capulo heu nimis propinquas:
Te ſenſi ut meliuſcule te habere,
Nec triſti vigilem toro jacere,
Verum exſurgere, munia ampla obire,
Regem viſere, Regis & ſenatum:
Mox Muſas meliuſcule ſe habere,
Nec triſti vigiles toro jacere.
Verum exſurgere, munia alta adire,
Regem viſere, Regis & ſenatum,
Regem cœlicolum, poli ſenatum,
Senſi. hinc nomine pæne reſtitutæ
Valetudinis & tuæ & ſororum,
Doctarum BVCHANANE dux ſororum,
Quæ tecum in torulo ſimul jacebant
Ah longùm nimis, ah nimis nimiſque
Aegræ languidulæ, parum loquentes:
Quæ tecum in tumulo ſimul jacebunt
Ah brevi nimis, ah nimis nimiſque
Et ſurdæ & gelidæ & nihil loquentes:
Ergo hoc nomine pæne reſtitutæ
Valetudinis & tuæ & ſororum,
Vt ſortem tibi gratularer iſtam.
Gauderem mihi gaudium renatum,
Et longum tibi comprecarer ævum
Exſors tædii & anxii laboris,
Conſors gaudii & otii beati,
Inſcriptum tibi carmen exaravi:
Et pingui rudis arte lineavi,
Hauſtum e fontibus abditis ſacriſque,

Et

Et ſponte & ſubito calore fuſum?
Non quale incolumes ſolent Camœnæ
Altum, grandiloquum, & nimis venuſtum?
Sed quale invalidæ queunt ſorores
Deductum & tenue & minus venuſtum.
Hoc, inquam, tibi carmen exaravi,
Doctarum BVCHANANE dux ſororum,
Incultum ut coleres: & impolitum,
Vnus qui inflares omnium polires:
Proſciſſum veluti colonus arvum
Exaranſque, iteranſque, tertianſque:
Procuſum velut artifex metallum
Elimans, poliens & elaborans:
Vt verſum ſemel, uſque & uſque verſum,
Incudi quoque redditum remittas
Non quale invalidæ queunt ſorores
Deductum & tenue & minus venuſtum:
Sed quale incolumes ſolent Camœnæ
Altum, grandiloquum & nimis venuſtum.

SPHÆRA,

GEORGII BVCHANANI,

quinque libris descripta, *innumeris in locis ex ipsius* autographo integritati restituta.

Cui accessere libri quarti & quinti, *quos autor non absolverat, supplementa.*

EDINBVRGI,
officinâ ANDREÆ HART
Bibliopólæ, CIↃ. DC. XV.

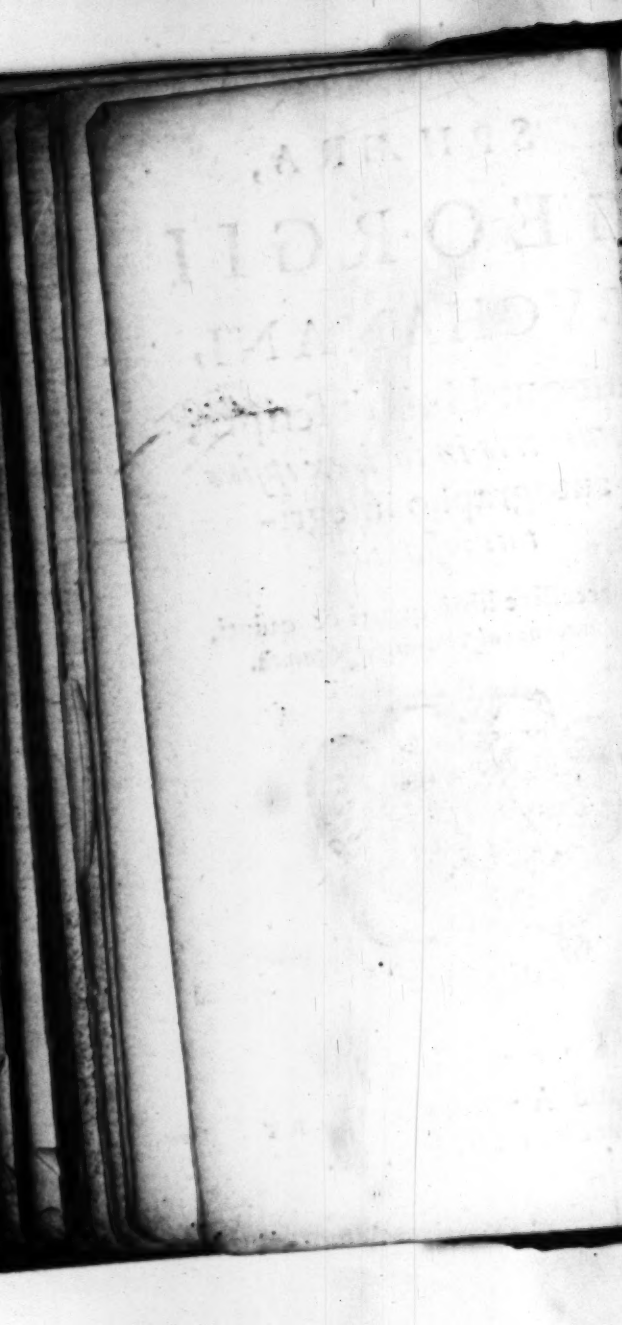

GEORGII BVCHANANI SCOTI,

DE SPHAERA. LIB. I.

QVàm varię mundi partes, quo ſemina rerum
Fœdere conveniant diſcordia, lucis & umbræ
[illegible]ra quis motus regat, æſtum frigore mutet,
Obſcuret Solis vultum Lunæque tenebris,
[illegible]andere fert animus. Tu qui fulgentia puro
[illegible]umine templa habitas oculis impervia noſtris,
[illegible]erum ſancte parens audacibus annue cœptis:
Dum latè in populos ferimus tua facta, poliqne
[illegible]mmenſum reſeramus opus: gens neſcia veri
[illegible]t reſidem longaque animum caligine merſum
[illegible]tollat cœlo, & flammantia mœnia mundi
[illegible]ura ſtupet, & vicibus remeantia tempora certis,
[illegible]utorem agnoſcat, tantam qui robore molem
[illegible]ſciat, æternis legum moderetur habenis,
[illegible]nſilio noſtroſque bonus conformet ad uſus.
Tu mihi Timoleon magni ſpes maxima patris,
[illegible]c patriæ minor, Aonii novus incola montis,
[illegible]de gradum comes, & teneris aſſueſce ſub annis,
[illegible]talidum nemora, & ſacros accedere fontes
[illegible]mpharumque choros populoq; ignota profano
[illegible]ia, nec damnis nec avaræ obnoxia curæ.
[illegible]mpus erit, cum tu, veniat modò robur ab annis,
[illegible]amantes verſabis equos in pulvere belli
[illegible]ſus, & in patriam aſſurges nõ degener haſtam.
[illegible]erea genitor, Ligurum ſine, fulminet arces
[illegible]manoſque feros, & amantes Martis Iberos
[illegible]nſiliis armiſque premat, Franciſque trophæis
[illegible]ora Phœbeas decoret teſtantia flammas.
[illegible]ne quodcunq; vides circumq; infraq; ſupraq;
[illegible]ivere perpetuo labentia ſecula motu,

Omnia complexum gremio, longæva vetustas
Admirata decus varium, pictique nitorem
Aetheris, & puros radiati luminis orbes,
Vno appellari consensit nomine mundum.
Et quanquam moles omni sibi parte cohærens
Vna sit, & nexis per mutua vincula membris
Conspirer, positaque semel rectore sub uno
Observet leges: non est tamen omnibus unum
Partibus ingenium, non vis nativa: sed orbes
Astriferi, & nitidi sublimis regia cœli,
Immunis senii, & vultu immutabilis uno
Perpetuum servat solida & sincera tenorem.
At quicquid gremio Lunæ complectitur orbis,
Permutat, variatque vices, trepidoque tumultu
Aestuat, & nunquam sentit pars ulla quietem.
Sed ruit in sese & civili vulnere semper
Aut cadit, aut perimit, alioque renascitur ore,
Rursus ut interat. Nam pars hæc infima mundi
Quattuor includit genitalia corpora: terram,
Et tenues undas, quique undis altior aër
Incubat, & volucrem campos super aëris ignem.
Hæc sua vel levitas vel densę pondera molis
Dispositere locis: quoniam densissima quæque
In massam coïere, suoque impulsa deorsum
Pondere, telluris medium glomerantur in orbē.
Quem circum amplexus fudit se mobilis humor.
Pulvereumque globum terræ, siccosque fluentem
In cineres vinxit: super hunc se rarior aër
Explicuit, sursumque leves onerosior ignes
Expulit, ut puri teneant confinia cœli.
Hæc ita contiguis inter se finibus hærent,
Orbis ut exterior complexibus interiorem
ambiat, & toto circum se corpore fundat.
Aëra sic ignis, sic undam amplectitur aër,
Sic levis unda gravē premeret sub gurgite terram
Perpetuō, nisi cura DEI se attollere montes
Iussisset, vallesque premi, terramque cavernis
Hiscere, & ingentes humori aperire lacunas,
Et maris irati sepsisset molibus oras.
Scilicet humano generi Pater optimus olim
Prospiciens, certis compressit finibus undas,
Et terræ faciem cœlo patefecit apertam.
Vnde animal cœleste genus, terræque colonum
Respiceret patrii flammantia mœnia cœli.

Et quan-

Et quanquam membris terrena mole gravatis,
Qua licet infernæ fugiens contagia labis,
Mens erecta polum levibus superevolet alis.
Ergo ita præscriptos elementa coërcita fines
Cætera conservant: sed tellus corpus in unum
Cum liquidis coïit undis, cedúntque vicissim
Amplexúque fovent sese, alternisque fruuntur
Hospitiis, mixtæque unum coguntur in orbem.
Orbis enim speciem gravitas sua fecit utrique.
Nam quibus est pondus, proclivia corpora, mundi
In medium se sponte ferunt: sic humor aquai
Ima petit, sic saxa jugis avulsa trahuntur
Sylvarum cum strage: omnes sic undique partes,
Quà vis nulla vetat, medium nituntur in orbem.
Inde rotundari libratis undique massam
Ponderibus ratio pervincit: sin tibi sensus
Certior esse animo judex videatur, id ipsum
Non tibi difficile est certis cognoscere signis.
Nam si plana foret facies telluris ab Indo
Littore ad Herculeam Calpen, cùm Phœbus Eoo
Cardine depromit radiatæ spicula flammæ,
Non citiùs Gangem, quàm Gades tela diei
Lucida percuterent, & cùm Sol condit Ibero
Aequore flammam, una cunctis mortalibus hora
Obsita nox tenebris fuscas effunderet alas.
At nunc paulatim tenebris aurora fugatis
Exserit Oceano placidum caput, aurea cùm fax
Evocat æstiferos stratis è mollibus Indos,
Humida nox tiguos per nostra cubilia somnos
Fundit adhuc: Indos ubi nox involuerit umbra,
Clara per Hesperios fundunt se lumina colles.
Nempe quòd in modicum tellus erecta tumorem
Tardiùs his, illis citiùs vaga lumina terris
Dividat, & clivo radios frangente supino
Occidat his, illis surgat Sol, passibus æquis
Quem fugit, & sequitur cæcis nox atra tenebris.
Nec minùs id Lunę poterunt mõstrare labores,
Cùm procul à fratris radiis ferrugine vultus
Induit oppositæ in medio telluris ab umbra.
Nam tenebris primis nobis cùm Luna laborat,
Post mediam Perses æra auxiliaria noctem
Personat, & magicos vetat exaudire susurros.
Quid? quòd ubi Lunę pars altera lumine cassa est,
Altera fraternis fulget pars æmula flammis

Quâ rubor infecit tenuem falcatur in arcum.
Corporis obscuri nam mobilis umbra figuram
Exprimit, unde fluit: reddúntq; trigona trigonam,
Quadraram faciem quadrata, rotunda rotundam.
Ergo orbis cùm sit tellus, coëuntia Solis
Lumina clivosæ circum latera ardua terræ
Vadiq; cõstringunt umbram, clausámq; rotundãt.
Nam si plana foret facies tellinris ab omni
Parte sui, nunquam tenebrescens cornua Phœbe
Fingeret, aut faciem vaga sumeret umbra rotundã.
Quin & Parrhasia tellus declivis ab Arcto est
Vsque Noti algentèm quà sese exporrigit orcum.
Nã quo quisq; magis tepidos declinat ad Austros,
Hoc humilis Cynosura magis se deprimit, at quo
In Boream properas magis, hoc se Parrhasis ursa
Altiùs attollit, similiq́ue tenore deinceps,
Quantum terra tumens dorso consurgit iniquo,
Tantum se nobis aperitq́ue & condit Olympi.
Nec te commoveat, quòd in altos edita montes
Pars mundi assurgit quædam, depressa profundis
Vallibus hæc si dat penitus, campósque jacentes
Explicet, humanos dum se comformat ad usus.
Ista quidem nostris discrimina magna videntur
Esse oculis, terramq́; negant planè esse rotũdam,
Sin conferre solum juvet ad radiantia mundi
Mœnia, & immẽsam, quę continet omnia molem:
Ille tumor terræ, quem nos miramur, inanis
Vanescit, nullúmque facit penitus momentum.
Nõ secus ac vitreum si musca perambulet orbem
Qui nobis penitus lævis videatur, & omni
Asperitate carens, sentit tamen illa tumorem,
Parvaq́ue inæquali figit vestigia clivo.
Non aliter fixura nisi sulcata dehiscat
Hîc rimis illic tumulis sibi machina dispar.
Nec minùs in faciem se colligit unda rotũdam
Pondere pressa suo, quà per declivia terræ
Ire licet, certis potes id cognoscere signis.
Nam velut in terris, sic & sulcantibus æquor
Nunc polus assurgit, nunc se declinat, & undas
Penè subit, ponto in cumulũ crescẽte rotundum.
Aspice cùm plenis à littore concita velis
Puppis abit, sensim se subducente carina,
Linteaq́ue & summo apparent carchesia malo.
Nec minùs è navi terram spectantibus unda

In medio assurgens, cum littus condidit, alta
Æ specula mali (quamvis ea longiùs absit,
Quam laterum crates, & pinea texta carinæ)
Littora tota patent. Quid? quòd penetrabilis undę
Corpus ὁμοιόμερες cùm sit, pars quæque minuta,
Quantumcunq; tamē, magno cum corpore formā,
Nomen, & ingenium ex ęquo communicat: ignis
Non minùs est tepida latitans scintilla favilla,
Laomedontæas quàm qui dejecerat arces:
Nec quicquā propriū est huic, quod nō vēdicet ęquo
Iure sibi exiguę populatrix flamma lucernæ.
Nec laticis nomen sibi veriùs æquoris unda
Vendicat, æstiva quàm ros glomeratus in herba.
Ergo velut tenui se ros argenteus orbe
Lubricat, & nitidis depingit gramina gemmis,
Et quæ de madidis dependet stiria tectis:
Sic latè effusus ponti remeabilis humor
In cumulum assurgit, formamq́. affectat eandem.
Sed quid ego hęc lōgis rationū ambagibus usq.
Prosequor? & claris conor lucem addere rebus?
Cùm neq. qui fuscos calidus vapor inficit Indos,
Obstet avaritiæ, nec Sol violentior arva
Aethiopum torrens, Boreæq́ue inamabile frigus,
Omnia jam vasti ratibus panduntur Iberis
Claustra orbis, rerum longis incognita seclis
Iam secreta patent. namque insatiabile monstrum
Orcus Avaritiam stygiis emisit ab antris
Germanam Harpyis, facies inculta, situq́ue
Tristis, hiant rictus, tetricis frons aspera rugis,
Ora fame pallent, corpus miserabile curæ
Attenuant, virus promptam in perjuria linguam
Inficit, & trepidam exercent insomnia mentem,
In vigiles ne blanda quies irrepat ocellos.
Illa olim lustrans sicco vix fertile sparto
Lysiadum littus, rarasq́ue in collibus herbas
Qui legerēt genus acre virūm, se in pectora sēsim
Induit, & stimulis agitans præcordia cæcis
Impulit, & resides animos, durúmque laborem.
Et male cum grata longum luctamen arena,
Et tenuem victum & tecto sub paupere tristem
Objicit ante oculos vitam, & sub nocte sopora
Mentibus illudit varias mentita figuras.
Nunc nemora Aethiopum molliq́ue aviaria lana
Induit,

Induit, & dites alio sub sidere monstrat
Sylvarum exuviis Seras, nunc decolor Indus
Zinziber & piper accumulat, nunc cinnama dives
Cogit Arabs: nunc fœcundo de vulnere matris
Thus & Myrrha fluunt, pérq; inscia vomeris arva
Congerit in cæcas aurum formica cavernas.
His animum illusi formis, duráque premente
Pauperie, & magnum magni spondente laboris
Spe pretium: linquũt patriamq́; thorúmq; larémq;
Grandęvósque patres, flentésque in limine natos,
Pręcipitantq́ue animas in aperta pericula viles
Auspice avaritia. Et quanquã furor omnib. idem,
Paulatim tamen ignoti formido coëgit
Oceani littus legere, & confidere ponto
Parciùs: at postquam cum lucro audacia crevit,
Alta petunt, charaq́ue procul tellure relicta
Velivolas verrunt rostris spumantibus undas.
Iam sordent spolia Aethiopum paupérq; Zalosus,
Guineaq́ue & nimio Congus sub sole recoctus,
Et quicquid longis cumulaverat Africa seclis,
Aut nondum nostris mentem labe-facta venenis
Spreverat, una animos rapit India, sola profũdam
India dives opum ingluviem expletura videtur.
Et votis factura modum, quà signifer annum
Circulus obliquans vicibus discriminat ęquis,
Frigoribúsque pares alternos temperat ęstus,
Lucri dira fames penetrat, non Seres & Indi,
Et quisquis primi tepefactus flatibus Euri
Mollia laniferis carpit velamina sylvis,
Non quæ vincendo fessum terra ultima Bacchum
Vidit pampineos moderantem tigride currus,
Quæq́ue laboriferi finem dedit Herculis actis,
Et, quæ Pellæas sensit postrema sarissas,
Sufficiunt avidis animis: quà panditur orbis
Sub Noton Herculeæ fugiens compendia metæ,
Donec ad algentem trans Aegocerota Canopum
Avia devexi niteant fastigia cœli,
Fregêre ignotas remis audacibus undas.
Et quicquid tenebris longa ignorantia cæcis
Obruerat, quà nec Romana aut Barbara traxit
Arma odium, bellive furor, non prodiga vitæ
Gloria, non pręceps audacia, non vagus error,
Quò neque monstrorum fœcunda licentia vatum
Ausa inferre pedem est, auri scelerata cupido
Irrupit:

Irrupit: quærensque viam per devia mundi,
Dum nihil occultũ, dum nil sibi linquit inausum,
Quod ratio longis nisa est extundere seclis,
Illa oculis hominum ostendit, terramq; fretumq;
Aëraque & gremio cœli versatile templum
Cætera complexum tumidos se cogere in orbes,
Et mundi effigiem per singula membra rotundã,
Pendentémque suo & librataṁ pondere terram
In media mediam mundi regione locatam:
Et circumfusos cunctis è partibus orbes
Aetheris, in medium toto procumbere nisu,
Inque globum cogi nitendo, in seque volutos
Nectere perpetuis redeuntia secula seclis.

Vna igitur cùm sit moles telluris & undæ,
In speciem sese cogens unde unde rotundam:
Concavus hanc aër, qui circumvoluit, eandem
Ducat ut effigiem, ratione evincere promptum est.
Extima pars etiam volucri quę cingitur igni
Ignis ab amplexu curvum sinuatur in arcum:
At levitate sua vivacis semina flammę
Alta petunt: donec Lunę circumfluus orbis
Arceat, inque globum cogat coalescere fluxam
Materiam, rursus flammę pars infera sese
Lubricat orbe cavo, cùm scilicet undique partes
Impellant sese, & sursum levitate ferantur,
Postremęq; premant, semperq; prioribus instent,
Quaque licet, tentent puro se adjungere cœlo.
Sic medium fugiens mundi, se flammea moles
Contrahit, inq; cavum infernè se circinat orbem.

Quattuor hęc simili cùm sint elementa figura
Prędita, non uno pergunt tamen incita motu
Ire: sed hęc sursum levitas rapit, illa deorsum
Pondus, & hunc unum dedit iis natura meatum.
At flammarum orbis, flammisq; propinquior aër,
Quòd fluat in gyrum celeri vertigine raptus,
Indicat exitiale micans fax dira cometę,
Multaque quę liquidis flagrant incendia campis
Aetheris. Eoo cum nocte orientia cœli
Margine, & Hesperio cũ nocte immersa profundo,
Aut Phœbi cum luce parem servantia cursum.
Non tamen hęc circum terras per inane rotantur
Sponte sua, volucri sed torta volumine raptat
Secum cuncta trahens domini violentia cœli.

Aëris at vario terræ pars proxima motu

Voluitur

Volvitur incertis semper vexata procellis.
Nam cùm Sol oriens radiorum spicula fundit,
Humentésque bibit rores, fumósque volucres,
Nube polus densa latet obrutus, humida molles
Vis abit in pluvias, aut grandine ruris honorem
Decutit, aut operit niveo ceu vellere montes,
Aut matutinis vestit dumeta pruinis.
At tenues nebulæ & sicci spiracula fumi
Cùm glomerant campo sese aëris, illicet Auster
Imbrifer, aut gelida Boreas effusus ab Arcto
Nubila volvit agens, & turbine pulveris atri
Verrit humum, ficcisque furens bacchatur arenis.
Aequorâ nec latis latè circumsona terris
Non in se remeant rursum & tumefacta redúdant
Perpetuo fluxu: Terra una immobilis hæret
In sese incumbens, nec sursum limite recto
Nec fugit in dextrum, aut lævum, sidítve deorsum,
Nec sese sua per vestigia volvit in orbem.
Nam cùm stelliferi sursú undiq; machina cœli
Assurgat, tellúsque sua gravitate deorsum
Pressa fluat, recto quo limite cunque mearet,
Scanderet, & nitidis propiùs succederet astris,
Et benè dispositi turbaret fœdera mundi,
Quæ levibus sursum, gravibus dant ire deorsum.
Cumque suum tetigêre locum, si nulla quietem
Vis peregrè infestet, tranquilla pace potiti.
Terra igitur nec sponte sua secedere mundi
E media regione potest, nec viribus ullis
In latus impelli potis est, tollive, premive:
Cùm sit nulla usquam tantæ violentia molis,
Moliri quæ sede sua per vimque movere
Congeriem terræ possit: Nec rursus in orbem
Se rotat, ut veterum falsò pars magna sophorum
Crediderat, Samii jurata in verba magistri.
Quippe astrorum ignes spectantia lumina fallit
Quæ volucri circum torqueri turbine cœlum
Immota tellure putent: ceu littore puppis
Cùm fugit, & vento radit vada salsa secundo,
Stare ratem pigróque putes hærere profundo,
Cùm fugiant colles, sylvæque urbésq; recedant.
Nox ita corporeos hebetat caligine sensus.
At tu chare puer nunc mecum lumina mentis
Huc intende, animóque orbem percurre sagaci,
Eque suis tenebris demersum protrahe verum.

Finis

Finge animo, pigris immoto corpore flammis
Stare polum terram se circumvolvere in orbem,
Perque ter octonas umbrarum & luminis horas
Claudere perpetuum sua per vestigia gyrum,
Hunc neque vim cursus, celeres æquare sagittæ,
Nec volucrum pennæ: alæ, nec flamina venti,
Nec quæ fulmineæ impellit violentia flammæ
Saxa, cavo incluſus quoties furit æstus aheno.
Nónne vides parva pueri crepitacula dextra
Cùm quatiunt? vel cùm nervo ſtridente ſagittæ
Miſſa volat? vel cùm follis de fauce recluſus
Ventus anhelantem fovet in fornacibus ignem?
Nónne vides quanto cum murmure ſibilat aër
Séque gemit fundi? ſi parvo igitur momento
Cum ſonitu impulſus fremat atque remugiat aër,
Quem fore ſperamus ſonitú quę murmura? tellus
Concita præcipitem dum ſe contorquet in orbem,
Tótq; ſimul ſylvę præraptáq; culmina montium
Auram indignantem ſcindãt, laceránt; foránt;

Tam celeri tellus igitur, ſi concita motu
Iret in occaſum, rurſúſque rediret in ortum,
Cuncta ſimul quateret ſecum, vaſtóque fragore
Templa, ædes, miſeriſq; etiam cum civibus urbes
Opprimeret ſubitæ ſtrages inopina ruinæ.
Ipſæ etiam volucres tranantes aëra leni
Remigio alarum, celeri vertigine terræ
Abreptas gemerent ſylvas, nidóſque tenella
Cum ſobole, & chara forſan cum conjuge: nec ſe
Auderet Zephyro ſolus committere turtur,
Ne procul ablatos terra fugiente Hymenæos,
Et viduum longo luctu deſleret amorem.
Quid? cùm prima leves ineunt certamina Perſæ,
Medorum & paribus ſtat contrà exercitus armis:
Stante polo, fugiente ſolo, dum miſſile ferrum
Aëre ſuſpenſum vacuo volat: altera pugna
Indueret telis ſe occurrens, altera nunquam
Vulnera perferrent, tela & vertigine terræ
Hoſtibus ablatis, domini veſtigia propter
Irrita conciderent. Quid cùm ſe concita tellus
Semper in occaſum torquet, ſi cœrula ponti
Æquora lenta jacent, pigriſque immota lacunis
Interea, nónne aut terræ pars magna neceſſe eſt
Innatet æquoribus, naturæ & fœdere rupto
Vada levis rupes oneroſas gurgite geſtans

Non ceder,

Non cederet, montéſque altos jam perferet humor,
Ante quidem indocilis minimos geſtare lapillos?
Aut ſi terra undis ſolida & non fracta reſiſtat,
Quotidie partem obrueret vis humida ponti
Demerſamq; freto quã Sol modò viderat, hãc nox
Squalentem informi ſemper ſpectaret arena?
Quòd ſi terra pari contorta volumine ſecum
Æquora raptaret, quique æquora concita tollit
Spiritus, impulſu ablatus traheretur eodem
Hanc neque vim contra ſemper labentis eodem,
Æquoris, & verſi violenta in flumina ponti:
Navita vel verrens abiegnis æquora palmis,
Vel latè expanſis poſſit contendere velis
Præcipiti vanum curſu vincente laborem?
Quid Solem loquar & Lunam? quid cærula cœli
Cætera, quæ peragunt non æquo ſydera curſu?
Inq; chori ludunt ſpeciem, & nunc lumine juncto
Mutua conſpirant, ſpatiis nunc diſſita longis:
Quæque ſuum ſervant diverſa lege tenorem?
Hæc ſi perpetua ſtatione immota manerent,
Non procul à fratris radiis ferrugine vultum
Nunc Phœbe indueret, nũc fratrẽ admota ſubiret,
Et trepidum ſubitis tenebris confunderet orbem.
Nec Sol æſtiferi modò torrida brachia Cancri
Scãderet, imbriferos modò declinaret ad Auſtros,
Nunc medio auratas cùm limite verſat habenas,
Aut tenebris, paribus lucem fecerneret horis.
Nec variis rerum vicibus, quæ terra pruinis
Obruta, quæ pigro torpebat frigore, lætis
Frugibus & blando florum vernaret amictu,
Et coqueret mites in apricis collibus uvas.
Nec Veneris jubar Oceano modò manè decoros
Exſereret vultus, & prævia lumina, Soli
Nunc veſpertinis præluceret Hymenæis:
Regia ſi cœli pigra atque immota maneret?
Nec levior fuit in poſitu telluris & undæ
Error eorundem, qui mœnia celſa Crotonis
Incoluere ſophi Lacedæmoniúmque Tarentum.
Quippe nihil toto naturæ in corpore claudi
Purius aut melius vivaci ſemine flammæ,
Omnibus unde ortus naſcentibus, omnibus auctus
Progenitis, vigiliſque ciens præcordia motus,
Qui meat in lentos diſcuſſo frigore nervos,
Infuſuſq; animam æternã per membra caduca,

Conciliat

Conciliat fluxis cœlestia semina rebus.
Huic igitur multo visa est dignissima sedes
Arcanum penetrale orbis, mediique recessus:
Vnde adyto è sacro partes effundere in omnes
Se queat, ut (si fas parvis componere magna)
Quod vegetat pigros cunctis animantibus artus
Sanguinis & vitæ fons cor, de pectoris antro
Vitalem spargit per cætera membra calorem.
Proxima post ignem est illis sita terra, nec unam
Hãc statuêre tamẽ: sed & huic Antichthona terrã
Adversam æternos circum ignem voluere gyros.
Hæc procul à vera quantum ratione recedant,
Percipe: nam gravibus cùm sit vis una movendi,
Sponte sua ut fugiant cœli convexa, fluantque
In medium mundi centrum: ut terra infima sidat
Sponte sua, & media mundi in statione necesse est
Aëre libratum vacuo se fingat in orbem.
Nec minùs id certis facile est cognoscere signis.
Si minùs à portâ tellus distaret Eoa,
Quàm Tartessiaco, qui fessos accipit axes,
Limite: jam Phœbus radiis illustre coruscis
Cum caput exsereret, majorem ostenderet orbem
Mane oriens, rursus ventura nocte minorem.
Sidera quid memorem? vel quæ labuntur eodem
Limite perpetuo, vel quæ non passibus æquis
Per liquidos cœli campos constanter oberrant.
Cum propiora meant, majori corporis ambitu
Esse videbuntur nobis: sin longius absunt,
Pro spatii faciem ostendent ratione minorem.
At nunc à terra pariter distantia ab omni
Parte, pari semper se dant spectanda figura.
Quin Solem observa, cœli de culmine recta
Cum ferit Aethiopas radiorum cuspide, nulla
Cum teneros fœtus defendit pampinus umbra,
Si propior terris lucis moderator Eois
Tum regeret currus: major peragranda peracta
Lucis parte foret, cœli & fastigia paucis
Mane per adversum clivum Sol scanderet horis,
Serus in occiduum spatio majore jugales
Conderet Oceanum. Contrà si terra propinqua
Hesperiæ metæ, longè distaret Eoa,
Mane diu Titan scandens sublime cacumen
Aetheris, Hesperitas citò præcipitaret in undas:
Tempora nec lucis (nunc ut sunt) ætheris alti

E ſolio ſpatiis medius ſecerneret æquis.
Præterea propior ſi Sol ſeſe exerat Indis,
Quàm cadit Heſperiis, umbras oriendo minores
Proiiceret paribus horis, quàm littora Calpes
Cùm petit, in noctem quotiens declivis habenas.
Corpus enim ad lumen ſi proponatur opacum,
Tam magis obſcuras in longum porrigit umbras,
Quàm magis à denſo remouebis corpore lumen.
Nunc Sol æquales ſpatiis æqualibus umbras
Cùm jaciat: ſpatiis terram undiq. diffugit æquis,
Ex æquo occiduæ, portæque propinquus Eoæ.
Terræ orbis calidũ ſed nec declivis in Auſtrum
Propendet, nec Mænallam conſurgit in urſam,
Sed medio inter utrũq. polũ diſcrimine pẽdet,
Circumfuſum æquo diſtinguit limite cœlum.
Nónne vides? blandi cùm nuncia veris hirundo
Admonet æquales cum lucibus eſſe tenebras,
Aut cùm Libra dies noctéſque examine juſto
Temperat, & mites fouet æſtus mitior uvas,
Manè novo ſurgens roſeo cùm Phœbus Eoo
Fundit in humentes radiorum ſpicula terras,
Turritæque domus armataque mœnia pinnis,
Et quæ finitimis excludit jurgia limes
Arbor agri, rectos ad ſera cubilia Phœbi
Projicit umbrarum mucrones: rurſus in undas
Veſpere diſcedens fero, cùm condit anhelus
Phœbus æquos, roſeos umbrarum cuſpis in ortus
Tenditur. at cùm Sol pluvios declivis in Auſtros
Aegocerota tener, vel cùm ſublimis in Arcton
Emicat, æquoreique accendit brachia Cancri:
Nunc Noton obliqua, Boream núc appetit umbra,
Sed media mundi tellus ſtatione relicta,
Si ſe Parrhaſiam magis acclinaret ad Arcton,
Omnis in algentem ſeſe umbra extẽderet Arcton.
Sin magis humentes ſeſe inclinaret in Auſtros:
Omnis in humẽtes ſeſe umbra extẽderet Auſtros,
Et tranſverſa fluens tum veſpertina ſecaret
Porrectam Eois longè de montibus umbram.
Sed neque ſi tellus medio non eſſet in axe
Inter utrumque polum, ſubtracto lumine fratris
Delia telluris ſubita palleret ab umbra,
Diviſo quoties æquali limite cœlo,
Objicit adverſum radiis ſolaribus orbem.
Nunc age telluris quę ſit menſura, quis illam

Ambitus

Ambitus in gyrum remeans circunder: ab imo
Linea quæ ſummas mundi penetraret ad oras,
Quanta ſit: & veterum quænam ſolertia molem
Sit dimenſa, animo attentus percurre ſagaci,
Oblitúſq. humiles curas, paulùm erige mentem,
Et mecum ingentes cœli ſpatiare per orbes.
Chaldæi proceres (ſic fama eſt prodita) vaſti
Cùm campi incolerent æquor, latéque pateret
Aetheris immenſi partes proſpectus in omnes,
In numeros primi ſtellas & nomina certa
Digeſſêre, ſuis ſignantes aſtra figuris.
Illiciebat enim mentéſque oculoſque benigna
Temperies, aër tranquilla luce ſerenus
Semper, & æſtivi facies innubila cœli.
Ergo propoſiti victrix induſtria, certis
Finibus & ſpatiis numerorum incluſit Olympum:
Et qui vectorem Phryxi Libramque pererrat
Circulus, in partes diviſit quattuor æquas.
Néve etiam exiguis ſpatiis menſura deeſſet,
In novies denas viſum eſt diſcerpere partes
Quadrãtem, & totidem partiri in fragmina gyrũ.
Qui ſpatiis utrumque polum diſcriminat æquis.
Cùmque foret terris homini jam notior æther
Turpe videbatur, qui tam longinqua ſagaci
Ingenio eruerat, propriam non noſcere ſedem:
Quíq. velut patriã ipſũ animo peragraſſet olympũ,
Degere natalis peregrinum in carcere glebæ,
Ignotum populis ignorandúmque propinquis.
Sed cùm frigoribus torpens, aut torrida flammis,
Aut infeſta feris, ſqualeret maxima terræ
Portio, cùm monſtris etiam crudelior ipſis
Barbara ſævities hominum loca culta teneret,
Prodiga nec vitæ, ſuis inſatiabilis auri
Sævo auderet adhuc vitam committere ponto:
Ipſe animus velox longum renuente laborem
Corpore menſuram (patrii velut hoſpes Olympi)
In cœlo invenit Terræ. nam plana jacentis
Aſſyriæ peragrans decies cùm ſena viator,
Ac bina adverſam tranſiſſet millia in urſam
In quadrante, poli quadrantem, menſus aheno
(Quem ſpatia extremas per lymbi ſectilis oras
In novies partitus erat dena inſtar olympi)
Inde per anguſtæ cœlum ſublime dioptræ
Intuitus rimam ſolito ſublimius una

Parte,

Parte, ſuper terras conſcendere repperit Arcton.
At rediens totidem ſua per veſtigia retrò
Millia, parte una deſcendere preſsiùs Arcton
Repperit, in vetitas ceu ſe deflecteret undas.
Hoc aliis ſæpè atque aliis tentantibus, idem
Affuit eventus: ſic experientia longa
Edidicit decies ſex binàque millia paſſûm
Reſpondere uni cœleſti è corpore parti.

Hunc igitur ratio numerũ per fragmina circi,
Qui per utrumque polum productus limite recto,
Hinc atq; hinc ſpatiis cœlum diſterminat æquis,
Multiplicans quantus terrai circulus orbem
Ambiat, invenit. Cum terræ deinde rotundæ
Circuitum inventum tres diſſecuiſſet in æquas
Particulas: inter ſummum telluris & imum
Quanta foret penetrans per centrum linea vidit.
Nil adeò inculti montes, nil concita ventis
Aequora, nil oculis denſę impenetrabilis orbis
Obtiterat moles animo, quin devia rerum
Cerneret, & clara rationis lampade fretus,
Panderet infernas immiſſa luce tenebras.

Nec lęvior labor eſt cœlo componere terram:
Vt collata ſimul cum ſint ratione ſagaci,
Percipias rerum ſit quantula portio, verbis
Quam nos magnificis in regna ſuperba ſecamus,
Partimur ferro, mercamur, ſanguine fuſo
Ducimus exigua glebæ de parte triumphos.
Illa etenim moles per ſe ſpectata ſeorſim,
Magna quidem: ſi cum ſtellati tegmine cœli
Componas, puncti inſtar erit, vel ſeminis, unde
Condidit innumeros ſenior Gargetius orbes.

Nam neque, ſi terrę ſpatium vitreiq; profundi
Multiplices decies centena in millia paſſûm,
Atque iterum totidem, totidemq; in millia ducas,
Menſus eris magno exiguam de corpore partem.
Nec labor & ratio poterit deprehendere, terræ
Circuitum aſtriferi quota pars æquaverit orbis:
Non magis, Oceani quàm ſi juvet edere, quantam
Vrna brevis magno capiat de gurgite partem.

Nec, niſi terra foret puncti non ſectilis inſtar,
Dimidium cœli ſemper finiret horizon,
Sixnáque ſex infra tenebris abſconderet atris,
Altera ſex æquo præcidens limite cœlum,
Contemplãda oculis ſemper daret obvia noſtris.

Nec va-

Nec vaga cùm pleno turgeſcit Cynthia cornu,
Surgeret Heſperium Phœbo ſubeunte profundũ:
Aut prono Heſperiis curru ſe tingeret undis
Phœbus, ab Eois cùm fluctibus exerit axem:
Ni collata polo moles telluris & undæ,
Pene atomi exiguę ſpeciémq; modúmq; teneret.
Nec minùs id geminę poterunt oſtendere ſtellę,
Omnia perſimiles lucem faciémque modúmque,
Dividit in partes hęc Taurũ, hęc Scorpion æquas,
Has vigil obſervans caſtrorum ex aggere miles,
Aut dum nocturnas rate navita dividit undas,
Vidit ut Eois quoties caput exerit undis
Altera, ſe Mauris ſub fluctibus altera ſemper
Condat, & æquali dirimentes limite cœlum
Dimidium retegant oculis ſpectabile noſtris,
Dimidium celent: ſic ut finitor utramque
Hâc atq; hâc mediam ſecet uno tempore ſtellam.
Hîc, ſi luminibus ſpatium telluris iniquę
Officeret, cæli nobis ſpectanda pateret
Pars minor: aut quoties in opacos ardua montes
Creſcit humus, ſi proſpectus quoq; creſceret una,
Iam media plus parte poli de montibus altis
Cernere fas eſſet: tenebris occulta lateret
Pars minor: at nunc ſeu ſpectes per plana jacentis
Aſſyriæ nitidum cœli remeabilis orbem:
Seu ſuper aërii montis ſublime cacumen,
Dimidio cœli non plũſve minũſve videbis:
Et Tarteſſiacis cùm Taurus mergitur undis,
Scorpius Eois oriens emergit ab undis,
Inque vicem ſemper remeantes paſsibus æquis
Hic premit adverſos, hic fluctibus exerit ignes.
Nullum adeò montes ingeſtaque culmina celſis
Nubibus efficient momentum, totáve terræ
Machina, cum magno ſi componatur olympo.
Non magis ac radiis volitantia corpora Solis
Cum Tauri collata jugis, aut Alpibus, aut quæ
Saxa Prometheis famam meruere cathenis:
Aut ſi componas latè circum-ſona terræ
Aequora cum tenero, qui pingit gramina, rore.
Hũc etiam auricomũ qui proſpicit omnia Solem
Aſpice: qui quanto major ſit corpore terræ,
Poſt tibi perſpicuis clarabimus argumentis.
Is tam mole ingens, tam claro lumine purus
Cùm niteat, & nulla nubis caput occulit umbra,

Non mul-

Non multo apparet nobis pede longior uno.
Ergo is tantillum cùm sese effendat: in axem
Ipse suum Phœbus si te super æthera tollat,
Inque diem Phaëtonteas tibi cedat habenas,
Quantula de cœli spectanti vertice celso
Terra videretur? si cœli è vertice terra
Vlla videretur, jam quantula portio cœli
Ipse sui Sol est? Solem quoque qui vehit orbis,
Quantulus est cum stelligero collatus olympo?
Terra igitur cùm sit multesima portio Solis;
Pars orbis Sol parva sui: qui continet orbis
Solem, stelligeri exilis sit portio cœli:
Stelligero tellus si componatur olympo,
Aut qui stelligero nitet altior orbis olympo.
Nulla queat numeris ratio comprehendere, tellus
Pars quota sit vasti, qui continet omnia, mundi.
Hæc illa est hominum sedes hæc illa ferarum
Et volucrũ domus: hoc angusto è carcere quãtum
Surripit Oceani terræ circumfluus humor,
Quique per Herculeæ irrumpens divortia metæ,
Europam Lybicis latè sejungit ab oris?
Adde huc claustra Arabũ, quęq; arctãt æquora cãpes
Hyrcanos: huc adde lacus saxasque paludes,
Et quæ præcipiti labefactant flumina montes
Vortice, vel pigris stagnant immota lacunis.
Dúmq. hęc vi rapiunt, hæc orbẽ gurgite mergũt,
Conditur exiguæ sub aquis pars maxima terræ.
Quod supereſt, magno velut insula parva profũdo
Innatat: huic etiam quantum vel squalet arenis
Vel tumet in vastos sine fruge, sine arbore mõtes
Vel nimiis ardet flammis? vel frigore torpet?
Vel jacet humano indocile ah mansuescere cultu
Vel fœcunda malis animantum in funera fœcũ
O pudor, ô stolidi præceps vesania voti!
Quantula pars rerum est, in qua se gloria jactat
Ira fremit, metus exanimat, dolor urit, egestas
Cogit opes ferro, insidiis, flamma atque ven
Cernitur, & trepido fervent humana tumultu

FINIS LIBRI PRIMI.

GEO

GEORGII BVCHANANI SCOTI,

DE SPHAERA. LIB. II.

IAM mihi Timoleon animo majora capaci
Concipe, neu terras ſemper mirare jacentes.
Excute degeneres circa mortalia curas,
Et mecum ingentes cœli ſpatiare per oras.
Nec tibi Dædaliæ temeraria vincula ceræ
Nectere opus, volucreſq. jugis frenare dracones,
Mõtibus aut ſtructis cumulare ad ſidera montes.
Author ego, audendi dux, & per trita viarum
Ante feram greſſus, quà primum cœliſer Atlas
Stravit iter, quàque Herculeæ veſtigia plantæ
Ire monent, nec jam Scythica de rupe Prometheus
Pendulus, & volucer Perſeus, & Latmius heros,
Et Cepheus tota pariter cum gente, feráſque
Qui ſectatur adhuc cœlo venator Orion.
Nõnne vides ut nocte faces arx lucida cœli
Proferat, & tenebras flammarum lumine puro
Diſcutiat, pandatque viam, ſeſéque tuenti
Offerat, & quantum mortalia lumina fas eſt
Templa Deũm ſpectare, & cœlũ immune ſenectæ,
Obvia ſeſe oculis dent cernere ſidera noſtris?
Nec tamen iis ducibus nimiũm confider tenebris
Corporeis oculorum acies hebetata remotos
Non ſatis ad certam rutinam cœli exigit orbes.
At cognata polo ſimul ac mens libera frænis
Tollit humo ſeſe, & penetrans immane coruſcum,
Paulatim tardos abſterſa ærugine ſenſus
Ferre diem docet: abſcedunt caliginis umbræ,
Nudaque ſe nobis offert natura videndam.
Quod ſi oculis fidas, rationis luce remota,
Corporeis; quicquid nos circum nocte dieque
Volvitur

Volvitur, esse unum credas improvidus orbem.
At si cœlestes flammas ratione sagaci
Observes, ut juncta meent nunc lumina, ut amplis
Dissita nunc spatiis, liquidum per inane ferátur,
Hæc terras propiora secent, illa ardua mundi
Templa procul teneant: meritò dubitabis, an unus
Tam variis possit sedem dare motibus orbis.
Nam neque fas credi, ceu pinnis dividit undas
Squamigerum pecus, & volucris secat aëra pennis,
Sponte animata suo se sidera voluere gyro.
Quicquid spŏte sua atq; anima vegetante cietur,
Se vario exercet motu: nunc dextra capessit,
Nunc abit in lęvum: modò curvo limite in orbem
Circumagitur, modò progreditur retróq; recedit:
Denique quò velox animi rapit impetus, omnes
Iffingit species motus, faciésque, nec unum
Perpetuò servat certa sub lege tenorem.
Sæpe etiam alterna requie variante laborem
Ocia succedunt. At sidera passibus æquis
Perpetuum circa tetras volvuntur in orbem,
Ocia nec durum renovant alterna laborem.
Non igitur stellas animæ vis vivida torquet,
Quęque suam motu impellens sine fine perenni
Aequalique tenore in partem semper eandem.
Sed neque fortuna temerè impellente feruntur
Sidera: nam sortis quæ vis temeraria volvit
Cunque nec æquali spatio, nec tempore certo
Constantes peragunt æterna in secula motus:
Sed sæpe externis velociùs incita causis
Deproperant cursus: sæpe indupedita quiescunt
Aut fingunt lentos magno molimine gyros.
Vsque adeò juncta est cęcę inconstantia sorti.
Prętereà proprium stellis natura meatum
Si daret, in nullam has ageret progressio partem
Quippe quibus natura dedit se impellere proni,
Apta ad nativum tribuit quoq; membra meatum
Corporis & speciem. stellarum corpora in orbe
Cùm coëant: alios nequeunt effingere motus,
Quàm se perpetuo sua per vestigia gyro
Volvere: corporibus quæ vis est una rotundis.
Esse globos porrò cœlestia corpora stellas,
Ostendunt Lunæ facies: quæ seu nova cœlo
Cornua complexu meditatur libera, fratris
Aemula, seu Phœbi primo se vespere ponto

Et

Exerit Eoo, seu qua se cunque videndam
Dat specie, teretem se fingere tentat in orbem.
Quando igitur nec sponte sua per inane rotari
Astra, nec incertos temeraria volvere lapsus,
Deprendit ratio: superest ut fixa per orbes
Quæque suos (veluti per tympana summa rotarum
Clavus inhæresci t, tabula vel nodus acerna)
Perpetuò maneant, & cùm se verterit orbis,
Astra suum peragant cum cœlo tracta meatum.
Et quia non uno semper per inane feruntur
Ordine, nec cœlum transcurrunt passibus æquis:
Quàm foret astrorum vario discrimine motus
Ille pares numero cum motibus ætheris orbes,
Deprendit solers industria: semper ut imum
Ac propius terris Lunæ terat orbita cœlum,
Et minimum lento flexu volvatur in orbem.
Proximus huic, parvo sed proximus intervallo
Mercurius, lætóque diem modo Lucifer astro
Præveniens, idem noctis prænuncius ignis
Hesperus, observant Solem propè passibus æquis.
Vt medius rerum Sol omnia lumine lustret,
Educet & foveat, flammis nunc celsus in Arctos
Emicet, humentes nunc se dimittat in Austros:
Dumq; his nùc propior, nùc illis admovet axem,
Et variis varium partitur lucibus annum,
Omnibus æquales faciat cum luce tenebras.
Altior hoc Mars sanguineo rubet igne propinquus,
Iuppiter huic hilarat nitidum fulgore salubri
AEthera. Saturnus liventi pallidus astro
Septimus, obscuras fuligine versat habenas.
Hæc super octavum celeri volat agmine cœlum,
Mille oculis, mille igniculis sub nocte sopora
Discutiens atras picæ caliginis umbras:
Ne temerè in tenebris erret per opaca viator,
Ne temerè ignotis vagus errèt navita in undis,
Ne vigil excubitor spatiis non dividat æquis
Tempora, ne famulas lassent impensius equo
Pensa manus, durum cantu fallente laborem.
Hos orbes tantùm veteres novêre, nec ultra
Esse rati quicquam, præter secreta Deorum
Templa: ubi nec morbi, nec luctus & anxia cura
Sollicitant miseras trepida formidine mentes:
Sed secura quies, & nescia vita senectæ,
Et cum pace fides habitant, quæque ultima terras
Seruit nostris vitiis offensa nocentes.

Attamen aſsidua obſervans cœleſtia cura
Lumina poſterttas, cœlum non ſimplice motu
Credidit octavum celeres absolvere gyros.
Quin modo Mœnaliâ paulatim vergere ad Arctõ,
Nuc regredi, pluvioſq; magis deflectere ad Auſtros,
Sed lento & ſenſum prope decipiente receſſu,
Vt duo vix unam titubet per ſæcula partem
E gradibus novies vicenis i quippe latentis
Tot gradibus mundi cardo eſt ſecretus ab Arcto.
Hæc, quibus indulſit cœlum majora benignum
Ocia, & ingenii vires maturior ætas
Firmavit, queſiſſe juvet, perque ardua montium
Ire juga, & quâ nulla hominum veſtigia ſignat
Orbita, ſecretos Muſarum accedere fontes:
Temporaque incedant velati frondis honore
Vatibus intactæ antiquis: nos propter amœnum
Eridanum Phaëtontea repetamus in umbra
Sparſa per aſtriferos latè miracula campos,
Qua Peluſiaci cura eſt progreſſa magiſtri
Contenti noviſſe polos, dum claſsica ceſſant,
Nec ferus Aonis Mars invidet ocia Muſis.
Octo igitur ſolos veterum ſolertia cœlos
Noverat: & varii quot erant diſcrimina motus,
AEthera cœleſtes totidem diviſit in orbes.
Nec tamen (hęc ratio quamvis monſtrârit aperte)
Ceſſat adhuc cæcis inſcitia merſa tenebris,
Oblatrare palam, cœlum damnare quiete
Auſa, pigram celeri motu convertere terram,
Cùm quibus indulſit ſenſum natura videndi,
Quotidie cernant noctis cedentibus umbris,
Manè novo Phœbum paulatim emergere ponte
Aut velut enaſci longinquo ex æquore terræ,
Inde per adverſum cœli conſcendere clivum,
Donec propoſiti victor ſtetit arduus alto
Culmine, & in cunctas radiorum ſpicula terras
Direxit, mox æquoreas declivis in undas
Præcipitat celerem parili moderamine currum
Donec equos feſſos Athlantide ferus in vnda
Ablnat, & furvę cedat ſua tempora nocti.
Sic vaga rorifera conſurgit Delia biga,
Sic medii ſenſim potitur faſtigia cœli,
Sic cadit in fluctus. Hac ſidera lege ſerena
Nocte per ætherios volvunt ſua lumina campos
Primũ humili, celſa mox lampade, turſus ad

Vsque solum pressa, mox ut tellure vel undæ
Absorptum quærunt spectantia lumina lumen.
Deinde ubi dimenso latuerunt tempore, rursus
Deproperant solitos solito moderamine cursus,
Perque vias mundi liquidas sine fine reversa
Perpetuo monstrant cœlum se volvere gyro.
Nec minùs e fixis poteris cognoscere stellis,
Continuo cœlum circum se volvere flexu,
Quotidieq; novos, dum circumvertitur, orbes
Claudere. Conspicuo Cynosurâ in vertice mundi
Aspice sublimem, junctamque Lycaonis ursam,
Quæq; sinu magno geminas complectitur Arctos,
Serpentem ingentes ingenti corpore flexus
Torquentem, & tota lucentem nocte Bootem.
Nonne vides, Cynosura breves ut colligat orbes?
Circumeatque suam lenta vertigine caudam?
Vtque Helice quanto gelidis aquilonis ab auris
Longiùs abscesserit, tanto volet ociùs? at se
Circumagens sulcet majoribus æthera spiris?
Laxiùs hæc etiam comitatur plaustra Bootes,
Et quo quæque magis septem semota trioni est
Sydera, magis laxos in cœlo circinat orbes.
Donec ad has ventum est quæ sero vespere ponto
Lumina demergunt: sed & hæ cœlũ esse rotundũ
Significant, longos flectentes luminis arcus.
Quoq; polo propior quæq; est, breviore recõdit
Se spatio sub aquis: quo virat longiùs Arcton,
Hoc arcu breviore volans per cœrula cœli
Cernitur, & longam indulget sibi condita noctem.
Quando igitur toris qui lucent noctibus ignes
Perficiunt orbes totos, quæ mersa profundo
Sidera se condunt, arcu sinuentur, ut orbes
Fingere contentur: certũ est se volvere in orbem,
Cuncta suo motu quod torquet sidera, cœlum.
Nec mihi Democriti persuaserit acris acumen
Leucippúsve, aut Cecropiis Epicurus in hortis,
Secretus turbæ strepitu, nascique moriqué
Quotidie stellas, Phœbeos fluctibus ignes
Extingui, aut udæ tactu marcescere flammæ,
Eque solo rursus vel aquis emergere partu
Vique nouo. Nam fortuito quæ parturit ortu
Casus, in iis nunquam manet invariabilis ordo,
Et modus & facies numerúsq; & tempora partus,
Et concessa locis semper cunabula certis.

Sed neque vis tanta est brutæ telluris, & undæ,
Vt, subito immensos educant luminis orbes,
Eductos perimant: nec si foret illa potestas,
Parte sui tellus vires proferret in una
Perpetuò ut nobis progigneret India stellas
Mane, sub æquoreis Atlas absconderet undis
Vesperè: quæ tellus à Calpa separat Indos,
Luminis infelix partu vidnata jaceret.
Præterea tenuem cur nunc in cornua Lunam
Surgere, nunc plenam tumido splendescere vultu
Cernimus, & certos incerti luminis orbes,
Nunc nitido monstrare die, nunc nocte sopora?
Cúmque aliis semper facies maneat sua stellis:
Cur unam inconstans tenet hæc constantia Lunã?
Quid loquar Arctoo stellas in culmine mundi
AEquoris immunes? quæ vis hæc lumina servat
Semper in occiduo decorantia lumine cœlum,
Cùm neq; contingant terras, aut humida regna
Nereos, unde queant hebetes accendere flammas?
Quid? quòd & Arctophylax Ariadneéque coronæ
Sidera quæ flavis tota se nocte BRITANNIS
Ostendunt, Pharia sub aquis merguntur in ora?
Ac, Rhodiis rara qui fulget luce, Canopum
Perpetua propè nocte Pharos videt, ultima tellus
AEthiopum nulla sidus condente latebra,
Spectat pervigiles præbentem noctibus ignes.
Quomodo quas Phariæ perimit contagio terræ,
Cernit inexinctas lucere BRITANNIA flammas,
Aut Rhodiis eadem gignit perimitque Canopum
Hora, Pharo tardè quę condit lumen, in oris
AEthiopum nunquam è cœli statione recedit.

Esse etiam cœlum nulla non parte rotundũ,
Ostendunt celeres magnum per inane rotatus.
Nulla etenim molis facies diversa citatos
Tam facili lapsu potis est absolvere gyros.
Nulla capax magis est cuncta inter corpora forma,
Ambitus æqualis omni qua parte coërcet,
Quàm globꝰ: hac igitur nõ forma decentior ulla est
(Cętera complecti quod debuit omnia), cœlo.
Hoc etiam Assyria scrutati sidera cura
Agnovere senes, quod, cùm deprendere motus,
Fluxique momentis distinguere tempora certis
Tentarent, spatiisque Polum metirier æquis,
Nulla foret studio huic diversę machina formę

Aptà,

Arta, nisi ad speciem penitus tornata rotundam.
Quo minus id dubites, animo tibi finge supremi
Diversam cœli faciem, sive esse trigonam,
Sive æquo laterum ductu quadrare libebit.
Cum liquidi per plana Poli terrisque propinquus
Cursu ageret celerè Phœbus germanave Phœbi
Major eis moles, atque ingens corporis auctus
Esse videretur: rursus cùm flexus in alti
Angulus ablatos raperet fastigia cœli,
Contrahere angustos spatiis brevioribus ignes
Aspiceres, lucemque solo præbere maligniam
Qui nunc æquali discreti limine terris
Monstrant æquales (absint modo nubila) vultus.
Nam quod ab Eoæ Phœbus cum Jovine portæ
Exit manè novo, vel cùm se vespere sero
Tethyos in thalamos recipit, majore videtur
Orbe suas propius terris accendere flammas:
Non longi in causa est spatii distantia major.
Cùm neq; plus differt Phœbus cùm proximus imo
Cùm jacit è cœlo, propior nec lucet ab imo
Margine, manè oriens, vel noctu urgete recedens
Sed tenues fumos, & nunc, & vespere terræ
Exhalant vapidæ, veram quæ lumina pingunt
Longinqui speciem, & specimina lumina fallunt.
Non secus ac altis quæ lucent cunctaq; mundis
Corpora, decipiunt visus, mirisq; retrò
Apparent, positæ in medio quodcunq; inter undæ
Humor inoffensos nequeat transmittere visus.
Nec mihi non aliqua ratione videntur
Propterea mundum sphæræ credunt esse rotundum,
Quod Pater omnipotens, cùm rerũ prima crearet
Semina, & in varias ea jussit abire figuras,
Omnibus in rebus (quantum mortalia possunt
AEquari æternis, & non peritura caduci)
Ipse sui voluit quædam ut remaneret imago,
Atque aliqua patrem soboles ex parte referret.
Sic quę seminibus coëunte: quattuor omnes
Finguntur species nitidi sub tegmine cœli
Quamquam mutatis pereant, redeantq, figuris,
Quotidie tamen æterna se lege propagant.
Et cum morte gerit bellum natura, peremptum
Restituens simili redivivum in prole parentem.
Sic homines fragili quamvis è stirpe, perennant
Quà licet & sobole æterni, compage caduci,

AEmula divinis peragunt ſua ſæcula ſecliſt
Vtque in iis proprior divinę ſtirpis imago
Luceret, cœlo data mens, quæ corporis artus
Non ſolum vegetet tardos, ſed carcere cæco
Clauſa licet, pigręque coercita pondere molis
Evolet immenſi ſupra faſtigia cœli
Cùm libuit, penetrętque imę cava viſcera terræ.
Non illi obſiſtit ſolidæ impenetrabile maſſæ
Corpus, & obſcuris Acherontia regna tenebris
Obſita, non atris obſeſſus nubibus aër,
Infirmáſque acies oculorum hebetantia Solis
Lumina, non ſpatio vaſto ſemotus Olympus
In ſe precipiti ſemper revolubilis orbe,
Omnia quin oculis peragraret pectoris: ut quæ
Abdidit, aut ſpatiis longis natura removit,
Educta è tenebris propiúſq; admota videret.
Illa igitur purum cœli cùm cerneret orbem
Damnatum nullâ per ſæcula longa ſenecta,
Nobiliore ortu, quàm obnoxia corpora morti,
Credidit eſſe ſatum, propiuſq; referre parentem.
Vtque Dei nullis natura coërcita metis,
Principio medióque caret, nec finibus ullis
Clauditur, aut ſpatiis ævi, ſed totus ubique eſt:
Integer immenſus, inviſilis, incomprenſus
Sic mundi in teretem facies coït undique formâ,
Vndique par ſimiliſque ſui, ſine fine, ſine ullo
Principio, nullis per tot labentia ſæcla
Deterior damnis, aut auctior incrementis,
Et rediens in ſe lapſu ſine fine perenni,
Nec motus medium aut finem, aut exordia novit.
Totus & in ſeſe incumbens per inane profundũ,
Non eget, externis ut pendeat undique cauſis.
Hæc mundi forma eſt, ſeriéſq; æterna movendi,
Semper ad occáſum ſeſe ut convertat ab ortu,
Quæque abiit redeat rotiéſque abiens rediénſque
Obſervet ſedem veluti non mobilis unam.
At veró quinque errones Titaniáque aſtra
Quamvis perpetua luſtrent vertigine terras,
Semper & in partem quam ſtellifer orbis eandem
Nitantur, tamen haud æquis ſua paſsibus urgent
Lumina, ſed lento magis, itque reditq; recurſu
Quò magis ad terram quiſque inclinatur inertem
Scilicet ingentes cùm fingeret ætheris orbes
Cœlitum pater, atq; hominum formaret ad uſus

Proxima

Proxima quæ noſtros incurrunt lumina viſus,
Si tam præcipiti vertigine torta mearent,
Quàm, gremio quæ cuncta ſuo ſuprema coërcet,
Machina, tam celeres ſpectantia lumina motus
Deficerent, hebetéſque oculos caligo tepentè
Conderet, ad nullôſque uſus properatio motus
Apta foret, paucis Phœbæa recurreret horis
Et fugeret lampas, nec tempora commoda ſomno
Nox brevis, aut præceps lux opportuna labori
Divideret, toties reduces cum ſole tenebræ
Omnia turbarent operum momenta, nec æſtas
Concoqueret fruges, nec dulces pallor in uvas
Serperet, & lente miteſceret acris amaror.
Gleba nec exiguo putreſcens frigore venis
Imbiberet cupidis genitales ætheris imbres,
Nec breve ver blandos florum ſpiraret odores,
Sed properata æſtas veris ſpoliaret honorem,
Pelleret ęſtatem autumnus, dum meſsis in herbâ
Turgeret: deformis hyems infirma necaret
Semina, ſolliciti ſpem deceptura coloni.
Ergo ille ætherii clemens moderator Olympi,
Ad varios hominum dum ſeſe accommodat uſus,
Orbibus extremis celeres abſolvere motus
Poſſe dedit, ſed quos viſus non ſentit acumen,
Diſsita tam longo ſpatio dum fidera ſpectat.
Ac dein paulatim motu interiore repreſſus
Impetus, & tardo flexu, quæ citima fulgent
Lumina, quæque ſuos tali diſcrimine curſus
Deproperant, oculis ut nec ſpectantibus obſint,
Nec turbent noſtros nimiùm properata labores.
Sic ſpatium novies ternis quod Luna diebus
Conficit, hoc una prope luce minus peragit Sol
Aſſequiturq; iterum germanâ iterúmq; relinquit,
Lunarémque ſuis claudit congreſsibus annum.
Menſibus octonis ter Mars velocior orbem
Aſſequitur Solis, duodenis Iuppiter annis,
Circumagit flexum qualem Sol aureus unum.
Quo magis hoc animo poſsis comprendere, fingo
Eſſe ſimul cunctos Tauri ſub fronte planetas,
Molirique ſuos non æquo tramite greſſus.
Quo lenta ſe quiſque magis vertigine torquet,
Longiùs à Tauro ſpatio breviore recedet.
Ac citiùs rurſum occurret ter Luna novenis
Lucibus, & claro Tauri ſub fronte micabit:

Quo vix perveniet longo Sol aureus anno,
Mars geminis brumas, post bis sex Iuppiter ignes
Falciferi quo bruma Dei tricesima ducet.
Quòd si oculis juvet istius specimẽ tibi motus
Subjicere, in bibula labor est non magnus arena,
Per seriem octonos ut ducat circinus orbes,
Semper ut exterior spatiis brevioribus arctum
Ambiat internum, extremas cujusq; per oras
Nominibus numeròq; æqualia pone planetis
Robora cursorum, lentisque perambulet orbem
Passibus internum interior, sempérque deinceps
Quisque gradu paulò properet majore, supremus
Ambitus atque idem longissimus, orbis imago
Signiferi, raptim pedibus peragretur anheli
Cursoris, qui tardigrados fugiatque premátque
Angusto lentos signantes limite gyros.
Sic ubi veloces emisit carcere currus
Prætor, & in magno fervent certamina circo,
Hic Venetos favet, hic Prasino, & clamore secũdo
Quisque suos animans studiis ardentibus urget.
Dum teretem calidus metam circumvolat axis.
Interea si lassus equus defecerit, aut si
Non satis increpuit lentis auriga flagellis,
Injecitve moram fracto rota debilis orbe:
Dum reduci curru speratæ præmia palmæ
Victor habet, quintum gyrum vix ultimus implet
Præteritus toties, toties prior urget & instat.
Nec me adeò falli veterum sententia multis
Credita jam sæclis, penitúsq; in mẽtibus hærens,
Orbis ad occasum quòd sese semper ab ortu
Torqueat extremus motu invariabilis uno,
Ac reliquos orbes celeri vertigine secum
Corripiat, seséque sequi propè passibus æquis
Cuncta suis cogat famulantia legibus astra.
Quocunque incubuit: septem tamen usq; resistunt,
Quà licet errones, temántque recedere ab ortu,
Illa, igitur proprio motu cùm semper ab ortu
Desugiant, pugnántque adversos volvere gyros,
Adversos quoque signiferi urgent ignibus ignes,
Inque dies paulùm effugiunt, retróque recedunt,
Nec semper cum supremo vestigia cœlo
Iuncta ferunt, peragúntque suos æqualiter orbes.
Sed quo citerior quisq; est, minùs impetus illum
Longinqui vincit cœli, quo quisq; recedit

Longiùs

Longiùs à treris, propiúsq; admotus Olympo est,
Hoc magis obsequitur, violentiq. ætheris audit
Imperium, vique obnitens licet usq; repugnet,
At lapsu sensum propè decipiente recurrit.
Sic quòd tricenis spatium Saturnius annis
Regreditur cœlo contrà obluctante propinquo:
Lucibus hoc ipsum peragit ter Luna novenis,
Tanto quippe minùs longinquo obnoxia cœlo,
Quàm magis à domino semota est imperioso.
Néve uno geminos mirere in corpore motus
Adversos, spectare jubent, cùm concita remis
It ratis, aut vento radit vada salsa secundo,
Illa quidem properat, quà vis agit acta lacertis,
Aut vento impulsa, aut ablata rapacibus undis,
Intereà vector per pinea texta carinæ
Ingrediens, lentóq; urgens vestigia passu
Pergit in occasum, dum navis currit in ortum,
Et pariter geminos fert uno in tempore motus,
Sponte sua hâc properans, illâc rapiente carina.
Observant exempla alii, vel musca per haflam
Cùm subit adversam, vel cùm subrepit in orbem
Se contrà vertente rota, & vertigine rapta
Tentàt in obliquum sensim succedere clivum.
Sic momenta duo contraria corpore in uno
Posse putant fieri: naturę hoc sponte, sed illud
Vi peragi externæ debentem exordia causæ
At mihi diversos in corpore simplice motus,
Sive repugnantes, sive in contraria versos
Naturæ ingenio nemo persuaserit author:
Sive ille Assyriis cœli observator in oris,
Sive Pharô propter, celsæ aut Carthaginis arces,
Seu fuerit doctis sophiæ scrutator Athenis.
Vnus enim est uno simplex in corpore motus
Simplice, nec rursus credam cœlum obice cœlo,
Aut tardare suos, aut retrò flectere cursus.
Nempe ea corporibus solis concessa potestas
Est, ut se impediant, aut indupedita quiescant,
Aut aliò remeent, quàm quò fert impetus illa
Naturæ, quibus eventis contraria constent
Eventa, ut flammæ gelidis, humentia siccis.
At quibus hæc insũt, pereunt, perimúntq; vicissim,
Et faciẽ immutãt minuũtq; augéntq; nec unquam
Inconcussa manent, æterna exercita pugna.
Sed cœli nulla facies vertente senectâ

Permanet, eventis nullis obnoxia, nullî
In se propterea civili obnoxia bello.
Forsitan & queras, quæ sit sine fine rotatî
Materies cœli, nullam quæ fessa quietem
Accipiat, nullis per tot labentia sęcla
Deterior damnis, nullo pollentior auctu,
Soláque tot claudens fluxarum semina rerum
Nulla senescentis discrimina sentiat ævi.
Primùm corporibus non est vis illa quaternis
Quæ renovant omnes genitalî è semine fœtus,
Congressu vario permixta, abeuntia rursus
Interimunt, & perpetuis exercita pugnis,
Mutant innumeras variè coëuntia formas,
Nam si terra forent cœlestia templa, vel humor,
In medium ruerent mundi collapsa deorsum.
Quem sortita unum sunt omnia pondera motum.
Sin foret ætheriæ compages extima Sphæræ
Aurarum levibus flabris, tenuive vapore
AEdificata, ignis rectâ per inane mearet
Materies sursum nullóque coercita vallo
Externis nullis offensibus indupedita
Diffluerет per inane vagum, & dispersa periret,
Et nusquam in certa statione coacta maneret,
Nunquam intestina se vi glomeraret in orbem,
Clauderet & solido fluitantia corpora vallo,
Et sese fugiens nullo cum fine, sequénsque
Flecteret innumeros sua per vestigia gyros.
Nam quæ naturæ proprię non sponte feruntur
Corpora, perpetuo nequeunt, æquóque tenore
Volvere se motu: at naturę non minùs ignis
Pugnat, ut in gyrum remeet, quàm limite recto
Si ruat in preceps, terrámque petessat inertem.
Ergò cùm deorsum tellus moueatur & humor
Sursum aër, sursum fugiat vegetabilis ignis,
Cœlum in se rediens æternos circinet orbes:
Diuersam cœli vim materiamque fatendum est.
Quo minùs id dubites, sic accipe: corpora cúcta
Naturalia sponte sua per séque moventur,
Permutántque locum, vis propria scilicet ollis
Intestina ciens motum, natura vocatur.
Omne autem corpus vel simplex simplice motu
Deproperat cursum, vel mixtum mobilitate
Incerta nunc huc agitur, núnc pellitur illuc
Semper, consilii quo pars violentior urget.
Duplicia

At duo cùm pura pollentia ſimplicitate
Corpora ſint, vel quæ coëunt contracta rotundam,
In faciem: vel quæ recto ſe limite tendunt?
Simplicibus totidem formas natura meandi
Corporibus tribuit: quædam volvuntur in orbem,
Et circa medium punctum indefeſſa recurrunt:
At centrum fugiunt alia, aut ſe limite recto
Præcipitant mediam properantia tangere metam,
Ni vetet & celerem ſiſtat vis obvia curſum.
Quantũ in ſe eſt igitur, cũ nũquã Elemẽta rotundos
Efficiant gyros, corpus quintum eſſe neceſſe eſt
Hæc præter, quod perpetuos ſinuetur in orbes
Sponte ſua, tanto divinius omnibus illis,
Quanto ſit formis præſtantior omnibus orbis.
Quod ſi naturæ vi cœli cœrula templa
In ſeſe remeant ſemper, peragántque perennes
Circuitus, etiam paꝛs quantulacunque revulſa
Corpore de cœli motu rapietur eodem,
Et globuli finget faciem omni ex parte rotundi.
Sic, cùm ſe nubis gravidæ profudit ab alvo
Agmen aquę pluviæ, magnum per inane rotatæ
Se glomerant guttæ, & quã vis fert ponderis illæ,
Ima petunt, & ſeu frondis, viridive potitæ
Graminis hoſpitio pendent, coguntur in orbem,
Lubrica paulatim donec per ſaxa, per herbas,
Pérque cavas foſſas, declivi tramite, matris
Cœruleum in gremiũ inſinuatæ ſponte quieſcãt.
Nam cùm ſit cœlum velut humor, & ignis, & aer
Corpus ὁμοιομερὲς, ſi quid natura benigna
Indulſit toti cœlo commuuiter, uni
Cuique dedit parti, ingenio ut frueretur eodem.
Ergo, cùm cœli vis ſit nativa rotari,
Continũò pars nulla ejus de corpore magno
Avulſa, in terras caderet, ſurſùmve volaret,
Sed ſervaret eum, ſibi quem natura meatum
Primigena ceſsit (ſe circùm ut volveret) horas:
Quòd ſi nec (levibꝰ quæ vis primæva movendi eſt
Addita corporibus) ſurſum ſe limite recto
Tolleret, aut (gravibus quæ vis eſt una) deorſum
Sideret, haud illi levitatem, aut pondus ineſſe
Certum eſt, rectivagi quæ ſunt primordia curſus.

Nec

Nec procul à vera reor is ratione recedet,
Qui neget, aut gigni naturæ viribus astra
Posse, vel affectum senio tabescere cœlum:
Aut abitu minui, cognati aut corporis auctu
Crescere: materiam nam vis contraria mutans,
Ex aliis alias mutat, reparátque figuras.
Frigida enim calor interimit, stringentia corpus
Frigora vitalem postquam pepulêre calorem,
Mors subit, in tenues vanescit spiritus auras.
Aridáque uvescunt nimium, & jejunia longa
Paulatim extenuant, atq; humida corpora solvũt.
Nec nasci est aliud, quàm formæ accessio, fingens
Materiam, faciémq; novans: mortémq; vocamus,
Expulit assuetam cùm vis contraria formam.
At neq; vis motu est ulli contraria, nusquam
Eventa eventis cœli contraria certant,
Quæ varient ejus faciem, mutentq; vel ævi
Dentibus attritum cogant succumbere fato.
Congeries nusquam est cognati corporis, unde
Augmina suscipiant, vel quo detracta recutrant
Corpora sidereï molem attenuantia templi.
Quin & naturæ non expugnabile cœlum
Viribus, æternis longa observatio sæclis
Sensibus ostendit. Quæcunque obnoxia fati
Legibus occasus vicibus mutantur & ortus,
Sensus in iis diversa notat tria tempora, vel cùm
Crescendo augescunt, simul & cum tempore vires
Et molem accipiunt, vel mole & viribus aucta,
Quantum naturæ finit inviolabilis ordo,
Crescendo ad summum jam pervenêre cacumen:
Vel cùm victa situ, & defecta senilibus annis,
Sponte retrò redeunt, ævóq; soluta fatiscunt.
Hæc data crescendi fato lex omnibus, aut quæ
Nata solo, sed fixa solo radice tenentur,
Aut quę flexibiles animati corporis artus
Sponte movent mutántq, locũ, volucréq; ferǽq;
Natáq; cœruleis Neptunia monstra sub undis:
Cumq; ipso quibus est major cognatio cœlo,
Secla hominum hac certa fatorum lege tenentur,
Semper ab exiguis ut progressa incrementis
Augescant, & cùm robur retigêre juventæ,
Paulatim lenta vires minuente senecta
Declinent, iterúmq; sua in primordia cedant.
At quibus à primis rerum natalibus usq;

Cura

Cura fuit cœli faciem, motúmq; modúmq;
Obſervare. & ſolertis monumenta laboris
Poſtera per memores vulgare in ſæcula faſtos:
Nullum ęvi imperium ſenſêre in corpore cœli.
Sic iiſdem ſpatiis eadem intervalla diremptis
Sideribus pe. ſtant, idem vultúſq. calórq;
Et modus & numerus, faciéſq; e partibus iiſdem
Surgunt mane faces, ſero & ſe veſpere condunt,
Atq; iiſdē accendunt, quibus olim lumina terris,
Aſſervántq; unum nihil immutata tenorem.
Hęc ita cùm perſtet rerum conſtantia certa
Immutabilis, æternóq; immobilis ævo:
Perſtat item cœlum, ſcabráq; immune ſenectæ:
Non damna innumeris ſęclis, non augmina ſentit.
Nec tamen adverſis quamvis obnoxia cauſis
Aurea flammantis non ſint palatia cœli,
Protinus orbatum credam natalibus orbem
Ingenitum, ſempérq; novum ſempérq; vetuſtum
Et ſua non ulli debere exordia cauſæ,
Viq; ſua æterno peragentem ſæcula motu.
Nam neq; materiæ vis eſt ea, ut ipſa manere
Sic queat æternùm alterius non indiga cauſæ.
Quicquid enim ſpecie motus quacunq; movetur,
Altera protrudit vis id violentior. Atqui
Cùm nequeat ſeries eſſe infinita, movendum
Quæ ſeſe pariter fugiant ſine fine premántq;
Eſſe aliquam primam vim naturamq; neceſſe eſt,
Cætera quæ motus queat expers ipſa movere
Sponte ſua: non externis obnoxia cauſis.
Hanc veteres, ductî rationis lumine, cæcis
Naturæ in tenebris vidêre, & corpore caſſam
Deprehendêre poteſtatiſve æquive, locive
Limite concluſam nullo, excluſámve. ſed omnia
Complexam, totámq; in toto corpore mundi
Partibus & cunctis fuſam, quæ viribus iiſdem
Fulciat. & moveat, vegetet, foveátq; novétq;
Quicquid in immēſa eſt brutū, aut vegetabile rerū
Congerie, quam nec vox fando, oculúſq; videndo,
Aut ſubtile queat complecti mentis acumen,
Sed nec magni operis moles & ſemper in orbem
Motus, & æterno manans de fonte caloris
Vis vegetabilis, & rerum inviolabilis ordo
Ignorare ſinit, nec gens tam barbara terris
Errat in incultis, ut non, cùm ſidera ſpectet,
Fulguráq; & vaſto tremefactum murmure cœlum

Audiat, esse Deum credat, vim scilicet illam,
Quæ regat immensam justo moderamine molem,
Et moveat nostros per tot miracula sensus.
Hanc igitur tantam vim, nec rationis egentem,
Tempore nec lassam, nec fractam viribus ævi
Credere nos fas est, nec cogi viribus ullis,
Sed sponte æternos mundi converterе motus.

FINIS LIBRI SECVNDI.

GEORGI

GEORGII
BVCHANANI
SCOTI
DE STHÆRA LIB. III.

Hactenus in vaſto latè exſpatiatus Olympo,
Axe vago, nuſquâ hoſpitio, nuſquâ lare certo,
Collige Timoleon laxas pauliſper habenas,
Ingentes campos immenſiq́ue ætheris æquor
Circumſcribe animo, & tranſverſis mœnia mũdi
Digere limitibus mecum: & mens edita cœlo
Aſſueſcat patriam paulatim agnoſcere ſedem.
Dum foliis auræ crepitant, dum molle renidens
Pratorum conſpirat honos, dum dexter Apollo
Et non difficiles indulgent carmina Muſæ.
Sidera precipiti fluxu revolubilis æther
Indefeſſa trahit ſecum, noctéſq; diéſq;
Perpetuo remeans ſua per veſtigia gyro.
At penetrans paribus libratæ viſcera terræ
Ponderibus medius ſtat nullo mobilis ævo
Axis, & hinc atque hinc extremis partibus orbem
Stelliferum tangens, geminis determinat omnem
Cardinibus mundum immotis, quos Græcia dixit
Ingenioſa Polos, alter ſublimis ad Arctos
Surgit, & æquoreis metuens ſe tingere lymphis
Conſpicuum totis oſtendit noctibus ignem,
Vicinaq; ſibi fecit cognomen ab Vrſa.
Alter in adverſa mundi regione ſub undas
Conditur Oceani noſtris incognitus oris
Antipodum latè regnis illuſtris ab Auſtro
Qui madidis illinc advolvit nubila pennis.
Hi Polon Auſtrinum dixêre: antarcticon illi:
Quòd regat inferni per marmora ſpumea mundi
Nocte rates fera, Arcadicæ contrarius Vrſæ.
Inde ter octonas á cœli vertice partes
Defugiens, cyclus cœlum ſecat Arcticus: illi

Nomen

Nomen ab Arctco quód non procul axe recedat.
Altera majori secat orbem linea gyro,
Quà Sol æquorei propior per sidera Cancri
Scandit, & æstivas in longum porrigit horas,
Et lento repetens Atlantica littora flexu,
Contrahit angustas spatio breviore tenebras.
Hanc ubi contigerit metam Phœbeius axis,
Rursus in humentes sensim delabitur Austros.
Et quia non flammis unquam propioribus Arcton
Aspicit, æstiva locus à statione vocatur
Solstitium, æstivum quoq; nomen sumit ab æstu
Circulus hic decies septem à vertice mundi
Exclusus spatiis. Medii post orbita cœli
Ingenti cingitq;, & dividit æthera spira,
Lanigeri pecoris justæq; exordia Libræ
percurrens ab utroque polo par distat, utrumq;
Ex æquo spectat, noctes æqualibus horis
Partitur cum luce, æqua cum frigore flammam
Temperie jungens, autumno & vere tepenti
Hic hyemes nimias, nimios hic mitigat æstus,
Per ter tricenas distans à vertice partes:
Omnia quòd spatiis rerum momenta propè æquis
Divisit Ausonio AEquator cognomine dictus.
Proximus à media mundi statione recedit
Solstitii hyberni gradibus ter circulus octo
Brumalem nostris hunc appellamus in oris.
Quem Sol cùm tetigit gelido AEgocerote potitus,
Et penitùs pluvios sese dejecit in Austros:
Bruma riget nobis canis adoperta pruinis,
Terra latet glacie nigra, frænatur aquarum
Impetus, & nemorum Boreas populatus honorem
Spumiferos voluit pelagi cum murmure fluctus,
Et vix immensam finit lux turbida noctem.
At quibus adverso domus est sub cardine cœli,
Perpetuáq; vident fulgentem nocte Canopon:
Illis vix longa brevi concedunt lumina nocti:
Et cùm sol mediam cœli terit arduus arcem,
Tum malè pubentes defendit pampinus uvas,
Tum pecori raræ præbent umbracula silvæ.
Vltimus, adversum est qui circuit ambitus axem,
Ignotúmq; polum, atq; oculis astra invia nostris:
Tótq; suo distat spatiis à cardine, quantum
Circulus Arctoüs glaciali distat ab Arctó:
Tótq; gradus fugit à brumali limite Solis,

Carcinus

Carcinus arctoo quantum secedit ab orbe.
Cingi ur his cœli revolubilis æra spiris
Quinque, pari semper distantibus intervallo:
Vnde parallelis nomen fecêre Pelasgi.
Præterea gemini cœlum cinxêre Coluri,
In geminũ sese scindentes vertice mundi.
Hi reliquos omnes, qui signant æthera, gyros
Transcurrũt, dirimũntq; in partes quatuor æquas.
A nitidis Phryxi vectorem dividit alter
Piscibus, & surgens occulti à vertice mundi
Per Librã ad gelidã redit, ũnde occeperat Arctõ.
Alter ab Arctoo decurrens vertice Cancrum
Separat à Geminis, inde inclinatur ad axis
Inferni caput, ac rursum AEgocerõta pererrans
Autumno dirimit brumã, & caudã ad Cynosuræ
In sese coïens, perfectum circina orben.

Hos, quia pars nobis sẽper latet abdita cęcis
Sub mundi adversi tenebris, dixêre Colutos.
Alter ab æquatis tenebris cum lucibus, alter
Cognomen gemina Pœbi à flatione recepit.
Hos super obliquo percurrit limite cœlum,
In latum gradibus bis senis æthera signans
Signifer innumera flammarum luce coruscus
Signifer, hospitiũmq; deũm, moderator & anni,
Dispensans spatiis labentia tempora certis.
Hîc auro gravidas Phœbus molitur habenas,
Hîc varias ponitq; & sumit Delia formas,
Hic quinque Errones, sed certis legibus errant,
Exercẽtq; suas cœlo gaudente choreas.
Nam reliquos cœli, qui signant æthera, gyros
Longa hominum varios solertia finxit ad usus.
Vt fugerent aciem visus, tantũmq; notare
Mente queant sola, tenues sine corpore spiras.
Ipse asper gemmis, & multo balteus auro
Invitat spectantum oculos, & nocte serena
Illustrat tacitum jucundo lumine mundum.
Nẽve oculos fugiat cupidos satiẽtve videndo,
Dum renovãtq; mutãtq; vices remeabilis anni:
Nunc hanc, nunc illam terris dat cernere partem:
Et seu bruma diem spatiis brevioribus arctet,
Torrida seu longas æstas exporrigat horas,
Seu ver autumnũsq; æquet cum lucibus umbras,
Signa dies condit sex, & totidem tetigit nox,
Dimidiũmq; oculis pandit spectabile nostris.

Hunc

Hunc quoq; qua longo precingit limite mũdũ
In partes veteres ter diuisêre quaternas,
Cuique suum nomen tribuentes, cuiq; figuram
Cuiq; suos certis comprensos finibus ignes,
Qui iungunt variis animantum corpora formis.
Primus ad auroram circum cava tempora flexa
Cornua contorquens Aries, cœ lestia pandit
Lumina signorum, ductórq: & janitor anni
Aurato insignis villo de nocte serena,
Ter sex exiguis variatus corpora stellis.
Has, ubi fraternis exsurgit Delia flammis
AEmula, ceu domina cedens veniente recondit,
Destituens visus,& ni vicinia claris
Luceret stellis, etiam locus ipse lateret.
Hunc (quia vel Phryxũ avexit Phrixiq; sororem,
Cùm fugerent sævæ furias fraudémq; novercæ:
Vel quia per calidas Lybiæ squallentis arenas
Bacchus ab Eoïs agmen cùm duceret oris,
Iamq; siti nimia nimio sub sole labantes
Deficerent artus, fessis oftenderet undas)
Iuppiter in cœli media regione locavit,
Quà secat æquatrix obliquam linea Zonam.
Quiq; hyemes placido gelidas à vere Colurus
Separat, in partes hanc atq; hanc dividit æquas.
Proxima Sidonii fulgent illustria Tauri
Sidera: quinq; Hyades per frõtẽ & cornua sparsæ,
Fata gemunt fratris, fraternáq; fata gementes
Irrorant tepidis sitientes imbribus agros.
Laxa etiam rutilis lucent palearia flammis
Tergáq;, nec genibus pedibúsve illustria desunt
Sidera, nec signis torpet sine lumine venter.
Vltima lucis egens tenues vanescit in auras
Pars: Athamanteum nisi quæ pecus antè pusillis
Igneścunt facibus, cognatáq; sidera jungunt.
Remur Atlantiadas extremum includere Taurum
Fama canit septem, sed septima rara videri
Abscondit mœstos tenui caligine vultus:
Seu dolor in causa est, & adhuc lacrymabile Troi
Exitium defler, feciémq, Electra recondit:
Sive timor, magnum fugiens quòd Oriona sese
Defendat tenebris: sive indignata cubile
Sisyphium lateat Merope, quòd sola sororum
Passa sit imparibus connubia jungere tedis.
Hæ licet haud magnis illustrent cætera flammis
Magni

Magnũ nomẽ habent: quòd tẽpora cõmoda ſig-
Meſsibus, & ſulcis ſemen mandare ſubactis.
Hoc igitur ſpatio procumbit poplite flexo
Taurus Agenoreus roſeum converſus ad ortum,
Ad gelidas arctos, æquantem lumina ſpiram
Noctibus effugiens: hunc Iuppiter intulit aſtris
Vecturæ ſolvens pretium, quod ab Aſide terra
Incolumem Europam Cretæas vexit ad oras.
Iam mihi Lædæos concordia pectora fratres
Suſpice perſpicuis inſignes corpora ſtellis.
Verticibus ſuperant ſpiram, quã flectit habenas,
Arduus AEthiopas Sol cùm rapidiſsimus urit,
Nulla Syenitas cùm protegit umbra colonos.
Promeruit cœlum pietas, mortiſq; viciſsim
Diviſæ cum fratre moræ, Ditiſque ſeveri
Alternis ſubeunda domus, data proxima ſedes
Solſtitio, liquidum quà cingens linea cœlum
Præcipitis dirimit confinia veris ab æſtu.
Proximus his denſos Cancer Iunonius ignes
Explicat, Herculeis auſus ſubrepere plantis
Forcipe vulnifica infeſtus, cùm ſcilicet heros
Comprimeret flãmis creſcentem in vulnera Lernã.
Hunc pede contritum Alcides occidit, in aſtra
Intulit occiſum implacabilis ira novercæ.
Pérque caput chelaſque & duri tegmina dorſi,
Aſperſit denſas non multo lumine ſtellas.
Dein Nemees tertor Lunæque horrendus alũnus
Aſpicit adverſum adverſus conſurgere Cancrum:
Hãc etiam Herculeis non æqua laboribus, inter
Sidera nutrivit Iuno Tyrinthius heros.
Exitium latè pecori dominiſq; ferentem
Immanem immanis proſtravit vulnere clavæ.
Cœlum Iuno dedit cæſo, magnóſq; per artus
Accendit claras illuſtri lumine ſtellas.
Pone ſubit pedibus Virgo ſubjecta Bootæ,
Luminibus flagrat caput, & manus, & ſinuoſæ
Collucent tunicæ, lucet pes lucidus alis
Ignis inardeſcit, maturis lucet ariſtis
Spica manus dextræ: nec promptũ exponere nomẽ
Virginis eſt, ſive illa Ceres deſpectat ab alto
Arva, parens legum & frugũ, natáq; reperta
Iam placata, avidi fortunat vota coloni:
Sive Iſis longis permenſa erroribus orbem,
Iam Dea ſit Phariis de Graia facta juvenca

Sive

Sive piam Liber, cum fleret fata parentis,
Impoſuit cœlo Erigonem; ſeu lucida ſedem
Vendicat hic, terras fugiens Aſtræa nocentes.
Poſtquam operum ſociũ primũ mactare juvencũ
Impia ſuſtinuit ſoboles ætatis ahenæ:
Deinde etiam verſis cognata in funera dextris
Polluit innocuam natorum ſanguine terram,
AEneáq; in ſævum mutavit ſæcula ferrum.
Nec procul autumni ſævus confinia ſignat
Scorpio, monſtrum ingens, latè per cœrula cœli
Brachia portendens, & curvæ ſpicula caudæ:
Signiferi ſextam metitur corpore partem.
Erigonæ propior chelarum exporrigit arcus,
Et ſpeciem juſtæ meditatur fingere libræ,
Vt cum luce pares umbrarum examinet horas.
Ac magno tepidos propendens corpore in Auſtros
Effugit æquantem noctes, cum luce Colurum.
Sidera pauca quidem rutilo ſplendore coruſcant,
Cœtera lucis egent hebeti marcentia flamma.
Iuppiter aſtra dedit cæſo decus Orione.
Nec mihi ſemifero Chiron indictus abibis
Corpore, nubigenûm juſtiſſime Centaurorum,
Saucia crura gemens Lernæi tabe veneni.
Iratus morti inſtanti, nimiúmq; morantis
Crudeles Parcas, crudeliáque aſtra vocabas.
Non tulit é juſto miſeri ſenis ore querêlas
Iuppiter: æternúmq; dedit pro morte petita
Vivere, languiduliſq; ornavit corpora ſtellis.
Cruráq; & intentum cum telo in Scorpion arcũ
Iuſſit & autumni marcentis claudere metam,
Cum gelida donec faciat divortia bruma,
In Tropico linquens Sol autumnum Capricorno.
Hîc anni taciturna quies, ſine murmure venti
Alcyone tutos præſtant ſuper æquora nidos,
Terra gelu conſtricta jacet, nix candida molli
Vellere torpentes operit cum frugibus agros:
Donec debilibus flammis Phœbeius axis
Stellatũ AEgocerota intrans, Aquilonis ad auras
Scandere paulatim tentet, nimiúmq; morantem
Lucibus exiguis cogat concedere noctem.
Hunc cœlo impoſuit Liber quod fortè Typhœa
Cùm fugerent, Diiq; in varias formidine formas
Mutati ſeſe tegerent, volucrúmq; ferarúmque,
Ipſe ſub hirſuti velatus tegmine Capri

Vitavit

Vitavit calidas hac fraude Typhoëos iras,
In cœlóq, sui posuit monumenta pericli.
Non procul inflexa lymphas effundit ab urna
Phryx puer (Idæis tendentem retia silvis
Armiger in cœlum rapuit Iovis) ignibus olli
Ardet apex, ardent humeri, & cũ pectore mammæ,
Et manus, & lumbi, genuum nitet ignibus orbis,
Stellatiq; pedes, quà prona inflectitur urna,
Stellarum liquidis limes intermicat undis.
Hunc inter Phryxiq; pecus, cœlestia pingunt
AEquora squamigeri Pisces: Borealibus auris
Hic propior majórque, Noto vicinior ille.
Collucent parvis per lucida corpora stellis.
Alter ad alterius caudam se vertit, utrumque
Eis senis faculis splendescens linea jungit,
Et dirimit, veteres quem cœli dicere nodum
Consuevëre, illic quòd hyems finita reducat
In sese volucrem volvendis mensibus annum,
Nectat & extremos cum Phryxęo Ariete Pisces:
Dignatos cœlo Pisces, quòd mater amoris
Cùm fugeret sævam cum prole Typhoëos iram,
Iamq; iter Euphrates hybernis imbribus auctus
Impediisset aquis, scindentes flumina pinnis
Levibus in tuta statuerunt numina ripa.
Astra per hæc duodena regens Sol aureus axem
Partitur celerem duodenis mensibus annum,
Hunc medium spatiis æquis utrinque diremptum
Linea percurrit, per quam Sol aureus axem
Semper agit, nusquámq; suo de limite flectens
Hinc atq; hinc senas magno de corpore partes
Signiferi cernit, per quas errantia cursum
Lumina permutant: propiùs vestigia Solis
Sæpe premũt, præeúntve aut æquis passibus ignes
Adjungunt famulos dextra lęváque, nec audent
Longiùs a domini nitidis divertere flammis.
At Phœbe nec signifero contenta vagari,
Quà patet in latum, nunc celsa excurrit in Arctõ,
Nunc humili curru madidos deflectit in Austros,
Explorans vigili terrarum devia flamma.
Dùmq; redit, mediam transverso tramite spiram
Percurrens sępe obscura ferrugine vultum
Ipsa tegit, sæpe obscura ferrugine fratrem
Induit, & subitis mortalia corda tenebris
Terrificat; Grati hinc fecëre Eccliptica nomen:
Sidera

Sidera quòd ſpira hac Titania temper in una
Deficiant, trepidiſque negent ſua lumina terris.
Eſt etiam occulti dirimens confinia cœli
Circulus à noſtri, qui ſemper tangitur, orbis
Margine, Finitor vero cognomine dictus.
Nam quodcunque ſupra eſt tellurem viſile cœli,
Finit ab inferna ſecluſum parte, Polúmq;
Dividit in geminas æquali mole cavernas.
Harum ſub terris ſemper latet altera, ſemper
Altera conſpicua eſt. partes hic limes in omnes
Serpit humi, terrę extremis & ſtringitur oris.
Nec tamen immota ſeſe ſtatione coërcet,
Terrarum cœliq; affixus partibus iiſdem:
Nec pariter mundo circumvolvente recurrit
Semper ad occaſum, roſeo fugitivus ab ortu,
Ceu reliquæ nitidúmq; pingunt æthera, ſpiræ
Sed nunc Parrhaſiam ſenſim ſe flectit ad Arcton,
Nũc pluvios Auſtros, modo ſeſe inclinat ad Eurũ,
Et Zephyros, fugit aut ſequitur veſtigia Phœbi,
Et veſpertinas Atlantis radit arenas,
Et quocunq; moves greſſum, tecum illa movetur,
Et fugit, & ſequitur cœlum terráſq; recondens,
Antè retro condens, & quantum ſubtrahit una
Parte, alia reddit, cunctáſque volatilis oras
Permutat, ſempérq, novus ſemperq; vetuſtus.
Finitor viſus viſu finitur, & omnem
Separat in geminas partes æqualiter orbem:
Si neque proſpectum montes vallésq; profundæ
Impediant, ſed camporum ſe libera planis
Lumina diffundant ſpatiis, & cuſpide viſus
Vndique porrectum feriant nullo obice cœlum.
Hanc igitur quoties metam ſe ſidera ſupra
Tollere cernuntur, ſtellarum credimus ortum:
Cùm ſubeunt oculos, & præcipitata relinquunt
Occaſum appellamus: & hoc ſe limite claudit
Lux intempeſtas fugiénſq; ſequénſq; tenebras.
Et quanquam numero non eſt comprendere cer
Tot finitores, quòd cœli terminus idem
Omnibus in populis non ſit, nec limes eiſdem
Idem permaneat, minimo quoties momento
Mutavêre locum: tamen omnes cogere viſum
Sub geminas formas: nam, luces noctibus æqua
Circulus incumbens quibus eſt à vertice ſum
Ad perpendiculum, partes is findit in æquas

Sic finitorem,ut quà jungit ſectio partes,
Dimenſis ſpatiis ſic angulus exeat æquus:
Quatuor ut cœlum in partes diſcriminet æquas.
Vnde fit, ut rectus rectè dicatur Horizon.
Hic orbis quibus eſt ſitus,una nocte diéq;
Conſpiciunt totum ſe circum volvere cœlum,
Et geminus mundi vertex declivis utrinque
Radit Horizontem, geminóque in vertice ſtellæ
Perſpicuè ſurgunt iis omne nocte cadúntq́;
Et tarda in veſtum demergũt lumina pontum
At verò quando æquantis prope ſegmina cycli
Illinc obtuſus, hinc angulus exit acutus,
Finitor ſeſe obliquat, Polus alter in undis
Conditur Antipodum regnis illuſtris, & alter
Ducit in occidua puppes per cœrula flamma,
Et dirimit cœlum ac terras obliquus Horizon,
Nec totum nobis facit unquam viſile cœlum.
Hos finitores ſed partes ſemper in æquas
Innumeræ dirimunt cingentes æthera ſpiræ,
Pérq, polos ductæ: ſic undique ut exeat æquus
Angulus, at nomen, multis licet, omnibus unum
A medio poſuêre die: ſermone vocatur
Quippe μεσημέρι Graio, ſub culmine (cœli
Linea quæ Phœbi mediũm diſcriminat orbem,
Pérq; caput noſtrũ gelidã hinc decurrit ad arctõ,
Inde Polum inferni lucentem in culmine mundi,
Quũ medius rerum minimas Sol efficit umbras.
Hanc quoque ſub terris volucri cùm Delius axe
Attigit, offuſum chaos illætabile noctis
Involvit nobis hominúmq; bovúmque labores,
Et ſimul occaſu, ſimul æquis Phœbus ab ortu
Excluſus ſpatiis,media illic luce refulget,
Et noſtra adverſum radiis illuminat orbem.
Quum nobis contrà nox intempeſta ſilentes
Sternit aquas pelagi, ponunt ſua murmura venti,
Pérq;nemus volucres,vecudeſq;ferę́q;per herbas,
Pérque maris magni ſcopuloſa cubilia cete
Accipiũt mollem per languida membra ſoporẽ.
Is, quibus eſt ſemper terris aut urbibus idem
Circulus, ex æquo ſemper dirimuntur ab ortu
Occaſúque unóque iis Sol pariter momento
Arduus è medio fulgentis culmine cœli
Indicit requiem, & ſeram denunciat horam.

Ne

Nec te præteream veterum celeberrima vatũ
Lactea carminibus via, lato limite cœlum
Quæ decoras, dirimisq; & sera nocte refulgens,
Iucurrisq; oculis, toti & spectabilis orbi
Luce nites gratã, quoties innubilis aër
Mittit inoffensos cœli ad palatia visus.
Et quia conspicuo facilis candore notaries,
Lactea nomen habes: vel quod (nisi fabula priscis
Vatibus imposuit) de magnæ lacteus humor
Vbere Iunonis fusus trantversa per astra
Cœruleum infecit candenti limite cœlum.
Sunt quibus ad superos, & magni tecta tonantis
Hãc iter esse placet: sunt qui jam corpore functis
Manibus hîc sedem credant restare beatis,
Curarum expertes ubi, securiq; laborum
Perpetuum degant ceu Dii feliciter ævum.
Nec desunt Phaëtontex vestigia flammæ
Qui credant retinere Polum, cùm devius axis
Phœbæus rectore novo prope mœnia mundi
Diruit ætherios flamma populante penates:
Nec qui, principio rerum cum fingeret author
Partibus è variis orbem coëunte caverna
Hinc atque hinc, cœli summis in partibus oras
Commissas, tenuisse notas, ut scilicet orbis
Hac velut extrema maneat compage cicatrix.
At quibus occultas rerum perquirere causas
Cura fuit, multas magno sine lumine stellas
Exiguas credunt collata luce nitorem
Gignere, sed qualem vel sera crepuscula reddunt,
Vel cum venturo pallescunt sidera Phœbo

Hos inter quicquid spatii concluditur orbes,
In quinas secuit veterum solertia zonas.
Quarum quæ medium præcingit maxima cœlum,
Hinc spira æquorei Cancri finitur, & illinc
Clauditur humentes Capricorni limite ad Austros,
Orbita quà rapidis teritur Phœbea quadrigis.
His quia carceribus semper Titanius axis
Flectitur, & radiis subjectam torret acutis
Tellurem, antiqui Zonam dixêre perustam.
At, quod complexu spatium breviore coërcet,
Hinc qui Menaliam circumfluit ambitus Vrsam,
Illinc adversi amplexus fastigia cœli,
Conspicuus tantùm infernis Antarcticus oris,
Horrentes dixêre plagas, & frigore pigro

Torpentem

Torpentes, hebes obliqua quòd cuspide Titan
Vix tenebras densas vincat splendore maligno,
Et cæca obductum latent caligine cœlum,
Has inter mediamque duæ late æthera laxis
Amplexæ pandunt spatiis, moderamine leni
Frigore quòd flammas hebeient & frigora flammis.

His quoque suppositæ secuerunt æquora terræ
In Zonas totidem veteres: nam circulus Vrias
Qui tenet amplexu, terras despectat inertes,
Frigore damnatas, tenebris, terraque sepultas
Nocte, diem cùm Sol post tempora longa reduxit,
Obliquos, avertit equos, humilisque per oras
Circuit extremas declivis mœnia mundi,
Porrigit & longam exiguis de collibus umbram.
Ergo pigra jacet sine fruge, sine arbore tellus
Aut nivibus canis horrens, aut frigore torpens,
Obruta vel terra caligine, rara ferarum,
Nulla per incultas hominum vestigia terras
Ostendit, gelidis Boreas effusus ab antris
Sævit, & horriferis flabris sua regna flagellat,
Iratique maris lento torpore ligatas
Sternit aquas, stringitque gelu Neptunia regna,
Marmoreum fundens per languida stagna rigorem,
Par habitus cœli atque soli sub cardine mundi
Adverso, & similis concreti ignavia ponti.
Proxima post gelidas duplex plaga tenditur oras:
Sed quas culturæ patientes mitior aër
Efficit, hinc flammis glaciem solventibus, illinc
Frigoribus rapidum flammę moderantibus ęlum,
Altera finitima est arvis, quæ Parrhasis Arctos
Despicit, ad calidam à Thule porrecta Syenen:
Felix terra virûm ingeniis, & robore felix
Frugibus, & fœtu pecorum, quæ postulat usus
Naturæ, quæ luxuries profundere gaudet,
Quicquid delitiis peperit corruptior ætas,
Sufficit è gremio tellus fœcunda benigno.
At plaga ad algentem trans Aegocerota Canopos
Par cœlo, non æqua solo, prope tota refuso
Mergitur oceano, latè regna humida Nerei
Exercens canos vasto cum murmure fluctus.
Si qua patet magno tellus exerta profundo,
Barbaries inculta tenet, non legibus urbes

Divitibus tenues æquant, non pœna coercet
Carceribus sontes, nec sunt sua præmia laudi.
Sed fera sævities alterno sanguine gaudens,
Nec contenta odium fuso satiare cruore,
Ni laniet mandátque artus, dapibúsque nefandis
Exuat humanos polluto gutture mores:
Quale nec informes ursi, nec Parthica Tigris,
Nec leo Marmaricis patrat vastator in oris,
Cædibus aut nullis rabies expleta luporum.
At tropicos inter magnæ pars maxima terræ,
Sub media porrecta die, pulsatur anhelis
Solis equis, illic semper nox æqua diei
Dividit æquales tenebrarum & luminis horas,
Ergo quibus causas rerum quæsisse latentes
Cura fuit, studioque acri perstringere claustra
Abdita naturæ. & venturis prodere seclis,
Illic exustas flagranti sidere terras
Crediderant nullo sua viscera solvere fœtu,
Sed sterili squalere situ, Phœbúmque propinquum
Ignibus epotos in cœlum haurire vapores:
Hinc fore nec siccis ut sese attollat arenis
Herba, nemus nullas ramorum exporrigat umbras,
Vixque ferant rapidum sitientes dipsades æstus.
At melior cæcas naturæ expendere causas
Libra Posidonii, medio sub limite cœli
Qui ver perpetuum, & nulla violabile bruma
Esse putat, viridésque æterno gramine campos
Nam si sub Tropico ferventi fusca Syene,
Atque ultra fuscam tellus porrecta Syenen;
Aethiopum colitur populis, moderatior oræ
Interioris ager gignet pecudésque virósque,
Quæque virum præsens pecudúmque exposcit usus.
Quippe Syenitas calidi sub sidere Cancri,
Quod feriat recta radiorum cuspide torrens
Illic Sol propiùs, lentásque retentet habenas,
Acriùs infestat cuncta & violentiùs uris.
At medio subjecta Polo moderatior arva
Sol coquit, & quanquam radiis sublimis acutis
Figat humú, melius in textu arbor se protegat
At rapidus lapsu celeri sic trãsvolat axis,
Vt terra afflatu nocturni frigoris algens
Concipiat modicos properantis syderis æstus.

Nam

Namque ibi perpetuò cùm sit nox æqua diei,
Absentémq; diem non longa crepuscula tendant,
Quo magis est tenuis, citius vim frigoris aer
Induit, & densæ subiens penetralia terræ
Visceribus cæcis, Stygiáque in sede sepultum
Evocat ignavum supera ad convexa rigorem.
Quid? quòd ubi minimas hic Phœbus contrahit umbras
Nudáque maturis æstas flavescit aristis,
Tum Scythicus radiis Taurus propioribus ictus
Squalentes tumulos, obsessáque culmina longis
Frigoribus, cœlo ostendit, canæque propinquo
Tabescunt à Sole nives, glaciéque soluta
In mare spumiferos præceps rapit impetus amnes.
Tum nebulam tenuem, & sicci spiracula fumi
Halat humus, tum Riphæis erumpit ab antris
Sudificus Boreas, rupésque & saxa flagellans
Nubibus aërias nudat squalentibus Alpes,
Et Taurum, & mediis insertum Caucason astris,
Nigrantémque hyemem, & piceæ caliginis agmen
In medium cogit cœlum stridentibus alis,
Aethiopúmque solo sitientes irrigat herbas,
Temperat & nimios fœcundis imbribus æstus.
Inde ruens præceps altis de montibus, unda
Torrentes impellit aquas, pecudesque, ferásque,
Villarum cum strage trahit, perque arva refusi
Mille vias pandunt vasto cum murmure rivi.
Quos ubi cœruleum Nilus collegit in alveum
Riparum impatiens, latè per plana jacentis
Aegypti diffundit aquas, genialiáque arva
Fœcundat Lybici felici uligine limi.
Quoque magis rapido cœlum candescit ab æstu,
Hoc magis obscuris vestit se nubibus aer,
Quo magis obliquam feriunt Phœbea Syenen
Tela, minus densa cœlum nigrescit ab umbra.
Nec minus adversa mundi regione remotum
Cùm Sol Aegocerota tenet contraria regna
Aethiopum pluvii flabris uvescere ab Austri
Credibile est, & flamina Etesia, & annua cogi
Nubila, quæ nimios compescant imbribus æstus,
Quà Zona occultum se torrida flectit ad axem.
Quamlibet hæc firmis astrinxerit argumentis
Dia Posidonii mens, vis rationis, & author,

Viæ paucis secēre fidem, Calaica donec
Classis, iter quærens nitidis ad littora gemmis
Fœcunda, & fulcos radiis propioribus Indos,
Deprēndit secreta orbis, tenebrisque sepulta
Eruit, innumeris & rura habitata colonis
Vidit, quà medium Phœbi terit orbita cœlum,
Percutit & recta subjectas cuspide terras
Taprobanem findens ditem, Brasilàque arva
Arva voluptati teneræ blandisque dicata
Delitiis, cornu quæ copia larga benigno
Et veris genialis honos foves, aurea duræ
Mala serunt sylvæ, ridet vestita colores
Terra novos, odor Ambrosius de suavibus halat
Floribus, & blandis volucrum strepit aura quæ
relis.

FINIS LIBRI TERTII.

GEORGII BVCHANANI SCOTI,

DE SPHAERA. LIB. IV.

NVnc mihi stellarúmq; ortus obitúsq; canenti
Sis facilis, causas penitus dú promo latentes,
Cur lenta Oceanum linquant hæc, illa repentè
Signa per obliquum properent ascendere cœlum:
Cur iterum falsas subeant hæc ocyus undas,
Illa trahant tardos lento molimine gressus.
Cur ubi Sol mediam cœli conscendit in arcem,
Longior hic, alibi contractior exeat umbra,
Cur Thebæa suas consumat pyramis umbras,
Cur hic æqua dies semper cum nocte recurrat,
Vna dies, & nox una illic finiat annum.
Qualiter è gremio magnæ telluris in oras
Luminis herba recens tenerú cùm tollit acumen,
Et cœlo sese ostendit, tum dicimus ortam,
Aut quibus indulsit melior natura movenem
Membra animam, lucem cum primum hausere parentis,
Mox egressa alvo, nata atque exorta putamus:
At cùm fracta malis aut fessa senilibus annis
In gremium terræ recidunt, seséque resolvunt,
Effugiúntque oculos, occasum obitumq; vocamus.
Hæc ad sidereos motus sermonis egestas
Transtulit, aptavitque vocabula, scilicet, ortum
Sideris appellans, quoties emersit ab ima
Parte poli, nostrisque oculis imperuia liquit
Regna, & ab infernis ascendens manibus, oras
Limitis evicit, qui nostrum terminat orbem.
Rursus ubi repetens inferni devia mundi
Transit horizontem, & nostris subtracta recondit
Sese stella oculis, obitum dixêre priores:

Ceu pereant salsis Neptuni immersa lacunis,
Quæ fugiunt nostros abeuntia lumina visus :
Nec tamen occasus simplex est nomen & ortus ;
Nec modus & ratio : nam cùm velocior ignis
Assequitur Solem, & radiorum luce corusca
Obsessus latet, & languentia lumina condit,
Hunc primis vigil excubiis de nocte requirens,
Occasum vocat, has vicino Sole latebras.
Inde ubi jam Phœbo se profert manè relicto
Stella iterum, & paulùm Solis velocior axem
Prævenit emergens, ortum dixêre Poetæ.
Heliacum vulgus nomen fecêre, quòd ortum
Hunc atque occasum faciat vicinia Solis.
Quin etiam quoties cœli per cœrula templa
Stella pari cursu jungit sua lumina Soli
Vnò oriens, pariter sera se nocte recondens,
Cosmicon hunc ortum Graii dixêre, Latini
Matutinum: obitus, primo cùm vesperus ortu
Cum stella occiduo se condit in æquore, Graiis
Acronychos, Latio sed vespertinus habetur.
At quæ Sole novo subitò exoriente recedunt
Vltima de cœli statione, & lumina Ibero
Aequore demergunt, & tursus nocte resurgunt,
Eoique faces ostendunt margine cœli
Quum Sol Hesperias præceps descendit in undas
Cosmicum eum lapsum dicunt atque achronicum ortum.
Vespertinum ortum matutinúmque receptum
Ausonii dixêre senes : quique arva colentes
Spectabant cœli faciem, quique æquora velis
Pennensi, & ducibus per spumea cœrula stellis
Iunxerunt varias vaga per commercia gentes
Et qui per memores signarunt secula fastos.
Nec tamen astrifero fulgentia sydera cœlo
Omnibus in terris uno se tempore condunt,
Aut retegunt, cunctis neque sese æqualiter ortu
Ostendunt spatio æquali, sed quas super urbes
Evolat Aequator, luces cum noctibus æquans
Sydera cuncta illis paribus surguntque cadúnque,
Momentis, paribus lucent, paribúsque teguntur,
Condita sub terras vel condita lumine Solis.

Nec quicquam in latis flammarum est ætheris oris,
Quod non sese illis volvendo prodeat anno.
At quibus à terra sese altiùs exerit Arctos,
Pervigiles totis hi cernunt noctibus ignes,
Qui sibi commissa nunquam è statione recedunt.
Quoque magis fugit à flabris Aquilonis acutis
Stella oriens, vigiles ostendit tardiùs ignes,
Et tanto subit Hesperias maturiùs undas.
Sed quibus infernis lucens Antarcticus oris
Luminibus vertex præcingitur, omnia nobis
Nox tegit, æternisque latent obsessa tenebris.
Nec minùs & nobis tota lucentia noctę
Astra latent illos, aut sera ex æquore surgunt,
Et vix visa iterum ponto sua lumina condunt.
At quibus Assyria scrutari sydera cura
Propositum, variásque vices deprêndere fati,
Non obitum stellæ unius speculantur, & ortum,
Sed signorum ortus numerant à limite cycli
Finitoris, ubi inferni liquêre recessus
Orbis, & Eoi surgentes margine cœli
Invisunt nostras alterno lumine terras.
Iidem obitum dicunt, quoties se fidus Iberum
In mare pręcipitat, mundique extrema latentis
Claustra subit, seu manè novo, seu verspere sero,
Seu medio flagrante diè, seu nocte sopora,
Cùm pigra implacidas mulcent oblivia curas.
Ergo ter octonas bis sex cùm signa per horas
Collustrent terras, non æquis singula surgunt
Momentis, æquisve cadunt, sed tardius illa,
Hæc spatio breviore suas ex æquore flammas
Attollunt, quamvis signis mensura sit una
Omnibus, & partes æquè dirimantur in æquas.
Hos varios signorum obitus Chaldæus in orbe
Astrolabo cernens docuit ratione sagaci
Mensura incertos certa deprendere motus.
Nam cùm ter quinas partes Aequator in horas
Perpetuò attollat, totidémque sub ęquoris undis
Deprimat, hunc statuit signis discordibus ortus
Esse modum, & justo metiri examine, quanto
Tardius hęc illis spatio emergantque cadantque,
Et velut apposita motus deprendere norma.
Nam cùm signa trahunt ponto surgentia secum
Ex æquante cyclo, justa plus parte, vocarunt

Rectum ortum : at plures quoties ex æquore pa-
tes
Signiferi emergunt, quàm spiræ, æqualiter o-
bem
Quæ secat, ex æquoque à cardine distat utroq
Hunc rite obliquum signorum dixeris ortum.

Supplementum libri quarti Sphæræ Geor Buchanani, Autore Ioh. Pinciero, medic

Signum autem recto surgens quod ab æqu-
ris undis
Tramite conscendit loca, quà licet, ardua cœli,
Tarde oritur, lentóque gradu, spaciúmq; requi
Temporis hôc majus, quò rectius exit ab undis.
Inflexum contrà quod iter molitur, & orbem
Lumina sistentem molli curvamine linquens
Nititur obliqui clivum conscendere cœli,
Deproperat cursum & velocibus utitur alis :
Quóque via magis inflexî contendit in altum.
Hoc spatio exoritur signum emergitque minor
Par ratio occasus: Nam cùm labentia signa
Plus ex orbe trahunt, qui luces noctibus æqua
Quàm proprio è circo, rectus perhibebitur ille
Occasus : sed Zodiaci cùm mergitur arcus
Major, & æquantis cycli minor occidit, illum
Obliqui occasus voce insignire licebit.
Signum autem recto sese quod in æquora lapsu
Præcipitat, vastis metuens immergier undis,
Occasum tardat : quoque est sublimior ille
In cœlo locus, unde cadit, magis hòc quoq; cresc
Ille metus, majore mora & subit æquora signum
Quod verò obliquo loca per declivia flexu
Tendit in Oceanum, trepidat formidine nulla,
Et tanquam fractum leni curvamine lapsum
Sentiat, occasum properat; quò obliquior aute
Ille sub Hesperias signũ hoc cadit ocyus undas.
Hæc tamen iis aliter, queîs Sphæra est re-
cta, quibùsque
Per caput atque pedes æquatrix linea currit,
Et geminus vertex in finitore quiescit,
Eveniunt : aliter queîs primi cingulus orbis

Hic caput, atque pedes illàc declinat, ubi alter
Extat Horizontem supra polus, alter in ima
Mundi parte latet, tantùm spectabilis illis
Qui nostris adversa premunt vestigia plantis.
Namque globi in recto positu, si sectio fiat
Æquantis spiræ, & vicini signiferi æquas
Quattuor in partes: quarum par umbra diei
Incipiat binas in Libræ atque Arietis ortu:
Et totidem auratas ubi Phœbus flectit habenas
Cornutus Caper & metuendus forfice Cancer:
Quadrans Zodiaci tunc cum quadrante diebus
Æquantis noctes, qui limite clausus eodem,
Temporis æquali spacio surgitque caditque.
Nec tamen hinc sequitur, quadrantum partibus æquis
Competere, ut parili spatio surgãtque cadantque,
Nam qui principio properantius æthera scandit,
Præcipiti aut lapsu Mauro se littore condit,
In hne is peragit lento molimine gressum.
Aut cujus partes primæ cunctanter in altum
Emergunt, aut Hesperiis se fluctibus abdunt,
Postremæ accelerant, cursum & velocius urgent.
Quadrantes igitur bini, queis limina Libræ
Atque Athamantëi pecoris primordia donant,
Etsi principiò plures ex æquore partes
Signiferi educant, quàm spiræ, æqualiter orbem
Quæ secat, ex æquoque à cardine diffat utroque,
At tamen æquali tollunt se tempore & abdunt.
In reliquis quos Aegoceros, quos Carcinus ardens
Incipiunt, equidem anticipans æquator eundo
Signiferum circum superat, par fit tamen ille
Currenti, parilique mora clarũ æthera scandunt,
Et parili occiduis merguntur tempore in undis.
Non secus ac bini, quibus est par robur eundi,
Parque pari spatio, quam debent tangere metã,
Uri prior excurrit pedibus pernicibus, idem
Prævertit comitem, sed tandem fessus eundo
Deficit, & tardo mutat mol'mine cursum.
Par iter ingrediens festinat lentius alter,
Sed propiora ferens positæ vestigia metæ
Accelerat pedibus, comitẽ premit, urget & instat,
Assequiturque simúlque scopum hic pede tangit
& ille.
Hic verò observa & memori tibi mẽte recõde,

Segmina Zodiaci paria, & diſtantia utrinque
Æquo intervallo, vel primo a ſtigmate Libræ,
Vel pecoris per aquas, quod Phryxum vexit Hellen,
Vel Cancri æſtivi, vel brumalis Capricorni,
Surgere mominibus paribus, paribuſque recondi.
Ergo ſe adverſis radiis ferientia ſigna
Experiuntur idem. Nec Tauro rectior exit
Scorpius, aut Aries donat ſua tempora Libræ,
Aut Aſtræa jubet lentos deſcendere Piſces,
Nec Geminis Chiron, & idem quod Carcinus ardet,
Humidus Aegoceros nec plus Leo tollitur Vrna.
Tertiò enim duo ſi poſſunt componier uni,
Vna etiam illorum eſt, & par menſura duorum.
Atqui aliud ſignum ſemper licet addere binis
Oppoſitis, cum quo pariter ſic diſtet utrúmque
Quattuor a punctorum aliquo, quę diximus antè.
Sic Aries & juſta Bilanx cum Virginis aſtro
Conferri poſſunt. Nam primo a ſtigmate Cancri
Dux ovium, Virgoque pudens æqualiter abſunt,
Virgo eadem, & recto pendens examine Libra,
Librę principium pariter fugiúntq; premuntque.
Ergo quòd Aſtræa par Libra Arieſque, neceſſe eſt
Eſſe pares etiam Librámq; oviúmque marium.
In reliquis, quæ ſe radiis & lumine ſpectant
Adverſis, quadrat par demonſtratio ſignis.

Sin æquatorem non rectus findat Horizon
In Sphæræ obliquo poſitu, dirimantur in arcus
Æquales gemini, qui luces noctibus æquat
Circulus. & bis ſex ſignorum argenteus ordo:
Nempe ubi ſe medios communi vulnere ſcindunt,
Quà dux lanigeri pecoris cava cornua flectit,
Et quà Libra ſuas demittit pendula lances.
Signifer hîc medius mediúſque æquator eodem
Temporis aſcendunt ſpatio, labuntur eodem.

Attamen hos ipſos ſi in partes ruperis æquas,
Intentiſque oculis, quo tempore quælibet harum,
Aſcendatve cadatve notes, nunc ocyus hujus
Tollere ſe partem, rurſúſque ſub æquore mergi,
Nunc partem illius veraci lumine cernes.
Namque arcus illi, quos Phryxi vector & Helles
Dividitur, qui virgineo clauduntur ab aſtro,
Aetheris alta petunt tali certamine, cujus
Principio Oceanum citius Phœbi orbita linquat,

Tardius

Tardiùs Aequator: sed, cùm jam extrema propinquant,
Signifero cunctante, volat properantius Aequans.
Contrà arcus, quorum nutans examine justo
Libra caput, quorum Pisces extrema tuentur,
Sic surgunt, ut principiò velocius Aequans
Linquat Horizontem, quàm Signifer orbis, Eoum:
Paulatim, mediáque via laxatur eunti
Signifero frænum, comiti stringuntur habenæ.
Signum hîc Phryxei quo distat ab Arietis ortu
Parte ab utraq; minus, fugit hoc obliquius undas,
Et nitidi citius superat fastigia cœli.
Quo verò ad justæ quod is exordia Libræ
Accedit propius, minus hoc se obliquat ab Indo
Littore progrediens, & serius æthera vincit.
Ergò via surgunt flexa Caper, Hydria, Pisces,
Dux ovium, Taurúsque minax, geminiq́ue puelli.
Ast Cancer, Nemeésque pavor, Virgoq́; malignæ
Desertrix terræ, speciesq́ue bilancis, & acer
Scorpio, Centaurúsque truci spectabilis arcu
Conscendunt recto cœlum sublime meatu.
At verò recto scandentia limite cœlum
Signa, petunt udas molli curvamine lymphas:
Quæq́ue per obliquos Eoo cardine flexus
Emergunt, recto rapiuntur in æquora casu.
Hinc signa adversos in se vertentia vultus,
Non velut in recta pariter sua lumina Sphæra
Promere in hoc positu, paritérq; recondere cõstat.
Hîc quanto signum spatio conscẽdit Olympum,
Tanto illi oppositum spatio descendit Olympo.
Quaq́ue mora signum subit udæ Tethyos undas,
Oppositum hac udę quoq; Tetheos exit ab undis.
Quin signis æquo fugientibus intervallo
Alterutrum è punctis, queis nox æquata diei
Nomen habere dedit, metæ contingit Eoæ
Limen momentis paribus transire, pariq́ue
Tempore in adversæ se limine condere metæ.
Confer in hac Sphæra (res hæc quoque digna notatu)
Luminis oppositi se percutientia telis
Signa iisdem signis in Sphæra, cujus Horizon
Lineaq́ue æquatrix recto se tramite undunt.
Confer: & invenies, duo respondere duobus
Juncta simul junctis, nec poscere plúsve minúsve

Tempo-

Temporis hæc illis, ſeu ſe ſuper æquora tollant
Margine ab Eoo, medii ſeu culmine cœli
Præcipitata maris ſub aquas labantur Iberi.
Hactenus expoſuit leges mea Muſa modúmque
Signa quibus ſcandant nitidi latera ardua cœli,
Et quibus infernum repetant labentia mundum.
Majus opus ſupereſt diſcrimina lucis & umbræ
Dicere. Cur alibi nox prodeat æqua diei
Semper, at hîc toto bis tantùm æquetur in anno,
Cætera, nunc auram ſuperet lux candida noctem,
Nunc lux deficiat, capiantque augmenta tenebræ,
Cúmque dies toto, quæ maxima gignitur anno,
Longior his, illis brevior: longiſſima donec
Sex vigeat menſes. Quod idẽ contingit & umbris.
Dicam etiam æſtates geminas ſpatio unius anni
Et totidem brumas, ſolémque in vertice ſtantem,
Et varias Phœbi radiis ſplendentibus umbras,
Interdum & nullas, Populo hæc ignota profano
Digna tamen credi. Tu luminis autor & umbræ
Luce tua, meſſas denſa caligine mentes,
Irradia, verúmque rudi da noſcere vulgo.
Sol radiis inſigne caput fulgentius auro
Cùm mane æquoreis emergens exerit undis,
Protinus aufugiunt tenebræ, rebuſque colores
Et formæ redeunt, & quæ contexerat umbra,
Abſtulerátque oculis, nitido Sol lumine reddit.
Idem feſſus equos vaſto cum gurgite mergit,
Quà Tarteſiacæ quatiuntur fluctibus oræ,
Nox atra obſcuris tenebrarum admiſcet alis,
Et noſtrum involuit cæca caligine mundum.
Quare à Sole dies fluit & dependet ab illo
Tanquam individuus comes: hoc promẽte coruſcũ
Ex undis caput, illuſtrat lux protinus orbem,
Abſcondente iterum, ſubito lux deſerit orbem.
Vnde diem dicunt ſpacium, quo Phœbus ab ortu
Fertur in occaſum, noſtráque in parte moratur.
Noctem autem quando noſtris è finibus axem
Flammigerum abduxit, viſus fugientia noſtros
Regna ſuis radiis & claro lumine ſpectans.
Quin & flammivomo Sol ſpargit ab axe calorẽ,
Quo globus inferior, quique illũ amplectitur aer,
Nunc flamma majore calet, nunc frigore torpet,
Nunc æquo frigus moderamine temperat æſtus.
In cauſa radii, queîs Sol modo rectius orbem

Aſpicit,

Aſpicit, obliquę miſſa modo lampade luſtrat.
Sol etenim ſummi quando de vertice cœli
Subjectam recta radiorum cuſpide terram
Percutit, illa ſuo, quod denſum eſt corpore, flãmas
Excipit, & rectos recto quoque verbere ſurſum
Reflectit radios, quorum geminata poteſtas,
Atque in ſe rediens duplicatq́ue augetq́; calorem.
Cum verò medii declinans culmen Olympi,
Obliquè terram lampas Titania ſpectat,
Terra etiam obliquè radiorum tela retorquet:
Quoq́ue retorquentur radiorum obliquiùs ignes,
Terra minùs calet hoc, & terræ proximus aër.
Inde vices anni veniunt, adamabile veris
Tempus, & autumni miſta cum frigore flamma,
Et glacialis hyems, & ficca caloribus æſtas.
Inſuper & Titan ſplendens ſi corpus opacum
Attingat, cujus radiis impervia maſſa,
Ejus ab averſa facie proficiſcitur umbra.
Quæ, prout Sol ſupera terras deſpectat ab arce,
Nunc nulla eſt, nunc dextra fuit, nunc læva, brevi-
que
Nunc ſe arctat ſpatio, nunc longa cuſpide finit.
Nam quò Sol propior, viſum qui terminat, orbi,
Hoc magis in longum nigrans producitur umbra.
Idem quo rerum, quarum umbra è corpore pẽdet,
Verticilus propius nitidũ caput admover, umbræ
Hoc magis arctantur, ſummo dum culmine cœli
Stans ita colluſtret denſæ latera omnia maſſę,
Vt penitus nullam de ſe tunc præbeat umbram:
Dicere quam malunt alii perpendicularem.
Ergo dies & nox atris obſcura tenebris,
Atque vices anni, rerũmque volubilis umbra
Imperio Phœbi patent, Phœboq́ue reguntur.
Quiſquis aves igitur docili cognoſcere mente,
Quomodo quæ dixi, quavis regione locoq́ue
Contingant, & quam vario diſcrimine, curſum
Phœbeam intentis oculis & mente tuere.
Ille per obliquum ſignorum dirigit orbem
Fulgentes gemmiſq́ue rotas, fulvoq́ue metallo,
Et bis ſex menſes totidem per ſigna vagatur:
Solaremq́ue ſuis claudens erroribus annum
Ad ſpatium redit, unde ſuum priùs egerat, axem.
Et quia Zodiaci ſeptem pars una trriones
Aſpicit, ad medios pars altera flectitur Auſtros,

Nunc

Nunc hæc nunc illæc cœli statione videndum
Se præbet Titan, medium modo permeat orbem.
Sic ut ab hoc quando currens longissimus errat,
Vicenos, quatuorque gradus vix deviet, in quam
Cunque suas partem flectat diversus habenas.
Ergò quibus noctes exæquans spira diebus
Summa poli nullo penetrat fastigia flexu,
Perpetua in capitis relegens vestigia puncto:
His, quia conspicuum nunquam altius æthera scandit
Sol, quàm se Stygias labens demittit in undas,
Quæ mora meritur luces, meritur & umbras,
Et lux bis senis, totidem nox clauditur horis,
Luce vident media bis iidem in vertice Phœbum,
Exactis citius quàm mensibus effluat annus:
Nempe semel quando fugiens, duo sydera, Pisces
Phryxæi ingreditur pecoris fax aurea signum:
Atque iterum quando subit æquæ limina Libræ.
Partibus his etenim findunt se æquator, & ordo
Signifer, hîc Solis vehit æquans circulus axem.
Eveniunt sub idem tempus degentibus illîc
Aestates geminæ. Nam Sol tunc rectius orbem
Tetrai irradiat, cœli sublimis ab arce,
Intenditque suas duplicato robore flammas.
Has simul ignivomæ metas tetigêre quadrigæ,
Aetheris è summo Phœbea cacumine lampas
Despicit, & quia stare nequit, neq; tollere currum
Altius, inferiora rotas ad sydera flectit.
Hinc Solis statio duplex, quę dicitur alta,
Nomen habet. Quin solstitii quoq; circulus altâ
Dicitur æquator terras habitantibus illas:
Quòd Sol hunc feriens cœlo sistatur in alto.
Currum Phœbus agens illâc è culmine Olympi
Cum spatiis æquis occasum spectat & ortum,
Pertica fixa solo, sed summa cuspide in ipsum
Suspiciens, nullam de longo porrigit umbram
Corpore, quòd claris colluceat undique flammis.
At quando medio cœli declivis ab orbe,
Vel geminas Arctos spectantia signa pererrat,
Vel parte adversa madido vicina Canopo,
Iamq; rotas humiles per Cancri limen aquosíque
Aegocerotis agit: quia punctum verticis illîc
Longius evitare nequit, dispergit in orbem
Obliquos radios, flammisque minoribus urit.

Vnde illis hyemem Leroeus Carcinus unam
Cauſat, ab æquoreo proficiſcitur altera Capro.
Huc ubi declivem Titan devexerit axem,
Flectit equos ſuperi verſus faſtigia cœli,
Solſtitium hinc duplici diſcrimine naſcitur imũ.
Cùmque ſuos Sol lævus equos deduxit in Auſtrũ,
Dextrorſũ umbra cadẽs Boreæ ſpatiatur in hortis:
At dexter geminas pendentia ſidera in Vrſas
Cùm terit, Auſtrales regit umbra ſiniſtra colonos.
Sed quorũ regio ſpatio eſt ſubjecta, quod inter
AEquantem & Cancri Tropicum concluditur, illi
Non ſecus ac reliqui, quibus eſt obliquior orbis
Aſtrigeri poſitus, bis tantùm quolibet anno
Enumerant æquas tenebrarum & luminis horas.
Quòd cyclum noctes quavis regione, diéſque
Aequantem toties lampas Phœbea tangat,
Labentem celeri pede donec compleat annum.
Tẽpore ſed reliquo modò decreſcentibus umbris
Augeſcunt luces, umbræ modò longiùs illis
Perdurant ſpatium: luces a limine Capri
Augmentum capiunt, donec Sol aureus illis
Cancri in veſtibulo longiſſima tempora donet.
Hinc ubi laxatas iterum deflexit habenas
Hirſutum AEgocerota petens, majoribus umbras
Extendit ſpatiis, luces brevioribus arctat:
In primis Capri dum vertat partibus axem,
Obruit Arctoas ubi nox ampliſſima terras.
Vtræque at ſpatio tanto majore trahuntur,
Quàm magis in cœlo polus Arcticus eminet alto
Hi quoque ſuſpiciunt media bis luce quotannis
Rectos verticibus radios immittere Phœbum.
Finge etenim ſpatiis æqualibus undique ſpiram,
Quæ fugiat Cancri Tropicum æquantémq; diebus
Noctes, & recto capitum faſtigia ductu
Tranſeat his, Superi quos hac regione locarunt,
Sic efficta locis cùm nudat ſpira duobus
Zodiacum, hęc loca bis proles Hyperionis axe
Vecta ſuo tangit, ſtatuitque in vertice currum,
Dum rapidis fugiens annus prætervolat alis.
Hinc duplex illis ætas emergit, & altum
Solſtitium duplex: bis opaci corporis umbra
Vaneſcit penitus, nullàque in parte videtur.
Quin etiam geminas illic contingere brumas
Evincit ratio, cùm Sol diverſus ab illo

Fictitia spita, vel primis partibus errat
Multipedis Cancri, vel setigeri Capricorni.
In quibus eveniunt etiam duo solstitia ima:
Vtque duæ certant non ęquo frigore brumę.
Mite parit Cancer: facit hoc vicinia Cancri.
Duriùs Aegoceros: nam longiùs illo recessit.
Sic quoque luciferum Cancer Iunonius axem
Altius extollit, minùs altè corniger Hircus.
Hic quoq; cùm Phœbus radiantis spicula flāmæ
Dirigit ex Austro, Borean vaga permeat umbra.
Cùm rediens illinc superato culmine cœli
In Borea fulget, tepidos volat umbra per Austros.
Hęc dextrum mundi latus occupat, illa sinistrum.
His autem, quibus Arctous sic cardo levatur,
Vt Cancri Tropicum videant in vertice summo
Ducere perpetuos sua per vestigia gyros,
Tantùm, Phœbe, semel volucris dū labitur annus,
Ingrediens primas Cancri velut hospes in oras,
Ad perpendiculum radios demittis Olympo,
Et nullam denso de corpore porrigis umbram.
Dúmq; volans Cancrum vicinaq; signa peragras,
Vna ęstas illis toto producitur anno
Exhilarans inopem sperata messe colonum.
Hic semel in primis Cancri Sol sistitur oris,
Atque iterum hirsuti fulgens in limine Capri.
Dúmque Caprum visit, quæq; illi proxima signa,
Vna absumit hyems hominūq; boúmq; labores,
Et quicquid sudore madens collegerat ęstas.
His nulla in mundum protenditur umbra sinistrum,
In summo cœli quia fornice retrahit axem
Phœbus, & in læva tantummodò parte vagatur.
Quas verò terras spatium tegit illud Olympi,
Hàc Cancri Tropicus quod terminat, Arcticus illac
Circulus, hæ nunquam cernunt in vertice Phœbum.
Vsque adeò in madidos ęther deflectitur Austros.
Et quoties nostrum fulgenti Cynthius orbe
Percurrit mundum, semper de corpore denso
Mobilis umbra fluens adversa in parte videtur.
His itidem una ęstas exornat frugibus agros,
Vna operit campos nivibus, ceu vellere, bruma.
Aestatem Cancer, brumam Caper humidus affert.
Horum in principiis Solis bis sistitur axis,

Per duo-

Per duodena means dum sidera circinat annum.
Hic locus, hęc patria est, quę nos vitalibus auris
Edidit, hæc nobis vitæ instrumenta ministrat,
Et quicquid rerum varius desiderat usus.
Aſt quibus Arctous regionibus imminet orbis,
Vna coquit segetes æstas, bruma una fluentes
Stringit aquas: duplici Solis statione fruuntur:
Corpore de denso semper cadit umbra, nec unquã
Omnino nulla est: Communia gentibus ista
Finitimis sed habẽt: hęc propria, quę modo dicã.
Arcticus, ut notum est, sic cyclus ingitur, ipse
Mundi ut stante polo circumducatur in orbem
Zodiaci vertex, illi qui proximus exstat,
Arctos ex isto procedit spira rotatu.
Ergo datum spira quibus est habitare sub illa,
Signiferi vertex semel omni luce movetur
Per capitis punctum & cœli fastigia transit:
Quod dum fit, duodena gerit qui sydera, circus
Iunctus Horizonti est, & eadem sede tenetur.
Momine sed citius, promoto cardine circi
E puncto capitis, sex signa levantur, & orbe
Visuntur supero, totidem sua lumina condunt.
Parte sui nulla Cancri submergitur illic
Circulus: at contrà semper latet æquore tectus
Brumalis Tropicus. Quare Titania lampas
Vestibulo è Cancri radiorum spicula jactans
Vicenas quatuorque diem producit in horas.
Cum vero Aegocerotis equos in limine flectit,
Obscuras horis totidem determinat umbras.
Quos autem terras hinc circulus Arcticus ambit,
Illinc ipse polus gemina notissimus Vrsa
Claudit: iis Cancri tangentia sydera limen,
Vt nunquam æquore ex tinguntur fluctibus undę
Sic quę principio Capri vicinia jungit,
Aequore ex nunquam surgunt e fluctibus undæ.
Parte igitur Phœbus, quæ nunquam labitur, errans
Continua superas illustrat lampade terras:
Et si zodiaci pars expers æquoris ampla est,
Lux tangit senos, non æquat, maxima menses.
Sin brevis: haud longo viginti & quatuor horas
Exsuperat spatio. Sic & pars æquore mersa
Magna est, nox etiam spatio majore moratur:
Sin brevis, haud multis itidẽ nox clauditur horis.

His

Hic signa ex undis tollit præposterus ordo.
Nam citiùs Taurus Phryxi vectore, sed illo
Exsurgunt citiùs Pisces, sed Piscibus Vrna.
Quæ recta serie Ponto sua lumina mergunt.
Quę vero adversa facie modo dicta tuentur
Sidera, ea inversus condit sub fluctibus ordo.
Scorpio enim labens Libram prævertit, & illa
Astræam, Astrææ sidus cadit ante Leonem:
Legitimo tamen hęc conscendunt ordine cœlum.
Ast ipso Arctoo sub cardine circulus æquant
Totus Horizontem sine vulnere tangit, & ejus
Hospitio fruitur, nec ab illo flectitur usquam.
Hinc sequitur, semper sex signa latere sub undis
Nunquam è conspicuo lucem mittentia cœlo,
Et totidem siccis extremi mœnia mundi
Perpetuo in gyrum flammis ambire meatu.
Cùm Titan igitur per signa latentia currus
Dirigit ignitos, tenebris & nocte teguntur
Terræ ille senos medio sine lumine menses.
At cùm supremum peragrat lustrantia mundum
Signa, dies oritur nullis turbanda tenebris,
Aurea quàm bis ter reparârit cornua Phæbe.
Vna dies ergò, & nox una ibi terminat annum.
Percurri medii diversa habitacula mundi,
Et quid cuique solo contingat ab ætheris arce,
Ostendi, egressus circo, qui luminis horas
AEquales nocti facit ad polon Arcticon usque.
Sic licet à circo tibi pergere, lector eodem
Vsque tuo, nostris dum cardo incognitus oris,
Imminent capiti, & cœli se in vertice sistat.
Par utriûsque viæ ratio est. Tu mentis acumen,
Iudiciúmque adhibe, nec seciùs omnia nosces,
Quàm præsens oculis propiùs si admota videres.

FINIS LIBRI QVARTI.

GEORGII

BVCHANANI

SCOTI,

DE SPHAERA. LIB. V.

MActi animi heroes ſeclis melioribus orti,
Qui primi ingenii nixi pernicibus alis,
Pérque leves vecti ſtellas ſóique orbibus orbes
Implicitos, magni intráſtis penetralia cœli,
Auſi ingens facinus, penitus penituſque repoſtas
Naturæ in latebris cauſas ratione ſagaci
Detexiſtis, & in cæca caligine merſi
Certa oſtendiſtis terris veſtigia veri.
Non cæca ambitio vobis, non blanda voluptas,
Non vigiles curæ, non lucri pallida tabes,
Sublimes frégêre animos, quin invia rerum
Senſibus humanis mentis penetraret acumen,
Éque deûm arcanis adytis per ſæcula longa
Aſtrorum eruteret caſſas interprete léges.
Ergo nec imperium vos formidabile leſhi,
Necquæ cuncta domant longis oblivia ſæclis,
Sub latebriſque ſuis, & cæca nocte coërcent.
Sed procul obſcuri tenebris ab inertibus Orci,
Gloria ſublimes illuſtri in luce reponet,
Prepetibúſque vehet per poſtera ſæcula pennis.
At qui divitiis aut incubuêre caducis,
Aut Veneris facibus, cæcóque Cupidinis æſtu
Ablati in terram divinę ſemina mentis
Merſerunt: pecudum de more ignobilis otii
Tempora tranſmiſere velut per ſomnia, ſeclis
Ignotique ſuis, ignorandique futuris.
Namque ubi corporei labefacta eſt trabe veneni
Torpentémque bibit Lethæo e gurgite ſomnum
Mens cognata polo, vel mollí laxa remiſit
Frena voluptati, rebuſque elata ſecundis

Intumet,

Intumet, aut duris cadit, aut, velut orba carina
Remige, jactatur fortunæ impulsa procellis,
Nec videt, aut sperat placida statione quietæ
Littora, nec tutos à fluctu & flamine portus.
Victa malis igitur, quicquid vel profuit olim,
Vel nocuit, putat esse Deum. si murmure cœlum
Increpat, elisus fulsit si nubibus ignis,
Corde micans trepidat, consternaturque timore.
Soricis occentus metuit, corvique volatum.
Exigit has pœnas veræ ignorantia causæ,
Contemptusq; Dei, & nimium sibi credulus error.
Tantaque se nubes animis offudit, ut, ingens
Quâ fovet ingentem Nereus complexibus orbem,
Vana superstitio miseras compleverit urbes:
Posse deos cœli magicis parere susurris,
Et Solem obduci tenebris, cantuque veneno
Aemonii plenæ vultum expallescere Lunæ.
Ac victricis anus ne carmine tracta deorum
Numina succumbant, cœlumque invita relinquant,
Aera crepant cunctis frustra auxiliaria terris.
Nec minor accessit pestis, scrutator Olympi
Assyrius: taciti, cùm Lunæ obscurior orbis
Palluit, objectis aut Solis imago tenebris
Abstraxit lucemque orbi rebuique colorem:
Stultitia vulgique & credulitate sequaci
Vtitur Astrologus, magna atque horrenda minatur
Insanámque famem, populantémque oppida pestem,
Et bella, & quicquid bellorum insania cladis
Invehit humanis, iratáque numina, rebus.
Quoque magis liceat grassari impunè per omne
Flagitium, & laxos sceleri permittere frenos,
Ascribit cœlum sceleri, Regumque furores
Excusans fovet, atque insontibus imputat astris.
Nec metus hic tantum labefactat pectora vulgi,
Sed domini rerum, sed classe virisque potentes
Expavêre duces defectum lumine Solem,
Pallentem tenebris Lunam, cœlique tumultu
Fata rati exitium trepidis portendere terris,
Demisêre animos, consternatique inerunt
Stultitiam clade ingenti patriæque ruina.
Is timor in Scnlo Luna tabente profundo

Cecrò

Cecropias artivit opes, educere classem
Dum pavet: è portu non æquo numine ductor,
Victricem toties aciem, seque ipse, ratesque
Perdidit & miseras hac clade affixit Athenes.
Hæc eadem Emathium cœli ignorantia Persen
Perculit: hæc vano Paulum trepidare tumultu
Forte coegisset, si non solertia Galli
Fortibus Aeneadum firmasset pectora dictis.
At tu commentis hominum cœlestia cogi
Corpora ne credas, mecum ratione sagaci
Timoleon rerum occultas disquirere causas
Si pigeat, cur Sol nitidum caligine vultum
Auctius obnubat, cur Luna recolligat ignes,
Nunc nova se curvans in cornua, nunc velut orbis
Dimidium fingens, sinuataque rursus utrinque
In faciem tumidam dorso turgescat iniquo:
Orbe dein pleno, fraternæque æmula flammæ
Æquali illustret divisum limite mundum,
Inde retrò rediens, totidem discrimina fingat,
Donec commissis curru cum fratris habenis,
Iam permensa Polum, parvum decircinet annum.
Cur etiam pleno cùm tota recanduit orbe,
Icta repentinis expalleat ora tenebris.
Nec semper nec tota etiam, persæpè sed una
Parte nitens cura, reliquam ferrugine tingit,
Mox redit ad sese, & defuncta labore caruscum
Lucis inoffensæ mortalibus exerit orbem.
Quisquis es è tenebris tantis mortalia primus
Pectora qui solvisti, & clara luce locasti,
Dignus eras, seclis quem vivida fama futuris
Sacrasset, meritúmque polo flaruisset honorem,
Vt Cepheo, ut Cephei genero, natæque, toricque
Consorti, atque aliis, qui templa per aurea cœli
Nocte micant nitidis variati corpora stellis.
At nos victuris potiùs committere chartis
Barbaricum Xerxis fastum juvat, armaque diri
Cæsaris, & facta Emathii scelerata tyranni:
At bene promeritos de vita hominumque salute
Negligimus Lethes terra sub nocte jacentes.
Non ita: nam nostræ si qua est fiducia Musæ
Lictora non Lelegum non tantùm Latmia noscent
Iaxa tuum nomen, sed quà complectitur orbem
Vsque ad Parrhasiam Nereus circumsonus Ar-
ton,

Voce ce-

Voce canent memores grata Endymiona minores
Endymiona, suo quem Delia candida fratri
Prætulit, invicta Veneris confixa sagitta,
Collibus in Lelegum, qua Caria cessa profundo
Imminet AEgeo pulchros dum flumina propter
Pascit agens tauros, juvenum pulcherrimus ipse
Endymion teneris sensim imbibit ossibus ignem
Non illi Dryades, nec amantes prata Napææ
Perculsêre animum, quanquam per prata Napææ
Sæpe agerent choreas, nudatę crura pedêsque
Brachiaque, & flavam per lactea colla refusæ
Cęsariem quanquam Dryades sub fronde latentes
Sępe recedentem sequerentur, sæpe sequentem
Profugerent visæ, & cuperent fugiendo videri.
Vnius in Lunæ vultu sic vultibus hæreos
Spectat inexpleto fugientem lumine, spectat
Manè recedentem, & tacito sua gaudia voto
Nutrit vota ausus nondum committere verbis,
Vt furor increvit, majórque insania morbi
Expressit veras flagranti é pectore voces,
Sępe super Latmi frondosa cacumina pernox
Spectabátque Deam, spectánsque fovebat amores
Et gemitu, & vanis tundebat saxa querelis.
O nemora, ô fontes, & amictæ frondibus umbra
Antráque sævarum latebris horrenda ferarum,
Si qua latet radix aut graminis herba salubris,
Quæ levet insanos vel tollat pectoris ęstus,
Ferte salutiferam vestro medicamen alumno,
Sed neque surda meis flectuntur saxa querelis,
Nec nemora & fontes, nostro dea sola dolori
Auxilium tu ferre potes, dea cujus ab ore
Herba bibit sitiens rores, mare gestit, & ęther
Ridet, & amissi solatur damna diei.
Sed quid ego hęc demens? aut quo tam prosperebus
Fata meis? decus ętheriæ regina choreæ
Præferat ut cœlo terras, & Sole relicto
Gaudeat ut pecoris duro placuisse magistro,
Quin morere infelix, neu credulitate dolorem
Falle tuum frustra, neu spe te decipe vana.
Vna tuum mors est quæ solvere possit amorem
Hęc juvenis per saxa & inhospita culmina Latmi,
Et nemora, & solis solus deflebat in antris.

Dum sopor invictos oculos & torpor in artus
Infusus lassum in viridi prosterneret herba.
Sed nec amor divam nec segnior ignis edaci
Carpebat cura, nitidi de culmine cœli
Spectantem tenera teneri decus oris in herba,
Neglectamque comam per lactea colla, recentes
Colla nives, flavúmque comam, quæ vinceret aurum.
Et nisi, cernentem ne falleret omnia fratrem,
Et timor & pudor obstaret, dilapsa per auras
Isset in amplexus, sed nec timor & pudor ægrum
Sic fregêre animum, fratrem quin objice nubis
Falleret, oppositæque latens telluris in umbra,
Et cum vicina projecta jaceret in herba,
Et leviter roseo libraret ab ore modesta,
Oscula, vota metúsque & spes alternat, amorque
Dum vult, dum non vult somnos turbare, cupitque
Deprendi, & metuit, nescit, roget, anne rogatur,
Certa rogare, licet mallet tamen ipsa rogari:
Sponte sopor lentos pueri patefecit ocellos.
Vt pudor ex illo victus concessit amori,
Non contenta polo terras preferre per auras
Sustulit, inque sua juveni super ethera biga
Sublato, non nota homini penetralia regni
Ipsa sui spectare dedit, monuitque propinquis
Proderet ut populis, fingentes vana Sophistas
Argueret, quique astra putant Titania plebas
Ignitas, lapidésve, scaphásve, rotęve figura
Vertendo è media flammas apside vomentes:
Aut arva aëreis populis habitata, & ab igne
Conceptum nostro vitreo sub corpore lumen
Condentes: hęc cur in Latmia pascua cœlo
Redditus Endymion laté vicina per arva
Diffudit Lelegum, & flammis infesta Chimeræ
Pascua flaventis Lyciæ, rivisque superbam
Mœoniam auriferis, mitique umbrosa Lyeo
Culta Phrygum, & molles ad durum littus Iönas.
Inde per AEgęos accepit Aebaïa fluctus
Transmissum studium astrorum, vix sera togatæ
Cura fuit genti cœli deprendere motus,

Et sor

Et ſecreta deûm Auſonias vulgare per urbes.
Primus enim Gallus mites cùm Pallade Muſas,
Caſtra ſequi docuit, durum & mollire Gradivum,
Et jura Oenotriis cœleſtia prodidit oris.
Nam cùm jam caſtris Macedûm collata Latina
Caſtra minarentur, pugnæ & ſpes certa pro pinquæ
Hinc atque hinc tumidas animorum accenderet iras,
Lunaque jam toto propè cœlo fratris abore
Diſſita, ſanguineum ventura nocte ruborem
In vultus fuſura foret, ne viſa repentè
Res inopinatas rudes quateret terrore cohortes
Inſolito, his Gallus firmavit pectora dictis.
Romulidæ magni quorum victoria pepè
Imperii fines terris æquavit & aſtris,
Accipite hinc, memoreſque animis mea figite dicta.
Mox ubi tellurem nox atra involverit umbra,
Luna repentè ſuum ſi condet turbida vultum,
(Condet enim vultum) ne vos timor urat inanis
Ceu cladem inſolitis indicant numina monſtris.
Namque parens mundi cùm prima exordia rerum
Fingeret, æquatis ſic nexuit omnia cauſis,
Quæque ſuum immota ſervent ut lege tenorem,
Vt tenebræ luces, ut lux alterna tenebras
Excipiat cæcas, ut nunc ſe liquidus aër
Denſet in nubes, pluvios modò ſolvat in imbres,
Nunc rutilet flammis, nunc grandine verberet Alpes.
Hæc quia quotidie heri aut plerunque videmus,
Afficiunt nullâ trepidas formidine mentes.
At ſi deficiens contraxit Luna ruborem,
Sólve tenebroſis placidum caput abdidit umbris?
Ecta repentino ſaliunt præcordia motu,
Ora metu pallent, linguam ſua verba relinquunt,
Cùm tamen hæc mirâda minùs ſint fulguris igne,
Et cœleſtis aquæ & lapidoſi grandinis imbre:
Vt quæ non vicibuſque ſtatis, aut ordine certo
Miſſa fluant, contrà Solis Lunæque labores
Lex æterna & naturæ invariabilis ordo
Alligat, adque ſuis promptum eſt prædicere cauſis,

Cur, quibus in terris, quoties, quo tempore ponant
Astra suos, sumantque iterum Titania vultus.
Ac ne forte alicui falsas affingere causas
Credar, & in rebus procul à tellure remotis
Ludere, quod crassos fugiant cœlestia sensus,
Cernite, quæ manibus tractare penè oculisque
Conspicienda patet, naturam mobilis umbræ.
Omne quod officiet luci objectúq; tenebras
Efficiet, corpus vel par fateare necesse est,
Vel minus, aut majus lucentis corpore massæ.
Si modus ambobus par est, æqualis utrique
Umbra fluit, teretem fingens sine fine columnam,
Sin angusta magis lux se breviore coarctet
Circuitu, tenui incipiens à cuspide crescit
Latior umbra, & quam magis à fulgore recedit,
Tam magis in latum spatiosas porrigit alas.
At si forte minor mensura in corpore denso est,
Quàm quod luce niter, denso cũ corpore primum
Par modus est umbræ, dein se brevioribus arctans
Concludit spatiis, & cuspide finit acuta.
Nunc oculos animi ad cœlestia templa referte,
Quàque licet rebus, conferte æterna caducis:
Namque minor magno cùm tellus corpore Phœbi
Tota fit, angustum in teretis mucronis acumen
Umbra fugit, specie & sensim tenuata rotunda
Parva sui circumscribit pomœria regni.
Nam clypeus Phœbi jaciens de corpore magno
Spicula, nec numero nec fine coërcita certo,
Involvit terram radijs latera ardua cingens,
Et sensim in teretem cogunt coalescere conum
Nigrantes tenebras umbræ é telluris opacæ,
Finibus & noctem angustis sic undique claudunt,
Vt nec Atlantiadem tangant fastigia summa
Umbrarum, & vacuis latè palantia campis
Ætheris astra, suo variant quæ lumine mundum,
Et nunquam vigili cœli è statione recedunt.
Ergo ubi Sol toto terras què marisque diremptus
Recedit spatio, & nostrum nox occupat orbem:
Cum si Luna micans puro nitidissima cœlo,
Ambrosiámq; comam & divinæ frontis honorem
Protulerit gaudente polo, nigrantibus umbris
Occurrens tenebris sese induitoris honorem
Et nitidum ingrata ferrugine purpurat orbem,
Paulatim in pulchram faciem serpente veneno.

Deinde ubi ſeſe orbem virus diffudit in omnem,
Vnde rubor primùm cœpit ſubrepere, primùm
Incipit exiguæ ſcintilla accendere flammæ,
Atque iterum puro totum caput induit auro.
Namque globus Lunæ, qui tot mutatur in ora,
Lucis egens propriæ languet, niſi lumine caſſa
Accendat molem adverſam fax ignea Phœbi,
Et velut in vitream radiorum ſpicula maſſam
Inſerat, obſcurámque abigat caliginis umbram.
Ergo ubi ſe propius Phœbeo admoverit igni
Delia, pars ſuprema oculis impervia noſtris
Tota niteat, tota eſt fraternæ obnoxia flammæ.
Proxima pars languet, dein quo magis illa recedit
Fratris ab amplexu, magis & magis ignea nobis
Se recegit facies, donec jam ſolvere currus
Cùm parat, & vitream ſubiturus Nereos aulam
Phœbus agat laſſos per iter declive jugales,
Et contrà igni comans Phœbe ſe tollit ab Indo
Littore, tota nitens, tota auro inſignis, & ore
Tota ſuum referens, & puro lumine fratrem.
Tum verò adverſi Solis referitur ab ictu,
Et lumen trahit illa oculis pars obvia noſtris.
Qualiter ad ſolem vitrei ſi corporis orbem
Volveris aſſiduè, tremulæ pars altera lucis
Icta niteat radiis, & puro accenditur igni,
Altera lucis inops pallet nigrantibus umbris:
Aſpice quamprimùm complexu libera fratris
Veſpere Luna redit, vel cùm ſe manè recenti
Perfudit liquidis Nabathæa Doridos undis,
Et tenuem tenui cornu falcatur in arcum.
Tum ſi perſpicui faciet inumbila cœli,
Admiſitéque oculos, & ſe dedit illa videndam,
Quæ propior Phœbo eſt pars, aurea lumine pur
Splendet, & exiguo meditatur cornua flexu:
Altera languet hebes, liventi pallida gyro
Area lucis inops, ſpeculi ceu vitreus umbo.
Cùm nequit adverſi radios admittere Phœbi.
At ea cùm facies Lunæ ſit lumine caſſæ,
Noſſe reor, promptũ eſt, cur Sol ferrugine vu
Induat, & ſubita condat ſua lumina nocte,
Nam cùm Luna ſilens flectit per inane jugales
Inferior nitidum ſi fortè ſubiverit orbem
Solis, & in terram radiorum intenta refregit
Spicula, ſubjecta compacti corporis umbra

Induit obscuras subita caligine terras.
Nocte repentina oppressæ volucresq; ferasq;
Attoniti fugêre, stupor quatit insci a veri
Corda, quòd æternis credant damnata tenebris
Sæcula, se scelerum meritas expendere pœnas,
Inq; chaos rupto confundi fœdere mundum.
Donec ab oppositu lampas Phœbea sororis
Libera, claravit jucundo lumine campos,
Et terram tenebris, hominesq; formidine solvit.
Causa diu latuit, facti admiratio mansit,
Inde superstitio crevit, se in pectora vulgi
Paulatim insinuans, & credula corda fatigans:
Sive deos non ausa suos deprendere fama
In coitu, atque arcana poli spectando profanos
Conscelerare oculos, ceu caligantia nemo
Lumina mortalis poterat contendere contra
Luminis æterni fontem, & jubar igne coruscum,
Quod spectantum haberes radiorum cuspide visus
Arceat, & tenebris temeraria lumina plectat.

Hîc aliquis veri studio flagrantior, & cui
Vivida vis animi spem consiliumq; fovebat,
Cùm jubar igniferum radiis fulgoris acutis
Lumina rejiceret spectantum, séque tuendam
Visibus humanis cœlestis flamma negaret,
Forte oculos haberes liquidâ dejectus in undam,
Deprendit secreta poli. Lunæq; nigrantis
Umbrâ animadvertit tenebras prætexere Phœbo,
Et sibi suppositæ tenebras inducere terræ.
Hoc aliis deinde atque aliis mirantibus, alter
Punxit acu penetrans non uno vulnere chartam,
Admisitq́ne diem per multa foramina fractum,
Oraque velatus malè parva vidit in umbra,
Quid faceret magnam terris miranſibus umbram,
Multiforique aliis radios dedit area cribri
Cernere, citra ullam diviso lumine noxam.
Persea sic olim clypei fulgentis in orbe
Fama est saxificæ faciem vidisse Medusæ.
Sic in multifidos diviso gurgite rivos
Se minor Euphrates, nec jam pontisq; vadisque
Impatiens tumidúsve hosti Babylona superbam
Prodidit, & domito induxit juga Persica collo.

Illud in his rebus forsan mirabere, fulgens
Lumine Luna notho, cùm Phœbi subdita flammæ
Celudat terris, cùm Lunam terra vicissim

Sit Phœbo objiciens ſuoliet fulgore coruſco?
Cur quoties Phœbe curſum permenſa peracto
Menſe redit, properans radiis hyperioni cincto
Iungere complexus, non ſemper mœret adempti
Terra diem quærens, nec opinis icta tenebris?
Deinde minutatim cùm Luna recolligit orbem,
Occiduique oriens cernit veſtigia Phœbi:
Cur non interjectus eis tum corpore denſo
Terrai globus obſcura nos ambiat umbra,
Et ſubita cogat ſub nube rubeſcere Lunam?
Hîc quoque cum vulgo ne te rationis egentem
Devius error agat tranſverſum à limite recto,
Mente memor repura, quæ Solis diximus antè
De curſu obliquo Lunæque erratilis orbe.
Eſſe quidem medio in ſpatio, quę linea ſignet
Signiferum, Graji fecere Ecclipticen nomen:
Sub qua perpetuo per ſigna obliqua rotatu
Delius in ſeſe redeuntem circinat annum.
At non Luna ſuos agit hoc moderamine currus,
Sed modò torrentis Cancri ferit ardua ſpiram,
Interdum tepidos humilis declinat ad Auſtros,
Nunc medio ſecat orbe viam, pérque aurea ſigna
Nuſquam flexa legit roſei veſtigia Phœbi.
Hæc igitur quoties ecclipticæ linea centrum
Per medium penetrans Titania dividit aſtra,
Si ſubiit Phœbum Lunæ pallentis imago,
Tellurem obſcura late caligine veſtit.
Nec totam tamen, atra etenim Titanidos umbra
Paulatim Solis radiis arctata rotundam
Cogitur in faciem, & mucronem fingit acutum.
At ſi ſubjectam dirimens ecclipticæ Lunam
Fecit inæquales diviſo in corpore partes,
Tum quota pars Lunæ Solis ſubtenditur orbi,
Pars ferruginea latitat tota Solis in umbra.
Quòd ſi ſigniferi cycli extremus legat oras
Delia, rotifero peragrans confinia curru
Vel Cancri æſtivi vel brumalis Capricorni,
Clarus abit Phœbus nullique obnoxius umbræ
Illuſtrat lętas jucundo lumine terras.
Nec ſi plena volet toto nitidiſſima cœlo
Delia, terrarum ſubita polleſcit ab umbra.
Scilicet has rerũ genitor, cùm fingeret orbes
Lunæque perpetuo vinciret ſęcula nexu,
Eſſe vices juſſit: nam cùm receſſit ab ima

Exclu

Excluſus tellure polus, nox alta tenebris
Cuncta ſuis condens vacuo regnabat in orbe.
At poſtquam emicuit nitido jubar igne coruſcum
Solis, & obſcurum jucundo lumine mundum
Claravit, nox impatiens attollere vultus
Adverſum auratis radiis Hyperiona cinctum,
Fugit in extremas trepido pede concita terras.
Seu pudor in cauſa eſt, & rapti injuria regni
Sive timor, mœſta ex illo ſe condit in umbra
Terrarum, & quamvis ſpatiis pater optimus equis
Temporis obſcura lumen ſecrevit ab umbra,
Livor adhuc ſtimulis animos diſcordibus urget,
Bella ciens, prædæque inhians, nec limite certo
Contentus vanas exercet inaniter iras.
Nam cùm Phœbus equis cœlum velocibus ambit,
Ne pereat celeri radiorum cuſpide fixa
Umbra fugax paribus cœlum colluſtrat habenis,
Cujus ab igniferis telis protecta tuetur
Regna tenebrarumque & ſceptrum noctis opacæ.
Id licet anguſtis hinc atque hinc finibus arcet
Imperium Phœbus, partem & ſibi menſtrua Lunæ
Vendicet ambitio, & fulgentia ſidera certis
Incurſent vicibus, tenuémque è paupere regno
Prædam aveant, non illa ſui tamen immemor (eſſe
Imbellem frænet populum pigróſque ſopores,
Et ſomnos pingues, & ſollicitantia mentes
Somnia vana leves, requiémque laboris iniqui
Pondere deceſſam, & fures nil fortiter auſos,
Et magis inſidias occulta fraude timendas)
Non oblita ſui tamen, aut prece ſupplice terram
Sollicitat matrem cognatáque flumina, denos
Ut Soli objiciant nebulas, & ſpiculâ frangant
Ignea, ſideribus tenebris ut lumen opacis
Eripiant, regerántque acceptos nubibus inbres.
At cùm ſumma tenet Phœbus faſtigia cœli
Signiferi nitidum peragrans altiſſimus orbem,
Illa movet tardos lento molimine greſſus,
Inque ſuis latebris venientem abſcondita Lunam
Occupat, interdum cùm Sol propioribus urget
Tellurem radiis, properantem ad littora Calpes
Aſſequitur, tenebriſque involvit, & oris honorem,
Qui mare, qui terras, qui cœli cœrula templa
Exhilarat, furvæ caligine noctis opacat.

Nec satis ulta sinum crudelis diva dolorem
Se putat hac pœna, solem quoque pellere regno
Nititur, & quoties trans AEgocerota remotos
Invisit populos formosi Hyperionis axis,
Solvit & astrictas glaciali compede lymphas,
Liberat & nivibus montes, nemorumque comam
Brachia fronde novat, convestit gramine campos
Vmbra super Tanaim Ripheaque culmina biga
Invehitur furva, & populos quos Arcticus ambit
Circulus, in tenebris clandit, faciémque serenam
Obscurat cœli & longa sub nocte recondit.

SVPPLEMENTVM LIBRI quinti Sphæræ Georgii Buchanani

autore Ioh. Pincisro, medico.

Cùm verò armatas flammis ac lûce quadrigas
Sol vehit in Boream, gentésque invisit utrique
Vicinas Vrsæ glacie nivibúsq; rigentes,
Australes nox atra plagas petit, atque Canopo
Vkeriora tegit tenebris nigrantibus arva.
Quin nisi fortè sophos ratio speciosa fefellit,
Vmbrâ genitrix natæ miserata dolorem,
Continuámque fugam, solique irata superbo,
Exhalat spissos gravidò de viscere fumos,
Cogítque in nubes, quarum regionibus illis,
Quasnatura polis mundi subjecit, utrinque
Tanta est crassities, tam denso corpore massa,
Vt Phœbi radios, nihili ceu tela, retundant,
Lucemexcludentes eludentésque calorem.
Ergò illàs atræ tenebræ dominantur in oris
Perpetuò, & quamvis lucem præsentia Solis
Afferat, impediunt nubes, aditúmque recusant.
Sed quorsum me sermo rapit? Vos illa Quirite
Figite pectoribus memores ante omnia, Luna
Lumina subtracto (præsens ita postulat usus)
Cur nitidos tingat picea ferrugine vultus.
Cùmque laborantem ventura nocte tenebris
Cerneris Lunam, ne despondete viriles
Sed firmate animos: nihil hîc præsaga futuri
Portendit natura mali: timor omnis in hostes
Hîc erit nostros, & fortia pectora frangat.

A

At vos magnæ animis
Intrepida pugnate ma
Et premite, & preſſas i
Haud dubiam vobis pr

Dixerat hęc Salli
Ipſa fidem clades M
Tempore Romulidæ
Spectavere animis